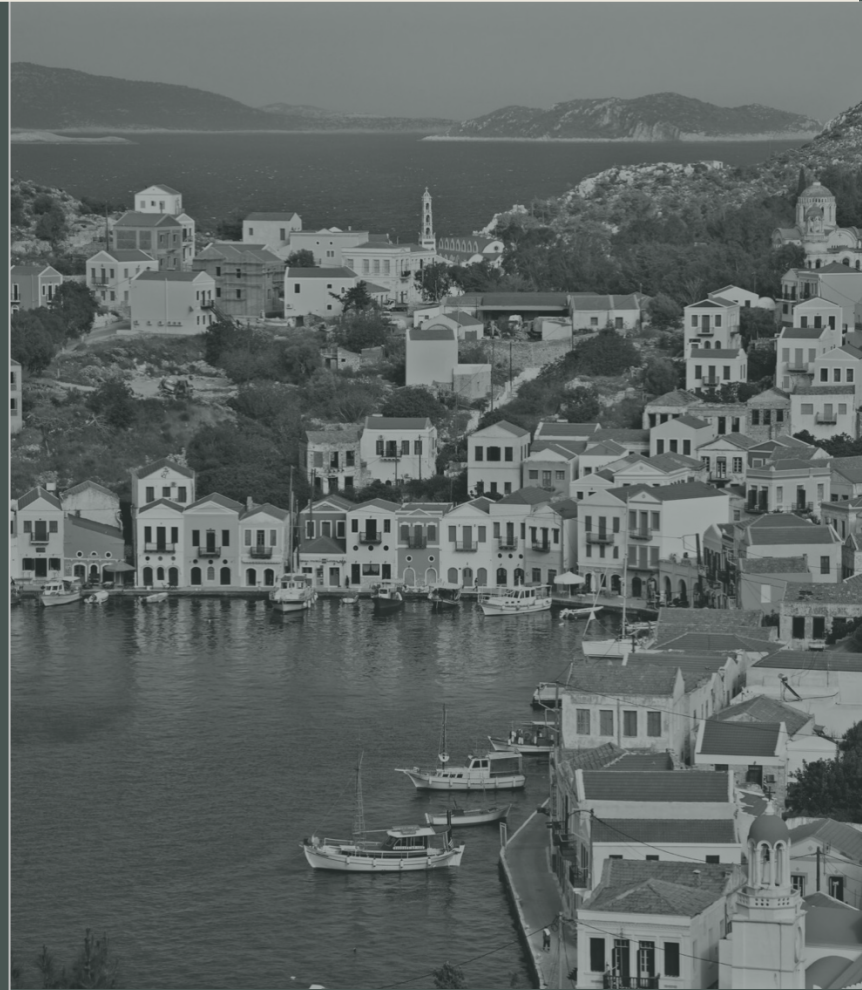

Δ.Π.Μ.Σ Προστασία Μνημείων ΕΜΠ
B Κατεύθυνση «Υλικά & Επεμβάσεις Συντήρησης»

Αειφόρος Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία των παραδοσιακών οικισμών και του Πολιτιστικού Αποθέματος στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας

Τα νησιά της Σύμης και του συμπλέγματος της
Μεγίστης

Ασπασία Φαφούτη _ Αρχιτέκτων Μηχανικός Πολυτεχνείου Κρήτης

Αθήνα, Δεκέμβριος 2022

Δ.Π.Μ.Σ Προστασία Μνημείων ΕΜΠ
B Κατεύθυνση «Υλικά & Επεμβάσεις Συντήρησης

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Αειφόρος Ανάδειξη, Αξιοποίηση και Προστασία των παραδοσιακών οικισμών και του Πολιτιστικού Αποθέματος στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας, για τα νησιά της Σύμης και του συμπλέγματος της Μεγίστης.»

Επιτροπή Επίβλεψης και Υποστήριξης

Ομότ. Καθ. Α. Μοροπούλου, Σχ. ΧΜ ΕΜΠ (Επιβλέπουσα)
Καθ. Κ. Καραδήμας, Σχ. ΑΜ ΕΜΠ (Επιβλέπων)
Ομότ. Καθ. Σ. Αυγερινού, Σχ. ΑΜ ΕΜΠ
Δρ. Αικ. Δελέγκου, ΕΔΙΠ Σχ. ΧΜ ΕΜΠ
Δρ. Α. Κωνσταντή, ΕΔΙΠ Σχ. ΧΜ ΕΜΠ
Δρ Ε. Τσιλιμαντού, Σχ. ΑΤΜ ΕΜΠ
ΥΔ Α. Βυθούλκα, Σχ. ΑΜ ΕΜΠ

Ασπασία Φαφούτη – Αρχιτέκτων Μηχανικός Πολυτεχνείου Κρήτης

Επιτροπή Εξέτασης

Ομότ. Καθ. Σ. Αυγερινού, Σχ. ΑΜ ΕΜΠ
Ομότ. Καθ. Α. Μοροπούλου, Σχ. ΧΜ ΕΜΠ
Καθ. Κ. Καραδήμας, Σχ. ΑΜ ΕΜΠ
Δρ. Αικ. Δελέγκου, ΕΔΙΠ Σχ. ΧΜ ΕΜΠ
Δρ. Α. Κωνσταντή, ΕΔΙΠ Σχ. ΧΜ ΕΜΠ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	σελ.5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σελ.7

1. ΓΕΝΙΚΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

1.1.1. Αειφόρος Ανάπτυξη	σελ.13
1.1.2. Αειφόρος Ανάπτυξη & Πολιτιστική κληρονομιά	σελ.14
1.1.3. Αειφόρος Ανάπτυξη & Πολιτιστική διαχείριση	σελ.16
1.1.4. Αειφόρος Ανάπτυξη & Τουρισμός	σελ.16
1.1.5. Κυκλική Οικονομία	σελ.17
1.1.5.1. Η κυκλική οικονομία στην ΕΕ	
1.1.5.2. Η κυκλική οικονομία στην Ελλάδα	
1.1.6. Κυκλική οικονομία & κτίρια πολιτιστικής κληρονομιάς «Προσαρμοστική Επανάχρηση»	σελ.21

1.2 ΑΝΑΔΕΙΞΗ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

1.2.1 Πολιτιστική κληρονομιά Αντικείμενο προστασίας	σελ.24
1.2.2. Διεθνές θεσμικό πλαίσιο προστασίας & φορείς προστασίας	σελ.26
1.2.2.1. Ευρωπαϊκές πολιτικές και Προγράμματα της ΕΕ για την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς	σελ.31
1.2.3. Εθνικό θεσμικό-νομικό πλαίσιο & φορείς προστασίας	σελ.47
1.2.4. Τοπική αυτοδιοίκηση & προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς	σελ.48

2. ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

2.1.1. Ορισμοί & βασικά σημεία εκκίνησης διαχείρισης	σελ.50
2.1.2. Συστήματα διαχείρισης & βασικοί παράμετροι βιώσιμων προτύπων	σελ.52
2.1.3. Σχέδια διαχείρισης	σελ.54

2.2. ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΙΣ ΑΠΟΜΟΝΩΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

2.2.1. Νησιωτική ανάπτυξη: ο ρόλος της πολιτιστικής κληρονομιάς	σελ.55
2.2.2. Πολιτιστικές διαδρομές και περιπατητικός τουρισμός	σελ.57
2.2.3. Η σημασία της ψηφιοποίησης ως εργαλείο ολοκληρωμένης διαχείρισης, προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς	σελ.61

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	σελ.64
-----------------------------------	--------

4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

4.1. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ- ΝΗΣΟΣ ΣΥΜΗ

4.1.1 Γεωγραφικά & Μορφολογικά Στοιχεία-Φυσικό Περιβάλλον	σελ.65
4.1.1.1 Ανάγλυφο - Ακτές	σελ.67

4.1.1.2 Χλωρίδα	σελ.68
4.1.1.3 Πανίδα	σελ.68
4.1.1.4 Κλίμα	σελ.69
4.1.1.5 Χρήσεις Γης	σελ.72
4.1.1.6 Πεζοπορικές Διαδρομές	σελ.73
4.1.2 Ιστορικά Στοιχεία	σελ.79
4.1.3 Δομημένο Περιβάλλον – Πολεοδομική Οργάνωση της Νήσου Σύμης	
4.1.3.1 Ισχύον νομοθετικό πλαίσιο & υφιστάμενες μελέτες της περιοχής	σελ.81
4.1.3.2 Οι οικισμοί της Σύμης	σελ.83
4.1.4 Πολιτιστική κληρονομιά	
4.1.4.1 Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική	σελ.98
4.1.4.2 Αρχαιολογικοί Χώροι, Μνημεία & Τοπόσημα	σελ.109
4.1.4.3 Κηρύξεις προστατευμένων μνημείων & περιοχών στη Σύμη	σελ.124
4.1.4.4 Χώροι Πολιτισμού	σελ.129
4.1.4.5 Άυλη πολιτιστική κληρονομιά-Πολιτιστικά Δρώμενα	σελ.131
4.1.5 Κοινωνική & Οικονομική Οργάνωση	
4.1.5.1 Υποδομές	σελ.145
4.1.5.2 Δημογραφικά στοιχεία	σελ.146
4.1.5.3 Πρωτογενής Τομέας	σελ.147
4.1.5.4 Δευτερογενής Τομέας	σελ.148
4.1.5.5 Τριτογενής Τομέας	σελ.148
4.1.6 Πρωτοβουλίες Ανάδειξης της Νήσου Σύμης μέσω προγραμμάτων	σελ.149
<u>4.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ & ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΥΜΗΣ</u>	σελ.151
<u>4.3. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ- ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΜΕΓΙΣΤΗΣ-ΚΑΣΤΕΛΟΡΙΖΟ</u>	
4.3.1 Γεωγραφικά & Μορφολογικά Στοιχεία-Φυσικό Περιβάλλον	σελ.171
4.3.1.1 Ανάγλυφο - Ακτές	σελ.172
4.3.1.2 Χλωρίδα	σελ.173
4.3.1.3 Πανίδα	σελ.174
4.3.1.4 Κλίμα	σελ.175
4.3.1.5 Χρήσεις Γης	σελ.180
4.3.2 Ιστορικά Στοιχεία	σελ.181
4.3.3 Δομημένο Περιβάλλον – Πολεοδομική Οργάνωση της Νήσου Μεγίστης	
4.3.3.1 Ισχύον νομοθετικό πλαίσιο & υφιστάμενες μελέτες της περιοχής	σελ.182
4.3.3.2 Ο οικισμός της Μεγίστης	σελ.188
4.3.4 Πολιτιστική κληρονομιά	
4.3.4.1 Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική	σελ.191
4.3.4.2 Αρχαιολογικοί Χώροι, Μνημεία & Τοπόσημα	σελ.196
4.3.4.3 Κηρύξεις προστατευμένων μνημείων & περιοχών στο σύμπλεγμα της Μεγίστης	σελ.207
4.3.4.4 Χώροι Πολιτισμού	σελ.210
4.3.4.5 Άυλη πολιτιστική κληρονομιά-Πολιτιστικά Δρώμενα	σελ.212
4.3.5 Κοινωνική & Οικονομική Οργάνωση	
4.3.5.1 Υποδομές	σελ.215
4.3.5.2 Δημογραφικά στοιχεία	σελ.216
4.3.5.3 Πρωτογενής Τομέας	σελ.218
4.3.5.4 Δευτερογενής Τομέας	σελ.219
4.3.5.5 Τριτογενής Τομέας	σελ.219
4.3.6 Πρωτοβουλίες Ανάδειξης της Νήσου Μεγίστης μέσω προγραμμάτων	σελ.219

4.4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ & ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ σελ.221

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ σελ.230

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ σελ.236

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ σελ.247

- I. ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΝΗΣΟΥ ΣΥΜΗΣ
- II. ΔΕΛΤΙΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΥΜΗΣ
- III. ΔΕΛΤΙΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑΤΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία συντάχθηκε στα πλαίσια ολοκλήρωσης των σπουδών μου στο Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Προστασία Μνημείων» του Ε.Μ.Π., Β΄ Κατεύθυνση «Υλικά & Επεμβάσεις Συντήρησης». Αντικείμενο αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας είναι η προστασία και ανάδειξη των παραδοσιακών οικισμών και του πολιτιστικού αποθέματος της νήσου Σύμης και του νησιωτικού συμπλέγματος της Μεγίστης για την κοινωνική και οικονομική αναβάθμιση του νησιού μέσω διατύπωσης προτάσεων ανάδειξης που αφορούν την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος στο πλαίσιο επίτευξης μιας βιώσιμης αναπτυξιακής νησιωτικής πολιτικής.

Η έννοια της αειφορίας τα τελευταία χρόνια αποτελεί βασικό στόχο των αναπτυξιακών πολιτικών που ακολουθούνται παγκοσμίως αλλά και γενικότερα του τρόπου διαβίωσης της σύγχρονης κοινωνίας.

Στις πρακτικές διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, κατά συνέπεια, η βιωσιμότητα αποτελεί βασικό άξονα στην υλοποίηση των δράσεων ανάδειξης και προστασίας του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος. Η πολιτιστική κληρονομιά τις τελευταίες δεκαετίες δε βιώνεται ως ένα στενό αντικείμενο με μοναδικό στόχο τη διαφύλαξη της για ιστορικούς λόγους και για να κληροδοτηθεί στις επόμενες γενιές, αντιθέτως λειτουργεί ως αναπόσπαστο λειτουργικό κομμάτι της κοινωνίας και της οικονομίας ή ακόμα και ως μοχλός ανάπτυξης, ο οποίος δύναται να διευκολύνει την επίτευξη των στόχων που τίθενται στα μοντέλα ανάπτυξης.

Η αναγκαιότητα σχεδιασμού ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι καθοριστικής σημασίας για τη βιωσιμότητα των μνημείων, την επιτυχή προστασία και ανάδειξή τους. Ένα ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης οφείλει να περιγράφει το ρυθμιστικό πλαίσιο και την πολιτική των μέτρων προστασίας, να περιλαμβάνει πλήρη μεθοδολογία τεκμηρίωσης και οδηγιών διενέργειας των εργασιών αποκατάστασης, να περιγράφει την υλοποίηση, παρακολούθηση και αναθεώρηση του σχεδίου διαχείρισης εφόσον κριθεί αναγκαίο και τέλος να περιγράφει τόσο τα οφέλη όσο και τους κινδύνους που ελλοχεύουν για το περιβάλλον και για το κοινωνικό σύνολο.

Στο πολυπαραγοντικό ζήτημα του σχεδιασμού ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, βασικός είναι ο ρόλος των φορέων που συνεργάζονται στα πλαίσια του σχεδιασμού. Τόσο η διεπιστημονικότητα όσο και η συμβολή των αρμόδιων τοπικών φορέων και της τοπικής κοινωνίας οφείλουν να συνεργάζονται στα πλαίσια διαμόρφωσης σχεδίων διαχείρισης ώστε τα οφέλη των ολοκληρωμένων σχεδίων προστασίας και ανάδειξης να επιλύουν παράλληλα προβλήματα της τοπικής κοινωνίας. Ο πολιτισμός αναπτύσσεται με κέντρο τον άνθρωπο, συνεπώς η διαφύλαξη του δεν μπορεί να τον παραγκωνίζει.

Στο πλαίσιο όσων αναφέρονται παραπάνω, διεξάγεται το καινοτόμο ερευνητικό πρόγραμμα ΑΕΙ, «Αειφόρος Ανάπτυξη Λιγότερο Αναπτυγμένων Περιοχών με τη Δημιουργία Νέων Τουριστικών Πόρων και Προϊόντων μέσω Ανάλυσης, Τεκμηρίωσης, Μοντελοποίησης, Διαχείρισης και Διατήρησης Πολιτιστικού Αποθέματος με χρήση Εφαρμογών ΤΠΕ», με συντονίζων φορέα το Ε.Μ.Π. και επιστημονική υπεύθυνη την Ομότ. Καθ. Α. Μοροπούλου, Σχ. ΧΜ ΕΜΠ.

Η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία εκπονήθηκε σε συνεργασία με το καινοτόμο ερευνητικό πρόγραμμα ΑΕΙ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω την κυρία Μοροπούλου Αντωνία, επιβλέπουσα καθηγήτρια της παρούσας πτυχιακής εργασίας για το έναυσμα, την καθοδήγηση, την υποστήριξη και τον χρόνο που αφιέρωσε προκειμένου να ολοκληρωθεί η παρούσα μελέτη. Θα ήθελα, ακόμη, να την ευχαριστήσω θερμά για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε προκειμένου η μελέτη αυτή να εκπονηθεί παράλληλα και σε συνέργεια με το καινοτόμο πρόγραμμα του ΑΕΙ του οποίου είναι επιστημονικά υπεύθυνη, αλλά και για τις πολύτιμες πληροφορίες της σχετικά με τις περιοχές μελέτης που έχουν ξεχωριστή σημασία για εκείνη.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στην ΕΔΙΠ κυρία Αικατερίνη Δελέγκου για τη συνεργασία, τις υποδείξεις και την πραγματικά άμεση και υποστηρικτική της ανταπόκριση καθ' όλη τη διάρκεια της παρούσας εργασίας, αποτέλεσμα των οποίων είναι η παρούσα μελέτη.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω και στην φίλη πρώτα απ' όλα, ΥΔ Αναστασία Βυθούλκα. Χωρίς την υποστήριξη της, την καθοδήγηση της και τις πολύτιμες συμβουλές της, δε θα είχα καταφέρει να φέρω εις πέρας την παρούσα μελέτη.

Στα πλαίσια της συνέργειας της παρούσας μελέτης με το καινοτόμο πρόγραμμα ΑΕΙ, θα ήθελα να ευχαριστήσω αρχικά την ΕΔΙΠ κυρία Σ.Σοϊλέ της σχολής Αγρονόμων Τοπογράφων του ΕΜΠ για την παραχώρηση των χαρτών των περιοχών μελέτης, οι οποίοι βοήθησαν σημαντικά στη χαρτογράφηση και στην απεικόνιση των αποτελεσμάτων της παρούσας μελέτης. Επίσης, τον κ. Φαρμακίδη από το ΤΕΕ Δωδεκανήσου για τις πολύτιμες πληροφορίες του, αλλά και στην κυρία Σεβαστή Νικολή του Συλλόγου Γυναικών της Σύμης, για την άμεση και θερμή ανταπόκριση σχετικά με τις πληροφορίες για τα πλούσια έθιμα της Σύμης, τα οποία φροντίζει να διατηρεί με περίσσια αγάπη για τον τόπο.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, τους γονείς και την αδερφή μου που στηρίζουν, πάντα με αγάπη και θαυμασμό, κάθε μου βήμα και στους οποίους οφείλω την εμπιστοσύνη για τη διαδρομή των σπουδών που έχω επιλέξει, αλλά και τους φίλους μου για την αγάπη και την κατανόηση.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας είναι η προστασία και ανάδειξη των παραδοσιακών οικισμών και του πολιτιστικού αποθέματος της νήσου Σύμης και του νησιωτικού συμπλέγματος της Μεγίστης για την κοινωνική και οικονομική αναβάθμιση του νησιού μέσω διατύπωσης προτάσεων ανάδειξης που αφορούν την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος στο πλαίσιο επίτευξης μιας βιώσιμης αναπτυξιακής νησιωτικής πολιτικής. Για την επίτευξη του, μελετήθηκαν οι βασικές αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και της κυκλικής οικονομίας σε σχέση με την πολιτιστική κληρονομιά και πιο συγκεκριμένα την προσαρμοστική επανάχρηση του κτιριακού αποθέματος, καθώς και η σχέση της αειφόρου ανάπτυξης με μοντέλα βιώσιμου τουρισμού. Επιπλέον, μελετήθηκαν το αντικείμενο της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, το διεθνές και εθνικό θεσμικό πλαίσιο και οι φορείς προστασίας, ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης καθώς και τα ποικίλα ενεργά προγράμματα της ΕΕ για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στα πλαίσια της αειφορίας. Εστιάζοντας στους παραδοσιακούς οικισμούς και στο πολιτιστικό απόθεμα, εξετάστηκαν οι αρχές και τα βασικά σημεία που πρέπει να ακολουθούν τα σχέδια διαχείρισης καθώς και οι βασικοί παράμετροι βιώσιμων προτύπων διαχείρισης. Για την καλύτερη κατανόηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των απομονωμένων νησιωτικών περιοχών μελέτης, στη συνέχεια, μελετήθηκαν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιοχών αυτών και ο ρόλος της πολιτιστικής κληρονομιάς στη νησιωτική ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, αναζητήθηκαν και μελετήθηκαν δράσεις ανάδειξης και διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς όπως οι πολιτιστικές διαδρομές και ο περιπατητικός τουρισμός καθώς και η σημασία της ψηφιοποίησης ως εργαλείο ολοκληρωμένης διαχείρισης, προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Παράλληλα αναφορικά με τις περιοχές μελέτης, μέσα από βιβλιογραφική και διαδικτυακή έρευνα και επικοινωνία με τοπικούς αρμόδιους φορείς τόσο της Σύμης όσο και του Καστελλόριζου για το νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης, μελετήθηκαν τα χαρακτηριστικά του φυσικού περιβάλλοντος, της ιστορίας και του δομημένου περιβάλλοντος καθώς και η κοινωνική και οικονομική οργάνωση και οι πρωτοβουλίες ανάδειξης της κάθε περιοχής μελέτης μέσα από ενεργά προγράμματα τόσο της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου όσο και εθνικής στρατηγικής πολιτικής. Η μελέτη της πολιτιστικής κληρονομιάς αφορούσε την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, τους αρχαιολογικούς χώρους, τα μνημεία και τα τοπόσημα, τις κηρύξεις των προστατευμένων μνημείων και περιοχών, τους χώρους πολιτισμού και την άυλη πολιτιστική κληρονομιά για κάθε μια από τις περιοχές μελέτης. Η πληροφορία του πολιτιστικού αποθέματος κάθε περιοχής ταξινομήθηκε σε δελτία τεκμηρίωσης στα οποία για κάθε μνημείο αναφέρονται τα στοιχεία της ταυτότητας του μνημείου όπως η ονομασία του μνημείου, η διοικητική υπαγωγή, η θέση και το είδος του, ο αρχιτεκτονικός του τύπος και η περίοδος κατασκευής, η ιστορική του ονομασία και η υφιστάμενη και αρχική του χρήση, τα στοιχεία της προστασίας του δηλαδή, ο φορέας, το καθεστώς, η ζώνη και το περιεχόμενο της προστασίας, παρατηρήσεις και πηγές των πληροφοριών, οι κηρύξεις, η κατάσταση διατήρησης και πιο συγκεκριμένα τα δομικά υλικά, οι φθορές και οι επεμβάσεις αποκατάστασης καθώς και αποτυπώσεις μέσω φωτογραφιών ή/και σχεδίων, ο χωρικός εντοπισμός του μνημείου και η χρηματοδότησή του.

Η ταξινόμηση των παραπάνω πληροφοριών και η συνέργεια της παρούσας μελέτης με το καινοτόμο πρόγραμμα ΑΕΙ, σε συνδυασμό με τη γνώμη της τοπικής κοινότητας, συνέβαλαν στην κατανόηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής, των προβλημάτων που προκύπτουν από τη νησιωτικότητα καθώς και των προοπτικών ανάδειξης και αξιοποίησης των παραδοσιακών οικισμών, των πολιτιστικών και περιβαλλοντικών πόρων, στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης.

Οι δύο περιοχές ανήκουν στα μικρά Δωδεκάνησα και αποτελούν τυπικά παραδείγματα απομονωμένων νησιωτικών περιοχών με ενδιαφέροντα γνωρίσματα. Πλούσιο πολιτιστικό και περιβαλλοντικό απόθεμα, ιδιαίτερο δομημένο περιβάλλον, ενδιαφέρον ιστορικό υπόβαθρο, κομβική γεωγραφική θέση -ιδιαιτέρως το σύμπλεγμα της Μεγίστης αποτελεί χώρο εξέχουσας γεωστρατηγικής σημασίας- αλλά και ενδιαφέρουσες παραδόσεις, δημιουργούν σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης. Παράλληλα, και οι δυο περιοχές, σε διαφορετικό βαθμό η κάθε μια, έρχονται αντιμέτωπες με προβλήματα που προκύπτουν λόγω της νησιωτικότητας. Τα βασικότερα είναι η ελλιπής συνδεσιμότητα και η εποχικότητα, η συρρίκνωση του

πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παραγωγής, η έλλειψη υποδομών πρόνοιας και εκπαίδευσης, η έλλειψη υδάτινων πόρων, η γήρανση του πληθυσμού και η αδυναμία προσέλκυσης μόνιμου πληθυσμού, η έλλειψη καινοτομιών, νέων τεχνολογιών και επιχειρηματικότητας και η μεγάλη εξάρτηση από εξωτερικές οικονομίες.

Εστιάζοντας στα προβλήματα της κάθε περιοχής μελέτης, η ενθάρρυνση πρωτοβουλιών με μοχλό ανάπτυξης το πολιτιστικό και κτιριακό απόθεμα των οικισμών τίθενται με στόχο την συμβολή τους στην διημέρευση της τοπικής οικονομίας με απώτερο σκοπό την οικονομική τους αυτάρκεια όσο αυτό είναι εφικτό. Άλλωστε, ο παράγοντας αυτός αποτελεί κομβικό σημείο στη διασφάλιση της βιωσιμότητας και της αειφορίας τόσο του πολιτιστικού αποθέματος όσο και του τόπου ευρύτερα.

Για το νησί της Σύμης, οι προτάσεις χωρίζονται σε τρεις ενότητες. Στην πρώτη ενότητα οργανώνονται τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των υφιστάμενων πεζοπορικών διαδρομών (Οικισμός Πανορμίτη-Όρμος Φανερωμένης, Οικισμός Πέδι-Παραλία Αγ.Μαρίνας, Οικισμός Πέδι-Παραλία Αγ.Νικολάου, Κότικα-Αγ. Αιμιλιανός, Νέρα-Αγ.Νικόλαος, Οικισμός Σύμης-Φάρος Κούτσουμπας, Νέρα-Όρμος Νανούς, Οικισμός Σύμης-Αγ.Φανούριος-Τολί-Γυαλός), δύο νέων των «Μιχαήλδων-Σωτήρηδων» και των «Παναϊδιών»-μέσω ενοποίησης υφιστάμενων μονοπατιών που οδηγούν στους ναούς- και αναδεικνύεται η σχέση και ο πλούτος πολιτιστικού-περιβαλλοντικού αποθέματος όπου συνυπάρχουν. Για τις διαδρομές αυτές, προτείνονται επεμβάσεις ήπιου χαρακτήρα καθαρισμού και σηματοδότησης τόσο των ίδιων των μονοπατιών όσο και του πολιτιστικού αποθέματός τους. Επιπλέον, επιχειρείται η δημιουργία δικτύου πολιτιστικών διαδρομών, ενοποιώντας τα υφιστάμενα μονοπάτια με το οδικό δίκτυο, διαμορφώνονται δύο κατά βάση οδικές διαδρομές αυτή της «Προϊστορίας της Σύμης» και αυτή με τα «Πελασγικά και αρχαία Ίχνη» με στόχο τη δημιουργία ενός εναλλακτικού τουριστικού μοντέλου, πέραν του θρησκευτικού. Επίσης, προτείνονται δράσεις σύγχρονων εφαρμογών όπως αρχιτεκτονικές προβολές laser-projection mapping με εικόνες και βίντεο της ιστορίας του νησιού και χρήση QR scan codes σε σημαντικά αρχοντικά κτίρια της ιστορικής διαδρομής της Καλής Στράτας με στόχο την αναβίωση του κοινωνικού και εμπορικού της χαρακτήρα.

Στη δεύτερη κατηγορία, προτείνονται έργα αποκατάστασης και ανάδειξης μνημείων χαρακτηρισμένων ή μη, με στόχο την προστασία τους και την ανάδειξη διαφορετικών πτυχών της ιστορίας του νησιού, όπως το Ποντικόκαστρο και το Μυλοτόπι στο λόφο της Νουλιάς, το εμβληματικό μοναδικό λίθινο μπαρόκ Κωδωνοστάσιο του Αγ.Ιωάννη Προδρόμου, καθώς και τη θολωτή Δεξαμενή του Κουλουντρή που αν και κηρυγμένο μνημείο μοιάζει με ερείπιο στον ιστό του Γυαλού. Επιπλέον, προτείνονται έργα ανάδειξης μέσω σύγχρονων ψηφιακών εφαρμογών, εμβληματικών τοπόσημων του νησιού, όπως του Πύργου του Ρολογιού και του Αναγνωστηρίου της Αίγλης, με στόχο την επαφή του ντόπιου πληθυσμού με την ιστορία του. Ακολούθως, προτείνονται δράσεις αποκατάστασης των προθηκών του Δημοτικού Φαρμακείου στο Χωριό και αναβίωσης της δραστηριότητάς του μέσω της δημιουργίας και προώθησης προϊόντων με αξιοποίηση των τοπικών βοτάνων. Στην τρίτη κατηγορία, προτείνονται δράσεις προσαρμοστικής επανάχρησης εμβληματικών κτιρίων του βιομηχανικού πολιτιστικού αποθέματος, και επιλέγονται για κάθε παραδοσιακό οικισμό εμβληματικά κτίρια με στόχο την αποκατάστασή τους και την αναβίωση ή την ενθύμηση παραδοσιακών τεχνικών μέσω της νέας τους χρήσης. Στο Πέδι επιλέγεται το Βυρσοδεψείο του Κωνσταντόπαιδου, στον Γιαλό το σιδηρουργείο Βολανάκη, οι Γλίστρες και η ναυπηγοεπισκευαστική μονάδα στο Χαράνι και η αποθήκη σπόγγων Κλαδάκη, στον Εμπορειό το εργαστήριο καμπανοποιίας Αναστασιάδη και τέλος στον Πανορμίτη το παλιό ελαιοτριβείο της Μονής.

Σε ότι αφορά το νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης, οι προτάσεις χωρίζονται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες προκειμένου να επιτευχθούν οι μείζονος σημασίας στόχοι για το νησί. Η πρώτη αφορά σε βασικά έργα υποδομών όπως της μεταφοράς του εμπορικού λιμένα στον Κόλπο Διακούρι, την ολοκλήρωση και επέκταση του περιφερειακού δρόμου στο νέο λιμάνι, την ανάδειξη του λιμενικού μετώπου Κορδόνι και την εφαρμογή ενός ήπιου έργου φωτισμού και εξοπλισμού του δημόσιου χώρου στον οικισμό της Μεγίστης στο πλαίσιο της πράσινης μετάβασης. Στη δεύτερη κατηγορία, προτείνεται η ενοποίηση συνοικιών μέσω σημαντικών πλατωμάτων όπως, του πλατώματος διεξαγωγής του Διεθνούς Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ, του Αγ. Γεωργίου του Πηγαδιού, της δημοτικής Αγοράς, του Τεμένους, της Μητρόπολης, και της προβλήτας στο

Μανδράκι. Η πρόταση αυτή έχει ως στόχο την ανάδειξη συνολικά του οικισμού του Καστελλόριζου, την προσέλκυση του επισκέπτη όχι μόνο στο Κορδόνι του λιμανιού αλλά και σε άλλα σημεία και τέλος την αναβάθμιση συνοικιών όπως το Μανδράκι. Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν οι δράσεις του συνεδριακού τουρισμού καθώς και ενέργειες αξιοποίησης των μονοπατιών που προτείνονται στη μελέτη των ΥΠ.ΕΝ-ΟΦΥΠΕΚΑ, μέσω της διασύνδεσης των διαδρομών με το πολιτιστικό και περιβαλλοντικό απόθεμα για τη δημιουργία πολιτιστικών και θαλάσσιων διαδρομών στο νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης. Στο πλαίσιο του συνεδριακού τουρισμού, προτείνεται η άμεση αποκατάσταση του παραδοσιακού κτιρίου της Σχολής Σταματίου στο πλάτωμα του Αγ.Γεωργίου του Πηγαδιού και η επανάχρηση του ως συνεδριακό-πολιτιστικό κέντρο. Τέλος, στην τέταρτη κατηγορία προτείνονται δράσεις σχετικές με την αναβίωση παραδοσιακών τεχνικών όπως αυτής του βοτσαλωτού δαπέδου, αλλά και η προώθηση της τοπικής γαστρονομίας και των ντόπιων προϊόντων μέσω της δημιουργίας υπαίθριων αγορών στο πλαίσιο των Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ και Γρίφων, οι οποίες μπορούν να θέσουν τις βάσεις για την απώτερη τόνωση του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παράλληλα με τον τουρισμό.

Οι ελλείψεις τοπικών πολεοδομικών σχεδίων και για τα δύο νησιά θέτουν κρίσιμα ζητήματα για τα όρια των παραδοσιακών τους οικισμών, ενώ παράλληλα και η έλλειψη ΣΧΟΟΑΠ δυσχεραίνει τη χάραξη ενός ολοκληρωμένου σχεδίου ανάπτυξης για κάθε μια από τις περιοχές μελέτης, με επίκεντρο το πολιτιστικό και περιβαλλοντικό απόθεμα του νησιού. Παρόλα αυτά, η διάθεση των κατοίκων και το ενδιαφέρον για τον τόπο τους δίνει το έναυσμα σε καινοτόμα προγράμματα και πρωτοβουλίες, μέσω της αναβάθμισης και αξιοποίησης του περιβαλλοντικού και πολιτιστικού αποθέματος, να προσεγγίσουν νέες αναπτυξιακές νησιωτικές πολιτικές με βασικό άξονα την ενδογενή ανάπτυξη της οικονομίας των περιοχών, την βελτίωση των όρων διαβίωσης του ντόπιου πληθυσμού και την προσέλκυση μόνιμων κατοίκων.

ABSTRACT

The purpose of this graduate thesis is to protect and promote the traditional settlements and the cultural reserve of the island of Symi and the island complex of Megisti for the social and economic upgrading of the island, through proposals for the promotion of the cultural reserve in the context of achieving a sustainable development island policy. In order to achieve the aforementioned objective, the basic principles of sustainable development and circular economy in relation to cultural heritage were studied and more specifically the adaptive reuse of the building stock, as well as the relationship of sustainable development with sustainable tourism models. In addition, the subject of the protection of cultural heritage, the international and national institutional framework and protection organizations, the role of local government as well as the various active EU programmes for the protection of cultural heritage in the context of sustainability were studied, as well. With emphasis on traditional settlements and the cultural reserve, the principles and key points to follow in management plans as well as the basic parameters of sustainable management models were examined. In order to better understand the specific characteristics of isolated island regions, we then studied the specific characteristics of these regions and the role of cultural heritage in island development. More specifically, we searched and studied actions for the promotion and management of cultural heritage, such as cultural routes and walking tourism, as well as the importance of digitization as a tool for integrated management, protection and promotion of cultural heritage.

At the same time, regarding the study areas, through research and communication with local competent bodies of Symi, Kastellorizo and the island complex of Megisti, we studied the characteristics of the natural environment, history and the constructed environment, as well as the social and economic organization and initiatives for the promotion of each study area through active programs of both the South Aegean region and national strategic policy. The study of cultural heritage concerned traditional architecture, archaeological sites, monuments and landmarks, declarations of protected monuments and sites, cultural sites and intangible cultural heritage for each of the study areas. The information of the cultural reserve of each area was classified in documentation sheets in which, for each monument, the elements of the identity of the monument are indicated such as the name of the monument, the administrative affiliation, its location and type, its architectural type and the period of construction, its historical name and its existing and initial use, that is, the elements of its protection, the body, status, zone and content of the protection, observations and sources of information, declarations, conservation status and more specifically building materials, damage and restoration interventions as well as impressions through photographs and/or drawings, spatial location of the monument and its financing.

The classification of the above information and the collaboration with the innovative AEI program, in combination with the opinion of the local community, contributed to the understanding of the specific characteristics of each area, the problems arising from insularity as well as the prospects for the promotion and utilization of traditional settlements, cultural and environmental resources, in the context of sustainable development.

The two regions belong to the complex of smaller Dodecanese islands and are typical examples of isolated island regions with interesting features. The rich cultural and environmental reserve, the special constructed environment, the interesting historical background, the key geographical location - especially the Megisti complex is a place of outstanding geostrategic importance - but also interesting traditions, create significant prospects for development. At the same time, both regions, to varying degrees, are faced with problems arising due to insularity. The main problems are deficient connectivity and seasonality, shrinking primary and secondary production sectors, lack of welfare and education infrastructure, lack of water resources, ageing population and inability to attract a permanent population, lack of innovations, new technologies and entrepreneurship and heavy dependence on external economies.

Emphasizing on the problems of each study area, the encouragement of initiatives with the cultural and building reserves of the settlements as a mean for development are set with the aim of contributing to the day-to-day life of the local economy with the ultimate goal of their economic self-sufficiency as far as possible. Besides, this factor is a key point in ensuring the sustainability of both the cultural reserve and the place in general.

For the island of Symi, the proposals are divided into three sections. The first section organizes the qualitative characteristics of the existing hiking trails (Panormitis settlement – Ormos Faneromeni, Pedi settlement – Ag. Marina beach, Pedi settlement – Ag. Nikolaos beach, Kotika – Ag. Aimilianos, Nera- Ag. Nikolaos, Symi settlement – Koutsoumpas Lighthouse, Nera – Ormos Nanous, Symi settlement – Ag. Fanourios – Toli – Gialos) two new ones of "Michaelides-Sotirides" and "Panaides" - through the unification of existing paths leading to the temples - and highlights the relationship and wealth of cultural-environmental reserve where they coexist. For these routes, mild interventions of cleaning and signaling are proposed both of the trails themselves and of their cultural reserve. In addition, an attempt is being made to create a network of cultural routes, unifying the existing paths with the road network, two basically road routes are formed, the one of the "Prehistory of Symi" and the one of the "Pelasgian and Ancient Traces" with the aim of creating an alternative tourist model, beyond the religious. Moreover, actions of modern applications are proposed, such as architectural laser-projection mapping, with images and videos of the history of the island, and the use of QR scan codes in important mansions of the historical route of Kali Strata with the aim of reviving its social and commercial character.

In the second category, projects for the restoration and promotion of monuments (characterized or not), are proposed, with the aim of protecting them and highlighting different aspects of the island's history, such as Pontikokastro and Mylotopi on the hill of Noulia, the emblematic unique stone baroque Bell Tower of St. John the Baptist, as well as the vaulted Cistern of Koulountri, which although declared as monument looks like a ruin on the mast of Gialos. In addition, promotion projects are proposed through modern digital applications, emblematic landmarks of the island, such as the Clock Tower, the Reading Room of Aegli with the aim of bringing the local population into contact with its history. Furthermore, actions are proposed for the restoration of the showcases of the Municipal Pharmacy in Chorio and the revival of its activity through the creation and promotion of products with the use of local herbs. In the third category, actions for the adaptive reuse of emblematic buildings of the industrial cultural reserve are proposed, and emblematic buildings are selected for each traditional settlement with the aim of restoring them and reviving or remembering traditional techniques through their new use. In Pedi the Tannery of Konstantopedos is chosen, in Gialos the Volanakis blacksmith shop, the Glistres and the ship repair unit in Harani and the Kladakis sponge warehouse, in Emporios the Anastasiades bell-making workshop and finally in Panormitis the old olive mill of the Monastery.

As far as the island complex of Megisti is concerned, the proposals are divided into four main categories in order to achieve the major objectives for the island. The first one concerns basic infrastructure projects such as the transfer of the commercial port to Diakouri Bay, the completion and extension of the ring road to the new port, the emergence of the Kordoni port front and the implementation of a project of lighting and equipment of the public space in the settlement of Megisti, in the context of the green transition. In the second category, it is proposed to unify districts through important squares such as the square of the International Documentary Festival, Ag. Georgiou of Pigadi, the Municipal Market, the Mosque, the Metropolis, and the pier in Mandraki. This proposal aims to highlight the overall settlement of Kastellorizo, to attract the visitor not only to Kordoni but also to other places and finally to upgrade neighborhoods such as Mandraki. In the third category belong the actions of conference tourism as well as actions for the utilization of the paths proposed in the study of the Ministry of Environment and Energy, through the interconnection of the routes with the cultural and environmental reserve for the creation of cultural and maritime routes in the island complex of Megisti. In the context of conference tourism, it is proposed to immediately restore the traditional building of the Stamatiou School on St. George's square of Pigadi and to reuse it as a conference-cultural center. Finally, in the fourth category, actions related to the revival of traditional techniques such as the pebble

floor are proposed, as well as the promotion of local gastronomy and local products through the creation of open-air markets within the framework of the Documentary and Puzzle Festivals, which can lay the foundations for the ultimate stimulation of the primary and secondary sector along with tourism.

The lack of local urban plans for both islands raises critical issues for the boundaries of their traditional settlements, while the lack of a plan for the spatial and residential organization of an open city (ΣΧΟΟΑΠ) complicates the formulation of an integrated development plan for each of the study areas, focusing on the cultural and environmental reserve of the island. Nevertheless, the residents' interest in their place contributes to the development of innovative programs and initiatives, through the upgrading and utilization of the environmental and cultural reserve, to approach new developmental island policies, mostly concerning the endogenous development of the economy of the regions, the improvement of the living conditions of the local population and the attraction of permanent residents.

1. ΓΕΝΙΚΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1. ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

1.1.1 Αειφόρος Ανάπτυξη

Με τον όρο αειφόρος (ή βιώσιμη) αναφερόμαστε στην «ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες».¹ Ο ορισμός αυτός δόθηκε από την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (Έκθεση Brundtland, UN,1987). Υπό αυτόν τον ορισμό, η αειφόρος ανάπτυξη καλείται να επανατοποθετήσει τις σχέσεις μεταξύ οικονομίας - περιβάλλοντος – κοινωνίας σε ένα νέο πλαίσιο κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων με στόχο τη βέλτιστη Περιβαλλοντική Διαχείριση και την διασφάλιση της ποιοτικής ανάπτυξης, έναντι της ποσοτικής που επικράτησε τα τελευταία χρόνια.

Βάσει του παραπάνω ορισμού, αντιλαμβανόμαστε τη σπουδαιότητα του κληροδοτήματος που καλείται ο άνθρωπος του σήμερα να αφήσει στις μελλοντικές γενιές. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες καλούνται πλέον να εναρμονιστούν με το περιβάλλον, φυσικό και ανθρωπογενές, ώστε να εξασφαλίσουν τόσο την ποιότητα ζωής στον άνθρωπο όσο και τη διατήρηση του περιβάλλοντος στο παρόν και στο μέλλον.

Η ανάγκη για ένα πιο βιώσιμο τρόπο οργάνωσης της κοινωνίας και της ανθρώπινης δραστηριότητας με τα χρόνια γίνεται όλο και πιο σημαντική. Στη Διεθνή Συνδιάσκεψη του Ρίο, το 1992, διατυπώθηκαν για πρώτη φορά και επίσημα οι αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Εκεί η Βιώσιμη Ανάπτυξη ορίζεται ως: η ανάπτυξη που παρέχει μακροπρόθεσμα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη φροντίζοντας τις ανάγκες της παρούσας και των μελλοντικών γενεών. Οι συνθήκες του Maastricht το 1992, του Amsterdam το 1997 και η Διεθνής Συνδιάσκεψη του Johannesburg το 2002, δέκα χρόνια μετά το Ρίο, επιβεβαίωσαν την αναγκαιότητα της βιωσιμότητας και την καθιέρωσαν τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και διεθνώς.

Σύμφωνα με τη Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, όπως αυτή υιοθετήθηκε για πρώτη φορά στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Goeteborg το 2001 και όπως αναπτύσσεται και σε μεταγενέστερα σχετικά κείμενα: **Η Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι μία συνεχής πορεία αλλαγής και προσαρμογής, και όχι μία στατική κατάσταση, με στόχο την ικανοποίηση των αναγκών του παρόντος, χωρίς όμως να μειώνεται η δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν και τις δικές τους ανάγκες, μέσα από την ισόρροπη και ισότιμη επιδίωξη και των τριών πυλώνων της Βιώσιμης Ανάπτυξης: Οικονομία – Περιβάλλον – Κοινωνία.** Μέσα από τη συμπόρευση, δηλαδή, της οικονομικής ανάπτυξης, της περιβαλλοντικής προστασίας και της κοινωνικής συνοχής, όπως παραστατικά απεικονίζεται με το γνωστό ισόπλευρο τρίγωνο της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Για το λόγο αυτό κάθε πολιτική οφείλει εκ των προτέρων να σχεδιάζεται και να πραγματοποιείται κατά τρόπο συμβατό με την έννοια της αειφορίας, και η όποια ανθρώπινη δραστηριότητα –εκμετάλλευση των πόρων, επενδύσεις, τεχνολογική ανάπτυξη κ.α.- δε μπορεί να πραγματοποιείται αγνοώντας αυτή τη ζωτική αρχή της βιωσιμότητας.

Στην «Ατζέντα 2030» των Ηνωμένων Εθνών αποτυπώνεται η σύγχρονη εικόνα για το σκοπό της βιώσιμης ανάπτυξης στη σύγχρονη πολύπλοκη πραγματικότητα. Το νέο αυτό παγκόσμιο πλαίσιο, το οποίο εγκρίθηκε το 2015 από τους παγκόσμιους ηγέτες, θέτει τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης και έχει ως σκοπό την εξάλειψη της φτώχειας. Οι 17 αυτοί συγκεκριμένοι στόχοι έχουν χρονικά ορίζοντα τα επόμενα 15 χρόνια και εστιάζουν στα εξής:

¹ WCED (1987) Our Common Future, Oxford University Press, Oxford; New York, σελ.43.

- Ανθρώπινη αξιοπρέπεια
- Περιφερειακή και παγκόσμια σταθερότητα
- Διασφάλιση της «υγείας» του πλανήτη
- Δίκαιες και ανθεκτικές κοινωνίες
- Ευημερούσες οικονομίες

Κατά τη διάρκεια συγγραφής της παρούσας διπλωματικής δυστυχώς όλα τα παραπάνω φαντάζουν ως ουτοπικές συνθήκες οι οποίες δύσκολα μπορούν να υλοποιηθούν. Βρισκόμαστε σχεδόν στο ήμισυ του χρονικού πλαισίου που αναφέρθηκε παραπάνω, και ο πλανήτης βρίσκεται σε ένα από τα πιο κρίσιμα σημεία της σύγχρονης ιστορίας. Είναι αναγκαίο λοιπόν πέρα από το θεωρητικό πλαίσιο να δούμε έμπρακτα πως μπορούν να εξασφαλιστούν τα αναγκαία αγαθά που σε πολλές κοινωνίες φαίνονται ουτοπικά. Η ενασχόληση της παρούσας ερευνητικής με δύο απομακρυσμένα και λιγότερα αναπτυγμένα νησιά, τη Σύμη και το Καστελόριζο, είναι μια καλή ευκαιρία για να δούμε πως η συνεργασία και η αξιοποίηση διαφόρων κοινωνικών δομών μπορεί να συντελέσει στην εξασφάλιση μείζονος σημασίας αγαθών για την ευημερία και την ανάπτυξη του ευρύτερου αστικού τοπίου.

Η ανάπτυξη ισχυρών συνεργασιών όπου εμπλέκονται οι τοπικοί πολίτες, η κοινωνία των πολιτών, η τοπική οικονομία και τα διάφορα επίπεδα της κυβέρνησης, αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση. Ο συνδυασμός ικανοτήτων και τοπικής γνώσης είναι βασικός για τον εντοπισμό κοινών λύσεων και την επίτευξη βιώσιμων αποτελεσμάτων γενικής αποδοχής.»²

1.1.2. Αειφόρος Ανάπτυξη & Πολιτιστική κληρονομιά

«Λίγα πράγματα στην ανθρώπινη ζωή είναι πιο ισχυρά από τις ιδέες και τις αντιλήψεις και ο πολιτισμός είναι ένα από αυτά, καθώς ασκεί τεράστια επιρροή σε όλες τις κοινωνικές τάξεις και σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής» αναφέρει ο .³

Παρότι αρχικά ήταν παραγκωνισμένη, η έννοια της βιωσιμότητας φυσικά δε θα μπορούσε να μην αποτελεί βασικό πυλώνα στο πλαίσιο δράσης για την πολιτιστική κληρονομιά. Βάσει ορισμού (έκθεση Brundtland) η έννοια της βιωσιμότητας θέτει ως πρωταρχικό στόχο την έννοια του κληροδοτήματος στις επόμενες γενιές. Το 2001 ο Hawkes στο έργο του «Ο τέταρτος πυλώνας της βιωσιμότητας» υπερασπίζεται την άποψη ότι ο πολιτισμός πρέπει μαζί με την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον να καταστεί ο τέταρτος πυλώνας της βιώσιμης ανάπτυξης.

Κατά συνέπεια των παραπάνω, πριν την έναρξη της 4ης Παγκόσμιας Συνόδου της UCLG (United Cities and Local Governments) που έγινε στην Πόλη του Μεξικού το Νοέμβριο του 2010, η αντίστοιχη Επιτροπή Πολιτισμού της ανέπτυξε μια Δήλωση Πολιτικής με τίτλο 'Ο πολιτισμός ως ο Τέταρτος Πυλώνας της Βιώσιμης Ανάπτυξης'. (UCLG, 2010) Η Δήλωση αυτή αναφέρει ότι:

Η προώθηση του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί με: α. Την ανάπτυξη του ίδιου του πολιτιστικού τομέα (κληρονομιά, δημιουργικότητα, πολιτιστική βιομηχανία, πολιτιστικός τουρισμός, χειροτεχνίες) β. Τη διασφάλιση πως ο πολιτισμός θα έχει τη θέση που του αξίζει σε όλες τις πολιτικές, ιδιαίτερα σε εκείνες που σχετίζονται με την εκπαίδευση, την οικονομία, την επιστήμη, την επικοινωνία, το περιβάλλον, την κοινωνική συνοχή και τη διεθνή συνεργασία.

Ο κόσμος δεν αντιμετωπίζει μόνο οικονομικές, κοινωνικές, ή περιβαλλοντικές προκλήσεις: η δημιουργικότητα, η γνώση, η διαφορετικότητα και η ομορφιά είναι αναπόφευκτες βάσεις για διάλογο για

² ec.europa.eu/regional_policy

³ Dessein, J. et al. (2015) Culture in, for and as Sustainable Development. Conclusions from the COST Action IS1007 Investigating Cultural Sustainability, University of Jyväskylä. doi: 10.7326/0003-4819-76-6-967.

την ειρήνη και την πρόοδο καθώς αυτές οι αξίες είναι εγγενώς συνδεδεμένες με την ανθρώπινη ανάπτυξη και ελευθερίες.

Η ανάγκη για διαπολιτισμικό διάλογο ο οποίος αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις του ανθρώπινου γένους και για δημιουργικότητα αναγνωρίζεται ως μία ανεξάντλητη πηγή θρέψης της κοινωνίας και της οικονομίας. Έτσι, έχουμε καθήκον να προωθήσουμε τη συνέχεια των ιθαγενών τοπικών πολιτισμών. Παλιές παραδόσεις συναντούν τη νέα δημιουργικότητα κάθε μέρα στις πόλεις ανά τον κόσμο συνεισφέροντας στη διατήρηση της ταυτότητας και της διαφορετικότητας.

Οι Soini και Birkeland το 2015 στο έργο τους κάνουν λόγο για τον τριπλό ρόλο που πρέπει να παίζει ο πολιτισμός στο μοντέλο της βιώσιμης ανάπτυξης:

- Ο πολιτισμός μέσα στο μοντέλο της βιωσιμότητας να λειτουργεί και να αναπτύσσεται παράλληλα με τους άλλους τρεις πυλώνες.
- Ο πολιτισμός για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο πολιτισμός μεσολαβεί στους τρεις πυλώνες, διευκολύνει και μεταφράζει την αειφόρο ανάπτυξη και πρέπει να είναι πάντα παρών σε όλους του τομείς, τις πολιτικές και τους στρατηγικούς σχεδιασμούς.
- Ο πολιτισμός ο ίδιος ως αειφόρος ανάπτυξη. Με άλλα λόγια η αειφορία πρέπει να ενσωματωθεί στον πολιτισμό.⁴

Η πολιτιστική κληρονομιά έχει μια μοναδική αξία για τον άνθρωπο τόσο σαν μονάδα, όσο και στην κοινωνία γενικά. Διαδραματίζει σημαντικό ρόλο καθώς δεν παραμένει στατικό αλλά εμπλέκεται με τη δομή των σύγχρονων πόλεων.⁵

Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπογραμμίζει τη δυνατότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς να ενισχύσει το κοινωνικό κεφάλαιο, να τονώσει την οικονομική ανάπτυξη και να διασφαλίσει περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Ο πολιτισμός και η πολιτιστική κληρονομιά μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης.⁶

Στο πλαίσιο περιλαμβάνονται τρεις ομάδες δράσεων με στόχο:

- την αναγέννηση πόλεων και περιφερειών μέσω της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- την προώθηση της προσαρμογής κτιρίων πολιτιστικής κληρονομιάς σε νέα χρήση,
- την εξισορρόπηση μεταξύ της πρόσβασης στην πολιτιστική κληρονομιά και του βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού και της φυσικής κληρονομιάς.

Αναγνωρίζοντας λοιπόν, το σημαντικό ρόλο του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη, κάποιοι επιστήμονες κάνουν λόγο για τον πολιτισμό όχι μόνο ως τον τέταρτο πυλώνα της αειφορίας αλλά ως τον κύριο πυλώνα του μοντέλου.⁷

⁴ Lyngdoh Mawlong, Bansaikupar, (2016)

⁵ <https://cordis.europa.eu/article/id/400947-heritage-at-risk-eu-research-and-innovation-for-a-more-resilient-cultural-heritage>

⁶ <https://culture.ec.europa.eu/el/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/sustainability-and-cultural-heritage>

⁷ UCLG (2010) Culture Fourth Pillar of Sustainable Development at: <http://www.agenda21culture.net/documents/culture-the-fourth-pillar-of-sustainability> (15/04/19).

1.1.3. Αειφόρος Ανάπτυξη & Πολιτιστική διαχείριση

Ο ρόλος της πολιτιστικής κληρονομιάς έχει αλλάξει.⁸ Μέχρι πρόσφατα η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς είχε ένα μορφωτικό και ιστορικό ρόλο που μάλιστα συχνά θεωρούνταν «εμπόδιο» στην ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών εξαιτίας των περιορισμών που θέτει στην αστική ανάπτυξη.

Ο μετασχηματισμός της παγκόσμιας πολιτικής οικονομίας τον τελευταίο αιώνα έχει δώσει μια νέα οικονομική διάσταση στην πολιτιστική κληρονομιά και τα οικονομικά της αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα επιδιωκόμενα από τα κράτη.⁹

Κομβικό σημείο για αυτή την αλλαγή αποτέλεσε η ένταξη μνημείων στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς, καθώς σταδιακά οδήγησε σε διαφορετικά μοντέλα διαχείρισης κατάλληλα προσαρμοσμένα στις εκάστοτε συνθήκες.

Η πολιτιστική διαχείριση έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντική και φέρεται να έχει σημαντικά οφέλη στην ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών καθώς αποτελεί βασικό μοχλό βιώσιμης ανάπτυξης για αυτές. Οι άνθρωποι και οι πόλεις ή οι οικισμοί στους οποίους κατοικούν συνδέονται άρρηκτα με τις έννοιες της αειφορίας και της διαχείρισης. Τα πολλαπλά προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι σύγχρονες τοπικές κοινωνίες, βρίσκουν ολοένα και περισσότερες λύσεις λόγω της ύπαρξης του δυναμικού διπόλου «πολιτιστική κληρονομιά – αειφόρος ανάπτυξη», που αναδείχθηκε μέσω των μοντέλων διαχείρισης.

Στη συνέχεια της παρούσας εργασίας και συγκεκριμένα στο κεφάλαιο του ειδικού θεωρητικού πλαισίου, θα αναπτυχθεί ο ρόλος της διαχείρισης στην πολιτιστική κληρονομιά (*cultural heritage management*).

1.1.4. Αειφόρος Ανάπτυξη & Τουρισμός

Στη σύγχρονη κοινωνία ο τουρισμός αποτελεί βασικό πυλώνα της παγκόσμιας οικονομίας. Αποτελεί παράλληλα τομέα που συνδέεται άμεσα με την ανάδειξη και την προώθηση των πολιτιστικών και φυσικών χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής, συνεπώς η αναζήτηση και επιδίωξη ενός μοντέλου βιώσιμου τουρισμού είναι αναγκαία και οφείλει να σχετίζεται με τη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου συνολικής προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς και του περιβάλλοντος.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι κ.Μοροπούλου και κ.Δελέγκου σε σχετική τους δημοσίευση¹⁰

«η επιτυχία ενός προγράμματος που σχεδιάζει και εφαρμόζει την ολοκληρωμένη σύνδεση ιστορικών κτιρίων, μνημείων και αρχαιολογικών χώρων εντός της πόλης, βελτιώνει την προσβασιμότητα και τη σύνδεση τους στο αστικό περιβάλλον, και επεξεργάζονται γρήγορα την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού».

Ο βιώσιμος ή αειφόρος τουρισμός (*sustainable tourism*) εξ' ορισμού «λαμβάνει πλήρως υπόψη του τις υφιστάμενες και μελλοντικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του και ανταποκρίνεται στις ανάγκες των επισκεπτών, του κλάδου και των κοινοτήτων στους προορισμούς υποδοχής»¹¹. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (UNWTO), στα πλαίσια του βιώσιμου και αειφόρου τουρισμού οφείλουν να εφαρμόζονται οι παρακάτω αρχές και πρακτικές:

- Να γίνεται βέλτιστη χρήση των περιβαλλοντικών πόρων
- Να υπάρχει σεβασμός στην κοινωνική και πολιτιστική αυθεντικότητα των τοπικών κοινοτήτων.
- Να εξασφαλίζεται η βιώσιμη οικονομική δραστηριότητα των επιχειρήσεων, παρέχοντας κοινωνικοοικονομικά οφέλη σε όλους τους ενδιαφερομένους που είναι δίκαια κατανομημένα,

⁸ Tobelem, JM.M. (2015) Η νέα Εποχή των Μουσείων τα Πολιτιστικά ιδρύματα απέναντι στην πρόκληση της διαχείρισης, μετάφραση Βλαχοπούλου, Φ., Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, σελ. 221-234

⁹ Messenger, M. Smith, G. (2010) *Cultural Heritage Management: A Global Perspective*, University Press of Florida

¹⁰ Moropoulou, Delegou, « Innovative technologies and strategic planning methodology for assessing and decision making concerning preservation and management of historic cities»

¹¹ Ορισμός σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (UNWTO)

συμπεριλαμβανομένης της σταθερής απασχόλησης και ευκαιριών εισοδήματος και των κοινωνικών υπηρεσιών στις κοινότητες υποδοχής και συμβάλλοντας στην καταπολέμηση της φτώχειας.

Βάσει όσων ήδη αναφέρθηκαν, καθίσταται σαφές ότι η αειφορία στον τουρισμό αφορά πολύ πρισσότερα από το περιβάλλον και την προστασία του. Σχετίζεται άμεσα με κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα, με την κλιματική αλλαγή, τη δημόσια ασφάλεια και υγεία.

1.1.5. Κυκλική Οικονομία

Είναι πλέον σαφές ότι το γραμμικό μοντέλο παραγωγής "προμήθειας, παρασκευής, απόρριψης" στο οποίο βασίστηκε μέχρι τώρα η οικονομία και κατά το οποίο κάθε προϊόν αναπόφευκτα φτάνει στο "τέλος της ωφέλιμης ζωής" του, δεν είναι πλέον βιώσιμο.

Η κυκλική οικονομία έρχεται ως απάντηση στη φιλοδοξία για αειφόρο ανάπτυξη, λαμβάνοντας υπόψη την αυξανόμενη ανησυχία για την εξάντληση των φυσικών πόρων και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

Η κυκλική οικονομία είναι ένα οικονομικό μοντέλο που εστιάζει στη μείωση της σπατάλης των πόρων που χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία, δίνοντας έμφαση στην αξιοποίηση ανανεώσιμων πόρων, φυτικών και ζωικών υποπροϊόντων και βιοαποικοδομήσιμων υλικών, την ανάκτηση και την επαναχρησιμοποίηση προϊόντων, αλλά και την παραγωγή ενέργειας από τα απόβλητα παραγωγικών διαδικασιών, τη διατήρηση ενός προϊόντος σε καλή λειτουργική κατάσταση για μακρύ χρονικό διάστημα, τη χρησιμοποίηση προϊόντων για την παροχή υπηρεσιών σε πολλαπλούς χρήστες (sharing economy), και τη χρήση της υπηρεσίας που προσφέρει ένα προϊόν και όχι την κατοχή αυτού του ίδιου του προϊόντος.

Το μοντέλο της κυκλικής οικονομίας προϋποθέτει νέους τρόπους σύλληψης και σχεδιασμού προϊόντων. Διαδικασίες, αλυσίδες αξίας, ακόμα και επιχειρηματικά μοντέλα παραγωγής και κατανάλωσης, σχεδιάζονται εξαρχής με γνώμονα την ανακατασκευή, την επαναμεταποίηση, επισκευή και την επανάχρηση υφιστάμενων υλικών και προϊόντων και κυρίως απαιτείται η ενεργός συμμετοχή όλων των φορέων της οικονομικής ζωής. Πολλά κράτη έχουν θέσει την κυκλική οικονομία στον πυρήνα της αναπτυξιακής στρατηγικής τους, καθώς συμβάλλει στην εξοικονόμηση ενέργειας και την ορθολογικότερη χρήση των φυσικών πόρων, στον περιορισμό της ρύπανσης της ατμόσφαιρας, του εδάφους και των υδάτων, την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Εκτός από τα οφέλη για το περιβάλλον, μπορεί να συμβάλει στην κοινωνική και οικονομική ευημερία, δημιουργώντας θέσεις απασχόλησης και να αποτελέσει πηγή ανάπτυξης και καινοτομίας.

1.1.5.1. Η κυκλική οικονομία στην ΕΕ

Για να επιτευχθεί η μετάβαση στην κυκλική οικονομία και να εδραιωθεί ως νέο οικονομικό μοντέλο απαιτείται εκτεταμένη πολιτική υποστήριξη σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η Ευρώπη έχει ήδη προετοιμάσει το έδαφος για αυτή τη μετάβαση με προσεκτικό σχεδιασμό και ήδη έχουν επιτευχθεί σημαντικά αποτελέσματα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την υλοποίηση του σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία, που δημοσιεύθηκε τον Μάρτιο του 2019.

Τον Δεκέμβριο του 2015 η Επιτροπή είχε εγκρίνει σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία για να ενισχύσει εκ νέου την απασχόληση, την ανάπτυξη και τις επενδύσεις και να αναπτύξει μια ανταγωνιστική οικονομία με ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα και αποδοτική αξιοποίηση των πόρων. Οι 54 δράσεις του σχεδίου έχουν πλέον ολοκληρωθεί ή βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης, αν και οι εργασίες για ορισμένες θα συνεχιστούν και μετά το 2019.

Για την επιτάχυνση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία, είναι απαραίτητη η επένδυση στην καινοτομία και η παροχή υποστήριξης για την προσαρμογή της βιομηχανικής βάσης. Κατά την περίοδο 2016-2020, η Επιτροπή ενέτεινε τις προσπάθειες προς αμφότερες τις κατευθύνσεις, με δημόσια χρηματοδότηση συνολικού ύψους άνω των 10 δισ. ευρώ για τη μετάβαση:

- 1,4 δισ. ευρώ από το πρόγραμμα "Ορίζοντας 2020" έως το 2018 (σε τομείς όπως οι βιώσιμες βιομηχανίες μεταποίησης, η διαχείριση των αποβλήτων και των πόρων, τα συστήματα παραγωγής κλειστού βρόχου ή η κυκλική βιοοικονομία), εκ των οποίων 350 εκατ. EUR διατίθενται για την κυκλικότητα των πλαστικών. Η Επιτροπή δημοσίευσε κατάλογο των έργων που σχετίζονται με την κυκλική οικονομία, τα οποία χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του προγράμματος "Ορίζοντας 2020" μεταξύ 2016 και 2018.
- Τουλάχιστον 7,1 δισ. ευρώ από την πολιτική συνοχής (1,8 δισ. ευρώ για την υιοθέτηση οικολογικών καινοτόμων τεχνολογιών από τις ΜΜΕ και 5,3 δισ. ευρώ για τη στήριξη της εφαρμογής της νομοθεσίας της ΕΕ για τα απόβλητα)· επιπλέον, διατίθεται σημαντική υποστήριξη μέσω έξυπνης εξειδίκευσης για την καινοτομία και την ανάπτυξη που ανταποκρίνεται στις επιταγές της αγοράς.
- 2,1 δισ. EUR μέσω χρηματοδοτικών μηχανισμών όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων και η Innovfin.
- Τουλάχιστον 100 εκατ. ευρώ επενδύθηκαν μέσω του προγράμματος LIFE σε περισσότερα από 80 έργα που συμβάλλουν στην κυκλική οικονομία.

Για να επιτευχθεί ευκολότερα η στροφή και η μετάβαση στην κυκλική οικονομία ως μοντέλο ανάπτυξης θα πρέπει να υπάρξει διευρυμένη αποδοχή από την κοινωνία, γεγονός που θα επιτευχθεί με τη στήριξη και συμμετοχή των ΜΚΟ, των επιχειρηματικών και καταναλωτικών οργανώσεων, των συνδικάτων, του ακαδημαϊκού κόσμου, των ερευνητικών ιδρυμάτων και άλλων ενδιαφερόμενων σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης. Η συμμετοχή όλων αυτών των ενδιαφερόμενων μερών μπορεί να διευκολύνει τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία. Απαιτείται επίσης δράση προκειμένου να κοινοποιηθούν οι ιδέες και τα οφέλη της κυκλικής οικονομίας στους πολίτες στην καθημερινή ζωή τους - στο χώρο εργασίας, στα σχολεία, στις τοπικές κοινωνίες. Με στόχο την ευαισθητοποίηση των πολιτών, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο κινητοποιώντας πολυάριθμους καταναλωτές γύρω από τα νέα κυκλικά προϊόντα και τις υπηρεσίες, αυξάνοντας τη ζήτησή τους και επηρεάζοντας την αγορά κ.λπ.

Σε διεθνές επίπεδο, για να επιτευχθεί η στροφή από τη γραμμική οικονομία προς την κυκλική οικονομία μέχρι το 2025, σύμφωνα με την έκθεση "Achieving Growth Within" (Ellen McArthur Foundation και SYSTEMIQ, Ιανουάριος 2017), θα πρέπει να υιοθετηθούν οι αρχές της κυκλικής οικονομίας από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις που καλούνται να επενδύσουν στις νέες κερδοφόρες ευκαιρίες που αναδύονται, σε συνεργασία με το κράτος και την ΕΕ.

Σύμφωνα με την πρόσφατη Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η κυκλική οικονομία αποτελεί πλέον μια μη αναστρέψιμη μείζονα παγκόσμια τάση. Ωστόσο, εξακολουθούν να απαιτούνται πολλά βήματα για την κλιμάκωση της δράσης σε επίπεδο ΕΕ και παγκοσμίως, για το πλήρες κλείσιμο του κύκλου και για την αξιοποίηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος που προσφέρει στις επιχειρήσεις της ΕΕ. Αν η ΕΕ επιθυμεί να διατηρήσει την ηγετική θέση της στον σχεδιασμό και την παραγωγή κυκλικών προϊόντων και υπηρεσιών και να ενισχύσει τον ρόλο των καταναλωτών στην υιοθέτηση πιο βιώσιμων τρόπων ζωής, θα χρειαστεί να αναληφθούν νέες δράσεις.

Όπως προτείνεται στο έγγραφο προβληματισμού "Προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030", η κυκλική οικονομία θα πρέπει να αποτελέσει τη ραχοκοκαλιά της βιομηχανικής στρατηγικής της ΕΕ, καθιστώντας δυνατή την κυκλικότητα σε νέους τομείς και κλάδους, οι εκτιμήσεις του κύκλου ζωής των προϊόντων θα πρέπει να καταστούν ο κανόνας και το πλαίσιο οικολογικού σχεδιασμού θα πρέπει να διευρυνθεί όσο το δυνατόν περισσότερο.

Το έργο που ξεκίνησε με τα χημικά προϊόντα, το μη τοξικό περιβάλλον, την οικολογική σήμανση και την οικολογική καινοτομία, τις κρίσιμες πρώτες ύλες και τα λιπάσματα θα πρέπει να συνεχιστεί με ταχύτερους ρυθμούς, αν η ΕΕ επιθυμεί να δρέψει όλα τα οφέλη της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία. Επίσης, θα πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος των καταναλωτών, ώστε να κάνουν συνειδητές επιλογές, και να ενταθούν οι προσπάθειες του δημόσιου τομέα μέσω βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων.

Με την υποστήριξη της Επιτροπής, τα κράτη μέλη –ιδίως σε περιφέρειες που θεωρείται ότι κινδυνεύουν να μην επιτύχουν τους στόχους ανακύκλωσης για το 2020 ή που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις – και οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την εφαρμογή της αναθεωρημένης νομοθεσίας για τα απόβλητα και για την ανάπτυξη αγορών δευτερογενών πρώτων υλών. Ο στόχος είναι να διασφαλιστεί ότι τα υλικά τα οποία επιστρέφουν στην οικονομία είναι οικονομικά αποδοτικά και ασφαλή για τους πολίτες και το περιβάλλον. Προς αυτή την κατεύθυνση, η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει να υποστηρίζει την έρευνα, τις επενδύσεις και την καινοτομία.

1.1.5.2. Η κυκλική οικονομία στην Ελλάδα

Η κυκλική οικονομία στην Ελλάδα μπορεί να τροφοδοτήσει ένα ποιοτικό άλμα στην οικονομία, που θα αποτελεί αναπτυξιακό μετασχηματισμό. Δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, τροφοδοτεί την μικρομεσαία επιχειρηματικότητα, τη δημιουργία νέων επαγγελματιών και την κοινωνική οικονομία, που είναι ακόμα σε πολύ χαμηλό επίπεδο στην Ελλάδα.

Η Ελλάδα βρίσκεται στις χαμηλότερες θέσεις της ευρωπαϊκής κατάταξης, όσον αφορά τη χρήση δευτερογενών καυσίμων στη βιομηχανία και υπάρχει μια σχετική υστέρηση γενικότερα στην υιοθέτηση μοντέλων κυκλικής οικονομίας, στερώντας από την οικονομία και την κοινωνία την προστιθέμενη αξία που αυτή συνεπάγεται, σύμφωνα με μελέτη του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών - ΣΕΒ. Η μελέτη του Συμβουλίου ΣΕΒ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (εκπόνηση ΕΥ, Μάιος 2016) για την εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας στην Ελλάδα, αποτυπώνει τον βαθμό εφαρμογής των αρχών της κυκλικής οικονομίας στην Ελλάδα, ενώ αναδεικνύει και την αποσπασματική υιοθέτηση κυκλικών μοντέλων σε διάφορους επιχειρηματικούς κλάδους, κυρίως στη φάση απόσυρσης των προϊόντων και όχι στο σύνολο του κύκλου ζωής τους.

Σύμφωνα με τα κύρια συμπεράσματα της μελέτης, προκύπτει ανάγκη για: νομοθετική και κανονιστική μεταρρύθμιση, σημαντική βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων, σημαντική βελτίωση της διαχείρισης των απορριμμάτων τροφίμων, εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου σε θέματα επικίνδυνων αποβλήτων, και, τέλος, αύξηση της διείσδυσης δευτερογενών καυσίμων σε ορισμένες βιομηχανικές χρήσεις.

Η Εθνική Στρατηγική αναφέρει ενδεικτικά τομείς, όπου απαιτούνται ενέργειες της δημόσιας πολιτικής:

- Σειρά παρεμβάσεων θεσμικού χαρακτήρα που θα ενισχύσουν την κυκλική οικονομία, τον αρθρωτό σχεδιασμό και την ανοιχτή καινοτομία
- Δημιουργία βάσεων δεδομένων, ανάλυση πληροφορίας με στόχο την αξιοποίηση στην αξιολόγηση ενεργειών και πολιτικών, λήψη αποφάσεων και καθορισμός δεικτών αξιολόγησης του μοντέλου της κυκλικής οικονομίας

- Διευκόλυνση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών κυκλικής οικονομίας και βιομηχανικής συμβίωσης με ενδεχόμενη μείωση διοικητικού κόστους, πρωτοδότηση στις δημόσιες προμήθειες, οικο-βιομηχανικά πάρκα, δημιουργία κατάλληλου ρυθμιστικού πλαισίου και προσαρμογή υφιστάμενου)
- Έξυπνα χρηματοδοτικά εργαλεία με ενισχύσεις και φοροελαφρύνσεις και αξιοποίηση των δημόσιων επενδύσεων, του ΕΣΠΑ, της Επενδυτικής Τράπεζας, του πακέτου Juncker και άλλων Ταμείων και πόρων
- Προώθηση των ανοιχτών τεχνολογιών και αξιοποίηση προϊόντων ανοιχτής καινοτομίας
- Κίνητρα ανάπτυξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, της συνεργατικότητας και της κοινωνικής οικονομίας σε τομείς επαναχρησιμοποίησης πόρων και υλικών (eco-industrial clusters, patent pools)
- Πολιτικές προς την κατεύθυνση του "έξυπνου εργοστασίου" (smart factory), που θα είναι καινοτόμο, υψηλής τεχνολογίας, πράσινο, σπονδυλωτό, και ενδεχομένως ψηφιοποιημένο
- Επικοινωνιακή εκστρατεία ευαισθητοποίησης των πολιτών.

Το ολοκληρωμένο έργο LIFE-IP CEI-Greece «Εφαρμογή της Κυκλικής Οικονομίας στην Ελλάδα» (<https://circulargreece.gr/el/>)¹²

Πρόκειται για ένα έργο συνολικού προϋπολογισμού 15,93 εκατ. ευρώ, που συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και το Πράσινο Ταμείο, αποτελεί ένα από τα πλέον σημαντικά έργα για την ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας στην χώρα μας. Συντονίζεται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Διεύθυνση Διαχείρισης Αποβλήτων) και υλοποιείται σε συνεργασία με δεκαοχτώ εταίρους. Με συνολική διάρκεια 8 έτη και χρονικό ορίζοντα υλοποίησης έως τον Οκτώβριο 2027, το έργο LIFE-IP CEI-Greece αποσκοπεί να συμβάλει καθοριστικά στην εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων, του Εθνικού Σχεδίου Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων και της Εθνικής Στρατηγικής για την Κυκλική Οικονομία.

Σε ό,τι αφορά τις δράσεις που αφορούν και την περιοχή μελέτης αυτές συνοψίζονται παρακάτω ως εξής:

- Εφαρμογή σε πέντε νησιωτικούς και ένα ορεινό δήμο (Δ. Πάρου, Αντιπάρου, Θήρας, Τήνου, Αλοννήσου και Ναυπακτίας) συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης αποβλήτων που θα εφαρμόσουν στην πράξη την ιεράρχηση αποβλήτων και τη νέα νομοθετική δέσμη μέτρων για τα απόβλητα στη βάση των αρχών της κυκλικής οικονομίας.
- Εφαρμογή του οικονομικού εργαλείου Πληρώνω-Όσο-Πετάω (ΠΟΠ) σε έναν αστικό δήμο (Δ. Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης), εφαρμόζοντας για πρώτη φορά στην πράξη ένα αποτελεσματικό σύστημα χρέωσης των δημοτών που προάγει τη μείωση της παραγωγής αποβλήτων και την ενίσχυση της ανακύκλωσης, προωθώντας παράλληλα την άμεση εφαρμογή σε άλλους δήμους της χώρας
- Κατάρτιση του ειδικού προγράμματος για την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων, παρακολούθηση της παραγωγής αποβλήτων τροφίμων σε εθνικό επίπεδο, ανάληψη δράσεων επίδειξης βέλτιστων πρακτικών μείωσης αποβλήτων τροφίμων, ανάπτυξη πλατφόρμας για την

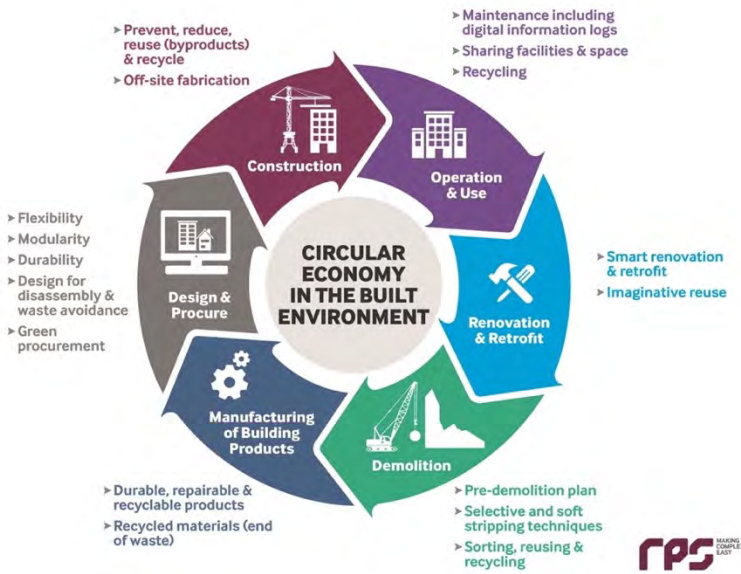
¹² <https://circulargreece.gr/el/>

παρακολούθηση και διαχείριση της δωρεάς τροφίμων και δημιουργία φόρουμ για την προώθηση δράσεων πρόληψης και ιδιαίτερα εθελοντικών συμφωνιών.

- Ανάπτυξη τοπικών / περιφερειακών συμμαχιών για την κυκλική διαχείριση των αποβλήτων του τομέα αγροδιατροφής, καταγράφοντας την υφιστάμενη κατάσταση διαχείρισης, αναπτύσσοντας κατάλληλη μεθοδολογία για την υποστήριξη της λήψης αποφάσεων και εκδίδοντας οδηγό για την εφαρμογή της κυκλικής διαχείρισής τους.
- Ανάπτυξη τεχνικών προδιαγραφών για την κυκλική οικονομία στα χρηματοοικονομικά εργαλεία, και ενσωμάτωση δεικτών μέτρησης της κυκλικής οικονομίας.
- Ανάπτυξη εθνικών δεικτών που θα αποτυπώνουν τα κύρια στοιχεία της κυκλικής οικονομίας της χώρας, έχοντας ως βάση αναφοράς το πλαίσιο παρακολούθησης που έχει διαμορφωθεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, και δημιουργία παρατηρητηρίου κυκλικής οικονομίας με το οποίο θα παρακολουθείται σε συνεχή βάση η πορεία εξέλιξης της μετάβασης της χώρας στην κυκλική οικονομία.
- Ανάπτυξη προτύπων για τα δευτερογενή υλικά με σκοπό την υποστήριξη της επανεισαγωγής τους στην οικονομία με τη μορφή νέων πρώτων υλών και δημιουργία εθνικού διαδικτυακού αποθετηρίου για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε θέματα που άπτονται της κυκλικής οικονομίας.
- Οικοδόμηση δυναμικού και ευαισθητοποίηση φορέων και κοινού, κυρίως μέσω σεμιναρίων ειδικής θεματολογίας και εξ αποστάσεως κατάρτισης των ενδιαφερόμενων μερών, δημιουργίας Βιωματικού Πάρκου Ανακύκλωσης - Επιδιόρθωσης - Επαναχρησιμοποίησης και περιφερειακών και τοπικών εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης.

1.1.6. Κυκλική οικονομία & κτίρια πολιτιστικής κληρονομιάς | «Επανάχρηση»

Οι αρχές της κυκλικής οικονομίας μπορούν να εφαρμοστούν σε προϊόντα, κτίρια, γειτονιές, πόλεις, περιφέρειες, ακόμα και ολόκληρες οικονομίες. Η μετάβαση αυτή προβλέπεται να βελτιώσει τον τρόπο λειτουργίας της κοινωνίας σε όλα τα επίπεδα, καθώς επίσης και να μετασχηματίσει τις πόλεις μέσα στις οποίες ζούμε επηρεάζοντας ταυτόχρονα τον τρόπο που λειτουργούμε.

Εικόνα | Σχεδιάγραμμα του κύκλου του δομημένου πολιτιστικού περιβάλλοντος. πηγή: <https://sdgresources.relx.com/articles/circular-economy-strategies-adaptive-reuse-cultural-heritage-buildings-reduce-environmental>

Σύμφωνα με την έκθεση “Making Heritage Happen: Incentives and Policy Tools for Conserving Our Historic Heritage” (E.P.H.C., 2004) προσδιορίζονται οι τρόποι με τους οποίους, η προσαρμοστική επανάχρηση των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να συμβάλλει στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και ευημερία:

- δημιουργία τοποσήμων και εστιών τοπικής και οικονομικής ανάπτυξης.
- δημιουργία αναλογικά περισσότερων θέσεων εργασίας από την επαναχρησιμοποίηση.
- τουριστική επισκεψιμότητα.
- προσέλκυση επενδύσεων

Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στις σύγχρονες πόλεις και στο πολιτιστικό τους απόθεμα, έχει συμβάλει στην αλλαγή της αντίληψης των σύγχρονων κοινωνιών, οι οποίες αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα της διαχείρισης τόσο της οικοδομής γενικότερα όσο και των μνημείων και κτιρίων πολιτιστικής κληρονομιάς υπό το πρίσμα των αρχών της κυκλικής οικονομίας.

Τα κτίρια πολιτιστικής κληρονομιάς κατέχουν μια μοναδική θέση στο αστικό τοπίο αφού τα κελύφη αυτά ενσωματώνουν τα τοπικά πολιτιστικά και ιστορικά χαρακτηριστικά που καθορίζουν τις τοπικές κοινότητες κάθε τόπου.¹³ Επομένως η παράταση της ωφέλιμης διάρκειας ζωής τους έχει πολλαπλά οφέλη, πέρα από το ίδιο το έργο, καθώς συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του περιβάλλοντος στο οποίο ανήκουν. Επιπλέον, η διαχείριση των κτιρίων της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από τις στρατηγικές της κυκλικής οικονομίας δύναται να μειώσει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος και να αποτελέσει ουσιαστικό παράδειγμα για την ευρύτερη εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας στο δομημένο περιβάλλον.

Ωστόσο, έχει διαπιστωθεί ότι η συγκεκριμένη προσέγγιση παραμένει, αν και πιο επίκαιρη και αναγκαία από ποτέ, σχετικά άγνωστη ως προς τα οφέλη της, τόσο σε φορείς λήψης αποφάσεων (π.χ. φορείς προστασίας,

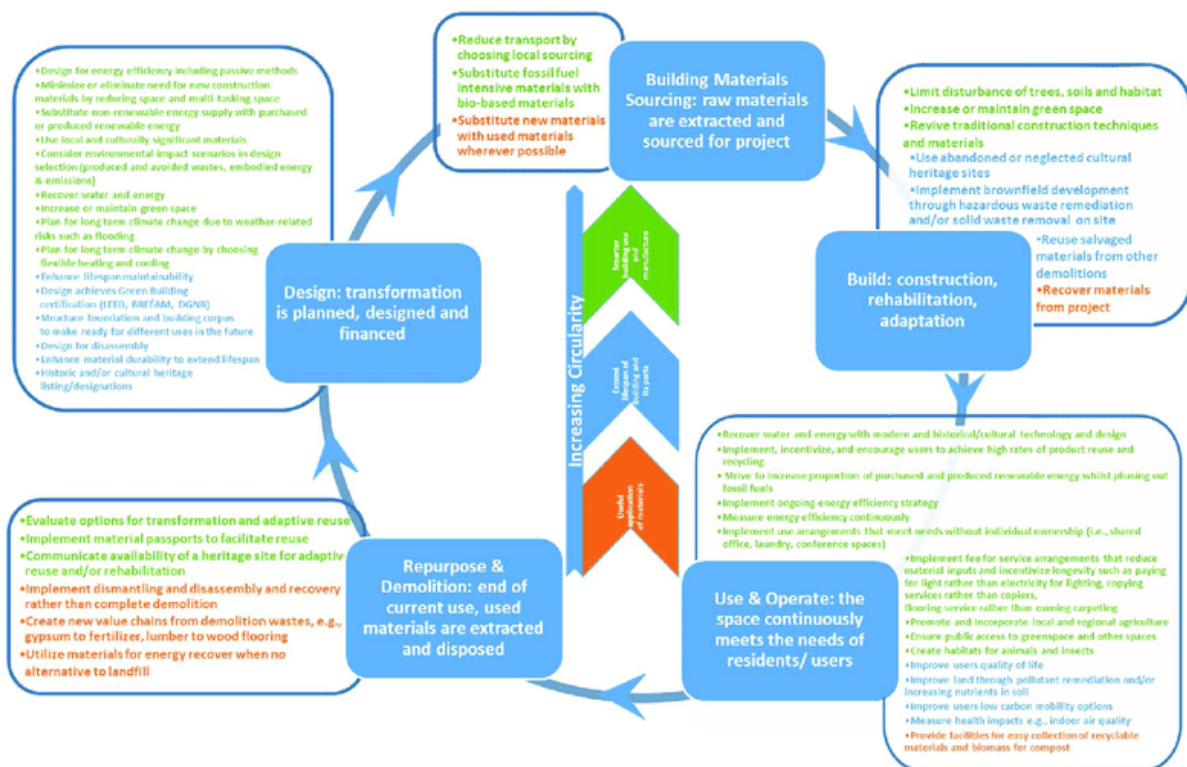
¹³ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921344919304136>

τοπική αυτοδιοίκηση) όσο και στην τοπική κοινωνία. ¹⁴ Σύμφωνα με τους Girard και Gravagnuolo, «οι τοπικές κοινότητες είναι θεμελιώδεις στην πολιτιστική κληρονομιά, καθώς συμβάλλουν τόσο στην κατανόηση όσο και στην κοινή χρήση των πολύπλοκων αξιών της, ενισχύοντας την επιδίωξη για τη διατήρησή τους» (Girard, Gravagnuolo, 2017).

Για το λόγο αυτό, αναγκαία κρίνεται, για την προσαρμοστική επανάχρηση των κτιρίων, η διεπιστημονική συνεργασία ειδικών επιστημόνων, τοπικής αυτοδιοίκησης και τοπικών φορέων – κοινότητας, προκειμένου μέσα από την αλληλεπίδραση τους, να διατηρηθεί ο ιστορικός και πολιτιστικός ρόλος του κτιρίου, που είναι και το ζητούμενο της αποτελεσματικής ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στο παρακάτω διάγραμμα ο Gillian Foster, σε σχετική μελέτη του, επεξηγεί τον ρόλο και τη σπουδαιότητα της επανάχρησης των κτιρίων της πολιτιστικής κληρονομιάς ώστε να μειωθεί το περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

Circular Economy Strategies for Adaptive Reuse of Cultural Heritage Buildings to Reduce Environmental Impacts

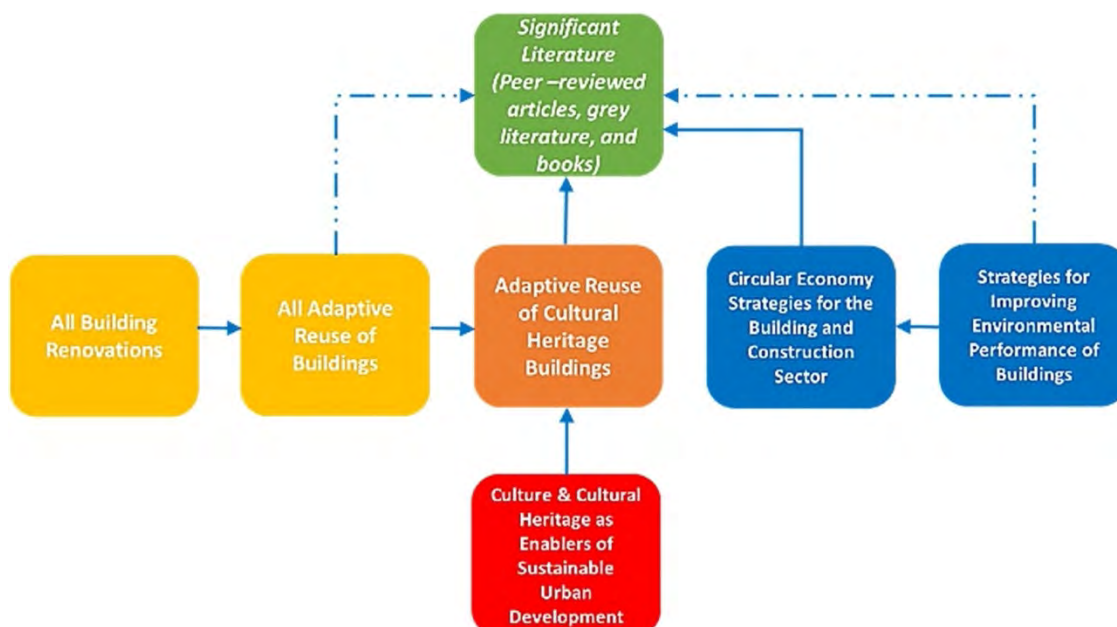
Εικόνα 2 Στρατηγική κυκλικής οικονομίας για την προσαρμοστική επανάχρηση του πολιτιστικού αποθέματος. Πηγή: <https://sdgresources.relx.com/articles/circular-economy-strategies-adaptive-reuse-cultural-heritage-buildings-reduce-environmental>

¹⁴ <https://sdgresources.relx.com/articles/circular-economy-strategies-adaptive-reuse-cultural-heritage-buildings-reduce-environmental>

Επιπλέον ο Foster ¹⁵ επισημαίνει ότι η έρευνα της πολιτιστικής κληρονομιάς υπό το πρίσμα της κυκλικής οικονομίας, υποκινείται από τους εξής παράγοντες:

- Η κυκλική οικονομία είναι μια νέα και συναρπαστική στρατηγική για την επίτευξη μιας βιώσιμης οικονομίας.
- Ο κρίσιμος ρόλος της οικοδομικής και κατασκευαστικής βιομηχανίας στην ανθρώπινη ευημερία και τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο
- Οι τάσεις αστικοποίησης παγκοσμίως υπογραμμίζουν την ανάγκη για έναν βιώσιμο πολεοδομικό σχεδιασμό
- Η ύπαρξη σημαντικών πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς που ενσωματώνονται σε κτίρια των αστικών κέντρων και ο πιθανός ρόλος τους στη βιωσιμότητα.

Με βάση τους παραπάνω παράγοντες η προσαρμοστική επανάχρηση των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί μια ευκαιρία αναγνωρισμένη από το χρηματοδοτούμενο έργο της ΕΕ, HORIZON 2020, «Circular models Leveraging Investments in Cultural Heritage adaptive reuse (CLIC), 2», στα πλαίσια της οποίας συντάχθηκε η σημαντική μελέτη του G.Foster.

Εικόνα 3 Η διαδικασία της βιβλιογραφικής ανασκόπησης στο πλαίσιο της προσαρμοστικής επανάχρησης. Πηγή: <https://sdgresources.relx.com/articles/circular-economy-strategies-adaptive-reuse-cultural-heritage-buildings-reduce-environmental>

1.2. ΑΝΑΔΕΙΞΗ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

1.2.1. Πολιτιστική κληρονομιά | Αντικείμενο προστασίας

¹⁵<https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0921344919304136?token=658FF524587719331553A730EF97967613929BD31F05AE75114EF4C71ECC2F754B725ABD6411D851B191C8DBCCD5BFA7&originRegion=eu-west-1&originCreation=20221107225248>

Η πολιτιστική κληρονομιά (cultural heritage) ορίζεται ως «το συνολικό πνεύμα ενός λαού, όπως αυτό εντυπώνεται στις αξίες, στις δράσεις, στα έργα, στους θεσμούς, στα μνημεία και στις τοποθεσίες του» (Unesco, 2005) και περιλαμβάνει στοιχεία που είναι επιθυμητό να διατηρηθούν, όπως στοιχεία από το φυσικό και δομημένο περιβάλλον, καθώς και άυλα αγαθά με υψηλή πνευματική, ιστορική, θρησκευτική και συμβολική αξία. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν συνεκτικό δεσμό για τις κοινωνίες, επιτρέποντας στα μέλη τους να κατανοήσουν τον εαυτό τους, διαφυλάσσοντας το περιβάλλον τους και την πολιτιστική τους πολυμορφία και παράλληλα να επαναπροσδιοριστούν απέναντι σε άλλους πολιτισμούς και κοινότητες εκτιμώντας τη διαφορετικότητά τους.

Όπως διαφορετικά έχει διατυπωθεί *“Η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει έναν ευρύ και γενικό όρο: είναι κάτι που κάποιος ή μια συλλογική οντότητα θεωρεί ότι αξίζει να εκτιμηθεί, να διατηρηθεί, να καταγραφεί, να παρουσιαστεί, να αποκατασταθεί και να θαυμάσει.”* (Kersel & Luke, 2015.) .

Ο όρος συχνά ταυτίζεται με τον όρο πολιτιστικό αγαθό¹⁶ (Κόνσολα, Δεκέμβριος 1995) σε κείμενα συμβάσεων ή συστάσεων των αρμόδιων οργανισμών. Για παράδειγμα, στη Σύμβαση της Χάγης (για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών σε Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης, 1954) χρησιμοποιείται ο όρος «πολιτιστικό αγαθό» (bien culturel, cultural property) για να περιγράψει τα κινητά και τα ακίνητα αγαθά που έχουν μεγάλη σημασία για την πολιτιστική κληρονομιά κάθε λαού. Πιο συγκεκριμένα, η Σύμβαση της Χάγης ως Πολιτιστική κληρονομιά ορίζει:

- Την κινητή ή ακίνητη περιουσία μεγάλης σημασίας για την πολιτιστική κληρονομιά κάθε λαού, όπως θρησκευτικά ή κοσμικά μνημεία αρχιτεκτονικής, τέχνης ή ιστορίας, Αρχαιολογικούς χώρους ή ομάδες κτιρίων που, συνολικά, έχουν ιστορικό ή καλλιτεχνικό ενδιαφέρον. Έργα τέχνης, χειρόγραφα, βιβλία και άλλα αντικείμενα καλλιτεχνικού, ιστορικού ή αρχαιολογικού ενδιαφέροντος καθώς επίσης και επιστημονικές συλλογές ή σημαντικές συλλογές βιβλίων ή αρχείων.
- Κτίρια των οποίων ο κύριος και αποτελεσματικός σκοπός είναι η διατήρηση ή η έκθεση της κινητής πολιτιστικής ιδιοκτησίας όπως μουσεία, μεγάλες βιβλιοθήκες και αρχειοθήκες και οποιοδήποτε κτίσμα αποτελεί καταφύγιο της κινητής πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Κέντρα που περιέχουν μεγάλο αριθμό πολιτιστικών αγαθών γνωστά και ως «κέντρα που περιέχουν μνημεία».

Μετάπειτα, στη Γενική Διάσκεψη της συνάντησης των Ηνωμένων Εθνών για τον Εκπαιδευτικό, Επιστημονικό και Πολιτιστικό Οργανισμό (The General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) που έλαβε χώρα στο Παρίσι από τις 17 Οκτωβρίου έως τις 21 Νοέμβριου 1972, κατά τη 17^η συνεδρία, αφού διαχωρίστηκαν οι όροι της πολιτιστικής και της φυσικής κληρονομιάς, η έννοια της Πολιτιστικής Κληρονομιάς ορίστηκε να περιλαμβάνει τα εξής:

- Μνημεία: αρχιτεκτονικά έργα, έργα μνημειακής γλυπτικής και ζωγραφικής, στοιχεία ή δομές αρχαιολογικού χαρακτήρα, επιγραφές, σπηλιές και συνδυασμοί τους, που έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από την άποψη της ιστορίας, της τέχνης ή της επιστήμης.
- -Ομάδες κτιρίων: ομάδες χωριστών ή συνδεδεμένων κτιρίων που, λόγω της αρχιτεκτονικής τους, της ομοιογένειας ή της θέσης τους στο τοπίο, έχουν εξαιρετική καθολική αξία από την άποψη της ιστορίας, της τέχνης ή της επιστήμης.
- -Τοπία: έργα ανθρώπου ή συνδυασμένα έργα φύσης και ανθρώπου, και περιοχές συμπεριλαμβανομένων αρχαιολογικών χώρων που έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από ιστορική, αισθητική, εθνολογική ή ανθρωπολογική άποψη.

¹⁶ Ντόρα Ν.Κόνσολα, Η Διεθνής Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, εκδ. Παπαζήσης σελ.26.

Οι παραπάνω διατυπώσεις αφορούν την έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς στο διεθνές δίκαιο. Σε ότι αφορά το εθνικό νομικό πλαίσιο, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2019/880 σχετικά με την είσοδο και την εισαγωγή πολιτιστικών αγαθών, «πολιτιστικό αγαθό ορίζεται κάθε αντικείμενο που έχει σημασία για την αρχαιολογία, την προϊστορία, την ιστορία, τη λογοτεχνία, την τέχνη ή την επιστήμη» (Ε.Ε., 2019) ή σύμφωνα με τον ν. 3028/2002, «ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου». ¹⁷

Σημαντικό στα πλαίσια της παρούσας εργασίας και δεδομένου των όσων διατυπώθηκαν παραπάνω, είναι να δοθεί και ο ορισμός της «αρχιτεκτονικής κληρονομιάς» όπως αυτός αποτυπώθηκε στη Σύμβαση της Γρανάδας, που υπογράφηκε στις 3 Οκτωβρίου 1985 από το Συμβούλιο της Ευρώπης και αφορά στην προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης. Στην Ελλάδα η κύρωση και δημοσίευσή της έγινε το 1992 (ΦΕΚ 13/04/1992). Βάσει της Σύμβασης της Γρανάδας (Council of Europe, 3.Χ.1985), στην αρχιτεκτονική κληρονομιά περιλαμβάνονται:

- Τα Μνημεία: κάθε κατασκευή ιδιαίτερα σημαντική λόγω του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού, ή τεχνικού ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων ή διακοσμητικών στοιχείων, που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τους.
- Τα αρχιτεκτονικά σύνολα: ομοιογενή σύνολα αστικών ή αγροτικών κατασκευών, σημαντικών λόγω του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού ή τεχνικού ενδιαφέροντος, συναφή μεταξύ τους ώστε να σχηματίζουν ενότητες, που να μπορούν να οριοθετηθούν τοπογραφικά.
- Οι Τόποι: σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης, εν μέρει κτισμένα, τα οποία αποτελούν εκτάσεις τόσο χαρακτηριστικές και ομοιογενείς, ώστε να μπορούν να οριοθετηθούν τοπογραφικά και τα οποία είναι σημαντικά λόγω του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού και τεχνικού τους ενδιαφέροντος.

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς και η ερμηνεία της δεν είναι στατική αλλά εμπλουτίζεται συνεχώς με υλικά και άυλα αγαθά, προσπαθώντας να διαφυλάξει όσα προάγει κάθε πολιτισμός και να τα μεταδώσει στις επόμενες γενιές. Όπως έχει διατυπωθεί και από τον Kenneth G. Willis, η πολιτιστική κληρονομιά αφορά «την κληρονομιά των φυσικών αντικειμένων και των άυλων γνωρισμάτων της κοινωνίας που κληρονομηθήκαν από τις προηγούμενες γενιές. Τα φυσικά αντικείμενα περιλαμβάνουν έργα τέχνης, λογοτεχνίας, μουσικής, αρχαιολογικών και ιστορικών αντικειμένων, καθώς και κτίρια, μνημεία και ιστορικούς χώρους, ενώ τα άυλα γνωρίσματα περιλαμβάνουν κοινωνικά έθιμα, παραδόσεις και πρακτικές που συχνά στηρίζονται σε αισθητικές και πνευματικές πεποιθήσεις και προφορικές παραδόσεις. Τα άυλα χαρακτηριστικά μαζί με τα φυσικά αντικείμενα χαρακτηρίζουν και προσδιορίζουν την ιδιαιτερότητα μιας κοινωνίας.» (G.Willis, 2014)

1.2.2. Διεθνές θεσμικό πλαίσιο προστασίας & φορείς προστασίας

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η προστασία και αποκατάσταση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς αποκτά ύψιστη σημασία για τα κράτη και τις κοινωνίες στην προσπάθειά τους να επαναπροσδιορίσουν το εθνικό τους φρόνημα και την ταυτότητά τους. Οι εκτεταμένες καταστροφές των μνημείων και η μεγάλη ανάγκη για την ανακατασκευή της πολιτιστικής κληρονομιάς στρέφει το ενδιαφέρον στη θέσπιση πλαισίου δράσης ενώ όλο και περισσότεροι φορείς συστήνονται ώστε να θεσπίσουν και να βελτιώσουν μεθόδους αποκατάστασης. Σύμφωνα με τη Μαλλούχου, «στη μεγάλη ανάπτυξη και διεθνοποίηση του ζητήματος συμβάλλει και η ίδρυση και λειτουργία διεθνών οργανισμών και εκπαιδευτικών φορέων, με κύρια δράση την ανάληψη διεθνών εκστρατειών για τη διάσωση μνημείων που κινδυνεύουν, τον χαρακτηρισμό μνημείων ανά

¹⁷ ΦΕΚ 153/ Α' /28-06-2002

τον κόσμο ως οικουμενικής πολιτιστικής κληρονομιάς και την επαγρύπνηση για την προστασία τους, καθώς και την έκδοση αλληπάλληλων κανονιστικών κειμένων για το ζήτημα.» Σήμερα, οι διεθνείς φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μνημειακής προστασίας είναι πολλοί. Οι σημαντικότεροι, σύμφωνα με τη Σ. Αυγερινού είναι (Αυγερινού, Δ.Π.Μ.Σ. Ε.Μ.Π.):

- **Unesco- Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Μορφωτικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών**

Πρόκειται για έναν οργανισμό με πολυδιάστατη και σημαντική δραστηριότητα, του οποίου μία από τις δραστηριότητές του είναι και η συμβολή του στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, με τη διοργάνωση διεθνών εκστρατειών για τη διάσωση μνημείων που κινδυνεύουν και την έκδοση πολλών κειμένων αρχών. Στο πλαίσιο της UNESCO λειτουργεί το Γραφείο και η Επιτροπή της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς για την εγγραφή μνημείων στον ομώνυμο κατάλογο, σε εφαρμογή της σχετικής Διεθνούς Σύμβασης.

- **ICOM- Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων**

Το ICOM αποτελεί τη διεθνή οργάνωση των μουσείων και των επαγγελματιών που σχετίζονται με αυτά και έχει ένα ευρύτατο πεδίο δράσεων. Βασικός σκοπός της ύπαρξής του είναι η διατήρηση και η συνέχιση της παγκόσμιας υλικής ή άυλης φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς με τρόπο ενεργό, ώστε να διαχέεται αυτή στην κοινωνία. Βασικό αντικείμενο της δράσης του ICOM είναι η ανάπτυξη και διαχείριση των μουσείων σε διεθνές επίπεδο και η προώθηση της μουσειολογίας.

- **Συμβούλιο της Ευρώπης**

Κύριοι στόχοι του η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η ενδυνάμωση της πλουραλιστικής δημοκρατίας με πολιτικά, νομοθετικά και θεσμικά μέτρα, η αντιμετώπιση προβλημάτων της ευρωπαϊκής κοινωνίας, η προώθηση μέτρων και προγραμμάτων ανάπτυξης της ευρωπαϊκής πολιτιστικής ταυτότητας αλλά και της ενδοευρωπαϊκής διαφορετικότητας. Διαμέσου της Επιτροπής της Πολιτιστικής Κληρονομιάς ασκεί πολιτική προστασίας της ιστορικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης, που περιλαμβάνει την έκδοση Χαρτών αρχών και Συμβάσεων, τεχνική υποστήριξη, εκπαιδευτική δραστηριότητα, ενημερωτικές πολιτιστικές εκστρατείες κ.ά.

- **ICCROM- Διεθνές Κέντρο για τη Σπουδή της Συντήρησης και της Αποκατάστασης των Πολιτιστικών Αγαθών**

Η δράση του εκτυλίσσεται στους τομείς: α) της εκπαίδευσης, με τη διοργάνωση ειδικών σεμιναρίων πάνω στη συντήρηση μνημείων διαφόρων ειδών και κατηγοριών με τη λειτουργία πλούσιας εξειδικευμένης και ηλεκτρονικά εκσυγχρονισμένης βιβλιοθήκης, με την έκδοση εξειδικευμένων δημοσιεύσεων, β) της έρευνας, με τη διοργάνωση και συντονισμό επιστημονικών συναντήσεων ειδικών και τη λειτουργία εργαστηρίων, γ) της διεθνούς συνεργασίας με την παροχή τεχνικών συμβουλών και την αποστολή εμπειρογνομόνων στα κράτη-μέλη του, και, τέλος, της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού σε θέματα συντήρησης και προστασίας. (ICCROM)

- **ICOMOS- Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών**

Αποτελεί έναν μη κυβερνητικό διεθνή οργανισμό αφοσιωμένο στην προστασία των παγκόσμιων μνημείων και τόπων. (ICOMOS) Είναι το κύριο συμβουλευτικό όργανο της UNESCO για την εγγραφή των μνημείων στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς και είναι υπεύθυνο για την

έκδοση μεγάλου αριθμού Χαρτών, Συμβάσεων, Οδηγιών και Διακηρύξεων σε διεθνές ή εθνικό επίπεδο.

- **Europa Nostra**

Η Europa Nostra αποτελεί ένα οργανισμό ο οποίος προωθεί την πραγματοποίηση συγχρόνων επεμβάσεων υψηλών προδιαγραφών στα μνημεία, με την απονομή, κατ' έτος ειδικών βραβείων, κινητοποιεί την κοινή γνώμη αλλά και οικονομικούς οργανισμούς για σημαντικά ευρωπαϊκά μνημεία, που κινδυνεύει η διατήρησή τους, ευαισθητοποιεί την κοινή γνώμη για την προστασία του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης και συνεργάζεται στενά προς αυτή την κατεύθυνση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο της Ευρώπης και την Unesco. (EUROPANOSTRA) Στην Ελλάδα η Europa Nostra εκπροσωπείται από την Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού.

Οι παραπάνω φορείς καθόρισαν τις εξελίξεις και είχαν ουσιαστική συμβολή στην θέσπιση συστάσεων (μη δεσμευτικών από νομική άποψη κειμένων) και συμβάσεων (δεσμευτικών κειμένων) που αφορούν σε διάφορα επιμέρους ζητήματα ή σε συνολικότερες πολιτικές προστασίας, όσον αφορά στα ακίνητα μνημεία και τους τόπους και τα οποία ακολουθήθηκαν ως πολιτικές διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς σε διεθνές επίπεδο. Στα πλαίσια της παρούσας μελέτης, θα αναφερθούμε επιγραμματικά στα σημαντικότερα κείμενα του διεθνούς θεσμικού πλαισίου, το περιεχόμενο των οποίων αποτελεί άξονα για τις δράσεις της προστασίας.

Η βιβλιογραφία για το διεθνές νομικό πλαίσιο για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών χωρίζει την προστασία σε περίοδο πολέμου και ειρήνης. Η καταστροφή μνημείων και έργων τέχνης ή η αρπαγή και πώληση τους από την αρχαιότητα αποτελούσε συνήθη πρακτική διεθνώς. Από τα μέσα του 17ου αιώνα αρχίζει να εκδηλώνεται ενδιαφέρον για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίοδο πολέμου, το οποίο τον 18ο αιώνα οδηγεί στην υιοθέτηση πολλών κανόνων σε κωδικοποιημένα κείμενα της εποχής. Τα σημαντικότερα κείμενα ωστόσο εμφανίζονται στα τέλη του 19ου αι. και είναι η «Διακήρυξη των Βρυξελλών» (1874) και ο «Κώδικας της Οξφόρδης» (1880), τα οποία δεν κυρώθηκαν ως διεθνείς συμβάσεις, αποτέλεσαν ωστόσο το υπόβαθρο για τις σημαντικές συμβάσεις της Χάγης του 20ου αιώνα όταν η προστασία των πολιτιστικών προχωρά ένα βήμα παραπέρα.

Πριν αναφερθούν οι συμβάσεις, για την κατανόηση του διεθνούς νομικού πλαισίου γίνεται αναφορά σε σημαντικούς Χάρτες. Πρόκειται για μη δεσμευτικά κείμενα, οι αρχές των οποίων όμως αποτέλεσαν οδηγό για τη συγγραφή των Συμβάσεων και καθόρισαν το νομικό πλαίσιο της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Χάρτα των Αθηνών (1931) : Μια από τις πρώτες δράσεις διεθνούς συνεργασίας του 20^{ου} αι. σχετικά με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του Πρώτου Διεθνούς Συνεδρίου των Αρχιτεκτόνων και ειδικών των ιστορικών μνημείων, που έγινε το 1931 στην Αθήνα.

Αποτέλεσμα του συνεδρίου ήταν ο «Χάρτης της Αθήνας για την αποκατάσταση των ιστορικών μνημείων» (Carta del Restauro), στον οποίο συγκεντρώθηκε η μέχρι τότε διεθνής εμπειρία που αφορούσε την αποκατάσταση μνημείων. Σύμφωνα με τη Φανή Μαλλούχου-Tuffano, ο Χάρτης των Αθηνών ορίζει, « την οριστική εγκατάλειψη του δόγματος της ολικής στυλιστικής αποκατάστασης, την κριτική χρήση νέων τεχνολογικών υλικών, την απόδοση συμβατής χρήσης μετά την αποκατάσταση, την ανάγκη διαφύλαξης και του περιβάλλοντος του μνημείου, τη συστηματική συντήρηση, τη διεπιστημονική συνεργασία και τεκμηρίωση κατά την εκπόνηση της μελέτης αποκατάστασης αλλά και τη σημασία της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώσης σε θέματα μνημειακής προστασίας». (Μαλλούχου - Tuffano, 2015).

Χάρτης της Βενετίας (1964) : Το 1964, στα πλαίσια του Δεύτερου Παγκόσμιου Συνεδρίου των Αρχιτεκτόνων και Ειδικών των Ιστορικών Μνημείων, επικαιροποιείται ο παραπάνω Χάρτης των Αθηνών με το Διεθνή Χάρτη «για τη διατήρηση και την αποκατάσταση Μνημείων και Τοποθεσιών» ή αλλιώς Χάρτη της Βενετίας (Venice Charter, 1964). Οι βασικές αρχές του Χάρτη της Βενετίας αφορούν στον καθορισμό της έννοιας του ιστορικού μνημείου, η οποία σε αντίθεση με το Χάρτη της Αθήνας, επεκτείνεται από σημειακή σε συνολική, στη διατήρηση του μνημείου σε συνδυασμό με τη συνεχή συντήρηση και του περιβάλλοντα χώρου, στις μεθόδους αποκατάστασης, στις αρχαιολογικές ανασκαφές και στη δημοσίευση οποιονδήποτε δράσεων που αφορούν τη διατήρηση των μνημείων.

Χάρτα Ουάσιγκτον (1987) : Τόσο το Συμβούλιο της Ευρώπης από το 1963 όσο και το ICOMOS από το 1967, αντιλαμβάνονται τα ζητήματα των ιστορικών συνόλων κυρίως μετά τα καταστροφικά αποτελέσματα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Το ICOMOS το 1987 συντάσσει τη διεθνή χάρτα ¹⁸για την προστασία των ιστορικών πόλεων ως συμπληρωματική της Χάρτας της Βενετίας. Όπως στο κείμενο αρχών της UNESCO «Σύσταση σχετικά με τη διαφύλαξη των ιστορικών ή παραδοσιακών συνόλων και του ρόλου τους τη σύγχρονη ζωή» (Βαρσοβία-Ναϊρόμπι, 1976) καθώς και σε διάφορους άλλους διεθνείς φορείς με την «προστασία των ιστορικών πόλεων» νοούνται στη Σύμβαση τα αναγκαία μέτρα για την προστασία, τη διατήρηση και την αποκατάστασή τους, όπως επίσης για την ανάπτυξη και την αρμονική προσαρμογή τους στη σύγχρονη ζωή. Διατυπώνονται οι αρχές, οι στόχοι και οι αξίες που πρέπει να διαφυλαχθούν στα πλαίσια της προστασίας καθώς και οι μέθοδοι και τα όργανα. Από τις βασικές διατυπώσεις είναι αυτή της συμμετοχής και της ενεργοποίησης των κατοίκων της πόλης για την επιτυχή δράση όποιου προγράμματος προστασίας καθώς και ότι η προστασία απαιτεί να οργανωθεί μια ειδική κατάρτιση (εκπαίδευση) που να απευθύνεται σε όλα τα επαγγέλματα που έχουν σχέση με τη συντήρηση.

Χάρτης ή Διακήρυξη του Άμστερνταμ (1975) : Αποτελεί ένα πολύ σημαντικό μη δεσμευτικό κείμενο, τομή για την εξέλιξη της προστασίας καθώς υιοθετεί την αρχή της ολοκληρωμένης συντήρησης (integrated conservation). (Κόνσολα, Δεκέμβριος 1995) Πρόκειται για τη διακήρυξη στην οποία κατέληξε το Συνέδριο για την Ευρωπαϊκή Αρχιτεκτονική Κληρονομιά που συγκλήθηκε, με πρωτοβουλία του Συμβουλίου της Ευρώπης στο Άμστερνταμ το 1975. Το συνέδριο αποδέχτηκε τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς που εκπονήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στη Διακήρυξη του Άμστερνταμ (1975) η προστασία έχει ως στόχο τη διατήρηση και την ομαλή ένταξη κτιρίων και συνόλων στη σύγχρονη χωροταξία, χωρίς τροποποίηση της κοινωνικής σύνθεσης. Τα μνημεία θεωρούνται κοινωνικά αγαθά που μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση του αστικού και αγροτικού περιβάλλοντος. Αυτός είναι ο στόχος της «ολοκληρωμένης πολιτικής συντήρησης» ή «προστασίας», η εφαρμογή της οποίας αποτελεί και τον αποτελεσματικότερο τρόπο προστασίας της ίδιας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Χάρτης Λωζάνης (1990) : Συντάχθηκε στα πλαίσια του συμβουλίου του ICOMOS και εισάγει πολιτικές ολοκληρωμένης προστασίας της αρχαιολογικής κληρονομιάς. Αντίστοιχα με την αρχιτεκτονική κληρονομιά, το ζήτημα που τίθεται και για την αρχαιολογική κληρονομιά είναι ο συνδυασμός των απαιτήσεων της αρχαιολογίας και της διατήρησης με την ανάπτυξη. Η χρήση της γης πρέπει να υπόκειται σε έλεγχο ώστε να ελαχιστοποιούνται οι επιπτώσεις των αναπτυξιακών έργων στην αρχαιολογική κληρονομιά (και ιδίως στους αρχαιολογικούς χώρους). Οι πολιτικές προστασίας της αρχαιολογικής κληρονομιάς πρέπει να αποτελούν συστατικό των πολιτικών ανάπτυξης και σχεδιασμού καθώς και των πολιτιστικών και εκπαιδευτικών πολιτικών (άρθρο 2). Για την επίτευξη της συνύπαρξης, προτείνεται η ένταξη των χώρων αρχαιολογικού ενδιαφέροντος στον σχεδιασμό της πόλης και της υπαίθρου καθώς και στα σύγχρονα αναπτυξιακά προγράμματα. Ως τρόποι προστασίας (στο πλαίσιο ενός νομικού συστήματος) αναφέρονται: η απαγόρευση καταστροφής και οποιασδήποτε φθοράς, η πλήρης τεκμηρίωση σε περίπτωση καταστροφής, η οριοθέτηση

¹⁸ <https://eclass.uop.gr/modules/document/file.php/607/Χάρτα%20Ιστορικών%20Πόλεων.pdf>

των περιοχών αρχαιολογικού ενδιαφέροντος με σκοπό την προστασία νέων πιθανών αρχαιολογικών θέσεων έως ότου γίνει αρχαιολογική εκτίμηση (άρθρα 3, 6, και 7), η καθιέρωση διαδικασιών αδειοδότησης και επίβλεψης των ανασκαφών και άλλων αρχαιολογικών δραστηριοτήτων (άρθρο 3).

- **Διεθνής Σύμβαση της Χάγης (1954) για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών στην περίπτωση ένοπλης σύρραξης (αφορά το πρώτο πρωτόκολλο. Το 1999 συντάσσεται το δεύτερο πρωτόκολλο)**
Προβλέπει γενικά μέτρα για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών, περιπτώσεις ειδικής προστασίας, μεταφορά των πολιτιστικών αγαθών, θέματα εφαρμογής της και άλλες ρυθμίσεις. Έχει κυρωθεί με τον Ν.1114/1981 και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του εσωτερικού ελληνικού δικαίου.
- **Διεθνής σύμβαση των Παρισίων (1970) σχετικά με τα ληπτέα μέτρα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβαση της κυριότητας πολιτιστικών αγαθών**
Έχει κυρωθεί με τον Ν.1103/1980.
- **Διεθνής Σύμβαση των Παρισίων (1972) για την προστασία της Παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς**
Η σύμβαση και η αντίστοιχη σύσταση αφορούν στο σύνολο των πολιτιστικών αγαθών, όχι αποκλειστικά στα ακίνητα, αλλά είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την προστασία των χώρων, καθώς θεμελιώνουν νέες αντιλήψεις ως προς το αντικείμενο και το περιεχόμενο της προστασίας. Η Σύμβαση επικεντρώνεται στην προστασία των ακίνητων μνημείων και των χώρων, που έχουν εξαιρετική σημασία για τον παγκόσμιο πολιτισμό, κατοχυρώνοντας έτσι και θεσμικά την έννοια του οικουμενικού πολιτισμού. Με τα άρθρα 8 και 11 αποφασίζεται η ίδρυση Επιτροπής Παγκοσμίου Κληρονομιάς και η κατάρτιση του Καταλόγου Παγκοσμίου Κληρονομιάς αντίστοιχα, όπου θα καταχωρούνται τα μνημεία που είναι σημαντικά για τη διεθνή κοινότητα και που για τον λόγο αυτό χρήζουν αυξημένης προστασίας.
Έχει κυρωθεί με τον Ν.1126/1981.
- **Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Λονδίνου (1969) για τη προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς**
Η σύμβαση ρυθμίζει τα ζητήματα της αρχαιολογικής έρευνας (ανασκαφών καθώς και ζητήματα δημοσίευσης και διακίνησης αρχαιολογικών ευρημάτων). Επιπλέον όπως επισημαίνεται, η προστασία των αρχαιολογικών χώρων περιλαμβάνει ακόμα τη φύλαξη, τον έλεγχο των ανασκαφών και τη διασφάλιση του επιστημονικού τρόπου διεξαγωγής τους, τον περιορισμό των λαθρανασκαφών αλλά και την προστασία των αρχαιοτήτων από τις συνέπειες σύγχρονων δημόσιων ή ιδιωτικών κατασκευαστικών έργων με λήψη κατάλληλων μέτρων, ανάμεσα στα οποία ιδιαίτερα σημαντική είναι η οριοθέτηση των ίδιων των αρχαιολογικών χώρων και ο καθορισμός ζωνών προστασίας (άρθρο 2). Η σχέση του αρχιτεκτονικού μνημείου και του αρχαιολογικού ευρήματος με το φυσικό και με το ανθρωπογενές περιβάλλον, με ότι δηλαδή αποτελεί τα χωρικά του συμφραζόμενα, διαφυλάσσεται με τη διατήρηση του περιβάλλοντος χώρου και την αποφυγή της μετακίνησης του εν λόγω μνημείου (πλην εξαιρέσεων για λόγους που σχετίζονται με τη διάσωση του μνημείου).
Έχει κυρωθεί με τον Ν.1127/1981.
- **Ευρωπαϊκή Σύμβαση της Γρανάδας (1985) για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης**
Η σύμβαση έχει αντικείμενο την προστασία και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, με παράλληλη βελτίωση του αγροτικού ή αστικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο μίας ενιαίας

αναπτυξιακής πολιτικής. Η Σύμβαση εμφορείται από το πνεύμα και τις αρχές της Διακήρυξης του Άμστερνταμ, οι οποίες με την ενσωμάτωση τους κείμενο μίας σύμβασης αποκτούν και νομική ισχύ. Στη Σύμβαση της Γρανάδας 1985 τονίζεται η σημασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς ως παράγοντα βελτίωσης του τρόπου ζωής στην πόλη και στην ύπαιθρο, και ως μοχλού οικονομικής, κοινωνικής, και πολιτιστικής ανάπτυξης των διαφόρων κρατών και περιοχών (προοίμιο). Η συντήρηση, η αναβίωση και η ανάδειξη των αρχιτεκτονικών μνημείων καθίσταται σημαντικότερο στοιχείο της πολιτιστικής, περιβαλλοντικής και χωροταξικής πολιτικής (άρθρο 10). Περιλαμβάνεται το σύνολο των μέτρων για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς που προαναφέρθηκαν στα μη δεσμευτικά κείμενα (Χάρτης Βενετίας και Διακήρυξη του Άμστερνταμ), όπως η καταγραφή των μνημείων (άρθρο 2), η καθιέρωση νομικού πλαισίου προστασίας το οποίο θα ορίζει διαδικασίες ελέγχου και αδειών για κάθε είδους εργασίες και επεμβάσεις (κατεδάφιση, ανέγερση, μετατροπή) στα προστατευόμενα στοιχεία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς (άρθρο 4), κ.λ.π.. Παράλληλα προτείνονται η οριοθέτηση ζωνών προστασίας, η εγκατάσταση νέων χρήσεων και δραστηριοτήτων, λαμβάνοντας υπόψη και τις ανάγκες της σύγχρονης ζωής, σε προστατευόμενα κτίρια και οικισμούς, και το «άνοιγμα» των μνημείων στο κοινό (άρθρο 11)-οι απαραίτητες για το σκοπό αυτό διευθετήσεις θα πρέπει, ωστόσο, να σέβονται τον χαρακτήρα των μνημείων και το περιβάλλον τους (άρθρο 12). Έχει κυρωθεί με τον Ν.2039/1992 από την ελληνική νομολογία και αναλύεται παρακάτω ως μέρος του εθνικού θεσμικού πλαισίου προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και των παραδοσιακών οικισμών.

- **Σύμβαση της Βαλέτας (1992) για την προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς**

Η σύμβαση αποτελεί αναθεώρηση της Σύμβασης του Λονδίνου, και πραγματεύεται την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς (και των αρχαιολογικών χώρων), σύμφωνα με τις νέες συνθήκες που έχει δημιουργήσει η οικονομική ανάπτυξη και η ανάπτυξη των πόλεων. Στη Σύμβαση της Βαλέτας 1992 οι κατευθύνσεις που τέθηκαν στον Χάρτη της Λωζάνης συστηματοποιούνται, αναλύονται σε μέτρα, και καθιερώνονται.

Έχει κυρωθεί με τον Ν.3378/2005.

- **Ευρωπαϊκή Σύμβαση της Φλωρεντίας (2000) για το Τοπίο**

Η σύμβαση ενσωματώνει τις σύγχρονες αντιλήψεις για την έννοια του τοπίου. Πρόκειται για ένα διαφορετικό τοπίο από εκείνο της Σύμβασης του Παρισιού 1972. Η Σύμβαση Παγκόσμιας Κληρονομιάς εξ' ορισμού αναφέρεται σε εξαιρετικά τοπία οικουμενικής σημασίας και περιλαμβάνει κυρίως ειδικά τοπία (πρώτη-α και τρίτη-γ κατηγορία). Στη σύμβαση της Φλωρεντίας, αντίθετα, τα τοπία, όχι μόνο δεν είναι εξαιρετικά, αλλά μπορεί να είναι συνηθισμένα, ακόμη και υποβαθμισμένα. Με τη Σύμβαση της Φλωρεντίας το αντικείμενο της προστασίας διευρύνεται κατά το μέγιστο και περιλαμβάνει εξίσου φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον χωρίς αξιολογικά κριτήρια, υλική και άυλη κληρονομιά, ενώ και χρονολογικά μπορεί να ενσωματώνει ίχνη ανθρώπινης δραστηριότητας από περιόδους του απώτατου παρελθόντος μέχρι και σχετικά πρόσφατες ιστορικές περιόδους. Επιπλέον στα ειδικά μέτρα της σύμβασης τονίζεται η ανάγκη για εκπαίδευση ειδικών αλλά και γενικότερα η ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού. Η ευρωπαϊκή συνεργασία υλοποιείται μέσα από κοινά προγράμματα, ανταλλαγή ειδικών και τεχνογνωσίας (άρθρο 8), αλλά κυρίως μέσω της συνεργασίας στην προστασία και διαχείριση των διασυνοριακών (transfrontier) τοπίων (άρθρο 9).

Έχει κυρωθεί με τον Ν.3827/2010.

- **Σύμβαση της UNESCO (2003) για την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς**

Η σύμβαση αυτή υπογράφηκε στα πλαίσια της γενικής συνέλευσης της UNESCO στο Παρίσι το 2003. Έχοντας υπόψη τη σημασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, από την οποία εκπηγάζει η πολιτισμική πολυμορφία και η οποία εγγυάται τη βιώσιμη ανάπτυξη, όπως υπογραμμίστηκε με τη Σύσταση της UNESCO για την Προστασία του Παραδοσιακού και Λαϊκού Πολιτισμού του 1989, η σύμβαση αυτή έχει ως σκοπό την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, το σεβασμό της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς των ενδιαφερομένων κοινοτήτων, ομάδων και ανθρώπων, την ευαισθητοποίηση σε επίπεδο τοπικό, εθνικό και διεθνές όσον αφορά τη σημασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και της αμοιβαίας εκτίμησης που πρέπει να τυγχάνει και τη διεθνή συνεργασία και συνδρομή. Στα πλαίσια της σύμβασης αυτής ορίζεται επακριβώς η έννοια της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και διευρύνεται έτσι το αντικείμενο της πολιτιστικής κληρονομιάς και ο τρόπος διαφύλαξής του.

1.2.2.1. Ευρωπαϊκές πολιτικές και Προγράμματα της ΕΕ για την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς

Σύμφωνα με τους Γοσποδίνη, Μπεριάτος και Ράσκου (Γοσποδίνη Α., Μάιος 2007) , η πολιτιστική πολιτική της ΕΕ θα μπορούσε να χωριστεί σε τρεις βασικές περιόδους με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Στην πρώτη περίοδο (από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας μέχρι το 1982), οι πολιτικές δράσεις ήταν περιορισμένες όσον αφορά τα πολιτικά ζητήματα, το ενδιαφέρον παρέμενε ακαδημαϊκό ή συσχετιζόμενο με οικονομικά θέματα χωρίς ιδιαίτερη και στοχευμένη πολιτιστική πολιτική. Στη δεύτερη περίοδο (1982-1992), εμφανίζονται οι πρώτες πολιτιστικές πολιτικές με τη χρηματοδότηση ελαχίστων προγραμμάτων για την προστασία και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Στην περίοδο αυτή εμφανίζονται οι «*Εμβληματικές Δράσεις*» όπου εντάσσονται για αποκατάσταση εξαιρετικά σημαντικής πολιτισμικής και ιστορικής αξίας μνημεία και ο θεσμός της «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης» (1984) όπου για την επιλεγμένη πόλη για ένα εξάμηνο χρηματοδοτούνται πολιτιστικές δράσεις και έργα με στόχο την ενίσχυση του πολιτισμικού πλούτου της Ευρώπης μέσα από την ανάδειξη του τοπικού πολιτισμού και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της πόλης-πολιτιστικής πρωτεύουσας. Μετά το 1988, όταν και επιταχύνεται η παραγωγή πολιτιστικής πολιτικής από την ΕΟΚ υλοποιείται και το πρόγραμμα «πρότυπα σχέδια Διαφύλαξης» στόχος του οποίου ήταν η ευαισθητοποίηση σε ζητήματα αρχιτεκτονικής κληρονομιάς των τοπικών αρχών και φορέων και των πολιτών (ΕΚ 1995). Στο πρόγραμμα εντάχθηκαν 381 έργα σε διάφορες Ευρωπαϊκές πόλεις και η συνολική χρηματοδότηση ανήλθε σε 23.825.000 Ecu (Commission, 1995).

Στην Τρίτη περίοδο (1993- 2007 όπου συντάχθηκε η μελέτη των Γοσποδίνη, Μπεριάτος και Ράσκου), μετά από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1993) που αποτελεί ορόσημο ως μια από τις σημαντικότερες συνθήκες ρύθμισης των οικονομιών των χωρών-μελών αλλά και διατύπωσης των βασικών στόχων της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η παραγωγή πολιτιστικής πολιτικής από την ΕΕ εντείνεται ακόμη περισσότερο. Αυτή η αύξηση ενισχύεται και από το γεγονός ότι η περίοδος συμπίπτει χρονικά με το φαινόμενο της πολιτιστικής παγκοσμιοποίησης που επιτείνει την αναγκαιότητα ανάδειξης της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας κάθε τόπου. Τα προγράμματα και τις δράσεις συντονίζει, επιβλέπει και διαχειρίζεται ειδική Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής –η Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού. Στον παρακάτω πίνακα της μελέτης των Γοσποδίνη, Μπεριάτος και Ράσκου (Γοσποδίνη Α., Μάιος 2007) φαίνονται κάποια από τα σημαντικότερα προγράμματα της ΕΕ που ίσχυαν μέχρι τότε.

Πρόγραμμα	Περιεχόμενο, Στόχοι, Δράσεις	Χρόνος	Πηγή Στοιχείων	Εφαρμογή στην Ελλάδα
Προγράμματα της Γενικής Διεύθυνσης Πολιτισμού της ΕΕ				
Εμβληματικές δράσεις	Χρηματοδότηση εργασιών αναστήλωσης σημαντικών μνημείων σε οικονομικά ασθενείς χώρες	1983-1991	EC (1994), ΚΕΠΕ (2000): 189,	Ακρόπολη, Άγιο Όρος
Πρότυπα σχέδια διαφύλαξης	Στήριξη υποδειγματικών σχεδίων για ανάδειξη μνημείων- ενίσχυση τεχνικής φύσης εργασιών, ευαισθητοποίηση αρχών	1989-1995	EC (1992), EC (1994), EC (1995)	Θεσσαλονίκη, Πειραιάς, Πύργος, Καρδίτσα, Καβάλα, Λέρος, Κως, Ζαγόρι, Αίγινα, Μάνη, Ρέθυμνο, Καστοριά, Νάξος, Πάρος κ.α.
Raphael	Προώθηση & αξιοποίηση της κληρονομιάς, ανάπτυξη δικτύων, προώθηση καινοτομίας, ανταλλαγή τεχνολογίας κλπ.	1997-1999	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001), ΚΕΠΕ (2000), ΕΕ (2001): http://kultura-ccp.de/down http://europa.eu.int/comm/culture ΥΠΠΟ, ΟΠΠΕΘ '97, 9 ^η ΕΒΑ	Συμμετοχή εθνικών και τοπικών φορέων: ΥΠΠΟ, ΕΜΠ, 9 ^η ΕΒΑ, ΟΠΠΕΘ '97, Νομαρχίες Βοιωτίας, Λευκάδας.
Culture2000	Υποστήριξη έργων προστασίας, εργαστήρια αποκατάστασης προγράμματα συνεργασίας, κατάρτισης, ανταλλαγής τεχνολογίας	2000-2004	ΚΕΠΕ (2000), ΕΕ (2001): http://europa.int.eu http://kultura-ccp.de/down http://europa.eu.int/comm/culture ΥΠΠΟ	Συμμετοχή εθνικών και τοπικών φορέων: ΥΠΠΟ, ΕΒΑ, ΚΕΔΑΚ, Ελληνικό Ινστιτούτο Έρευνας & Τεχνολογίας, Δήμοι Βέροιας, Χαλίων, Αμαρουσίου.
Πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης	Αξιοποίηση και ανάδειξη του πλούτου των ευρωπαϊκών πολιτισμών	1984 -σήμερα	http://europa.eu.com/culture/eac/cap eurcult-list.html	Αθήνα, Θεσσαλονίκη
Προγράμματα άλλων Γενικών Διευθύνσεων της ΕΕ				
<i>Έρευνα και Τεχνολογία: 4th & 5th FP R&D</i>				
Υπο- προγράμματα ή Δράσεις:	Έρευνες σχετικά με τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και τη διαχείριση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς	1994-1998	www.cordis.eu	Συμμετοχή εθνικών ή τοπικών φορέων: ΕΜΠ, ΑΠΘ, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ινστιτούτο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης Πατρών, Ινστιτούτο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης Ηρακλείου.
City of tomorrow & cultural heritage		1998-2004	www.cordis.eu http://europa.eu.int/scadplus/leg/el/lvb/129008.htm	
User friendly information society	Δράσεις για τη χρήση νέων τεχνολογιών και πληροφορικής στην καταγραφή και επεξεργασία δεδομένων σε διάφορους τομείς όπου συμπεριλαμβάνεται και η αρχιτεκτονική κληρονομιά.	1998-2004	www.cordis.eu	
TEN-Telecom	Δράσεις για τη δημιουργία online υπηρεσιών και ενίσχυση χρήσης online υπηρεσιών σε διάφορους τομείς όπου συμπεριλαμβάνεται και η αρχιτεκτονική κληρονομιά.	1998-2004	www.cordis.eu	
Διεθνική-Διακρατική Συνεργασία				
Euromed Heritage I	Προστασία και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην περιοχή της Μεσογείου:	1997-2000	EC (2002): 69 ΥΠΠΟ	Συμμετοχή εθνικών ή τοπικών φορέων: ΥΠΠΟ, ΕΜΠ, διάφορες ΕΒΑ, Δωδεκάνησου.
Euromed Heritage II	Τεκμηρίωση, υποστήριξη νέων πολιτικών, ανταλλαγή εμπειριών.	2000-2003	EC (2002): 69 ΥΠΠΟ	
URB-AL I	Συνεργασία αστικών περιοχών της ΕΕ & της Λατινικής Αμερικής για αστικά προβλήματα (συμπεριλαμβάνεται η διαχείριση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς). Ανάλογη συνεργασία της ΕΕ με Ασία.	1995-1999		
URB-AL II		2000-2005		
ASIA-URB		2000-2002		

Εικόνα 4 Πίνακας παλαιών ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων

Πρόγραμμα	Περιεχόμενο, Στόχοι, Δράσεις	Χρόνος	Πηγή Στοιχείων	Εφαρμογή στην Ελλάδα
Καινοτόμες Ενέργειες της ΕΕ				
Urban Pilot Projects I	Πρότυπα σχέδια για την αναζωογόνηση αστικών περιοχών. Περιλαμβάνονται δράσεις προστασίας του κτισμένου περιβάλλοντος	1989-1993	http://europa.eu.int/comm/regional_policy/urban2/urban/upp/src/frame1.html	Θεσσαλονίκη, Αθήνα
Urban Pilot Projects II		1997-1999	http://europa.eu.int/comm/regional_policy/urban2/urban/upp/src/frame1.html	Αλεξανδρούπολη, Αθήνα
Archimed	Πειραματική ενέργεια για τη διεθνική συνεργασία στον τομέα του χωροταξικού σχεδιασμού. Κύριος στόχος η συνετή διαχείριση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών τοπίων	1999-2001	EC (2002): 69 ΥΠΠΟ	Συμμετοχή ΥΠΠΟ
Innovative Actions	Ανάπτυξη πρωτοβουλιών διαπεριφερειακής συνεργασίας που περιλαμβάνει τον πολιτισμό και την ανάδειξη της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς	1994-1999	Bardouin (2000), http://europa.eu.int	Βόλος, Ρέθυμνο, Αττική, Λαγκαδάς, Ζαγόρι, Ξανθη, Βέροια, Κιλκίς.
Διαρθρωτικά προγράμματα				
ΜΟΠ	Συγχρηματοδότηση αναπτυξιακών δράσεων & έργων στα πλαίσια της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ. Περιλαμβάνονται δράσεις διαχείρισης αρχιτεκτονικής κληρονομιάς	1986-1992	ΥΠΕΧΩΔΕ 1997	Σε όλη την ελληνική επικράτεια σε περιφερειακό επίπεδο
Α'ΚΠΣ		1989-1993	Ανδρικοπούλου και Καυκαλάς (2000)	
Β'ΚΠΣ		1994-1999	Ανδρικοπούλου και Καυκαλάς (2000) Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠ Πολιτισμός, ΥΠΠΟ, ΥΠΕΧΩΔΕ, ΕΠΠΕΡ, ΟΠΣ Εργόγραμμα	
Γ'ΚΠΣ		2000-2006	www.mince.gr/ergoram www.mnec.gr/ergorama www.culture.gr ΟΠΣ Εργόγραμμα	
Κοινοτικές Πρωτοβουλίες				
Urban I	Προγράμματα ενίσχυσης αστικών περιοχών σε κρίση	1994-1999	http://europa.eu.int/regional_policy/Μανώλα (2000), ΥΠΕΧΩΔΕ	Νέα Ιωνία/ Βόλος, Ερμούπολη, Πάτρα, Ηράκλειο, Κομοτηνή, Αλεξανδρούπολη.
Urban II		2000-2006	http://europa.eu.int/regional_policy/Μανώλα (2000), ΥΠΕΧΩΔΕ	
Leader I	Χρηματοδοτική ενίσχυση για τοπική ανάπτυξη στον αγροτικό χώρο	1989-1993	ΟΠΣ Εργόγραμμα, ΥΠΕΧΩΔΕ, Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠΠΕΡ	Σε όλη την ελληνική επικράτεια στον αγροτικό χώρο
Leader II		1994-1999	ΟΠΣ Εργόγραμμα, ΥΠΕΧΩΔΕ, Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠΠΕΡ,	
Leader +		2000-2006	ΟΠΣ Εργόγραμμα, ΥΠΕΧΩΔΕ, Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠΠΕΡ	
Interreg I	Προώθηση διαπεριφερειακή, διασυνοριακής, διακρατικής συνεργασίας σε διάφορους τομείς	1989-1993	ΥΠΕΧΩΔΕ, Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΕΠ, ΟΠΣ Εργόγραμμα	Σε όλη την ελληνική επικράτεια σε περιφερειακό επίπεδο
Interreg II		1994-1999	ΥΠΕΧΩΔΕ, Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΕΠ, ΟΠΣ Εργόγραμμα	
Interreg III		2000-2006	ΥΠΕΧΩΔΕ, Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΕΠ, ΟΠΣ Εργόγραμμα	

Εικόνα 5 Πίνακας παλαιών ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων

Από τότε ως σήμερα η ευρωπαϊκή πολιτική για την προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς έχει εξελιχθεί και όλο και περισσότερες δράσεις συντονίζονται προς αυτή την κατεύθυνση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάιο του 2018 ανακοίνωσε στις Βρυξέλλες την Νέα Ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό.¹⁹ Η νέα ατζέντα και το συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής παρέχουν το πλαίσιο για τη συνεργασία στον πολιτιστικό τομέα σε επίπεδο ΕΕ. Επικεντρώνονται στη θετική συμβολή του πολιτισμού

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1527241001038&uri=COM:2018:267:FIN#document1>

στην κοινωνία, την οικονομία και τις διεθνείς σχέσεις της Ευρώπης. (ΕC) Η ατζέντα καθορίζει επίσης ενισχυμένες μεθόδους εργασίας με τα κράτη μέλη, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τους διεθνείς εταίρους.

Τα κράτη μέλη καθορίζουν τα κύρια θέματα και τις μεθόδους εργασίας για την πολιτική συνεργασία στον τομέα του πολιτισμού μέσω προγραμμάτων εργασιών για τον πολιτισμό, τα οποία εγκρίνονται από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η νέα ατζέντα αποτελείται από τρεις στρατηγικούς τομείς, με ειδικούς στόχους που αντιστοιχούν στην κοινωνική, οικονομική και εξωτερική διάσταση. Αυτοί είναι οι παρακάτω:

- Κοινωνική διάσταση

Αξιοποίηση της δύναμης του πολιτισμού και της πολιτιστικής πολυμορφίας για τους σκοπούς της κοινωνικής συνοχής και της ευημερίας, η ατζέντα επιδιώκει:

- ενίσχυση των πολιτιστικών ικανοτήτων όλων των Ευρωπαίων με τη διάθεση ποικίλων πολιτιστικών δραστηριοτήτων και την παροχή ευκαιριών για ενεργό συμμετοχή
- ενθάρρυνση της κινητικότητας των επαγγελματιών των πολιτιστικών και δημιουργικών τομέων και εξάλειψη των φραγμών στην κινητικότητά τους
- προστασία και προώθηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς ως κοινού πόρου, με σκοπό την αύξηση της ευαισθητοποίησης των Ευρωπαίων όσον αφορά την κοινή ιστορία και τις κοινές αξίες και την ενίσχυση του αισθήματος της κοινής ευρωπαϊκής ταυτότητας.

- Οικονομική διάσταση

Με στόχο τη στήριξη της πολιτιστικής δημιουργικότητας στην εκπαίδευση και την καινοτομία, την απασχόληση και την ανάπτυξη, οι στόχοι της ατζέντας είναι:

- προώθηση των τεχνών, του πολιτισμού και της δημιουργικής σκέψης στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση σε όλα τα επίπεδα και στη διά βίου μάθηση
- ενίσχυση ευνοϊκών οικοσυστημάτων για τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργίας, μέσω της προώθησης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, της ικανότητας καινοτομίας, της δίκαιης αμοιβής συγγραφέων και δημιουργών και της διατομεακής συνεργασίας
- προώθηση των δεξιοτήτων που απαιτούνται στους πολιτιστικούς και δημιουργικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών, επιχειρηματικών, παραδοσιακών και εξειδικευμένων δεξιοτήτων

- Εξωτερική διάσταση

Στόχος είναι η ενίσχυση των διεθνών πολιτιστικών σχέσεων της ΕΕ μέσω τριών στόχων:

- στήριξη του πολιτισμού ως κινητήριας δύναμης για βιώσιμη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη
- προώθηση του πολιτισμού και του διαπολιτισμικού διαλόγου για ειρηνικές διακοινοτικές σχέσεις
- ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Με βάση την πείρα που αποκτήθηκε από τη συνεργασία της ΕΕ στον τομέα του πολιτισμού την τελευταία δεκαετία, η νέα ατζέντα καθοδηγείται από την ισχυρή συνεργασία με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και διεθνών εταίρων. (ΕC)

Προγράμματα εργασίας για τον πολιτισμό & χρηματοδότηση ²⁰

Τα κράτη μέλη καθορίζουν τις προτεραιότητές τους για τη χάραξη πολιτιστικής πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ στο πλαίσιο των πολυετών προγραμμάτων εργασίας που εγκρίνονται με τη μορφή συμπερασμάτων από το Συμβούλιο της ΕΕ. Παράλληλα με τη νέα ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό και σύμφωνα με τον στρατηγικό προσανατολισμό της, το πρόγραμμα εργασιών θεσπίζεται ως στρατηγικό και δυναμικό μέσο πολιτιστικής συνεργασίας της ΕΕ που αντιμετωπίζει τις τρέχουσες πολιτικές εξελίξεις και θέτει προτεραιότητες, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας της ΕΕ.

Το τρέχον πρόγραμμα εργασιών του Συμβουλίου για τον πολιτισμό, το οποίο καλύπτει την περίοδο 2019-2022, καθορίζει έξι προτεραιότητες για την ευρωπαϊκή συνεργασία στη χάραξη πολιτικής στον τομέα του πολιτισμού:

- Βιωσιμότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Συνοχή και ευημερία
- Ένα οικοσύστημα που να στηρίζει τους καλλιτέχνες, τους επαγγελματίες του πολιτισμού και της δημιουργίας και το ευρωπαϊκό περιεχόμενο
- Ισότητα των φύλων
- Διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις
- Ο πολιτισμός ως κινητήρια δύναμη για τη βιώσιμη ανάπτυξη
- Στο πλαίσιο καθεμιάς από τις προτεραιότητες αυτές καθορίζονται 18 βασικά θέματα και αντίστοιχες δράσεις για τα κράτη μέλη, τις Προεδρίες του Συμβουλίου καθώς και για την Επιτροπή.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Οι πολιτικές της ΕΕ σε άλλους τομείς που λαμβάνουν όλο και περισσότερο υπόψη την πολιτιστική κληρονομιά εκτείνονται από την έρευνα, την καινοτομία, την εκπαίδευση, το περιβάλλον, την κλιματική αλλαγή και τις περιφερειακές πολιτικές έως τις ψηφιακές πολιτικές.²¹ Η πολιτιστική κληρονομιά στηρίζεται μέσα από διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα, τα οποία αναδεικνύουν τους τρόπους με τους οποίους ο πολιτισμός μπορεί να είναι πολύπλευρος και αλληλένδετος με διάφορους άλλους τομείς.²²

²⁰ <https://culture.ec.europa.eu/el/policies/strategic-framework-for-the-eus-cultural-policy>

²¹ <https://culture.ec.europa.eu/el/policies/selected-themes/cultural-heritage?>

²² <https://culture.ec.europa.eu/el/cultural-heritage/funding-opportunities-for-cultural-heritage>

«Δημιουργική Ευρώπη»-Creative Europe²³

Το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» 2021-2027 διαθέτει προϋπολογισμό ύψους 2,44 δισ. ευρώ, σε σύγκριση με 1,47 δισ. ευρώ του προηγούμενου προγράμματος (2014-2020). Το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» επενδύει σε δράσεις που ενισχύουν την πολιτιστική πολυμορφία και ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προκλήσεις του πολιτιστικού και του δημιουργικού τομέα.

Οι κύριοι στόχοι του προγράμματος είναι

- η διασφάλιση, η ανάπτυξη και η προώθηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας και κληρονομιάς
- η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και του οικονομικού δυναμικού των πολιτιστικών και των δημιουργικών τομέων, ιδίως του οπτικοακουστικού.

Οι καινοτομίες του προγράμματος θα συμβάλουν στην ανάκαμψη αυτών των τομέων ώστε να γίνουν πιο συμμετοχικοί, πιο ψηφιακοί και περιβαλλοντικά πιο βιώσιμοι.

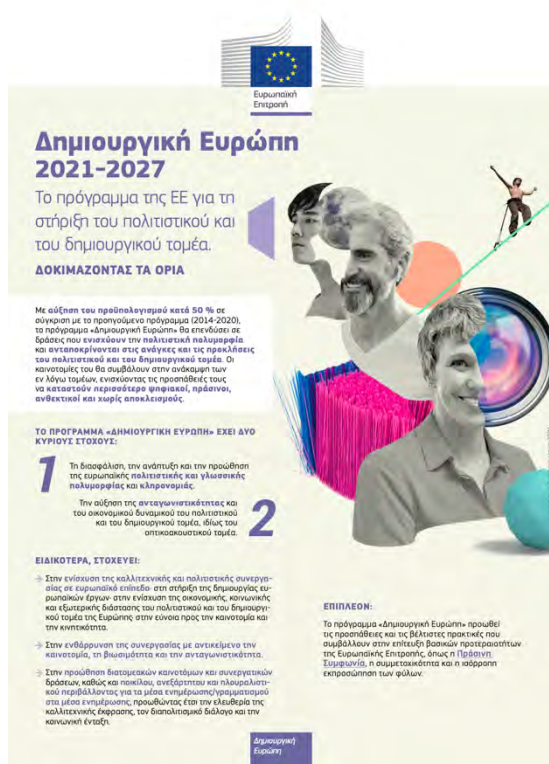
Το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» χωρίζεται σε 3 σκέλη, πολιτισμός, media και διατομεακό σκέλος.

Το σκέλος ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ περιλαμβάνει τις εξής δράσεις:

- Οριζόντιες δράσεις που καλύπτουν όλους τους πολιτιστικούς και δημιουργικούς τομείς: στήριξη έργων πολιτιστικής συνεργασίας, δικτύων επαγγελματικών οργανώσεων, πλατφορμών για την προώθηση ευρωπαϊών καλλιτεχνών και έργων, προγράμματος ατομικής κινητικότητας.
- Ειδική τομεακή στήριξη για τη συμπλήρωση οριζόντιων δράσεων στους τομείς της μουσικής, των βιβλίων
- & εκδόσεων, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της αρχιτεκτονικής, καθώς και σε άλλους τομείς.
- Ειδικές δράσεις για την επιβράβευση και την προώθηση της αριστείας και της δημιουργικότητας, όπως τα βραβεία λογοτεχνίας, μουσικής, αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, οι πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης, και το σήμα ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Οι κύριες καινοτομίες του άξονα ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ περιλαμβάνουν:

- Μεγαλύτερη έμφαση στην ευρωπαϊκή διακρατική δημιουργία, κυκλοφορία των έργων και καινοτομία στον πολιτιστικό και τον δημιουργικό τομέα.
- Ευκολότερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» μέσω υψηλότερων ποσοστών συγχρηματοδότησης.
- Εξατομικευμένο πρόγραμμα κινητικότητας για καλλιτέχνες και επαγγελματίες.

Εικόνα 6 Αφίσα προγράμματος. Πηγή: <https://culture.ec.europa.eu/el/creative-europe/about-the-creative-europe-programme>

²³ <https://culture.ec.europa.eu/el/creative-europe/about-the-creative-europe-programme>

- Δράσεις που στοχεύουν σε ειδικές τομεακές ανάγκες στη μουσική, τη λογοτεχνία, την αρχιτεκτονική, την πολιτιστική κληρονομιά, το σχέδιο, τη μόδα και τον πολιτιστικό τουρισμό.

Στο σκέλος media περιλαμβάνονται δράσεις που ενθαρρύνουν την ανταγωνιστικότητα, την καινοτομία και τη βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού οπτικοακουστικού τομέα, ενώ στο διατομεακό σκέλος εντάσσονται πρωτοβουλίες για την προώθηση καινοτόμων δράσεων και συνεργασίας στον οπτικοακουστικό και πολιτιστικό τομέα. Οι κυριότερες καινοτομίες του προγράμματος είναι:

- μεγαλύτερη έμφαση στη διακρατική δημιουργία και στην καινοτομία
- ευκολότερη πρόσβαση σε χρηματοδότηση μέσω μεγαλύτερων ποσοστών συγχρηματοδότησης (υψηλότερα επίπεδα συνεισφοράς από το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» για σχέδια)
- έμφαση στη στήριξη της συνεργασίας σε επίπεδο ΕΕ για να καταστεί ο ευρωπαϊκός οπτικοακουστικός τομέας πιο ανταγωνιστικός σε παγκόσμιο επίπεδο
- πρόγραμμα κινητικότητας για καλλιτέχνες και επαγγελματίες
- δράσεις που στοχεύουν στις ανάγκες συγκεκριμένων δημιουργικών τομέων, όπως η μουσική, η αρχιτεκτονική και η πολιτιστική κληρονομιά.

«Erasmus+: Εμπλουτίζουμε την πολιτιστική μας κληρονομιά»

Το πρόγραμμα Erasmus+ (2014-2020) ενισχύει τις δεξιότητες και την απασχολησιμότητα μέσα από την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό. Οι κύριες ευκαιρίες που σχετίζονται με τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς εντάσσονται στο πλαίσιο της βασικής δράσης 2 του προγράμματος Erasmus+: συνεργασία για την καινοτομία και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών.

Οι ευκαιρίες αυτές εντοπίζονται στους ακόλουθους χώρους:

- στρατηγικές εταιρικές σχέσεις
- ανάπτυξη ικανοτήτων στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης
- σχέδια ανάπτυξης ικανοτήτων στον τομέα της νεολαίας
- συμμαχίες γνώσης
- τομεακές συμμαχίες δεξιοτήτων

Κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς, το Erasmus+ χορήγησε σχεδόν 92 εκατ. ευρώ σε 965 έργα συνεργασίας και κινητικότητας που αφορούν την πολιτιστική κληρονομιά.

Στο σχετικό ενημερωτικό φυλλάδιο²⁴ μπορεί κανείς να δει το εύρος των καινοτόμων δράσεων που αφορούν στην πολιτιστική κληρονομιά και οι οποίες ξεκινούν από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και φτάνουν μέχρι και σε μεταπτυχιακά προγράμματα και δράσεις για ενήλικες. Τα αποτελέσματα των δράσεων επιτεύχθηκαν μέσα από την εκπαίδευση και την επαφή της νεολαίας με την πολιτιστική κληρονομιά, δίνοντάς τους την ευκαιρία να εμβαθύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με το αντικείμενο.

Εικόνα 7 Αφίσα προγράμματος. Πηγή: <https://heritage-pro.eu>

²⁴ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0dc8072c-f2c2-11e8-9982-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-80686766>

Στα πλαίσια του προγράμματος υποστηρίζεται και το πρόγραμμα HERITAGE PRO.²⁵ Το έργο HERITAGE-PRO ήταν μια ουσιαστική συμβολή στο «Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς» 2018 και μετά. Ο κύριος στόχος ήταν η αναβάθμιση των διεπιστημονικών ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού των διαχειριστών πολιτιστικής κληρονομιάς σε όλη την Ευρώπη, προκειμένου να αξιοποιηθεί καλύτερα η τεχνογνωσία από διαφορετικούς κλάδους που σχετίζονται με τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Με άλλα λόγια, αφορά την Διεπιστημονική Εκπαίδευση για Επαγγελματίες Διαφορετικών Επιστημών Προς Αειφόρο Διαχείριση και Διατήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Το πρόγραμμα μέσω των δράσεων του επιδιώκει²⁶:

- Αναβάθμιση των διεπιστημονικών ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού των διαχειριστών πολιτιστικής κληρονομιάς
- Εστίαση σε καλύτερα συγχρονισμένες δραστηριότητες συντήρησης
- Συμβολή σε επιτυχημένες και οικονομικά αποδοτικές δραστηριότητες διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

«Ευρώπη για τους πολίτες»²⁷

Το πρόγραμμα «Ευρώπη για τους πολίτες» συμβάλλει ώστε οι πολίτες της ΕΕ να κατανοήσουν καλύτερα την ιστορία και την πολυμορφία της. Ενθαρρύνει επίσης τους πολίτες να συμμετέχουν στις δημοκρατικές διαδικασίες σε επίπεδο ΕΕ.

Ένα σημαντικό μέρος του προγράμματος εστιάζει στη μνήμη: διατηρούμε ζωντανές τις αναμνήσεις του παρελθόντος ώστε να μπορέσουμε να ξεπεράσουμε το παρελθόν αυτό και να οικοδομήσουμε το μέλλον. Η προσπάθεια αυτή συνδέεται με την πολιτιστική κληρονομιά και την ιστορία.

Τα έργα αδελφοποίησης πόλεων περιλαμβάνουν επίσης δραστηριότητες που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά, καθώς και την προώθηση της δραστηριοποίησης και της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά σε επίπεδο ΕΕ.

Citizens, Equality, Rights and Values (CERV)²⁸

Το πρόγραμμα CERV συμβάλλει στην κατανόηση της ιστορίας και της ποικιλομορφίας που απαντάται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ενθαρρύνει τους πολίτες της να συμμετέχουν σε δημοκρατικές διαδικασίες σε επίπεδο ΕΕ.

Ένα σημαντικό μέρος του προγράμματος εστιάζει στη μνήμη: να κρατάμε ζωντανές τις αναμνήσεις του παρελθόντος, ώστε να μπορούμε να μάθουμε από το παρελθόν και να αξιοποιήσουμε αυτήν την εμπειρία για ένα καλύτερο μέλλον. Η πολιτιστική κληρονομιά παίζει σημαντικό ρόλο σε αυτή την προσπάθεια. Ένα παράδειγμα χρηματοδοτούμενων έργων στο πλαίσιο του CERV είναι τα έργα αδελφοποίησης πόλεων. Αυτές περιλαμβάνουν δραστηριότητες που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά, καθώς και την προώθηση της συμμετοχής των πολιτών και της συμμετοχής των πολιτών σε επίπεδο ΕΕ.

Invest EU

Το Πρόγραμμα InvestEU υποστηρίζει τους ακόλουθους τέσσερις κύριους τομείς πολιτικής («windows»):

²⁵ <https://heritage-pro.eu>

²⁶ <https://heritage-pro.eu/about/>

²⁷ <https://culture.ec.europa.eu/el/cultural-heritage/funding-opportunities-for-cultural-heritage>

²⁸ https://www.eacea.ec.europa.eu/grants/2021-2027/citizens-equality-rights-and-values-cerv_en

- Βιώσιμες υποδομές
 - I. Μεταφορές, ιδίως καθαροί και βιώσιμοι τρόποι μεταφοράς, πολυτροπικές μεταφορές, οδική ασφάλεια, ανανέωση και συντήρηση σιδηροδρομικών και οδικών υποδομών
 - II. Έργα ενέργειας, ιδίως ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ενεργειακής απόδοσης και ανακαίνισης κτιρίων που επικεντρώνονται στην εξοικονόμηση ενέργειας και την ενσωμάτωση των κτιρίων σε μια συνδεδεμένη πηγή ενέργειας, αποθήκευση, ψηφιακό σύστημα και σύστημα μεταφορών, βελτίωση των επιπέδων διασύνδεσης ενεργειακών υποδομών
 - III. Ψηφιακή συνδεσιμότητα και πρόσβαση, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών
 - IV. Προμήθεια και επεξεργασία πρώτων υλών, διαστήματος, ωκεανών, νερού, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών πλωτών οδών, διαχείριση αποβλήτων σύμφωνα με την ιεραρχία των αποβλήτων και την κυκλική οικονομία
 - V. Φύση και άλλες υποδομές περιβάλλοντος
 - VI. Πολιτιστική κληρονομιά, τουρισμός
 - VII. Εξοπλισμός, κινητά στοιχεία και ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών που συμβάλλουν στην περιβαλλοντική ανθεκτικότητα στο κλίμα ή στους στόχους κοινωνικής βιωσιμότητας της ΕΕ και πληρούν τα πρότυπα περιβαλλοντικής ή κοινωνικής βιωσιμότητας της ΕΕ
 - VIII. Έρευνα, καινοτομία και ψηφιοποίηση
- Δραστηριότητες έρευνας, ανάπτυξης προϊόντων και καινοτομίας
 - I. Μεταφορά τεχνολογιών και ερευνητικών αποτελεσμάτων στην αγορά, υποστήριξη δυνάμεων της αγοράς και συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων
 - II. Επίδειξη και ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων και υποστήριξη για την κλιμάκωση καινοτόμων εταιρειών καθώς και ψηφιοποίηση της βιομηχανίας της ΕΕ
- ΜΜΕ
 - I. Πρόσβαση και διαθεσιμότητα χρηματοδότησης κυρίως για ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των καινοτόμων και εκείνων που δραστηριοποιούνται στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα, καθώς και για μικρές εταιρείες μεσαίας κεφαλαιοποίησης
 - II. Υποστήριξη ιδίως επιχειρήσεων με δυσκολίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση: νεοσύστατες επιχειρήσεις, νεότερες και μικρότερες εταιρείες, επιχειρήσεις με αντιληπτό υψηλότερο κίνδυνο και έλλειψη (επαρκούς) ασφάλειας και καινοτόμες
- Κοινωνικές επενδύσεις και δεξιότητες
 - I. μικροχρηματοδοτήσεις
 - II. Χρηματοδότηση κοινωνικών επιχειρήσεων και κοινωνική οικονομία
 - III. Μέτρα για την προώθηση των δεξιοτήτων για την ισότητα των φύλων, την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τις σχετικές υπηρεσίες
 - IV. Κοινωνικές υποδομές (συμπεριλαμβανομένων των υποδομών υγείας και εκπαίδευσης και κοινωνικής και φοιτητικής στέγασης)
 - V. Κοινωνική καινοτομία, συμπεριλαμβανομένου του κοινωνικού αντίκτυπου, των επενδύσεων με αντίκτυπο και των συμβάσεων κοινωνικού αποτελέσματος
 - VI. Υγεία και μακροχρόνια φροντίδα
 - VII. Ένταξη και προσβασιμότητα
 - VIII. Πολιτιστικές και δημιουργικές δραστηριότητες με κοινωνικό στόχο
 - IX. Ένταξη ευάλωτων ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των υπηκόων τρίτων χωρών

Και οι τέσσερις τομείς μπορούν να καλύπτουν στρατηγικές επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων σημαντικών έργων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος για την υποστήριξη τελικών αποδεκτών των οποίων οι δραστηριότητες είναι στρατηγικής σημασίας για την ΕΕ, ιδίως ενόψει της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης, της ενισχυμένης ανθεκτικότητας και της ενίσχυσης των στρατηγικών αλυσίδων αξίας.

Το InvestEU αποτελεί μέρος του μείγματος οικονομικής πολιτικής της Επιτροπής για επενδύσεις, διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και δημοσιονομική ευθύνη, καθώς και την απάντηση της Επιτροπής στην κρίση του Covid-19, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η Ευρώπη θα παραμείνει ένα ελκυστικό μέρος για να εγκατασταθούν και να ευδοκιμήσουν οι επιχειρήσεις.

Digital Europe Programme ²⁹

Αφορά ένα νέο χρηματοδοτικό πρόγραμμα το ενδιαφέρον του οποίου επικεντρώνεται στην παροχή ψηφιακής τεχνολογίας σε επιχειρήσεις, πολίτες και τοπική αυτοδιοίκηση. ³⁰ Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος σημαντική κρίνεται και η μετάβαση στην ψηφιακή εποχή, της προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Οι άνευ προηγουμένου ευκαιρίες που προσφέρουν τεχνολογίες, όπως τα δεδομένα, η τεχνητή νοημοσύνη, το 3D και το XR ξαναδίνουν ζωή στα πολιτιστικά αγαθά. Τα εικονικά μουσεία προσφέρουν στους επισκέπτες τη δυνατότητα να δουν έργα τέχνης στο πλαίσιο και να βιώσουν αντικείμενα ή τοποθεσίες απρόσιτες μέχρι πρότινος στο κοινό. Ο μετασχηματισμός του κλάδου έχει ως αποτέλεσμα την ευκολότερη διαδικτυακή πρόσβαση σε πολιτιστικό υλικό για όλους.

Η Γενική Διεύθυνση Επικοινωνιακών Δικτύων, Περιεχομένου και Τεχνολογίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει πραγματοποιήσει εκτεταμένες δράσεις συντονισμού και χρηματοδοτικής πολιτικής για να συμπληρώσει την πολιτιστική πολιτική των κρατών μελών. Οι δράσεις αυτές καλύπτουν τους τομείς της ψηφιοποίησης, της διαδικτυακής πρόσβασης σε πολιτιστικό υλικό και της ψηφιακής διατήρησης.

Εικόνα 8 Η ιδέα ενός ψηφιακού μουσείου. Πηγή: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τροφοδοτεί τη συζήτηση για την πολιτική και φέρνει κοντά τους ενδιαφερόμενους για τη βελτίωση των συνθηκών πλαισίου για την ψηφιοποίηση και την ψηφιακή διατήρηση. Το κάνει μέσω της σύστασής του για έναν κοινό ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά. Η ομάδα εμπειρογνομόνων (Expert Group on a common European Data Space for Cultural Heritage) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για έναν κοινό ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά (CEDCHE) παρακολουθεί την πρόοδο προς την εφαρμογή των σχετικών συστάσεων της Επιτροπής. Το CEDCHE εξετάζει και συζητά τις πολιτικές για την ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά και την επερχόμενη πρωτοβουλία για έναν κοινό ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων.

²⁹ https://investeu.europa.eu/what-investeu-programme_en

³⁰ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>

Διευκολύνει επίσης την ανταλλαγή πληροφοριών και καλών πρακτικών σε στενή συνεργασία με πολιτιστικά ιδρύματα.

«Horizon Europe»³¹

Εικόνα 9 Πρόγραμμα αφίσας. Πηγή: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/9224c3b4-f529-4b48-b21b-879c442002a2_el

Η ΕΕ στηρίζει την έρευνα στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από τα ερευνητικά της προγράμματα. Το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» είναι το πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία, με προϋπολογισμό ύψους 80 δισ. ευρώ. Οι τρεις πυλώνες του προγράμματος που στηρίζουν την έρευνα σε θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς είναι οι εξής:

- Επιστήμη αριστείας
- Βιομηχανική υπεροχή
- Κοινωνικές προκλήσεις

Ενδεικτικά έργα του προγράμματος είναι τα παρακάτω:

RURITAGE

Το έργο μετατρέπει αγροτικές περιοχές σε παραδείγματα που καταδεικνύουν την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά ως κινητήρια δύναμη αναγέννησης. Το RURITAGE έχει εγκαινιάσει έξι Περιοχές Συστημικής Καινοτομίας (SIA), ως πλαίσια για τον εντοπισμό μοναδικών δυνατοτήτων πολιτισμικής κληρονομιάς στις αγροτικές κοινότητες: Προσκυνηματικές-περιπατητικές διαδρομές, Ανθεκτικότητα, Βιώσιμη Τοπική Παραγωγή Τροφίμων, Ολοκληρωμένη Διαχείριση Τοπίου, Μετανάστευση και Τέχνη και Φεστιβάλ.³²

³¹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/9224c3b4-f529-4b48-b21b-879c442002a2_el

³² <https://www.ruritage.eu>

ROCK

Το ROCK εστιάζει σε ιστορικά κέντρα πόλεων ως εργαστήρια για να καταδείξει τον τρόπο με τον οποίο η πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να αποτελέσει μοναδική και ισχυρή κινητήρια δύναμη αναγέννησης, βιώσιμης ανάπτυξης και οικονομικής μεγέθυνσης ολόκληρης της πόλης. Εφαρμόζοντας ένα ρεπερτόριο επιτυχημένων πρωτοβουλιών ανάπτυξης με γνώμονα την κληρονομιά στα πλαίσια της επανάχρησης μέσω της κυκλικής οικονομίας, το ROCK δοκιμάζει τη δυνατότητα αναπαραγωγής της χωρικής προσέγγισης και των επιτυχημένων μοντέλων που ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες των ιστορικών κέντρων των πόλεων.³³ Η πόλη της Αθήνας αποτελεί ROLE MODEL CITY.³⁴

CLIC

Το CLIC αποτελεί διατομεακό έργο που αποσκοπεί στον προσδιορισμό εργαλείων αξιολόγησης για τη δοκιμή, την εφαρμογή, την επικύρωση και την ανταλλαγή καινοτόμων μοντέλων «κυκλικής» χρηματοδότησης, επιχειρηματικών μοντέλων και μοντέλων διακυβέρνησης για την επαναχρησιμοποίηση πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπίων. Το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» συγκρότησε ειδική ομάδα με θέμα «Χρηματοδότηση και επιχειρηματικά μοντέλα για την επαναχρησιμοποίηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στις πόλεις». Στόχος του είναι η παροχή εμπειρογνωσίας και συμβουλών σχετικά με τη χρηματοδότηση και τη διαχείριση της επαναχρησιμοποίησης κτιρίων και χώρων σύμφωνα με μια προσέγγιση κυκλικής οικονομίας. Το έργο CLIC καθοδηγεί την ειδική ομάδα.³⁵

Open Heritage

Το Open Heritage εντοπίζει και δοκιμάζει βέλτιστες πρακτικές για την προσαρμοστική επαναχρησιμοποίηση της κληρονομιάς στην Ευρώπη. Με βάση τις παρατηρήσεις και τα αποτελέσματα, το έργο θα αναπτύξει μοντέλα διακυβέρνησης και διαχείρισης χωρίς αποκλεισμούς για περιθωριοποιημένες, μη τουριστικές τοποθεσίες πολιτιστικής κληρονομιάς και θα τις δοκιμάσει σε επιλεγμένα Συνεταιριστικά Εργαστήρια Κληρονομιάς στην Ευρώπη. Συνεργάζεται με κοινότητες, τοπικές επιχειρήσεις, τοπική και δημοτική διοίκηση, δοκιμάζει νέες μορφές δέσμευσης και χρησιμοποιεί μηχανισμούς crowdfunding και crowd sourcing για τη δημιουργία ενεργών κοινοτήτων πολιτιστικής κληρονομιάς.³⁶

Το επόμενο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και την καινοτομία θα είναι το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη». Η προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς εμπίπτει στη θεματική ομάδα 2 του πυλώνα 2 «Πολιτισμός, δημιουργικότητα και πολυδεκτική κοινωνία».

Οι δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας στο πλαίσιο αυτής της ομάδας θα προσανατολίζονται, μεταξύ άλλων στόχων, στη «βελτίωση της προστασίας, της ενίσχυσης, της διατήρησης και της αποτελεσματικότερης αποκατάστασης της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς».³⁷

³³ <https://rockproject.eu/project>

³⁴ <https://rockproject.eu/role-model-cities>

³⁵ <https://www.clicproject.eu>

³⁶ <https://openheritage.eu>

³⁷ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en

SmartCulTour

Το έργο αυτό, το οποίο χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020», στηρίζει την ανάπτυξη σε ευρωπαϊκές περιφέρειες με σημαντικά πολιτιστικά αγαθά, υλικά και άυλα, μέσω του βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού.³⁸

IMPACTOUR

Το έργο αυτό, το οποίο χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020», φέρνει σε επαφή φορείς του πολιτιστικού τουρισμού με ερευνητές που έχουν νέες προσεγγίσεις και μεθόδους για τη στήριξη του ευρωπαϊκού πολιτιστικού τουρισμού. Στόχος του έργου είναι η ενίσχυση του αισθήματος του ανήκειν και η ανάδειξη των πολιτισμών μειονοτικών ομάδων.³⁹

Εξέχοντες Ευρωπαϊκοί Προορισμοί (EDEN)

Το EDEN προωθεί πρότυπα βιώσιμου τουρισμού σε ολόκληρη την ΕΕ. Μέσω αυτής της πρωτοβουλίας, οι χώρες-εταίροι επιλέγουν και προωθούν «εξέχοντες προορισμούς».⁴⁰

Το EDEN αναδεικνύει αναδυόμενους, μη παραδοσιακούς ευρωπαϊκούς προορισμούς, τονίζοντας τις αξίες και τον χαρακτήρα τους. Λειτουργεί επίσης ως πλατφόρμα ανταλλαγής ορθών πρακτικών μεταξύ των βραβευθέντων προορισμών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι Εθνικοί Φορείς Τουρισμού επιλέγουν κάθε χρόνο ένα θέμα. Ο πολιτιστικός τουρισμός ήταν το θέμα EDEN για το 2017 ενώ για το 2022 ήταν ο βιώσιμος τουρισμός με το Middelfart στη Δανία να βραβεύεται ως προορισμός.⁴¹

ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

Πέρα από τα παραπάνω ενεργά ή προσεχή προγράμματα χρηματοδότησης για την πολιτιστική κληρονομιά, Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη διαχειρίζονται από κοινού τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ). Τα ταμεία αυτά επενδύουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς και στη διασφάλιση βιώσιμων και υγιών συνθηκών τόσο στην ευρωπαϊκή οικονομία όσο και στο περιβάλλον.

Τα διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία εστιάζουν σε 5 βασικούς τομείς:

- έρευνα και καινοτομία
- ψηφιακές τεχνολογίες
- στήριξη της οικονομίας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών
- βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων
- μικρές επιχειρήσεις

Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να χρησιμοποιήσουν τα ταμεία αυτά για τη στήριξη του πολιτισμού και της δημιουργικότητας με σκοπό τη δημιουργία θέσεων εργασίας και ανάπτυξης.

³⁸ <http://www.smartcultour.eu>

³⁹ <https://www.impactour.eu>

⁴⁰ https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/eden/previous-editions/eden-themes_el#y2017

⁴¹ https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/eden/previous-editions/eden-destinations/denmark_en

Μεταξύ των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων που στηρίζουν την πολιτιστική κληρονομιά, ορισμένα ταμεία και πρωτοβουλίες διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη στήριξη της κληρονομιάς αυτής.

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές που είναι αρμόδιες για την προστασία και την προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μπορούν να λάβουν σημαντική στήριξη από το ΕΤΠΑ.

Περίπου 4,7 δισ. ευρώ διατίθενται στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ για τη δημιουργία τοπικών θέσεων εργασίας σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς και την προσέλκυση επισκεπτών στις συγκεκριμένες πόλεις και τοποθεσίες.

Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία / Interreg

Οι σειρές περιφερειακών προγραμμάτων Interreg έχουν σκοπό να τονώσουν τη συνεργασία μεταξύ των περιφερειών εντός και εκτός της ΕΕ. Η πολιτιστική κληρονομιά είναι ένα από τα δημοφιλέστερα θέματα αυτών των προγραμμάτων. Στον παρακάτω κατάλογο από το ηλεκτρονικό βιβλίο «Connecting Cultures, Connected Citizens», το οποίο δημοσιεύθηκε με την ευκαιρία του Ευρωπαϊκού Έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2018, παρουσιάζονται ορισμένα παραδείγματα έργων Interreg που σχετίζονται με τον πολιτισμό.

Εικόνα 10 Brochure Interreg, εξώφυλλο

Projects of Cross-Border programmes

20_Rising of green rooms value	34_ATLAS
21_Paths of wood. Cultural history and natural diversity	35_Development of UNESCO Natural and Cultural assets
22_Ardenne Cyclo	36_CLAUSTRAS+
23_Destination Terrils.eu	37_DETOX
24_Golden Leie Lys	38_FLUMEN DURIUS
25_LiviHeri	39_RENERPATH
26_Terra Salina	40_Livonian Culinary Route
27_Gardens of Lake Constance. Nature and culture in the garden	41_Industrial Heritage
28_Migration from Vorarlberg to Upper Swabia from the 19th to 21st century	42_UNESCO-tourism
29_Virtual Forum of History	43_Coastal hiking
30_Wine and Knowledge at Lake Constance	44_Green Railway
31_Explore values of nature. Create values of life	45_ESCAPE
32_Kulturachse Nord	46_e-documenta Pannonica
33_1753 Trail - A cultural project on the limit	47_Back in the day

Projects of IPA Cross-Border programmes

50_TransGourmeTour	54_Living Archives - Relics of Common cultural heritage
51_TOGETHER	55_Traditional Architecture from a New Perspective
52_Together for Common Future of Common Cultural Heritage	56_Konkordia
53_Youth-together	57_Modernization and preservation of Water Castle

Projects of Transnational programmes

60_AlPFoodway	74_CultPlatForm_21
61_CCAIps	75_DANUrB
62_YOUrALPS	76_LENA
63_AtlaSWH	77_INtegrated Slow, Green and Healthy Tourism Strategies
64_Atlantic Youth Creative Hubs	78_Danube GeoTour
65_MMIAH	79_Iron-Age-Danube
66_BhENEFIT	80_NETWORK
67_COME-IN!	81_ART NOUVEAU
68_European Cultural Route of Reformation	82_SOSTURMAC
69_Forget Heritage	83_BLUEMED
70_InduCult2.0	84_ENERPAT
71_ProteCHt2save	85_Smart Heritage City
72_REFREsh	86_HeritageCARE
73_VirtualArch	

Projects of Interregional programmes

90_Collaborative Digitization of Natural and Cultural Heritage	94_CRinMA
91_CHRISTA	95_Cult-RInG
92_CRE:HUB	96_Green Pilgrimage
93_Smart Specialisation Creative Districts	97_SHARE

Εικόνα 1 | Brochure Interreg. περιεχόμενα-δράσεις πολιτισμού

1.2.3. Εθνικό θεσμικό-νομικό πλαίσιο & φορείς προστασίας

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, τα σημαντικότερα διεθνή κείμενα που έχουν θεσπιστεί σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς έχουν κυρωθεί με νόμους του ελληνικού κράτους. Στο Σύνταγμα διατυπώνεται ρητά ότι η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του ελληνικού κράτους. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Άρθρο 24 του Συντάγματος «Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας (...) Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Ο νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας καθώς και τον τρόπο και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών». Πέραν του Συντάγματος, παρακάτω αναφέρονται συνοπτικά οι νόμοι που αποτελούν το εθνικό θεσμικό πλαίσιο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

N. 3028/2002 – Αρχαιολογικός Νόμος «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (ΦΕΚ 153 /Α / 28-06-2002)

Στοχεύει στην προστασία της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα, στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ακόμη κι αν τα πολιτιστικά αγαθά δεν βρίσκονται στην Ελλάδα, αλλά συνδέονται με αυτή. Ακόμη, στην έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς περιλαμβάνει και τα άυλα πολιτιστικά αγαθά.

N. 2508/1997 – Νόμος για τη «Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας» (ΦΕΚ 124/Α' / 13-06-1997)

Πραγματοποιεί τη σύνδεση του σχεδιασμού σε πολεοδομικό επίπεδο με την πολιτιστική κληρονομιά. Οι αρχές αυτές που καθορίζονται από το νόμο στοχεύουν στην ανάδειξη και οργάνωση στο μη αστικό χώρο των «ανοικτών πόλεων», στη διασφάλιση της οικιστικής οργάνωσης των πόλεων και οικισμών, στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος και ιδίως των υποβαθμισμένων περιοχών και στην προστασία, στην ανάδειξη και περιβαλλοντική αναβάθμιση των κέντρων πόλεων, των πολιτιστικών πόλων και των παραδοσιακών πυρήνων των οικισμών, των χώρων πρασίνου και λοιπών στοιχείων φυσικού, αρχαιολογικού, ιστορικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος των πόλεων, των οικισμών και του περιαστικού χώρου.

Η πολιτιστική κληρονομιά, σύμφωνα με τον νόμο, γίνεται μέρος του σχεδιασμού και περιεχόμενο στα δυο επίπεδα του, στο πρώτο που περιλαμβάνει το ρυθμιστικό σχέδιο, το γενικό πολεοδομικό σχέδιο (ΓΠΣ) και το σχέδιο χωρικής και οικιστικής οργάνωσης ανοιχτής πόλης (ΣΧΟΟΑΠ) και στο δεύτερο που περιλαμβάνει την πολεοδομική μελέτη.

Σε ότι αφορά πιο συγκεκριμένα τους παραδοσιακούς οικισμούς και τη διαφύλαξη της, το νομοθετικό εθνικό πλαίσιο διαμορφώνεται ως εξής. Με το Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.) 181/1985, ΦΕΚ 210 Α' /1985, καθορίζονται καθορίζει τα όρια των οικισμών της Χώρας ως 2000 κατοίκους. Συγκεκριμένα, στους οικισμούς που χαρακτηρίστηκαν ως παραδοσιακοί με το Π.Δ. του 1978 εφαρμόζονται οι διατάξεις των παρ. 2 και 3 του άρθρου 5 του Π.Δ. 181/1985, οι οποίες αλλάζουν το μέγιστο ποσοστό κάλυψης των γηπέδων από 80% σε 60% και ορίζουν ως σύστημα δόμησης το των πτερύγων. Με την αναθεώρηση του διατάγματος από το Π.Δ. 293/1989, ΦΕΚ 293 Δ' /1989, τροποποιήθηκε το άρθρο 5 εκ νέου, μεταβάλλοντας τον συντελεστή δόμησης των παραδοσιακών οικισμών από 0,80 για το κεντρικό τμήμα του οικισμού και 0,50 για το υπόλοιπο, σε 1 για τα πρώτα 100 τ.μ. επιφάνειας οικοπέδου και για κάθε υπόλοιπα 100 τ.μ. σε 0,8, 0,6 και 0,4.

Σε πολεοδομικό επίπεδο, η ρύθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς επιτυγχάνεται μέσω του Ν. 1577/ 1985 περί «Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού», ο οποίος τροποποιήθηκε από τον Ν. 2831/2000 και αναθεωρήθηκε από τον Ν. 4067/ 2012 «Νέο Οικοδομικό Κανονισμό», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα.

Τα νομοθετικά αυτά διατάγματα περιέχουν ρυθμίσεις οι οποίες καθορίζουν τους γενικούς όρους και τις δυνατότητες προστασίας της αρχιτεκτονικής και της φυσικής κληρονομιάς. Με το άρθρο 4 του ΓΟΚ, καθορίζεται η διαδικασία χαρακτηρισμού των παραδοσιακών οικισμών και των διατηρητέων κτιρίων, βασικός στόχος του οποίου είναι η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και η διατήρηση και ανάδειξη του ιδιαίτερου πολεοδομικού, αισθητικού, ιστορικού, λαογραφικού και αρχιτεκτονικού χαρακτήρα τους. Ο ΝΟΚ, ο οποίος αποτελεί αναθεώρηση του ΓΟΚ του 2000, δίνει νέα μορφή στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία πλέον ρυθμίζεται υπό το πρίσμα της εναρμόνισης με τις ανάγκες της εποχής και τους νέους τρόπους σχεδιασμού και κατασκευής που λαμβάνουν υπόψη τους περιβαλλοντικά κριτήρια, και της αναβάθμισης της ποιότητας της καθημερινής ζωής.

Στον ΝΟΚ το άρθρο που αφορά στους παραδοσιακούς οικισμούς είναι το άρθρο 6 με τίτλο «Προστασία Αρχιτεκτονικής και Φυσικής Κληρονομιάς». Σε αντίθεση με τους προηγούμενους ΓΟΚ παρατηρείται ότι στο Ν. 4067/2012 η νομοθεσία για τους παραδοσιακούς οικισμούς περιγράφεται κάτω από τον γενικό τίτλο της αρχιτεκτονικής και φυσικής κληρονομιάς, όπως ορίζεται από τη Σύμβαση για την προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης (Ν.2039/1992) και της Σύμβασης της UNESCO για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς (Ν. 1126/ 1981). Το γεγονός αυτό φανερώνει ότι το άρθρο του νόμου είναι δομημένο με βάση τις αρχές των ευρωπαϊκών συμβάσεων και επιδιώκει την ολοκληρωμένη προστασία της αρχιτεκτονικής και φυσικής κληρονομιάς.

Επιπλέον αναφέρεται ο Ν. 2742/1999 , σκοπός του οποίου είναι «η θέσπιση θεμελιωδών αρχών και η θεσμοθέτηση σύγχρονων οργάνων, διαδικασιών και μέσων άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού» για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης, τη κατοχύρωση της «παραγωγικής και κοινωνικής συνοχής» και τη διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος καθώς και ο Ν. 3937/2011 που αφορά στη «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις», με έμμεσες αναφορές στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

1.2.4. Τοπική αυτοδιοίκηση & προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, ο ρόλος της πολιτιστικής κληρονομιάς συνδράμει καθοριστικά στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Η διαφύλαξη της αποτελεί σημαντικό αγαθό για τις τοπικές κοινότητες, ενώ η ανάδειξη της μπορεί να έχει σημαντικά οφέλη σε πολλούς τομείς όπως στην αύξηση της απασχόλησης των κατοίκων, την αύξηση των επενδύσεων στην έρευνα και την ανάπτυξη, τη βελτίωση του επιπέδου της εκπαίδευσης και του κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και με τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των χωρών.

Με βάση τα παραπάνω, καθίσταται σαφές ότι ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στη διαχείριση, προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών αγαθών είναι καθοριστικός. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση διαθέτει την εγγύτητα, την αμεσότητα και τη γνώση, αλλά γνωρίζει και την πρέπουσα χρήση, όπως και την αρμόζουσα διασύνδεση όλων των πολιτιστικών στοιχείων και μνημείων κάθε τύπου, που χρειάζονται ενιαία προσέγγιση και σχεδιασμό για τον πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά σε μια περιοχή. Στο πλαίσιο αυτό και με την αρωγή του Δήμου η κοινωνική και οικονομική αναζωογόνηση της περιοχής μπορεί να συμβαδίσει με μια ενδογενή πολιτιστική ανάπτυξη. (Κόνσολα, 2006)

Στην Ελλάδα, η έννοια της Πολιτιστικής Ανάπτυξης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση γίνεται ιδιαίτερα έντονη με το τέλος της χιλιετίας, όταν αρχίζει και διαμορφώνεται μια έντονη παρουσία της στα πολιτιστικά και καλλιτεχνικά δρώμενα της χώρας. Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και εντονότερα προς το τέλος

της, είχαμε ένα πλήθος δράσεων και ενεργειών από την Τοπική Αυτοδιοίκηση στον τομέα του πολιτισμού με διακριτό αποτέλεσμα.⁴²

Ειδικότερα, χαρακτηριστικές δράσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης που προωθήθηκαν στα πλαίσια ανάδειξης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς ήταν η ανάπτυξη ιστορικών κέντρων πόλεων, η ίδρυση ιστορικών και λαογραφικών μουσείων, η καθιέρωση εορταστικών εκδηλώσεων με την θεσμοθέτησή τους, η ανάδειξη τοπόσημων σε πολλές περιοχές, η σηματοδότηση πολιτιστικών διαδρομών, η σύνδεση του σχεδιασμού για το περιβάλλον με τον πολιτισμό σε τοπικό επίπεδο, η ανάδειξη των τοπικών παραδοσιακών επαγγελμάτων, η αναβίωση και ο εκσυγχρονισμός παλαιών εορτών και εθίμων.

Ένας Πολιτιστικός Οργανισμός, ένα μουσείο, επιχειρεί σαφώς να καλύψει σε σημαντικό βαθμό τις ανάγκες της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Με τη σειρά της, η Τοπική Αυτοδιοίκηση οφείλει να αναδείξει τη δημόσια αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς, της καλλιτεχνικής δημιουργίας και της παράδοσης της καθημερινότητας των κατοίκων κάθε τόπου. Τα στοιχεία του τοπικού πολιτισμού οφείλουν να αξιοποιούνται σε έναν ενιαίο στρατηγικό σχεδιασμό ενεργειών και δράσεων με τη μορφή τοπικής πολιτιστικής πολιτικής προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Στόχος οφείλει να είναι η σταδιακή καθιέρωση μιας τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας, η οποία διευκολύνει την τοπική κοινωνία και οδηγεί στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του τόπου. Προκειμένου να πραγματοποιηθεί ο παραπάνω στόχος, στα πλαίσια της τοπικής πολιτιστικής πολιτικής θα πρέπει η Τοπική Αυτοδιοίκηση να οργανώνει ένα ολοκληρωμένο και μακροπρόθεσμο πρόγραμμα πολιτιστικής εξέλιξης, με ακριβή προγραμματισμό για την υλοποίησή του, με συνέχεια και ορθολογική συνέπεια να διαμορφώνει τους όρους για μια μακροπρόθεσμη πολιτιστική ανάπτυξη που θα ενισχύσει τον τόπο και θα συνεισφέρει στην τοπική οικονομία ποικιλοτρόπως. (Βαγιόνα, 1992)

Οι Δήμοι στον προγραμματισμό τους οφείλουν να μεριμνούν, να αυξάνουν τις σχετικές δημοτικές δαπάνες και να ιδρύουν ανεξάρτητες διοικητικές μονάδες για τον πολιτισμό (Κόνσολα, 2006), εφόσον, ως εν δυνάμει παραγωγοί πολιτισμού, εμπλέκονται σε πολιτιστικά θέματα και διαχειρίζονται πολιτισμικούς πόρους, είτε με προσκλήσεις καλλιτεχνών και ανθρώπων του πολιτισμού, είτε με εφαρμογή ενός αποτελεσματικού συστήματος οργάνωσης και ορθής προώθησης, διαφήμισης και φυσικά οικονομικής στήριξης του πολιτιστικού αγαθού (Π.Μπιτσάνη, 2004)

Η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων πολιτιστικών υπηρεσιών από την τοπική αυτοδιοίκηση, αποτελεί στρατηγικό στόχο της πολιτιστικής αποκέντρωσης. Επιβάλλεται να νομιμοποιηθεί η σχέση της πολιτιστικής κληρονομιάς με την τοπική αυτοδιοίκηση, σε αντίθεση με την κρατική παρέμβαση.⁴³

Η υλοποίηση του οράματος της Πολιτιστικής Πολιτικής αναδεικνύει τον κομβικό ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης και στην πράξη μπορεί να οδηγήσει στην προσέλκυση επενδύσεων και επισκεπτών, που θα συμβάλουν στην κοινωνική ανάπτυξη και τη δημιουργία εξειδίκευσης και απασχόλησης.

Σε τέτοιες περιπτώσεις απαιτείται μαζική κινητοποίηση του μηχανισμού του Δήμου και γενικότερα της τοπικής Αυτοδιοίκησης, με στόχο τη δημιουργία ενός κατάλληλου πεδίου παρέμβασης με την άμεση ενεργοποίηση ορθών δημοκρατικών διαδικασιών για την προώθηση του δημόσιου συμφέροντος. (Ψύλλα, 1998)

⁴² <https://www.vimaonline.gr/19/article/a106/mihalis-hristakis-/26050/stratigiki-gia-ton-politismo-kai-topiki-autodioikisi-koinoniki-kai-oikonomiki-anaptuxi-meso-tis-anadeixis-tis-politistikis-klironomias>

⁴³ Ο.π.

2. ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

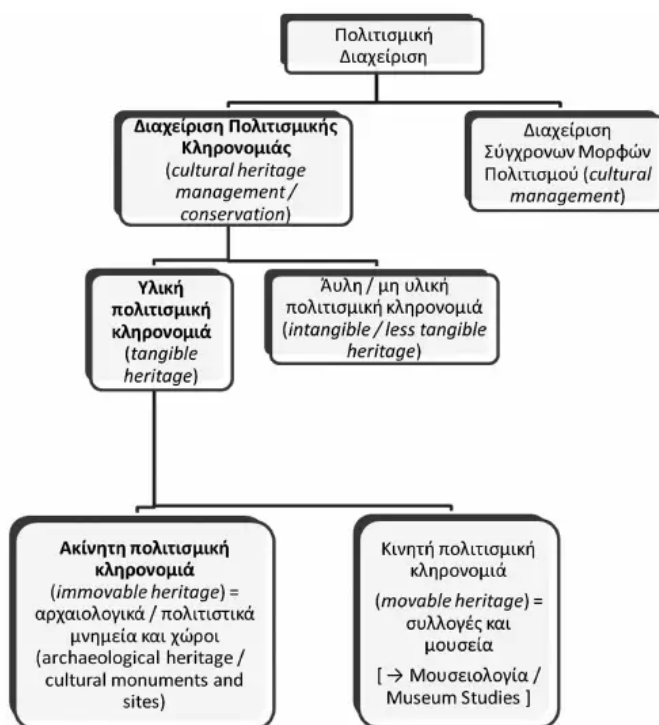
2.1. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

2.1.1. Ορισμοί & βασικά σημεία εκκίνησης διαχείρισης

Η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς (cultural heritage management/conservation) όπως συχνότερα αναφέρεται στη βιβλιογραφία, ενέχει την έννοια της προστασίας στοιχείων του παρελθόντος στο παρόν και στο μέλλον και εμπεριέχεται ως έννοια στην ευρύτερη «πολιτιστική διαχείριση». Η «πολιτιστική διαχείριση» εμπεριέχει και τη διαχείριση σύγχρονων μορφών πολιτισμού, όπως τη μουσική, το θέατρο, τον κινηματογράφο και τη σύγχρονη τέχνη.

Εστιάζοντας στα πλαίσια της συγκεκριμένης μελέτης στην πολιτιστική κληρονομιά, η διαχείριση αναφέρεται συνήθως στην υλική πολιτισμική κληρονομιά αλλά και συχνότερα τα τελευταία χρόνια, στην άυλη πολιτισμική κληρονομιά στην οποία ανήκουν οι μύθοι, οι προφορικές παραδόσεις, τα ήθη και έθιμα και ο χορός.

Ο όρος «διαχείριση της (υλικής) πολιτιστικής κληρονομιάς» επικεντρώνεται στην «ακίνητη πολιτιστική κληρονομιά» (immovable cultural heritage), δηλαδή στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μνημεία (archaeological heritage / cultural monuments και sites). Η «κινητή πολιτισμική κληρονομιά» (movable cultural heritage), δηλαδή τα μουσειακά εκθέματα και οι συλλογές (museum exhibits / collections), έχει επικρατήσει να αποτελεί αντικείμενο ειδικότερου ενδιαφέροντος του κλάδου της «μουσειολογίας». Η διάκριση των παραπάνω όρων-κατηγοριών αποτυπώνεται συνοπτικά στο εικονιζόμενο σχεδιάγραμμα και βοηθά στην καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου της διαχείρισης. (Πούλιος, 2012)

Εικόνα 12 Διάγραμμα πολιτιστικής διαχείρισης. Πηγή: (Πούλιος, 2012)

Ετυμολογικά ο όρος διαχείριση προέρχεται από το ρήμα «δια-χειρίζομαι» δηλαδή «κάνω τις απαραίτητες ενέργειες για (κάτι που υπάγεται στην αρμοδιότητά μου), αποφασίζω τι πρέπει να γίνει για κάθε περίπτωση». (Μπαμπινιώτης, 1998) Η διαδικασία της διαχείρισης της πολιτισμικής κληρονομιάς αφορά μία ολοκληρωμένη, συστηματική αντιμετώπιση και προστασία η οποία δίνει πρωτίστως έμφαση στην πρόληψη. Η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς περιλαμβάνει ενδεικτικά ενέργειες όπως οι παρακάτω:

- Μελέτη και έρευνα
- Ανασκαφή
- Καταγραφή, τεκμηρίωση και αξιολόγηση
- Αναστήλωση, συντήρηση και διαφύλαξη
- Θέσπιση νομοθεσίας και πολιτική προστασίας
- Ανάδειξη, παρουσίαση και προβολή

- Οικονομική (συμπεριλαμβανομένης της τουριστικής) αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς

Προκειμένου να ανταπεξέλθει στο πλήθος και την ευρύτητα των παραπάνω δραστηριοτήτων καθώς και στην πολυπλοκότητα των μεταξύ τους σχέσεων, η διαχείριση προϋποθέτει τη συνεργασία πολλών διαφορετικών ειδικοτήτων και εδώ είναι που αναδεικνύεται και κρίνεται απαραίτητη η έννοια της «διεπιστημονικότητας». Τόσο ειδικότητες όπως αρχαιολόγοι, αρχιτέκτονες, ιστορικοί, συντηρητές που παραδοσιακά ασχολούνται με τη μελέτη και την προστασία της πολιτισμικής κληρονομιάς, όσο και σύγχρονες ειδικότητες όπως των οικονομικών και τουριστικών επιστημών κρίνεται αναγκαίο να συνεργαστούν προκειμένου η διαδικασία να ακολουθεί τις σύγχρονες απαιτήσεις, να είναι βιώσιμη και αναπροσαρμοζόμενη σε ευρύτερες κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές συνθήκες και προκλήσεις.

Επιπλέον, δεδομένου ότι η πολιτισμική κληρονομιά αποτελεί βασικό κοινωνικό αγαθό, όπως αναφέρεται στο ελληνικό Σύνταγμα (Άρθρο 24.1.), η διαχείριση της οφείλει να επιτελείται προς όφελος της κοινωνίας. Για το λόγο αυτό, οι παραπάνω επιστήμονες και φορείς διαχείρισης της πολιτισμικής κληρονομιάς, οφείλουν να δρουν ως εκπρόσωποι της κοινωνίας και να προάγουν την ενεργή συμμετοχή της κοινωνίας και κυρίως του τοπικού πληθυσμού. Σε πρακτικό επίπεδο, η ομάδα / επιτροπή διαχείρισης οφείλει να βρίσκεται σε συνεχή επικοινωνία και συνεργασία με την τοπική κοινωνία, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις κρίνεται απαραίτητη και η συμμετοχή εκπροσώπου της τοπικής κοινωνίας στην ίδια την ομάδα / επιτροπή διαχείρισης. (Πούλιος, 2012) Άλλωστε η σημασία του ρόλου των τοπικών κοινοτήτων, έχει αποτυπωθεί στους στρατηγικούς στόχους της σύμβασης της παγκόσμιας κληρονομιάς (World Heritage Convention) ως το πέμπτο C (credibility, conservation, capacity-building, communication, communities).⁴⁴

Οι βασικές αρχές της διαχείρισης εμπεριέχονται στο Εγχειρίδιο για την Παγκόσμια Κληρονομιά – Η διαχείριση της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.⁴⁵ Στο δεύτερο κεφάλαιο του συγκεκριμένου εγχειριδίου (UNESCO, 2013) αναφέρονται τα σημαντικότερα σημεία εκκίνησης για τη διαδικασία της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς :

- **Η ένταξη των ζητημάτων Παγκόσμιας Κληρονομιάς σε ένα ευρύτερο πλαίσιο**

Ένα σημαντικό σημείο εκκίνησης είναι η διευρυμένη έννοια της κληρονομιάς και η μεγάλη σημασία που δίνεται στη σχέση των χώρων κληρονομιάς με το περίπλοκο περιβάλλον τους. Οι χώροι κληρονομιάς δεν πρέπει να εξετάζονται μακριά από αναπτυξιακές δράσεις, αποκομμένοι από κοινωνικές αλλαγές ή από τους προβληματισμούς της κοινωνίας. Οι χώροι κληρονομιάς είναι χώροι οι οποίοι διαμορφώθηκαν από κοινωνικούς και πολιτιστικούς παράγοντες, οι οποίοι συνεχίζουν να τους επηρεάζουν. Το ευρύτερο πεδίο δράσης που αφορά στα ζητήματα κληρονομιάς σήμερα έχει ως αποτέλεσμα να ασχολούνται με τη διαχείρισή τους πολλοί εμπλεκόμενοι. Είναι απαραίτητο οι φορείς διαχείρισης κληρονομιάς να συνεργάζονται με άλλους ενδιαφερόμενους κατά το δυνατό, για την ανάπτυξη και υλοποίηση ενός κοινού οράματος και πολιτικών για τη διαχείριση κάθε χώρου κληρονομιάς μέσα σε ένα ευρύτερο φυσικό και κοινωνικό πλαίσιο.

- **Ο ρόλος της πολιτιστικής κληρονομιάς για τη βιώσιμη ανάπτυξη**

Η πολιτιστική κληρονομιά, όπως και η Παγκόσμια Κληρονομιά, μπορεί να παίξει ένα σημαντικό και ενεργό ρόλο για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί μέρος των περιβαλλοντικών/πολιτιστικών πόρων που χρήζουν προστασίας για να παραδοθούν στις επόμενες γενιές που θα εγγυηθούν την ανάπτυξή τους. Από την άλλη πλευρά, η πολιτιστική κληρονομιά και η

⁴⁴ <https://whc.unesco.org/en/convention/>

⁴⁵ UNESCO, ICCROM, ICOMOS και IUCN, 2013, Managing Cultural World Heritage, Παρίσι, UNESCO World Heritage Centre (World Heritage Resource Manual).

συντήρησή της μπορούν να συμβάλλουν τα μέγιστα στην περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης.

- **Συντήρηση και διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της αξιοκεντρικής προσέγγισης**
Η προσέγγιση αυτή ανταποκρίνεται στην αναγνώριση της αυξανόμενης περιπλοκότητας των θεμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς. Προωθεί την αξιολόγηση της σπουδαιότητας ενός χώρου – με βάση αξίες που αποδίδονται από όλους τους ενδιαφερόμενους (όχι μόνο από ειδικούς) και τη χρήση μίας Δήλωσης Σπουδαιότητας ως βάση για την ανάπτυξη στρατηγικών συντήρησης και διαχείρισης.
- **Η διαχείριση ενός μεταβαλλόμενου ιστορικού περιβάλλοντος**
Η διαχείριση του ιστορικού περιβάλλοντος σημαίνει διαχείριση των αλλαγών. Στόχος θα πρέπει να είναι η συνεχιζόμενη αειφόρος χρήση των μνημείων αυτών στο πλαίσιο όπου λειτουργούν, η συνεχής επανάχρηση των σημαντικών στοιχείων του παρελθόντος, και η προστασία της εξαιρετικής οικουμενικής αξίας των χώρων αυτών. Συνεπώς, η διαχείριση θα πρέπει να προσαρμόζεται αντίστοιχα για να εκπροσωπεί και τις απόψεις τρίτων αλλά και τα συμφέροντα όσων ζουν και εργάζονται στη συγκεκριμένη περιοχή.
- **Μία ολοκληρωμένη – συμμετοχική προσέγγιση στη διαχείριση**
Ο μεγάλος βαθμός πολυπλοκότητας απαιτεί αυξημένη συμμετοχή και προηγμένη διαχειριστική πρακτική. Οι μέθοδοι διαχείρισης θα πρέπει να συνάδουν με μία ευρύτερη, πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση προς τη διαχείριση της κληρονομιάς και να εστιάζουν περισσότερο στη δέσμευση της τοπικής κοινωνίας.

2.1.2. Συστήματα διαχείρισης & βασικοί παράμετροι βιώσιμων προτύπων

Τα συστήματα διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς βοηθούν στη συντήρηση και διαχείριση ενός μνημείου ή μίας ομάδας μνημείων με τρόπο που να προστατεύει τις αξίες της πολιτιστικής κληρονομιάς, και ιδιαίτερα την ΕΟΑ, αν πρόκειται για Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς, και ει δυνατόν, προωθούν τα ευρύτερα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη κάθε μνημείου πέρα από τα στενά όριά του. Επίσης, τονίζουν τον εποικοδομητικό ρόλο της πολιτιστικής κληρονομιάς στην προώθηση της ανθρώπινης εξέλιξης, η οποία μακροχρόνια θα επιφέρει βελτίωση στη βιωσιμότητας της ίδιας της παγκόσμιας κληρονομιάς. (UNESCO, 2013)

Σύμφωνα με το Εγχειρίδιο για την Παγκόσμια Κληρονομιά – Η διαχείριση της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, υπάρχουν εννέα παράμετροι (UNESCO, 2013) που μοιράζονται όλα τα συστήματα διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς:

- 3 στοιχεία: Το νομικό πλαίσιο, το θεσμικό πλαίσιο και οι πόροι (ανθρώπινοι, οικονομικοί και πνευματικοί) που απαιτούνται για να είναι λειτουργικό το σύστημα
- 3 διαδικασίες: Σχεδιασμός, υλοποίηση και παρακολούθηση
- 3 αποτελέσματα: Αποτελέσματα, εκροές και βελτιώσεις στο σύστημα διαχείρισης

Υπάρχει μία ποικιλομορφία στα συστήματα διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς μεταξύ των διαφόρων χωρών και μνημείων.

Τα πρωτοβάθμια συστήματα διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο υποχρεούνται συχνά να βελτιώσουν τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που ακολουθούν, έτσι ώστε να ενσωματώσουν με αποτελεσματικό τρόπο χαρακτηριστικά και άλλων συστημάτων.

Όσον αφορά στους Χώρους Παγκόσμιας Κληρονομιάς, υπάρχει δυνατότητα εφαρμογής διαφόρων σεναρίων διαχείρισης, ανάλογα με το είδος του μνημείου και το καθεστώς ιδιοκτησίας:

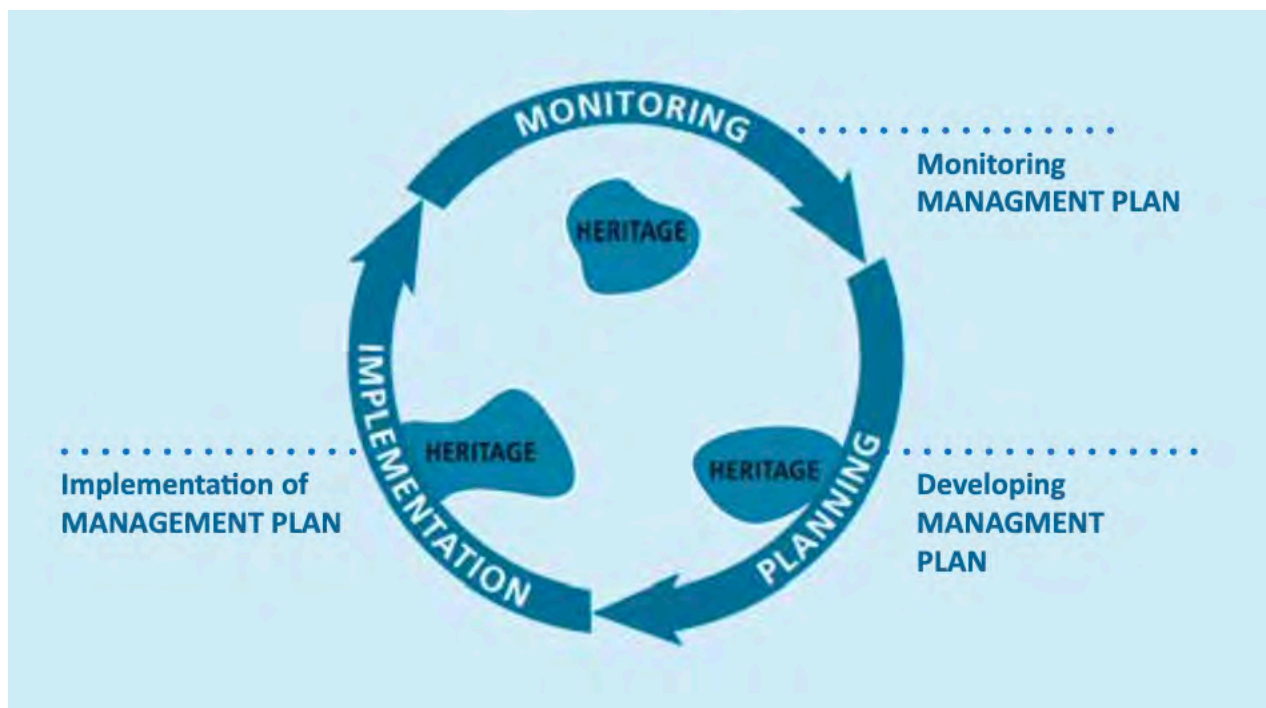
- Για χώρους που ανήκουν και τους διαχειρίζεται αποκλειστικά το «πρωτοβάθμιο σύστημα διαχείρισης», ο υπεύθυνος φορέας φροντίζει για τον προγραμματισμό της συντήρησης, την υλοποίηση και την παρακολούθηση με ίδιους πόρους, όπως και για τη λήψη σχετικών αποφάσεων.
- Για χώρους που ανήκουν σε πολλούς ιδιοκτήτες, ή σχετίζονται με ζητήματα κατοχής και συνεχιζόμενης χρήσης, όπως ιστορικά κέντρα και πολιτιστικά τοπία, η διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι διαφορετική, και αφορά τους φορείς αυτοδιοίκησης και διαχείρισης, όπως και τους ιδιοκτήτες και χρήστες. Αν και ορισμένες αποφάσεις πιθανώς να ληφθούν από μεμονωμένους φορείς, θα πρέπει να υπάρχει και ένας νέος μηχανισμός λήψης κοινών ή συλλογικών αποφάσεων.
- Στις περισσότερες περιπτώσεις, είναι πιθανό να συμμετέχει ένα σύνολο φορέων στη διαχείριση του χώρου και της γύρω περιοχής. Η διαδικασία λήψης αποφάσεων σε αυτήν την περίπτωση γίνεται ακόμη πιο περίπλοκη και απαιτείται μία νέα πλατφόρμα λήψης αποφάσεων.

Όπως προκύπτει το σύστημα διαχείρισης κάθε μνημείου διαμορφώνεται από ποικίλες πολιτιστικές προοπτικές, από τους διαθέσιμους πόρους και από άλλους παράγοντες. Υπάρχει μία σειρά παραμέτρων, τις οποίες αναφέρουμε αναλυτικά παρακάτω και οι οποίες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, έτσι ώστε τα συστήματα διαχείρισης να είναι βιώσιμα και αποτελεσματικά. (UNESCO, 2013).

- **Στήριξη της διαφορετικότητας:** Κάθε σύστημα διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς θα είναι, μέχρι κάποιο βαθμό, μοναδικό καθώς διαμορφώνεται με βάση τις συγκεκριμένες ανάγκες του σχετικού μνημείου, από το πολιτιστικό πλαίσιο και από ευρύτερους κοινωνικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες.
- **Σαφήνεια και συντονισμός:** Κάθε σύστημα διαχείρισης είναι κυκλικό, καθώς αξιολογεί την πορεία και τα επιτεύγματά του, έτσι ώστε να προσαρμόσει τις δράσεις που εκπονεί και να διαμορφώσει τον επόμενο κύκλο. Η αλληλεπίδραση με άλλα συστήματα διαχείρισης ή με στοιχεία τους, οδηγεί σε μία συντονισμένη και αποτελεσματική έκβαση της διαχείρισης όσον αφορά στις αξίες του μνημείου
- **Ετοιμότητα για αντιμετώπιση κινδύνων:** Κάθε σύστημα διαχείρισης θα πρέπει να είναι επαρκώς ευέλικτο για να αντιμετωπίσει απρόβλεπτα γεγονότα, όπως φυσικές καταστροφές ή διακυμάνσεις στους οικονομικούς ή ανθρώπινους πόρους που το στηρίζουν.
- **Συμμετοχική προσέγγιση:** Η κοινή αντίληψη για το μνημείο και την σπουδαιότητά του από όλους τους εμπλεκόμενους και η συμμετοχή τους στις διαδικασίες διαχείρισης μπορούν να αλλάξουν ριζικά την εφαρμογή των στοιχείων του συστήματος διαχείρισης. Ως αποτέλεσμα, οι διαδικασίες διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς γίνονται πιο αποδοτικές και οδηγούν σε αποτελέσματα και εκροές που συνάδουν καλύτερα με τις πραγματικές ανάγκες των μνημείων και των ενδιαφερομένων. Η συμμετοχική προσέγγιση προωθεί επίσης μία επικοινωνιακή παρέμβαση της πολιτιστικής κληρονομιάς στην κοινωνία και στην αειφόρο ανάπτυξη.
- **Ο ρόλος της πολιτιστικής κληρονομιάς για την αειφόρο ανάπτυξη:** Η καθιέρωση ενός ενεργού ρόλου για την πολιτιστική κληρονομιά στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης θα αποφέρει πολλαπλά αμοιβαία οφέλη, καθώς θα επιτρέψει στο σύστημα διαχείρισης να ισορροπήσει διαφορετικές και ανταγωνιζόμενες ανάγκες με πιο αποτελεσματικό τρόπο, και να εντοπίσει νέους τρόπους στήριξης που θα ενισχύσουν τις αξίες της πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.1.3. Σχέδια διαχείρισης

Το σχέδιο διαχείρισης είναι ένα εργαλείο που αναπτύσσεται κατά τη φάση σχεδιασμού και μετά στηρίζει τα στάδια υλοποίησης και παρακολούθησης. Η εκπόνηση και η υλοποίηση ενός σχεδίου διαχείρισης απαιτεί τη συμμετοχή και των εννέα παραμέτρων του συστήματος διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς, και η διαδικασία της ανάπτυξης, υλοποίησης και παρακολούθησης του σχεδίου είναι πολύ σημαντική. Η εκπόνηση ενός διαχειριστικού σχεδίου εμπεριέχει δύο συμπληρωματικές δράσεις: τη διαδικασία (σχεδιασμού και ανάπτυξης) και το περιεχόμενό του (εκροές και αποτελέσματα – το σχέδιο ως εργαλείο διαχείρισης). (ΕΧ.ΡΟ ΑΥΣ, 2016)

Εικόνα 13 Η διαδικασία του σχεδίου διαχείρισης. Πηγή: (ΕΧ.ΡΟ ΑΥΣ, 2016)

Το σχέδιο διαχείρισης είναι ένα σχετικά νέο εργαλείο που καθορίζει και καθιερώνει την απαραίτητη στρατηγική, τους στόχους, τις δράσεις και τις δομές υλοποίησης για τη διαχείριση και, όπου απαιτείται, την ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς με αποτελεσματικό και βιώσιμο τρόπο, έτσι ώστε να διατηρούνται οι αξίες της για χρήση και αποτίμηση στο παρόν και στο μέλλον. Φιλοδοξεί να ισορροπήσει και να συντονίσει τις ανάγκες της πολιτιστικής κληρονομιάς με τις ανάγκες των «χρηστών» της κληρονομιάς και των αρμοδίων κυβερνητικών και/ή ιδιωτικών/κοινωνικών φορέων.

Το πλαίσιο και η φύση των σχεδίων διαχείρισης ποικίλλει ευρέως, ανάλογα με το είδος του μνημείου. Για παράδειγμα, ένα σχέδιο διαχείρισης αρχαιολογικού χώρου ή ενός αστικού κέντρου θα είναι πιο περίπλοκο από το σχέδιο διαχείρισης ενός μεμονωμένου κτιρίου. Το σχέδιο διαχείρισης εξαρτάται επίσης από το χαρακτήρα του πρωτοβάθμιου συστήματος διαχείρισής του.

Τα περιεχόμενά του πρέπει:

- Να εστιάζουν στην προστασία του μνημείου, και να ανταποκρίνονται σε θέματα διαχείρισης τοπικής εμβέλειας
- Να παρέχουν βασικές πληροφορίες για την κατάσταση διατήρησης του μνημείου, και μία επαρκή περιγραφή του
- Να περιγράφουν το σύστημα διαχείρισης: νομοθεσία, ρυθμιστικό πλαίσιο και πολιτική των μέτρων προστασίας

- Να περιγράφουν τις διαχειριστικές δομές και πρακτικές που εφαρμόζονται στο μνημείο (και ισχύουν πραγματικά, όχι μόνο θεωρητικά)
- Να είναι προσιτά και εύκολα κατανοητά από όλους τους ενδιαφερόμενους, χωρίς υπερβολική χρήση εξειδικευμένης ορολογίας
- Να παρουσιάζουν το όραμα και τους μακροπρόθεσμους στόχους για το μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς και τις δράσεις που απαιτούνται για να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί
- Να παρουσιάζουν την κατάσταση του σχεδίου διαχείρισης σε σχέση με άλλα σχέδια (αναπτυξιακά/συντήρησης) που ισχύουν για το μνημείο
- Να προωθούν εκπαιδευτικούς στόχους και την αειφόρο ανάπτυξη
- Να λαμβάνουν υπόψη τη διαχείριση κινδύνου
- Να ακολουθούν μία στρατηγική προσέγγιση: με διδάγματα από προηγούμενες δράσεις για να προβλεφθεί ο μελλοντικός προσανατολισμός της διαχείρισης
- Να περιγράφουν την υλοποίηση, παρακολούθηση και αναθεώρηση του σχεδίου και του συστήματος διαχείρισης
- Να περιγράφουν το τελικό σχέδιο και τα αναμενόμενα οφέλη που συνδέονται άμεσα με το συγκεκριμένο χώρο.

Το σχέδιο Διαχείρισης και προστασίας οφείλει επίσης να διασφαλίζει πως οι νέες χρήσεις του μνημείου είναι συμβατές με τον χαρακτήρα του παραδοσιακού περιβάλλοντος και να μην καταστρέφουν τις παραδοσιακές χρήσεις καθώς και αυτές που είναι απαραίτητες για την καθημερινή ζωή των κατοίκων, σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης θεωρώντας το ιστορικό σύνολο σαν οικοσύστημα μοναδικό και αναντικατάστατο. Η ένταση και η πυκνότητα των λειτουργιών που υποβαθμίζουν το χώρο πρέπει να ελέγχονται και να προσελκύνονται οικονομικές δραστηριότητες που δεν καταστρέφουν το περιβάλλον.

Επιπλέον, από ένα ολοκληρωμένο σχέδιο προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, δε γίνεται να εκλείπουν μέτρα διαχείρισης των περιβαλλοντικών παραγόντων της φθοράς που έχουν άμεσο αντίκτυπο στην κατάσταση διατήρησης των μνημείων και του περιβάλλοντος τους.

2.2. ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΙΣ ΑΠΟΜΟΝΩΜΕΝΕΣ ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

2.2.1. Νησιωτική ανάπτυξη: ο ρόλος της πολιτιστικής κληρονομιάς

Ο νησιωτικός χώρος παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον ως προς την εφαρμογή μοντέλων διαχείρισης και πολιτικής, κυρίως σε ότι αφορά την πολιτιστική κληρονομιά. Ιδιαίτερα για τον ελληνικό χώρο, οι νησιωτικές περιοχές φέρουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και παρουσιάζουν ένα πλούσιο πολιτισμικό- περιβαλλοντικό απόθεμα ικανό για την εφαρμογή προτύπων σχεδίων ολοκληρωμένης διαχείρισης της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Η προστασία και ανάδειξη του πολιτισμού ως βασικού μοχλού ανάπτυξης στα πλαίσια της βιωσιμότητας και της κυκλικής οικονομίας σε απομονωμένες περιοχές όπως τα νησιά, δύναται να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα επίλυσης των δυσκολιών που προκύπτουν στις περιοχές αυτές.

Δημιουργώντας μια ισχυρή νησιωτική ταυτότητα μέσω της αξιοποίησης των πολιτιστικών στοιχείων των νησιών, των οικισμών τους, των παραδόσεων, των ηθών και εθίμων, των παραδοσιακών επαγγελμάτων, του φυσικού πλούτου και του ανθρώπινου δυναμικού, η πολιτισμική πολιτική μπορεί να αποτελέσει βασική πολιτική της συνολικής ανάπτυξης των νησιωτικών περιοχών.

Προκειμένου να γίνει περισσότερο κατανοητή η αναγκαιότητα του ρόλου της πολιτιστικής κληρονομιάς ως μοχλού στην βιώσιμη νησιωτική ανάπτυξη, παρακάτω αναφέρονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των νησιών που συνθέτουν την έννοια της νησιωτικότητας.

- I. **μικρό μέγεθος**, τόσο σχετικά με την έκταση, όσο και με τον πληθυσμό. Το γεγονός έχει ως αποτέλεσμα την περιορισμένη ποικιλία και ποσότητα σε πρώτες ύλες, μειώνοντας την δυνατότητα για παραγωγικότητα. Η έλλειψη άφθονων φυσικών πόρων σχετίζεται σαφώς και με την ευαίσθητη περιβαλλοντική ισορροπία που χαρακτηρίζει τα νησιωτικά οικοσυστήματα.
- II. **περιφερειακότητα και απομόνωση** λόγω της ασυνέχειας του χώρου. Μάλιστα, σε κάποια μικρότερα νησιά των νησιωτικών συμπλεγμάτων, παρατηρείται το φαινόμενο της «διπλής νησιωτικότητας» αφού αποτελούν δορυφόρους των μεγαλύτερων. Στην περίπτωση των νησιωτικών συμπλεγμάτων του Αιγαίου όπου το σύστημα μεταφορών έχει κέντρο την Αθήνα, παρατηρείται σημαντική έλλειψη των ενδοπεριφερειακών συνδέσεων. Σαν αποτέλεσμα, παρατηρείται αρνητικό αντίκτυπο στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των νησιωτικών προϊόντων με διαρκή διαρροή οικονομικών και ανθρώπινων πόρων.
- III. **ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά** τα οποία διαμορφώνουν τον τρόπο σκέψης και δράσης του τοπικού πληθυσμού, αναπτύσσοντας ένα πλούσιο και ταυτόχρονα εύθραυστο περιβάλλον που χρήζει ιδιαίτερης διαχείρισης στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης.

Οι ιδιαιτερότητες τέτοιων περιοχών όπως τα νησιά δεν πρέπει να θεωρούνται μειονεκτικοί παράγοντες της όποιας αναπτυξιακής διαδικασίας. Οι ειδικές παρεμβάσεις της ΕΕ μέσω προγραμμάτων και συστάσεων υποδηλώνουν ότι γίνεται κατανοητή η ανάγκη για διαφοροποιημένη προσέγγιση στις περιοχές αυτές. Βάσει της έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ευρώπη 2000+: Συνεργασία για τη χωροταξία στην Ευρώπη» (Επιτροπή, 1995), οι αναπτυξιακές δράσεις που πρέπει να προωθούνται για τις νησιωτικές περιοχές προσανατολίζονται:

- στην ενίσχυση και στον εκσυγχρονισμό των εσωτερικών οδικών και θαλάσσιων μεταφορών
- στην ενίσχυση των υποδομών μεταφορών επιβατών και εμπορευμάτων (αεροδρόμια, λιμάνια)
- στη διαφοροποίηση της παραγωγικής τους βάσης
- στην προώθηση της ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων
- στην αξιοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής τους κληρονομιάς
- στην προώθηση της διαπεριφερειακής συνεργασίας στα πλαίσια της ΕΕ.

Στα πλαίσια επιλογής και εφαρμογής της καλύτερης πολιτικής διαχείρισης των νησιωτικών περιοχών, οφείλει να ακολουθείται μια συστηματική μελέτη προσδιορισμού των τυπικών χαρακτηριστικών των νησιών. Ο (Σοφούλης, 1990) παρουσιάζει μια ενδιαφέρουσα κατηγοριοποίηση των νησιών, όπως προέκυψε από την ανάλυση μεταβλητών όπως η γεωγραφική θέση, το εισόδημα, οι φυσικοί πόροι, η οικονομική δραστηριότητα, ο πληθυσμός, το φυσικό περιβάλλον κ.ά. Σαφώς κάθε νησί μπορεί να ανήκει σε παραπάνω από μια κατηγορία, ωστόσο στα πλαίσια της εφαρμογής και της επιτυχίας ενός αναπτυξιακού προγράμματος να επιλεγεί μια ως η κατά προτεραιότητα αρμόζουσα.

- i. **μειονεκτικά**: νησιά που πάσχουν από ανεπαρκή προσφορά πόρων στρατηγικής για την ανάπτυξη τους
- ii. **δυναμικά**: νησιά τα οποία διαθέτουν ευρύ δυναμικό πόρων και ευκαιριών, ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξης που διαθέτουν. Τα νησιά αυτά δύναται να αναπτυχθούν αυτοδύναμα σε αντιστοιχία προς τους μέσους εθνικούς ή κοινοτικούς ρυθμούς

- iii. μνημεία φύσης: νησιά των οποίων το φυσικό περιβάλλον διαθέτει τέτοια χαρακτηριστικά, ώστε να δικαιολογείται η καταβολή του απαραίτητου κόστους για τη διατήρηση και διαιώνιση τους προς χάρη των μελλοντικών γενεών.
- iv. Μνημεία πολιτισμών: νησιά που φιλοξενούν, παράγουν ή αναπαράγουν πολιτιστικές αξίες επαρκώς σημαντικές για την ανθρωπότητα, την κοινότητα, ή το συγκεκριμένο έθνος, ώστε να δικαιολογείται το κόστος προσαρμογής του συνολικού μοντέλου ανάπτυξης στις ανάγκες διατήρησης και ανάδειξης των πολιτιστικών του αξιών.
- v. Στρατηγικής πολιτικής σημασίας: νησιά που για συγκεκριμένο λόγο κρίνεται ότι η ανάπτυξη τους, σε επίπεδο που υπερβαίνει οικονομικούς λόγους, κρίνεται απαραίτητη για εθνικούς λόγους (σύνορα).

Επιπλέον, ενδιαφέρον παρουσιάζει η έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την προστασία της ευρωπαϊκής φυσικής και αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς της υπαίθρου και των νησιωτικών περιοχών, η οποία σαφώς αναγνωρίζει την ειδική μέριμνα που πρέπει να υπάρξει για την προστασία και την ανάδειξη της φυσικής και αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς των νησιωτικών περιοχών της Ευρώπης. (Κοινοβούλιο, 2006) Οι αρχές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη θέσπιση μέτρων παρέμβασης τόσο στον νησιωτικό χώρο όσο και τις υπαίθρου είναι:

- η αειφόρος ισορροπία μεταξύ του πληθυσμού και του περιβάλλοντος
- η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του παραδοσιακού αγροτικού χώρου
- η συμμετοχή των τοπικών πληθυσμών στη χάραξη και την εφαρμογή πολιτικών και την εναρμόνιση των απόψεων τους με τους κεντρικούς σχεδιασμούς
- ο διαρκής διάλογο με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και με τις εθελοντικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς

Με βάση τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί αναγνωρισμένα ουσιαστικό μοχλό βιώσιμης ανάπτυξης για τις νησιωτικές περιοχές. Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των περιοχών αυτών μπορούν με την κατάλληλη πολιτιστική πολιτική να αναδειχθούν και να συντελέσουν στην δημιουργία πρότυπων και πρωτότυπων μοντέλων βιώσιμης ανάπτυξης.

2.2.2. Πολιτιστικές διαδρομές και περιπατητικός τουρισμός

Ο τουρισμός αποτελεί εξαιρετικό τρόπο προώθησης και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς και την παροχή πρόσβασης σε αυτήν. Ωστόσο, συνεπάγεται προκλήσεις που σχετίζονται κυρίως με τον συνωστισμό, την πολιτισμική ιδιοποίηση και την απώλεια της αυθεντικότητας. Ο τουρισμός αποφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη και αναπτύσσει θέσεις εργασίας στις πόλεις και τις περιφέρειες, μπορεί όμως να βλάψει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής των κατοίκων, καθώς και τον πολιτισμό και την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά της περιοχής.

Δεδομένων των πιθανών αρνητικών επιπτώσεων του μαζικού τουρισμού και του αντικτύπου του στην πολιτιστική κληρονομιά, ορισμένες τοπικές κοινότητες και ορισμένοι εμπειρογνώμονες σε θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς έχουν ανά καιρούς αντιταχθεί κατά καιρούς στον τουρισμό και τη συναφή ανάπτυξή του.

Ο βιώσιμος πολιτιστικός τουρισμός έρχεται σαν απάντηση στον παραπάνω προβληματισμό και παρουσιάζει μια νέα προοπτική μέσα από διάφορες εναλλακτικές πρακτικές τουρισμού, καθώς θέτει την πολιτιστική κληρονομιά και τις τοπικές κοινότητες στο επίκεντρο των διαδικασιών λήψης αποφάσεων.

Η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων των αναπτυξιακών προοπτικών τουριστικών μοντέλων είναι καίριας σημασίας για την εξασφάλιση αποτελεσμάτων προς όφελος τόσο της πολιτιστικής κληρονομιάς όσο και του τοπικού πληθυσμού. Στόχος των εναλλακτικών μορφών του βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού είναι η διασφάλιση ορθών πρακτικών διατήρησης σε συνδυασμό με μια αυθεντική ερμηνεία που στηρίζει την τοπική οικονομία.

Βάσει των παραπάνω, στα πλαίσια της παρούσας εργασίας θα μελετήσουμε μια ενδιαφέρουσα εναλλακτική μορφή τουρισμού και ανάδειξης του πολιτιστικού αποθέματος, αυτή του περιπατητικού τουρισμού μέσω της δημιουργίας πολιτιστικών διαδρομών.

Ο όρος της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής διαδρομής εμφανίζεται στα πλαίσια του προγράμματος Πολιτιστικών Διαδρομών του Συμβουλίου της Ευρώπης το 1987 με σκοπό να αναδείξει, μέσα από ένα ταξίδι στο χώρο και στο χρόνο, τους τρόπους με τους οποίους η πολιτιστική κληρονομιά των διαφόρων χωρών και πολιτισμών της Ευρώπης συμβάλλει στην κοινή ευρωπαϊκή υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά. (ΥΠΠΟΑ, 2011) . Από το Συμβούλιο Πολιτιστικής Συνεργασίας, ορίζεται ως «*μια διαδρομή η οποία διασχίζει μία ή περισσότερες χώρες ή περιοχές και οργανώνεται γύρω από θεματικές ενότητες με προφανές Ευρωπαϊκό ιστορικό, καλλιτεχνικό ή κοινωνικό ενδιαφέρον, είτε λόγω της γεωγραφικής διαδρομής που ακολουθείται, είτε εξαιτίας της φύσης ή/και της έκτασης του εύρους και της σημασίας της. Η εφαρμογή του όρου Ευρωπαϊκή σε μία διαδρομή θα πρέπει να συνεπάγεται μια σημαντικότητα και μια πολιτιστική διάσταση, πέρα από τα τοπικά όρια. Η διαδρομή θα πρέπει να βασίζεται σε μια σειρά από περιοχές πλούσιες σε ιστορικές συσχετίσεις, οι οποίες επίσης αντιπροσωπεύουν τον Ευρωπαϊκό πολιτισμό ως σύνολο. Υπό αυτή την έννοια, μια Πολιτιστική Διαδρομή δεν θα πρέπει να γίνει αντιληπτή μόνο από το στενό όρο των φυσικών πεζοπορικών διαδρομών, αλλά μέσω ευρύτερης σημασίας, εκφράζοντας ένα δίκτυο τόπων ή γεωγραφικών περιοχών με κοινή θεματολογία*» (Chairatudomkul, 2008)

Βάση του Ψηφίσματος CM/Res(2013)66 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καθιέρωση της Διευρυμένης Επιμέρους Συμφωνίας για τις Πολιτιστικές Διαδρομές (EPA), η οποία υιοθετήθηκε από την Υπουργική Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ως Πολιτιστική Διαδρομή ορίζεται ένα σχέδιο συνεργασίας της πολιτιστικής, εκπαιδευτικής κληρονομιάς και του τουρισμού, το οποίο στοχεύει στην ανάπτυξη και προώθηση μιας διαδρομής, ή μιας σειράς διαδρομών με βάση μια ιστορική διαδρομή, μια πολιτιστική έννοια, ένα σχήμα ή φαινόμενο διεθνικής σημασίας και σπουδαιότητας, για την κατανόηση και το σεβασμό των κοινών ευρωπαϊκών αξιών. (Council of Europe , 2015)

Επιπλέον, το ICOMOS αντιλαμβάνεται την πολυπλοκότητα των νέων δεδομένων γύρω από την πολιτιστική κληρονομιά, την ολοένα αυξανόμενη σημασία και συσχέτισή της με τα εδαφικά σύνολα που καταλαμβάνει, αλλά και την ανάγκη για την προστασία της μέσα από επιστημονικά δομημένες ενέργειες και την ταυτόχρονη κοινωνική αφύπνιση και ευαισθητοποίηση, και στα πλαίσια αυτά καθιερώνει την Διεθνή Επιστημονική Επιτροπή για τις Πολιτιστικές Διαδρομές (International Scientific Committee on Cultural Routes - CIIC). Παράλληλα αναπτύσσει τη Χάρτα για τις Πολιτιστικές Διαδρομές, στην οποία επιχειρείται όχι μόνο ο διαχωρισμός της Πολιτιστικής Διαδρομής ως έννοια από άλλα σύνολα θεματικά συνδεδεμένων στοιχείων, αλλά και η καθιέρωση επιστημονικής βάσης για την ταυτοποίηση των Πολιτιστικών Διαδρομών και την μεθοδολογική προσέγγιση σε οποιαδήποτε εργασία στο πεδίο αυτό. (Suarze-Inclan, M. R., 2005). Στην Χάρτα του ICOMOS οι Πολιτιστικές Διαδρομές ορίζονται ως «*Οποιαδήποτε διαδρομή επικοινωνίας, που βρίσκεται στη γη, στο νερό, ή αλλού, η οποία είναι φυσικά οριοθετημένη και χαρακτηρίζεται από δική της συγκεκριμένη δυναμική και ιστορική λειτουργικότητα για να εξυπηρετήσει ένα συγκεκριμένο και σαφώς καθορισμένο στόχο και η οποία θα πρέπει να εκπληρώνει τις παρακάτω συνθήκες: α. πρέπει να αναδύεται από και να αντικατοπτρίζει διαδραστικές κινήσεις του ανθρώπινου γένους, όπως επίσης και πολυδιάστατες, συνεχείς και αμοιβαίες ανταλλαγές αγαθών, ιδεών, γνώσεων και αξιών, μεταξύ των λαών, χωρών, περιοχών ή ηπείρων, κάτω από συγκεκριμένες χρονικές περιόδους, β. θα πρέπει οπότε να έχει αναδείξει μια γόνιμη αλληλεπίδραση των υπό επιρροή πολιτισμών στο χώρο και στο χρόνο, όπως αντικατοπτρίζεται τόσο στην*

υλική όσο και στην άυλη κληρονομιά, γ. θα πρέπει να έχει εντάξει σε ένα δυναμικό σύστημα τις ιστορικές συσχετίσεις και τις πολιτιστικές ιδιότητες που σχετίζονται με την ύπαρξη της διαδρομής αυτής». (International Scientific Committee on Cultural Routes (CIIC) of ICOMOS, 2006)

Η αναγνώριση της έννοιας των πολιτιστικών διαδρομών δεν επικαλύπτεται και δεν έρχεται σε αντιπαράθεση με άλλες κατηγορίες ή τύπους πολιτιστικών στοιχείων που μπορεί να εμπεριέχονται στον περιβάλλοντα χώρο της διαδρομής, όπως μεμονωμένα μνημεία, ιστορικοί τόποι και τόποι φυσικού κάλλους κ.α. Αντίθετα, μαζί με τη διαδρομή, τα στοιχεία αυτά αποτελούν ένα ενσωματωμένο σύστημα, το οποίο ενισχύει τη σημασία τους και έχει μεγαλύτερη αξία από το άθροισμα των μερών του. (International Scientific Committee on Cultural Routes (CIIC) of ICOMOS, 2006).

Το 2004 η UNESCO, ακολουθώντας τις εξελίξεις, ορίζει ότι «μια πολιτιστική διαδρομή αποτελείται από υλικά στοιχεία των οποίων η πολιτιστική σημασία προέρχεται από ανταλλαγές και έναν πολυδιάστατο διάλογο μεταξύ χωρών και περιφερειών και το γεγονός αυτό αναδεικνύει την αλληλεπίδραση της κίνησης, κατά μήκος της διαδρομής, στο χώρο και το χρόνο» (Chairatudomkul, 2008) . Ένα χρόνο μετά, συμπεριλαμβάνει την έννοια της πολιτιστικής διαδρομής ως κατηγορία ανάμεσα στα πολιτιστικά αγαθά που δύναται να ενταχθούν στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, καταλήγοντας στο ότι «μια διαδρομή πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να θεωρηθεί ως ένας συγκεκριμένος, δυναμικός τύπος πολιτιστικού τοπίου». (Suarze-Inclan, M. R., 2005)

Με βάση τους παραπάνω ορισμούς και το θεωρητικό πλαίσιο που έχει αναπτυχθεί γύρω από τη σημασία των πολιτιστικών διαδρομών ως μηχανισμός αξιοποίησης και ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος μιας περιοχής, η έννοια της πολιτιστικής διαδρομής απαντάται, στη σύγχρονη εποχή, συχνά παράλληλα με την έννοια του περιπατητικού τουρισμού.

Ο περιπατητικός τουρισμός ορίζεται ως η πραγματοποίηση τουριστικών δραστηριοτήτων, που αφορούν τη διενέργεια περιπατητικών εκδρομών διαμέσου περιοχών αξιόλογης αισθητικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής αξίας. Ο περιπατητικός τουρισμός παρουσιάζει πολλά κοινά στοιχεία με τον οικοτουρισμό. Και οι δύο μορφές προωθούν τη διατήρηση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και θέτουν τις αρχές και προϋποθέσεις για την ανάπτυξη και ευημερία τοπικών και γηγενών κοινοτήτων, συμπεριλαμβάνοντάς τες σε κοινό πρόγραμμα⁴⁶. Η βασική διαφορά του περιπατητικού τουρισμού με τον οικοτουρισμό είναι πως ο δεύτερος προϋποθέτει την ενεργή συμμετοχή του επισκέπτη στη διατήρηση του τοπίου και της οικολογικής ισορροπίας. Ο περιπατητικός τουρισμός είναι στενά συνδεδεμένος με την ύπαρξη των καταλλήλων μονοπατιών, οργανωμένων ή όχι, εύκολης ή δύσκολης πρόσβασης.

Τα οφέλη αυτού του εναλλακτικού είδους τουρισμού είναι ποικίλα:

- συμβάλλει στην ανάδειξη και προστασία του πλούτου και της αυθεντικότητας των περιοχών, παρέχοντας την δυνατότητα στους επισκέπτες να θαυμάσουν τις φυσικές περιοχές και την πολιτιστική ιστορία της περιοχής
- ικανοποιεί τις ανάγκες και απαιτήσεις ειδικής μερίδας τουριστών
- συμβάλλει στην μείωση της ανεργίας και στην ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων και επιχειρήσεων στο γηγενή πληθυσμό
- συμβάλλει στη διατήρηση της δομής και του μεγέθους του τοπικού πληθυσμού μέσω της αύξησης του εισοδήματος και της συνεπαγόμενης βελτίωσης του επιπέδου ζωής επιτυγχάνοντας έτσι την αναστροφή της ερήμωσης της υπαίθρου
- προάγει τη συμμετοχή του ντόπιου πληθυσμού στις ενέργειες και αποφάσεις που αφορούν το μέλλον των περιφερειών της χώρας
- αποτελεί ένα ισχυρό μοχλό καταπολέμησης της ανεργίας στις ιδιαίτερα προβληματικές περιοχές

46 Σ. Καρβουνής, Δ. Γεωργακέλλος, Διαχείριση του Περιβάλλοντος, Αθ. Σταμούλης, Αθήνα, 2003

- προάγει την ενσωμάτωση συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, όπως οι γυναίκες, στην οικονομική ζωή της τοπικής κοινωνίας

Εν γένει ο περιπατητικός τουρισμός, αναδεικνύει, αξιοποιεί και προστατεύει την πολιτιστική κληρονομιά και παράδοση, μέσα και από την ευαισθητοποίηση των ντόπιων και επισκεπτών σε περιβαλλοντικά και πολιτιστικά θέματα.

Οι πολιτιστικές διαδρομές συμβάλλουν στη διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για την εφαρμογή της έννοιας των ανταγωνιστικών συμπλεγμάτων ως θεμελιώδη αρχή για την αειφόρο περιφερειακή ανάπτυξη σε διάφορους τομείς που σχετίζονται με τον τουρισμό, όπως ο περιπατητικός. (Shishmanova, M. Valkova, 2015). Η ιδέα της οργάνωσης διαδρομών και δικτύων υπό το πρίσμα της προστασίας και χρήσης της πολιτιστικής κληρονομιάς με σκοπό το κοινωνικό όφελος, μέσω της ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων, γεννήθηκε στη Γαλλία κατά τη δεκαετία του 1970, με τον όρο "route historique" και μετά το 1987 εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο ως τουριστικό προϊόν: ιδιαίτερη έμφαση δίνεται τα τελευταία χρόνια στην ποικιλομορφία που χαρακτηρίζει τις πολιτιστικές διαδρομές, η οποία διευρύνει το φάσμα εύρους και την ελκυστικότητά τους ως τουριστικό προϊόν. (C. Moulin, P. Boniface, 2001).

Υπό την έννοια των θεματικών πολιτιστικών διαδρομών σημαντικό ρόλο παίζει η δομή των τουριστικών αξιοθέατων, η οποία με τη σειρά της επηρεάζεται από τα γεωγραφικά, φυσικά, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της τοποθεσίας τους. Οι θεματικές διαδρομές ουσιαστικά συνδέουν γραμμικά, βάση κοινής θεματολογίας, φυσικά ή ανθρωπογενή αξιοθέατα, τα οποία είναι προσβάσιμα μέσω διαφόρων μεταφορικών συνθηκών⁴⁷. Μια τέτοια τυπολογία τουρισμού, η οποία βασίζεται σε μια διαδρομή, λειτουργεί μέσα σε μια ποικιλία χωρικής κλίμακας και πολιτιστικού περιεχομένου: από την περίπτωση των περιπατητικών μονοπατιών εντός ενός ιστορικού αστικού ιστού⁴⁸, σε διαδρομές αυτοκίνησης εθνικής εμβέλειας⁴⁹, μέχρι και αεροδιαδρομές ανά τον κόσμο ακολουθώντας ένα θεματικό δίκτυο τοποσημών. Οι διαδρομές αυτές, σε όποια κλίμακα ή επίπεδο χωρικό και αν ανήκουν έχουν κοινό περιεχόμενο ως προς το συνδυασμό μιας πολιτιστικής κατανάλωσης με σημεία εμπορικής σημασίας και πώλησης, ενώ ταυτόχρονα με τις άλλες μορφές του πολιτιστικού τουρισμού, ακολουθούν τη λογική της συνεχούς ανασύστασης της εικόνας ενός τόπου και πολιτισμού, αναδυόμενη από τη νοσταλγία, τη μνήμη και την παράδοση⁵⁰.

Παράλληλα, με την προώθηση των πολιτιστικών διαδρομών και δικτύων από διεθνείς φορείς και οργανισμούς, όπως η UNESCO, ή το Συμβούλιο της Ευρώπης (COE), διαμορφώνεται μία νέα μορφή πολιτιστικού τουρισμού, παρά το γεγονός ότι οι διαδρομές και τα δίκτυα αποτελούν εδώ και πολλά χρόνια μέρος της γενικότερης κοινωνικής δραστηριότητας. Σε αυτό το πλαίσιο λοιπόν γεννιέται ένα νέο μοντέλο πολιτιστικής κληρονομιάς και τουρισμού: οι τουριστικές διαδρομές ή τα μονοπάτια κληρονομιάς. Τα μονοπάτια αυτά αποτελούν μια ειδική προσέγγιση στον τομέα του τουρισμού, προσφέροντας στους ταξιδιώτες τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με μια ποικιλία από δομημένα και φυσικά αξιοθέατα μέσα από μια θεματική διαδρομή. Οι πολιτιστικές διαδρομές ως τουριστικό προϊόν χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: αυτές που συνδέουν έναν αριθμό σημαντικών προορισμών διαμορφώνοντας ένα είδος δικτύου, και αυτές που αποτελούν οι ίδιες τουριστικό προορισμό και συμμετέχουν στη διαμόρφωση της τουριστικής δραστηριότητας⁵¹.

Το νέο αυτό μοντέλο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αναπτυξιακό εργαλείο κυρίως σε μη αστικές ή περιθωριακές περιοχές, για την προστασία του περιβάλλοντος, τη διαχείριση των επισκεπτών και εν γένει την οικονομική ανάπτυξη μιας περιοχής.

47 J. Csapo, M. Berki, Existing and Future Tourism Potential and the Geographical Basis of Thematic Routes in South Transdanubia, Hungary, Proceedings of the VIe International Conference of Territorial Intelligence "Tools and Methods of Territorial Intelligence", Besancon, France, 2008, σελ.

48 για παράδειγμα το μονοπάτι Ελευθερίας στη Βοστώνη

49 όπως έχουν οργανωθεί βάση ενός πολιτιστικού ή οικονομικού προϊόντος στις αγροτικές περιφέρειες της Γαλλίας

50 M. Murray, B. Graham, Exploring the dialectics of route-based tourism: the Camino de Santiago, Tourism Management (18:8), 1997, σελ. 513-524

51 W. Majdoub, Analyzing cultural routes from a multidimensional perspective, Alma Tourism (2), 2010, σελ. 29-37

Μέσα από τη συνεργασία τοπικών αρχών, πολιτών και φορέων για τον τουρισμό και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, οι τουριστικές διαδρομές μπορούν να συμβάλλουν⁵²:

- στην προσέλκυση νέων επισκεπτών σε επαναλαμβανόμενη φάση
- στην ισότιμη κατανομή των οικονομικών οφελών, μέσα από τη διάχυση των επισκεπτών και τη διασπορά των εσόδων από τον τουρισμό
- στην αύξηση της τουριστικής περιόδου
- στην ανάδειξη λιγότερο γνωστών αξιοθέατων και πολιτιστικών ή φυσικών χαρακτηριστικών ως τουριστικά αγαθά
- στη διασύνδεση πολλών τουριστικών δραστηριοτήτων, οι οποίες μεμονωμένα δε θα αποτελούσαν τουριστικό πόλο έλξης
- στην ενεργοποίηση μιας περισσότερο ολοκληρωμένης ανάπτυξης του προϊόντος και εμπορικής προσέγγισης
- στην επίτευξη συνεργιών διαφορετικών φορέων για την ανάπτυξη μιας περιοχής
- στο να γίνει συνολικότερα πιο ελκυστικός ένας προορισμός για τους τουρίστες
- στην αύξηση της αειφορίας του τουριστικού προϊόντος
- στη διαχείριση της φέρουσας ικανότητας ενός τόπου μέσω της διασποράς των τουριστών
- στη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον.

Οι θετικές αυτές επιπτώσεις των πολιτιστικών-τουριστικών διαδρομών εξαρτώνται άμεσα από έναν αριθμό βασικών παραμέτρων, σύμφωνα και με τις μαρτυρίες πρακτικών διεθνούς εμβέλειας στην ανάπτυξη τουριστικών διαδρομών, τόσο σε ανεπτυγμένες, όσο και σε αναπτυσσόμενες χώρες: (α) η ανάπτυξη δικτύου συνεργασίας μεταξύ των διαφορετικών αρμόδιων φορέων για τον τουρισμό και τον πολιτισμό, (β) η ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος⁵³, των υποδομών⁵⁴ και προσβάσεων⁵⁵, (γ) η κοινοτική συμμετοχή, η ανάπτυξη μικρών επιχειρήσεων και η καινοτομία, (δ) η επαρκής πληροφόρηση και η εμπορική προώθηση κάθε πρωτοβουλίας γύρω από τις πολιτιστικές-τουριστικές διαδρομές, και (ε) η έμφαση σε οικονομικά ασθενέστερες κοινωνικές ομάδες⁵⁶.

2.2.3. Η σημασία της ψηφιοποίησης ως εργαλείο ολοκληρωμένης διαχείρισης, προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς

Στη σύγχρονη εποχή οι τρόποι διαχείρισης και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς γίνονται ολοένα και πιο σύνθετοι, μιας και οι παράμετροι που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την αποτελεσματικότητα του όποιου σχεδίου δράσης επαναπροσδιορίζονται συνεχώς. Εναλλακτικοί τρόποι ανάδειξης και αξιοποίησης του πολιτιστικού αποθέματος, όπως οι πολιτιστικές διαδρομές, απαιτούν τη μελέτη, διαχείριση και οργάνωση ενός εύρους πληροφοριών.

Στο πλαίσιο αυτό, η αλματώδης ανάπτυξη της τεχνολογίας και του διαδικτύου, και πιο συγκεκριμένα οι ψηφιακές τεχνολογίες έχουν περάσει από τα επιστημονικά εργαστήρια τόσο στην αγορά με τη δημιουργία νέων βιομηχανιών, όσο και στην κοινωνία διευκολύνοντας τον τρόπο ζωής. Σύμφωνα με τον Α.Γιαννακίδη, ως εργαλεία στη διάθεση των τοπικών κοινωνιών και των πολιτιστικών Οργανισμών, τα ψηφιακά εργαλεία διαχωρίζονται σε Τεκμηρίωσης και Επικοινωνίας. Τα ψηφιακά εργαλεία Τεκμηρίωσης αφορούν περισσότερο

52 W. Majdoub, Analyzing cultural routes from a multidimensional perspective, Alma Tourism (2), 2010, σελ. 29-37

53 υπό αυτή την έννοια, το τουριστικό προϊόν προς προώθηση μπορεί να είναι η ίδια η θεματική ενότητα των διαδρομών, όπως οι διαδρομές οίνου, ή η προβολή μιας ενοποιημένης απεικόνισης μιας ευρύτερης περιοχής στο πλαίσιο συγκεκριμένης θεματολογίας, όπως η Διαδρομή Μότσαρτ στην Αυστρία

54 δίνεται κυρίως έμφαση στην ποιότητα του δικτύου των διαδρομών, το οποίο θα πρέπει να ακολουθεί διεθνή πρότυπα αναφορικά με τη διατήρησή του, τη σήμανση και την ύπαρξη περιοχών για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών (για παράδειγμα χώροι ανάπαυσης)

55 για τον Rogerson οι διαδρομές που κυρίως προσελκύουν τουρίστες συνδέονται με άλλα δίκτυα φυσικών δραστηριοτήτων, όπως πεζοπορικές και ποδηλατικές διαδρομές

56 C. M. Rogerson, Tourism Routes as Vehicles for Local Economic Development in South Africa: The Example of the Magaliesberg Meander, Urban Forum (18), 2007, σελ. 49-68

στο επιστημονικό έργο της ερμηνείας, συντήρησης, ψηφιοποίησης και γενικότερα της διαχείρισης των πολιτισμικών αγαθών (για παράδειγμα μια Βάση Δεδομένων ή ένα Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών – ΓΣΠ), ενώ τα Ψηφιακά Εργαλεία Επικοινωνίας αφορούν στο έργο της διασποράς των πολιτισμικών αγαθών και μαζικοποιούν την πρόσβαση του κοινού σε αυτά. (Γιαννακίδης, 2015)

Τα εργαλεία αυτά σε κάθε περίπτωση μπορούν να βοηθήσουν ουσιαστικά τους φορείς προστασίας και διαχείρισης των πολιτιστικών πόρων στα πλαίσια μιας βιώσιμης στρατηγικής. Στο άρθρο A Digital Future of Cultural Heritage οι συγγραφείς, υποστηρίζοντας τη σημασία της ψηφιακής τεκμηρίωσης, επισημαίνουν πως «τα εργαλεία και οι καλές πρακτικές, που θα υιοθετηθούν από τους ειδικούς της πολιτισμικής κληρονομιάς, θα καθορίσουν το ψηφιακό της μέλλον» (Mudge, M., Ashley, M., & Shroer, C. , 2007).

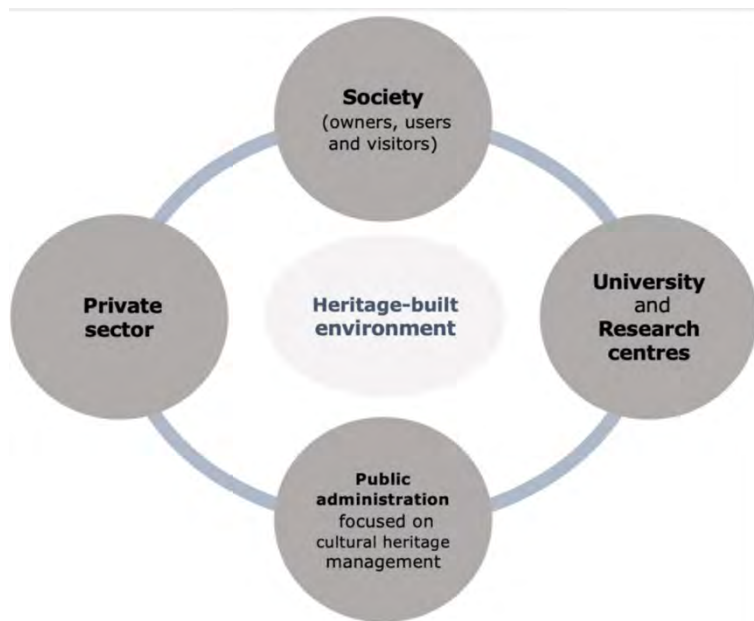
Οι πόροι της ανθρώπινης γνώσης ή έκφρασης, είτε αυτές είναι πολιτιστικές, εκπαιδευτικές, επιστημονικές και διοικητικές, ή αφορούν σε τεχνικά, νομικά, ιατρικά και άλλα είδη τεκμηρίων, ψηφιοποιούνται ή μετατρέπονται σε ψηφιακή μορφή από τις υπάρχουσες αναλογικές μορφές στις μέρες μας (UNESCO 2003). Τα ψηφιακά τεκμήρια περιλαμβάνουν κείμενα, βάσεις δεδομένων, ακόμα και κινούμενες εικόνες, ήχο, γραφικά, λογισμικό και ιστοσελίδες, μια γκάμα μορφών η οποία συνεχώς διευρύνεται. Στο πλαίσιο αυτό Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει μια σύσταση σχετικά με έναν κοινό ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά. Στόχος είναι να επιταχυνθεί η ψηφιοποίηση όλων των μνημείων, των χώρων, των αντικειμένων και των τεχνουργημάτων πολιτιστικής κληρονομιάς για τις μελλοντικές γενιές, να προστατευθούν και να διατηρηθούν όσα βρίσκονται σε κίνδυνο και να ενισχυθεί η επαναχρησιμοποίησή τους σε τομείς όπως η εκπαίδευση, ο βιώσιμος τουρισμός και η πολιτιστική δημιουργία.

Το γεγονός αυτό δεν είναι τυχαίο, καθώς γεγονότα όπως τα περιοριστικά μέτρα στα πλαίσια της πανδημίας ή η τραγική πυρκαγιά που κατέστρεψε τον καθεδρικό ναό της Παναγίας των Παρισίων, κατέδειξαν τη σημασία της ψηφιακής διατήρησης του πολιτισμού υπογράμμισαν την ανάγκη για ψηφιακά προσβάσιμη πολιτιστική κληρονομιά, όπως επισημαίνει η Εκτελεστική Αντιπρόεδρος για μια Ευρώπη Έτοιμη για την Ψηφιακή Εποχή κ. Μαργκρέιτε Βέστεϊγιερ.⁵⁷ Η Ευρωπαϊκή ψηφιακή βιβλιοθήκη (Europeana) ως η ευρωπαϊκή ψηφιακή πολιτιστική πλατφόρμα⁵⁸, θα αποτελέσει τον πυρήνα του κοινού χώρου δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά. Θα δώσει τη δυνατότητα σε μουσεία, σε αίθουσες τέχνης, σε βιβλιοθήκες και σε αρχεία από ολόκληρη την Ευρώπη να μοιράζονται και να επαναχρησιμοποιούν ψηφιοποιημένες εικόνες πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως τρισδιάστατα μοντέλα ιστορικών χώρων και υψηλής ποιότητας σαρώσεις ζωγραφικών πινάκων. Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να ψηφιοποιήσουν έως το 2030 όλα τα μνημεία και τους τόπους που διατρέχουν κίνδυνο υποβάθμισης και τα μισά μνημεία που επισκέπτονται συχνότερα οι τουρίστες.

⁵⁷ <https://digitalheritagelab.eu/τεπακ-η-εδρα-της-ουνεσκο-στην-ψηφιακή-πο/>

⁵⁸ <https://culture.ec.europa.eu/el/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/european-digital-heritage>

Η ψηφιοποίηση, όπως προκύπτει από τα παραπάνω, μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο σε μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις, αυτής της ολοκληρωμένης διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Στα πλαίσια της ολοκληρωμένης διαχείρισης ενσωματώνεται το σύνολο των ενδιαφερομένων που εμπλέκονται στη διαδικασία (χρήστες, ιδιοκτήτες, επαγγελματίες εμπειρογνώμονες, πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα, δημόσιοι φορείς και ο ιδιωτικός τομέας) με στόχο τη δημιουργία ολοκληρωμένων σχεδίων προστασίας και ανάδειξης του πολιτιστικού αποθέματος.⁵⁹

Εικόνα 14 Εμπλεκόμενοι φορείς στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. πηγή: <https://www.redalyc.org/journal/1936/193666072005/html/>

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της αποτελεσματικής σύζευξης και συνεργασίας των παραπάνω φορέων στα πλαίσια της ολοκληρωμένης διαχείρισης και ανάδειξης του πολιτιστικού αποθέματος στα πλαίσια πάντα της αειφορίας, αποτελεί το καινοτόμο πρόγραμμα ΑΕΙ «Αειφόρος Ανάπτυξη Λιγότερο Αναπτυγμένων Περιοχών με την Δημιουργία Νέων Τουριστικών Πόρων και Προϊόντων μέσω Ανάλυσης, Τεκμηρίωσης, Μοντελοποίησης, Διαχείρισης και Διατήρησης Πολιτιστικού Αποθέματος με χρήση Εφαρμογών ΤΠΕ» με συντονίζων φορέα το ΕΜΠ και επιστημονική υπεύθυνη την κ. Μοροπούλου.

Η μεθοδολογία ανάπτυξης νέων προϊόντων και υπηρεσιών στα πλαίσια του έργου «ΑΕΙ» χαρακτηρίζεται από Καινοτομία όσον αφορά:

- **Την ανάλυση και τεκμηρίωση του ΠΠΑ:** αποτιμώντας την αξία του ώστε να μοντελοποιήσουμε την αναβάθμιση των νέων εν δυνάμει τουριστικών πόρων σε προϊόντα.
- **Την αναβάθμιση του ΠΠΑ:** δημιουργώντας νέους τουριστικούς πόρους, υπηρεσίες και προϊόντα την σχεδίαση και την προώθηση νέων τουριστικών πόρων και υπηρεσιών: με σκοπό την διοχέτευση του τουριστικού ρεύματος από τις περισσότερο στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές
- **Την ανάπτυξη νέων εργαλείων Τεχνολογίας Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ICT)** για την διαχείριση/αναβάθμιση του ΠΠΑ είτε από μεμονωμένους χρήστες είτε από οργανωμένους φορείς ο τον εμπλουτισμό του ΤΠΕ με χρήση της χωρικής πληροφορίας με τρόπο οργανικά συνδεδεμένο με την ένταξη των νέων τουριστικών πόρων, υπηρεσιών και προϊόντων στην τουριστική οικονομία
- **Το νέο σχεδιασμό, προγραμματισμό και υλοποίηση έργων,** υποδομών και μέτρων στην τοπική οικονομία για την υλοποίηση του ΑΕΙ & την ολοκληρωμένη απήχηση του έργου στην κυκλική οικονομία, την κοινωνική συνοχή και την αειφορία γενικότερα
- **Τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό αξιοποίησης-διατήρησης του αποθέματος** ώστε να διασφαλίζεται και στο επίπεδο των περιβαλλοντικών πολιτιστικών πόρων η αειφορία
- **Την πιλοτική εφαρμογή σε πέντε χαρακτηριστικές περιοχές της Ελλάδος που είναι λιγότερο αναπτυγμένες τουριστικά.**

⁵⁹ <https://www.redalyc.org/journal/1936/193666072005/html/>

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας με τίτλο *Αειφόρο ανάδειξη, αξιοποίηση και προστασία των παραδοσιακών οικισμών και του πολιτιστικού αποθέματος, στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας*, μελετήθηκαν οι όροι και οι αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και συσχετίστηκαν με την πολιτιστική κληρονομιά και την πολιτιστική διαχείριση. Επιπλέον, μελετήθηκε ο ορισμός και οι αρχές της κυκλικής οικονομίας αλλά και η συμβολή τους στο πλαίσιο της επανάχρησης του πολιτιστικού κτιριακού αποθέματος.

Για την καλύτερη κατανόηση της συσχέτισης αυτής, προσδιορίστηκε το αντικείμενο της προστασίας και το εθνικό και διεθνές νομικό πλαίσιο που αφορά στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, ο ρόλος των τοπικών κοινοτήτων και των φορέων διαχείρισης καθώς και ενεργά προγράμματα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προωθούν πρακτικές σχετικά με την βιωσιμότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στη συγκεκριμένη εργασία, επιλέχθηκαν δυο λιγότερο ανεπτυγμένα και μικρά σε έκταση νησιά ως περιοχές μελέτης. Η Σύμη, η οποία αποτελεί ένα νησί με πλούσιο πολιτιστικό και περιβαλλοντικό απόθεμα και το σύμπλεγμα της νήσου Μεγίστης (Καστελόριζο), το οποίο αποτελεί έναν ιστορικό τόπο με σημαντική γεωπολιτική σημασία. Η προσέγγιση της Αειφορίας σε νησιωτικές περιοχές όπως αυτές, εξετάζεται στα πλαίσια της ολοκληρωμένης διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το θεωρητικό υπόβαθρο συμπληρώνεται με τον προσδιορισμό και την κατανόηση εννοιών όπως η νησιωτικότητα, οι πολιτιστικές διαδρομές ως εναλλακτικός τουρισμός σε απομονωμένες περιοχές και η σπουδαιότητα της ψηφιοποίησης στα πλαίσια της ολοκληρωμένης διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών.

Σκοπός της εργασίας είναι η προστασία και ανάδειξη των παραδοσιακών οικισμών και του πολιτιστικού αποθέματος των περιοχών μελέτης και η διατύπωση προτάσεων ανάδειξης μέσω της αξιοποίησης του πολιτιστικού αποθέματος στα πλαίσια επίτευξης μιας βιώσιμης αναπτυξιακής νησιωτικής πολιτικής. Για την επίτευξή του, η μεθοδολογία της ανάλυσης βασίστηκε σε βιβλιογραφική έρευνα, έρευνα στον Τύπο και διαδικτυακή έρευνα. Καθοριστικής σημασίας ήταν και η συμβολή των τοπικών φορέων και της ομάδας μελέτης του ΤΕΕ Δωδεκανήσου, η οποία στα πλαίσια της συνεργασίας με το ερευνητικό έργο ΑΕΙ παρείχε σημαντικές πληροφορίες.

Οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν, στο πλαίσιο της τεκμηρίωσης συντάχθηκαν σε δελτία/καρτέλες καταγραφής του πολιτιστικού αποθέματος, στις οποίες αναγράφεται η ταυτότητα του μνημείου και ο φορέας διαχείρισής του, η κατάσταση διαχείρισης και η τοποθεσία, καθώς επίσης ιστορικά στοιχεία και φωτογραφική ή/και σχεδιαστική απεικόνιση. Οι συγκεκριμένες καρτέλες αφορούν κυρίως κηρυγμένα/χαρακτηρισμένα μνημεία, ενώ παράλληλα συντάχθηκαν και για μνημεία των οποίων προτείνεται η κήρυξή τους. Στόχος της τεκμηρίωσης είναι η οργάνωση της πληροφορίας με τέτοιο τρόπο ώστε να αξιοποιηθεί σε συνεργασία με το πρόγραμμα ΑΕΙ στα πλαίσια δημιουργίας βάσης δεδομένων.

Για τη διατύπωση των τελικών προτάσεων, πέραν των συμπερασμάτων της ανάλυσης, καθοριστική ήταν η συνεργασία και η συμβολή του ΑΕΙ. Στα πλαίσια της επαφής του προγράμματος με τις τοπικές κοινωνίες, έγιναν αντιληπτές οι δυνατότητες της κάθε περιοχής και οι προτάσεις που προκύπτουν είναι άμεσα συνυφασμένες με τις πραγματικές ανάγκες και δυνατότητες του τόπου. Κύριοι στόχοι των προτάσεων είναι η αξιοποίηση και ανάδειξη των υφιστάμενων πόρων στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας και της βιωσιμότητας, η δημιουργία νέων τουριστικών προϊόντων μέσω της αναβάθμισης του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος για την προσέλκυση εξωτερικών οικονομικών, όπως ο εναλλακτικός τουρισμός και η ενδογενής ανάπτυξη.

4.1 ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ- ΝΗΣΟΣ ΣΥΜΗ

Η Σύμη αποτελεί ελληνικό νησί και ανήκει στα Δωδεκάνησα. Είναι το όγδοο σε μέγεθος νησί του συμπλέγματος των Δωδεκανήσων με έκταση 57,865 τ. χλμ. και μήκος ακτών 88 χλμ.

Εικόνα 15 Ο αμφιθεατρικός οικισμός της Σύμης. πηγή: <https://www.redalyc.org/journal/1936/193666072005/html/>

Γύρω από τη Σύμη υπάρχουν οι παρακάτω σημαντικές νησίδες και βραχονησίδες:

- Νίμος (αρχαία Ύμος)
- Σεσκλί (αρχαία Τεύτλουσα)
- Βραχονησίδα Κουλουντρός
- Βραχονησίδες Κουτσουμπί, Αρτικονήσι Σύμης
- Τρούμπετο
- Πήδημα
- Αγία Μαρίνα
- Βραχονησίδες “Συμιοπούλες” όπως τις αποκαλούν οι ναυτικοί (Αραιές των αρχαίων Ελλήνων) - Χονδρός, Πλάτη, Οξιά
- Βραχονησίδες Διαβάτες - Μεγαλονήσι, Καραβαλονήσι, Μαρμαράς

Οι παραπάνω νησίδες και βραχονησίδες μαζί με το νησί της Σύμης αποτελούν τον Δήμο Σύμης, ο οποίος υπάγεται στο νομό Δωδεκανήσου, στην Περιφερειακή Ενότητα Ρόδου της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου βάσει του «Προγράμματος Καλλικράτης» (Ν.3852/2010, ΦΕΚ 87/Α/2010) και έχει πρωτεύουσα τον ομώνυμο οικισμό της Σύμης.

ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Η Σύμη συνδέεται με τον Πειραιά ακτοπλοϊκά με τακτικά δρομολόγια κατά τους θερινούς μήνες και δύο με τρία εβδομαδιαία δρομολόγια τους χειμερινούς. Το ταξίδι με συμβατικό πλοίο διαρκεί 12-16 ώρες καθώς πραγματοποιούνται στάσεις σε ενδιάμεσα νησιά, ενώ με ταχύπλοο πλοίο η διάρκεια του ταξιδιού μειώνεται στις 6-9 ώρες. Το κεντρικό λιμάνι του νησιού είναι η Σκάλα στον Γιαλό.

Το νησί δε διαθέτει αεροδρόμιο. Το πλησιέστερο είναι εκείνο της Ρόδου -υπάρχει και στην Κω αεροδρόμιο- και έπειτα από τη Ρόδο υπάρχουν πλοία για τη Σύμη με τη διάρκεια του ταξιδιού να είναι 3-4 ώρες, συνεπώς αυτός είναι και ο πιο άμεσος τρόπος για να προσεγγίσει κανείς το νησί.

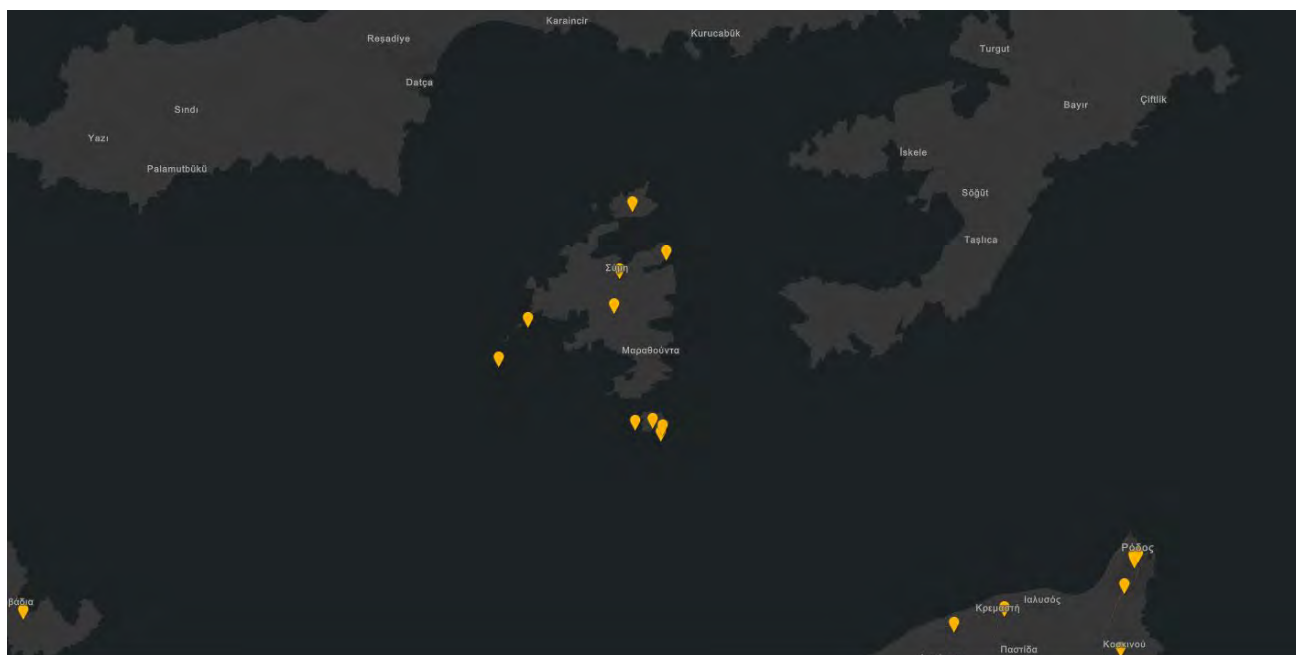
Η σύνδεση με τα γύρω νησιά πραγματοποιείται με τα καταμαράν Δωδεκάνησος εξπρές και πράιντ που συνδέουν τη Σύμη με Κω, Κάλυμνο, Πάτμο και Λειψούς.

Στο νησί υπάρχει ελικοδρόμιο στη Σύμη (αδειοδότηση 12/2012) για την κάλυψη ειδικών αναγκών (π.χ. μεταφορά ασθενών) αλλά και για την ανάπτυξη των πλουτοπαραγωγικών πηγών και του τουρισμού καθώς και μικρά λιμανάκια που εξυπηρετούν ακτοπλοϊκές συνδέσεις κυρίως τουριστικού χαρακτήρα. Αυτά είναι τα λιμανάκια του Νημπορειού, του Πανορμίτη, του Αγίου Αιμιλιανού και στο Πεδί.

Οι λιμενικές και θαλάσσιες δραστηριότητες καλύπτονται από τον Λιμενικό Σταθμό Σύμης ο οποίος υπάγεται στο Λιμενικό Ταμείο Νότιας Δωδεκανήσου. Το λιμάνι της Σύμης διαθέτει υπηρεσίες Τελωνείου, σύμφωνα με τα στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων και επομένως είναι δυνατό να εξυπηρετήσει κινήσεις εξωτερικού.

Σε ότι αφορά τις τοπικές μετακινήσεις υπάρχουν λεωφορεία που εξυπηρετούν τις διαδρομές Γιαλός-Χωριό-Πέδι και Σύμη-Πανορμίτης, ταξί καθώς και καραβάκια-ταξί που ξεκινούν από το λιμάνι του Γιαλού προς τις παραλίες του νησιού.

4.1.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ & ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Εικόνα 16 Χάρτης της Σύμης. πηγή: https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=157180&type=Monument

Η Σύμη όπως φαίνεται και από τον παραπάνω χάρτη βρίσκεται πολύ κοντά στα μικρασιατικά παράλια απέχοντας μόλις 6 ναυτικά μίλια από την μικρασιατική ακτή. Από την Ρόδο απέχει 22 ναυτικά μίλια και 230 ναυτικά μίλια από το λιμάνι του Πειραιά, το μεγαλύτερο της χώρας.

4.1.1.1 ΑΝΑΓΛΥΦΟ

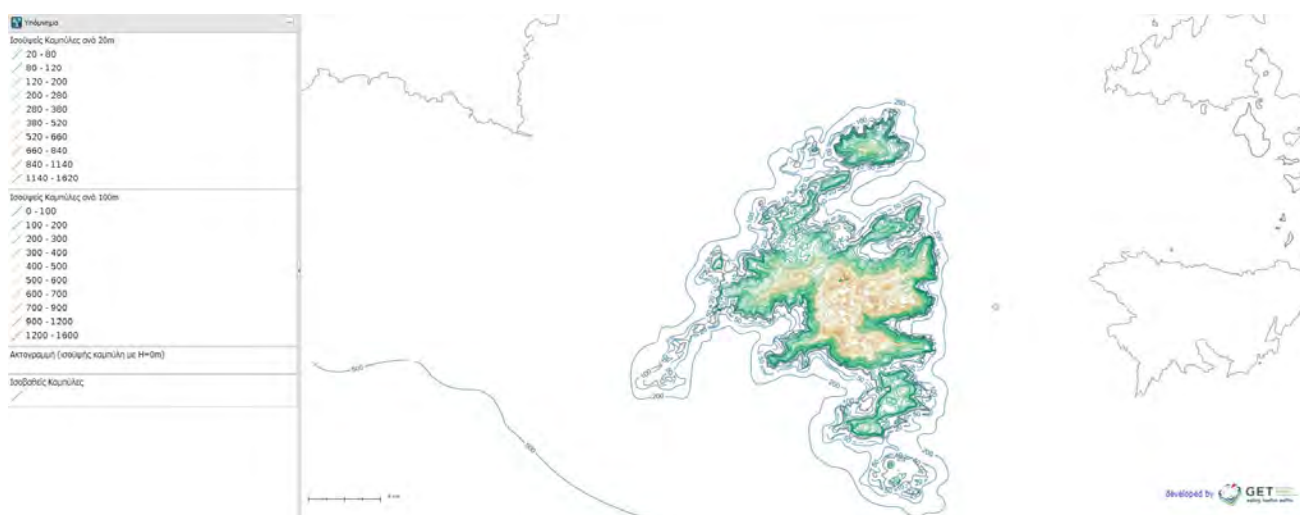
Το νησί είναι ορεινό, πετρώδες, άγονο και άνυδρο. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι έχει πολλά βράχια χωρίς πολλά ψηλά βουνά. Οι κορυφές των βουνών είναι γυμνές και αποστρωγγλωμένες και ανάμεσά τους σχηματίζονται βαθιές χαραμάδες με απόκρημνες πλαγιές. Το ψηλότερο βουνό του νησιού είναι η Βίγλα με ύψος 617μ.⁶⁰ που χωρίζει το νησί σε βόρειο και νότιο, ενώ μεταξύ των υψωμάτων της Βίγλας υπάρχουν λίγες μικρές εύφορες πεδιάδες. Το βόρειο τμήμα είναι χαμηλότερο και περισσότερο καλλιεργήσιμο. Παρότι δε διαθέτει πολλά πεδινά και υψίπεδα, σημαντικά μικρά οροπέδια αποτελούν η “Δρακούντα”, το “Μέσα Νημοράκι”, το όρος “Ξίσος”, ο “Μεγάλος Σωτήρης” και ο “Μικρός Σωτήρης”. Επιπλέον οι σημαντικότερες σχηματιζόμενες κοιλάδες που καλλιεργούνται είναι τα “Παναϊδάκια”, η κοιλάδα του Νημπορειού και η μεγαλύτερη κοιλάδα του Πεδιού.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η πολυσχιδής ακτογραμμή του νησιού με απόκρημνες ακτές. Οι ακτές της Σύμης παρουσιάζουν ποικιλία από κόλπους, όρμους, ακρωτήρια και μικρούς λιμένες. Τα σημαντικότερα ακρωτήρια είναι η Άκρα Μακριά που είναι το βορειοανατολικότερο άκρο της εγγύτατης νήσου Νίμου και το ακρωτήριο Πάτος που είναι το νοτιότερο.

Οι παραλίες του νησιού επί το πλείστο είναι προσβάσιμες από τη θάλασσα ή μέσω μονοπατιών για τη προσέγγιση των οποίων χρειάζεται πεζοπορία συνήθως ήπια. Οι ακτές που είναι προσβάσιμες μέσω μονοπατιών είναι οι Αγ. Μαρίνα, ο Αγ. Νικόλαος, ο Αγ.Γεώργιος, ο κόλπος της Νανούς και τη Φανερωμένης, το Κούπι, το Μαρόνι, το Τουρκογυάλι, το Τολί, η Ανάληψη. Επίσης υπάρχουν οι ομώνυμες παραλίες των παραθαλάσσιων οικισμών, το Πέδι, το Νημπορείο, ο Πανορμίτης και στη Σύμη η παραλία ΝΟΣ και η παραλία του Γυαλού.

Κυριότεροι όρμοι είναι οι αναφερόμενοι παραπάνω Νημπορ(ε)ιός, ο άγιος Αιμιλιανός, ο Άγιος Βασίλης και ο όρμος της Νανούς.

Κυριότεροι λιμένες είναι ο Γιαλός, ο κυρίως λιμένας όπως ήδη έχουμε αναφέρει, με εξαιρετο αγκυροβόλιο, του Πεδιού, και Νοτιοδυτικά του Πανορμίτη που είναι ασφαλής, κυκλικός και με κατάφυτες πλαγιές, όπου στην παραλία του είναι κτισμένο το φημισμένο προσκύνημα του Αρχαγγέλου Μιχαήλ.

Εικόνα 17 Το ανάγλυφο της Σύμης. Πηγή: <https://app.gisislands.gr>

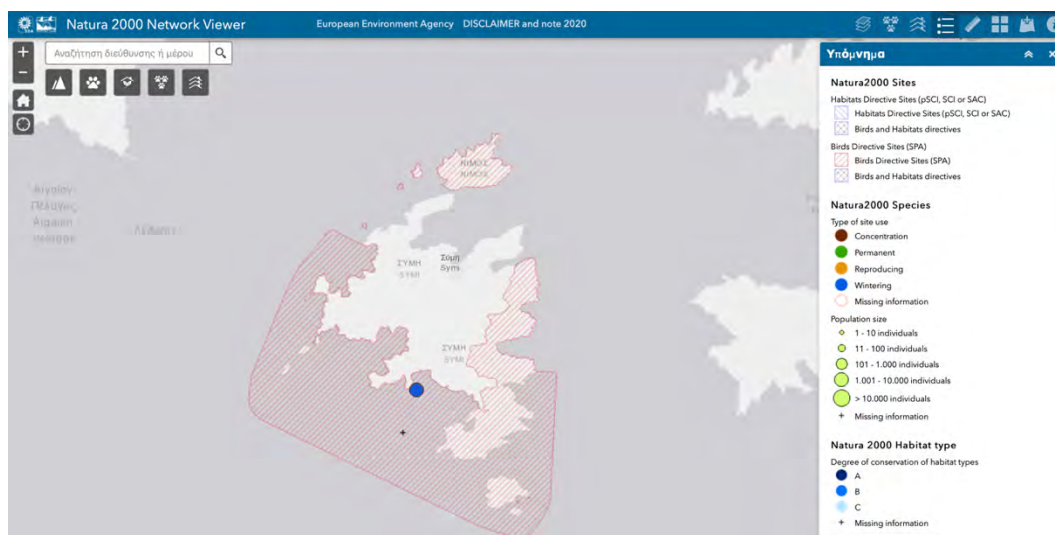
⁶⁰ <https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/AT5011035/>

4.1.1.2 ΧΛΩΡΙΔΑ

Το ανατολικό τμήμα της Σύμης και οι νησίδες ΚΟΥΛΟΥΝΔΡΟΣ, SESKLI, TROUPETO, MARMARAS, ΚΑΡΑΒΑΛΟΝΙΣΙ, ΜΕΓΑΛΟΝΙΣΙ, ΓΙΑΛΕΣΙΝΟ, ΟΧΕΙΑ, ΧΟΝΔΡΟΣ, ΠΛΑΤΥ, ΝΙΜΟΣ έχουν αναγνωριστεί από την επιστημονική κοινότητα ως οικολογικά σημαντική περιοχή. Το κυπαρισσόδασος και το ανατολικό τμήμα της Σύμης έχουν ενταχθεί στο δίκτυο NATURA 2000 με κωδικό GR4210025 και έκταση 2.303 εκτάρια.

Η Σύμη είναι το μοναδικό νησί των Δωδεκανήσων που παρουσιάζει τόσο έντονη ανομοιογένεια στη βλάστηση. Δεν εμφανίζει καθόλου μακία βλάστηση (θαμνώνες κ.λπ.) και οι φρυγανικές εκτάσεις έρχονται σε αντίθεση με τα δάση τραχείας πεύκης, κουμαριάς και κυπαρισσιού. Το ανατολικό τμήμα της εμφανίζει αρκετή βλάστηση, ενώ το δυτικό και βόρειο είναι ξηρά χωρίς βλάστηση και βραχώδες. Παρόλα ταύτα είναι αξιόλογη η χλωρίδα της, που περιλαμβάνει πολλά σπάνια φυτά όπως τα *Silene echinospermoides*, *Colchicum macrophyllum*, *Phytolaca dioika*, *Biarum davisii*, *Cyclamen persicum*, *Origanum symes*⁶¹. Επίσης σε όλο σχεδόν το νησί υπάρχουν διάσπαρτες συκιές και φραγκοσυκιές καθώς και αρωματικά φυτά όπως ρίγανη, κάπαρη, φασκόμηλο και τσάι του βουνού.

4.1.1.3 ΠΑΝΙΔΑ

Εικόνα 18 περιοχή προστασίας NATURA 2000. Πηγή: <https://natura2000.eea.europa.eu>

Όσον αφορά στην πανίδα, ολόκληρο το νησί αποτελεί σημαντική περιοχή για σπάνια είδη πουλιών, όπως τη γιδοβυζάχτρα, τον αρτέμη, την αετογερακίνα, τον μαυροπετρίτη και τον θαλασσοκόρακα. Επίσης στην ερπετοπανίδα, στη Σύμη έχουν καταγραφεί ο Πράσινος Φρύνος (*Bufo viridis*), η ελληνική και η γραμμωτή νεροχελώνα, *Ablepharus kitaibelii* (Αβλέφαρος), *Agama stellio* (Κροκοδειλάκι), *Coluber jugularis* (Μαύρος ζαμενής), *Coluber nummifer* (Ζαμενής της Ρόδου), *Cyrtodactylus kotschy beutleri* (Κυρτοδάκτυλος του Μπέτλερ), *Eirenis modestus* (Θαμνόφιδο), *Lacerta oertzeni pelagiana* (Σαύρα της Ρόδου), *Mabuya aurata fellowsii* (Χρυσόσαυρα), *Ophisops elegans macrodactylus* (Οφίσωψ), *Vipera xanthina* (Οθωμανική οχιά).⁶² Σημαντικοί βιότοποι για τη μεσογειακή φώκια είναι η περιοχή στο ακρωτήριο Κεφαλάκι -όπου βρίσκεται σπηλιά με μεγάλο θόλο και ευρύχωρη παραλία- και η βραχονησίδα Χονδρός. Οι όρμοι της Νανούς και του

⁶¹ <https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/AT5011035/>

⁶² <https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/AT5011035/>

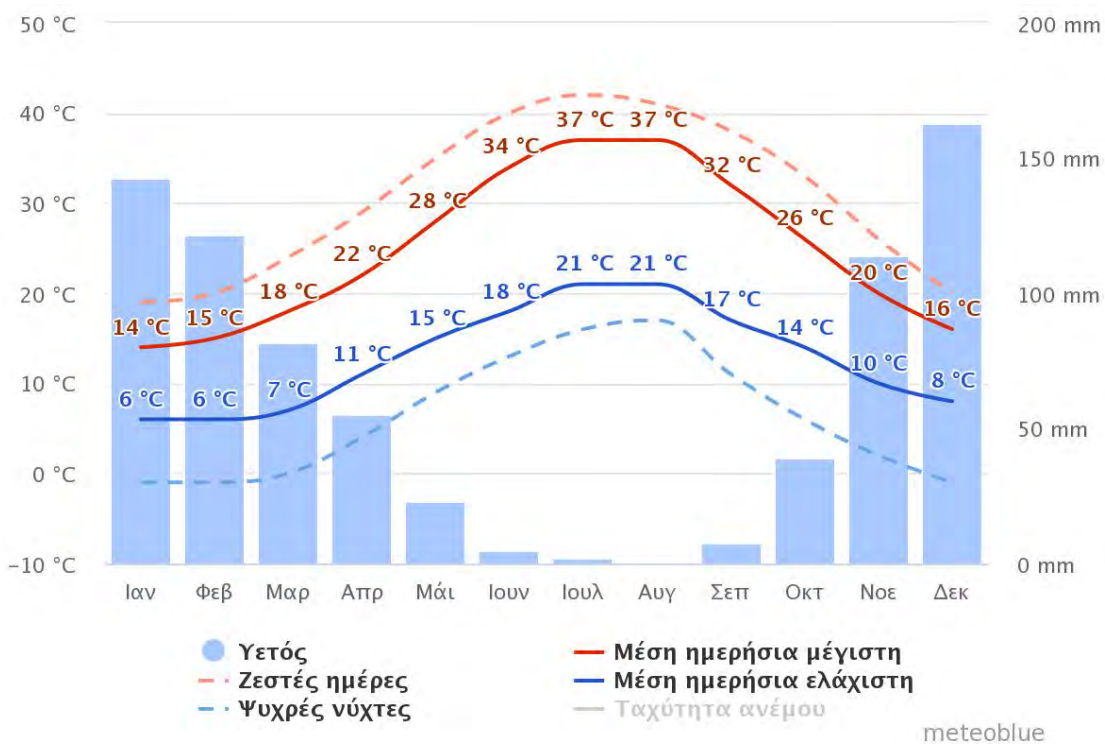
Δισσαλώνα, καθώς και οι νησίδες Νίμος και Σεσκλί είναι σημαντικοί βιότοποι και καταφύγια θηραμάτων, κυρίως πέρδικας.

Ο βαθύς θαλάσσιος διαμελισμός του ίδιου του νησιού και οι πολλές νησίδες του παρείχαν την απαιτούμενη γεωγραφική απομόνωση για την εξέλιξη των 11 ειδών μαλακίων (καραβόλοι: βρώσιμα σαλιγκάρια) που φιλοξενούνται εκεί.

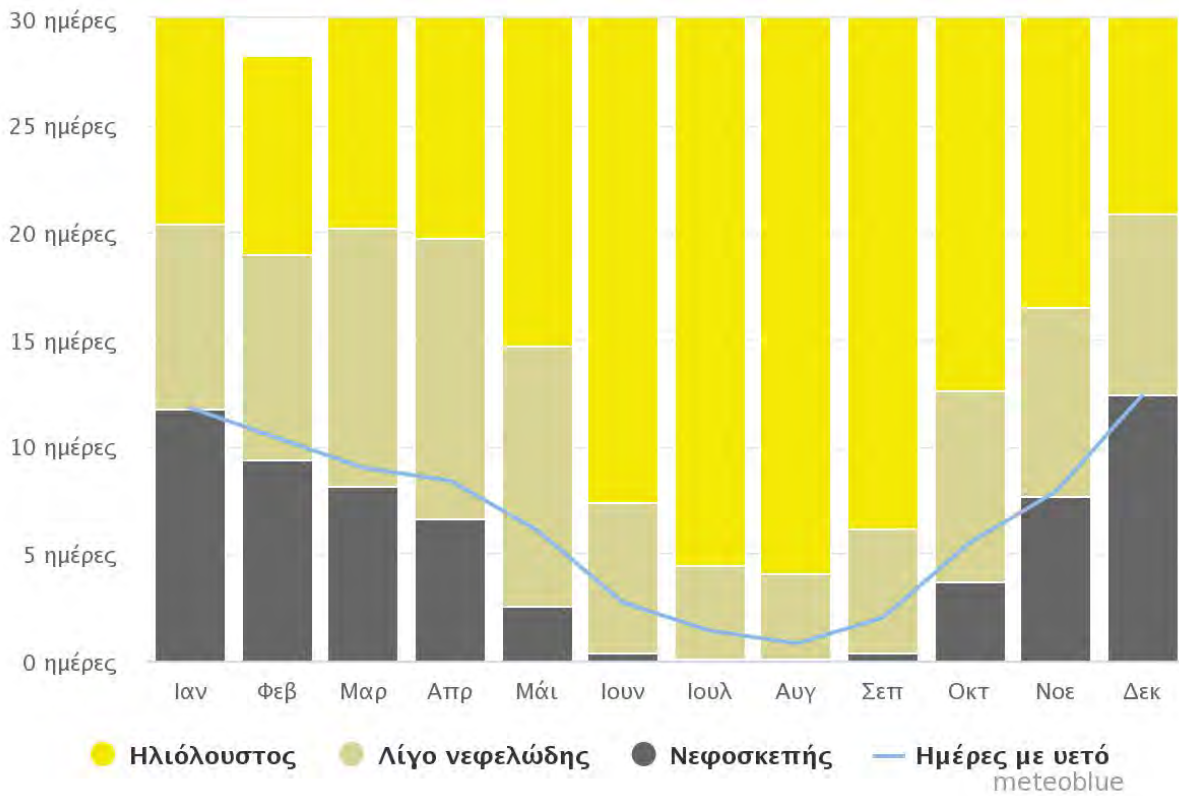
4.1.1.4 ΚΛΙΜΑ

Η Σύμη χαρακτηρίζεται από μεγάλη ηλιοφάνεια, θερμό και ξηρό καλοκαίρι και αραιές βροχοπτώσεις τον χειμώνα. Η εποχή του καλοκαιριού διαρκεί από τον Απρίλιο έως και τα τέλη Οκτωβρίου, με τη θερμοκρασία να κυμαίνεται από 21-37 βαθμούς. Μεταξύ Οκτωβρίου και Απριλίου, ο καιρός είναι καλός και σπάνια παρατηρούνται βροχοπτώσεις, ενώ η θερμοκρασία είναι γύρω στους 18 βαθμούς, με τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο να θεωρούνται οι ψυχρότεροι μήνες όπου η θερμοκρασία μπορεί να πέσει και κάτω από τους 10 βαθμούς.

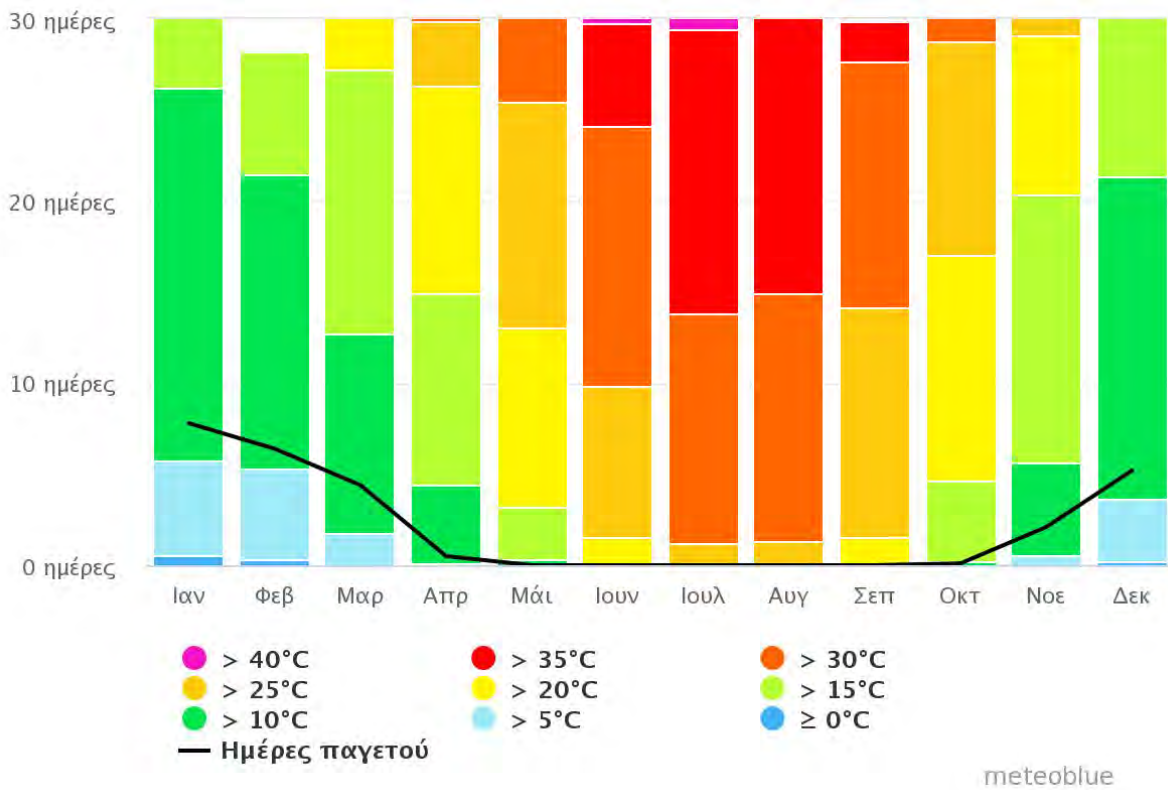
Τα παραπάνω στοιχεία προκύπτουν και από τα δεδομένα των παρακάτω διαγραμμάτων.

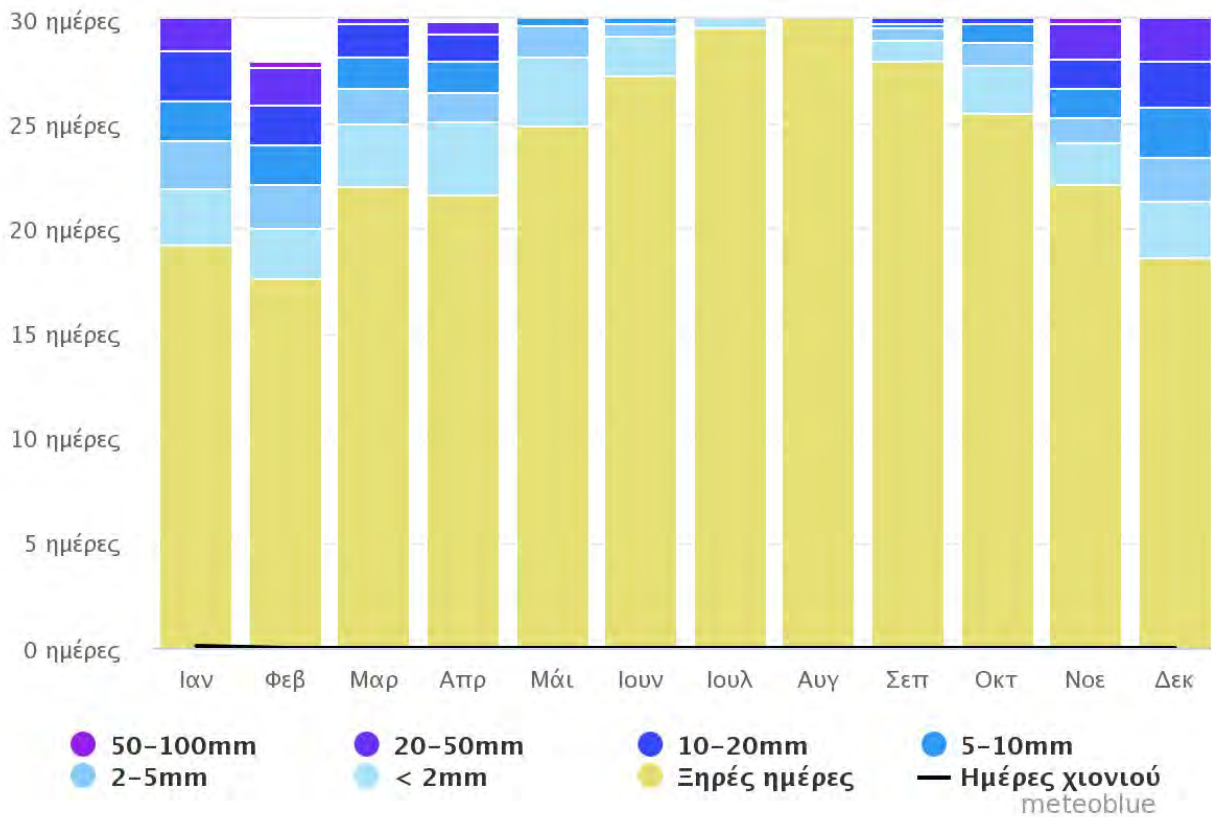
Εικόνα 19 Μέσος όρος θερμοκρασιών και βροχοπτώσεων

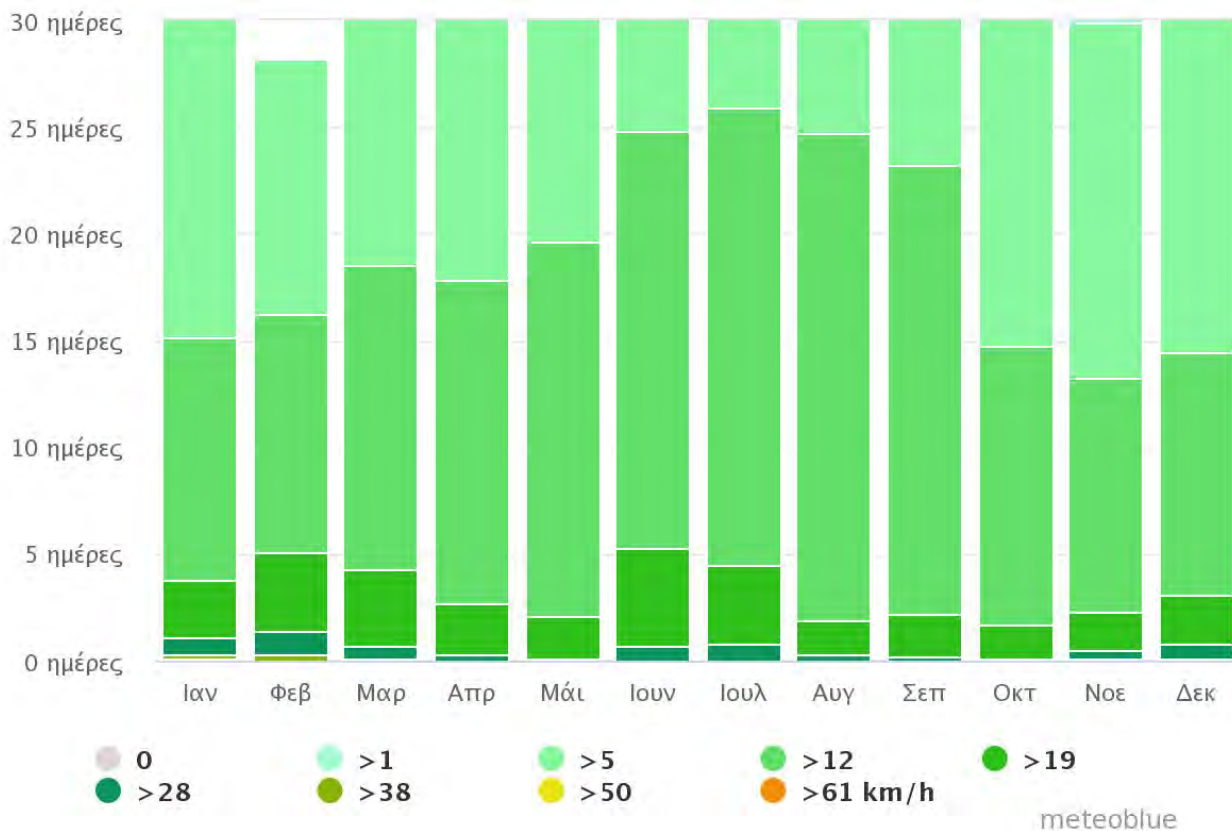
Εικόνα 20 Καιρός ανά μηνιαίο αριθμό ημερών

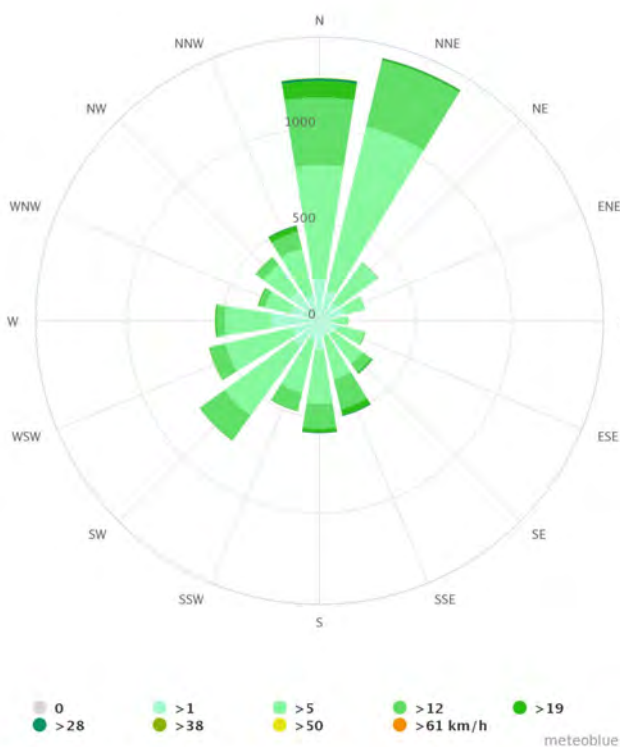
Εικόνα 21 Μέγιστες θερμοκρασίες ανά μήνα

Εικόνα 22 Ποσά υετού ανά μήνα

Εικόνα 23 Ταχύτητα ανέμου ανά μήνα

Στο παραπάνω διάγραμμα παρουσιάζονται οι ημέρες ανά μήνα, κατά τις οποίες ο άνεμος φθάνει σε μία ορισμένη ταχύτητα. Επιπλέον στο ανεμολόγιο παρατηρούμε πόσες ώρες ετησίως ο άνεμος φυσάει από την υποδεικνυόμενη κατεύθυνση. Στο Καστελόριζο έχουμε έντονους βόρειους και νοτιοδυτικούς ανέμους που σε συνδυασμό με το παραπάνω διάγραμμα είναι εντονότεροι κατά τους θερινούς μήνες.

Πηγή διαγραμμάτων καιρού: Meteoblue.com. Τα δεδομένα προέρχονται από το παγκόσμιο μοντέλο καιρού NEMS με ανάλυση περίπου 30 χιλιομέτρων και δεν μπορούν να αναπαράγουν λεπτομερώς τα τοπικά καιρικά φαινόμενα, όπως οι θερμικές νησίδες, οι ροές ψυχρού αέρα, οι καταιγίδες ή οι ανεμοστρόβιλοι.

Εικόνα 24 Ανεμολόγιο

4.1.1.5 ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ

Σύμφωνα με τα στοιχεία του CORINE 2018, στο σύμπλεγμα της Σύμης, όπου περιλαμβάνονται τόσο η Σύμη όσο και οι γειτονικές νησίδες, οι επικρατούσες χρήσεις είναι οι «(321)-φυσικοί βοσκότοποι» (2.152,17ha) και «(323)-σκληρόφυλλη βλάστηση»(1.541,33ha). Η υπόλοιπη έκταση καταλαμβάνεται από εκτάσεις με αραιή βλάστηση (323) - (1.116,54 ha), από δάση κωνοφόρων (312)-(600,4 ha), μεταβατικές δασώσεις θαμνώδεις εκτάσεις (324) – (456,48 ha) και εκτάσεις γης που καλύπτεται κυρίως από τη γεωργία με σημαντικές εκτάσεις φυσικής βλάστησης. Μικρότερη αλλά σημαντική έκταση καταλαμβάνουν ακόμα ελαιώνες (223) – (92,75 ha) μεταξύ του Χωριού και του παραθαλάσσιου οικισμού Πέδι και σύνθετα συστήματα καλλιέργειας (242) - (35,93 ha) δυτικά του οικισμού της Σύμης και κοντά στη Μαραθούντα.

Τέλος, η έκταση που καταλαμβάνει η διακεκομμένη αστική οικοδόμηση (112) - (70,33 ha) αφορά στην έκταση που αναπτύσσεται ο οικισμός της Σύμης και υπάρχουν επίσης εκτάσεις γεινιάζουσας γης (122) στην περιοχή που βρίσκεται ο Ι.Ναός του Προφήτη Ηλία, λίγο πριν τη Μαραθούντα (41,28 ha).

Εικόνα 25 Διάγραμμα χρήσεων γης CORINE. πηγή: <https://app.gislands.gr>

4.1.1.6 ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Στη Σύμη υπάρχουν αξιόλογες πεζοπορικές διαδρομές. Αυτές είναι:

Οι πιο γνωστές πεζοπορικές διαδρομές της Σύμης αναφέρονται παρακάτω:

Πανορμίτης - Όρμος Φανερωμένης

Πεζοπορία 2.4 km

Δυσκολία 1/5

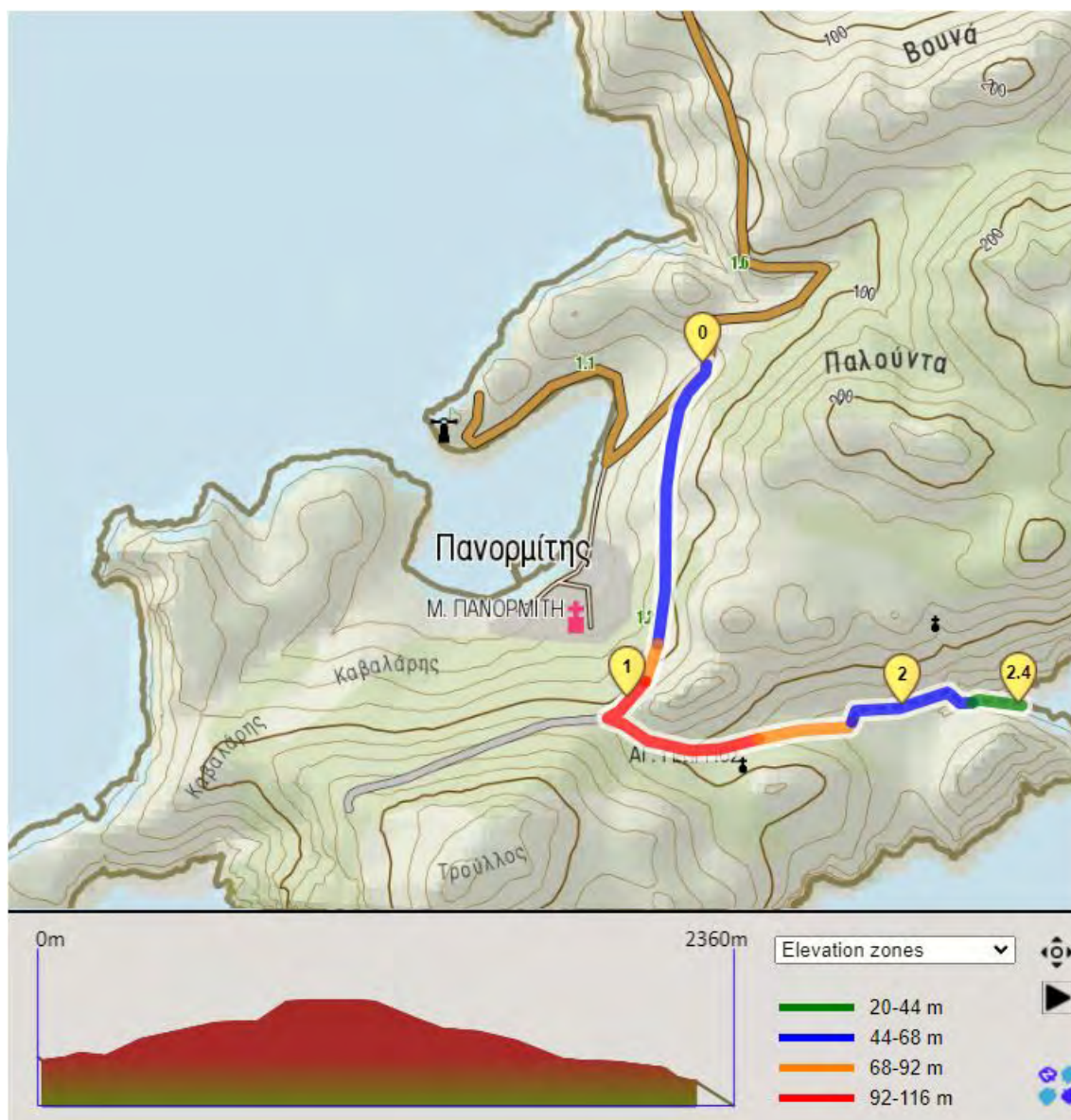
Κύριος χωματόδρομος 1828μ.

Σαφές μονοπάτι 532μ.

Διάρκεια διαδρομής: 45'

Κηρυγμένα μνημεία:

Ι. Μονή Μιχαήλ Ταξιάρχη

Εικόνα 26 πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php

Μεγάλο τμήμα της περιοχής ανήκει στο δίκτυο NATURA

Πέδι - Παραλία Αγίας Μαρίνας

Πεζοπορία 2 km

Δυσκολία 1/5

Κυρίως άσφαλτος 741μ.

Πεζόδρομος 24μ.

Σαφές μονοπάτι 1266μ.

Διάρκεια διαδρομής: 40'

Κηρυγμένος Αρχαιολογικός χώρος:

Νησίδα Αγ. Μαρίνας

Εικόνα 27πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php

Πέδι - Παραλία Αγίου Νικολάου

Πεζοπορία 1.6 km

Δυσκολία 1/5

Κυρίως άσφαλτος 525μ.

Καλντερίμι 227μ.

Σαφές μονοπάτι 867μ.

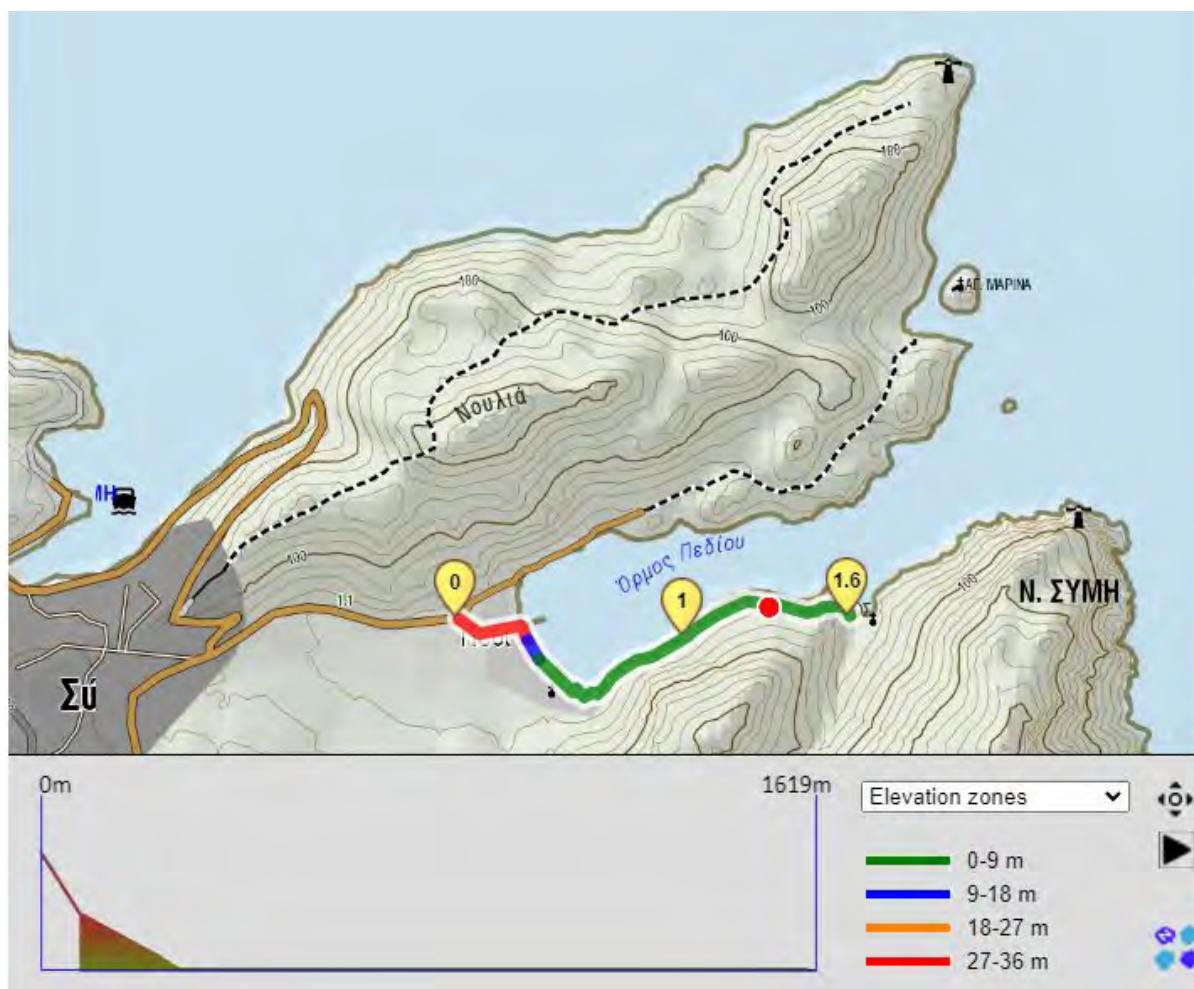
Διάρκεια διαδρομής: 30'

Κηρυγμένα μνημεία:

Ι. Μονή Αγίων Αναργύρων

Ι. Μονή Αρχαγγέλου Μιχαήλ Ρουκουνιώτη

Ι. Ναός Αγ. Αιμιλιανού

Εικόνα 28πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php

Κότικα - Άγιος Αιμιλιανός

Πεζοπορία 4.7 km

Δυσκολία 2/5

Κύριος χωματόδρομος 136μ.

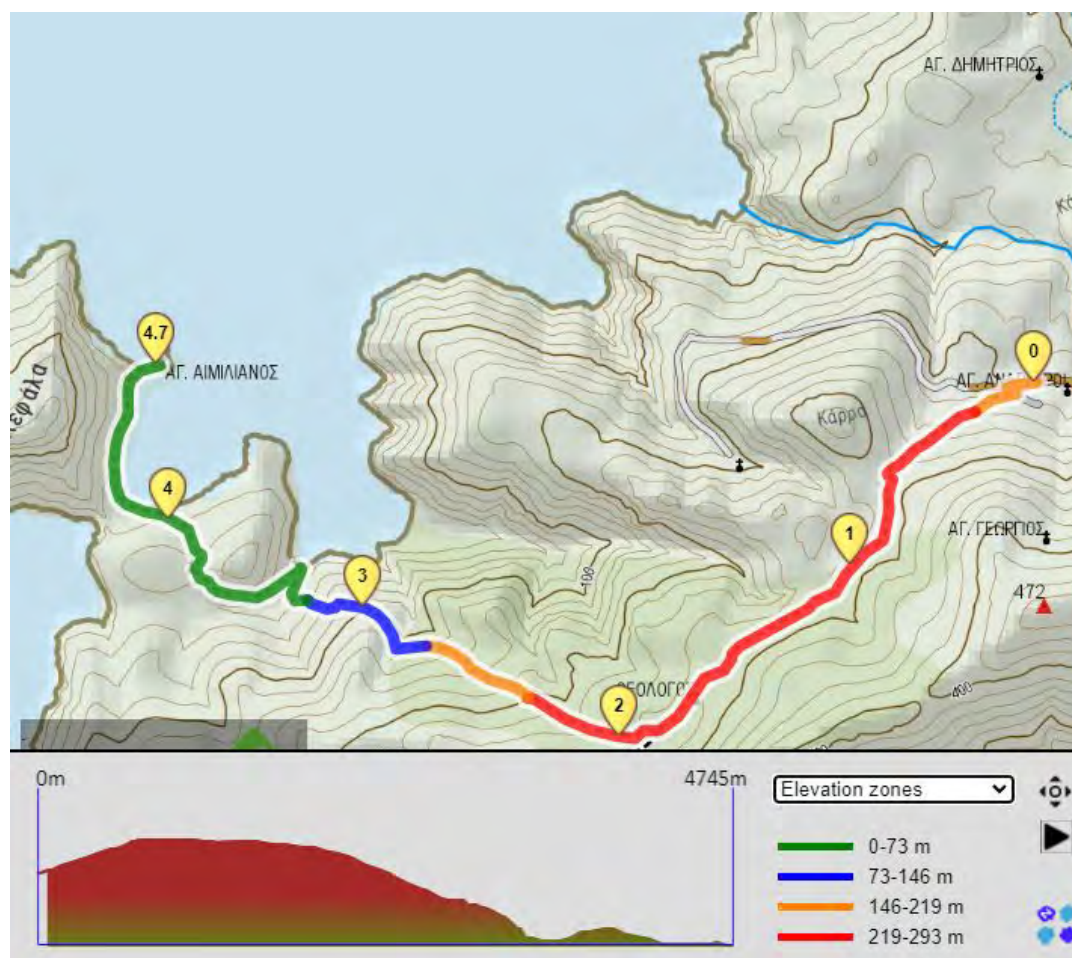
Σαφές μονοπάτι 4608μ.

Διάρκεια διαδρομής: 1H55'

Κηρυγμένα μνημεία:

Ι.Ναός Αγίου Γεωργίου Αυλακιώτη

Ι.Ναός Αρχάγγελου Μιχαήλ Αυλακιώτη

Εικόνα 29πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php

Νερά - Άγιος Νικόλαος

Πεζοπορία 2 km

Δυσκολία 2/5

Κύριος χωματόδρομος 673μ.

Σαφές μονοπάτι 1361μ.

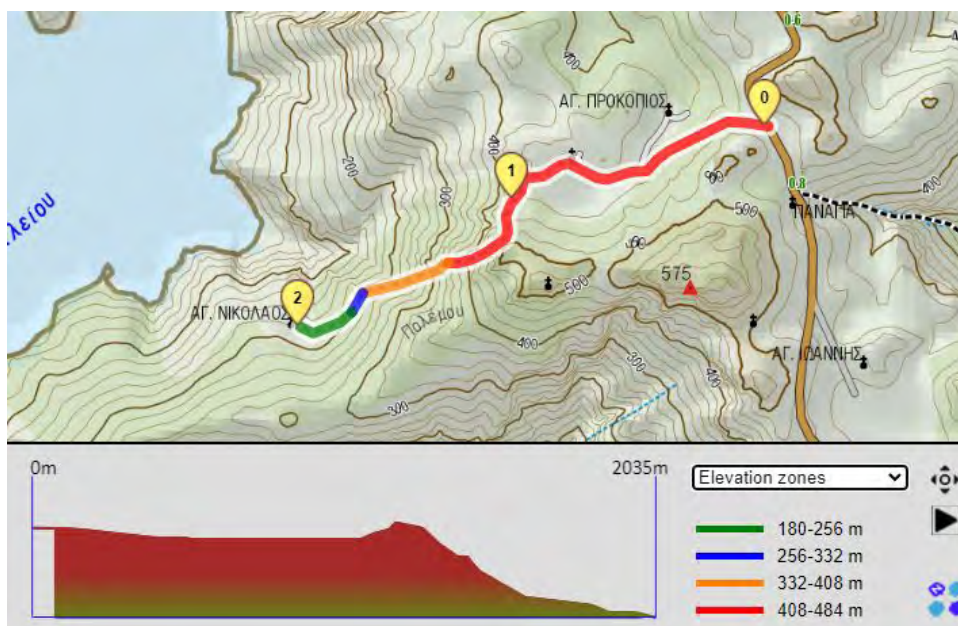
Διάρκεια διαδρομής: 45'

Κηρυγμένα μνημεία:

Ι.Ναός Αγίου Προκοπίου Ζυμωσύνες Σύμη

Ι.Μονή Κοίμησης Θεοτόκου (Παναϊδι)

Σταυρός του Πολέμου

Εικόνα 30 πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php

Σύμη - Φάρος Κούτσουμπας

Πεζοπορία 3.5 km

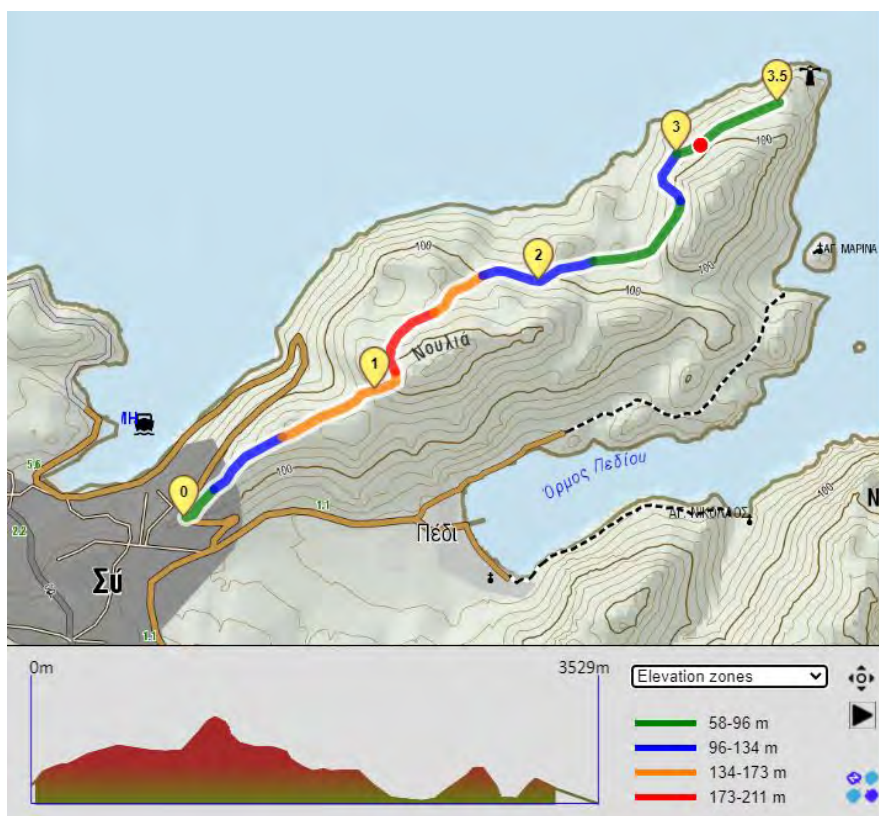
Δυσκολία 2/5

Κύριος χωματόδρομος 79μ.

Πεζόδρομος 155μ.

Σαφές μονοπάτι 3294μ.

Διάρκεια διαδρομής: 1H25'

Εικόνα 31 πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php

Νερά - Όρμος Νανούς

Πεζοπορία 2.4 km

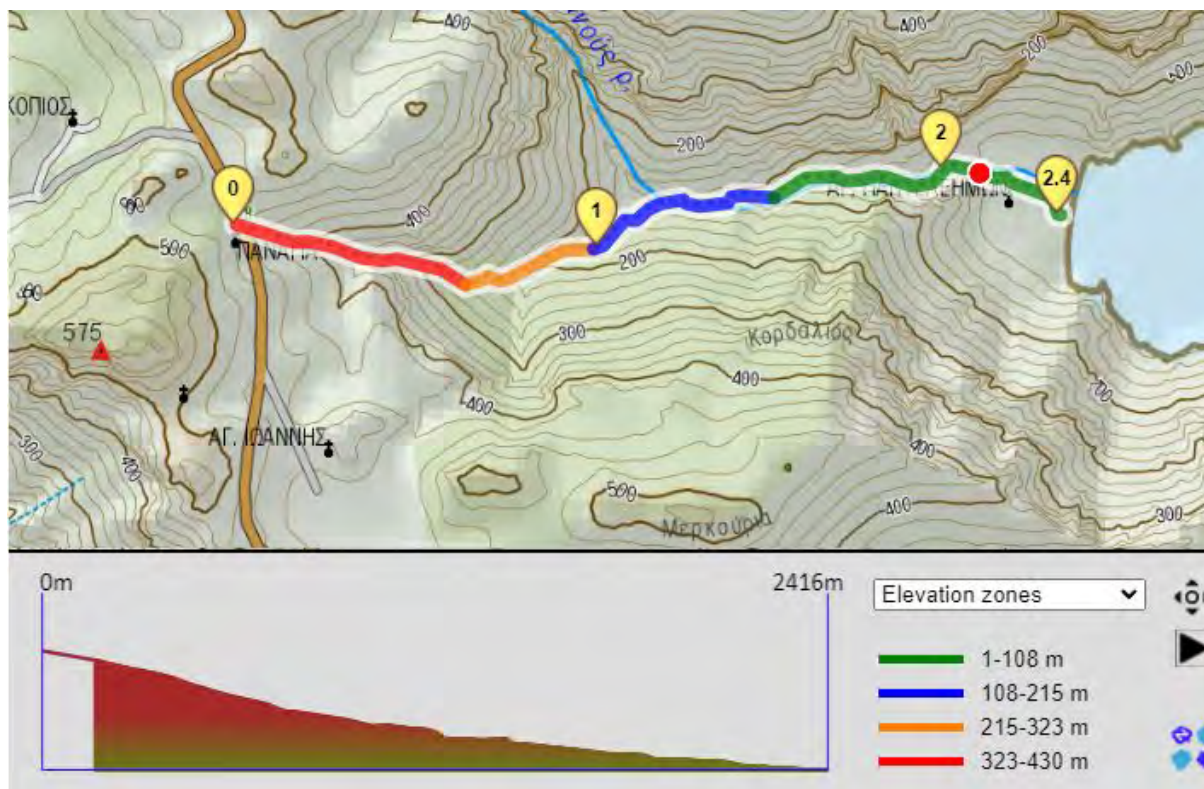
Δυσκολία 3/5

Ασαφές μονοπάτι 2415μ.

Διάρκεια διαδρομής: 1H20'

Άγιος Παντελεήμων

Βρίσκεται ανάμεσα στον Αρχάγγελο Καϊλιιώτη & Κοκκιμηδή και στον Αρχάγγελο Μιχαήλ Κουρκουνιώτη

Εικόνα 32 πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php

Μεγάλο τμήμα της περιοχής ανήκει στο δίκτυο NATURA

Με αφετηρία τις παραπάνω διαδρομές, τη διασύνδεσή τους και τον εμπλουτισμό τους θα μπορούσαν να αναδειχθούν σημαντικά τοπόσημα του νησιού, κηρυγμένα και μη μνημεία.

Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της κάθε διαδρομής περιγράφονται στην τεχνική έκθεση που βρίσκεται στο παράρτημα της παρούσας μελέτης.

4.1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Αρχαιότητα

Οι αρκετά φειδωλές αρχαίες γραπτές πηγές μαρτυρούν τη σύνδεση της Σύμης με τη γύρω περιοχή και αποδίδουν το όνομά της στους πρώτους οικιστές των μυθικών χρόνων: στο Γλαύκο, που, αφού έκλεψε τη Σύμη, κόρη του Ιαλυσού και της Δωτίδος, την έφερε στο έρημο νησί, ή στο Χθόνιο, γιο του Ποσειδώνα και της Σύμης, οικιστή που έφτασε στην περιοχή με τον Τρίοπα. Το όνομα του μυθικού βασιλιά της Σύμης, του Νιρέα, αναφέρεται στον κατάλογο που περιλαμβάνει τους συμμετέχοντες στον Τρωικό πόλεμο και τη συνδέει με τη μυκηναϊκή Ελλάδα. Τα αρχαία ονόματα Μεταποντίς και Αίγλη τής αποδίδονται από μεταγενέστερες πηγές: από το Στέφανο Βυζάντιο και από τα Γεωγραφικά του Ευσταθίου. (Ελένη Παπαβασιλείου, Ελένη Φαρμακίδου, 2005)

Τα παλαιότερα ως σήμερα ίχνη ανθρώπινης παρουσίας έχουν πιστοποιηθεί από επιφανειακή έρευνα σε διάφορες θέσεις της υπαίθρου του νησιού και των γύρω νησίδων. Χρονολογούνται στη Νεότερη Νεολιθική-Νεότερη Χαλκολιθική περίοδο και στην Πρώιμη, Μέση και Ύστερη Χαλκοκρατία. Κατά την Πρώιμη Χαλκοκρατία η Σύμη εντάσσεται στην πολιτισμική ομάδα του νοτιοανατολικού Αιγαίου, ενώ, όπως διαπιστώνεται κυρίως από τα λείψανα στην περιοχή της Δρακούντας, έντονες μινωικές επιρροές υπάρχουν στην αρχή τουλάχιστον της Ύστερης εποχής του Χαλκού. Ίχνη μυκηναϊκής παρουσίας έχουν εντοπιστεί στο Κάστρο του οικισμού της Σύμης.

Ακολούθως, όπως παραδίδει ο Διόδωρος Σικελιώτης, η Σύμη καταλήφθηκε από τους Κάρες, οι οποίοι όμως την εγκατέλειψαν και έμεινε έρημη, έως ότου σε μία από τις όψιμες φάσεις της μετακίνησης των Δωριέων, περίπου στο β' μισό του 9ου αι. π.Χ., αποικίστηκε από Αργείους και Λακεδαιμονίους. Αρχικά εγκαταστάθηκε μία ομάδα με αρχηγό το Ναύσο και ακολούθησε ο Ξούθος με συμμετοχή αποίκων από τη Ρόδο και την Κνίδο. Ως «νήσος περί την Καρίαν» θα πρέπει να βρισκόταν στην επικράτεια της «δωρικής εξαπόλεως», αμφικτιονίας με κέντρο το ιερό του Τριοπίου Απόλλωνα κοντά στην Κνίδο. Το νησί εντάχθηκε πολιτικά στο σύνολο των δωρικών πόλεων του νοτιοανατολικού Αιγαίου που κατά τα Περσικά υποχρεώθηκαν να παραχωρήσουν στον Ξέρξη πλοία. Αργότερα, όπως πληροφορούμαστε από τους φορολογικούς καταλόγους της Αθηναϊκής Συμμαχίας, η Σύμη συνεισφέρει οικονομικά σε αυτήν. Κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο φέρεται ως κατεχόμενη από τους Αθηναίους, που τη χρησιμοποιούν ως σκευαποθήκη του αθηναϊκού στόλου και ίσως ως σταθμό στρατιωτικών δυνάμεων. Ο Θουκυδίδης αναφέρει επίσης ότι κατά τον 20ό χρόνο του πολέμου (412/411 π.Χ.) μεταξύ Σύμης και Κνίδου ναυμάχησαν οι στόλοι των Αθηναίων και των Λακεδαιμονίων: οι τελευταίοι μετά τη νίκη τους βγήκαν στο νησί και έστησαν τρόπαιο. Η προσπάθεια ορισμένων ερευνητών να ταυτίσουν το τρόπαιο με διάφορα μνημεία του νησιού και ιδιαίτερα με τύμβο που σώζεται στο ύψωμα της Νουλιάς, ανατολικά των ανεμόμυλων του οικισμού, παραμένει επιστημονικά ατεκμηρίωτη. Στον 5ο π.Χ. μπορεί να χρονολογηθεί η πρωιμότερη ορατή φάση οχύρωσης της ακρόπολης της Σύμης.

Στα Ελληνιστικά χρόνια, εποχή κυριαρχίας του ροδιακού κράτους, οι Συμαίοι αναφέρονται σε επιγραφές ως το «κοινὸν τῶν ἐν Σύμῃ κατοικούντων» και υποστηρίζεται ότι ανήκαν σε έναν από τους ροδιακούς δήμους της Περαίας, ίσως στο δήμο Κασαρέων.

Στην τελευταία αυτή περίοδο χρονολογούνται τα περισσότερα από τα μνημεία που είναι διάσπαρτα στο νησί και τις γύρω νησίδες, και είναι γνωστά ως «Κάστρα» (Σύμης, Τσαγκριάς, Φανερωμένης, Νίμου, Σεσκλιού κτλ.). Τα μνημεία της υπαίθρου θα πρέπει να ερμηνευτούν ως αγροικίες, αγροτικοί πύργοι ή φρουκτωρίες.

Ολόκληρη η περιοχή θα προσαρτηθεί στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία αρχικά επί Νέρωνος (54-68 μ.Χ.), ενώ επί Βεσπασιανού (69-79) θα ενταχθεί οριστικά στην επαρχία της Ασίας.

Βυζάντιο και Ιωαννίτες ιππότες

Η ιστορία της Σύμης συνεχίζεται χωρίς διακοπή από τους Αρχαίους χρόνους ακολουθώντας κοινή πορεία με τη Ρόδο. Κατά την Παλαιοχριστιανική περίοδο ανήκει στην επαρχία Νήσων (provincia insularum) και από τον 7ο αιώνα στο θέμα των Κιβυρραιωτών. Συστηματική αρχαιολογική έρευνα δεν έχει πραγματοποιηθεί στο νησί, μόνο λείψανα του 5ου-6ου αιώνα έχουν εντοπιστεί στην εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ Αυλακιώτη στο Πέδι, και στο Νημπορειό, στη θέση των τριών εκκλησιδίων (Κοίμηση Θεοτόκου, Αγία Κάρα και Μεταμόρφωση Σωτήρος), βασιλική στην οποία ανήκει τμήμα ψηφιδωτού δαπέδου με αξιόλογη παράσταση καμηλιέρη που σέρνει την καμήλα του. Η ύπαρξη αρχιτεκτονικών μελών αυτής της περιόδου (κιονόκρανα, κίονες κ.ά.) στην εκκλησία της Αγίας Ειρήνης Νημπορειού και στη μονή του Πανορμίτη οδηγούν στην υπόθεση για προϋπάρχουσα βασιλική στην ίδια θέση. (Ελένη Παπαβασιλείου, Ελένη Φαρμακίδου, 2005)

Κατά τους σκοτεινούς αιώνες (7ος-9ος αιώνες) και τους Μεσοβυζαντινούς χρόνους (10ος-13ος αιώνες) δεν υπάρχουν γραπτές πηγές σχετικές με το νησί. Η Σύμη φαίνεται ότι άλλαξε διάφορους κυριάρχους κατά το 13ο αιώνα, από την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους, ως την έλευση της κυριαρχίας των ιπποτών του Αγίου Ιωάννη. Μοναδικό δείγμα της εποχής είναι ο Άγιος Ιωάννης της Τσαγκριάς με αξιόλογο τοιχογραφικό διάκοσμο του 13ου αιώνα. Ακολουθεί η περίοδος της ιπποτοκρατίας (1309-1522) υπό την κυριαρχία του τάγματος των ιπποτών του Αγίου Ιωάννη της Ιερουσαλήμ, εποχή που αντιπροσωπεύεται επάξια από μνημεία, όπως οι τοιχογραφίες του Αγίου Προκοπίου και της Αγίας Μαρίας της Νεράς (τέλη 14ου αιώνα) και εκείνες του ισογείου του καθολικού της μονής του Ρουκουνιώτη (15ος αιώνας). Την ίδια εποχή χτίζεται και το κάστρο στο Χωριό, στη θέση της αρχαίας ακρόπολης, που επιδιορθώνεται από το Μεγάλο Μάγιστρο Amboise το 1507, γεγονός που βεβαιώνει εντοιχισμένο οικόσημο στο σωζόμενο τμήμα του.

Οθωμανική περίοδος

Μετά την κατάληψη του νησιού από τους Οθωμανούς το 1522, η Σύμη υπάγεται διοικητικά στο σαντζάκι της Ρόδου. Σύμφωνα με φερμάνι του 1523, το νησί πλήρωνε φόρο κατ' αποκοπήν και διατηρούσε τους δικούς του θεσμούς αυτοδιοίκησης. Σε αντάλλαγμα οι κάτοικοι εργάζονταν ως ναυπηγοί. Ο πιο σημαντικός θεσμός αυτοδιοίκησης ήταν το «κοινόν της Σύμης», επικεφαλής του οποίου ήταν οι κοινοτικοί άρχοντες (δημογέροντες). Από το 17ο και 18ο αιώνα σώζονται αρκετά κείμενα περιηγητών με χάρτες που περιγράφουν το νησί και τους κατοίκους του.

Οι κάτοικοι της Σύμης αναπτύσσουν σε μεγάλο βαθμό τη σπογγαλιεία και την εμπορική ναυτιλία, κάνουν διαμετακομιστικό εμπόριο που φέρνει πλούτο στο νησί και ιδρύουν εμπορικούς οίκους σε πόλεις της Ευρώπης και της Μεσογείου. Συμμετέχουν στην Ελληνική Επανάσταση του 1821, αλλά με το πρωτόκολλο του Λονδίνου (1830) παραμένουν στην οθωμανική εξουσία ως το 1912. Κατά τον υπόλοιπο 19ο αιώνα τα προνόμια του νησιού περικόπτονται, η Σύμη όμως σημειώνει αξιόλογη πολιτισμική δραστηριότητα. Εκτός από την ίδρυση σχολείων, στη Σύμη ιδρύθηκε το 1872 η «Αίγλη», το παλαιότερο αναγνωστήριο του Αιγαίου. Παράλληλα, αρχίζει η μετανάστευση των νησιωτών, που θα ενταθεί κατά την περίοδο της ιταλικής κυριαρχίας. (Ελένη Παπαβασιλείου, Ελένη Φαρμακίδου, 2005)

Νεότεροι χρόνοι

Το 1912 το νησί περιέρχεται στους Ιταλούς ως το 1943. Τους διαδέχονται για λίγο οι Γερμανοί, οι οποίοι παραδίδουν το νησί στους Άγγλους το 1945. Τέλος, το 1948 η Σύμη ενσωματώνεται στην Ελλάδα μαζί με τα υπόλοιπα Δωδεκάνησα. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου με τους βομβαρδισμούς τα περισσότερα κτήρια ερειπώθηκαν και σχεδόν τα 2/3 των κατοίκων μετανάστευσαν στη γειτονική Ρόδο, στον Πειραιά ή στην Αμερική, με αποτέλεσμα από τις 25.000 που έφθανε ο πληθυσμός στην περίοδο ακμής να μείνουν περίπου 2.500 άνθρωποι. Από τη δεκαετία του '70 άρχισαν η οικονομική ανάκαμψη και ο

επαναπατρισμός που σε μεγάλο βαθμό στηρίχθηκε στον τουρισμό.⁶³ (Ελένη Παπαβασιλείου, Ελένη Φαρμακίδου, 2005)

4.1.3 ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – Η ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΥΜΗΣ

4.1.3.1 ΙΣΧΥΟΝ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ & ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Όλο το νησί καθώς και οι γειτονικές νησίδες είναι κηρυγμένα ως αρχαιολογικοί χώροι βάσει της ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623/23-08-2011- ΦΕΚ 228/ΑΑΠ/05-09-2011 :

Εγκρίνεται η κήρυξη ως αρχαιολογικών χώρων της νήσου Σύμης και των γειτονικών νησίδων Νίμος, Αγ. Μαρίνα, Σεσκλί, Κουλουντρός, Αρτικονήσι, Τρούμπετο, Πήδημα και Μαρμαράς, Περιφερειακής Ενότητας Δωδεκανήσων, Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, για την αποτελεσματικότερη προστασία των αρχαιοτήτων, που βρίσκονται στις περιοχές αυτές και χρονολογούνται από τα προϊστορικά έως τα μεταβυζαντινά χρόνια.

Συγκεκριμένα μεταξύ των πολυάριθμων αρχαιοτήτων περιλαμβάνονται:

Α) Εγκαταστάσεις του τέλους της Νεολιθικής και των αρχών της Πρώιμης Εποχής Χαλκού (λείψανα προϊστορικής οχύρωσης στη θέση Δαφνί και νεολιθική εγκατάσταση στη θέση Πανορμίτης στη νήσο Σύμη, προϊστορική εγκατάσταση στη θέση Κοκκινόχωμα στη νησίδα Σεσκλί, της Μέσης (στη θέση Κάστρο, στο Χωριό νήσου Σύμης) και των αρχών της Ύστερης Εποχής του Χαλκού (οικισμός και τύμβος στη θέση Δρακούντα στη νήσο Σύμη), καθώς και των μυκηναϊκών χρόνων (στην θέση Κάστρο), καθώς και άλλες αρχαιότητες προϊστορικών αρχαιοτήτων στις νησίδες Μαρμαράς και Τρούμπετο.

Β) Τμήματα οχυρώσεων και συναφών έργων (στο «Καστρούδι στα Λουριά», στο Πότι, στα Τσαγκριά, στο Μαρόνι και Γαδαρόμαντρα, στον Μεθυστή, στη Φανερωμένη και στα Κωτικά της Σύμης, στα Θολάρια της νησίδας Νίμος) και λοιπών εγκαταστάσεων κλασικής εποχής (ταφικό μνημείο στη Δρακούντα, τύμβος και κτίσμα στη θέση «Ποντικόκαστρο» στα Νουλιά, αρχαίο νεκροταφείο στον Αγ. Ιωάννη στον Γιαλό, μνημειώδη κτήρια στα Πέταλα και στη θέση «Του Δράκου» στο Πέδι, αναλημματικοί τοίχοι στη Λελληνική, τμήμα αμαξιτής οδού στη θέση «Αμαξική», θέσεις λατόμησης βόρεια της Παναγίας της Ελεμονήτριας στη θέση «Εκεί Πίσω» και στη Λυγή, ίχνη ελαιουργικών και αμπελοοινικών εγκαταστάσεων -ληνοί- στη θέση «Σετιά», καθώς και άλλα κατάλοιπα της εποχής αυτής στη θέση Μαντάλα, στη θέση «Κάστρο της Βασιλοπούλας» στον Καντό και στο Νημποριό της Σύμης, μεγάλος κιβωτιόσχημος τάφος στον Κουλουντρό, μώλος στο Σεσκλί και δύο θολωτά κτίσματα στο Αρτικονήσι), και κυρίως ελληνιστικών χρόνων (στις θέσεις Κοκκινόχωμα-Κιόνια, Δρακούντα και «Στους Στραβούς» Σύμης και στη θέση Κάστρο και στον όρμο της Σκομισσάς της νησίδας Σεσκλί), οπότε τοποθετείται η μεγάλη ακμή της νήσου Σύμης.

Γ) Παλαιοχριστιανικά κατάλοιπα (βασιλική στη θέση «Μιχαηλιδάκια», κτήριο στα ανατολικά του ναού, γνωστού ως «Σωτήρης», και υπόγειο ταφικό συγκρότημα στη θέση «Δώδεκα Σπήλια» στο Νημποριό, βασιλική στην Αγία Ειρήνη στον Έξω Νημποριό, βασιλική κάτω από το ναύδριο του Αρχάγγελου Μιχαήλ του Αυλακιώτη στο Πέδι νήσου Σύμης και νεκροταφείο στο Ταβίρι της νησίδας Νίμος).

Δ) Βυζαντινά (Αγ. Ιωάννης στα Τσαγκριά και Αγ. Προκόπιος στις Ζυμωσύνες Σύμης) και Μεταβυζαντινά ναύδρια (Ανάληψη, Αγ. Γεώργιος ο Κυλινδριώτης στο Νημποριό, Αγ. Δημήτριος στην Κάτω Μεριά, Αγ. Αιμιλιανός, Αγ. Δημήτρης στη θέση «Λάκκος», Αγ. Νικήτας και Αγ. Γεώργιος ο Φτωχός στα Κωτικά, Αγ. Γεώργιος στη Δρακούντα, Παναγία η Αλεθινή στα Πέταλα, Άι-Γιάννης ο Σταφυλάς, Αγ. Νικόλαος και Αγ. Θωμάς στο Πέδι, Ζωοδόχος Πηγή στο Βρυσί, Παναγία η Χαμιώτισσα στις Χαμές, Αγ. Μαρίνα στο Λιενί, Αγ. Παρασκευή στα Μάρμαρα, Αρχάγγελος Μιχαήλ ο Περιβιώτης, Αγ. Γεώργιος, Αγ. Νικήτας, Αγ. Νικόλαος,

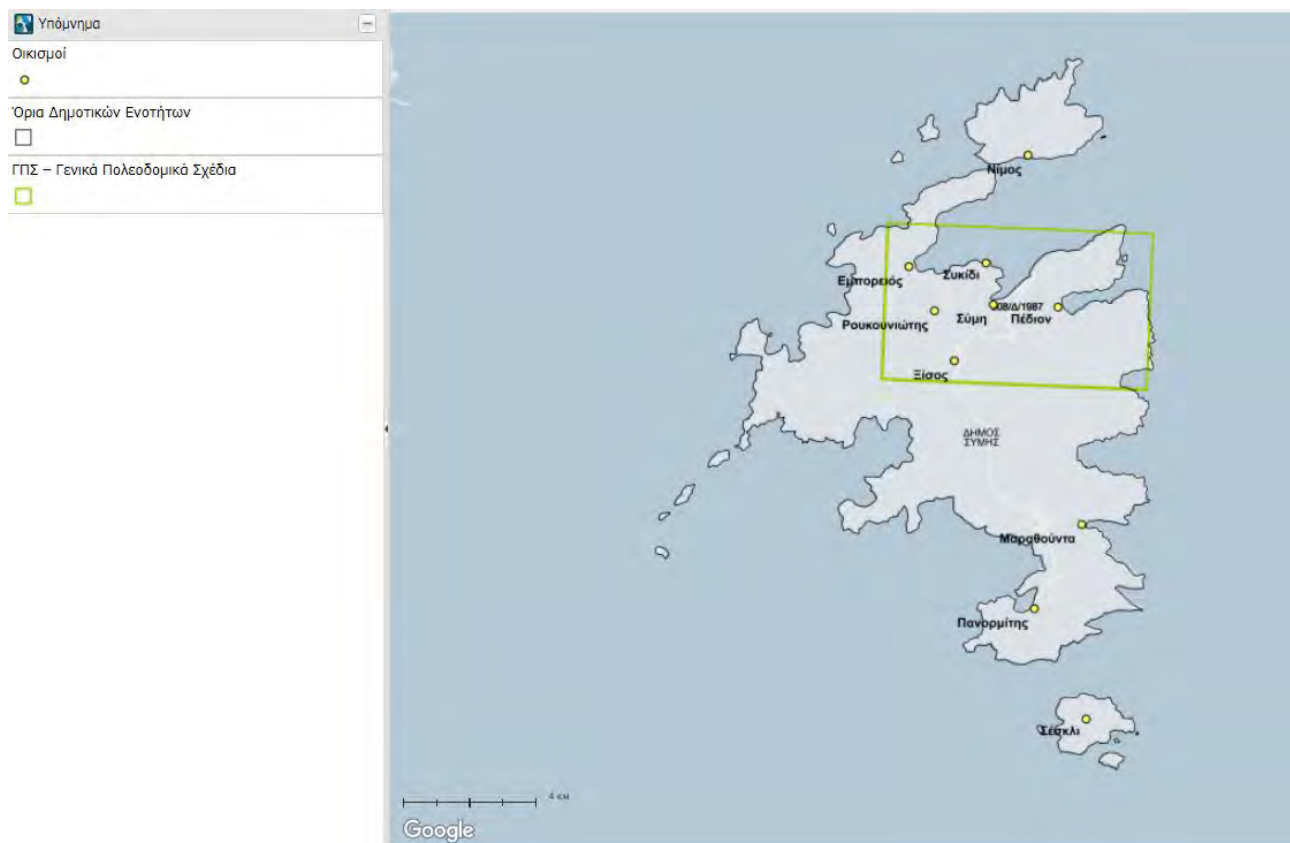
⁶³ <http://www2.egeonet.gr/forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaID=6899>

Παναγία η Ξισώτισσα και Άγιοι Απόστολοι στον Ξίσο, Αγ. Αικατερίνη στη θέση «Στύλος-Βίγλα», Άι-Γιώργης ο Δυσάλωνας, Αγ. Νικόλαος στα Τσαγκριά, Αγ. Μαρίνα στο Πότι Αρχάγγελος Μιχαήλ ο Καϊλλιώτης, Παναγία η Βουναριώτισσα στη Λυγή, Αγ. Παντελεήμονας στη Νανού, Αγ. Ιωάννης του Αμπελιού, Αγ. Δημήτριος, Αγ. Μαρίνα και Παναγία η Στρατερή στα Νερά, Αγ. Νικήτας στις Ζυμωσύνες, Παναγία του Σάρλη και Σταυρός του Πολέμου στις Ζυμωσύνες, Αγ. Νικόλαος στην Κεφαλή, Αγ. Ιωάννης ο Θεολόγος στα Ροδά και Αγ. Βασίλειος στη Λάπαθο, Αρχάγγελος Μιχαήλ ο Κουρκουνιώτης, Προφήτης Ηλίας στον Ανήφορο, Παναγία των Ζερών στις Ζέρες, Άι-Γιάννης της Αθερίνας_στη Μαραθούντα, ναΰδρια Αγ. Κωνσταντίνου και Ελένης και Σταυροπροσκυνησεως μέσα στον αρχαίο πύργο στην Φανερωμένη και Άι-Γιάννης της Σχιστής στα Καρινιά της Σύμης, Παναγιά και Παναγιά η Υπακοή στο Νίμο, ναΰδριο με κελιά στην Αγ. Μαρίνα και Αγ. Παύλος στο Σεσκλί) και μοναστηριακά συγκροτήματα (Αρχάγγελος Μιχαήλ ο Ρουκουνιώτης και Αγ. Ανάργυροι στην Έρικα, Αγ. Φιλήμονας, Παναγία η Ελεούσα, Παναγία η Μαρταριώτισσα στα Μαριά, Προφήτης Ηλίας στη Λελλενική, Άγιος Κωνσταντίνος στη θέση «Βίλα-Τσαγκριά», Ταξιάρχης Μιχαήλ ο Κοκκιμήδης, «Μεγάλος Σωτήρης» στα Νερά και «Μικρός Σωτήρης» στη Αυγή και ο Ταξιάρχης Μιχαήλ ο Πανορμίτης του 18ου αι. στη Σύμη) καθώς και κατάλοιπα μεσαιωνικών οχυρώσεων (στο Βουνό Κάρι και στη θέση Κωτικά-Ροδά, στο Κάστρο στο Χωριό και στο Ποντικόκαστρο «του Σωτήρη» στα Νερά της Σύμης).

Ε) Σπήλαια (στο Πέδι, στις Καντήλες, στο Ακρωτήριο Κατσούνα-Απιάνα, η «Σπηλιά της Σκορδαλούς» στη Σύμη, «Σπηλιά Σεραφή» στο Νίμο).

Η περιοχή του κηρυσσόμενου αρχαιολογικού χώρου περιλαμβάνει ολόκληρη τη νήσο Σύμη και τις γειτονικές της νησίδες Νίμος, Αγ. Μαρίνα, Σεσκλί, Κουλουντρός, Αρτικονήσι, Τρούμπετο, Πήδημα και Μαρμαράς που περιέχονται στο συνημμένο απόσπασμα φύλλου χάρτου της Γ.Υ.Σ., κλίμακας 1:50.000.

4.1.3.2 ΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΣΥΜΗΣ

Εικόνα 33 Οικιστική οργάνωση Σύμης. πηγή: <https://app.gisislands.gr>

ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΣΥΜΗΣ (ΑΝΩ ΧΩΡΑ & ΓΙΑΛΟΣ)

Εικόνα 34 Η Σκάλα του οικισμού της Σύμης. Πηγή: <https://www.symi.gr/community/oikismoι-choria-tis-symis/>

Ο οικισμός της Σύμης αποτελεί ξεχωριστό παράδειγμα ζεύξης της αιγαιοπελαγίτικης αρχιτεκτονικής όπου κυριαρχούν οι κυβικές αρχιτεκτονικές μορφές, προσαρμοσμένες στο φυσικό περιβάλλον με στοιχεία Νεοκλασικά. Η αντίληψη του περιβάλλοντος από τον λαϊκό χτίστη αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Για το λόγο αυτό, ο οικισμός της Σύμης αναπτύχθηκε στο βορινό τμήμα του νησιού, στους πρόποδες του όρους Βίγλα, όπου το έδαφος είναι ομαλότερο και ο οικισμός προστατευμένος από τους ανέμους. Επιπροσθέτως, η τοποθεσία επιλέχθηκε και για λόγους ασφαλείας και προστασίας από τις τουρκικές και πειρατικές επιδρομές, καθώς και την αποφυγή μετάδοσης

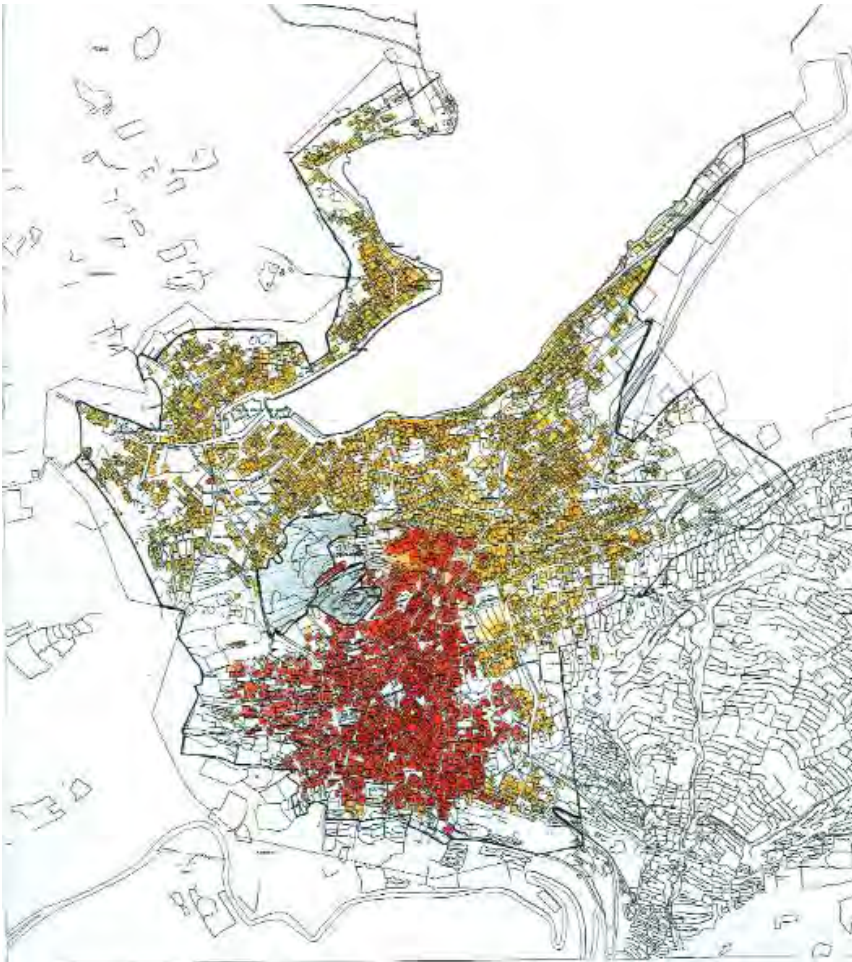
ασθενειών. Το ανώτερο αυτό τμήμα της πόλης ονομάζεται Χωριό (ή Άνω Χώρα). Στη κορυφή του λόφου που βρίσκεται στην Άνω Χώρα, δέσποζε η αρχαία ακρόπολη, στα απομεινάρια της οποίας οι Ιωαννίντες Ιππότες της Ρόδου, το 1407, έκτισαν το κάστρο τους που ήταν ένα αμυντικό φρούριο με καταλύματα. Οι ιππότες με αυτό το έργο θέλησαν να ενισχύσουν την άμυνα του νησιού. Η Άνω Χώρα συσπειρώθηκε σιγά σιγά γύρω από

το κάστρο και μόνο όταν οι συνθήκες το επέτρεπαν, άρχισε και η επέκταση προς τα παράλια, δηλαδή Γιαλός (λιμάνι), Πέδι (όρμος – ψαροχώρι), Νημποριός (αρχαίο λιμάνι). Η Σύμη ανακηρύχθηκε νωρίς ως διατηρητέος οικισμός, έπειτα από τους πολύχρονους αγώνες των Συμαίου Ιωάννου Χαρίτου ⁶⁴, καθώς και του επίσης Συμαίου aesthete Κώστα Α. Φαρμακίδη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να διατηρησει τον κεντρικό χαρακτήρα της αρχιτεκτονικής της. Το 1971 και συγκεκριμένα με την αριθμ.24908/23-10-1971 υπουργική απόφαση όπου ο οικισμός κρίνεται “ιστορικός τόπος χρήζων ιδιαίτερας προστασίας”. Πιο συγκεκριμένα “*Κηρύσσεται ως ιστορικός τόπος και διατηρητέον μνημείον άπαν το αρχιτεκτονικόν σύνολον το περιλαμβανόμενον εντός της κωμοπόλεως Σύμης και δη εντός των ορίων του ισχύοντος ρυμοτομικού σχεδίου αυτής ως εμφανίζουν όλως ιδιαίτερον ιστορικόν και καλλιτεχνικόν ενδιαφέρον και αποτελούν χρησιμότατον στοιχείον διά την ιστορίαν της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής*”. **(ΦΕΚ 881/Β/3-11-1971)**.

Ο οικισμός της Άνω Χώρας μορφολογικά παραπέμπει στην οργάνωση μεσαιωνικών οικισμών, όπου γύρω από εκκλησίες και πλατείες (πλάτσες), οργανώνονται οι κατοικίες. Τα δαιδαλώδη, στενά, πλακόστρωτα δρομάκια και καλντερίμια ανάμεσα από ψηλούς τοίχους που πολλές φορές καλύπτονται με αντηρίδες και τόξα, πρόσφεραν ασφάλεια καθώς αποπροσανατόλιζαν τον εισβολέα και τον καθυστερούσαν σε συνθήκη απειλής. Η οργάνωση αυτή απαντάται επίσης σε πολλούς παραδοσιακούς αιγαιοπελαγίτικους οικισμούς.

Η μορφολογία και η τυπολογία των κτισμάτων της Άνω Χώρας ουδεμιά σχέση έχουν με τα μεταγενέστερα νεοκλασικά του δευτέρου ημίσεος του 19ου στο Γιαλό. Ήταν παραδοσιακά δώροφα κτίρια με μεγάλες αυλές στρωμένες με πλάκες από συμαϊκό σχιστόλιθο ή διακοσμημένες με σχέδια βοτσαλωτού (χαλικερά κατά τη συμαϊκή διάλεκτο), απομεινάρι της βυζαντινής εποχής, τυπικά δείγματα Αιγαιοπελαγίτικης αρχιτεκτονικής. Τα σπίτια σε Αιγαιοπελαγίτικο ρυθμό είναι κυβόσχημα, κάτασπρα, μικρά ή μεγάλα, εξαιτίας του ότι ο χώρος γύρω από το κάστρο ήταν περιορισμένος, αλλά και λόγω του επικλινούς εδάφους που περιορίζει την οριζόντια οικοδόμηση. Τα κτίσματα αυτά έχουν μικρά ανοίγματα και σκεπάζονται με δώματα. Με την πάροδο του χρόνου υιοθέτησαν νεοκλασικά στοιχεία, όπως η δίρριχτη στέγη που σχηματίζει στην πρόσοψη αετώματα και παραστάδες.

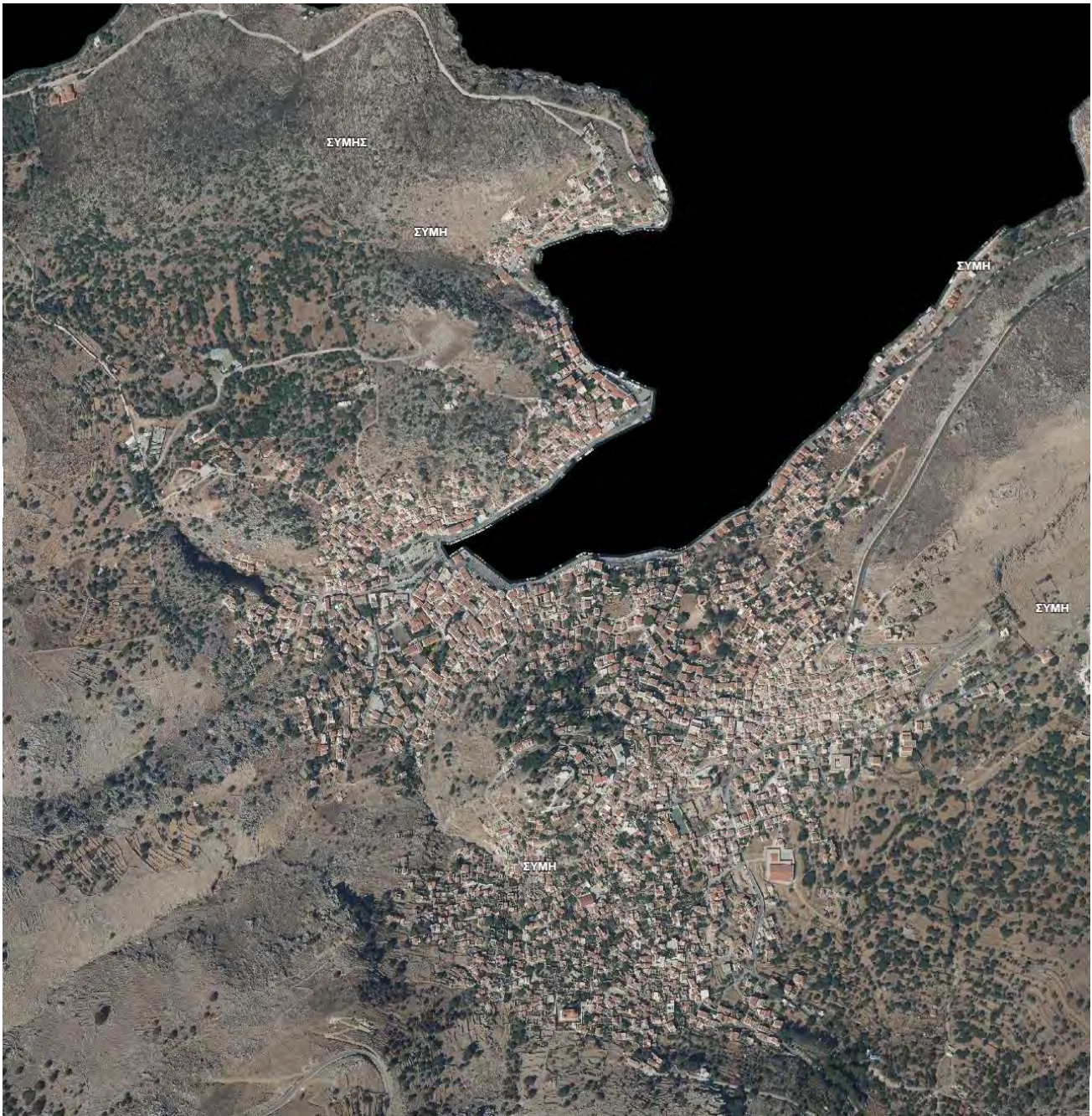
⁶⁴ http://www.osymi.gr/proti_selida.htm

Εικόνα 35: Η εξέλιξη του οικισμού της Σύμης. Με κόκκινο απεικονίζεται το Χωριό και με κίτρινο ο Γιάλος. Πηγή: <https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf>

Ο οικισμός της Σύμης με το πέρασμα των χρόνων αναπτύχθηκε, όπως φαίνεται και στην παραπάνω εικόνα, προς τον όρμο του Γιάλου κατά τον 15ο και 16ο αιώνα, με πυκνή δόμηση και θολωτά περάσματα, αλλά διαμορφώθηκε πλήρως κατά το 19ο και τις αρχές του 20ου αιώνα, οπότε κτίστηκαν και οι νεότερες κατοικίες και στο Χωριό. Τα σπίτια του Γιάλου χτίστηκαν από Καρπάθιους τεχνίτες, έχουν κεραμοσκεπές, αετώματα και άλλα διακοσμητικά στοιχεία. Σύμφωνα μάλιστα με τον αρχιτέκτονα Δημήτρη Ζωγράφο⁶⁵, το πάνω μέρος του Γιάλου ηλικίας 500 ετών, είναι εξαιρετικής αρχιτεκτονικής σημασίας καθώς αποτελεί ενδιαφέρον μείγμα αιγαιοπελαγίτικης και φρουριακής αρχιτεκτονικής με ενετικά στοιχεία.

⁶⁵ Κονδύλης Λεωνίδας, Σύμη η πολύχρωμη πρωταγωνίστρια, Εφημερίδα τα Νέα, ειδική έκδοση, Περιοδικό, Ανακαλύψτε την Ελλάδα, Αθήνα: Ντρενογιάννης Γιάννης, 2007, σελ.149- 159

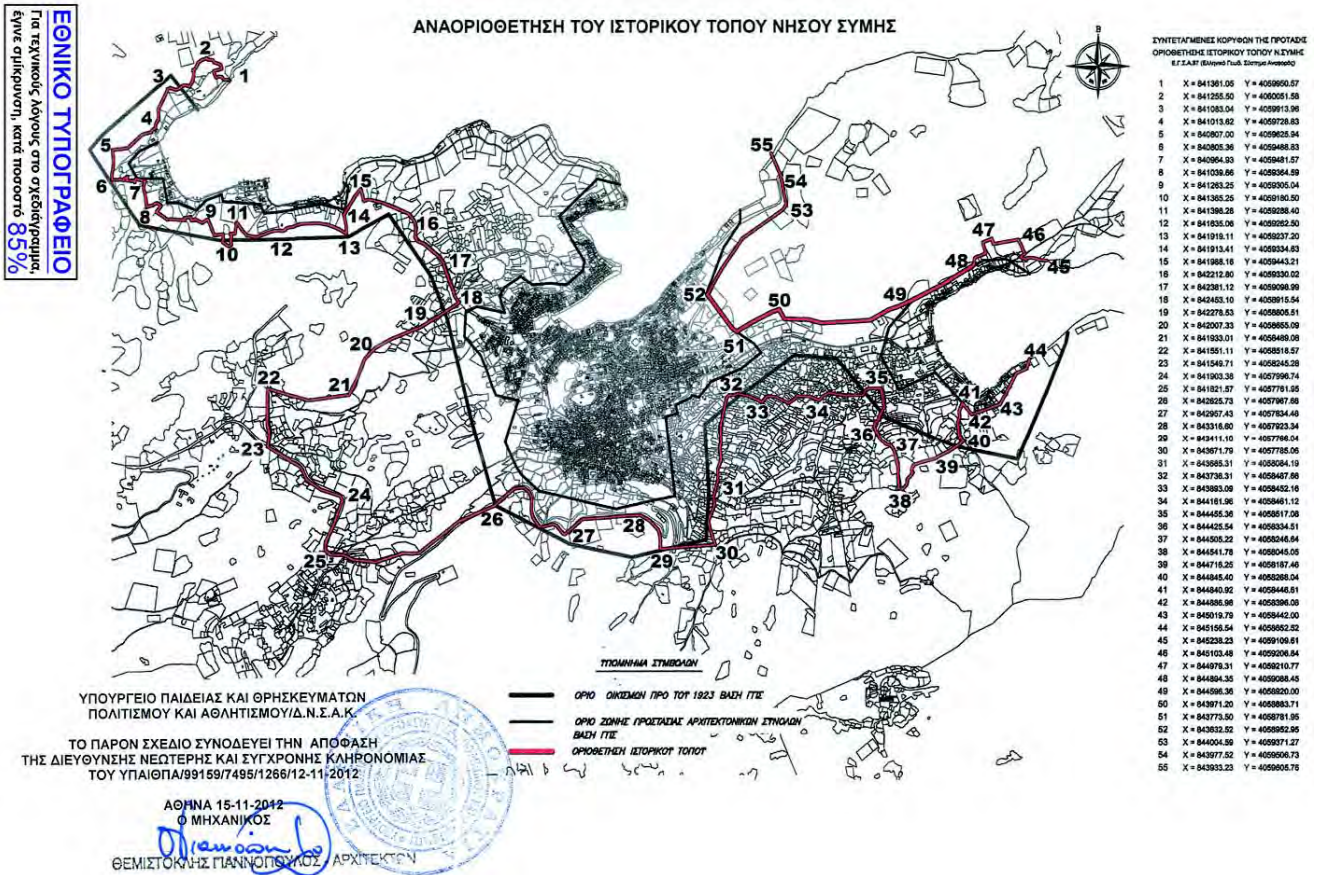

Εικόνα 36 Αεροφωτογραφία οικισμού Σύμης. πηγή: <http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx>

Κατά το παρελθόν έχει εκπονηθεί μελέτη Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου η οποία εγκρίθηκε με το ΦΕΚ 508/ Δ/ 05-06-1987.

Το 2012 έγινε πρόταση για αναριοθέτηση του ιστορικού οικισμού της Σύμης βάσει του ΦΕΚ 379/ΑΑΠ/3-12-2012 και πιο συγκεκριμένα της ΥΑ 99159/7495/1266/12-11-2012.

“Εγκρίνουμε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 του Ν. 3028/2002, την αναριοθέτηση του ιστορικού τόπου του οικισμού της Σύμης της Νήσου Σύμης, Περιφερειακής Ενότητας Ρόδου, Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, όπως σημειώνεται στο συνημμένο τοπογραφικό διάγραμμα, διότι με αυτή καθίσταται πληρέστερη η οριοθέτηση και αποτελεσματικότερη η προστασία του ιστορικού τόπου.”

Εικόνα 37 Σχέδιο αναθεώρησης ορίων οικισμού που δεν εφαρμόστηκε

Στον οικισμό της Σύμης ανήκει μεγάλο μέρος του πολιτισμικού αποθέματος του νησιού, το οποίο θα αναλυθεί παρακάτω.

ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΕΙΟΣ (ΝΗΜΠΟΡΙΟΣ)

Εικόνα 38 άποψη του Νημποριού

Ο οικισμός Εμπορείος αποτελεί παραθαλάσσιο οικισμό με χαμηλό υψόμετρο (10 μ.) και βρίσκεται δυτικά του οικισμού της Σύμης. Αποτελεί επίσης φυσικό όρμο του νησιού και είναι το δεύτερο λιμάνι του.

Το Νημποριό αποτελεί την αρχαία πρωτεύουσα της Σύμης όπου ζούσε ο βασιλιάς της Νιρέας. Τα σπίτια του είναι κτισμένα σχεδόν πάνω στη θάλασσα και πολλοί επισκέπτες κάνουν με τα πόδια τη βόλτα από το Χαράνι μέχρι το Νημποριό.

Εικόνα 39 Αεροφωτογραφία οικισμού Εμπορείου. πηγή: <http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx>

Ο οικισμός παρουσιάζει σημαντική τουριστική κίνηση κατά τους θερινούς μήνες και έχει εξελιχθεί σε ένα αναπτυσσόμενο τουριστικό θέρετρο. Πέρα από την όμορφη παραλία που διαθέτει, διαθέτει και πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα. Στο χωριό βρίσκεται η οικία της ιστορικής πολιτικής οικογένειας του Γ. Γεννηματά η οποία έχει χαρακτηριστεί ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο βάσει της ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/892/17-3-1995 - ΦΕΚ 454/Β/23-5-1995 και έχει οριστεί περιμετρικά της οικίας ζώνη προστασίας 3μ. . Πιο συγκεκριμένα: "Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο την οικία του Γιώργου Γεννηματά στο Εμπορείο Σύμης Δωδεκανήσου, με ζώνη προστασίας τα 3 μ. περιμετρικά του κτιρίου, γιατί αφενός μεν είναι σπίτι του αιμίμηστου Έλληνα πολιτικού Γεωργίου Γεννηματά που έζησε εκεί τα νεανικά του χρόνια και είναι συνδεδεμένο με τις μνήμες της οικογένειάς του και των κατοίκων του νησιού, αφετέρου δε είναι αξιόλογο κτίσμα τοπικής νησιώτικης αρχιτεκτονικής κτιρίου του 1870, σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας της Αρχιτεκτονικής."

Επιπλέον στον οικισμό βρίσκονται σημαντικά εκκλησιαστικά μνημεία όπως ο Ναός Μιχαηλιδάκια, ο Ναός Μέσα Παναϊδι και Μέσα Σωτήρη, οι οποίοι είναι χτισμένοι πάνω στα ερείπια παλαιοχριστιανικής βασιλικής, ο ναός της Αγίας Ειρήνης και ο Ι.Ναός Σωτήρη καθώς και κατάλοιπα παλαιοχριστιανικού κτίσματος ανατολικά του Ναού. Τα παραπάνω έχουν χαρακτηριστεί ιστορικά διατηρητέα μνημεία.

Επιπλέον των παραπάνω ιδιαίτερα σημαντικά είναι δύο επίσης ιστορικά διατηρητέα μνημεία που βρίσκονται στον οικισμό. Αρχικά η παλιά βιοτεχνία κατασκευής καμπαρών του Αναστ. Αναστασιάδη στον Εμπορείο Σύμης είναι η μοναδική βιοτεχνία κατασκευής καμπαρών στα Δωδεκάνησα. Χτίστηκε το 1865 και εξακολουθεί να λειτουργεί και αποτελεί μοναδικό δείγμα βιομηχανικού κτιρίου της εποχής. Αναπόσπαστα μέρη του βιομηχανικού μνημείου αποτελούν η υψικάμινος, ο μεγάλος αντανakλαστικός φούρνος για την κατασκευή καμπαρών, η λιθόκτιστη τσιμιά, δύο χωνευτοί φούρνοι, ξύλινες σκάφες, ξύλινα καλούπια καμπαρών (ρωσικής προέλευσης), όλα τα εργαλεία, η στέρνα καθώς και ο αύλειος χώρος με τον πυλιώνα του.⁶⁶

⁶⁶ https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=157418&type=Monument

Τέλος, το λεγόμενο ταφικό συγκρότημα Δώδεκα Σπήλια που αποτελούνται από υπόγειους κτιστούς θολωτούς χώρους υστερορωμαϊκής-παλαιοχριστιανικής εποχής. Σύμφωνα με άλλες πηγές οι θόλοι αυτοί χρησίμευαν ως εργαστήρια γλυπτικής και ζωγραφικής.

ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΠΕΔΙ

Εικόνα 40 Το Πέδι από ψηλά. Πηγή <http://pedi-beach.symi.top-hotels-gr.com/>:

Ο οικισμός Πέδι είναι ένας παραθαλάσσιος οικισμός ανατολικά του οικισμού της Σύμης σε έναν γραφικό όρμο σε απόσταση 2χλμ.. Πρόκειται για έναν κατάφυτο οικισμό από ελιές, αμπέλια και οπωροφόρα δέντρα, που διαθέτει μια υπέροχη παραλία. Αποτελεσά ψαροχώρι με λίγες ταβέρνες και με μία σύγχρονη (εγκαινιάστηκε το 2021), λόγω της αυξανόμενης τουριστικής δραστηριότητας, μαρίνα για σκάφη με βύθισμα έως 8μ. και χωρητικότητα 50 θέσεων και σύγχρονες παροχές. Στο Πέδι βρίσκονται σημαντικά ιστορικά διατηρητέα μνημεία, ο Ι.Ναός του Γεωργίου Αυλακιώτη και του Αρχάγγελου Μιχαήλ Αυλακιώτη.

Εικόνα 41 Αεροφωτογραφία οικισμού Πέδι. πηγή: <http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx>

Ο οικισμός της Σύμης αλλά και ο Εμπορειός, το Πέδι και ο Πανορμίτης έχουν χαρακτηριστεί παραδοσιακοί οικισμοί βάσει του ΠΔ 19-10-1978 - ΦΕΚ 594/Δ/13-11-1978, στο οποίο ορίζονται αναλυτικά οι όροι και περιορισμοί δόμησης τους. Πιο συγκεκριμένα:

"Άρθρον 1.

Χαρακτηρίζονται δια του παρόντος ως παραδοσιακοί οι εις τον κατωτέρω πίνακα αναφερόμενοι οικισμοί:

ΠΙΝΑΞ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

Όνομα οικισμού Περιφ. Υπηρ. Υ.Δ.Ε. Κωδικός αριθμός ΕΣΥΕ

(1) 2) (3)

[...]

ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Επαρχία Καρπάθου

ΟΛΥΜΠΟΣ

Επαρχία Ρόδου

ΕΜΠΟΡΕΙΟΣ (Σύμης)

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ (Σύμης)

ΠΕΔΙΟΝ (Σύμης)

ΣΥΜΗ (Σύμης)

Άρθρον 2.

Όροι δομήσεως

Τα ελάχιστα όρια εμβαδού και διαστάσεων ως και οι λοιποί όροι και περιορισμοί δομήσεως των δια του άρθρου 1 του παρόντος χαρακτηριζομένων οικισμών ως παραδοσιακών, καθορίζονται ως κάτωθι:

1.α) Τα οικόπεδα του κεντρικού τμήματος του οικισμού θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα εφ' όσον έχουν:

Ελάχιστον πρόσωπον: δώδεκα (12) μέτρα

Ελάχιστον βάθος: δέκα οκτώ (18) μέτρα

Ελάχιστον εμβαδόν: τριακόσια (300) τετρ. μέτρα.

Κατά παρέκκλιση από του προηγούμενου εδαφίου (α) θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα οικόπεδα με τας διαστάσεις και το εμβαδόν τα οποία είχαν κατά την 2α Ιουλίου 1968 ημέραν δημοσιεύσεως του από 15 Ιουνίου 1968 Β. Δ/τος «περί καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων, των κειμένων εντός των νομίμων υφισταμένων προ του έτους 1923 οικισμών των στερουμένων εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου» (ΦΕΚ 111 Δ').

β) Ωσαύτως θεωρούνται κατά παρέκκλιση άρτια οικοδομήσιμα τα οικόπεδα τα οποία μέχρι δημοσιεύσεως του παρόντος έχουν διαστάσεις:

Ελάχιστον πρόσωπον: οκτώ (8) μέτρα.

Ελάχιστον βάθος: δώδεκα (12) μέτρα

Ελάχιστον εμβαδόν: Εκατόν πενήκοντα (150) τετρ. μέτρα.

2.α) Τα οικόπεδα του λοιπού τμήματος του οικισμού θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα εφ' όσον έχουν ελαχίστας διαστάσεις:

Ελάχιστον πρόσωπον: είκοσι πέντε (25) μέτρα

Ελάχιστον βάθος: τεσσαράκοντα (40) μέτρα

Ελάχιστον εμβαδόν: δυο χιλιάδας (2000) τετρ. μέτρα.

β) Κατά παρέκκλιση από του προηγούμενου εδαφίου (α) θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα, τα οικόπεδα με τας διαστάσεις και το εμβαδόν τα οποία είχαν κατά την 2α Ιουλίου 1968 ημέραν δημοσιεύσεως του ως άνω από 15.6.68 Β.Δ. (ΦΕΚ 111 Δ?).

γ) Ωσαύτως θεωρούνται κατά παρέκκλιση άρτια και οικοδομήσιμα τα οικόπεδα τα οποία μέχρι δημοσιεύσεως του παρόντος έχουν:

Ελάχιστον πρόσωπον: δώδεκα (12) μέτρα

Ελάχιστον βάθος: δέκα οκτώ (18) μέτρα

Ελάχιστον εμβαδόν: τριακόσια (300) τετρ. μέτρα.

3. Εάν δεν έχουν καθορισθή τα όρια του κεντρικού τμήματος του οικισμού, τα οικόπεδα θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα εφ' όσον έχουν τας υπό της προηγούμενης παραγράφου 2 του παρόντος εμβαδόν και

διαστάσεις.

4. Εάν το οικοπέδον εμπίπτει εν μέρει εντός των ορίων του οικισμού και εν μέρει εκτός των αυτών ορίων, θεωρείται άρτιον και οικοδομήσιμον το εντός των ορίων τμήμα, εφ' όσον τούτο έχει τα ελάχιστα όρια εμβαδού και διαστάσεων τα ισχύοντα εις την περιοχή του οικισμού εις την οποίαν κείται.

5. Ως σύστημα δομήσεως ορίζεται το των πτερύγων. Η Επιτροπή Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου δύναται να μεταβάλη την θέσιν της οικοδομής εντός του οικοπέδου, εάν τούτο κριθῆ ἀπαραίτητο δια λόγους διατηρήσεως παλαιάς οικοδομής, συνθέσεως όγκων, εφαρμοσθέντος συστήματος δομήσεως και εν γένει προβολής ή διατηρήσεως του παραδοσιακού χαρακτήρος του περιβάλλοντος χώρου. Προς τούτο η Επιτροπή Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου δύναται να χορηγή προέγκρισιν επί υποβαλλομένων προσχεδίων.

6. Μέγιστον ποσοστόν καλύψεως των οικοπέδων ορίζεται, εις μεν το κεντρικό τμήμα του οικισμού εις ογδοήκοντα τοις εκατόν (80%) της επιφανείας αυτών, εις δε το υπόλοιπον τμήμα του οικισμού εις πενήκοντα τοις εκατόν (50%) της επιφανείας αυτών.

7. Συντελεστής δομήσεως ορίζεται, δια μεν το κεντρικόν τμήμα του οικισμού εις ογδόντα εκατοστά (0,80) δια δε το υπόλοιπον τμήμα του οικισμού εις πενήντα εκατοστά (0.50).

8. α) Ο μέγιστος επιτρεπόμενος αριθμός ορόφων των οικοδομών ορίζεται εις δυο (2) ανεξαρτήτως πλάτους οδού.

Επιτρέπεται η κατασκευή τρίτου (3ου) ορόφου, άνευ υπερβάσεως του συντελεστού δομήσεως (Ε.Δ.), εις τινας όψεις του κτιρίου, μόνον εάν ούτος προκύπτει λόγω κλίσεως του εδάφους.

β) Το μέγιστον επιτρεπόμενον ύψος των οικοδομών ορίζεται εις επτά (7,00) μέτρα, μετρούμενον από το υψηλότερον σημείον της τομής του περιγράμματος της κατόψεως του κτιρίου με το φυσικόν ή κατά το άρθρον 6 παρ. 2 του παρόντος διαμορφωμένον έδαφος. Η οικοδομή δεν δύναται να υπερβαίνη λόγω κλίσεως του εδάφους, το ύψος των δέκα (10) μέτρων εις οιονδήποτε σημείον της.

Η Ε.Ε.Α.Ε. δύναται να επιφέρη μικράς εκτάσεως μεταβολάς κατά την κρίσιν της εις τα ως άνω ύψη, εφ' όσον τούτο απαιτείται δια την προσαρμογήν του κτιρίου εις τα πρότυπα του αμέσου περιβάλλοντός του, άνευ υπερβάσεως του αριθμού ορόφων.

γ) Υπεράνω του μεγίστου ύψους της οικοδομής επιτρέπεται μόνον η κατασκευή στέγης με τας απολύτως ελαχίστας κατά τα παραδοσιακά πρότυπα κλίσεις, καπνοδόχων και κτιστής δεξαμενής αποθηκέυσεως ύδατος, των απολύτως αναγκαίων ελαχίστων διαστάσεων. Η κλειστή δεξαμενή δέον να είναι εντός της στέγης ή σε περίπτωση δώματος, οργανικά συντιθεμένη με τον όγκο του κτίσματος, μεγίστου ύψους ουχί μεγαλύτερου του ενός (1) μέτρου.

9. Ως κεντρικό τμήμα του οικισμού, δια την εφαρμογήν των διατάξεων του παρόντος καθορίζεται το τμήμα ή τα τμήματα τα οποία από απόψεως πυκνότητος δομήσεως παρουσιάζουν εμφανώς μεγαλύτεραν συνοχήν ή συνοψίζουν τας κυριότερας δραστηριότητας του οικισμού, μη τιθεμένου περιορισμού, εφ' όσον συντρέχει περίπτωσης, ως προς την έκτασίν του.

10. α) Επί οικισμού ή τμήματος οικισμού άνευ εγκεκριμένου σχεδίου, υπαγομένου εις την ρύθμισιν του παρόντος διατάγματος, ως γραμμή δομήσεως ορίζεται το κοινόν όριον μεταξύ των οικοπέδων και των κοινοχρήστων χώρων.

β) Εάν η υφισταμένη κατάσταση έχει δημιουργήσει κανόνα ως προς την θέσιν της γραμμής δομήσεως των κτιρίων (ύπαρξις προκηπίου), το νέο κτίριο τοποθετείται συμφώνως προς τον ούτως δημιουργηθέντα κανόνα.

γ) Εις περίπτωσης συγχρόνου αντιμετώπισεως των αναφερομένων εις τα ανωτέρω εδάφια α' και β', περί της θέσεως της γραμμής δομήσεως, αποφαινεται η Επιτροπή Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

δ) Εις περίπτωσης ανεγέρσεως οικοδομής, εις θέσιν κτιρίου υφισταμένου κατά την δημοσίευσιν του παρόντος, αποδεικνυόμενου δια φωτογραφιών φερουσών βεβαιώσιν χρονολογίας υπό του Προέδρου της Κοινότητος ή της Αστυνομικής Αρχής, αύτη κατά κανόνα τοποθετείται, κατά το δυνατόν εις την θέσιν της παλαιάς, δυναμένη να τοποθετηθῆ εις άλλην θέσιν μόνον κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

ε) Εις περίπτωσης ανεγέρσεως νέας οικοδομής εις θέσιν κατεδαφισθείσης, προ της δημοσιεύσεως του παρόντος, παλαιάς παραδοσιακού χαρακτήρος οικοδομής, αύτη κατά την κύριαν όψιν αυτής τοποθετείται εις την θέσιν της παλαιάς αποδεικνυόμενης ταύτης δια φωτογραφιών, θεωρουμένων ως εις το εδάφιο δ'

αναφέρεται, και δια σχεδίων. Άλλως η τοποθέτησις της οικοδομής θα γίνεται κατά την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

11. Εις περίπτωσιν παραλιακών οικισμών η οικοδομική γραμμή τοποθετείται εις απόστασιν δέκα πέντε (15) μέτρων τουλάχιστον από της κατά τας κειμένας διατάξεις καθοριζομένης γραμμής αιγιαλού, εφ' όσον δεν ορίζεται άλλως εξ' ειδικής διατάξεως.

12. Η προηγουμένη παράγραφος δεν ισχύει δια τας κάτωθι περιπτώσεις:

α) επισκευήν, μετασκευήν, αποκατάστασιν ή προσθήκην καθ' ύψος επί νομίμως υφισταμένης οικοδομής, εφ' όσον ο συντελεστής δομήσεως δεν δύναται να εξαντληθή διαφορετικώς

β) ανέγερσιν νέας οικοδομής, όταν μεταξύ του οικοπέδου και της θαλάσσης παρεμβάλλεται διαμορφωμένη ήδη οδός.

13. Εις περίπτωσιν παραλιακών οικισμών έχουν εφαρμογήν και αι διατάξεις της παρ. 10 του παρόντος άρθρου.

14. Απαγορεύεται η κατασκευή κτιρίων επί υποστυλωμάτων (PILOTIS)

Άρθρον 3.

Σύνθεσις, Διάταξις κτιρίων, Μορφολογικά στοιχεία.

1. Η ογκοπλαστική μορφή των κτιρίων πρέπει να προσεγγίζει τα παραδοσιακά πρότυπα ως προς την σύνθεσιν την κλίμακα και τας αναλογίας των όγκων.

Η Επιτροπή Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου δύναται, κατά την κρίση της, να επιβάλη τροποποιήσεις, αναφερομένας εις την διάσπασιν του όγκου του κτιρίου μέχρι και διαχωρισμού εις περισσότερα του ενός κτίρια, εάν τούτο επιβάλλεται από τας συνθήκας και τα χαρακτηριστικά πρότυπα του περιβάλλοντος.

2. Αι οικοδομαί δέον όπως καλύπτονται δια στέγης μορφής ομοίας των παραδοσιακών (τετρακλινούς, δικλινούς, μονοκλινούς), μετά των αντιστοιχών προεξοχών, ή επιπέδου δώματος μετ' αναλόγου μορφής και διαστάσεων στηθαίου ή συνδυασμού των δυο συστημάτων, κατά τα επικρατούντα παραδοσιακά πρότυπα του αμέσου περιβάλλοντος αυτών. Εις περίπτωσιν επιβολής στέγης, απαγορεύεται η συνέχισις των οικοδομικών εργασιών αίτινες ακολουθούν τας τοιαύτας του φέροντος οργανισμού και των τοίχων πληρώσεως του κτιρίου, προ της περατώσεως των εργασιών κατασκευής της στέγης. Η στέγη είναι υποχρεωτική έστω και αν άνωθεν του κατασκευαζομένου τμήματος οικοδομής επιτρέπεται ή προβλέπεται η κατασκευή επιπλέον ορόφου.

Εις περίπτωσιν κατασκευής δώματος, τυχόν αναμονές (οπλισμού) καλύπτονται υποχρεωτικώς.

3. Η τελική επεξεργασία των εξωτερικών όψεων των κτιρίων διαμορφώνεται κατά τα παραδοσιακά πρότυπα από απόψεως υλικού και τρόπου κατασκευής. Αι όψεις διατάσσονται κατά επίπεδα κατά την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου χωρίς εν πάση περιπτώσει να αφίστανται των αναλογιών των εμφανιζομένων εις τα ως άνω πρότυπα.

4. Τα βοηθητικά κτίσματα δέον όπως κατασκευάζονται συμφώνως προς τα εις τας προηγουμένας παραγράφους, του παρόντος άρθρου αναφερόμενα δια τα κυρίως κτίρια δύνανται όμως να κατασκευασθούν, κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου, και δι' ευτελεστέρων υλικών, αν τούτο συναντάται εις τον οικισμόν ως παραδοσιακόν στοιχείον.

5. Η κατασκευή ενός εκάστου των κατωτέρων στοιχείων των οικοδομών επιτρέπεται μόνον εάν απαντώνται κατά κανόνα και όχι κατ' εξαίρεσιν εις τας οικοδομάς του αμέσου περιβάλλοντος του κτιρίου.

α) Εξωστών ανοικτών ή κλειστών εν εσοχή ή εν εξοχή.

β) Προστεγασμάτων.

γ) Κλιμάκων ανοικτών.

δ) Στοών.

ε) Τοίχων αντιστηρίξεως.

στ) Κογχών.

ζ) Πέργκολας.

η) Αρχιτεκτονικών προεξοχών και λοιπών λειτουργικών ή διακοσμητικών στοιχείων.

6. Άπαντα κατά την προηγουμένην παράγραφον στοιχεία ως και τα κουφώματα και αι καμινάδες προσαρμόζονται ως προς την μορφήν, το υλικόν, τον τρόπον κατασκευής και τους χρωματισμούς, εις τα

παραδοσιακά πρότυπα του άμεσου περιβάλλοντος της οικοδομής.

7. Οι περιφράξεις των οικοπέδων (τοιχοί, κάγκελλα, αυλόθυραι κ.λπ.) κατασκευάζονται ως προς το υλικό την μορφήν και το ύψος κατά τα παραδοσιακά πρότυπα.

Η κατασκευή κτιστού περιφράγματος, ελαχίστου ύψους 1,80μ., δια την κάλυψιν χώρων εργασίας, αποθηκών, συνεργείων αυτοκινήτων, βιοτεχνιών κ.λ.π.) από τους κοινοχρήστους χώρους του οικισμού δύναται να επιβάλλεται όταν καθ' οιονδήποτε τρόπον εξωτερικεύονται αι ως άνω χρήσεις κατά την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

8. Απαγορεύεται η τοποθέτησις πετασμάτων (τεντών) εις οιοσδήποτε χώρους, πλην των ισογείων χώρων παραμονής ατόμων των κέντρων αναψυχής, εστιατορίων κ.λπ. κατά την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου από απόψεως μορφής, χρώματος, υλικού κ.λπ.

9. Απαγορεύεται η ανάρτησις και η εγκατάστασις φωτεινών ή μη διαφημίσεων, κατ' εξαίρεσιν επιτρέπεται η εγκατάστασις διαφημίσεων κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου καθοριζομένης υπ' αυτής συγχρόνως της θέσεως, των διαστάσεων, της μορφής και του περιεχομένου των, ώστε να μην επηρεάζεται ο χαρακτήρας του άμεσου περιβάλλοντός των.

10. Επιτρέπεται η τοποθέτησις απλών ή εγχρώμων επιγραφών μεγίστου μήκους όχι μεγαλύτερου από το πλάτος του ή των ανοιγμάτων εις τα οποία αντιστοιχούν.

11. Επιβάλλεται η εγκατάστασις ανά μιας ομαδικής κεραίας τηλεοράσεως κατά οικοδομικόν τετράγωνον, εις θέσιν μη εμφανή από των κοινοχρήστων χώρων του οικισμού.

Κατ' εξαίρεσιν επιτρέπεται η εγκατάστασις μεμονωμένης κεραίας τηλεοράσεως μόνον εις θέσιν η οποία δεν προβάλλεται εις κεντρικόν κοινόχρηστον χώρο του οικισμού ή δεν προσβάλη την μορφήν μεμονωμένων μνημείων ή αξιολόγου αισθητικώς συνόλου, μετά προηγουμένην έγκρισιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

12. Έκαστον έργον υποδομής (ΔΕΗ-ΟΤΕ κ.λπ.) και εκάστη εργασία αφορώσα εις την διαμόρφωσιν τροποποίησιν ή ανάπλασιν κοινοχρήστων χώρων, οδών, πλατειών, λιμένων, κρηπιδωμάτων κ.λπ. δέον να διαμορφώνεται κατά τρόπον προσαρμοζόμενον εις τα ανάλογα παραδοσιακά πρότυπα και κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

Ειδικότερα η τοποθέτησις μετρητών ηλεκτρικού ρεύματος και παν έτερον στοιχείον παροχής δέον όπως τοποθετείται εις μη προβαλλομένην επιφάνειαν.

13. Οι Οργανισμοί Κοινής Ωφελείας δέον να αναλαμβάνουν ίδιαις δαπάναις την αναμόρφωσιν και βελτίωσιν των εγκαταστάσεων των εντός του οικισμού, ώστε να μη βλάπτεται η εικόνα του συνόλου.

Άρθρον 4.

Επιτρεπόμεναι χρήσεις:

1. Εντός των ορίων των οικισμών των υπαγομένων εις τας διατάξεις του παρόντος επιτρέπεται η ανέγερσις κτιρίων δια κατοικίας, κοινής ωφελείας και κοινωνικού εξοπλισμού κτίρια.
2. Απαγορεύεται η εγκατάστασις βιοτεχνιών και Βιομηχανιών ή άλλων χρήσεων υψηλής οχλήσεως. Δια την εγκατάστασιν κάθε άλλης χρήσεως εκτός κατοικίας ως προς την θέσιν εντός του οικισμού επιβάλλεται και η προέγκρισις της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου, δια την εις το στάδιον των προσχεδίων υποβαλλομένην μελέτην.

Άρθρο 5.

Παρεκκλίσεις:

1. Δια την επισκευήν και αποκατάστασιν παλαιών κτιρίων, αντιπροσωπευτικών της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής (τούτου αποδεικνυόμενου δια φωτογραφιών, δεόντως θεωρημένων υπό του Προέδρου της Κοινότητας ή της Αστυνομικής Αρχής) κατά την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου, χορηγείται άδεια οικοδομής έστω και αν αι αιτούμεναι να εκτελεσθούν εργασίαι αντίκεινται εις τας διατάξεις του παρόντος διατάγματος τας αναφερομένας εις το μέγιστον ποσοστόν καλύψεως, μέγιστον ύψος, τον αριθμόν των ορόφων και τον συντελεστήν δομήσεως.

2. Ειδικώς προκειμένου περί ερειπωμένων κτισμάτων επιτρέπεται η αναστήλωση των έστω και εάν απαιτούμενοι να εκτελεστούν εργασίες αντίκεινται εις τας διατάξεις του παρόντος διατάγματος. Η αναστήλωση θα επιτραπεί κατόπιν τεκμηριωμένης ερεύνης, η οποία θα αποδεικνύει την ακριβή αρχική μορφή του κτίσματος.

Άρθρον 6.

Ειδικαί διατάξεις:

1. Δια την κατεδάφισιν παλαιών κτισμάτων ή την αφαίρεσιν στοιχείων εξ' αυτών λειτουργικών ή διακοσμητικών, καθώς και για την καθαίρεσιν στοιχείων εξοπλισμού ιδιωτικών και δημοσίων χώρων (μάνδρα, λιθόστρωτα, κρήναι, φρέατα κ.λπ.) απαιτείται άδεια. Η σχετική άδεια κατεδαφίσεως ή καθαιρέσεως παρέχεται μόνον κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου και υπό την απαραίτητον προϋπόθεσιν ότι το προς κατεδάφισιν ή καθαίρεσιν στοιχείον, δεν αποτελεί αξιόλογον ή χαρακτηριστικόν (πρότυπον) δείγμα δια τον οικισμόν.
2. Δια την διαμόρφωσιν ακαλύπτων χώρων των οικοπέδων επιτρέπονται μόνον αι απολύτως αναγκαίαι εκσκαφαί. Εις περίπτωσιν κεκλιμένου εδάφους, επιτρέπεται η διαμόρφωσις του οικοπέδου δι' αναλημματικών τοίχων ή πρανών μεγίστου ύψους ενός και ημίσεως (1,50) μέτρου.
3. Παρέκκλισις του ανωτέρω μεγίστου ύψους επιτρέπεται, κατά την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου, και μόνον εις περίπτωσιν όπου τούτο επιβάλλεται απολύτως δια λόγους τεχνικούς ή και αισθηματικούς και υπό τον όρον ότι η κατασκευή αυτή δύναται να ενταχθεί αισθητικώς εις το περιβάλλον του οικισμού.
4. Εις περίπτωσιν κατασκευής τοίχων αντιστηρίξεως, ούτοι θα πρέπει να διαμορφούνται, από απόψεως υλικού και τρόπου κατασκευής συμφώνως προς τα παραδοσιακά πρότυπα.
5. Δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 102 του Γ.Ο.Κ. δια τους οικισμούς του άρθρου 1 του παρόντος.

Άρθρον 7.

Γενικαί διατάξεις:

1. Δια την χορήγησιν οιασδήποτε αδείας οικοδομής (ανεγέρσεως νέου κτιρίου, προσθήκης, επισκευής κλπ.) απαιτείται πέραν των απαιτούμενων υπό των κειμένων σχετικών διατάξεων στοιχείων και η υποβολή τουλάχιστον δυο φωτογραφιών εις τας οποίας να απεικονίζεται το οικοπέδον μετά του τυχόν υπάρχοντος κτίσματος και του αμέσου περιβάλλοντος αυτού.
2. Προ της εκδόσεως αδείας ανεγέρσεως νέας οικοδομής, επισκευής, αποκαταστάσεως, προσθήκης ή κατασκευής έργων ή εργασιών καθαιρέσεως απαιτείται η έγκρισις της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.
3. Άδειαι εκδοθείσαι μέχρι της δημοσιεύσεως του παρόντος και εφαρμοσθείσαι εις ότι αφορά την αποπεράτωσιν των εξωτερικών όψεων του κτιρίου δέον όπως αναθεωρηθούν υποκειμένοι εις την κρίσιν της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου, ως προς τας διατάξεις αι οποίαι αφορούν εις την μορφήν του κτιρίου, ισχύουσαι ως έχουν ως προς τον συντελεστήν δομήσεως.
4. Η προβλεπόμενη υπό της υπ' αριθ. Ε. 37608/5.11.76 αποφάσεως του Υφυπουργού Δημοσίων Έργων «περί αντικαταστάσεως της υπ' αριθ. Ε. 18241/12.5.1976 αποφάσεως «περί τρόπου εκδόσεως οικοδομικών αδειών» (ΦΕΚ 361/Δ) τελική θεώρησις της αδείας, απαραίτητος δια την σύνδεσιν του κτιρίου μετά των δικτύων υδρεύσεως και αποχετεύσεως παρέχεται, δια του οικισμού τους περιλαμβανομένους εις το εν άρθρω 1 του παρόντος πίνακος, μετά την υποβολήν δύο τουλάχιστον φωτογραφιών του κτιρίου και της βεβαιώσεως της αρμοδίας πολεοδομικής υπηρεσίας περί της πιστής εφαρμογής των εγκεκριμένων υπό της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου σχεδίων της μελέτης.

Άρθρον 8.

1. Οι διατάξεις των ανωτέρω άρθρων εφαρμόζονται δι' άπαντας τους οικισμούς τους χαρακτηρισθέντας ως παραδοσιακούς με το άρθρον 1 του παρόντος.
2. Ειδικά διατάξεις χαρακτηρισμού οικισμού ως παραδοσιακού και επιβολής ειδικών όρων και περιορισμών δομήσεως προς προστασίαν του παραδοσιακού χαρακτήρος αυτού, κατισχύουν των διατάξεων του παρόντος διατάγματος των ρυθμιζόντων το αυτό θέμα."

Ωστόσο οι οικισμοί Πέδι, Σύμη, Εμπορείος και Πανορμίτης δεν έχουν οριοθετηθεί μέχρι και σήμερα. Η διαδικασία οριοθέτησης προβλέπει την έκδοση Π.Δ.

Κατά το παρελθόν έχει εκπονηθεί μελέτη ΓΠΣ η οποία εγκρίθηκε με το ΦΕΚ 508/Δ/1987. Για την εν λόγω μελέτη ουδέποτε πραγματοποιήθηκε πράξη εφαρμογής και επομένως η διοίκηση θεωρεί ότι δεν δεσμεύεται πολεοδομικά. Έχει κριθεί δικαστικώς ότι η αποτύπωση ορίων οικισμών σε διαγράμματα ΓΠΣ δεν ισοδυναμεί με οριοθέτηση τους (ΣτΕ 4446/2010).

Σήμερα η έκδοση αδειών δόμησης στους μη οριοθετημένους οικισμούς γίνεται με χρήση της εγκ. 124/82 του ΥΠΕΝ. Κατά το 2003 έγινε συνολική αυτοψία για τους μη οριοθετημένους οικισμούς της νήσου Σύμης, συνυπογραφόμενη από το Δήμαρχο Σύμης. Η παραπάνω εγκύκλιος εφαρμόζεται σε συσχετισμό και με την Εγκ. 59268/11328/86/27-8-85 (Εγκ. 86/1985) σύμφωνα με την οποία «οι διατάξεις των παρ.2 και 3 του Αρθ.5, εφαρμόζονται και για τους παραδοσιακούς οικισμούς που έχουν χαρακτηριστεί με το ΠΔ/19-10-1978 (ΦΕΚ 594/Δ), μετά τον καθορισμό των ορίων τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΠΔ/24-4-85 πλην αυτών για τους οποίους έχουν καθοριστεί ειδικοί όροι δόμησης με ειδικά ΠΔ που εκδόθηκαν μεταγενέστερα. Μέχρι να καθοριστούν τα όρια των υπόψη οικισμών οι οικοδομικές άδειες θα χορηγούνται όπως μέχρι σήμερα χορηγούνται».

Οι παρακάτω οικισμοί δεν είναι χαρακτηρισμένοι, αποτελούν όμως οικιστικά σύνολα του νησιού γι' αυτό και αναφέρονται.

ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΜΑΡΑΘΟΥΝΤΑ

Ο οικισμός Μαραθούντα δεν έχει χαρακτηριστεί ως παραδοσιακός. Αποτελεί παραθαλάσσιο οικισμό με μια υπέροχη παραλία, με λίγα τουριστικά καταλύματα και βρίσκεται επίσης νότια.

Εικόνα 42 Αεροφωτογραφία οικισμού Μαραθούντα. πηγή: <http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx>

ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΞΙΣΟΣ

Πρόκειται για έναν οικισμό στο ορεινό τμήμα του νησιού κοντά στο όρος Βίγλα, στον περιφερειακό δρόμο από το Χωριό προς τον Πανορμίτη. Εκεί βρίσκονται αγροτικές κατοικίες, ο Ναός της Παναγιάς της Ξισιώτισσας και όπως φαίνεται ο οικισμός έχει πυκνή βλάστηση και άναρχη δόμηση.

Εικόνα 43 Αεροφωτογραφία του Οικισμού Ξίσου. Πηγή: <http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx>:

ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΡΟΥΚΟΥΝΙΩΤΗ

Πρόκειται επίσης για έναν οικισμό στο ορεινό βορειοδυτικό τμήμα του νησιού κοντά στον οικισμό Ξίσος. Εκεί βρίσκονται λίγες αγροτικές κατοικίες, η περίφημη Ιερά Μονή του Μιχαήλ του Ρουκουνιώτη.

Εικόνα 44 Αεροφωτογραφία Οικισμού Ρουκουινιώτη. πηγή: <https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr>

ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΣΥΚΙΔΙ

Πρόκειται για ένα μικρό οικιστικό σύνολο επάνω στον παραλιακό δρόμο που συνδέει τον Γυαλό με τον Εμπορειό.

Εικόνα 45 Αεροφωτογραφία οικιστικού συνόλου Συκίδι. πηγή: <http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx>

4.1.4 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Ολόκληρη η νήσος Σύμη και οι γειτονικές νησίδες Νίμος, Αγ. Μαρίνα, Σεσκλί, Κουλουντρός, Αρτικονήσι, Τρούμπετο, Πήδημα και Μαρμαράς, Περιφερειακής Ενότητας Δωδεκανήσων, Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, έχουν κηρυχθεί ως αρχαιολογικοί χώροι (ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623/23-08-2011 - ΦΕΚ 228/ΑΑΠ/05-09-2011), «για την αποτελεσματικότερη προστασία των αρχαιοτήτων, που βρίσκονται στις περιοχές αυτές και χρονολογούνται από τα προϊστορικά έως τα μεταβυζαντινά χρόνια».

4.1.4.1 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Η πρώτη εικόνα για την αρχιτεκτονική της Σύμης είναι τα χαρακτηριστικά κυβόσχημα με στέγη, δώροφα ή τριώροφα σε έντονα γήινα χρώματα κτίσματα.

Εικόνα 46 Η αστική αρχιτεκτονική του Γαλού.

πηγή: <https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf>

Ωστόσο όπως έχει ήδη αναφερθεί η αρχιτεκτονική της Σύμης δεν ήταν πάντοτε αυτή. Εξελίχθηκε και πήρε αυτή τη χαρακτηριστική μορφή που διατηρεί μέχρι και σήμερα.

Τα πρώτα σπίτια της Σύμης που βρίσκονται στην συνοικία του Χωριού είναι μακρόστενα είτε μονώροφα (μονά) είτε διώροφα (ανωκάτωγα) και έχουν επίπεδο δώμα με ειδική κλίση για την περισυλλογή των νερών της βροχής. Ο τύπος του ανωκάτωγου κατασκευάζεται κυρίως όταν το έδαφος είναι επικλινές και στο ισόγειο χρησιμοποιούνται θόλοι και καμάρες για τη στήριξη της άνωθεν αυλής (ναυλή) και της στέρνας (γιστέρνα), αναγκαία σε κάθε σπίτι λόγω έλλειψης νερού.

Η είσοδος και στις δύο τυπολογίες είναι από το πλάι.

Εικόνα 47 Σχέδια τυπικού μονόσπιτου του Χωριού.

πηγή:<https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χωτινή/architecture01.pdf>

Το μονό σπίτι χωρίζεται σε δύο άνισα μέρη με ένα ξύλινο διαχωριστικό τον *μπουλεμέ*. Το μεγαλύτερο μέρος είναι η *σάλα* για τη διημέρευση και το άλλο, η *κάμαρη*, για τον ύπνο.

Η *σάλα* φέρει μεγάλα ανοίγματα προς τον δρόμο ώστε να είναι πάντα επαρκώς φωτισμένη. Προς αυτή την πλευρά βρίσκεται ο *σουφάς*⁶⁷ Αρκετά ψηλός, με *παρμαλίκια* -που είναι καλοφτιαγμένα τορνευτά κάγκελα- και με κεντητά παραπετάσματα, την *αμουσία*. Στη θέση αυτή μερικά παλιά σπίτια έχουν την *πάγκα*⁶⁸ με *αμπάρια* ή *μάτια* για την αποθήκευση τροφίμων και ενδυμάτων.

Το *μαγειρίο*, δηλαδή η κουζίνα του σπιτιού, βρίσκεται σε ιδιαίτερο χώρο κτισμένο καθέτως του κυρίως σπιτιού και επικοινωνεί με τη *ναυλή*. Βασικό στοιχείο της ναυλής είναι η αυλόθυρα, ιδιαίτερα προσεγγμένη και σημασιοδοτημένη ως η μετάβαση από τον δημόσιο δρόμο στο ιδιωτικό κοινόχρηστο χώρο της κατοικίας. Το *ανωκάτωγο* σπίτι φέρει σχεδόν ίδια διάταξη με το μονό με το *κατώι* να χρησιμεύει ως καθημερινό δωμάτιο και ως αποθήκη ή και μαγειρίο, έχει δηλαδή και *τσιμιά*, *πλύτρα*, *γιστέρνα* και φούρνο και το ανώι να χωρίζεται σε *σάλα* και *κάμαρη*. Όλα αυτά τα βοηθητικά στοιχεία της κατοικίας βρίσκονται στο θόλο ή το θολάρι, που υπάρχει κάτω από τη *ναυλή* για να τη στηρίζει. Ωραίες καμάρες επίσης συχνά περιβάλλουν και την απάνω *ναυλή* όπου υπάρχουν καταπράσινες *ταρτάνες* με λουλούδια που χρησιμεύουν για να στηρίζουν την *κρεβάτη* (κληματαριά) που παρέχει δροσερή σκιά.⁶⁹

⁶⁷ Χαμηλό υπερύψωμα από το πάτωμα, ξύλινο συνήθως, στη γωνιά του οποίου βρισκόταν το τζάκι. Εκεί τα μέλη της οικογένειας έτρωγαν, συζητούσαν, έλεγαν παραμύθια και οι γυναίκες περνούσαν χρόνο πλέκοντας και προσέχοντας τα παιδιά.

⁶⁸ Δλδ τον σοφά ή σουφά

⁶⁹ Λαογραφία, τόμος XXVI 1968-69

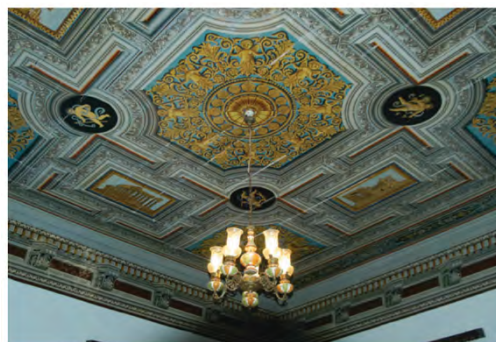
Η διακόσμηση του παραδοσιακού σπιτιού

Σε ότι αφορά τα στοιχεία του εσωτερικού του σπιτιού, είναι πλούσια και με αρκετό ενδιαφέρον. Στο εσωτερικό της σάλας, απέναντι από την είσοδο και στο κέντρο του μακρότοιχου, υπάρχει ωραίο ξυλόγλυπτο *αράφι*, πάνω στο οποίο είναι τοποθετημένος μεγάλος καθρέφτης και εκατέρωθεν ξυλόγλυπτα *αραφάκια* για τις δύο μεγάλες λάμπες. Τη διακόσμηση της σάλας συμπληρώνουν δύο *αρμάρια*⁷⁰ χωνευτά στον τοίχο, στολισμένα και αυτά με ξυλόγλυπτα, καθώς βεβαίως και το εικονοστάσι και ο *μπουλεμές*. Ο *μπουλεμές* αποτελεί την μετάβαση προς την κάμαρη. Αυτή δέχεται φως από τη σάλα με ένα παράθυρο που ανοίγεται στον *μπουλεμέ*. Επιπλέον ο *μπουλεμές* δε φτάνει ως την οροφή αφού διακόπτεται για τη δημιουργία της *μουσάντρας*, του παταριού δηλαδή που είναι ανοιχτό προς τη σάλα και επικοινωνεί με τη σάλα με εσωτερική σκάλα.

Εικόνα 48 περίτεχνες διακοσμητικές λεπτομέρειες στην οροφή.

Στην εξέλιξη της εσωτερικής διακόσμησης του σπιτιού ο *μπουλεμές* αντικαστάθηκε με τοίχο χωρίζοντας τελείως την κάμαρη από τη σάλα, διατηρώντας το άνοιγμα για φωτισμό αλλά και το πατάρι για τον ύπνο των παιδιών.

Εικόνα 49 περίτεχνη διακόσμηση

Τα νεώτερα σπίτια, μετά δηλαδή τα μέσα του 19^{ου} αι., γίνονται περισσότερο «αστικά», διατηρώντας ωστόσο την παράδοση στη διάρθρωση των παραδοσιακών στοιχείων της κάτοψης. Ωστόσο, πλέον, το στοιχείο της συμμετρίας γίνεται περισσότερο εμφανές, ως αποτέλεσμα φυσικά της ύπαρξης δίρριχτης στέγης με αέτωμα. Σε αυτή την περίπτωση, ο εξώστης βρίσκεται στη μέση και τα ανοίγματα συμμετρικά εκατέρωθεν από αυτόν. Μια ενδιαφέρουσα περίπτωση είναι αυτή των στενομέτωπων δίδυμων κτιρίων που ονομάζονται *αδελφομοίρια* (δίνονται σε δύο αδέρφια), τα οποία είναι τρίχωρα σε βάθος και έχουν ενιαία ή ξεχωριστή στέγη. Ακόμα και σε αυτή την περίπτωση κτιρίων έχουμε συμμετρικότητα.

⁷⁰ ερμάρια

Εικόνα 50 Αδερφομοίρι Βολανάκη.

Πηγή: [πηγή:https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf](https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf)

Εικόνα 51 Οικισμός Σύμης

Η συμμετρία είναι μια από τις επιρροές που δέχθηκε η παραδοσιακή συμιακή αρχιτεκτονική από την ευρωπαϊκή νεοκλασική αρχιτεκτονική. Η επαφή των Συμιακών εμπόρων με τα μεγάλα αστικά κέντρα στα τέλη του 19^{ου} αι. με το πρώτο μισό του 20^{ου} (Σύρος, Γένοβα, Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Τεργέστη, Αλεξάνδρεια, Παρίσι, Λονδίνο, Βρυξέλλες – έφερε τους ντόπιους σε επαφή με νέους πολιτισμούς και ιδέες από τους οποίους υιοθέτησαν στοιχεία τα οποία συγχωνεύτηκαν με την Παράδοση του Τόπου χωρίς να την αλλοιώσουν. Αξιοποίησαν και εμπλούτισαν την παραδοσιακή τέχνη και αρχιτεκτονική με αξιοθαύμαστο τρόπο ο οποίος ασκεί γοητεία μέχρι και σήμερα.

Μορφολογικά τα νεώτερα κτίρια αποτελούν σαφή δείγματα εκλεκτικισμού. Τα κτίρια αυτά που βρίσκονται στο Γιαλό, ο οποίος αποτελεί την εξέλιξη του οικισμού της Σύμης, στέκουν μοναδικά προς τη θάλασσα, αενίζοντας το πέλαγος.

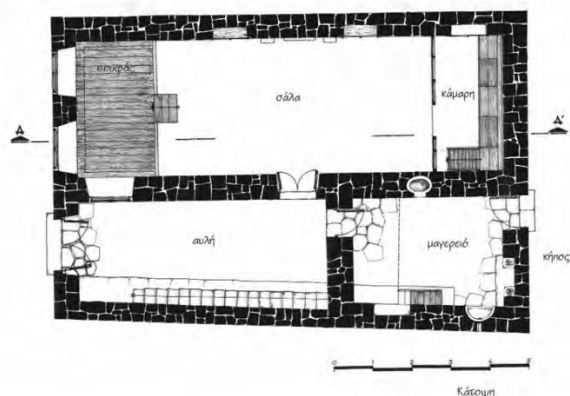
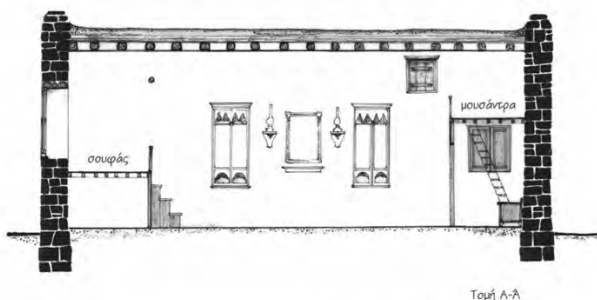
Οι μάστορες αυτών των σπιτιών – ντόπιοι Ροδιοί και Καρπάθιοι – δημιουργούν κλασικές μορφές με το μεράκι και την οικοδομική ευφυΐα που χαρακτηρίζει τους χτίστες τις παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Η επινοητικότητα των ντόπιων μαστόρων εντοπίζεται και στον τρόπο που αντιμετωπίζουν την περισυλλογή των ομβρίων. Στις δίριχτες πλέον στέγες που κυριαρχούν, με περιμετρικό κανάλι (κυρίζα), συλλέγεται το νερό και κατευθύνεται με ειδικό λούκι (χολένδρα) στις στέρνες που βρίσκονται στο σώμα του κτιρίου στο κατώ του.⁷¹ Οι κλασικές μορφές αυτές συνταιριάζονται με την πρόσφατη παράδοση του Τόπου και παράλληλα αποτυπώνουν την ιστορία της κάθε οικογένειας.

Πιο αναλυτικά, ήταν ιδιαίτερα σημαντικό για τους Συμιακούς, οι οποίοι κέρδιζαν πολλά χρήματα από το εμπόριο και τις θαλάσσιες δραστηριότητες, να χτίσουν το καθαρά δικό τους σπίτι δίνοντας το προσωπικό τους ύφος. Αυτό αποτυπώνεται ξεκάθαρα και κυρίως στο εσωτερικό των κατοικιών, όπου πέραν των ακριβών επίπλων και των εντυπωσιακών ξυλόγλυπτων στις μουσάντρες⁷² και στα υπόλοιπα ξύλινα στοιχεία του χώρου, τα χρώματα και ο ζωγραφικός διάκοσμος είναι περίτεχνος, παραπέμπει επίσης σε κλασικές ελληνικές μορφές και είναι υψηλής αισθητικής.

Εικόνα 52 Ξυλόγλυπτη μουσάντρα. πηγή:

<https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf>

Εικόνα 53 Δωμοσκέπαστο ισόγειο μονόχωρο Αιμιλιανού Πετεινάκη.

πηγή: <https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf>

⁷¹ <https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf>

⁷² Υπερυψωμένος σοφάς, όπου κοιμόταν, κυρίως, το ζευγάρι και είχε αποθηκευτικό χώρο από κάτω

Το χρώμα στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική της Σύμης

Εικόνα 54 Τα έντονα χρώματα των σπιτιών της Σύμης. πηγή: <https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf>

Ένα από τα βασικότερα και ξεχωριστά στοιχεία της συμμακής αρχιτεκτονικής αποτελεί το χρώμα. Τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό των κτιρίων των παραδοσιακών οικισμών της Σύμης κυριαρχούν τα έντονα γήινα χρώματα. Ώχρα, κόκκινο (καρμινί) και μπλε (λουλακί) σε διαφορετικούς τονισμούς και εντάσεις κυριαρχούν. Η επιλογή των χρωμάτων αυτών κάθε άλλο παρά τυχαία μπορεί να χαρακτηριστεί. Τα γήινα χρώματα λειτουργούν καλύτερα «κλιματικά» κατά τον χειμώνα, αποθηκεύοντας την ηλιακή ενέργεια και δεν αντανακλούν το έντονο φως που είναι ενοχλητικό και επιβλαβές για την όραση. Επίσης το μπλε, σύμφωνα με τις μαρτυρίες των ντόπιων κατοίκων, χρησιμοποιείτο από τους ντόπιους ως ένδειξη αντίστασης στους κατακτητές καθώς αποτελεί το χρώμα της ελληνικής σημαίας.

Τα παραπάνω σίγουρα αποτελούν αυτενέργειες και συμβολισμούς των ντόπιων μαστόρων.

Ωστόσο πέραν της λαϊκής τέχνης, πολλοί από τους καλλιτέχνες των διακοσμήσεων αυτών ήταν σπουδασμένοι.⁷³ Ένας εξ' αυτών ήταν ο Βασίλης Κοζάς, με σπουδές στη Σχολή Καλών Τεχνών Αθηνών, που, από τις αρχές του 20^{ου} αι. και έπειτα, επιμελήθηκε πολλά σπίτια στην Καλή Στράτα – ένα από τα σημαντικότερα σοκάκια που οδηγεί προς το Χωριό και στο οποίο βρίσκονται τα αρχοντικά σπίτια της Σύμης – και ναούς όπως αυτόν του Αγ. Ιωάννη. Η δράση του δεν περιορίζεται στη Σύμη καθώς πραγματοποίησε ποικίλα έργα και στην Κάλυμνο, τη Ρόδο και στα παράλια της Μικράς Ασίας. Ο Γεώργιος Μουστάκας είναι ένας ακόμη σπουδαίος ζωγράφος-κοσμηματογράφος.

Στο βιβλίο «Δωδεκάνησα» του Ν. Κασέρη, αναφέρονται τα ονόματα «επιφανών ζωγράφων του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα» που γεννήθηκαν και έδρασαν στη Σύμη και στα γύρω νησιά, κυρίως στη διακόσμηση ναών. Αυτοί είναι ο Γρηγόριος, ο Νεόφυτος, ο Κυριάκος, ο Μήκλης Καλοδούκας, οι αδελφοί Νικήτας και Μιχαήλος Καρακωστήδες και ο Μ. Μαγκαφάς.⁷⁴

Εικόνα 55 Επιτοιχία ζωγραφικά μοτίβα. πηγή:

<https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτινή/architecture01.pdf>

Σημαντικό κομμάτι της ιστορίας της Σύμης και της αρχιτεκτονικής της, το οποίο μάλιστα δεν είναι ιδιαίτερα γνωστό και ούτε προβεβλημένο, είναι αυτό της βιομηχανικής κληρονομιάς. Το 2010-2012 πραγματοποιήθηκε από τις κυρίες Παπαϊωάννου Αναστασία και Ζαχαριάδη Πολυξένη η «Συστηματική καταγραφή και τεκμηρίωση της προβιομηχανικής και βιομηχανικής κληρονομιάς της νήσου Σύμης». Πρόκειται για μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα μελέτη η οποία πραγματικά παρουσιάζει αναλυτικά και τεκμηριωμένα την πλούσια βιομηχανική κληρονομιά. Το πολιτιστικό απόθεμα χωρίζεται σε προβιομηχανικές εγκαταστάσεις, σε εργαστήρια παραδοσιακών τεχνών και σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Στις προβιομηχανικές περιλαμβάνονται ανεμόμυλοι, αγροκτήματα, αλώνια, αποθήκες Ναυτιλιακού Υλικού, αποθήκες Σφουγγαριών, βαρελάδικα, βυρσοδεψεία (κυρίως στο Πέδι), γανωτζήδες, γλίστρες, εργαστήρια επεξεργασίας Καπνών, εργαστήρια επεξεργασίας Σφουγγαριών, καμπανοποιείο (το μοναδικό στο Αιγαίο), λατομεία, φούρνοι, σιδηρουργεία (κυρίως στον Γιαλό- «καρδιά βιομηχανικής παραγωγής»), πατητήρια, ελαιοτριβεία και δεξαμενές. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν αργαλειοί, αργυροχρυσοχοΐα, ζαχαροπλαστεία, εργαστήρια μικροναυπηγικής ξυλογλυπτικής, ραφεία και φανοποιείο. Τέλος στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις ανήκουν ο αλευρόμυλος-Φάμπρικα, η ηλεκτρική Μετοχική Εταιρία Σύμης Η.Μ.Ε.Σ, ο κινηματογράφος, παγοποιείο, αποθήκες καυσίμων και η βιομηχανία «Αεριούχα Ποτά Καρδαλίνου».

Εστιάζοντας στους οικισμούς και μετά από ανάλυση της μελέτης αυτής παρουσιάζονται συνοπτικά κάποια από τα πιο σημαντικά κτίρια της βιομηχανικής κληρονομιάς.

⁷³ <https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτινή/architecture01.pdf>

⁷⁴ Ό.π.

Αποθήκη Σπόγγων Κλαδάκη

Εικόνα 56 Αποθήκη Σπόγγων. πηγή: Παπαϊωάννου Αναστασία και Ζαχαριάδη Πολυξένη η «Συστηματική καταγραφή και τεκμηρίωση της προβιομηχανικής και βιομηχανικής κληρονομιάς της νήσου Σύμης».

Πρόκειται για ένα διώροφο κτίσμα το 1889 στον Γυαλό, από ένα έμπορο – σπόγγων και υφασμάτων- σημαίνοντα προύχοντα της τοπικής κοινωνίας και αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της αστικής αρχιτεκτονικής του 19^{ου} αιώνα.

Η ανάγκη να δημιουργηθούν αποθήκες σφουγγαριών προκύπτει με την ακμή της σπογγαλιείας στην Σύμη δηλ. στις αρχές-μέσα του 19ου αιώνα. Τότε γίνεται και ο επικοισμός του Γυαλού. Οι εύποροι τις Σύμης, οι καπεταναίοι, οι έμποροι κλπ έχουν την δυνατότητα να αγοράσουν τα ακριβότερα οικοπέδα από τη δημογεροντία, τα οποία βρίσκονταν πάνω στην θάλασσα και να χτίσουν τα σπίτια τους.

Οι αποθήκες σφουγγαριών ήταν απαραίτητα πάνω στην θάλασσα, έτσι ώστε να είναι εύκολη η μεταφορά των σπόγγων και από τα καΐκια προς τις αποθήκες καθώς και προς τα εργαστήρια επεξεργασίας τα οποία βρίσκονταν και αυτά παραλιακά διότι κατά την επεξεργασία τους χρησιμοποιούσαν το νερό της θάλασσας.

Το ισόγειο-«κατώι» του σπιτιού, το κατασκευάζουν με προδιαγραφές για να γίνει αποθήκη σφουγγαριών: ψηλοτάβανο για να μπορεί να χωράει το εμπόρευμα και να αερίζεται, ενιαίοι χώροι, με δεξαμενή νερού στο βάθος, για την εξυπηρέτηση και της κατοικίας του Α' Ορόφου, και μεγάλες θύρες εισόδου ώστε να μπαίνουν με ευκολία τα εμπορεύματα.

Χαρακτηριστικό στοιχείο των αποθηκών αποτελεί το δάπεδό τους που στην πλειοψηφία ήταν από ορθογωνισμένες πλάκες Σύμης και η οροφή -το μεσοπάτωμα με τον Α' όροφο-το οποίο ήταν κατασκευασμένο από κατράνια, ξύλα φερμένα από την Μικρά Ασία. Αξίζει να σημειωθεί ότι η κεντρική πόρτα των αποθηκών είχε δύο κλειδαριές, καθότι τα σφουγγάρια άνηκαν στους ξεκινητάδες-χρηματοδότες της αποστολής και στον καπετάνιο του σπογγαλιευτικού. Κατά την άφιξη των καϊκιών μετέφεραν τα σφουγγάρια στις αποθήκες παρουσία του καπετάνιου και του ξεκινητή και κλείδωναν την αποθήκη χρησιμοποιώντας ο καθένας το κλειδί του, έτσι ώστε κανένας να μην μπορεί να ανοίξει αν δεν ήταν παρών ο άλλος.

Βυρσοδεψείο Κωνσταντόπαιδου

Εικόνα 57 Βυρσοδεψείο Κωνσταντόπαιδου. πηγή: Παπαϊωάννου Αναστασία και Ζαχαριάδη Πολυξένη η «Συστηματική καταγραφή και τεκμηρίωση της προβιομηχανικής και βιομηχανικής κληρονομιάς της νήσου Σύμης».

Πρόκειται για ένα από τα πιο γνωστά και μεγάλα βυρσοδεψεία του νησιού. Βρίσκεται στο Πέδι και είναι ένα διώροφο κτίριο με επιμήκη ορθογωνική κάτοψη και ξύλινη δίρριχτη κεραμοσκεπή. Έχει περιμετρικές φέρουσες τοιχοποιίες και μια εξωτερική σκάλα οπλισμένου σκυροδέματος για τον όροφο.

Στο ισόγειο –ενιαίος χώρος– γινόταν η προπαρασκευή και η δέψη. Υπάρχουν πολλές δεξαμενές, ο μηχανικός εξοπλισμός είναι σχεδόν πλήρης, και σώζεται ακόμα ο πέτρινος μύλος για την σύνθλιψη των βελανιδιών που πρόσθεταν στο νερό που μούλιαζαν τα δέρματα. Είναι ο μοναδικός στο είδος που σώζεται στη Σύμη.

Χαρακτηριστική επίσης είναι η εμφανής ξύλινη στέγη, με χοντρά ξύλινα δοκάρια, τα οποία χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα για το σύστημα ανάρτησης των δερμάτων στις κρεμάλες.

Στον όροφο, όπου υπήρχε μικρό δωμάτιο- γραφείο και μικρή κουζίνα, γινόταν η τελειοποίηση και στον υπόλοιπο χώρο που ήταν ενιαίος η συσκευασία δερμάτων. Στον αύλιο χώρο υπάρχουν τρεις κλειστές δεξαμενές αποθήκευσης νερού, δύο ανοικτές για επεξεργασία καθώς και κτιστοί αύλακες για την ροή του νερού.

Εικόνα 59 Εξοπλισμός Βυρσοδεψείου

Εικόνα 58 Χαρακτηριστική ξύλινη οροφή βυρσοδεψείο

Πιο αναλυτικά στο κάτω πάτωμα γινόταν η υγρή δουλειά: η προκαταρκτική και η δέψη. Εκεί βρίσκονταν οι λίμπες, τα ποντόνια, τα καβαλέτα και οι βαρέλες. Εκεί γινόταν τα ξενερίσματα και τα ξελεσάσματα και τ' ασβεστώματα. Και βέβαια τα παστώματα και τα γυρίσματα στις βαρέλες. Στο κτίριο υπήρχε υγρασία, γλίτσα και βρωμιά μιας και είχαν να κάνουν με άψυχα ζώα. Το φως που έμπαινε στο χώρο ήταν περιορισμένο.

Στο πάνω πάτωμα γινόταν η στεγνή δουλειά: η τελειοποίηση του επεξεργασμένου δέρματος και η συσκευασία. Εκεί ήταν οι πάγκοι για το στρώσιμο των πετσιών, οι κρεμάλες για το κέρωμα και το στέγνωμά τους, οι κύλιντροι για το σιδέρωμα, κι όλα τα εξελιγμένα μηχανήματα. Το πάνω πάτωμα ήταν φωτεινό, καθαρό κι είχε την ευχάριστη μυρωδιά του κατεργασμένου δέρματος.

Είναι το μοναδικό βυρσοδεψείο στο νησί που διατηρεί τον εξοπλισμό του, τις κατασκευές συνοδείας και έχει μία ιδιαίτερη αρχιτεκτονική μορφή και λειτουργούσε μέχρι το 1955

Γλύστρες

Γλύστρες είναι οι διαμορφώσεις στον αιγιαλό για την καθέλκυση και ανέλκυση σκαφών. Όλες οι γλύστρες που συναντάμε στη Σύμη έχουν δημιουργηθεί στα σημεία που ευνοεί το φυσικό έδαφος. Οι περισσότερες που καταγράφηκαν στο Πέδι είναι αβαθείς και μικρού ως επί το πλείστον πλάτους κατάλληλες κυρίως για μικρές βάρκες. Η σημαντικότερη ήταν στο Κάμπο του Γιαλού και η αμέσως επόμενη στην επισκευαστική ζώνη του Χαρανιού που βελτιωμένη διατηρείται μέχρι σήμερα. Οι διαστάσεις του ήταν ικανοποιητικές για την καθέλκυση-ανέλκυση μεγάλων καϊκιών. Ήταν εξοπλισμένες με ξύλινες σχάρες από κορμούς πεύκων που κατά καιρούς συντηρούσαν.

Γλύστρα Συγκελιού στο Πέδι

Είναι η γλύστρα με την μεγαλύτερη χρήση σήμερα. Οι ξύλινες σχάρες από κορμούς πεύκων είναι από την δεκαετία του 40 και κατά καιρούς συντηρούνται. Κατά την καθέλκυση καϊκιών παλιά τις άλειφαν με χοιρινό λίπος το οποίο προμηθευόντουσαν από τους τοπικούς κρεοπώλες και το φύλασσαν στις παρακείμενες αποθήκες. Σήμερα χρησιμοποιούνται συνθετικές λιπαντικές ουσίες.

Εικόνα 60 Γλύστρα στο Πέδι. πηγή: Παπαϊωάννου Αναστασία και Ζαχαριάδη Πολυξένη η «Συστηματική καταγραφή και τεκμηρίωση της προβιομηχανικής και βιομηχανικής κληρονομιάς της νήσου Σύμης».

Καμpanοποιείο Αναστασιάδη

Εικόνα 62 Αύλειος χώρος Καμpanοποιείου

Εικόνα 61 Εξοπλισμός Καμpanοποιείου

Το καμpanοχυτήριο της Σύμης στο Εμπορείο αποτελεί τη μοναδική βιοτεχνία κατασκευής καμπάνων στα Δωδεκάνησα. Ως μοναδικό δείγμα βιοτεχνικής δραστηριότητας αυτού του είδους στην περιοχή του νοτιοανατολικού Αιγαίου τυγχάνει ιδιαίτερης προβολής και αναγνώρισης πέρα από τα όρια της τοπικής κοινωνίας. Στο χαρακτηρισμό του, ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου, περιλαμβάνεται και ο εξοπλισμός της βιοτεχνίας με την υψικάμινο, τα εργαλεία και τον αντανakλαστικό φούρνο.

Η βιοτεχνία κτίστηκε το 1865 από τον Αναστάσιο Αναστασιάδη και στην αρχή χρησιμοποιήθηκε για την εκμετάλλευση του χυτοσιδήρου με σκοπό την κατασκευή μαγγανοπήγαδων, αγκύρων και γενικότερα εξοπλισμού καϊκιών. Το 1880 ο ιδιοκτήτης ανέθεσε σε μάστορα από τη Σύρο το κτίσιμο του φούρνου και τη διδασκαλία του τρόπου κατασκευής καμπάνων. Ο τρόπος παραγωγής της καμπάνας, από καλούπια, αλλά και το μείγμα παρασκευής τους (χαλκός και κασσίτερος) προέρχονταν από τη Ρωσία.

Για την κατασκευή τους χρησιμοποιούνται τα απαραίτητα καλούπια από κεραμίδι και χώμα μέσα στα οποία οι καμpanοποιοί ρίχνουν τον χαλκό κατά ποσοστό 80% και τον κασσίτερο κατά 20%, που ψήνονται μέσα σε ξυλόφουρνο. Μέσα στο υλικό αυτό γίνεται και σμίλευση ώστε «εάν θέλουμε να έχουμε βαρύτονο ήχο αυξάνουμε τον χαλκό, ενώ όταν θέλουμε υψίτονο ήχο αυξάνουμε τον κασσίτερο», λέει ο Τάσος Αναστασιάδης. Οι καμπάνες που κατασκευάζονται έχουν βάρος από 8 μέχρι 150 κιλά σε χειροποίητα καλούπια. Ο πατέρας του Τάσου το έτος 1910 κατασκεύασε την καμπάνα της Μονής του Πανορμίτη Σύμης που είναι βάρους 750 κιλών και μέχρι σήμερα οι ήχοι της καλωσορίζουν τους επισκέπτες του μοναστηριού. Το συγκρότημα αποτελείται από το κυρίως κτήριο, τη στέρνα για τις ανάγκες του χυτηρίου και την αυλή. Το κυρίως κτήριο είναι μοναδικό δείγμα βιομηχανικού κτηρίου της εποχής. Είναι ισόγειο, λιθόκτιστο από ντόπια πέτρα, ψηλοτάβανο με μονόριχτη, ξύλινη κεραμοσκεπή στέγη. Η στέγη στηρίζεται σε τρεις καμάρες που πατούν σε μία μεγάλη τετράγωνη κεντρική κολόνα. Οι καμάρες και τα τοξωτά ανώφλια στις πόρτες και στα παράθυρα είναι πελεκητά, κατασκευασμένα με ιδιαίτερη επιμέλεια. Τα κουφώματα είναι ξύλινα καρφωτά, προστατευμένα στα παράθυρα από εξωτερικές σιδεριές.

Στο εσωτερικό του κτιρίου υπάρχει αντανakλαστικός φούρνος, κτισμένος από πέτρες και πυρότουβλα, με τον οποίο μπορεί να κατασκευασθεί καμπάνα μέχρι οκτακόσια κιλά. Υπάρχουν επίσης, μία λιθόκτιστη τσιμιά για το στέγνωμα των καλουπιών, δύο χωνευτοί φούρνοι για το λιώσιμο του υλικού (χοάνες) καθώς και λοιπός εξοπλισμός, μέρη του οποίου προέρχονται από τη Ρωσία.

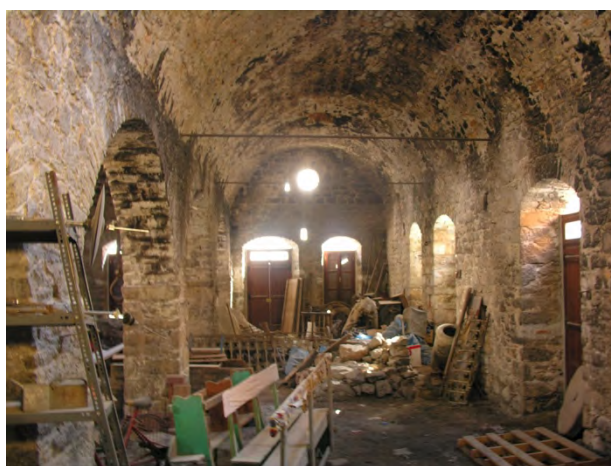
Η στέρνα αποτελεί ένα απλό, κυβόσχημο κτίσμα με επίπεδη στέγη. Το έδαφος γύρω από τη στέρνα είναι κατάλληλα διαμορφωμένο για τη συλλογή των ομβρίων υδάτων. Η αυλή περιβάλλεται από μεγάλα δέντρα και είναι προσβάσιμη από μεγάλο πυλώνα. Στην αυλή, δίπλα από την είσοδο και σε επαφή με το κυρίως κτήριο, είναι κτισμένη μία υψικάμινος από πυρότουβλα, στην οποία υπάρχει οπή παρακολούθησης για το λιώσιμο του χυτοσιδήρου.⁷⁵

«Το καμpanοποιείο μας έχει κατασκευάσει μέχρι τώρα εκατοντάδες καμπάνες» λέει ο Τάσος Αναστασιάδης, που υπολογίζει ότι ο παππούς του με τον πατέρα του έφτιαξαν περίπου 600 καμπάνες, ο ίδιος 45 και ο γιος του 27 μέχρι τώρα. «Είναι μια δύσκολη δουλειά που θέλει μεράκι και τέχνη, αλλά το καλό αποτέλεσμα το απολαμβάνει κανείς στο τέλος από τον ήχο» υπογραμμίζει ο «καμpanοποιός του Αιγαίου» που μέχρι και σήμερα εξακολουθεί να επιβλέπει στο χυτήριο και να δίνει τις πολύτιμες οδηγίες του». ⁷⁶

Σιδηρουργείο Βολανάκη

Εικόνα 64 Σιδηρουργείο Βολανάκη, εξωτερική άποψη

Εικόνα 63 εσωτερικό Σιδηρουργείου

⁷⁵ http://odysseus.culture.gr/h/2/gh2560.jsp?obj_id=11924

⁷⁶ <http://mikrokellari.blogspot.gr/2008/10/blog-post.html>

Στον Γιαλό της Σύμης, στην περιοχή Σαλαχούρη, βρίσκεται το γνωστό σε όλους «Σιδηρουργείο του Βολονάκη». Κτίστηκε το 1886, από τον Σταμάτιο Ιωάννη Βολονάκη και είναι εξαιρετικό δείγμα βιομηχανικού κτιρίου της εποχής. Έφτασε να δουλεύουν σε αυτό 18 εργάτες (βαροκόποι, εφαρμοστές, φυσηχτάδες, σιδηρουργοί κλπ.). κατασκεύαζαν γεωργικά εργαλεία, μαγγανοπήγαδα, βίτζια, όκια, άγκυρες, γενικά τον εξοπλισμό των καϊκιών, πόρτες σιδερένιες, κλειδιά, μαχαίρια, επισκεύαζαν όπλα κλπ. Η φήμη του έφτανε μέχρι απέναντι στους Τούρκους, όπου και στέλνανε προϊόντα τους.

Πρόκειται για μεγάλο ισόγειο κτίσμα, λιθόκτιστο, με τοπικό ασβεστόλιθο και ασβέστη ανακατεμένο με θυραϊκή γη. Αποτελείται από ένα ορθογώνιο, διαστάσεων 10,60μ.χ21,00μ., του οποίου η στέγη είναι δύο λιθόκτιστοι στενόμακροι θόλοι, που εδράζονται στους περιμετρικούς τοίχους και σε τέσσερις καμάρες στην μέση του κτιρίου. Οι θόλοι αυτοί, εξωτερικά είναι σοβατισμένοι με ασβέστη και θυραϊκή γη, για υγρομόνωση και έχουν τέσσερα ανοίγματα για τις αναθυμιάσεις.

Οι καμάρες και τα τοξωτά ανωφύλλια στις πόρτες και στα παράθυρα, είναι πελεκητά, κατασκευασμένα με προσοχή. Το πάτωμα είναι από καλά πατημένο χώμα. Τα κουφώματα είναι ξύλινα καρφωτά. Κάτω από το κτίριο υπάρχει η απαραίτητη μεγάλη υπόγεια στέρνα, με στόμιο που βγαίνει μέσα στο κτίριο.

Έχει μικρή αυλή όπου τοποθετούσαν τα σίδερα και άλλα βαριά υλικά. Στην αυλή υπήρχε μικρό ισόγειο, λιθόκτιστο κτίσμα που στέγαζε το χυτήριο μαντεμιού και πηγάδι με υφάλμυρο νερό για τις ανάγκες του σιδηρουργείου.

Τρεις πέτρινες επιγραφές είναι εντοιχισμένες στην εξωτερική του λιθοδομή. Στη μία αναγράφεται ο ιδρυτής και η ημερομηνία κατασκευής ενώ στις άλλες αναγράφονται δύο ρητά.

Στο εσωτερικό του το σιδηρουργείο, είχε τέσσερα καμίνια με δερμάτινα φυσερά και άλλο ένα χυτήριο ορείχαλκου. Γαιάνθρακα για τις ανάγκες των καμινιών, φέρνανε από την Σύρο. Είχε επίσης μεγάλους δράπανους, αμμόνια, ένα τόρνο και πολλά ξύλινα καλούπια που κατασκεύαζαν οι ίδιοι. Σώζονται ελάχιστα πράγματα από όλον αυτόν τον εξοπλισμό.

Στον πόλεμο το σιδηρουργείο, συνέχισε να λειτουργεί και αργότερα μόνο το επίταξαν οι Άγγλοι για να επιδιορθώνουν όπλα. Από το 1975 που πέθανε ο Σταμάτιος Βολονάκης, εγγονός του ιδρυτή παραμένει εγκαταλελειμμένο Το κτίσμα έχει χαρακτηριστεί ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο σύμφωνα με το ΦΕΚ 564/Β/28-7-93 από την 13η Εφορεία Νεοτέρων Μνημείων.

Παλιό Ελαιοτριβείο Πανορμίτη

Μονώροφο λιθόκτιστο, με δίριχτη ξύλινη κεραμοσκεπή ορθογωνικής κάτοψης ανεξάρτητο κτίσμα, εκτός περιβόλου Ι.Μ.Π. Όπως μαρτυρά η μαρμάρινη πλάκα πάνω από το υπέρθυρο κατασκευάστηκε το 1868 και αρχικά ήταν κεραμοποιείο. Για την στέγαση του χώρου που είναι μεγάλων διαστάσεων, κατασκεύασαν πέτρινο τόξο στο οποίο εδράζονται τα ξύλινα ζευκτά της στέγης. Το τόξο χωρίζει το δωμάτιο σε δύο, σχεδόν ισομεγέθεις χώρους. Η παραγωγή λαδιού γινόταν αποκλειστικά από τις ελιές του μοναστηριού και αφού κάλυπτε τις ανάγκες της Μονής, την υπόλοιπη ποσότητα την διέθεταν προς πώληση.

4.1.4.2 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ, ΜΝΗΜΕΙΑ & ΤΟΠΟΣΗΜΑ

Στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας έγινε καταγραφή των οικισμών καθώς και του πολιτιστικού αποθέματος της νήσου Σύμης σε δελτία τεκμηρίωσης όπως ενδεικτικά παρουσιάζεται παρακάτω για την Ι.Μονή Μιχαήλ Ρουκουνιώτη.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
• Όνομασία Μνημείου	Ι.Μονή Μιχαήλ Ταξίαρχη Ρουκουνιώτη
• Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή)	Περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης-

Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)	
Θέση	5 χλμ. ΝΔ του οικισμού της Σύμης - περιοχή Μέσα Νημοράκι στην Έρεικα
Είδος Μνημείου	Μοναστηριακά συγκροτήματα, θρησκευτικοί χώροι
Αρχιτεκτονικός τύπος	Μοναστήρι – καθολικό: σταυροφορική βασιλική
Χρονική Περίοδος	Βυζαντινή- μεταβυζαντινή / 14ο-15ο αι.
Αρχαία/Ιστορική Ονομασία	
Χρήση/Αρχική χρήση	Μοναστήρι – θρησκευτικός χώρος
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
Φορέας Προστασίας	4 ^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων_
Καθεστώς Ιδιοκτησίας	
Ζώνη Προστασίας	
Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)	Μοναστηριακό συγκρότημα, τοιχογραφημένος διάκοσμος
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
Παρατηρήσεις	
Πηγές	Π. Ψαρρή , Κ.Κακακίου, Ι. Σιναμίδης, “ <i>Συντήρηση και αποκατάσταση της Ιεράς Σταυροπηγιακής Μονής του Αρχαγγέλου Μιχαήλ του Ρουκουनिώτη στη Σύμη</i> ”, Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο “Το αρχαιολογικό έργο στα νησιά του Αιγαίου “ Ρόδος, 27/11-01/12 2013, ΥΠ.ΠΟ.Α, ΕΦΑ Λέσβου, ΓΓΑ και Νησιωτικής Πολιτικής
ΚΗΡΥΞΕΙΣ	
Τύπος Κήρυξης	Αρχαίο μνημείο
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949 ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
Δομικά Υλικά	αργόλιθος
Φέρουσα κατασκευή	αργολιθοδομές
Φθορές/Βλάβες	Υγρασία & ρηγματώσεις στις λιθοδομές

	<p>Νεότερες αυθαιρεσίες που αλλοίωναν τη φυσιογνωμία του μνημείου.</p>	
<p>■ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης</p>	<p>ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΠΑΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ & ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΩΝ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εκτεταμένες φθορές • Αυθαιρεσίες σε μορφολογικά χαρακτηριστικά • Φθορές στο ζωγραφικό διάκοσμο/τοιχογραφίες του Κάτω Καθολικού οι οποίες δεν περιορίζονταν μόνο στον χώρο του κυρίως ναού, αλλά αναπτύσσονται αποσπασματικά στην εσωτερική επιφάνεια του δυτικού τοίχου του προνάου, στον τρουλίσκο και τα σφαιρικά τρίγωνα του εξωνάρθηκα καθώς και στην εξωτερική πλευρά του βόρειου τοίχου του Καθολικού, όπου ανοιγόταν αρκσόλιο με τάφο των ηγουμένων Κυρίλλου και Γαβριήλ <p>ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΠΑΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ & ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΩΝ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προκαταρκτικές εργασίες καθαρισμού και στερέωσης τοιχογραφιών του 1828, στο αρκσόλιο οι οποίες έφεραν στο φως νέες ζωγραφικές επιφάνειες που ήταν καλυμμένες κάτω από στρώματα ασβέστη • Σωστικές εργασίες στερέωσης στο εσωτερικό του κάτω καθολικού τοιχογραφιών του 14ου-15ου αι. Οι οποίες παρουσίαζαν σημαντικές φθορές τόσο στην επιφάνεια όσο και υπόστρωμα. • Εργασίες συντήρησης τοιχογραφιών 18ου αι. στο άνω καθολικό-Έγινε ανάθεση σε ιδιωτικό συνεργείο λόγω αναγκαιότητας ολοκλήρωσης του έργου καθώς όπως και στο κάτω καθολικό απαιτούσε ειδική τεχνογνωσία και δεν ήταν εύκολη η ανεύρεση συντηρητών. Το εικονογραφικό πρόγραμμα του άνω Καθολικού περιλαμβάνει νεότερες τοιχογραφίες του έτους 1910 στο ιερό Βήμα, την Αγία 	<p>ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΠΑΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ & ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εργασίες στερέωσης του περιμετρικού τοιχίου περίφραξης της μονής • Αφαίρεση παλαιών και φθαρμένων εξωτερικών επιχρισμάτων του συγκροτήματος και αντικατάσταση με νέα. • Καθαρισμός επιφανειών, αρμολόγηση και έγχυση λεπτόρρευστων ενεμάτων χωρίς τσιμέντο για την ενίσχυση των τοιχοποιιών • Κατασκευή νέων επιχρισμάτων χωρίς τσιμέντο • Εργασίες στα κελιά, τη νέα τράπεζα, τα δύο Καθολικά και την ανατολική πλευρά του οχυρωματικού περιβόλου του μοναστηριού. • Αποκατάσταση στατικής ευστάθειας της εξωτερικής αντηρίδας στη νότια πλευρά των τειχών με συμπλήρωση της λιθοδομής, συρραφή των ρωγμών και αρμολόγηση • Καθαρισμός και μόνωση των υφιστάμενων δεξαμενών συλλογής ομβρίων νότια του Καθολικού στον περιβάλλοντα χώρο. • Μόνωση οροφής νέας τράπεζας, ενέματα στον θόλο της και εκσυγχρονισμός ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων • Συντήρηση πλούσιου εικονογραφικού διακόσμου των δύο Καθολικών & των χρηστικών αντικειμένων της μονής ώστε να συμπεριληφθούν σε έκθεση • Καθαρισμός και μετατροπή της παλαιάς ισόγειας τράπεζας από αποθήκη σε εκθεσιακό χώρο • Αποκατάσταση λιθοδομών, δαπέδων και οροφών με αποκάλυψη των αρχικών ανοιγμάτων που συνέδεαν τους χώρους της παλαιάς τράπεζας με τον αρχικό περιμετρικό διάδρομο, τα οποία και αναδείχθηκαν ως εσοχές στις τοιχοποιίες. • Αφαίρεση νεότερων δαπέδων από σκυρόδεμα στους διαδρόμους επικοινωνίας με τα κελιά και αποκάλυψη των παλαιότερων λίθινων και βοτσαλωτών δαπέδων στο κάτω Καθολικό. Όπου ήταν εφικτό έγιναν οι απαραίτητες συντηρήσεις και συμπληρώσεις. • Αποκάλυψη και καθαρισμός οστεοφυλακίου στα νοτιοδυτικά του ναού • Αποκατάσταση προστώου και εξωνάρθηκα • Αρμολόγηση και συντήρηση της κλίμακας ανόδου προς το επίπεδο της μονής, όπου αποξηλώθηκε το δάπεδο από σκυρόδεμα και τοποθετήθηκαν νέες ακανόνιστες πλάκες από τοπικό λίθο • Αποκατάσταση, συντήρηση και συμπλήρωση των βοτσαλωτών δαπέδων στην υψηλότερη στάθμη του συγκροτήματος(τρίτο επίπεδο), στο άνω καθολικό και στον κάτω ναό.

Τριάδα στον τρούλο, ζώνες με προφήτες και αρχαγγέλους, τους τέσσερις ευαγγελιστές στα σφαιρικά τρίγωνα, μορφές αγίων στο εγκάρσιο κλίτος, σκηνές από το Δωδεκάροτο, τα Πάθη και τα θαύματα του Χριστού στον κυρίως ναό, πληθώρα μορφών από την παλαιά και την καινή διαθήκη, σκηνές από τον κύκλο του αρχαγγέλου Μιχαήλ και τη δευτέρα Παρουσία.

- Κατασκευή διαδρόμου για την πρόσβαση ΑμεΑ στο ΒΔ τμήμα του περιβάλλοντα χώρου της μονής μέχρι την είσοδο του κάτω Καθολικού
- Αποκατάσταση όψεων τειχών
- Δημιουργία δικτύου Η/Μ και υδραυλικών εγκαταστάσεων
- Συντήρηση ξύλινων κουφωμάτων σε καλή κατάσταση και τοποθέτηση νέων
- Καθαίρεση χώρων υγιεινής στην κορυφή της αντηρίδας και δημιουργία νέων
- Αποκατάσταση της ερειπωμένης δεξαμενής νερού στον αύλειο χώρο της μονής, η θολωτή οροφή της οποίας είχε καταπέση μετά από έντον η βροχόπτωση

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

■ Φυσικοί Κίνδυνοι

■ Ανθρωπογενείς

■ Εγγενής τρωτότητα

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

■ Φωτογραφίες

Βοτσαλωτό δάπεδο στην ανώτερη στάθμη των κελιών μετά τις εργασίες αποκατάστασης

Αποψη της οροφής της νέας τράπεζας μετά τις εργασίες μόνωσης

Τμήμα βοτσαλωτού δαπέδου του άνω καθολικού μετά τις εργασίες αποκατάστασης

Η δεξαμενή νερού μετά την κατάρρευση της οροφής της

Το αρκασόλιο στο βόρειο τοίχο του κάτω Καθολικού

οι εργασίες συντήρησης των τοιχογραφιών του άνω Καθολικού

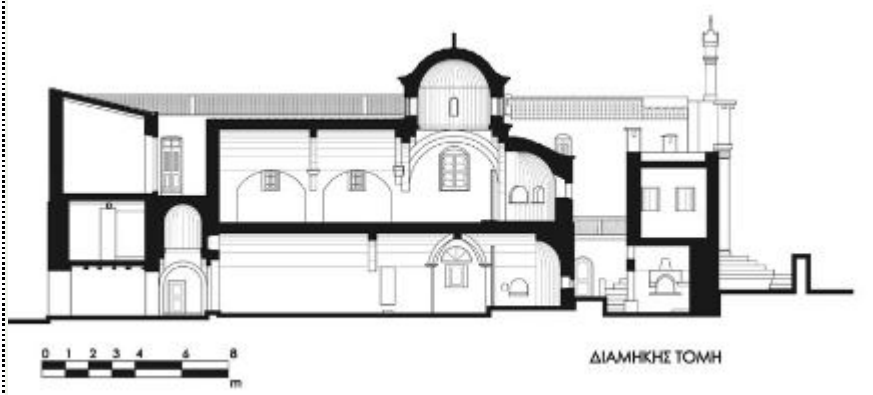
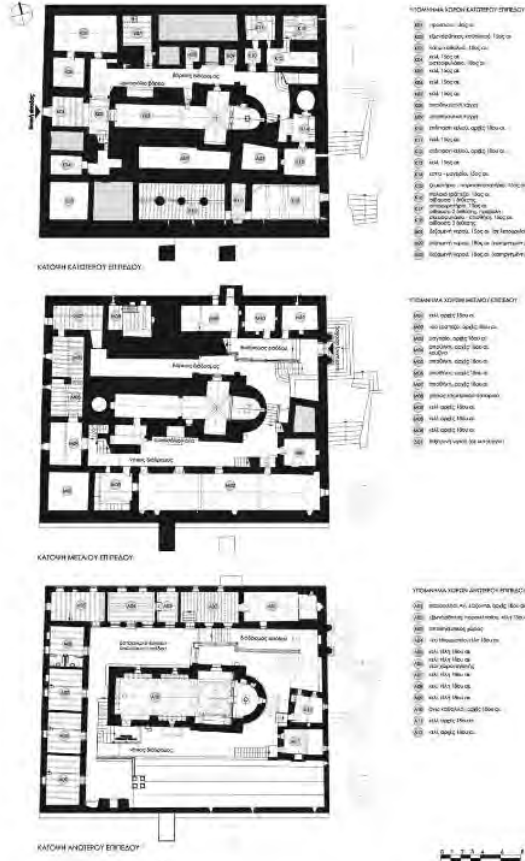

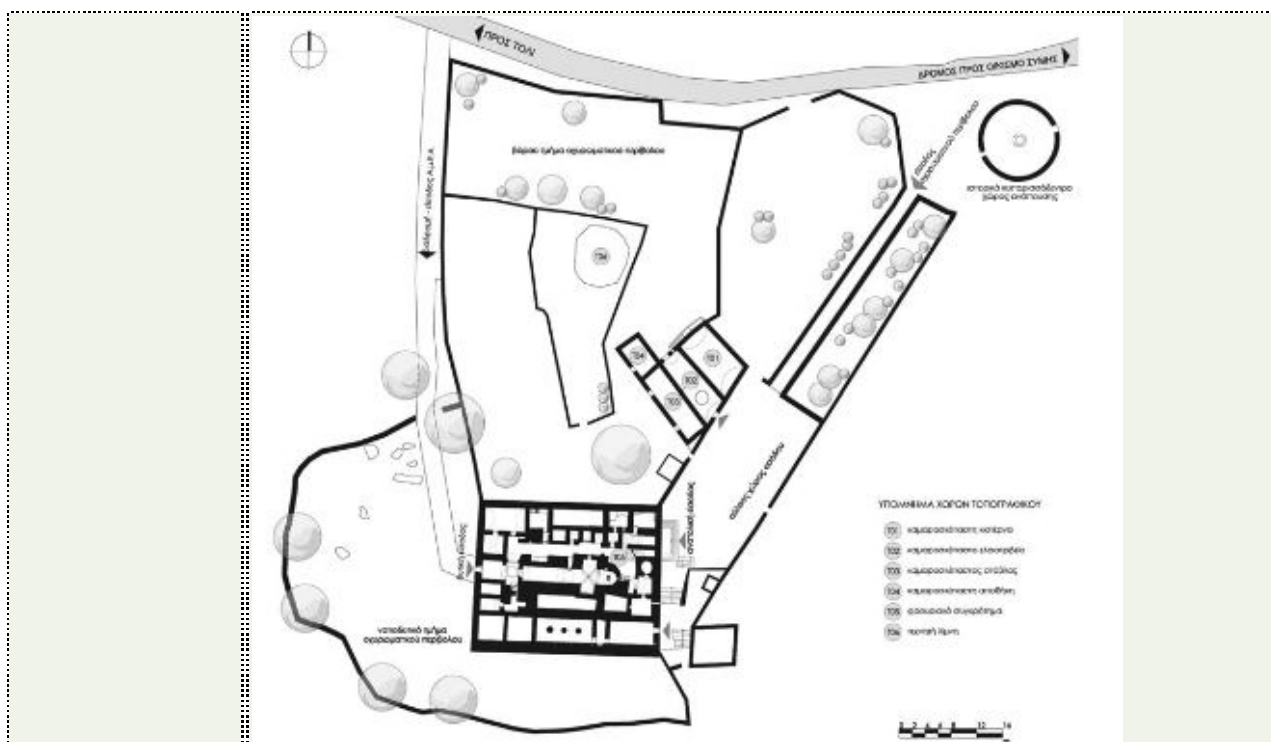
Το κάτω καθολικό μετά τις πρώτες σωστικές εργασίες

Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Συντεταγμένες	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο
Προσβασιμότητα	Από τον οικισμό της Σύμης στον δρόμο προς Πανορμίτη προς Ξισό

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)	Υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013 (Επιχειρησιακό πρόγραμμα Κρήτης και νήσων Αιγαίου) Φορέας υλοποίησης του έργου: ΕΦΑ Δωδεκανήσου
---------------------------------	---

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση	
---	--

Η πληροφορία του πολιτιστικού αποθέματος κάθε περιοχής ταξινομήθηκε σε δελτία τεκμηρίωσης στα οποία για κάθε μνημείο αναφέρονται τα στοιχεία της ταυτότητας του μνημείου όπως η ονομασία του μνημείου, η διοικητική υπαγωγή, η θέση και το είδος του, ο αρχιτεκτονικός του τύπος και η περίοδος κατασκευής, η ιστορική του ονομασία και η υφιστάμενη και αρχική του χρήση, τα στοιχεία της προστασίας του δηλαδή, ο φορέας, το καθεστώς, η ζώνη και το περιεχόμενο της προστασίας, παρατηρήσεις και πηγές των πληροφοριών, οι κηρύξεις, η κατάσταση διατήρησης και πιο συγκεκριμένα τα δομικά υλικά, οι φθορές και οι επεμβάσεις αποκατάστασης καθώς και αποτυπώσεις μέσω φωτογραφιών ή/και σχεδίων, ο χωρικός εντοπισμός του μνημείου και η χρηματοδότησή του.

Με αυτόν τον τρόπο η πληροφορία του πολιτιστικού αποθέματος οργανώνεται καλύτερα και η κωδικοποιημένη μορφή των πληροφοριών θα μπορέσει να χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος ΑΕΙ «Αειφόρος Ανάπτυξη Λιγότερο Αναπτυγμένων Περιοχών με τη Δημιουργία Νέων Τουριστικών Πόρων και Προϊόντων μέσω Ανάλυσης, Τεκμηρίωσης, Μοντελοποίησης, Διαχείρισης και Διατήρησης Πολιτιστικού Αποθέματος με χρήση Εφαρμογών ΤΠΕ».

Το σύνολο των δελτίων τεκμηρίωσης του πολιτιστικού αποθέματος των κηρυγμένων μνημείων βρίσκεται αναλυτικά στο Παράρτημα της παρούσας μελέτης.

Στη συνέχεια ενδεικτικά παρουσιάζονται εμβληματικά τοπία του νησιού, άρρηκτα συνδεδεμένα με την ιστορία του οικισμού της Σύμης.

Ρολόι στον Γιαλό

Ο λίθινος Πύργος του Ρολογιού βρίσκεται στο Γιαλό της Σύμης και αποτελεί σήμα κατατεθέν του νησιού. Κτίστηκε το 1880 και είναι η πρώτη εικόνα που συναντάει ο επισκέπτης κατά την είσοδό του στο λιμάνι. Αποτελεί δωρεά της οικογένειας Πετρίδη και λειτουργεί από το 1881. Δεν αποτελεί χαρακτηρισμένο μνημείο, ωστόσο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την εικόνα του λιμανιού όταν ο επισκέπτης προσεγγίζει το λιμάνι.

Εικόνα 65 Πύργος Ρολογιού. πηγή:

<https://www.allovergreece.com/Sights/Descr/39/657/el>

Αγ. Ιωάννης – εμβληματικό λίθινο μπαρόκ καμπαναριό

Εικόνα 66 Καμπαναριό. πηγή:
<https://thesekdromi.gr/ellada/symi/>

Το κωδωνοστάσιο του Ι.Ν. Αγίου Ιωάννη Προδρόμου στη Σύμη έχει ανεγερθεί το 1880. Έχει συνολικό ύψος 23,75 μ. Είναι πυργοειδούς μορφής και αποτελείται από επτά επίπεδα. Τα υπερκείμενα τμήματα αποτελούνται από μαρμάρινα αρθρωτά μέλη τα οποία συνδέονται με μεταλλικούς ήλους και οριζόντιους διαγώνιους συνδέσμους από λεπτές χαλύβδινες λάμες. Τα τρία κατώτερα τμήματα που αποτελούν τη βάση του κωδωνοστασίου είναι κατασκευασμένα με αργολιθοδομή με εξαίρεση τη βόρεια και νότια όψη των δύο κατώτερων τμημάτων, οι οποίες είναι κατασκευασμένες με λαξευτούς τοπικούς ασβεστόλιθους. Ο Ι. Ναός του Αγίου Ιωάννη της Σύμης κηρύχθηκε ιστορικό διατηρητέο μνημείο με την υπ' αριθμ. πρωτ. 17601/1601/14-11-1949 Απόφαση του Γενικού Διοικητού Δωδεκανήσου, που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα Γενικής Διοίκησης Δωδεκανήσου με αριθμό Φύλλου 36/12-12-1949. (Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης, 2022)

Η είσοδος στο κωδωνοστάσιο, γίνεται από θόλο στο ισόγειο και από θύρωμα στα ανατολικά με τοξωτή πόρτα και επίκρανα στη γένεση του ανωφλίου και διπλό περιθύρωμα. Το δυτικό θύρωμα είναι απλό οξυκόρυφο, ενώ έχει εντοιχισμένο στο υπέρθυρο αρχαίο μικρό αέτωμα. Το δεύτερο επίπεδο είναι από συμπαγή λιθοδομή, με ένα τοξωτό άνοιγμα προς τα ανατολικά, με πλαίσιο και τριγωνικό αέτωμα και μια τοξωτή θύρα από τα νότια, όπου καταλήγει η εξωτερική σκάλα, που οδηγεί στο κωδωνοστάσιο. Η επίστεψη του επιπέδου γίνεται με επιστύλιο και οριζόντια γείσα. Τα ανώτερα επίπεδα αποτελούνται από έναν εσωτερικό πύργο, που στο τρίτο και τέταρτο επίπεδο περιβάλλονται από στεγασμένους εξώστες. Το τρίτο επίπεδο έχει τρία τοξωτά ανοίγματα σε κάθε πλευρά, με μαρμάρινα στηθαία, ενδιάμεσους πεσσίσκους με επίκρανα και οριζόντιο γείσο, που φέρει το στηθαίο του υπερκείμενου ορόφου από μαρμάρινους κιονίσκους. Το τέταρτο επίπεδο έχει ένα μικρότερο στεγασμένο εξώστη σε κάθε πλευρά, με τοξωτό άνοιγμα και γωνιακούς πεσσίσκους, που αντιστοιχεί στο μεσαίο του υποκείμενου ορόφου. Οι εξώστες συνδέονται με τοξωτά ανοίγματα με τον κεντρικό πύργο και έχουν στέγη, πάνω από το οριζόντιο γείσο της επίστεψης, από εξαγωνικούς τρουλίσκους με γωνιακούς κιονίσκους και διάτρητα ενδιάμεσα διαφράγματα – πετάσματα. Το πέμπτο και το έκτο επίπεδο αποτελούν την συνέχεια του κεντρικού πύργου και είναι κατασκευασμένα από μαρμάρινα στοιχεία με δύο τοξωτά ανοίγματα στην κάθε πλευρά και πεσσίσκους με επίκρανα και οριζόντιο γείσο. Το τελευταίο επίπεδο της στέγασης είναι οκτάπλευρος τρουλίσκος με γωνιακούς κιονίσκους, που φέρουν επίκρανα, διάτρητα

πετάσματα και στην απόληξή τους, οριζόντιο γείσο. Ημισφαιρικός θολίσκος καλύπτει την στέγη, από οκτώ καμπυλωμένα μάρμαρινα στοιχεία, που συνδέονται στην κορυφή με τον σταυρό, αποτελώντας τη στέψη της κατασκευής. (Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης, 2022)

Πρόσφατα, προκυρήχθηκε, από το Ταμείο Ανάκαμψης, έργο που αφορά στη στερέωση και αποκατάσταση του κωδωνοστασίου του Ιερού ναού Αγίου Ιωάννη Προδρόμου στη Σύμη. Το έργο περιλαμβάνει τις εξής εργασίες: Κατασκευή μεταλλικού κριώματος σε όλο το ύψος, εφαρμογή αρμολογημάτων και ενεμάτων. Έλεγχος θεμελίωσης με διενέργεια διερευνητικών τομών με την εποπτεία της αρμόδιας ΕΦΑ και ενίσχυση της στο βαθμό που κρίνεται απαραίτητο. Αποτύπωση και τεκμηρίωση των βοτσαλωτών δαπέδων, που περιβάλλουν το καμπαναριό, πριν από τις εργασίες ενίσχυσης της θεμελίωσης και μετά το πέρας των εργασιών θα επανατοποθετηθούν. Καταγραφή και αρίθμηση των μαρμάρινων μελών, καταβίβαση και επανατοποθέτηση μετά τις εργασίες καθαρισμού (από ειδικό συνεργείο Συντηρητών Έργων Τέχνης), συντήρησης ή συμπλήρωσής τους. Τοποθέτηση μεταλλικών ενισχύσεων (ελκυστήρες, νάρθηκας, σύνδεσμοι, σκελετός ανάρτησης κωδώνων, σύστημα προέντασης) και κατασκευή διαζωμάτων. Η/Μ μελέτη εγκαταστάσεων για το φωτισμό λειτουργίας του και τοποθέτηση αλεξικέρανου. (Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης, 2022)

Αναγνωστήριο Αίγλη

Αποτελεί την πρώτη βιβλιοθήκη της Σύμης και το παλαιότερο αναγνωστήριο του Αιγαίου. Το δημοτικό αναγνωστήριο της Αίγλης ιδρύθηκε στις 24-9-1872 από τον δωρητή κ. Γεώργιο Ιωαννίδη και ανακαινίσθηκε το 2010. Στο αναγνωστήριο βρίσκονται σπάνια έγγραφα συνδεδεμένα με την ιστορία του νησιού της Σύμης όπως τα έγγραφα της Δημογεροντίας και της Τουρκοκρατίας. Επίσης υπάρχει μια σπάνια συλλογή βιβλίων. Τα έγγραφα είναι οργανωμένα σε προθήκες και βιβλιοθήκες και προσφέρουν μια βαθιά μελέτη της ελληνικής ιστορίας.

Εικόνα 68 Εσωτερικό Αναγνωστηρίου.

Εικόνα 67

πηγή: <https://visitsymi.gr/activities/anagnostirio-aigli/>

Δημοτικό Φαρμακείο στο Χωριό.

Πρόκειται για ισόγειο, ψηλοτάβανο, λιθόκτιστο κτίριο, κεραμοσκεπές, νεοκλασικό, συμμετρικό, με έντονα τονισμένο τον κεντρικό του άξονα. Αποτελείται από 3 όγκους σε σχήμα Π. Πλήθος μορφολογικά στοιχεία στολίζουν την πρόσοψη του κτιρίου: διακοσμητικές κορνίζες στο γείσο της στέγης περιμετρικές κορνίζες στα ανοίγματα που στέφονται με γείσο, κολώνες στην κεντρική είσοδο, αετώματα, ροζέτες κλπ.

Στα χρόνια της μεγάλης οικονομικής ακμής 1863 έως 1912 διαμορφώθηκαν αληθινά δημοκρατικοί κοινοτικοί και κοινωνικοί θεσμοί στο νησί της Σύμης.

Στον κοινωνικό τομέα ο Δήμος εξασφάλιζε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε όλους τους κατοίκους του νησιού, "δωρεάν", με κοινοτικούς γιατρούς που όριζε ο ίδιος ο πληθυσμός και τους διόριζαν και τους μισθοδοτούσαν οι δημοτικοί άρχοντες, και με το Δημοτικό Φαρμακείο, πάντοτε άρτια οργανωμένο και εφοδιασμένο.

Εικόνα 69 Η όψη του Δημοτικού Φαρμακείου. πηγή: <https://cosmopoliti.com/εξόρμηση-στη-σύμη/>

Οι υποψήφιοι κοινοτικοί γιατροί έπρεπε να έχουν πτυχίο Ελληνικού ή Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου, να "έχουν διατρίψει εν Ευρώπη" να έχουν πενταετή τουλάχιστον πείρα και αποδείξεις "ευδοκίμου εξασκήσεως εις την κλινικήν, την χειρουργικήν και την μαιευτικήν" (ο ένας) και "ή δυνατόν προς την οφθαλμολογίαν" (ο άλλος). Ο μισθός που πρόσφερε η Δημογεροντία ήταν πολύ υψηλός π.χ. για το έτος 1877 ήταν "800 έως 1000 αργυρά μετζίτια πληρωτέα αναλόγως κατά μήνα" στον κάθε γιατρό.

Οι Δημογέροντες για να εξασφαλίσουν τους πιο κατάλληλους γιατρούς ζητούσαν τη συνδρομή καθηγητών της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπως του Αφεντούλη, Βούρου, Γεωργίου Καραμήτσα, Χαραλάμπους Πρετεντέρη-Τυπάλδου, κατά τα έτη 1870 έως 1880.

Τα φάρμακα για το φαρμακείο ο Δήμος προμηθευόταν από κεντρικά φαρμακεία της Σύμης ή της Τεργέστης ή του Παρισιού. Τα δοχεία όπου τοποθετούσαν τα φάρμακα, είχαν παραγγελθεί στις Σέβρες.

Στο φαρμακείο υπηρετούσαν δύο άτομα, ένας φαρμακοποιός πτυχιούχος Πανεπιστημίου κι ένα πρακτικός. Επί πλέον βοήθεια στους άπορους Συμιακούς προσέφερε η Ιερά Μονή Πανορμίτη, το φιλανθρωπικό Σωματείο "Ο Χρυσόστομος" και η ιδιωτική πρωτοβουλία.

Ποντικόκαστρο – Μυλοτόπι

Το Ποντικόκαστρο βρίσκεται στην Άνω Σύμη, στην τοποθεσία Μύλοι του νησιού. Η ηλικία του κυκλικού πέτρινου κτίσματος δεν έχει προσδιοριστεί. Πιθανότατα πρόκειται για τύμβο ή ταφικό μνημείο, το οποίο οι ντόπιοι ονομάζουν "τάφο του Νηρέα".

Εικόνα 70 Ποντικόκαστρο. πηγή: <https://www.elliniko-panorama.gr/articles/22/5,6,14,7,23,25/Σύμη.html>

Δεν είναι γνωστό αν πρόκειται για τύμβο ή ταφικό μνημείο. Σύμφωνα με την μυθολογία ο τάφος του Νηρέα βρισκόταν στην Τρωάδα. Οι συμμακοί μύλοι είναι φτιαγμένοι από ντόπια πέτρα. Είναι οθωμανικής ή ιπποτικής περιόδου ή έχουν προέλθει από επαναχρησιμοποιημένα υλικά παλαιότερης ηλικίας; Το φερόμενο ταφικό μνημείο του Νηρέα είναι προκαρικής περιόδου ή πελασγικό.

Στο νησί της Σύμης εντοπίζονται συνολικά 22 μύλους. Έξι από αυτούς βρίσκονται στο μυλοτόπι που εντοπίζεται στην κορυφή του λόφου της Νουλιάς, που είναι και το μοναδικό μυλοτόπι στο νησί. Δύο ήταν οι μύλοι που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην παραγωγή σιτηρών και αλεύρων στη Σύμη κατά τη διάρκεια του Α' παγκόσμιου πολέμου. Ο μύλος της Κωντσαντάρνας και ο αλευρόμυλος η «η Φάμπρικα» που ανήκουν στη βιομηχανική περίοδο. Σε κανέναν από αυτούς δεν διασώζεται ο μηχανισμός ούτε εντοπίστηκαν στοιχεία σε βιβλιογραφία.

Η παραπάνω περιοχή παραμένει ακόμα και σήμερα χωρίς χαρακτηρισμό, ενώ η πρόσβαση καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη στον επισκέπτη.

Εικόνα 71 Τα ιστορικά ίχνη στο Μυλοτόπι. Πηγή:

https://www.google.com/maps/place/Μύλοι+Σύμης/@36.6156195,27.8439426,15z/data=!4m2!3m1!1s0x0:0x314fe7a74f4cd850?sa=X&hl=el&ved=2ahUKEwitmNag5Ib8AhWP16QKHewwAf8Q_BJ6BAhXEAg

Καλή Στράτα

Πρόκειται για ένα από τους πιο χαρακτηριστικούς δρόμους με 500 σκαλιά που συνδέει τις δύο περιοχές Χωριό και Γιαλό στον οικισμό της Σύμης. Η Πλατεία της Σκάλας στο Γιαλό- η “επίσημη” πλατεία του νησιού κατά τον 18ο αι.52- συνδέεται με την Πλατεία του Συλλόγου στο Χωριό- όπου βρίσκεται το κοινοτικό φαρμακείο και το Αναγνωστήριο του Συλλόγου- μέσα από 500 πέτρινα σκαλοπάτια. Ο δρόμος αυτός

ονομάζεται Καλή Στράτα. Κατά την περίοδο ακμής του νησιού, ο οικισμός που είχε αναπτυχθεί μέχρι τότε γύρω από το Κάστρο ξεκίνησε σταδιακά να επεκτείνεται προς το επίνειό του, αφού δεν υπήρχε πλέον ο φόβος των πειρατών. Εύποροι συμιακοί και έμποροι έχτιζαν τις κατοικίες τους μεταξύ των δύο περιοχών. Η Καλή Στράτα αποτέλεσε μία νέα συνοικία μέσω της οποίας συνδέθηκε το Χωριό με τον Γιαλό και η οποία στο πέρασμα των χρόνων αναπτύχθηκε, κατακλύζοντας την πλαγιά και δημιουργώντας ένα ενιαίο σύνολο.

Όπως μαρτυρούν οι κάτοικοι ο άξονας αυτός είναι συνδεδεμένος με την ιστορία της καθημερινής ζωής του νησιού. Ο Πανορμίτης Κρητικός χαρακτηριστικά αφηγείται : «*«Η Καλή Στράτα έλαμπε, ήταν πράγματι Καλή. Χαιρόσουν που κατέβαινες. Και εγώ ακόμα δεν πάω με το αυτοκίνητο, κατεβαίνω με τα πόδια, μ'αρέσει. Θα μου πεις γιατί σ'αρέσει, γιατί το συνήθισες; Δεν είναι που το συνήθισα, μ'αρέσει, πως να σου πω πως ο νιώθεις...**Σα μεγαλείο, είμαι συμιακός και κατεβαίνω**».*⁷⁷

Η διαδρομή σχηματίζεται από τα ενιαία μέτωπα που διαμορφώνουν οι όψεις των αρχοντικών, ενώ το πλάτος της ποικίλει από 2 μέχρι 10 μέτρα. Πρόκειται για αμιγώς δομημένο περιβάλλον, με την φύτευση να περιορίζεται στις αυλές ορισμένων σπιτιών, ή στα ερειπωμένα κτίρια, τα οποία εντοπίζονται πιο κοντά στο Γιαλό. Ο περιηγητής ξεκινώντας από το επίπεδο της θάλασσας, στην Πλατεία της Σκάλας, στο Γιαλό, και ακολουθώντας τη διαδρομή, κινείται παράλληλα με τις υψομετρικές καμπύλες και κατευθύνεται ανατολικά. Πλησιάζοντας στην Πλατεία του Συλλόγου, η κατεύθυνση της διαδρομής αλλάζει σημαντικά και πλέον κατευθύνεται στο νότο. Από εκείνο το σημείο τα σκαλοπάτια γίνονται πιο πυκνά και απότομα, για να καταλήξει η διαδρομή στην κεντρική πλατεία του Χωριού, αυτή του Συλλόγου.

Εικόνα 72 Η Καλή Στράτα των 500 σκαλιών. πηγή: <https://www.allaboutsymi.com/el/περιηγήσεις-διαδρομές/>

⁷⁷ Σιδέρη Ειρήνη, Καλή Στράτα: ίχνη του ενδιάμεσου σε μια διαδρομή της Σύμης, προπτυχιακή ερευνητική εργασία, ΕΜΠ, 2021

4.1.4.3 ΚΗΡΥΞΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΜΕΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ & ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΗ ΣΥΜΗ

Κήρυξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων από το Υπουργείο Πολιτισμού

Το ΥΠ.ΠΟ.Α έχει χαρακτηρίσει διατηρητέα μια σειρά μνημείων που χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας και αρχαιολογικούς χώρους τόσο στη νήσο Σύμη όσο και στις γειτονικές νησίδες. Παρακάτω ακολουθεί αναλυτική καταγραφή βάσει των ΦΕΚ, όπως αυτά δημοσιεύονται στον διαρκή κατάλογο των κηρυγμένων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της Ελλάδος του ΥΠ.ΠΟ.Α..

- ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949 ΥΑ 17601/1601/14-11-1949 “Περί ιστορικών διατηρητέων μνημείων Νήσου Σύμης.”

Κηρύσσομεν ιστορικά διατηρητέα τα κάτωθι Παλαιοχριστιανικά, Μεσαιωνικά και νεότερα μνημεία της νήσου Σύμης:

1. Τον Ναόν του Αγίου Ιωάννου εις τον Γιαλόν.
2. Την θολωτήν δεξαμενήν ύδατος εις τον Γιαλόν, την λεγομένην "του Κουλουνητή".
3. Τα λείψανα του Μεσαιωνικού Φρουρίου επί της αρχαίας Ακροπόλεως εις το Χωριό.
4. Τον ιστορημένον Ναόν του Αγίου Νικολάου εις το Χωριό.
5. Τον ιστορημένον Ναόν του Αγίου Δημητρίου εις το Χωριό.
6. Τον ιστορημένον Ναόν του Σταυρού εις το Χωριό.
7. Τον Ναόν του Αγ. Γεωργίου εις το Χωριό.
8. Την παλαιάν Συμιακήν οικίαν του Αιμιλιανού Πετεινάκη εις το Χωριό.
9. Την παλαιάν Συμιακήν οικίαν της Ειρήνης Χάσκα (Μαλαξού) εις το Χωριό.
10. Την παλαιάν Συμιακήν οικίαν της Αναστασίας Μιχαλούτσου εις το Χωριό.
11. Τα λείψανα της Παλαιοχριστιανικής Βασιλικής, μετά των ψηφιδωτών και των προσκτισμάτων αυτής, εις το βάθος του λιμένος του Νημπορειού.
12. Τα τρία ναΐδρια "Μέσα Σωτήρης", "Μιχαηλιδάκια" και "Μέσα Παναΐδι" τα επί των λειψάνων της προηγουμένης Παλαιοχριστιανικής Βασιλικής εις το Νημπορειό.
13. Τα ερείπια του υπογείου καμαροσκεπέστου κτίσματος Νοτίως της Παλαιοχριστιανικής Βασιλικής του Νημπορειού, τα λεγόμενα "Τα δώδεκα Σπήλια".
14. Τα ερείπια του Παλαιοχριστιανικού κτίσματος, Ανατολικώς των λειψάνων της Παλαιοχριστιανικής Βασιλικής του Νημπορειού.
15. Τον ναΐσκον του Αγίου Γεωργίου του Αυλακιώτη εις το Πέδι μετά των περί αυτόν λειψάνων του παλαιότερου ναού.
16. Την Μονήν του Προφήτη Ηλία μετά των κελίων και των εντός αυτής ιστορημένων ναΐσκων του Προφήτου Ηλία και της Υπαπαντής.
17. Την Μονήν της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος την λεγομένην "ο Μικρός Σωτήρης" μετά των κελίων και του ιστορημένου Ναού.
18. Την Μονήν του Ταξιάρχου Μιχαήλ, την λεγομένην "ο Κοκκιμήδης", μετά των κελίων και του ιστορημένου ναΐσκου.
19. Τον ιστορημένον ναΐσκον του Αγ. Ιωάννου της Τσαγκριάς.
20. Την Σταυροπηγιακήν Μονήν του Ταξιάρχου Μιχαήλ του λεγομένου "Μιχαήλης ο Ρουκουνιώτης" μετά των κελίων και των δύο υπερκειμένων αλλήλων ιστορημένων ομωνύμων Ναών.
21. Την παρακειμένην Μονήν των Αγ. Αναργύρων μετά του ιστορημένου ομωνύμου ναού.
22. Τον ιστορημένον ναΐσκον της Μονής της Παναγίας της Μυρταριωτίσσης.
23. Την Μονήν του Αγίου Κωνσταντίνου μετά των κελίων και του ιστορημένου ομωνύμου Ναού.
24. Την Μονήν της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, την λεγομένην "Παναΐδι", κάτωθεν και βορείως του Σταυρού του Πολέμου μετά των κελίων και του ιστορημένου Ναού.
25. Τον ιστορημένον ναΐσκον του Αγίου Προκοπίου εις την ιδίαν περιοχίν.
26. Τον ιστορημένον ναΐσκον της Αγίας Μαρίνης της Νεράς.
27. Τον ιστορημένον ναΐσκον του Αγίου Ιωάννου της Νεράς.

28. Την Μονή της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος την λεγομένην "ο Σωτήρης ο Μεγάλος" μετά των κελίων, των παρεκκλησίων και του ομωνύμου τοιχογραφημένου Ναού.

29. Τον ιστορημένον ναΐσκον του Μιχαήλ του Ταξιάρχου, του λεγομένου "Κουρκουνιώτης".

30. Την Μονή του Μιχαήλ του Ταξιάρχου του λεγομένου "Πανορμίτης" μετά των κελίων και του ιστορημένου ομωνύμου Ναού.

- ΦΕΚ 175/Β/26-3-1966 ΥΑ 2258/4-2-1966 "Περί κηρύξεως ιστορικών διατηρητέων μνημείων."

"Αποφασίζομεν όπως κηρυχθούν ως ιστορικά διατηρητέα μνημεία τα κάτωθι:
[...]

3) ΙΘ Περιφέρειας Αρχαιοτήτων:

α) Ο ναός των Αγίων Σαράντα εις Άλινδα Λέρου.

Β) Το μονύδριον του Ταξιάρχου Μιχαήλ του Αυλακιώτη εις το Πέδι Σύμης.

- ΦΕΚ 881/Β/3-11-1971 ΥΑ 24908/23-10-1971 "Περί κηρύξεως της κωμοπόλεως Σύμης ως ιστορικού τόπου χρήζοντος ιδιαίτερας προστασίας."

Κηρύσσεται ως ιστορικός τόπος και διατηρητέον μνημείον άπαν το αρχιτεκτονικόν σύνολον το περιλαμβανόμενον εντός της κωμοπόλεως Σύμης και δη εντός των ορίων του ισχύοντος ρυμοτομικού σχεδίου αυτής ως εμφανίζον όλως ιδιαίτερον ιστορικόν και καλλιτεχνικόν ενδιαφέρον και αποτελούν χρησιμότατον στοιχείον διά την ιστορίαν της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής.

- ΦΕΚ 594/Δ/13-11-1978 ΠΔ 19-10-1978 "Περί χαρακτηρισμού ως Παραδοσιακών Οικισμών τινών του Κράτους και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικιπέδων αυτών."
- ΦΕΚ 286/Β/16-5-1988 ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/8295/199/19-4-1988 "Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο τον Ι. Ναό Αγίας Ειρήνης που βρίσκεται στη θέση Νημπορειό της Σύμης διότι είναι ένα από τα χαρακτηριστικά δείγματα του μεταβυζαντινού Δωδεκανησιακού αρχιτεκτονικού τύπου των μονόχωρων με νευρωτά σταυροθόλια ναών."

Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο τον Ι. Ναό Αγίας Ειρήνης που βρίσκεται στη θέση Νημπορειό της Σύμης διότι είναι ένα από τα χαρακτηριστικά δείγματα του μεταβυζαντινού Δωδεκανησιακού αρχιτεκτονικού τύπου των μονόχωρων με νευρωτά σταυροθόλια ναών.

- ΦΕΚ 357/Β/7-6-1988 ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/920/1992/11-5-1988

Χαρακτηρίζουμε ως έργο τέχνης και ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν 1469/50, το κτίριο που στεγάζει το Δημοτικό Φαρμακείο του Χωριού Σύμης, καθώς και όλη την επίπλωση και τον εξοπλισμό του φαρμακείου (ράφια, βάζα κλπ.), γιατί ως κτίριο έχει αξιόλογα αρχιτεκτονικά και μορφολογικά στοιχεία και ως φαρμακείο είναι μια απόδειξη της μεγάλης ανάπτυξης που είχε εκείνα τα χρόνια το νησί (1884 που κτίστηκε) και ακόμα είναι στενά συνδεδεμένο με τις μνήμες των κατοίκων και αποτελεί σημείο αναφοράς για αυτούς.

- ΦΕΚ 448/Β/30-6-1988 ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/919/21803/23-5-1988

Χαρακτηρίζουμε ως έργο τέχνης και ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν 1469/50 "Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενεστέρων του 1830" την παλιά βιοτεχνία κατασκευής καμπανών του Αναστ. Αναστασιάδη στο Εμπορείο Σύμης, διότι πρόκειται για τη μοναδική βιοτεχνία κατασκευής καμπανών στα Δωδεκάνησα, η οποία χτίστηκε το 1865 και εξακολουθεί να λειτουργεί και αποτελεί μοναδικό δείγμα βιομηχανικού κτιρίου της εποχής. Αναπόσπαστα μέρη του βιομηχανικού μνημείου αποτελούν η υψικάμινος, ο μεγάλος αντανakλαστικός φούρνος για την κατασκευή καμπανών, η λιθόκτιστη τσιμιά, δύο χωνευτοί φούρνοι, ξύλινες σκάφες, ξύλινα καλούπια καμπανών (ρωσικής προέλευσης), όλα τα εργαλεία, η στέρνα καθώς και ο αύλειος χώρος με τον πυλώνα του

- ΦΕΚ 530/Β/27-7-1988 ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1186/29434/27-6-1988

Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν 1469/50 το κτίριο του φούρνου ιδιοκτησίας κας Χαριτωμένης Αντώνογλου στο Χωριό Σύμης, γιατί αποτελεί αξιόλογο παράδειγμα κτιρίου ειδικής χρήσης σε νησιωτικό οικισμό, που διασώζει και τον εξοπλισμό του. Πρόκειται για ημιδιώροφο κτίριο, με χαρακτηριστικά τοπικής λαϊκής αρχιτεκτονικής και κάτοψη προσαρμοσμένη στη λειτουργία του.

- ΦΕΚ 761/Β/19-10-1988

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1992/31656/6-10-1988

Χαρακτηρίζουμε ως έργο τέχνης και ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν 1469/50, την αγροικία ιδιοκτησίας Μαίρης Συμεωνίδου, στην περιοχή της Ιεράς Μονής Σωτήρος στη Σύμη, διότι είναι αξιόλογο δείγμα αρχιτεκτονικής κατοικίας-αγροικίας της περιοχής, χτισμένη μεταξύ 1880 και 1890 από Κρητικούς τεχνίτες που έχουν συνδυάσει έντεχνα σε αυτή τα λαϊκά με τα νεοκλασικά στοιχεία και είναι στοιχείο σημαντικό για τη μελέτη της εξέλιξης της αρχιτεκτονικής της Σύμης.

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1993/41803/6-10-1988

Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν 1469/50, το κτίσμα που είναι γνωστό ως "Αγορά", ιδιοκτησίας Εμμανουήλ και Μερκουρίου Παπαμιχαήλ στη Σκάλα Σύμης, διότι είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον δείγμα αρχιτεκτονικής στην οποία συνδυάζονται με αρμονία τα νεοκλασικά με τα λαϊκά μορφολογικά στοιχεία και διότι είναι στοιχείο σημαντικό για τη μελέτη της εξέλιξης της αρχιτεκτονικής στη Σύμη και γενικότερα στα Δωδεκάνησα.

- ΦΕΚ 564/Β/28-7-1993

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1312/36783/15-7-1993

Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο, σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 1469/50 το Σιδηρουργείο Βολανάκη στο Γιαλό της νήσου Σύμης Δωδ/σου μαζί με τον περιβάλλοντα χώρο του, όπως σημειώνεται με τα στοιχεία Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Α στο συνημμένο τοπογραφικό διάγραμμα. Κτισμένο το 1866, αποτελεί μοναδικό δείγμα Βιομηχανικού κτιρίου της εποχής, απαραίτητο για τη μελέτη της ιστορίας της Αρχιτεκτονικής και αναπόσπαστα συνδεδεμένο με τις μνήμες των κατοίκων του νησιού.

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1311/36785/15-7-1993

Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο και έργο τέχνης σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν 1469/50 το κτίριο όπου στεγάζεται το αναγνωστήριο ΑΙΓΛΗ στο Γιαλό Σύμης διότι πρόκειται για κτίριο με αξιόλογα νεοκλασικίζοντα μορφολογικά στοιχεία στις όψεις, το οποίο αποτελεί πολύτιμη και ζωντανή μνήμη της πνευματικής και κοινωνικής ζωής της Σύμης, άρρηκτα συνδεδεμένο με την ιστορία του τόπου και σημείο αναφοράς των κατοίκων του νησιού.

- ΦΕΚ 215/Β/24-3-1995 ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/892/17-3-1995 “Χαρακτηρισμός της οικίας Γ. Γεννηματά στο Εμπορείο Σύμης Δωδ/σου ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου και ορισμός ζώνης προστασίας 3μ. περιμετρικά της οικίας.”

Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο την οικία του Γιώργου Γεννηματά στο Εμπορείο Σύμης Δωδεκανήσου, με ζώνη προστασίας τα 3 μ. περιμετρικά του κτιρίου, γιατί αφενός μεν είναι σπίτι του αείμνηστου Έλληνα πολιτικού Γεωργίου Γεννηματά που έζησε εκεί τα νεανικά του χρόνια και είναι συνδεδεμένο με τις μνήμες της οικογένειάς του και των κατοίκων του νησιού, αφετέρου δε είναι αξιόλογο κτίσμα τοπικής νησιώτικης αρχιτεκτονικής κτιρίου του 1870, σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας της Αρχιτεκτονικής.

- ΦΕΚ 228/ΑΑΠ/05-09-2011 ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623/23-08-2011 “Εγκριση κήρυξης ως αρχαιολογικών χώρων της νήσου Σύμης και των γειτονικών νησίδων Νίμος, Αγ.Μαρίνα, Σεσκλί, Κουλουντρός, Αρτικονήσι, Τρούμπετο, Πήδημα και Μαρμαράς, Περιφερειακής Ενότητας Δωδεκανήσων, Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.”

Εγκρίνεται η κήρυξη ως αρχαιολογικών χώρων της νήσου Σύμης και των γειτονικών νησίδων Νίμος, Αγ. Μαρίνα, Σεσκλί, Κουλουντρός, Αρτικονήσι, Τρούμπετο, Πήδημα και Μαρμαράς, Περιφερειακής Ενότητας Δωδεκανήσων, Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, για την αποτελεσματικότερη προστασία των αρχαιοτήτων, που βρίσκονται στις περιοχές αυτές και χρονολογούνται από τα προϊστορικά έως τα μεταβυζαντινά χρόνια.

Συγκεκριμένα μεταξύ των πολυάριθμων αρχαιοτήτων περιλαμβάνονται:

Α) Εγκαταστάσεις του τέλους της Νεολιθικής και των αρχών της Πρώιμης Εποχής Χαλκού (λείψανα προϊστορικής οχύρωσης στη θέση Δαφνί και νεολιθική εγκατάσταση στη θέση Πανορμίτης στη νήσο Σύμη, προϊστορική εγκατάσταση στη θέση Κοκκινόχωμα στη νησίδα Σεσκλί, της Μέσης (στη θέση Κάστρο, στο Χωριό νήσου Σύμης) και των αρχών της Ύστερης Εποχής του Χαλκού (οικισμός και τύμβος στη θέση Δρακούντα στη νήσο Σύμη), καθώς και των μυκηναϊκών χρόνων (στην θέση Κάστρο), καθώς και άλλες αρχαιότητες προϊστορικών αρχαιοτήτων στις νησίδες Μαρμαράς και Τρούμπετο.

Β) Τμήματα οχυρώσεων και συναφών έργων (στο «Καστρούδι στα Λουριά», στο Πότι, στα Τσαγκριά, στο Μαρόνι και Γαδαρόμαντρα, στον Μεθυστή, στη Φανερωμένη και στα Κωτικά της Σύμης, στα Θολάρια της νησίδας Νίμος) και λοιπών εγκαταστάσεων κλασικής εποχής (ταφικό μνημείο στη Δρακούντα, τύμβος και κτίσμα στη θέση «Ποντικόκαστρο» στα Νουλιιά, αρχαίο νεκροταφείο στον Αγ. Ιωάννη στον Γιαλό, μνημειώδη κτήρια στα Πέταλα και στη θέση «Του Δράκου» στο Πέδι, αναλημματικοί τοίχοι στη Λελληνική, τμήμα αμαξιτής οδού στη θέση «Αμαξική», θέσεις λατόμησης βόρεια της Παναγίας της Ελεμονήτριας στη θέση «Εκεί Πίσω» και στη Λυγή, ίχνη ελαιουργικών και αμπελοοινικών εγκαταστάσεων -ληνοί- στη θέση «Σετιά», καθώς και άλλα κατάλοιπα της εποχής αυτής στη θέση Μαντάλα, στη θέση «Κάστρο της Βασιλοπούλας» στον Καντό και στο Νημποριό της Σύμης, μεγάλος κιβωτιόσημος τάφος στον Κουλουντρό, μώλος στο Σεσκλί και δύο θολωτά κτίσματα στο Αρτικονήσι), και κυρίως ελληνιστικών χρόνων (στις θέσεις Κοκκινόχωμα-Κιόνια, Δρακούντα και «Στους Στραβούς» Σύμης και στη θέση Κάστρο και στον όρμο της Σκομισσάς της νησίδας Σεσκλί), οπότε τοποθετείται η μεγάλη ακμή της νήσου Σύμης.

Γ) Παλαιοχριστιανικά κατάλοιπα (βασιλική στη θέση «Μιχαηλιδάκια», κτήριο στα ανατολικά του ναού, γνωστού ως «Σωτήρης», και υπόγειο ταφικό συγκρότημα στη θέση «Δώδεκα Σπήλια» στο Νημποριό, βασιλική στην Αγία Ειρήνη στον Έξω Νημποριό, βασιλική κάτω από το ναύδριο του Αρχάγγελου Μιχαήλ του Αυλακιώτη στο Πέδι νήσου Σύμης και νεκροταφείο στο Ταβίρι της νησίδας Νίμος).
Δ) Βυζαντινά (Αγ. Ιωάννης στα Τσαγκριά και Αγ. Προκόπιος στις Ζυμωσύνες Σύμης) και Μεταβυζαντινά ναύδρια (Ανάληψη, Αγ. Γεώργιος ο Κυλινδριώτης στο Νημποριό, Αγ. Δημήτριος στην Κάτω Μεριά, Αγ. Αιμιλιανός, Αγ. Δημήτρης στη θέση «Λάκκος», Αγ. Νικήτας και Αγ. Γεώργιος ο Φτωχός στα Κωτικά, Αγ. Γεώργιος στη Δρακούντα, Παναγία η Αλεθινή στα Πέταλα, Άι-Γιάννης ο Σταφυλάς, Αγ. Νικόλαος και Αγ. Θωμάς στο Πέδι, Ζωοδόχος Πηγή στο Βρυσί, Παναγία η Χαμιώτισσα στις Χαμές, Αγ. Μαρίνα στο Λιενί, Αγ. Παρασκευή στα Μάρμαρα, Αρχάγγελος Μιχαήλ ο Περιβιώτης, Αγ. Γεώργιος, Αγ. Νικήτας Αγ. Νικόλαος, Παναγία η Ξισώτισσα και Άγιοι Απόστολοι στον Ξίσο, Αγ. Αικατερίνη στη θέση «Στύλος-Βίγλα», Άι-Γιώργης ο Δυσάλωνας, Αγ. Νικόλαος στα Τσαγκριά, Αγ. Μαρίνα στο Πότι Αρχάγγελος Μιχαήλ ο Καϊλλιώτης, Παναγία η Βουναριώτισσα στη Λυγή, Αγ. Παντελεήμονας στη Νανού, Αγ. Ιωάννης του Αμπελιού, Αγ. Δημήτριος, Αγ. Μαρίνα και Παναγία η Στρατερή στα Νερά, Αγ. Νικήτας στις Ζυμωσύνες, Παναγία του Σάβλη και Σταυρός του Πολέμου στις Ζυμωσύνες, Αγ. Νικόλαος στην Κεφαλή, Αγ. Ιωάννης ο Θεολόγος στα Ροδά και Αγ. Βασίλειος στη Λάπαθο, Αρχάγγελος Μιχαήλ ο Κουρκουνιώτης, Προφήτης Ηλίας στον Ανήφορο, Παναγία των Ζερών στις Ζέρες, Άι-Γιάννης της Αθερίνας στη Μαραθούντα, ναύδρια Αγ. Κωνσταντίνου και Ελένης και Σταυροπροσκυνήσεως μέσα στον αρχαίο πύργο στην Φανερωμένη και Άι-Γιάννης της Σχιστής στα Καρινιά της Σύμης, Παναγιά και Παναγιά η Υπακοή στο Νίμο, ναύδριο με κελιά στην Αγ. Μαρίνα και Αγ. Παύλος στο Σεσκλί) και μοναστηριακά συγκροτήματα (Αρχάγγελος Μιχαήλ ο Ρουκουνιώτης και Αγ. Ανάργυροι στην Έρικα, Αγ. Φιλήμονας, Παναγία η Ελεούσα, Παναγία η Μαρταριώτισσα στα Μαριά, Προφήτης Ηλίας στη Λελλενική, Άγιος Κωνσταντίνος στη θέση «Βίλα-Τσαγκριά», Ταξιάρχης Μιχαήλ ο Κοκκιμήδης, «Μεγάλος Σωτήρης» στα Νερά και «Μικρός Σωτήρης» στη Αυγή και ο Ταξιάρχης Μιχαήλ ο Πανορμίτης του 18ου αι. στη Σύμη) καθώς και κατάλοιπα μεσαιωνικών οχυρώσεων (στο Βουνό Κάρι και στη θέση Κωτικά-Ροδά, στο Κάστρο στο Χωριό και στο Ποντικόκαστρο «του Σωτήρη» στα Νερά της Σύμης).

Ε) Σπήλαια (στο Πέδι, στις Καντήλες, στο Ακρωτήριο Κατσούνα-Απιάνα, η «Σπηλιά της Σκορδαλούς» στη Σύμη, «Σπηλιά Σεραφή» στο Νίμο).

Η περιοχή του κηρυσσόμενου αρχαιολογικού χώρου περιλαμβάνει ολόκληρη τη νήσο Σύμη και τις γειτονικές της νησίδες Νίμος, Αγ. Μαρίνα, Σεσκλί, Κουλουντρός, Αρτικονήσι, Τρούμπετο, Πήδημα και Μαρμαράς που περιέχονται στο συνημμένο απόσπασμα φύλλου χάρτου της Γ.Υ.Σ., κλίμακας 1:50.000.

4.1.4.4 ΧΩΡΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Στη Σύμη χτυπάει η καρδιά της Δωδεκανήσου. Στην οικία Καμψόπουλου (νυν ξενοδοχείο “Catherinettes”) η επιγραφή «Η παράδοση της Δωδεκανήσου στους Συμμάχους υπεγράφη εις το οίκημα τούτο την 8η Μαΐου 1945» μαρτυρά την ιστορική σημασία του νησιού.

Η λειτουργία στη Σύμη του αρχαιότερου αναγνωστηρίου στο Αιγαίο, αυτό της «Αίγλης» (1872), της Σχολής της Αγίας Μαρίνας(1765-1821),στη συνέχεια του ελληνικού σχολείου του Κάστρου ,του Θεάτρου Σύμης(1881)κ.ά. μαρτυρούν το υψηλό πνευματικό επίπεδο των κατοίκων του νησιού .

Στη Σύμη υπάρχουν τα εξής Μουσεία:

• Αρχαιολογικό-Λαογραφικό Μουσείο

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Σύμης ιδρύθηκε το 1961 και βρίσκεται στη συνοικία του Αγίου Αθανασίου στο Χωριό, όπως ονομαζόταν το παλαιότερο τμήμα της πόλης. Στεγάζεται σε αρχοντικό σπίτι που αποτελείται από «ανώγειον, κατώγειον, μαγειρείον, στέρναν και αυλήν», με νεοκλασικά στοιχεία που προστέθηκαν το 1875. Τα εκθέματα καλύπτουν διαχρονικά την ιστορία του νησιού από την προϊστορική εποχή έως και τους μεταβυζαντινούς χρόνους.

Η είσοδος οδηγεί σε βοτσαλωτή αυλή, όπου είναι εκτεθειμένα αρχαία και παλαιохριστιανικά γλυπτά (ενεπίγραφες επιτύμβιες στήλες, ελληνιστικοί βωμοί, κιονόκρανα κ.ά.). Στη μικρότερη εσωτερική αυλή είναι τοποθετημένοι αμφορείς διαφόρων εποχών.

Αφιερωμένη στους αρχαίους χρόνους είναι η πρώτη αίθουσα, στον χώρο της κουζίνας του κυρίως σπιτιού. Εκτίθενται επιτύμβια και αναθηματικά γλυπτά από τον 5ο αι. π.Χ. έως τον 2ο αι. μ.Χ. Σε προθήκη που έχει διαμορφωθεί στο τζάκι εκτίθενται υφαντικά βάρη και κεραμική από την ύστερη εποχή του Χαλκού, την αρχαϊκή, ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή, ενώ στο παλιό ερμάρι τρεις πήλινες γυναικείες προτομές, κτερίσματα του 5ου αι. π.Χ. και «θησαυρός» χάλκινων ρωμαϊκών νομισμάτων.

Στη δεύτερη αίθουσα πληροφορούμαστε από χάρτες τα μνημεία του νησιού κατά την παλαιохριστιανική, βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο. Από τα αντικείμενα των παλαιохριστιανικών χρόνων εκτίθενται γλυπτά, καθώς και φωτογραφίες του ψηφιδωτού δαπέδου από τη βασιλική στο Νημπορειό. Από τη βυζαντινή περίοδο, την ιπποτοκρατία και τη μεταβυζαντινή εκτίθεται φωτογραφικό υλικό με αντιπροσωπευτικά δείγματα ζωγραφικής από τον διάκοσμο ορισμένων σημαντικών μνημείων, όπως από τον Άγιο Ιωάννη της Τσαγγιάς, τον Άγιο Προκόπιο, καθώς και δείγματα μεταβυζαντινής αρχιτεκτονικής.

Στην ίδια αίθουσα, σε μια μικρή προθήκη παρουσιάζονται χάλκινα νομίσματα που καλύπτουν χρονικό διάστημα από τη ρωμαϊκή εποχή έως την ιπποτοκρατία και σε μια άλλη βιτρίνα προβάλλονται εφυσωμένα κεραμικά πινάκια των αρχών του 13ου αιώνα. Σε ξεχωριστό πίνακα γίνεται γραπτή αναφορά στο Κάστρο του Χωριού και την εκκλησία της Παναγίας (19ος αι.). Επίσης, ξεχωριστή είναι η αναφορά στο Μοναστήρι του Πανορμίτη με μια ξύλινη ανάγλυφη εικόνα, που φέρει παράσταση του αρχαγγέλου Μιχαήλ, προστάτη του μοναστηριού, και τον περιηγητικό χάρτη με την αντίστοιχη περιοχή.

Η τρίτη αίθουσα είναι αφιερωμένη στη μεταβυζαντινή τέχνη και περιλαμβάνει εικόνες αυτής της περιόδου, καθώς και φωτογραφίες από τον τοιχογραφικό διάκοσμο του καθολικού της μονής Μιχαήλ Ρουκουनिώτη (1738), του Προφήτη Ηλία (1734) και της Μεταμόρφωσης του Χριστού (Μεγάλος Σωτήρης, 1727). Εκτός αυτών εκτίθεται ξυλόγλυπτος επιτάφιος και μια ξυλόγλυπτη κασέλα. Σε βιτρίνα εκτίθενται εικόνες, αντικείμενα μικροτεχνίας και χειρόγραφα βιβλία.

Η τέταρτη αίθουσα, που ουσιαστικά είναι το χολ του σπιτιού με τη νεοκλασική είσοδο, περιλαμβάνει αεροφωτογραφία του νησιού, απεικονίσεις του σε χάρτες περιηγητών (15ος-17ος αι.), μεταλλικό χρηματοκιβώτιο караβιού, εξάντες και δύο πίνακες με ανάγλυφες παραστάσεις караβιών. Σε εξέχουσα θέση προβάλλεται πάνω σε γαλάζιο φόντο το γνωστό ξυλόγλυπτο ακρόπρωρο με γυναικεία κεφαλή.

Η πέμπτη αίθουσα έχει λαογραφικό υλικό (γυναικείες φορεσιές, ξυλόγλυπτες και ζωγραφιστές κασέλες, πίνακες, καθρέπτη κλπ.), καθώς και φωτογραφία του οικισμού πριν από την καταστροφή του κατά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Επίσης, επισκέψιμοι είναι οι βοηθητικοί χώροι στα βορειοανατολικά της αυλής με ζωγραφιστό ξύλινο γείσο και τα μαγειρικά σκεύη στα ράφια (χώροι 6 και 7).

ΣΑΛΑ ΧΑΤΖΗΑΓΑΠΗΤΟΥ

Η Σάλα Χατζηαγαπητού συνδέεται με πέτρινη σκάλα με το Αρχαιολογικό Μουσείο, με το οποίο αποτελεί ενιαίο επισκέψιμο χώρο. Πρόκειται για ένα τρίπατο, πετρόκτιστο αρχοντικό με όψη κάστρου εξωτερικά, που περιβάλλεται από ψηλό μαντρότοιχο. Ερειπώθηκε με τον χρόνο και αναστηλώθηκε το 1971 από την Αρχαιολογική Υπηρεσία. Από τη βοτσαλωτή αυλή οδηγούμαστε μέσω της κύριας εισόδου στην κεντρική αίθουσα υποδοχής, η οποία είναι διάτρητη από παράθυρα και φεγγίτες και στεγάζεται με ξύλινο ταβάνι. Το δάπεδο καλύπτεται με πλάκες και βότσαλα, διευθετημένα σε γεωμετρικά σχέδια. Οι τοίχοι καλύπτονται με αξιόλογες τοιχογραφίες, από τις οποίες σώζονται τμήματα με παραστάσεις των συμβόλων των Ευαγγελιστών και με απεικονίσεις νεαρών εραστών, έργα πιθανώς ντόπιων καλλιτεχνών. Στις στενές πλευρές έχει διαμορφωθεί καθιστικό με ξύλινους πάγκους και εξώστης πάνω από την είσοδο για τη θέση ορχήστρας. Οι λοιποί χώροι περιλαμβάνουν γραφείο, τραπεζαρία, υπνοδωμάτια, «γεροντομοίρι», «κρυφτούρι», όπου έκρυβαν τα πολύτιμα αντικείμενα, κουζίνα κ.ά. Διέθετε, επίσης, βοηθητικούς χώρους στον ημιώροφο και στα υπόγεια.

Η αρχιτεκτονική του ξεχωρίζει από τα άλλα κτίσματα του οικισμού. Πιθανότατα χτίστηκε στα τέλη του 18ου αιώνα βάσει σχεδίου φερμένου από τη Βενετία, δείγμα οικονομικής ευχέρειας της οικογένειας Χατζηαγαπητού.

• Ναυτικό Μουσείο

Βρίσκεται στην Πλατεία 8ης Μαΐου 1945 στο Γιαλό και από το 1990 στεγάζεται σε ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά νεοκλασικά κτίρια της περιοχής, εκεί που άλλοτε βρισκόταν ο κεντρικός ταρσανάς της Σύμης.⁷⁸

Εικόνα 73 Το Ναυτικό Μουσείο στο Γιαλό. πηγή: http://www.wondergreece.gr/v1/el/Perioxes/Symi/Politismos/Moyseia/10324-Naytiko_moyseio

Με τους Συμιακούς σφουγγαράδες να κατέχουν μία σημαντική θέση στην σπογγαλιεία της περιοχής, το μουσείο δεν θα μπορούσε να μην αφιερώσει τη μεγαλύτερη ενότητά του σε αυτούς. Εδώ παρουσιάζονται εκθέματα όπως καταδυτικές μηχανές, σκάφανδρα, είδη σφουγγαριών, σκανταλόπετρες, αλλά και διάφορα

⁷⁸ <https://museumfinder.gr/item/naftiko-mousio-symis/>

άλλα εξαρτήματα σφουγγαράδων που αποτελούν δωρεά του παραδοσιακού μηχανουργού Τάσου Αναστασιάδη, ενώ τα διάφορα ομοιώματα σπογγαλιευτικών σκαφών αποτελούν έργα του Αντώνη Πολιά.⁷⁹ Μία επίσκεψη στο μουσείο αυτό θεωρείται επιβεβλημένη, καθώς ο επισκέπτης θα έχει την ευκαιρία να κάνει ένα ταξίδι στην τεράστια ναυτική ιστορία του νησιού, που σημάδεψε την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Σύμης.

4.1.4.5 ΑΪΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Για το μεγαλύτερο μέρος της συγγραφής του συγκεκριμένου κεφαλαίου, καθοριστική ήταν η αρωγή της κας. Νικολής Σεβαστή, προέδρου της Ένωσης Γυναικών Σύμης⁸⁰, ενός σπουδαίου και σημαντικού συλλόγου που καταφέρνει και διατηρεί, μέχρι σήμερα, ζωντανά τα ήθη και τα έθιμα του νησιού. Το φωτογραφικό υλικό καθώς και τα κείμενα των εθίμων που παρουσιάζονται, αποτελούν τμήμα του επετειακού Λευκώματος για τα Εβδομήντα Χρόνια του Συλλόγου.

Γαστρονομία Σύμης & Γιορτή Συμιακής Γαρίδας

Η Σύμη αποτελεί ένα νησί με πλούσια γαστρονομική παράδοση. Το πλέον γνωστό είναι το Συμιακό Γαριδάκι, μια σπάνια ποικιλία γαρίδας, μικρού μεγέθους που ζει στη θάλασσα της περιοχής (κυρίως στα βόρεια παράλια). Παρότι τη συναντάμε και σε άλλες περιοχές του Αιγαίου και της Μεσογείου γενικότερα, οι Συμιακοί είναι οι πρώτοι που την έφεραν στο εμπόριο και την ανέδειξαν γι' αυτό και επικράτησε η ονομασία, συμιακή. Έχει ζωηρό πορτοκαλί χρώμα και γεύση που ελαφρώς γλυκίζει. Αυτό που το ξεχωρίζει είναι ότι στη Σύμη ο βυθός έχει τραγάνες, είναι δηλαδή πετρώδης και έχει μεγάλη πυκνότητα αλατιού. Ψαρεύεται σε βάθη από 2 έως 200 μέτρα με γαριδικιούρτους και ως δόλωμα χρησιμοποιούν ζύμη με παστωμένα ψάρια (γόπα, σαρδέλα, κλπ).⁸¹

Οι ντόπιοι το σερβίρουν και το τρώνε ελάχιστα ψημένο με λίγο λάδι και λεμόνι.

Κάθε τέλος Ιουλίου και στα πλαίσια του Φεστιβάλ Σύμης, διοργανώνεται μεγάλη γιορτή κρασιού με γαριδάκι και άλλες τοπικές γεύσεις στην πλατεία του Συλλόγου στο Χωριό.

Βασικό για την προστασία του είδους (plesionika narval) αποτελεί το ΦΕΚ 64/Α/24-3-2022, βάσει του οποίου θεσπίζονται ρυθμιστικά μέτρα για την αλιεία του είδους συμιακό γαριδάκι. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι «Η αλιεία του είδους συμιακό γαριδάκι επιτρέπεται αποκλειστικά:

α) από την 1η Μαΐου έως την 31η Αυγούστου κάθε έτους,

β) σε βάθη μεγαλύτερα των σαράντα μέτρων (40 m) και

γ) εκτός των απαγορευμένων περιοχών αλιείας, όπως καθορίζονται από τις εκάστοτε ισχύουσες γενικές και ειδικές διατάξεις.»

Η γαστρονομία της Σύμης όμως δεν περιορίζεται στο συμιακό γαριδάκι.

Διάφορα ψάρια, θαλασσινά και οστρακοειδή κατέχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην τοπική γαστρονομία, ενώ μία ακόμη πολύ ξεχωριστή σπεσιαλιτέ είναι η γαελόπιτα, γνωστή και ως αθερινόπιτα.

⁷⁹ <https://golden-greece.gr/museums/dodekanisa/symi/mouseio-naytiko>

⁸⁰ Η Ένωση Γυναικών Σύμης δραστηριοποιείται στο νησί από το 1946, όταν ξεκίνησε σαν καθαρά φιλανθρωπικό σωματείο βοηθώντας τα άπορα παιδιά της Σύμης (οι Συμιακοί έχουν μεγάλη παράδοση στην φιλανθρωπία), μια και στο νησί εκίνη την εποχή, μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, επικρατούσε ανέχεια παράλληλα με την μεγάλη μεταναστευτική κίνηση προς τη Ρόδο, τον Πειραιά, την Αμερική και την Αυστραλία. Μετά την αναδιοργάνωση της ένωσης, το 1983, εκτός από το φιλανθρωπικό έργο, στήριξε την Γυναίκα για πλήρη οικονομική, πολιτική, νομική και κοινωνική ισότητα στο κοινωνικό σύνολο του νησιού και παράλληλα στράφηκε στην προβολή και στη διάσωση των ηθών και εθίμων του νησιού, την δημιουργία παραδοσιακών φορεσιών της Σύμης κατ' αρχάς και αργότερα από διάφορες περιοχές της Ελλάδας, διδασκαλία παραδοσιακών χορών της Σύμης και της γενικότερης περιοχής της Δωδεκανήσου αλλά και όλης της Ελλάδας. «Η διατήρηση της πολιτιστικής ζωής είναι όρος επιβίωσης του τόπου μας». Από το λεύκωμα για τα 70 χρόνια του Συλλόγου της Ένωσης Γυναικών Σύμης.

⁸¹ <https://www.magiacook.gr/afieroma-sto-simiako-garidaki/>

Γνωστά εδέσματα επίσης, είναι οι συμιακές τυρόπιτες «τούρτες», τις οποίες με βάση το έθιμο, οι γυναίκες του νησιού άνοιγαν το φύλλο σε σχήμα μισοφέγγαρου, τις έπλαθαν και τις μετέφεραν με τις πινακωτές (μεγάλο ξύλινο εξάρτημα) στον φούρνο της γειτονιάς να ψηθούν.⁸²

Ένα ακόμα έδεσμα αποτελούν τα «βουτυρένα» κουλούρια, τα οποία τα έπλαθαν στρογγυλά και λεπτά και τα άφηναν για να ξεκουραστούν όλη νύχτα, αφού πρώτα τα μετέφεραν και αυτά με τις πινακωτές στον κοντινό φουρνο.

Όταν ψήνονταν, η μυρωδιά της μαστίχας σε συνδυασμό με το αγνό βούτυρο ήταν χαρακτηριστική σε κάθε γειτονιά ειδικά κατά την πασχαλινή περίοδο.

Από τα γλυκά της παραδοσιακής συμιακής κουζίνας ξεχωρίζουν τα «ακούμια» και τα «τζαχαρένα». Τα πρώτα θυμίζουν πολύ τους λουκουμάδες και φτιάχνονταν από το παρελθόν έως και σήμερα με κύριο συστατικό το ρύζι και σερβίρονται είτε με ζάχαρη άχνη και κανέλα είτε με μέλι και καρύδια.

Τα «τζαχαρένα» είναι επίσης κουλούρια αλλά μικρά και χοντρά, τα οποία αφού κρύωναν τα πασπάλιζαν με άχνη ζάχαρη από όπου πήραν και την ονομασία τους.

Τέλος, γνωστή είναι στη Σύμη ιδίως τους θερινούς μήνες η «μισοκοφτή». Είναι μια απαλή κρέμα που μοιάζει πολύ με την μουσταλευριά αλλά γίνεται με χυμό από ώριμα κατακόκκινα φραγκόσυκα.

Η λατρεία του Αρχάγγελου Μιχαήλ και οι Συμιακοί

Ιδιαίτερο ρόλο στο νησί κατέχουν οι μονές και τα ξωκλήσια που είναι αφιερωμένα στον Αρχάγγελο Μιχαήλ λόγω της διαδεδομένης λατρείας στο νησί η οποία πηγάζει από την ευρύτατη αγγελολατρεία των πρώτων χριστιανικών χρόνων στη μικρασιατική Φρυγία. Οι Συμιακοί, θαλασσινοί στην πλειονότητά τους, στο πρόσωπο του Αρχαγγέλου Μιχαήλ είδαν τον ταχύτατο και αποτελεσματικό Προστάτη τους στους κινδύνους της θάλασσας και της στεριάς, τον φερέγγυο Μεσολαβητή προς τον Θεό για την ικανοποίηση των αιτημάτων τους, τον πρόθυμο Παραστάτη και Φύλακά τους στον δρόμο της ζωής τους.⁸³

Εννέα μοναστήρια και ξωκλήσια είναι αφιερωμένα σ' αυτόν, όσα είναι τα αγγελικά τάγματα. Δύο από τα σημαντικότερα είναι τα μοναστήρια του Πανορμίτη και του Ρουκουνιώτη, τα οποία πρωτοστάτησαν στην ζωή του νησιού και κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Μάλιστα αμέσως μετά τη Ρόδο, στη Σύμη εφαρμόστηκε περισσότερο ο σταυροθολιακός τύπος εκκλησιών, που αναπτύχθηκε γενικότερα στα Δωδεκάνησα από το 1783 (καθολικό του μοναστηριού του Πανορμίτη) έως το 1924. Η κατασκευή μεγάλου αριθμού κυρίως σταυροθολιακών εκκλησιών στη Σύμη ερμηνεύεται τόσο από την αυξανόμενη οικονομική ανάπτυξη του 18^{ου}, αλλά κυρίως του 19^{ου} αιώνα, όσο και από την παράδοση του νησιού, αφού είχε κτίσει αρκετές καμαροσκέπαστες εκκλησίες από την Ιπποτοκρατία και τα πρώτα χρόνια της Τουρκοκρατίας, όπως οι Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη το 1786.⁸⁴

Η παραδοσιακή μουσική της Σύμης

Η μουσική παράδοση των Δωδεκάνησων έχει άρρηκτη σχέση με αυτή του Αιγαίου. Όλα τα νησιά του αρχιπελάγους, καθότι βρίσκονταν πάντα σε επικοινωνία δανείζονταν στοιχεία στη λαϊκή τους τέχνη, μια έκφραση της οποίας είναι και η παραδοσιακή μουσική.

Η απαρχή της μουσικοχορευτικής παράδοσης των Δωδεκάνησων χάνεται στην αρχαιότητα, όταν τα Δωδεκάνησα γίνονται γνωστά για την πνευματική τους άνθηση. Σύμφωνα με αρχαιολογικές σκαπάνες που αφορούσαν τους «Διονυσιακούς τεχνίτες» της αρχαιότητας, οι 36 καλλιτέχνες με πανελλήνια προβολή και αναγνώριση κατάγονταν από τα Δωδεκάνησα.

⁸² <https://www.symi.gr/community/gastronomia/>

⁸³ <https://www.rodiki.gr/article/443707/o-arxaggelos-mixahl-kai-oi-symiakoi>

⁸⁴ Βολανάκης [1996β], 77

Κατά την εποχή της Ιπποτοκρατίας, τόσο η Σύμη όσο και τα Δωδεκάνησα γενικότερα, λόγω των ειρηνικών συνθηκών που επικρατούσαν μεταξύ Φράγκων και Δωδεκανησίων, η πνευματική έκφραση των ντόπιων παρέμενε ελεύθερη. Την περίοδο εκείνη δημιουργούνται τα πρώτα σημαντικά δείγματα ανώτερης ποιότητας και σύνθεσης ερωτικών ασμάτων, ενώ παράλληλα παρατηρείται η επίδραση της θρησκευτικής μουσικής και του στίχου στα κοσμικά λαϊκά τραγούδια.

Παρόλη την άνθηση, η εποχή που ακολούθησε, αυτή της Τουρκοκρατίας, αποτέλεσε μεγάλο πλήγμα για την πνευματική και πολιτιστική άνθηση της Σύμης λόγω των κακουχιών που επικρατούσαν. Ωστόσο οι ντόπιοι προσπαθούσαν να βρουν διέξοδο, διοργανώνοντας συγκεντρώσεις, στις οποίες απήγγειλαν άσματα και διηγούνταν παραμύθια ώστε να κρατήσουν ζωντανή την βυζαντινή παράδοση, προσαρμόζοντας την στην τοπική διάλεκτο. Εκείνη την εποχή εντάσσονται οι αμανέδες, οι μπαλάντες και άλλες μελωδίες προερχόμενες από τα παράλια της Μικράς Ασίας.

Το ίδιο μοτίβο επικρατεί και την περίοδο της Κατοχής (1912-1945), όπου παρά τη σκλαβιά, οι Συμιακοί προσπαθούν να διατηρήσουν τις παραδόσεις.

Παραδοσιακοί χοροί Σύμης

Ο χασάπικος, ο ζερβός, ο σέρβικος, ο ζεϊμπέκικος καρσιλαμάς, ο βουβάτος, η σούστα και ο πανελλήνιος καλαματιανός είναι χαρακτηριστικοί χοροί της Σύμης και γενικότερα του νησιωτικού συμπλέγματος. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα είναι η «ελαφράδα» που παρατηρείται στην εκτέλεση των κινήσεων, η χρησιμοποίηση του «σουσταρίσματος» που γίνεται στα γόνατα, τα πηδήματα των πρωτοχορευτών που γίνονται χαμηλά και παράλληλα προς το έδαφος και η γενικότερα παρατηρούμενη ποικιλία στην έκφραση.

Συρτός

Χορευτές και χορεύτριες, τοποθετημένοι εναλλάξ, σχηματίζουν κύκλο ανοικτό με μέτωπο προς το κέντρο. Τα χέρια συνδέονται από τις παλάμες, με τους αγκώνες λυγισμένους. Σύμφωνα με άλλη παραλλαγή, ο χορός αποτελείται από δύο στροφές. Τέλος, υπάρχουν επιπλέον διάφοροι τύποι συρτών.

Ζερβόδεξος

Η ονομασία του προέρχεται από τη φορά με την οποία χορεύουν οι χορευτές, που εναλλάσσεται πότε προς τα δεξιά και πότε προς τα αριστερά (ζερβά). Ξεκινώντας, πηγαίνουν προς τα δεξιά, πιασμένοι όπως τη σούστα, ο ένας δίπλα από τον άλλον. Όταν ο ρυθμός της μουσικής αλλάξει, τότε αλλάζουν φορά και ο τελευταίος γίνεται πρώτος. Στον αργό ρυθμό πάνε ζερβά και στον γρήγορο, δεξιά.

Σούστα

Αποτελεί τον πιο διαδεδομένο χορό στο νησί. Αποτελείται από 6 βασικά βήματα και χορεύεται σε όλα τα Δωδεκάνησα από άντρες και γυναίκες. Η λαβή των χεριών γίνεται σταυρωτά από τις παλάμες, ενώ αρχική θέση είναι η προσοχή. Το όνομα του χορού οφείλεται στο ιταλικό «susta» (ελατήριο) διότι κατά τη διάρκεια του χορού εκτελείται ένα «σουσταρίσμα» του σώματος, οι χορευτές δηλαδή κάνουν ένα ανεβοκατέβασμα του σώματος. Αρχικά τον έλεγαν «πάνω» για να ξεχωρίζει από τον άλλο χορό του γάμου τον «κάτω» που έχει πιο αργό ρυθμό. Χαρακτηριστικό του είναι ότι είναι αντικριστός χορός με ήρεμο ρυθμό. Το χόρευαν ζευγαρωτά, χωρίς όμως να κυνηγά ο βαβαλιέρος την ντάμα όπως στην Σύμη, έκανε μόνο στροφές γύρω της.

Ο χορός «Και πού 'σαι, και νά 'μια»

Πρόκειται για έναν παλιό διαχρονικό ομαδικό χορό της Σύμης. Χορεύεται σε όλες τις χαρούμενες εκδηλώσεις των γάμων, βαφτίσεων, επετείων, εθνικών και θρησκευτικών εορτών. Στη μέση του χορευτικού κύκλου ένα ζευγάρι γεροδεμένων νέων, γυναίκας και ανδρός, χορεύουν ιδιαίτερα με καμάρι, γλυκόγελο και με τα

δάχτυλα των παλαμών να κάμει στράκες για να σαγηνεύει τον άντρα. Ο άντρας πάλι, για να τραβήξει και προσελκύσει το κορίτσι, δείχνει την αντρική του ζωηράδα και αντοχή στο χορό με τα ψηλά πεδημάτα του, ανεμίζοντας τη μαύρη νησιώτικη βράκα και το κόκκινο, με τη μακριά φούντα, φέσι του, φαντάζοντας τάχα ότι έχασε την κοπέλα και μέσα στον στροβιλισμό και τα πεδημάτα του φωνάζει:

- Και πού 'σαι;

- Και νά 'μαι, απαντά εκείνη, οπότε πλησιάζονται ακόμη περισσότερο, αλληλοκοιτάζονται ερωτικά για να πάρει νέες δυνάμεις ο νεαρός να πετάξει ακόμα πιο ψηλά, κάμνοντας τσαλίμια για να την εντυπωσιάσει. Η διάρκεια του χορού είναι ατέλειωτη και γι' αυτό πολύ κουραστική, ιδίως για τον άντρα. Από εδώ εκτιμάται άλλωστε η αντοχή και η δύναμή του.

Υπάρχει όμως και το λεγόμενο κόψιμο, κατά το οποίο όταν ένας από το πλήθος των χορευτών συνειδητοποιήσει ότι ο τιμητικός χορευτής έχει κουραστεί αρκετά, φεύγει από το χορευτικό γύρο και πηγαίνει με χορευτικά βήματα, κρατώντας στα χέρια του τεντωμένο ένα μαντήλι, αντικαθιστώντας τον πρώτο χορευτή, ο οποίος αποχωρεί.

Οι παραδοσιακές φορεσιές της Σύμης

Οι γυναικείες παραδοσιακές φορεσιές της Σύμης σύμφωνα με γραπτές μαρτυρίες από προικοσύμφωνα, χρονολογούνται από την εποχή των Φράγκων, δηλαδή από το 1300. Η ονομασία τους προέρχεται από το Ιταλικό *gonna-gonnella* = *φούστα*, *φουστάνι* το οποίο επιβεβαιώνεται στα προικοσύμφωνα του 1786 δημοσιευμένα στον Β' τόμο των Συμιακών εκδόσεων σελίδα 223 που αποκαλεί το αμάνικο μισοφόρι γουννέλλα, υφαντό για την μια φορεσιά και χρυσοϋφαντο για την άλλη.

Οι ονομασίες των δύο αυτών γυναικείων φορεσιών έχουν επικρατήσει μέχρι σήμερα. Η μία ονομάζεται *Γούννα* και η άλλη *Γουννελλάτη* και οι οποίες αποτελούνται από τα ίδια περίπου κομμάτια, με διαφορετικά υφάσματα στη Γούννα που είναι χρυσοϋφαντη και στη Γουννελλάτη που είναι σογχίνη.

Πλήρη περιγραφή και των δύο βρίσκουμε στην μελέτη του Κώστα Αλέκου Φαρμακίδη συγγραφέα και Λαογράφου που έχει δημοσιεύσει τα Δωδεκανησιακά χρονικά.

Η *Γούννα* ή *Αρχοντική* (η ονομασία *αρχοντική* επικράτησε γιατί λόγω των κοσμημάτων που την στόλιζαν ήταν πολύ ακριβά και ως εκ τούτου την είχαν μόνο οι αρχοντικές οικογένειες) αποκλείεται από τα εξής κομμάτια: Το *μισοφόρι* ήταν μακρύ και έφθανε μέχρι τους αστραγάλους, με μακριά μανίκι, από λευκό μεταξωτό ύφασμα που ανάλογα με την ύφανση του διακρινόταν σε προυτζουκένο ή κουκουλάτικο.

Η *γουννέλλα* ή *καβάδι* ή *αντερί*, αμάνικο μισοφόρι από χρυσοϋφαντο ύφασμα, φοριόταν πάνω από το μισοφόρι με βαθύ άνοιγμα μέχρι τη μέση που το έκλειναν 3-4 μπούκλες ή πόρπες.

Το *ζωνάρι* περίπου 3,5 μέτρα ριγυτό από μεταξωτό ύφασμα δένονταν στη μέση πάνω από το αντερί.

Τη *γούννα* (επανωφόρι).

Ο *μποξάς*, τετράγωνο μεταξωτό μαντήλι 1,50 1,50 με αραιά κρόσσια, διπλωνόταν τριγωνικά και ριχνόταν στην πλάτη πάνω από το επανωφόρι δένοντας σταυρωτά μπροστά.

Ο *κεφαλόδεσμος* σχηματιζόταν από 10 έως και 22 τριγωνικά μεταξωτά μαντήλια σε διάφορα χρώματα τοποθετημένο με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να σχηματιστεί ένα πυργωτό κάλυμμα ύψους περίπου 0,50 εκατοστά.

Η *βέργωση* ήταν το στολίδι του κεφαλόδεσμου, ήτα πολύ ακριβό κόσμημα, εκείνη την εποχή κόστιζε όσο κόστιζε ένα αρχοντικό σπίτι. Υπήρχαν μονές σύμφωνα με γραπτές μαρτυρίες και σκίτσα, επίσης τοποθετούσαν 3 με 4 που κούμπωναν στο πλάι σε κάθετους ράβδους, αλλά μπορούσαν και μέχρι 12 να καλύψουν όλο το κεφαλόδεσμο ανάλογα με την ευμάρεια των οικογενειών και επίσης μονές με φλουριά και Κωνσταντινάτα.

Τη φορεσιά συνόδευαν οι *χρυσοκέντητες παντόφλες*.

Η Γουννελλάυξ φορεσιά είχε και αυτή το πουκάμισο από λινό ύφασμα, που είχε κεντημένο τον ποδόγυρο λαιμό και τα μανίκια.

Έξω απ' αυτό έμπαινε το κόκκινο αμάνικο υφαντό μισοφόρι (*γουννέλλα ή αντερί*) με βαθύ άνοιγμα μπροστά μέχρι τη μέση που το έκλειναν και σ' αυτή 3-4 στρογγυλές πόρπες.

Στη μέση έμπαινε το ριγωτό μεταξωτό *ζωνάρι* και πάνω απ' αυτά φοριόταν το *τσουρδί* από ριγέ μεταξωτό ύφασμα ραμμένο παπλωτοειδές δηλ. ήταν σταρωμένο με βαμβακερή βάτα η οποία ραβόταν με βελονίες μέσα έξω για να σχηματίζει φούσκωμα, όπως το πάπλωμα. Πάνω από το τσουρδί φοριόταν ο *μποξάς* και ο *κεφαλόδεσμος* φτιαχνόταν από λιγότερα μαντήλια περίπου 7.

Επίσης τον κεφαλόδεσμο στόλιζε η *βέργωση*. Τη φορεσιά συνόδευαν *χρυσοκέντητες παντόφλες*.

Μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας οι νεώτερες Συμιακές φόρεσαν τη στολή της Βασίλισσας Αμαλίας την οποία ονόμασαν Αμαλιάς με τη διαφορά ότι μερικές φόρεσαν το *τεπέ* ή το *φέσι* και άλλες χρησιμοποιούσαν *μεταξωτό μαντήλι* στο κεφάλι καθώς και *μποξά*.

Ήταν η φορεσιά μετά το 1945 που υπήρχε σχεδόν σε όλα τα σπίτια.

Η *ανδρική* ή *βρακάτη* φορεσιά. Αποτελείται από τη *μαυρη βράκα*, το *προυζουκένο μεταξωτό πουκάμισο*, τη μέση περιτυλίγει μεταξωτό ριγέ *ζωνάρι* μήκους 3,50 μέτρων και από πάνω μπαίνει το τσόχινο κεντημένο *γλέκο* που κλείνει σταυρωτά. Στο κεφάλι φοριέται το *φέσι* κόκκινο για τους νέους και τους θαλασσινούς και *μαύρος μπερές* για τους στεριανούς και τους ηλικιωμένους.

Η Αποκριά στη Σύμη

Η αποκριάτικη περίοδος κρατούσε τέσσερις βδομάδες: την *Προφωνή*, την *Ακουμένη*, την *Κριατινή* και την *Τυρινή*. Κάθε μια απ' αυτές άρχιζε τη Δευτέρα και τελείωνε την Κυριακή. Τις δύο πρώτες βδομάδες τα έθιμα περιορίζονταν σε οικογενειακές συνεστιάσεις με κρασί, φαγητό, γλυκίσματα, χορό στις σάλες των Συμιακών σπιτιών. Όσο το κέφι τους ξεσήκωνε οργανώνονταν οι πιο πετυχημένες εξορμήσεις, μασκαρεμένοι σε κρυφές *καμουτζέλλες* όπως λέμε στη Σύμη. Με χαρούμενες φωνές, τραγούδια κι αστεία, παραπατώντας στα σκοτεινά δρομάκια της γειτονιάς, επισκέπτονταν ένα-ένα τα φιλικά σπίτια χωρίς να φανερώνονται. Κατά το έθιμο, πριν φύγουν από το κάθε σπίτι έπρεπε ο οικοδεσπότης του σπιτιού με διάφορους τρόπους να καταλάβει αν ήταν άνδρας ή γυναίκα αν και μερικοί αποκαλύπτονταν. Μάλιστα μέσα στην ανεμοζάλη του κρασιού οι ερωτευμένοι εύρισκαν την ευκαιρία να επικοινωνήσουν και να τα πουν με την ησυχία τους.

Έτσι έφθανε και περνούσε και η *Ακουμένη*, η *μελωμένη*, *Αποκριά* όπως την αποκαλούσαν στη Σύμη, με τα *ακούμια* (Συμιακούς λουκουμάδες) και το *ρυτζόγαλο* πρωταρχικό και απαραίτητο γλύκισμα του Συμιακού σπιτιού.

Τις αποκριές, ζούσαν διάφορες εορταστικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις ως επί το πλείστον τις δύο τελευταίες εβδομάδες.

Με ανανεωμένο τον παλμό της, η ζωή του νησιού έπαιρνε γιορταστική όψη και το γέλιο αντηχούσε από τη μια στην άλλη άκρη της ολόχαρης πολιτείας.

Παρέες, παρέες οι νυχτοξημερωμένοι παρέλαυαν στους δρόμους. Το αποκορύφωμα ήταν η *παρέλαση των Καμουτζελών*, όπου γινόταν δοκιμαστικά την Κυριακή της Κρεατινής και πληρέστερη και βελτιωμένη απαναλαμβάνονταν την Τυρινή.

Η πομπή με τις πρωτότυπες σε έμπνευση και περιεχόμενο ατομικές ή ομαδικές εκδηλώσεις της αποσπούσε ανεπιφύλακτη και αυθόρμητη την ευαρέσκεια του καλόγουστου και αυστηρά εκλεκτικού Συμιακού θεατή.

Η πομπή ξεκινούσε από το Καφεενεδί, το οποίο βρισκόταν στο πιο ψηλό σημείο της πάνω πόλης χωριού κοντά στην εκκλησία της Αγ. Τριάδας, διέσχιζε τον Αλέμυνα και τον Αη Θανάση, περνούσε μπροστά απ' τη Σπετσαρία (Δημοτικό Φαρμακείο στην Πάνω πόλη), έφθανε στο Σύλλογο (Το οίκημα όπου στεγαζόταν ο Λαϊκός Σύλλογος ο «Νιρέυς» και συνέχιζε τη καλή στράτα, διασχίζοντας την προκουμαία έφθανε στο μουράγιο όπου στέκεται επιβλητικά το Ρολλόι.

Έτσι διδόνταν η ευκαιρία σε όλο το πληθυσμό της Σύμης να την παρακολουθήσει. Μερικές φιγούρες μασκαρεμένων από τη συμμετοχή τους στην παρέλαση ήταν: Ο διαναλιστής, η καταναλίστρα, ο Εβριός, ο αράπης, ο γιατρός, ο χωματάς.

Επίσης στις ομαδικές εμφανίσεις τα θέματα που παρουσίαζαν ήταν παρμένα από την ίδια τη ζωή, όπως βοσκοί, καρβαλάρηδες, διαβόλοι, τσάτιρες και διάφορα άλλα θέματα.

Το έθιμο συνεχίζεται και σήμερα αλλά με διαφορετική θεματολογία και κουστούμια.

Τα στεφάνια του Μάη

Της Αντιπροέδρου της Ε.Γ.Σ. Κας Ειρήνης Σεμερζάκη

Την πρωτομαγιά στη Σύμη τα παλαιότερα χρόνια συνήθιζαν οι νοικοκυρές πριν καλά – καλά ξημερώσει, με την πρωινή δροσιά να νεβούν στο βουνό για να μαζέψουν τα αγριολούλουδα, όπως τον αμά, το χιλιοκόμπο, το σταυρόκομπο, το αγκαθάκι τις μαργαρίτες, φύλλα της μαύρης συκιάς, κλωνάρι ελιάς για να φτιάξουν το στεφάνι του Μάη, το οποίο θα έδιωχνε απ' το σπίτι τους το κακό μάτι και τον πειρασμό και θα έφερνε ευλογία.

Ο κύκλος του στεφανιού γινόταν από κλιματόβεργες πλεγμένες μέχρι να δώσουν ένα πάχος περίπου 2,5 εκ. Δεξιά και αριστερά έδεναν φύλλα μουσμουλιάς ή κισσού και πάνω σ' αυτά έβαζαν τα αγριολούλουδα σε ματσάκια (μπουκετάκια). Χρησιμοποιούσαν και τριαντάφυλλα εκατοφυλλίτικα, πασχαλιές, μαστιχές (γεράνια) και διάφορα άλλα λουλούδια που θα στόλιζαν το στεφάνι.

Στεφάνι δε έφτιαχνα όχι μόνο για το σπίτι τους, αλλά για το μαγαζί τους, για το καΐκι τους, η δε αρραβωνιασμένη κόρη για την πεθερά της.

Η νοικοκυρά έφτιαχνε πρώτα το δικό της και το κρεμούσε στο μπαλκόνι της, και μετά τα υπόλοιπα.

Όταν τελείωναν τα στεφάνια ετοίμαζαν τις σουπιέρες με ξερά σύκα και μισοκοφτή (μουσταλευριά) που συνήθως είχαν όλα τα σπίτια εκείνα τα χρόνια, γέμιζαν και τα ποτήρια τους με κρασί από τις ταμιτζάνες που είχαν αποθηκευμένο για όλο το χρόνο. Πρώτα έτρωγαν τα σύκα και τη μουσταλευριά για να πάει γλυκός ο Μας και όλος ο χρόνος, μετά έπιναν το κρασί.

Οι αρραβωνιασμένες μαζί με το στεφάνι της πεθεράς ετοίμαζαν και τη σουπιέρα με ξερά σύκα και μισοκοφτή, καθώς και τη μπουτίλια με το κρασί.

Τον Μά τον έτρεμαν όλοι, ούτε γάμοι δεν γινόντουσαν, ούτε αρραβώνες ακόμη ούτε λουλούδια φύτευαν. Άλλωστε γι' αυτό λέμε καλός σου Μας και τον υποδεχόμαστε με ευχές και λουλούδια.

*Ο Μάης μας έφθασε εμπρός βήμα ταχύ
να τον προϋπαντήσουμε παιδιά στην εξοχή
Λουλούδια ας διαλέξουμε και ρόδα και κρίνα
Κι ελάτε να πλέξουμε στεφάνια με κείνα.
Στον Μάη που σήμερα προβάλει στη γη.
Λουλούδια ας διαλέξουμε και ρόδα και κρίνα
Κι ελάτε να πλέξουμε στεφάνια με κείνα.
Στον Μάη που σήμερα προβάλει στη γη.*

Το έθιμο του Κλήδονα στο Σύμη «Κουκκουμάς»

Στη Σύμη, στις 2 Μαΐου, απ' τα παλιότερα χρόνια μέχρι σήμερα γιορτάζεται το έθιμο του **Κουκκουμά**, του **κλήδονα** όπως γνωρίζουμε σαν έθιμο καθιερωμένο Πανελλαδικά. Γιορτάζεται στις 2 Μαΐου γιατί έπρεπε να είναι οι σφουγγαράδες στη Σύμη, πριν φύγουν τα καΐκια για το πολύμηνο ταξίδι για το ψάρεμα των σφουγγαριών.

Στην υπόλοιπη Ελλάδα γιορτάζεται στις 24 Ιουνίου ανήμερα του Άη Γιάννη. Στη Σύμη παλιά ο κουκκουμάς γινόταν σε κάθε γειτονιά, σε σπίτι που συνήθως το επέλεγαν τα κορίτσια που θα έπαιρναν μέρος. Το έθιμο έπαιρνε μορφή ιεροτελεστίας και είχε σκοπό τα νεαρά ανύπαντρα κορίτσια να δούνε ποιόν άνδρα θα παντρευτούν.

Αργότερα επικράτησε να γίνεται στο πλατύ του Άη Θανάση. Τα τελευταία χρόνια γίνεται αναπαράσταση του εθίμου στον πλατύ του Άη Θανάση.

Οι προετοιμασίες άρχιζαν 3-4 μέρες πριν. Οι κοπέλες έβγαιναν κατά ομάδες, γυρνώντας πόρτα- πόρτα τα σπίτια και μάζευαν τα ονόματα των κοριτσιών που θα έπαιρναν μέρος στον Κουκκουμά. Να τονίσουμε ότι οι μάνες εκείνα τα χρόνια ήταν πολύ αυστηρές και δεν άφηναν εύκολα τα κορίτσια τους να πάρουν μέρος, μόνο αν ήταν σίγουρες για τις υπόλοιπες κοπέλες από ποιο σπίτι ήταν. Σε κάποια σάλα λοιπόν τα κορίτσια ετοίμαζαν τον κουκκουμά ως εξής: Από βραδύς οι κοπέλες που θα έπαιρναν μέρος συγκέντρωναν σένα πήλινο κουκκουμάρι (απ' όπου πήρε και το όνομά του), το *αμίλητο νερό* (λεγόταν αμίλητο γιατί οι κοπέλες που το συγκέντρωναν δεν έπρεπε να μιλούν μεταξύ τους καθ' όλη τη διαδρομή, αλλά ούτε και με περαστικούς), από επτά σπίτια που το όνομα της κάθε νοικοκυράς έπρεπε να είναι Ειρήνη. Μέσα στο ξυστί με το αμίλητο νερό έβαζαν οι ανύπαντρες νεαρές κοπελιές τα δαχτυλίδια τους, το σκέπαζαν μ' ένα κόκκινο μεταξωτό μαντήλι και το έβαζαν στο δώμα να το δουν τ' άστρα.

Με το αμίλητο νερό ζύμωναν επίσης την πίτα, η οποία επαρασκευάζεται από αλεύρι, νερό και μπόλικο αλάτι. Αξιοσημείωτο ήταν ότι ζύμωναν την πίτα γονατιστές σε πήλινη λεκάνη με την πλάτη προς την λεκάνη δηλ. με τα χέρια τους προς τα πίσω. Τη πίτα την αλμυρή την έτρωγαν τα κορίτσια σίγουρες ότι στον ύπνο τους θα διψούσαν και θα ζητούσαν νερό από κάποιο σπίτι, οπότε λέγεται ότι αν αυτό είχε ανύπαντρο γιο με το όνομα που της φώναξαν βγάζοντας το δαχτυλίδι από το ξυστί, αυτόν θα παντρευόταν.

Την ημέρα του Κουκκουμά οι κοπέλες ετοίμαζαν διάφορα φαγητά, συνήθως ντολμαδάκια και τη πίτα. Μετά το φαγητό έβαζαν στη μέση της σάλας ένα στρογγυλό μεγάλο ταψί συνήθως μπακκίρενιο, τοποθετούσαν πάνω σ' αυτό το ξυστί με τα δαχτυλίδια αφού το ξεσκέπαζαν, έβαζαν μέσα βασιλικό και άλλα μυρωδικά φυτά. Τότε οι κοπέλες κάθιζαν τριγύρω στο ταψί και χτυπώντας τα χέρια τους ρυθμικά πάνω στο ταψί άρχιζαν να τραγουδούν τα τραγούδια του Κουκκουμά σε τρίσημη βυζαντινή μελωδία για να ξυπνήσουν στον Κουκκουμά.

*Να βγάλουμε τον Κουκκουμά να – α βγει Χαριτωμένη
Να βγάλουμε τον Κουκκουμά
Να βγει της Παναγιάς ο γιος και της κυράς η κόρη
Να βγει της Παναγιάς ο γιος
Στη μια του Μα στις δυο του Μ τον κουκκουμά να βγάλω
Κι αν είναι καλορίζικος, τον αγαπώ θα πάρω
Να βγάλουμε τον κουκκουμά.
Άη Θανάση αφέντη μου έβγα απ' το θρόνι σου
Να δεις χαρές που γίνονται έξω απ' το πλατύ σου
Να βγάλουμε τον κουκκουμά.
Γύρω τριγύρω στο σινί πέρδικες πλουμισμένες
Και του καιρού χαρούμενες και καλοπαντρεμένες...*

Το τραγούδι κρατά πολλή ώρα. Μετά βγάζουν τον βασιλικό και τα άλλα μυρωδικά φυτά, είναι η ώρα να βγάλουν ένα – ένα τα δαχτυλίδια. Ένα κορίτσι ανήλικο που πρέπει να ζουν οι γονείς της αρχίζει να βγάζει ένα – ένα τα δαχτυλίδια φωνάζοντας ένα τυχαίο ανδρικό όνομα και σ' αυτήν που ανήκει το δαχτυλίδι δίνει και το ανδρικό όνομα, που σημαίνει ότι θα παντρευτεί άνδρα με αυτό το όνομα. Στη συνέχεια τα κορίτσια τρώνε την αλμυρή πίτα.

Το γλέντι για όλο τον παρευρισκόμενο κόσμο συνεχίζεται με τις μελωδίες του λαούτου, του βιολιού, του ακορντεόν και της λύρας, μέχρι πρωίας όσο τους κρατάνε τα πόδια τους. Οι κοπελιές ελπίζουν η βραδιά να δείξει αν είναι τυχερές σ' αυτό τον Κουκκουμά, αν είναι δε και λίγο μεγαλοπές εύχονται να μην απογοητευτούν για άλλη μια φορά. Γιατί θα τις περιμένει το ράφι όπως λέει η λαϊκή παροιμία.

Η Ένωση Γυναικών Σύμης από το 1983 οργανώνει κάθε χρόνο στα πλαίσια της αναβίωσης εθίμων του νησιού τον Κουκκουμά!

Έθιμα γάμου – Τα πεσκέσια

«ΝΑ ΞΩ ΓΙΟ ΝΑ ΞΩ ΧΑΡΑ ΠΟΥ ΘΑ ΜΟΥ ΦΕΡΟΥΝ ΜΠΑΚΛΑΒΑ!!!!!»

Αντιπροσωπευτικό κομμάτι των εθίμων και της παράδοσης της Σύμης. Αποτελούσαν την προσφορά της οικογένειας της νύφης, στο σόι του γαμπρού (πεθερά, γιαγιά, θείο, κουνιάδο-α, νονό-α).

Ήταν μεγάλα πανέρια, τα οποία είχαν μέσα αντιπροσωπευτικά εδέσματα, όπως μπακλαβά το πρώτο γλυκό, μέσα σε σουπιέρα (μεγάλη πιατέλα), τακτοποιημένο με μαεστρία σε τριγωνικό σχήμα, για να μπουν πολλά κομμάτια σε μονό αριθμό και να γλυκάνουν τη δύστροπη πεθερά.

Έβαζαν επίσης σύκα και μισοκοφτί, τα οποία ήταν ξερά για να σηκωθεί να παντρευτεί γρήγορα ο γαμπρός, αφού οι αρραβώνες κρατούσαν μεγάλα χρονικά διαστήματα. Τα έβαζαν στο πανιέρι, τα σκέπαζαν με ένα μεταξωτό μαντίλι από την Πικάτζα και ένα χειροποίητο ασπροκέντημα δείγμα της νοικοκυροσύνης της νύφης.

Ξεκινούσε πομπή με όλα τα πεσκέσια από το σπίτι της νύφης. Μπροστά ήταν ένα κορίτσι, το οποίο κρατούσε μια ανθοδέσμη για την πεθερά, πίσω μια άλλη κρατούσε μια μπουκάλα με καλό Συμιακό κρασί (περίτεχνη μπουκάλα), το στόμιο της οποίας ήταν κλεισμένο με πατριάρχη (αρμπαρόριζα), για να κεραστούν όλοι στο σπίτι της πεθεράς (το πρώτο σπίτι που πήγαιναν) και μετά συνέχιζαν στα υπόλοιπα (γιαγιάς, κουνιάδου κ.α.)

Τα πεσκέσια τα συνόδευαν μόνο γυναίκες. Συνήθως η μητέρα της νύφης, η γιαγιά, οι θείες, η νονά και οι καλές γειτόνισσες. Τα σήκωναν οι δυνατές γυναίκες για να δείξουν ότι ήταν πλούσια σε εδέσματα. Αυτοί που δεχόντουσαν τα πεσκέσια, έπρεπε μετά να τα κεράσουν στη γειτονιά, για να δείξουν την τιμή που δέχτηκαν από την οικογένεια της νύφης. Τα Πεσκέσια επιστρέφονταν μετά από λίγες μέρες στη νύφη με αντίδωρα. Συνήθως μεταξωτά υφάσματα και κοσμήματα. Ακόμη και σήμερα, υπάρχουν οικογένειες που αναβιώνουν αυτό το έθιμο.

Πάσχα στη Σύμη – Το έθιμο «το κάψιμο του Ιούδα στη Σύμη»

Η πιο όμορφη εποχή για τη Σύμη είναι η άνοιξη και η περίοδος του ΠΑΣΧΑ.

Η φύση είναι στολισμένη με διάφορα χρώματα πράσινου, οι θάμνοι δίδουν ένα πανέμορφο πέπλο στις πλαγιές των βουνών, οι αυλές των σπιτιών ασβεστομένες με πολύχρωμα λουλούδια στις γλάστρες και στις πεζούλες, παντού όλα αστράφτουν από καθαριότητα ακόμα και τα 500 σκαλοπάτια από την Αγία Τριάδα μέχρι το λιμάνι (Γιαλό) ασβεστωμένα.

Γενικά επικρατεί κατανυκτικότητα καθ' όλη τη διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδας, από την Κυριακή των Βαΐων μέχρι την Ανάσταση.

Παλιά στη Σύμη όλοι νήστευαν το σαραντάμερο και περίμεναν την Ανάσταση για να φάνε τη μαγειρίτσα και τα μυρωδάτα κουλουράκια (αμωνιακένα, ζαχαρένια, βουτυρένα και τυρόπιτες, αυγοκούλες) και να τσουγκρίσουν τα κόκκινα αυγά.

Σε όλα τα σπίτια υπήρχαν οι *καρναλές* στις *μουσάντρες* όπου διατηρούσαν κρεμασμένα τα βουτυρένα και σε πανέρια όλα τα άλλα είδη. Όλα δε τα λαμπριάτικα κουλούρια τα έφτιαχναν οι Συμιακές με δεξιοτεχνεία στους φούρνους της κάθε γειτονιάς, όπου σε πολλά σπίτια υπήρχε φούρνος, βοηθώντας η μια την άλλη. Να σημειώσουμε ότι τα έφτιαχναν σε μεγάλες ποσότητες.

Οι γειτονιές μοσχομύριζα από το ψήσιμο με κλαδιά του βουνού τα οποία είχαν φροντίσει καιρό πριν να είναι έτοιμα σε γουμάρια.

Τη Μεγάλη Παρασκευή η περιφορά του Επιταφίου στις ενορίες διατηρείται ακόμη και σήμερα. Δεν έλειπαν και δεν λείπουν τα πειράγματα μεταξύ των ενοριών με διάφορα επίθετα, όταν οι Επιτάφιοι συναντιούνται σε κάποιο σημείο του χωριού ή του γιαλού ή περνούν μέσα από το πλατύ άλλης ενορίας.

Να τονίσουμε ακόμη και το στόλισμα του κάθε επιταφίου είχε ξεχωριστή ομορφιά για την κάθε ενορία. Συνήθως εκείνα τα χρόνια χρησιμοποιούσαν ποικιλία μωβ χρωμάτων και άσπρη βιολέτα (αβλοίτα) όπως ονομάζεται στο νησί, η οποία υπήρχε σε πληθώρα σε όλες τις αυλές των σπιτιών, αλλά και πολύ λεπτή πρασινάδα την (αγκαθίτσα). Οι κοπέλες που ασχολούνταν με το στόλισμα έβαζαν όλη τους την τέχνη και τη φαντασία. Η ατμόσφαιρα ήταν κατανυκτική καθ' όλη την διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδας, με τις καμπάνες των εκκλησιών να κτυπούν πένθιμα.

Παλαιότερα το Μ. Σάββατο γύρω στις 09.30 το κανονάκι της Παναγιάς του κάστρου (το οποίο έκρυσαν οι Συμιακοί από τους Ιταλούς) διαλαλούσε την πρώτη Ανάσταση του Χριστού και έδινε το σύνθημα στις εκκλησίες οι οποίες περίμεναν να το ακούσουν για να αρχίσουν να κτυπούν χαρμόσυνα.

Το βράδυ του Μ. Σαββάτου την Ανάσταση του Χριστού αναγγέλλουν τα βεγγαλικά, που διασταυρώνουν τον ουρανό από την Αγία Τριάδα στο Κάστρο και από το Κάστρο στον Ευαγγελισμό, μαζί με τις φουρνελιές που νομίζεις ότι μομβαρδίζεται η Σύμη. Πραγματικά είναι ένα πανόραμα. Μετά το τέλος της Αναστάσιμης λειτουργίας βλέπεις τους πιστούς να μεταφέρουν το Άγιο φως με τα φαναράκια στα σπίτια τους.

Την ημέρα του Πάσχα το βραδάκι γίνεται το κάψιμο του Ιούδα. Ένα έθιμο που έρχεται απ' τα παλιά χρόνια. Μάλιστα λέγεται ότι στην ενορία του Άη Γιάννη όπου εκκλησιάζονταν οι προύχοντες του Νησιού έβγαζαν δίσκο για τον καμένο όπως αποκαλούσαν τον Ιούδα, όπου ο καθένας έριχνε όσο περισσότερα χρήματα μπορούσε για να δείξει ότι έχει πολλά φράγκα. Έτσι μαζεύονταν αρκετά χρήματα για να φτιάχνουν τον Ιούδα.

Σήμερα την εκδήλωση του καψίματος του Ιούδα διοργανώνει ο Δήμος Σύμης, στην κεντρική πλατεία του γιαλού μπροστά απ' το Δημαρχείο, όπου παρουσιάζονται παραδοσιακοί χοροί της Σύμης και από την ευρύτερη περιοχή των Νησιών μας με τα χορευτικά συγκροτήματα της Ένωσης Γυναικών Σύμης με τη συνοδεία του μουσικού σχήματος του Μιχάλη Μισσού και ακολουθούν πυροτεχνήματα, βεγγαλικά και το κάψιμο του Ιούδα.

Το Έθιμο «Το κάψιμο του Ιούδα στη Σύμη»

Από τις γραπτές μαρτυρίες πολλών Συμιακών το κάψιμο του Ιούδα έρχεται από πολύ παλιά, μαζί με όλα τα υπόλοιπα Συμιακά Λαμπριάτικα έθιμα, όπως η νηστεία της σαρακοστής, της Μ. Εβδομάδας, τα κουλουράκια (αμμωνιακένα, ζαχαρένα, βουτυρένα, τούρτες, αυγούλες, κόκκινα αυγά) και τα πυροτεχνήματα.

Σε όλες τις ενορίες έβγαζαν δίσκο από πολύ νωρίς για να μπορέσουν να συγκεντρώσουν τα απαραίτητα χρήματα με σκοπό να παραγγείλουν τα πυροτεχνήματα εκείνη την εποχή από την Τεργέστη, τη Σμύρνη, τον Πειραιά.

Στον Άη Γιάννη οι Αηγιαννώτες στέκονταν στην είσοδο του Καμπαναριού με τον δίσκο για να μαζέψουν χρήματα για τον καμμένο όπως αποκαλούσαν τον Ιούδα και την αγορά εκρηκτικών υλικών.

Στην ενορία της Λεμονήτισσας η οικογένεια των Φαρμακίδηδων με έξοδα κυρίως των απογόνων της οικογένειας, έφτιαχναν το βαποράκι, ξύλινο ομοίωμα μικρού караβιού, γεμάτο με πυροτεχνήματα, όπου εκινείτο με τροχαλίες εναερίως πάνω σε συρμάτινο σκοινί από το λόφο της Λεμονίτισσας στον απέναντι λόφο του Μαυροβουνιού.

Όταν το βαποράκι έφθανε στη μέση της διαδρομής πάνω από λιμάνι, σταματούσε και άρχιζε το θεαματικό άναμμα των πυροτεχνημάτων, όπου στο τέλος παρουσιαζόταν η εικόνα της Ανάστασης.

Το ίδιο γινόταν και από την Αγ. Τριάδα προς το Κάστρο. Και η πιο φτωχή ενορία εφίλοτιμείτο να κάμει κάτι για την Ανάσταση, έστω και φωτίζουσα με λαδοφάναρα τον περίβολο της εκκλησίας.

Την Κυριακή του Πάσχα στο Ταρσανά στο κάμπο του Γιαλού, στο σημερινό χώρο, γινόταν το κάψιμο του Ιούδα.

Μαζεύονταν όλοι οι νεαροί караβομαραγκοί, που ήθελαν να δείξουν, την δεξιοτεχνία και την παληκαριά τους κρατώντας στα χέρια τρομπόνια γεμάτα με μπαρουτί, και εσημάτιζαν ένα μεγάλο ημικόκλιο από το σημερινό κτίριο του Δήμου μέχρι το σημείο που άρχιζε το γεφύρι του Καλντεριμιού.

Ήταν ντυμένοι με άσπρο πουκάμισο μαύρο μαντήλι στο κεφάλι και κόκκινο ζωνάρι στη μέση. Ο κόσμος μαζευόταν στην απέναντι πλευρά και παρακολουθούσε το θέαμα.

Ο κάθε ένας ξεχωριστά έκανε την επίδειξη του αφού του έδιναν το πρόσταγμα και εκπυρσοκροτούσε η караμπίνα του με τη σειρά, με περίπου μισού λεπτού ενδιάμεσο χρόνο, μεταξύ τους.

Μετά όταν τελείωνε η επίδειξη γινόταν το κάψιμο του Ιούδα του οποίου το ομοίωμα βρισκόταν κρεμασμένο σε ξύλινο στύλο στο Καλντερίμι γεμάτο εκρηκτικά όπου με τις караμπίνες στόχευαν οι νεαροί μέχρι να τυλιχθεί στις φλόγες.

Από το βιβλίο του Νικήτα Φωτ. Κλαδάκη με τίτλο για τη Σύμη.

Τα τελευταία χρόνια ιδιωτική πρωτοβουλία αναλάμβανε σε όλα τα έξοδα και με τη συνοδεία μουσικής, ξεκινούσε από τη πλατεία του Συλλόγου στο χωριό και κατέληγε πάλι εδώ στη πλατεία όπου γινόταν το κάψιμο.

Σήμερα η εκδήλωση συνδιοργανώνεται από το Π.Κ.Δ.Σ. την Ε.Γ.Σ. με τη συνοδεία του μουσικού συγκροτήματος του Μιχ. Μισσού.

Εννέα τάγματα Αγγέλων- Εννέα Μιχαήλιδες

Ιδιαίτερο ρόλο στο νησί κατέχουν οι μονές και τα ξωκλήσια που είναι αφιερωμένα στον Αρχάγγελο Μιχαήλ λόγω της διαδεδομένης λατρείας στο νησί η οποία πηγάζει από την ευρύτατη αγγελολατρεία των πρώτων χριστιανικών χρόνων στη μικρασιατική Φρυγία. Εννέα μοναστήρια και ξωκλήσια είναι αφιερωμένα σ' αυτόν, όσα είναι τα αγγελικά τάγματα. Δύο από τα σημαντικότερα είναι τα μοναστήρια του Πανορμίτη και του Ρουκουνιώτη, τα οποία πρωτοστάτησαν στην ζωή του νησιού και κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Μάλιστα αμέσως μετά τη Ρόδο, στη Σύμη εφαρμόστηκε περισσότερο ο σταυροθολιακός τύπος εκκλησιών, που αναπτύχθηκε γενικότερα στα Δωδεκάνησα από το 1783 (καθολικό του μοναστηριού του Πανορμίτη) έως το 1924. Η κατασκευή μεγάλου αριθμού κυρίως σταυροθολιακών εκκλησιών στη Σύμη ερμηνεύεται τόσο από την αυξανόμενη οικονομική ανάπτυξη του 18ου, αλλά κυρίως του 19ου αιώνα, όσο και από την παράδοση του νησιού, αφού είχε κτίσει αρκετές καμαροσκέπαστες εκκλησίες από την Ιπποτοκρατία και τα πρώτα χρόνια της Τουρκοκρατίας, όπως οι Άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη το 1786.

I. Μονή Μιχαήλ Ταξιάρχη Πανορμίτης στον Πάνορμο (μοναστήρι)

Η μονή Αρχαγγέλου Μιχαήλ στον Πανορμίτη Σύμης λειτουργεί ως μοναστηριακό συγκρότημα και αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους προσκυνηματικούς προορισμούς στο Νοτιοανατολικό Αιγαίο. Χτισμένο στον κόλπο του Πανόρμου - τρίτο φυσικό λιμάνι της Σύμης- στη νοτιοδυτική πλευρά του νησιού, παραμένει σήμερα το μεγαλύτερο και σπουδαιότερο μοναστήρι του νησιού το οποίο πιστεύεται ότι δεν αποκλείεται να χτίστηκε τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες όταν ανεγέρθηκαν και οι υπόλοιπες οχτώ Αγγελικές Μονές του νησιού, ώστε να συμπληρωθεί ο αριθμός των εννέα Αγγελικών Ταγμάτων εξαιτίας της επίδρασης της Αγγελολατρείας και στη συνέχεια να καταστράφηκε από πειρατικές επιδρομές.

Ωστόσο, σύμφωνα με όσα στοιχεία υπάρχουν δεν έχει καταστεί σαφής ο χρόνος κτίσεως του αρχικού ναού. Τα μόνα αρχαιολογικά στοιχεία που σώζονται είναι ορισμένοι παλαιοχριστιανικοί μαρμαρίνοι και λίθινοι κίονες που χρησιμοποιήθηκαν κατά την ανοικοδόμηση της μονής (σπόλια). Η ύπαρξη της μονής προ του 1783, οπότε και χρονολογείται η ανοικοδόμησή της όπως θα δούμε στη συνέχεια, επιβεβαιώνεται και από μια αναθηματική επιγραφή στη μεταβυζαντινή τοιχογραφία του τιμίου Προδρόμου η οποία βρίσκεται στον εξωτερικό τοίχο της βόρειας πλευράς του Καθολικού. Το κείμενο έχει ως εξής: «† ΔΕΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΛΑΦΑΤΗ ΤΗ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 15, 1760» , συνεπώς η τοιχογραφία ιστορήθηκε σε τοιχοποιία προγενέστερου Ναού, τμήμα της οποίας διατηρήθηκε και ενοποιήθηκε με την κατασκευή του νέου Ναού.

Η μονή καταστράφηκε στα μέσα του 18ου αι. και ανοικοδομήθηκε το 1783 όπως μαρτυρά και η παρακάτω οικοδομική άδεια. Η εκ νέου ανοικοδόμηση του μοναστηριακού συγκροτήματος ξεκίνησε, όταν το 1775 διορίστηκε Ηγούμενος ο Συμαίος Ιερομόναχος Νεόφυτος Κακκακιός. Ο Ρόδιος αρχιτέκτονας Αναστάσης

Καρναβάς ανέλαβε τη μελέτη και την επίβλεψη των εργασιών του Καθολικού. Ο νέος ναός θεμελιώθηκε στην ίδια θέση του παλαιού, ενώ η αρχιτεκτονική του εμφανίζει δυτικές επιδράσεις (κυρίως γοθτικής αρχιτεκτονικής) - σύνηθες φαινόμενο στα Δωδεκάνησα εκείνη την εποχή - με επιρροές από την κυριαρχία των Σταυροφόρων και της ιπποτικής αρχιτεκτονικής. Διατηρήθηκε ένα μικρό τμήμα της τοιχοποιίας στη βορειοανατολική πλευρά του, το οποίο ενσωματώθηκε στην κατασκευή του καινούργιου. Οι εξωτερικές διαστάσεις του ναού είναι 18x8 μέτρα και ακολουθεί το ρυθμό της μονόχωρης σταυρεπίστεγης Βασιλικής με “νευρωτά” σταυροθόλια. Η στέγη διαγράφει δύο τέτοια σταυροθόλια, τα οποία τέμνουν εγκάρσια την κεντρική καμάρα, σχηματίζοντας επάλληλους σταυρούς. Εσωτερικά, στηρίζονται σε γοθικά τόξα και αυτά με τη σειρά τους σε έξι παλαιοχριστιανικούς μονόλιθους κίονες, εντοιχισμένους κατά το ήμισυ. Εξωτερικά οι θόλοι είναι οξυκόρυφοι και η στέγαση γίνεται με κεραμίδια. Η κόγχη του ιερού είναι πενταύπληρη εξωτερικά και φέρει τεταρτοσφαιρική στέγαση. Σε ότι αφορά τα θυρώματα και τα παράθυρα του καθολικού, παρουσιάζουν μορφολογικά στοιχεία με επιρροές τόσο από την υστερογοθτική και αναγεννησιακή ροδίτικη αρχιτεκτονική, καθώς και από την οθωμανική -από το 1750 ως τα μέσα του 19ου αι., όσο και από τον νεοκλασικισμό, το μπαρόκ και τον νεοβυζαντινό ρυθμό -μέσα 19ου αι ως 1924, μετά από επεμβάσεις. Πιο αναλυτικά, το δυτικό θύρωμα της εισόδου είναι τοξωτό με περιθύρωμα που συνδιάζεται με ανάλογο πλαίσιο που ακολουθεί το τόξο με γείσο. Τα παράθυρα είναι είτε απλά ορθογώνια (πλαϊνές όψεις) είτε με αέτωμα, παραστάδες και ανώφλ (δυτική όψη). Επιπλέον οι φεγγίτες της δυτικής όψης είναι με εξοχή και φέρουν διάκοσμο ενώ των πλαϊνών όψεων είναι απλοί τοξωτοί.

Το Καθολικό της μονής είναι χτισμένο στο κέντρο του περιβάλλοντος συγκροτήματος. Περιμετρικά από αυτό υπάρχει ανοιχτός διάδρομος με περίτεχνο βοτσαλωτό δάπεδο. Γύρω από τον διάδρομο διατάσσονται κελλιά, τράπεζα -οικοδομημένη πίσω από το Καθολικό, στην ανατολική πλευρά του συγκροτήματος στον πρώτο όροφο-, ξενώνες, μαγειρείο, βιβλιοθήκη-διαμορφώθηκε το 1987 από την ενοποίηση τεσσάρων κελλιών πάνω από το Παρεκκλήσι του Ευαγγελισμού-, σκευοφυλάκιο, κοιμητήριο, μουσείο και αίθουσες υποδοχής. Οι χώροι αυτοί διαμορφώθηκαν με το πέρασμα των χρόνων λόγω των συνεχώς αυξανόμενων αναγκών του μοναστηριακού συγκροτήματος.

Η μονή έχει ενεργό δράση στην επανάσταση του 1821 ενισχύοντας τον αγώνα χρηματικά. Το τέμπλο κατασκευάστηκε το ίδιο έτος από τον Μαστροδιάκο Ταλιαδούρο, ενώ η εικόνα του Πανομίτη επαργυρώθηκε το 1724. Στη βιβλιοθήκη περιλαμβάνονται 14 χειρόγραφα του 16ου αι. Στον ίδιο χώρο λειτουργεί εκκλησιαστικό και λαογραφικό μουσείο.

Το πιο χαρακτηριστικό και αναγνωρίσιμο στοιχείο της Μονής Πανομίτη, αποτελεί το επιβλητικό κωδωνοστάσιο, το οποίο διαμορφώνει και υψώνεται πάνω από την κεντρική πύλη εισόδου προς το εσωτερικό της Μονής, με μέτωπο στη θάλασσα. Πρόκειται για κτίσμα των αρχών του 20ου αιώνα, ένας ιδιαίτερα ψηλός πύργος, 28 μέτρων, με πλούσιο κεραμοπλαστικό διάκοσμο, ο οποίος τοποθετείται αξονικά και κεντροβαρικά επί της κύριας όψης του φρουριακού συγκροτήματος και διαμορφώνει την κεντρική είσοδο της μονής, σε απόσταση 20 μέτρων περίπου από τη θάλασσα. Εξαιτίας του μεγάλου ύψους του, ο πύργος διαιρείται σε 5 διαφορετικές ενότητες καθ' ύψος, 5 ξεχωριστά επίπεδα έδρασης.

Το επίπεδο του ισογείου ταυτίζεται με τη στάθμη +0.00, το επίπεδο του πρώτου εξώστη τοποθετείται στο +7.24, το αντίστοιχο του δεύτερου εξώστη στο +13.38, το επίπεδο του τρίτου εξώστη στο +19.30, ενώ το αντίστοιχο του τέταρτου εξώστη στο +23.05. Η κατασκευή του πύργου εκτείνεται μέχρι το +28.08, ενώ κορυφώνεται με το μεταλλικό σταυρό ύψους 1 μέτρου.

Η ανέγερση άρχισε το 1905 και ολοκληρώθηκε το 1911 διαμορφώνοντας οριστικά την κεντρική πύλη. Την αρχιτεκτονική μελέτη εκπόνησε ο Συμαίος Γεώργιος Χατζησταυρίδης ή Χατζησταυριός και στις οικοδομικές εργασίες δούλεψαν φιλότημα οι πολυπληθείς εργάτες της Μονής. Βασικό δομικό υλικό ήταν η ντόπια πέτρα που ανήκει στα ασβεστολιθικά πετρώματα και μεταφέρθηκε στη μονή από κοντινό ακρωτήριο.

Η αρχιτεκτονική του μορφή συνδυάζει στοιχεία από μπαρόκ και Αναγέννηση, κάτι σύνηθες στην αρχιτεκτονική των Δωδεκάνησων και ιδίως τη ροδίτικη. Φέρει εντυπωσιακό και πλούσιο διάκοσμο ο οποίος συντίθεται από ακροκέραμα, ρόδακες, ταινίες, προσωπίδες, μαϊάνδρους, αετούς κλπ. Τα επιχρίσματα και την κεραμική διακόσμηση επιμελήθηκε ο Μοναχός Ματθαίος (Καραμολέγκος) που καταγόταν από τη Σαντορίνη. Επάνω ακριβώς από την Πύλη της Μονής, εντοιχισμένο στην πρόσοψη του Κωδωνοστασίου, βρίσκεται ένα μεγάλο ανάγλυφο λιοντάρι κατάλοιπο από της εποχή της Ενετοκρατίας.

Αρκετοί μελετητές κατά καιρούς έχουν επισημάνει την ομοιότητά του με το καμπαναριό της Λαύρας Ζαγκόρσκ που βρίσκεται έξω από τη Μόσχα, αλλά και με εκείνο της Αγίας Φωτεινής στη Σμύρνη.

I. Μονή Μιχαήλ Ταξιάρχη Ρουκουινιώτη (μοναστήρι)

Η Σταυροπηγιακή Μονή του Αρχαγγέλου Μιχαήλ του Ρουκουινιώτη (επίθετο από το μικρό τοπωνύμιο τα Ρουκουνά ή Ρούκουνα (κτήματα, όπου κτίστηκε η Μονή) ή απλά Μιχαήλης, βρίσκεται στην περιοχή Μέσα Νημοράκι στην Έρεικα της Σύμης και πανηγυρίζει στις 8 Νοεμβρίου. Ετυμολογικά, σύμφωνα με μία άλλη εκδοχή προέρχεται από την τούρκικη λέξη ρουκούν που σημαίνει πνεύμα. Σε πολλές όμως περιοχές της Ελλάδας απαντάται η λέξη ρουτσούνη/ ρουκούνη με τη σημασία ρεύμα-ρυάκι, ετυμολογία που επιβεβαιώνεται από την ύπαρξη ρέματος και πηγής πολύ κοντά στη Μονή, από το οποίο μάλιστα προμηθεύονται μέχρι και σήμερα νερό οι Συμιακοί. Σύμφωνα με άλλες πηγές, η ονομασία αποτελεί μικρό τοπωνύμιο, που δηλώνει σαφώς ότι είναι περιοχή στη θέση Ρούκουνα.

Κτισμένη κατά τον 14ο-15ο αι. σε πλάτωμα καλλιεργήσιμης γης, αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα οχυρωμένου μοναστηριακού συγκροτήματος με ασυνήθιστη, για τον ελλαδικό χώρο αρχιτεκτονική μορφή, κατά την οποία, τα δύο Καθολικά αναπτύσσονται καθ' ύψος, το ένα υπερκείμενο του άλλου. Τυπολογικά κατατάσσεται στα μοναστήρια φρουριακού τύπου, όπου περιμετρικά στα τείχη διαρθρώνονται οι χώροι διαμονής, εξυπηρέτησης και αποθήκευσης και στο κέντρο τοποθετούνται τα δύο καθολικά.

Στη μοναστηριακή αρχιτεκτονική γνωρίζουμε πως οι δύο κυρίαρχες λειτουργίες –η λατρευτική ζωή και η διαβίωση του μοναστικού τάγματος από τη μία και οι καθημερινές εργασίες, που σε πολλές περιπτώσεις απαιτούσαν την επαφή των μοναχών με λαϊκούς από την άλλη –πραγματοποιούνταν σε διαφορετικές ενότητες χώρων, οι οποίες δεν είχαν άμεση επαφή. Η διάκριση αυτών των ενοτήτων πραγματοποιείται και στη Μονή Ρουκουινιώτη, με σύνολα χώρων που ανήκουν εντός αλλά και εκτός της περιφραγμένης αυλής της μονής.

Η πρώτη και σημαντικότερη ενότητα είναι ένα εσωστρεφές, φρουριακού τύπου, κυβόσχημο και περικλειστο συγκρότημα κτιρίων, η οποία αποτελούσε τον βασικό πυρήνα μοναστικής ζωής του τάγματος. Από τον 15ο αιώνα και στα χρόνια που ακολούθησαν, υπέστη μία σειρά οικοδομικών εργασιών, κατασκευαστικών φάσεων και επεκτάσεων, ενέργειες οι οποίες επέφεραν πολυπλοκότητα και μοναδικό χαρακτήρα, στους διαφορετικούς όγκους, που διαρθρώνονται στα τρία επίπεδα του. Οι χρήσεις των χώρων αυτών αφορούσαν στις διακονίες των μοναχών στο εσωτερικό της Μονής (παρασκευαστήριο, φούρνος, ζυμωτήριο, τραπεζαρία, σκευοφυλάκιο, αποθηκευτικοί χώροι, ηγουμενείο), στην ανάπαυση των μοναχών (κελιά) και στη λατρευτική ζωή της μονής (καθολικά και παρεκκλήσι). Παράλληλα η παρουσία πλούσιου τοιχογραφικού διακόσμου στα δύο καθολικά, που καλύπτει σημαντικό κομμάτι της υστεροβυζαντινής τέχνης (15ος, 16ος και 18ος αι.), καθώς και τα ξυλόγλυπτα στοιχεία και οι φορητές εικόνες των τέμπλων, εντείνουν την ποικιλία του χαρακτήρα του μνημείου.

Η δεύτερη ενότητα χώρων, αποτελείται από κτίρια τα οποία βρίσκονται εκτός του περικλειστού όγκου και τα οποία στεγάζουν βοηθητικές λειτουργίες ή τις απαιτούμενες χρήσεις, που εξασφάλισαν για αιώνες στη Μονή, οικονομική αυτάρκεια και ακμή. Το πρώτο σύνολο χώρων, στο βόρειο τμήμα της Μονής αποτελείται από ένα συγκρότημα τριών επιμηκών, καμαροσκέπαστων, μονώροφων και μονόχρωμων κτισμάτων σε επαφή, που στέγαζαν τον στάβλο, το ελαιοτριβείο και μία κιστέρνα, αντίστοιχα. Εκτός του οχυρωματικού περιβάλλοντος και βόρεια της εισόδου του, συναντάμε το δεύτερο παραγωγικό σύνολο, το ανοιχτό αλώνι και τον κυλινδρικού τύπου αλευρόμυλο. Σε αυτή την ενότητα έρχονταν σε επαφή και συνεργασία οι μοναχοί με λαϊκούς, μόνιμους κατοίκους του νησιού, που τους βοηθούσαν στην πληθώρα των εργασιών που εκτελούσαν, σχετικές με την αγροτική και κτηνοτροφική παραγωγή, αλλά και το εμπόριο.

Πέραν των σημαντικών τοιχογραφιών που έχουν βρεθεί στη μονή, η μεγάλη εικόνα του Αρχαγγέλου Μιχαήλ του Ρουκουινιώτη που βρίσκεται στην Μονή αποτελεί εξίσου έργο μεγάλης καλλιτεχνικής αξίας, ζωγράφος του οποίου είναι ο Στυλιανός Γενίτης του Ιωάννου από τον Χάνδακα (Ηράκλειο) της Κρήτης.

Η ασημένια επένδυση της εικόνας είναι αριστοτεχνική και έχει φιλοτεχνηθεί από τον Ιωάννη Πελοποννήσιο που ήταν ο σπουδαιότερος αργυροχρυσοχόος στο Ν.Α. Αιγαίο τον 18ο αιώνα μ.Χ. Η εικόνα αυτή έχει μια ιδιαιτερότητα: αστέρι με πολύχρωμες πέτρες στο μέτωπο του Αρχαγγέλου. Αυτή η διακοσμητική λεπτομέρεια ίσως αποτελεί μια μοναδικότητα στον ορθόδοξο αγιογραφικό χώρο. Πιθανόν ο Ιωάννης Πελοποννήσιος με το αστέρι να ήθελε να συγκεκριμενοποιήσει την ουράνια υπόσταση του Αρχαγγέλου.

I. Μονή Μιχαήλ Ταξιάρχη Κοκκιμήδη στην κορυφή του ομώνυμου όρους (ξωκλήσι)

Η Μονή Αρχαγγέλου Μιχαήλ Κοκκιμήδη αποτελεί μοναστηριακό συγκρότημα με κελιά και μεσαιωνική οχύρωση και ένα ιδιαίτερα σημαντικό θρησκευτικό και πολιτιστικό μνημείο της Σύμης. Το μοναστήρι είναι χτισμένο σε περίοπτη θέση, όπου κατευθύνεται ένα ανηφορικό και κακοτράχαλο μονοπάτι. Η γραφικότητα του τοπίου συμπληρώνεται με την εξαιρετικής ομορφιάς ζωγραφική τέχνη της μεταβυζαντινής περιόδου που κοσμεί το ναό της Μονής.

Το καθολικό της μονής, ο ναός του Άρχοντα Μιχαήλ Κοκκιμήδη είναι θολοσκέπαστος με ορθογώνια κάτοψη και εσωτερικές διαστάσεις 5,1 X 3 μ., χωρίς την αψίδα. Η Αγία Τράπεζα στηρίζεται σε μαρμάρινο, κυλινδρικό, αρράβδωτο κίονα, παλαιοχριστιανικής εποχής. Στη βόρεια πλευρά του Ιερού Βήματος υπάρχει μαρμάρινος παλαιοχριστιανικός αμφικιονίσκος. Επάνω από την είσοδο δυτικά η κτητορική επιγραφή του καθολικού της Μονής, τοποθετεί χρονικά την αγιογράφηση του το έτος 1697, με τη συνδρομή του ιερομονάχου Καλλιστράτου. Το εικονογραφικό του πρόγραμμα περιλαμβάνει σκηνές από το Δωδεκάορτο και το Βίο του Χριστού, όπως: Ο Ευαγγελισμός, η Βάπτιση, η Υπαπαντή, η Μεταμόρφωση, η Βαϊοφόρος, η Εις Άδου Κάθοδος, ο Επιτάφιος, η Σταύρωση κ.ά.

Σε χαμηλότερο επίπεδο στο χώρο του κυρίως ναού, έχουν ζωγραφιστεί σκηνές από τα προαναφερθέντα Θαύματα του Αρχαγγέλου Μιχαήλ. Εντυπωσιάζει η ζωγραφική πείρα του αγιογράφου του ναού ο οποίος δεν αρκείται σε μια μηχανική και τυποποιημένη επανάληψη των προτύπων που χρησιμοποιεί, αλλά κατορθώνει να εμπλουτίσει τις συνθέσεις του με λεπτομέρειες που τον διαφοροποιούν από παραστάσεις άλλων αγιογράφων του νησιού με την ίδια θεματολογία. Οι τοιχογραφίες του ναού χρονολογούνται στο τέλος του 17ου αι.

Αρμόδια Υπηρεσία: ΕΦΑ Δωδεκανήσου
Καθεστώς Προστασίας
ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623
ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05

I. Μονή Μιχαήλ Ταξιάρχη Κουρκουνιώτη(ξωκλήσι)

Η Ιερά Μονή του Αρχάγγελου Μιχαήλ Κουρκουνιώτη (από το ρήμα κουρκουνώ= κτυπώ) βρίσκεται κοντά στο Σωτήρη τον Μεγάλο στην Σύμη, επίσης σημαντικό μοναστήρι του νησιού, μετόχι της μονής Πανορμίτη. Σύμφωνα με την παράδοση ονομάστηκε Κουρκουνιώτης διότι όταν έσβηναν τα καντήλια που υπήρχαν στον Ναό του, ο Αρχάγγελος πήγαινε και χτύπαγε τις πόρτες των τσοπάνηδων που κατοικούσαν εκεί κοντά κι εκείνοι καταλάβαιναν και πήγαιναν και άναβαν ξανά τα καντήλια.

Αρμόδια Υπηρεσία: ΕΦΑ Δωδεκανήσου
Καθεστώς Προστασίας
ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623
ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05

I. Ναός Μιχαηλιδάκια στον οικισμό Εμπορείου (ξωκλήσι)

Ο Ι. Ναός Μιχαηλιδάκια στον Εμπορείο Σύμης είναι κτισμένος μαζί με τους Ι. Ναούς Μέσα Σωτήρη και Μέσα Παναΐδι πάνω στα ερείπια παλαιοχριστιανικής βασιλικής.

Αρμόδια Υπηρεσία: ΕΦΑ Δωδεκανήσου

I. Ναός Αρχάγγελου Μιχαήλ Αυλακιώτη στον οικισμό Πέδι (ξωκλήσι)

Ο Ι. Ναός Αρχάγγελου (Ταξιάρχη ή Άρχοντα) Μιχαήλ Αυλακιώτη στο Πέδι Σύμης είναι μονόχωρος και καλύπτεται από κτιστή ημικυκλική στέγη. Ο σημερινός ναός είναι χτισμένος πάνω στο ανατολικό τμήμα του βόρειου κλίτους παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Νοτιοανατολικά του ναού διακρίνεται μεγάλη ημικυκλική αψίδα που πιθανότατα ανήκει στη βασιλική.

Αρμόδια Υπηρεσία: ΕΦΑ Δωδεκανήσου
Καθεστώς Προστασίας
ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623
ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05

ΥΑ 2258

ΦΕΚ: 175/Β/1966-03-26

Φεστιβάλ Σύμης

Η Σύμη τα τελευταία δεκαέξι χρόνια δημιουργεί ένα πολιτιστικό καλοκαίρι με ξεχωριστή προσωπικότητα, το Φεστιβάλ Σύμης, αποδεικνύοντας έμπρακτα την αγάπη της για τον πολιτισμό. Το Φεστιβάλ βασίζεται στην ιδέα του εθελοντισμού, στην αφιλοκερδή συμμετοχή των καλλιτεχνών και των οργανωτών του. Το Φεστιβάλ έχει τιμηθεί από πολλούς καταξιωμένους καλλιτέχνες διεθνούς εμβέλειας της Ελλάδας και του εξωτερικού αλλά και νέους ανερχόμενους.

Εικόνα 74 Αφίσα του Φεστιβάλ του 2015. πηγή: <https://madamopoulos.gr/festival-symis-2015/>

Κατά τους καλοκαιρινούς κυρίως μήνες πραγματοποιούνται τα παρακάτω Πανηγύρια: 24 Ιουνίου: Αγ. Ιωάννη Σταφυλά

Πεντηκοστή: Πανορμίτης

Αγ. Τριάδος: Αγ. Τριάδα στο Χωριό

17 Ιουλίου: Αγ. Μαρίνας στο ομώνυμο νησάκι

20 Ιουλίου: Προφήτη Ηλία

6 Αυγούστου: Του Σωτήρος στο Νημποριό, στο Μεγάλο Σωτήρη

15 Αυγούστου: Παναγιά Αληθινή και Παναγιά Μυρταριώτισσα

24 Αυγούστου: Παναγιά Υπακοή στη Νίμο και Παναγιά Αληθινή

Το πλέον λαμπρό, το οποίο προσελκύει πιστούς από πολλά σημεία της Ελλάδας είναι στις 8 Νοεμβρίου των Ταξιαρχών όπου γιορτάζεται με κάθε μεγαλοπρέπεια ο Πανορμίτης και ο Μιχαήλ ο Ρουκουνιώτης.

4.1.5 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

4.1.5.1 ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Υδρευσης-Άρδευσης

Το νερό ύδρευσης στο νησί εξασφαλίζεται από την Ρόδο απ' όπου μεταφέρεται με υδροφόρο πλοίο, από όμβρια νερά που συγκεντρώνονται σε στέρνες και από τη πηγή «Βρυσί» από την οποία συγκεντρώνονται σε υδατοδεξαμενές τη χειμερινή περίοδο περίπου 15.000μ νερό/χρόνο. Το καλοκαίρι όμως η υδατοδεξαμενή ξηραίνεται.

Οι υδρογεωλογικές συνθήκες στη Σύμη δεν προσφέρονται για το σχηματισμό και την εκμετάλλευση υπόγειων υδροφόρων οριζόντων, γιατί η καρστικότητα των ασβεστόλιθων που κυριαρχούν στη γεωλογική δομή του νησιού (οι ασβεστόλιθοι αποτελούν το 90% της επιφάνειας του νησιού και το υπόλοιπο 10% είναι φλύσχης) και η έλλειψη στεγανού υποβάθρου, ευνοούν τη δημιουργία μεγάλου δικτύου υπόγειων καρστικών αγωγών και την αποστράγγιση των νερών της βροχής στην επιφάνεια της θάλασσας, γι' αυτό και οι υδροφόροι καρστικοί ορίζοντες είναι υφάλμυροι. Η εκφόρτισή τους γίνεται με παράκτιες και υποθαλάσσιες πηγές, μεγάλης, συνήθως, παροχής. Είναι αισθητή η απουσία πηγών γλυκού νερού σε όλο το νησί.

Κατά συνέπεια δεν υπάρχουν ιδιαίτερες δυνατότητες κάλυψης των αναγκών από το νησί. Το γεγονός αυτό αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα.

Τέλος, εκπονήθηκε μελέτη για την κατασκευή λιμνοδεξαμενής στην τοποθεσία Πέδι, η οποία όμως δεν υλοποιήθηκε λόγω αντιδράσεων της αρχαιολογικής υπηρεσίας. Παράλληλα, υπάρχει μία Υδατοδεξαμενή στον Πανορμίτη.

Τηλεπικοινωνιών & Ενέργειας

Η ενεργειακή υποδομή αποτελείται σχεδόν αποκλειστικά από το δίκτυο της ηλεκτρικής ενέργειας. Η Σύμη διαθέτει αυτόνομο σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, ο οποίος τροφοδοτεί το νησί.

Η χρήση ήπιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, περιορίζεται στη χρήση της ηλιακής ενέργειας για θέρμανση νερού για οικιακή χρήση.

Το δίκτυο του ΟΤΕ καλύπτει πλήρως τις σύγχρονες ανάγκες επικοινωνίας.

Εκπαίδευσης

Οι υποδομές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης καλύπτονται από δύο Νηπιαγωγεία και δύο Δημοτικά σχολεία ενώ όσον αφορά τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, στο νησί λειτουργεί ένα Γυμνάσιο και ένα ΕΠΑ.Λ. .

Υγείας

Στο νησί λειτουργού δύο Αγροτικά Ιατρεία , ένα στον Γιαλό και ένα στο Χωριό.

4.1.5.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το νησί της Σύμης γνώρισε μεγάλη άνθηση στο εμπόριο και τη ναυπηγική, γεγονός που επηρέασε τον πληθυσμό, ο οποίος σύμφωνα με μαρτυρίες εκείνα τα χρόνια άγγιζε τις 25.000.

Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ. το 2011, ο μόνιμος πληθυσμός φθάνει τους 2.590 χωρίς να παρουσιάζει ιδιαίτερες μεταβολές από το 2001, όπου καταγράφηκαν 2.594 κάτοικοι.

Εξέλιξη Πραγματικού Πληθυσμού Σύμης 1951-2011

ΔΗΜΟΣ	1951	1961	1971	1981	1991	2001	2011
ΣΥΜΗ	4.003	3.126	2.497	2.273	2.332	2.606	3.070

Εικόνα 52:

Στον παραπάνω πίνακα (πηγή: ΕΛ. ΣΤΑΤ) παρουσιάζεται η εξέλιξη του πληθυσμού από το 1951-2011. Αποτυπώνεται η συνεχής μείωση του πληθυσμού μετά την παράδοση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα μέχρι το 1981, γεγονός που ιστορικά συνδέεται με τη μετανάστευση οικογενειών ναυτικών αλλά και αρκετών που ασχολούνταν με τη ναυπηγική, στον Πειραιά αλλά και σε χώρες της Αφρικής και της Αμερικής.

Τις επόμενες δεκαετίες η σταδιακή αύξηση του πληθυσμού οφείλεται στην ενασχόληση με τον Τουρισμό αλλά και την ανάπτυξη των υποδομών στη Σύμη.

Επιπλέον προβλέπεται αύξηση του πληθυσμού, με τον υπολογισμό του πραγματικού (de facto) πληθυσμού το 2031 να προσεγγίζεται στις 3.280 κατοίκους βάση του Β1 Σταδίου της της μελέτης ΠΧΠ Νοτίου Αιγαίου.

Η ηλικιακή κατανομή πληθυσμού σύμφωνα με την απογραφή του 2011 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα βάσει των στοιχείων της ΕΛ. ΣΤΑΤ. . Παρατηρούμε ότι στην ηλικιακή ομάδα 25-64 συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό αφού αποτελεί την πιο παραγωγική ηλικιακή ομάδα και την οικονομικά ενεργή.

Φύλο	Ηλικιακή Ομάδα	Πληθυσμός
Άρρενες	0-14	220
	15-24	185
	25-64	789
	65 +	201
Θήλειες	0-14	190
	15-24	92
	25-64	658
	65 +	255
Σύνολο		2.590

Εικόνα 53:

Η κατανομή του πληθυσμού στους οικισμούς βάσει της τελευταίας απογραφής του 2011 (πηγή ΕΛ. ΣΤΑΤ.) δείχνει ότι οι παραδοσιακοί παραθαλάσσιοι οικισμοί, Πέδι και Σύμη, συγκεντρώνουν τον περισσότερο πληθυσμό γεγονός που εξηγείται και από την τουριστική και εμπορική τους δραστηριότητα.

Τρίτος σε πληθυσμό είναι ο ορεινός οικισμός του Ρουκουνιώτη.

ΟΙΚΙΣΜΟΣ

**ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
(ΑΠΟΓΡ.2011)**

Σύμη	2.354
Εμπορείός	17
Πέδι	107
Πανορμίτης	23
Ρουκουινιώτης	107
Ξίσος	14
Συκίδι	1

Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού απασχολείται στον τριτογενή και δευτερογενή τομέα ενώ ελάχιστοι απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα όπως φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα βάσει των δεδομένων της απογραφής του 2001 (πηγή: ΕΛ. ΣΤΑΤ) :

	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΝΕΟΙ, ΜΗ ΔΥΝΑΜΕΝΟΙ ΝΑ ΚΑΤΑΤΑΓΟΥΝ ΣΕ ΚΛΑΔΟ	ΣΥΝΟΛΟ
ΜΕΓΙΣΤΗ	69	171	463	116	819

Εικόνα 55:

Η αύξηση και το ενδιαφέρον απασχόλησης στον τουριστικό τομέα τα τελευταία χρόνια αποτυπώνεται στα παραπάνω στοιχεία, όπου το 56,5% του πληθυσμού απασχολείται στον τριτογενή τομέα.

4.1.5.3 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Οι Συμιακοί έγιναν γνωστοί ως ναυπηγοί, ψαράδες και σφουγγαράδες και έφεραν πλούτο και δόξα στο νησί, μιας και τα σφουγγάρια ήταν το κυριότερο εξαγωγίμο προϊόν του νησιού. Οι Συμιακοί σφουγγαράδες ήταν οι πρώτοι στον ελλαδικό χώρο που χρησιμοποίησαν σκάφανδρο στην αλιευτική δραστηριότητα. Κάτω όμως από Ιταλική κατοχή η άλλοτε ευημερούσα Σύμη γνώρισε μέρες φτώχειας. Εκείνη την περίοδο αντικαθιστώνται τα ιστιοφόρα με ατμοκίνητα πλοία και εισάγεται ο τεχνητός σπόνγος, οπότε η σπογγαλιεία αρχίζει να παρακμάζει, ενώ ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος οδηγεί σε μεγάλο κύμα μετανάστευσης.

Στη Βυζαντινή εποχή, επίσης, η αμπελοργία αναπτύχθηκε σε μεγάλο βαθμό και παράγεται κυρίως λευκό κρασί, το οποίο θεωρείται ανώτερης ποιότητας, όπως αναφέρουν οι Γεωγράφοι και περιηγητές που πέρασαν από το νησί. Το 1992 ο ερευνητής Σαράντης Κρητικός, κατέγραψε πάνω από 120 πατητήρια σε όλο το νησί σε διάφορες περιοχές, η αρχιτεκτονική των οποίων εξελίσσεται από τις πρώτες απόπειρες κατασκευής τους με μονόλιθους, μέχρι τα κλειστά στο τέλος του 18ου αιώνα που σταματά και η καλλιέργεια της αμπέλου. Σήμερα έχουν αναστηλωθεί 11 πατητήρια στην περιοχή Κουρκουινιώτη.

Λόγω της ανυδρίας και του άγονου και βραχύδουρου εδάφους του, το νησί δεν παρουσιάζει σήμερα μεγάλη ανάπτυξη στον πρωτογενή τομέα. Είναι γεγονός πως στη Σύμη τα πεδινά τμήματα του νησιού είναι πολύ περιορισμένα (το 100% της συνολικής επιφάνειας του νησιού χαρακτηρίζεται ως ορεινή ζώνη) και απαντώνται κυρίως, στις παράκτιες ζώνες, ενώ ο κεντρικός ορεινός όγκος επεκτείνεται περιμετρικά μέχρι τη θάλασσα. Τα γεωργικά προϊόντα που μπορεί να βρει κανείς στη Σύμη είναι λεμόνια, ντομάτες, σύκα, φραγκόσυκα.

Η κτηνοτροφία στο νησί περιλαμβάνει την αιγοπροβατοτροφία και την μελισσοκομία καθώς είναι προσαρμοσμένες στα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Κανένα από τα προϊόντα δεν έχει

χαρακτηριστεί μέχρι σήμερα ως ποιοτικό ή γεωγραφικής ένδειξης λόγω της μικρής κλίμακας της παραγωγής και της έλλειψης των απαραίτητων υποδομών.

4.1.5.4 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Η ναυπηγική και η ξυλογλυπτική (έπιπλα, τέμπλα εκκλησιών, διακοσμητικά στοιχεία εσωτερικών σπιτιών, κτλ) που άλλοτε ήκμαζαν στο νησί, σήμερα έχουν περιοριστεί. Ειδικά η ναυπηγική περιορίστηκε σε δυο μικρά ναυπηγεία (ταρσανάδες) όπου γίνονται επισκευές και κατασκευές μικρών αλιευτικών σκαφών. Άλλη παραδοσιακή τέχνη ήταν η επιπλοποιία, η οποία σήμερα περιορίστηκε σε δυο βιοτεχνίες που ασχολούνται αποκλειστικά με την κατασκευή παραδοσιακών επίπλων.

Στη Σύμη υπάρχουν μονάδες μεταποίησης και βιοτεχνικές επιχειρήσεις που σχετίζονται με προϊόντα του πρωτογενή τομέα. Λειτουργούν 5 φούρνοι, 2 στο Γυαλό, 2 στο Χωριό και 1 στον Πανορμίτη, δύο εκ των οποίων είναι ξυλόφουρνοι. Κατασκευάζονται αρκετά παραδοσιακά προϊόντα όπως τυρόπιτες οι λεγόμενες Συμιακές Τούρτες, ζαχαρένια κουλούρια, κουλούρια αμμωνίας, παξιμάδια. Επίσης πωλείται κατσικίσιο τυρί, θυμαρίσιο μέλι, σύκα ξερά και άγρια βότανα.

4.1.5.5 ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Τουρισμός

Σημαντικό μέρος του πληθυσμού όπως είδαμε απασχολείται στον τριτογενή τομέα. Ο τουρισμός και το εμπόριο παίζουν σημαντικό ρόλο στην παραγωγική δραστηριότητα και έχουν εξελιχθεί σημαντικά. Το γεγονός αυτό δεν είναι τυχαίο καθώς η Σύμη ξεχωρίζει τόσο για την ιδιαιτερότητα του φυσικού της τοπίου, όσο και για την εξαιρετικής αρχιτεκτονικής σημασίας οικισμούς της.

Εκτός από κολύμπι και ιστιοπλοΐα, η φύση της Σύμης προσφέρεται για καταδύσεις, ψαροτούφεκο και πεζοπορία. Στη Σύμη υπάρχουν πολλές διαδρομές και από τη ξηρά και δια θαλάσσης στις οποίες μπορεί ο τουρίστας να περιηγηθεί και να θαυμάσει τις ομορφιές του νησιού να έρθει σε επαφή με την τοπική χλωρίδα και πανίδα.

Η τουριστική υποδομή είναι αναπτυγμένη κυρίως στο Γυαλό όπου βρίσκονται τα περισσότερα τουριστικά καταλύματα (ξενοδοχεία, ξενώνες, ενοικιαζόμενα δωμάτια κ.λπ.), ταβέρνες και άλλα καταστήματα που εξυπηρετούν τους τουρίστες. Στη Σύμη δεν υπάρχουν μεγάλα συγκροτήματα, αλλά μικρά ξενοδοχεία με δωμάτια ή και ολόκληρα σπίτια προς ενοικίαση. Τουριστικά καταλύματα υπάρχουν επίσης στο Πέδι, στον Νημπορίο και στο Χωριό. Επίσης η Μονή του Πανορμίτη φιλοξενεί τα καλοκαίρια στα κελιά της μεγάλο αριθμό παραθεριστών, προσφέροντας κάθε άνεση έναντι χαμηλού μίσθιου. Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η υπάρχουσα υποδομή διανυκτέρευσης επισκεπτών.⁸⁵

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	15	252	499
ΛΟΙΠΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ	77	274	566
ΣΥΝΟΛΟ	92	552	1.048

Εικόνα 56:

Τέλος, στοιχειώδεις υποδομές για να δέσουν ιδιωτικά σκάφη υπάρχουν στο Γυαλό, στον Νημπορειό, στο Πέδι, στον Πανορμίτη και στον Άγιο Αιμιλιανό.

⁸⁵ https://www.grhotels.gr/app/uploads/2022/07/02_Hotels_2021_Regional.pdf

4.1.6 ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΥΜΗΣ ΜΕΣΩ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΕΝΕΡΓΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ / ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΥ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ & ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ

- **Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) Νοτίου Αιγαίου 2021-2025**

Το συγκεκριμένο ΠΠΑ εκπονείται στα πλαίσια του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ). Το σχέδιο υποβλήθηκε τον Νοέμβριο του 2020 και τη δεδομένη χρονική στιγμή βρίσκεται υπό έλεγχο από τις αρμόδιες αρχές προκειμένου να συνταχθεί το τελικό κείμενο που θα τεθεί υπό διαβούλευση. Η ΣΜΠΕ εκπονείται σύμφωνα με την διαδικασία που προβλέπει η ΚΥΑ 107017/2006 (ΦΕΚ 1225/Β/5-9-2006), όπως αυτή τροποποιήθηκε από την Υ.Α. οικ. 40238/2017 (ΦΕΚ 3759/Β/ 25-10-2017). Η αρχή σχεδιασμού του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης είναι η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, με φορέα υλοποίησης της μελέτης την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠ) Περ. Ν. Αιγαίου σύμφωνα με την με Α.Π. 2763/10.03.2020 Απόφαση του Περιφερειάρχη Νοτίου Αιγαίου. Η περιοχή αναφοράς του ΠΠΑ καλύπτει γεωγραφικά το σύνολο της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, ήτοι των 13 Περιφερειακών Ενοτήτων. Η Περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με έδρα της την Ερμούπολη στη Ν. Σύρο. Εκτείνεται σε μια μεγάλη θαλάσσια ζώνη από τις ακτές της Αττικής (Μακρόνησος) έως τα νότια παράλια της Τουρκίας (Καστελόριζο). Βασικό χαρακτηριστικό της Περιοχής Αναφοράς του ΠΠΑ είναι ο νησιωτικός χαρακτήρας και η γεωγραφική απομόνωση της Περιφέρειας, παράμετροι άμεσα συνδεδεμένες με την οικονομική εξέλιξή της.

Στόχοι ΠΠΑ της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Οι αναπτυξιακοί στόχοι του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) περιλαμβάνουν πέντε πυλώνες:

- 1) Έξυπνη Ανάπτυξη
- 2) Πράσινη Ανάπτυξη
- 3) Κοινωνική Ανάπτυξη
- 4) Ανάπτυξη Υποδομών
- 5) Εξωστρέφεια

Οι πυλώνες 1 και 2 έχουν ευρύτερη στόχευση, που αφορά στο σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων, ενώ οι υπόλοιποι πυλώνες (3, 4 και 5) στοχεύουν στην ενίσχυση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων. Για την επίτευξη μιας ισχυρής και διατηρήσιμης ανάπτυξης για το σύνολο της οικονομίας της χώρας απαιτείται ισορροπημένη μεγέθυνση σε όλους τους πυλώνες. Απαραίτητες, ωστόσο, είναι και η εξειδίκευση, η προτεραιοποίηση και η ιεράρχηση των επενδυτικών έργων, εντός κάθε πυλώνα, βάσει της δυνατότητάς τους να συνεισφέρουν στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων. Η ύπαρξη αναβαθμισμένης διοικητικής υποστήριξης σε όλα τα επίπεδα προγραμματισμού υλοποίησης, παρακολούθησης και ελέγχου είναι βασική προϋπόθεση για την επιτυχία των αναπτυξιακών στόχων. Αυτή, δύναται να υλοποιηθεί μέσω απαραίτητων παρεμβάσεων για να αποκτηθεί η διοικητική επάρκεια, ώστε να ανταποκριθεί στο ρόλο που αναλαμβάνει και καλύπτει όλους τους αναπτυξιακούς στόχους. Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου στοχεύοντας στην εξασφάλιση της αειφορίας, στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων της και έχοντας ως γνώμονα την συνετή διαχείριση και αξιοποίηση των πόρων, ακολουθεί το πλαίσιο ανάπτυξης των στόχων του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης. Εξειδικεύοντας τις ανάγκες της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης υιοθετεί τους τέσσερις από τους πέντε αναπτυξιακούς στόχους του ΕΠΑ. Ποιο συγκεκριμένα, οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου είναι:

- Πράσινη Ανάπτυξη
- Κοινωνική Ανάπτυξη
- Ανάπτυξη Υποδομών
- Εξωστρέφεια

- **ΕΣΠΑ 2014-2020**

Ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης στερεών αποβλήτων, συγχρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, στο πλαίσιο υλοποίησης του ΕΣΠΑ 2014-2020

- **ΕΛΛΑΔΑ 2.0 ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ**

Το παραπάνω ανήκει πλαίσιο υλοποίησης του ευρωπαϊκού προγράμματος Next Generation EU, και σε αυτό εντάσσεται το έργο με τίτλο «(Sub.1) Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια (Τ.Π.Σ.) - (Sub.2) Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (Ε.Π.Σ.)» και αφορά την ενεργοποίηση προγράμματος Πολεοδομικών Μεταρρυθμίσεων που περιλαμβάνει Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια (Τ.Π.Σ.) σε τουλάχιστον 700 Δημοτικές Ενότητες και τουλάχιστον 5 Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια. Ένα από αυτά είναι και το Τοπικό Πολεοδομικό Σχέδιο Σύμης.

4.2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ & ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΥΜΗΣ

Όπως προκύπτει από την ανάλυση της περιοχής, η Σύμη αποτελεί ένα νησί με πλούσιο πολιτιστικό και περιβαλλοντικό απόθεμα. Η άνθηση του Τουρισμού δεν είναι τυχαία και φαίνεται να έχει αρκετές προοπτικές ανάπτυξης για το νησί. Παράλληλα όμως, οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν από την αλόγιστη προώθηση του τουριστικού προϊόντος είναι πολλοί και επιβαρυντικοί για τον τόπο. Κατά συνέπεια, αναγκαία είναι η εξασφάλιση ενός ποιοτικότερου τρόπου ζωής του μόνιμου πληθυσμού αλλά και η προστασία των πολιτιστικών και περιβαλλοντικών πόρων.

Παράλληλα ο πρωτογενής και δευτερογενής τομέας παρουσιάζουν συρρίκνωση που οφείλεται στον τουρισμό. Η ισορροπία στους παραγωγικούς τομείς αποτελεί ζητούμενο μιας ολοκληρωμένης και βιώσιμης ανάπτυξης γι' αυτό θα πρέπει να αναζητηθούν οι τρόποι όπου ο πρωτογενής τομέας θα είναι σε θέση να καλύπτει τις διατροφικές ανάγκες του νησιού όσο είναι δυνατό, παράγοντας ταυτόχρονα ποιοτικά προϊόντα. Επιπλέον, ο δευτερογενής τομέας, μέσα από την αναβίωση παραδοσιακών δραστηριοτήτων και τεχνών θα μπορούσε να αποφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα στην οικονομική ανάπτυξη του νησιού και να διασυνδεθεί με τον τουρισμό και την παραγωγική δραστηριότητα.

Στην καλύτερη κατανόηση των προβλημάτων αλλά και των προοπτικών ανάπτυξης της Σύμης βοήθησε η συνεργασία με το ΤΕΕ Δωδεκανήσου και η επικοινωνία με την τοπική αυτοδιοίκηση στα πλαίσια του προγράμματος ΑΕΙ, και κατά συνέπεια διαμορφώθηκαν οι παρακάτω προτάσεις.

Η επικοινωνία με τους τοπικούς φορείς βοήθησε στην ενσωμάτωση των επιδιώξεων των κατοίκων στα πλαίσια της προτεινόμενης βιώσιμης αναπτυξιακής πολιτικής που προτείνεται για την περιοχή.

Το προτεινόμενο σύστημα ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς και του φυσικού περιβάλλοντος της Σύμης στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης και της κυκλικής οικονομίας, έρχεται σαν απάντηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η περιοχή.

Η Σύμη ως λιγότερο αναπτυγμένη περιοχή αντιμετωπίζει προβλήματα που σχετίζονται με την νησιωτικότητα που χαρακτηρίζει αντίστοιχες περιοχές. Για παράδειγμα, οι εργασιακές και επιχειρηματικές ευκαιρίες είναι περιορισμένες, η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και η κρίση των ανθρώπινων πόρων προβληματίζουν την τοπική κοινωνία, η εκμετάλλευση σύγχρονων και πιο οικολογικών τρόπων διαβίωσης συχνά απουσιάζει.

Οι απομονωμένες ή λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές όπως η Σύμη, σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) «*χρειάζονται εξωτερικές οικονομίες για να αναπτυχθούν*». Σε αυτό το πλαίσιο, εξωτερικές οικονομίες, όπως του Τουρισμού, επενδύονται σε μία ενδογενή ανάπτυξη με όχημα μεταφοράς του τουριστικού ρεύματος από τις πλέον αναπτυγμένες στις «*ξεχασμένες*» ή/και λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές νέους πόλους έλξης σε αυτές από την αναβάθμιση του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος (Μοροπούλου, 2022).

Στα πλαίσια της βιώσιμης νησιωτικής ανάπτυξης, η προσέλκυση εξωτερικών οικονομιών όπως ο τουρισμός πρέπει να γίνεται με τρόπο που δε θα διογκώσει τον τριτογενή τομέα. Όπως ήδη αναφέρθηκε, παράλληλα με τον τριτογενή τομέα θα πρέπει να ενισχυθεί ο πρωτογενής και δευτερογενής τομέας προκειμένου να δημιουργηθούν καινοτόμες αναπτυξιακές πολιτικές και μοντέλα εναλλακτικού τουρισμού μέσω της αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

Σε αυτή τη φιλοσοφία κινείται το καινοτόμο πρόγραμμα του ΑΕΙ, στα πλαίσια του οποίου έγινε καταγραφή των πόρων και των προοπτικών ανάπτυξης της υπό μελέτην περιοχή. Η τεκμηρίωση της παρούσας μελέτης συνδράμει στην αποτελεσματική δημιουργία βάσεων δεδομένων που θα βοηθήσουν στη δημιουργία αναπτυξιακής πλατφόρμας. Μέσω της διαχείρισης της πλατφόρμας, η τοπική αυτοδιοίκηση θα διευκολυνθεί στη διαμόρφωση κατάλληλων πολιτικών προστασίας και ανάδειξης του τόπου, ελέγχου χρηματοδοτικών προγραμμάτων και πληροφοριών.

Οι δράσεις που προτείνονται στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου σχεδίου ανάδειξης και διαχείρισης για τη νήσο Σύμη, έχουν ως στόχο τα παρακάτω:

- Προστασία και αειφόρος ανάπτυξη των παραδοσιακών οικισμών της Σύμης & των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της ανάδειξης σημείων ενδιαφέροντος

- Προστασία & αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος μέσω κήρυξης και προσαρμοστικής επανάχρησης
- Ενίσχυση της τοπικής οικονομίας
- Βελτίωση των όρων διαβίωσης του τοπικού πληθυσμού
- Προστασία περιβάλλοντος

Οι προτάσεις που αναλύονται παρακάτω χωρίζονται σε τρεις βασικούς άξονες δράσεων.

Η πρώτη ενότητα αφορά τις πολιτισμικές διαδρομές της Σύμης. Στα πλαίσια της παρούσας μελέτης, καταγράφονται, στην επισυναπτόμενη τεχνική έκθεση, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των υφιστάμενων αλλά και των προτεινόμενων διαδρομών, η διασύνδεσή τους, οι εργασίες καθαρισμού, συντήρησης και σήμανσης. Παράλληλα προτείνονται δυο νέες, κατά βάση οδικές διαδρομές, οι οποίες ενοποιούν τα υφιστάμενα μονοπάτια, δημιουργώντας τον πολιτιστικό περίπατο της Σύμης.

Στις πολιτισμικές διαδρομές, πέρα των μονοπατιών, εντάσσεται και η ανάδειξη του ιστορικού άξονα της Σύμης, της Καλής Στράτας.

Στη δεύτερη ενότητα περιλαμβάνονται έργα αποκατάστασης και ανάδειξης εμβληματικών τοπόσημων του νησιού, κηρυγμένων μνημείων ή μη. Εξετάζοντας τον πολιτισμικό πλούτο της Σύμης, στα πλαίσια της καταγραφής και τεκμηρίωσης, εντοπίσαμε, ακόμα, σημαντικά μνημεία- ιστορικά ίχνη της περιοχής- τα οποία ωστόσο στέκουν παραμελημένα στον χρόνο και στις περιβαλλοντικές καταπονήσεις και στα οποία πρέπει άμεσα να ληφθούν κατάλληλα μέτρα προστασίας και ανάδειξης.

Στην Τρίτη ενότητα, οι προτάσεις προσανατολίζονται κατά κύριο λόγο σε δράσεις προσαρμοστικής επανάχρησης. Κατά την έρευνα και μελέτη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του νησιού, η πλήρης καταγραφή της βιομηχανικής κληρονομιάς της Σύμης από το ΤΕΕ Δωδεκανήσου το 2012, ανέδειξε έναν διαφορετικό χαρακτήρα της Σύμης άρρηκτα συνδεδεμένο όμως με την ιστορία της. Η ανάδειξη εμβληματικών τόπων και κτιρίων βιομηχανικής κληρονομιάς συνιστά δράση με στόχο την «νοητή» ενοποίηση σημαντικών παραδοσιακών οικισμών του νησιού, δίνοντας τους μια νέα βιωματική εμπειρία.

Επιπλέον, στο πλαίσιο των παραπάνω δράσεων, προτείνεται ο εμπλουτισμός δράσεων ανάδειξης και προβολής της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Φυσικά οι παραπάνω δράσεις οφείλουν να ενταχθούν σε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα διαχείρισης και ανάπτυξης νησιωτικής πολιτικής με στόχο την βιωσιμότητα του τόπου. Επιπλέον, κρίσιμα ζητήματα για το νησί της Σύμης και την προστασία των παραδοσιακών οικισμών της παραμένουν τα όρια των οικισμών και ειδικά των παραδοσιακών και το ρυμοτομικό Γυαλού-Χωριού ώστε να εξασφαλίζεται η οδική πρόσβαση όλων των κατοίκων στα σπίτια τους. (Μοροπούλου, 2022)

Προϋπόθεση λοιπόν, για την επίλυση τους αλλά και την εφαρμογή των προτεινόμενων αναπτυξιακών παρεμβάσεων στα πλαίσια της αειφορίας και της βιώσιμης νησιωτικής ανάπτυξης αποτελεί η ολοκλήρωση του Τοπικού Πολεοδομικού Σχεδίου που έχει προκηρυχθεί από το 2021.

Πολιτισμικές Διαδρομές Σύμης

Στη Σύμη το πλούσιο πολιτισμικό και περιβαλλοντικό απόθεμα έχει σαν αποτέλεσμα την ύπαρξη σημαντικών πεζοπορικών -κυρίως φυσιολατρικών- διαδρομών αλλά και μονοπατιών που οδηγούν σε μνημεία και παραλίες.

Το σύνολο αυτών των διαδρομών καθώς και των ποιοτικών τους χαρακτηριστικών, στα πλαίσια της παρούσας μελέτης, καταγράφηκε στην τεχνική έκθεση του παραρτήματος που συνοδεύει τη μελέτη. Η τεχνική έκθεση δύναται να αξιοποιηθεί στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος ΑΕΙ «Αειφόρος Ανάπτυξη λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών με την δημιουργία νέων τουριστικών πόρων και προϊόντων μέσω ανάλυσης, τεκμηρίωσης, μοντελοποίησης, διαχείρισης και διατήρησης πολιτιστικού αποθέματος με χρήση εφαρμογών

ΤΠΕ», ώστε να εμπλουτιστεί σε συνεργασία με τις τοπικές τεχνικές υπηρεσίες και να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο αρχείο με τις προτεινόμενες θέσεις (συντεταγμένες ΕΓΣΑ) τοποθέτησης υλικών σήμανσης των πεζοπορικών διαδρομών, το είδος και τις ποσότητες των υλικών σήμανσης καθώς και με τις προτεινόμενες εργασίες που περιγράφονται στην έκθεση.

Το έργο της καταγραφής και ανάδειξης των πολιτιστικών διαδρομών είναι ιδιαίτερα σημαντικό στη Σύμη. Δεδομένου ότι η πεζοπορία γίνεται καλύτερα την άνοιξη και το φθινόπωρο που δεν υπάρχουν οι υψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού, άμεση συνέπεια θα είναι και η επέκταση της τουριστικής περιόδου στο νησί κατά πέντε μήνες περίπου (Απρίλιο, Μάιο, Ιούνιο, Οκτώβριο και Νοέμβριο).

Επιπλέον, το δίκτυο θα λειτουργήσει υποστηρικτικά στην ανάδειξη της ιστορίας του νησιού, των σημαντικών μνημείων της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς της Σύμης και των οικισμών των οποίων η αρχιτεκτονική παρουσιάζει αξιόλογο ενδιαφέρον. Τέλος θα είναι ένα σημαντικό έργο και για τον τοπικό πληθυσμό αφού θα βελτιωθούν οι προσβάσεις σε κομβικά σημεία του νησιού.

Η σύνταξη της παρούσας Τεχνικής Έκθεσης έγινε σύμφωνα με το Διάγραμμα Ύλης και τις προδιαγραφές που έχουν οριστεί με την υπ' αρ. 151344/165/2017 (ΦΕΚ 206/Β/30-01-2017) Υπουργική Απόφαση του υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, όπως τροποποιήθηκε με την Υ. Α. 154551/1839/13-07-2017 (ΦΕΚ 2562/Β/2017) και την Υ. Α. 169774/2784/10-05-2018 (ΦΕΚ 2004/Β/2018) και ισχύει σήμερα.

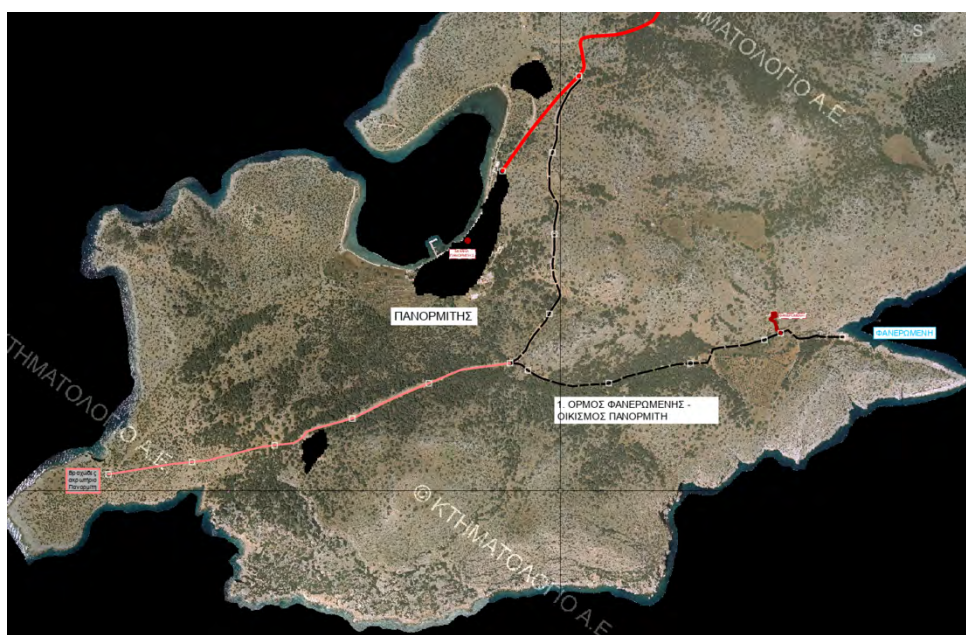
Συνολικά καταγράφηκαν έντεκα διαδρομές, εννιά υφιστάμενες και σε συνεργασία με το ΤΕΕ Δωδεκανήσου και τους τοπικούς φορείς προτείνονται άλλες δύο.

Αναλύοντας τα ποιοτικά χαρακτηριστικά κάθε διαδρομής, τα σημεία ενδιαφέροντος που ο περιπατητής μπορεί να επισκεφτεί, προτείνονται αναλυτικά οι εργασίες καθαρισμού και σήμανσης των υφιστάμενων μονοπατιών με παράλληλη σήμανση του περιβαλλοντικού και πολιτιστικού αποθέματος που διέρχεται από αυτά.

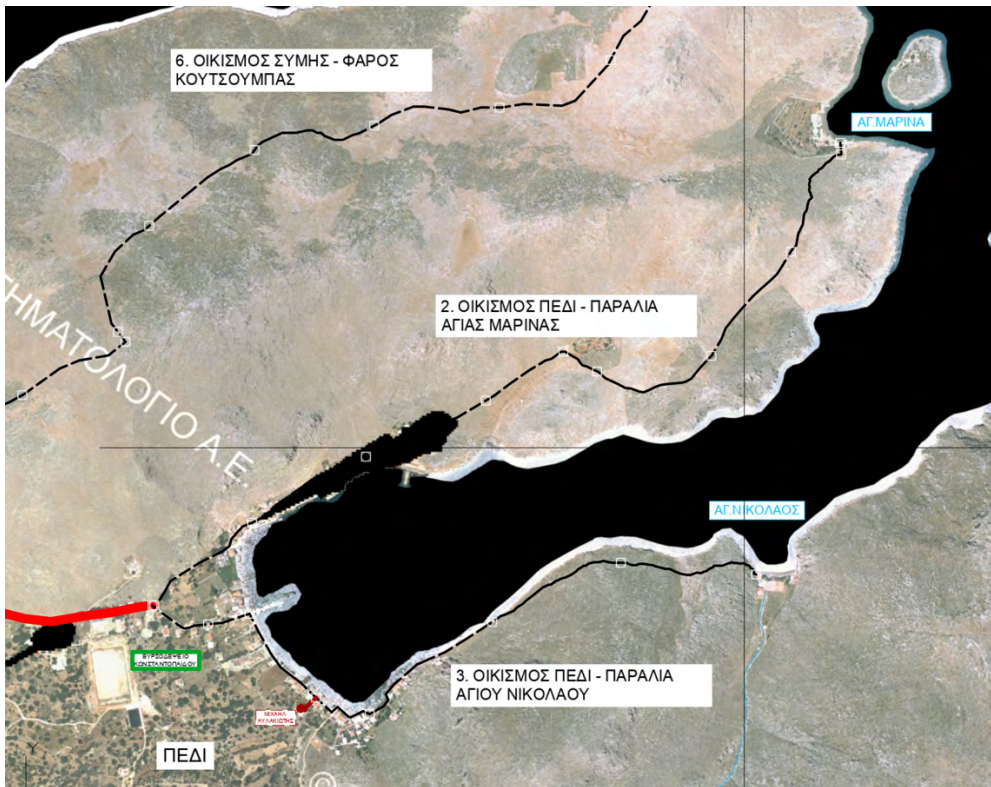
Επιπλέον, προτείνεται η ενοποίηση των υφιστάμενων διαδρομών μέσω δυο νέων, κατά βάση οδικών διαδρομών, οι οποίες ενοποιούν τα υφιστάμενα μονοπάτια, δημιουργώντας τον πολιτιστικό περίπατο της Σύμης.

Οι διαδρομές είναι οι εξής:

- Όρμος Φανερωμένης – Οικισμός Πανορμίτη

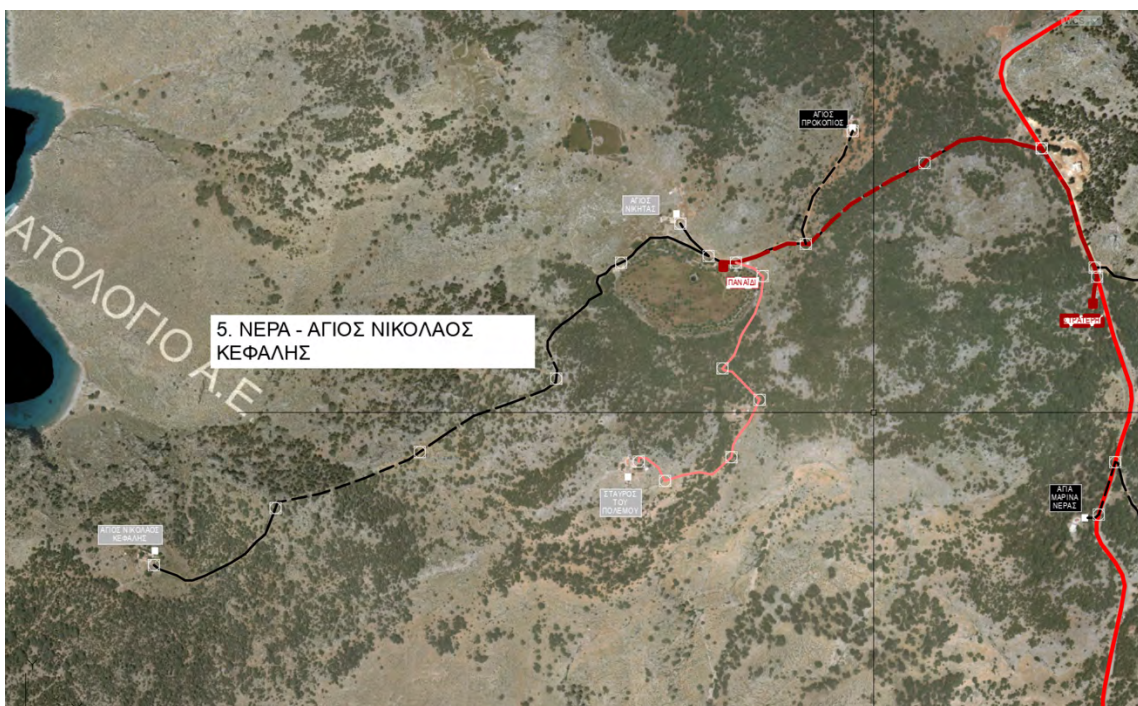
- Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίας Μαρίνας

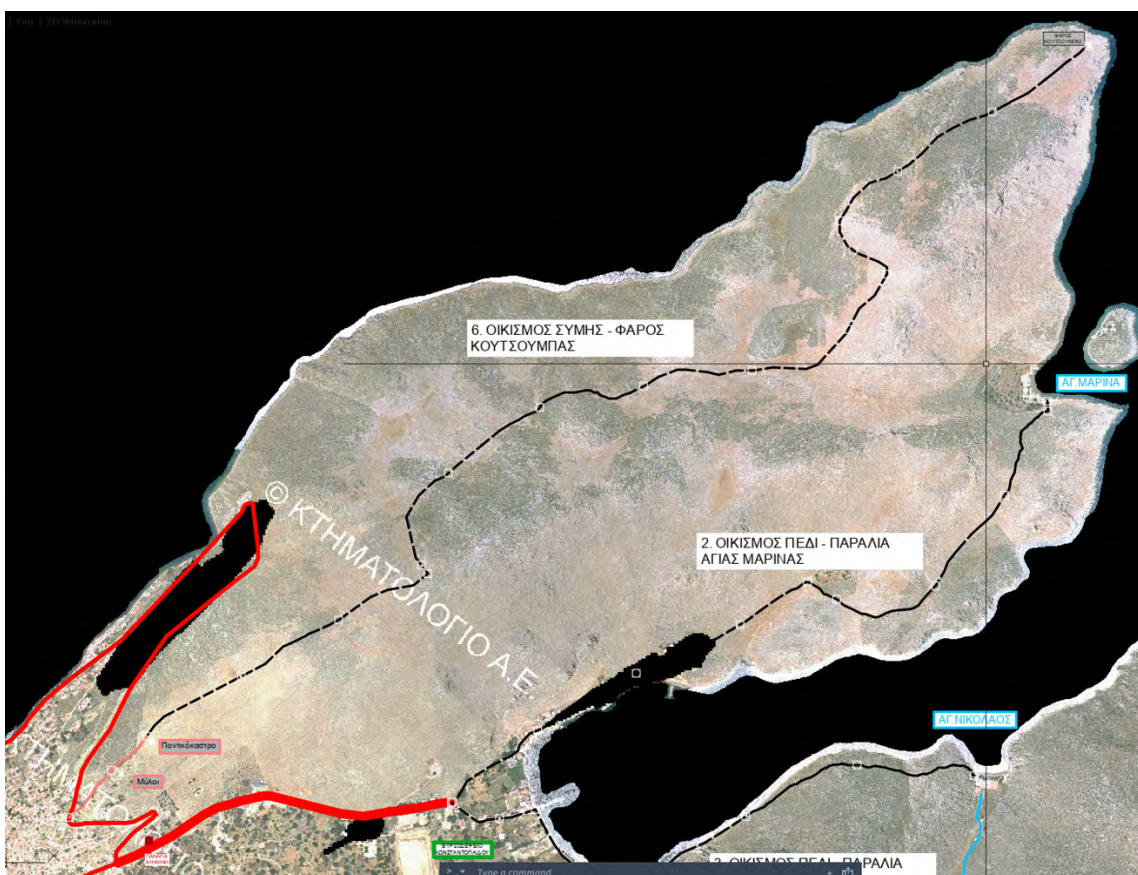
- Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίου Νικολάου
- Κότিকা – Άγιος Αιμιλιανός

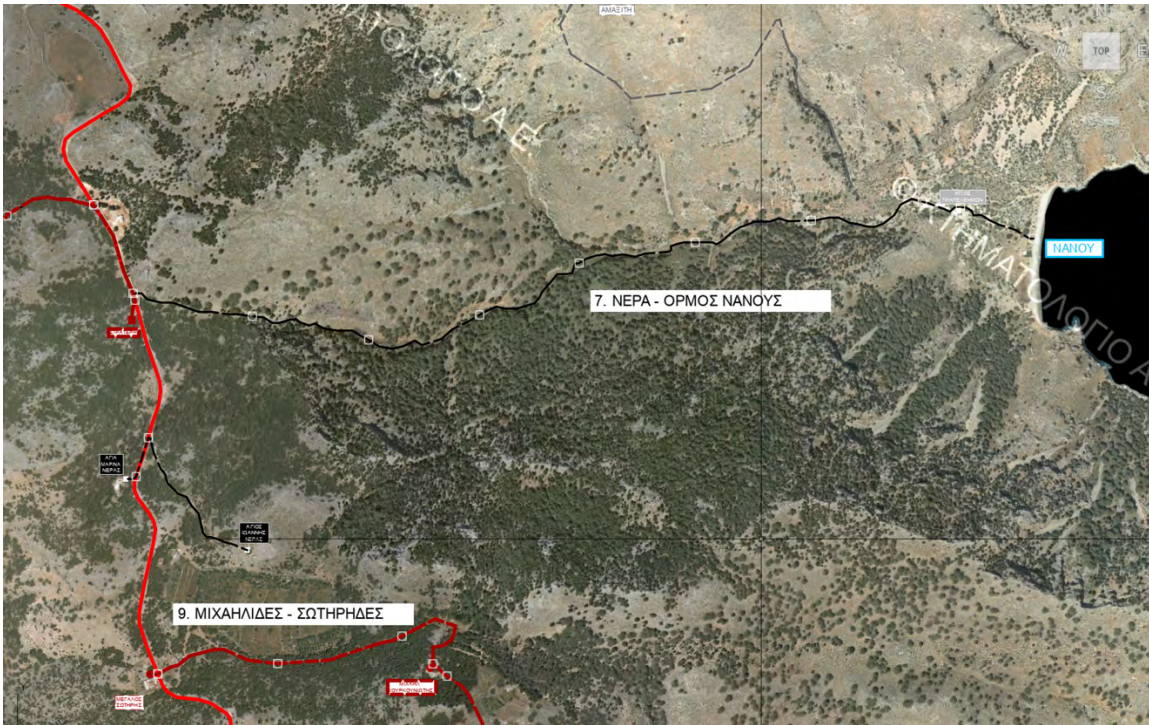
- Νερά – Άγιος Νικόλαος της Κεφαλή

- Οικισμός Σύμης – Φάρος Κούτσουμπα

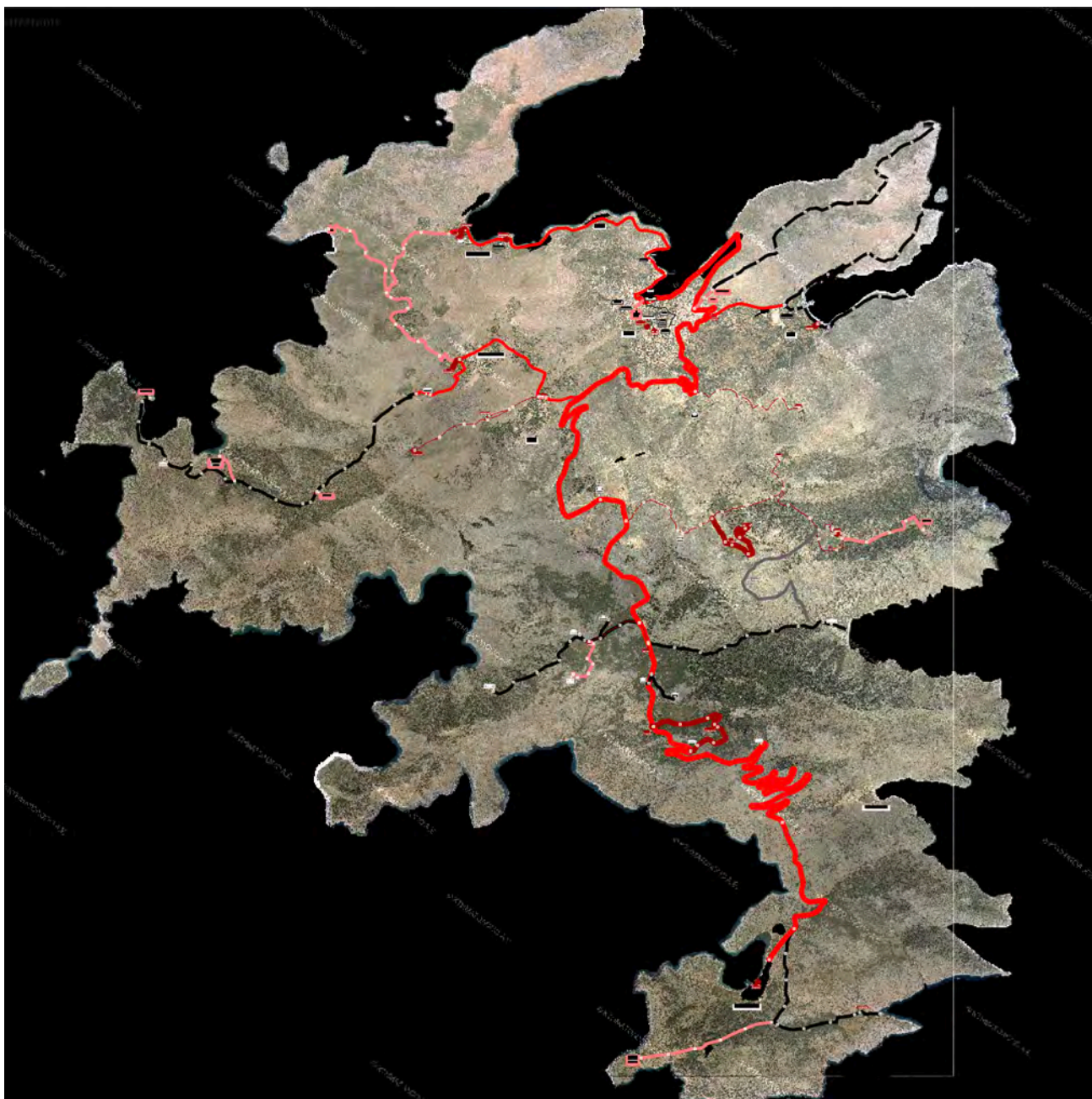
- Νερά – Ορμός Νανούς

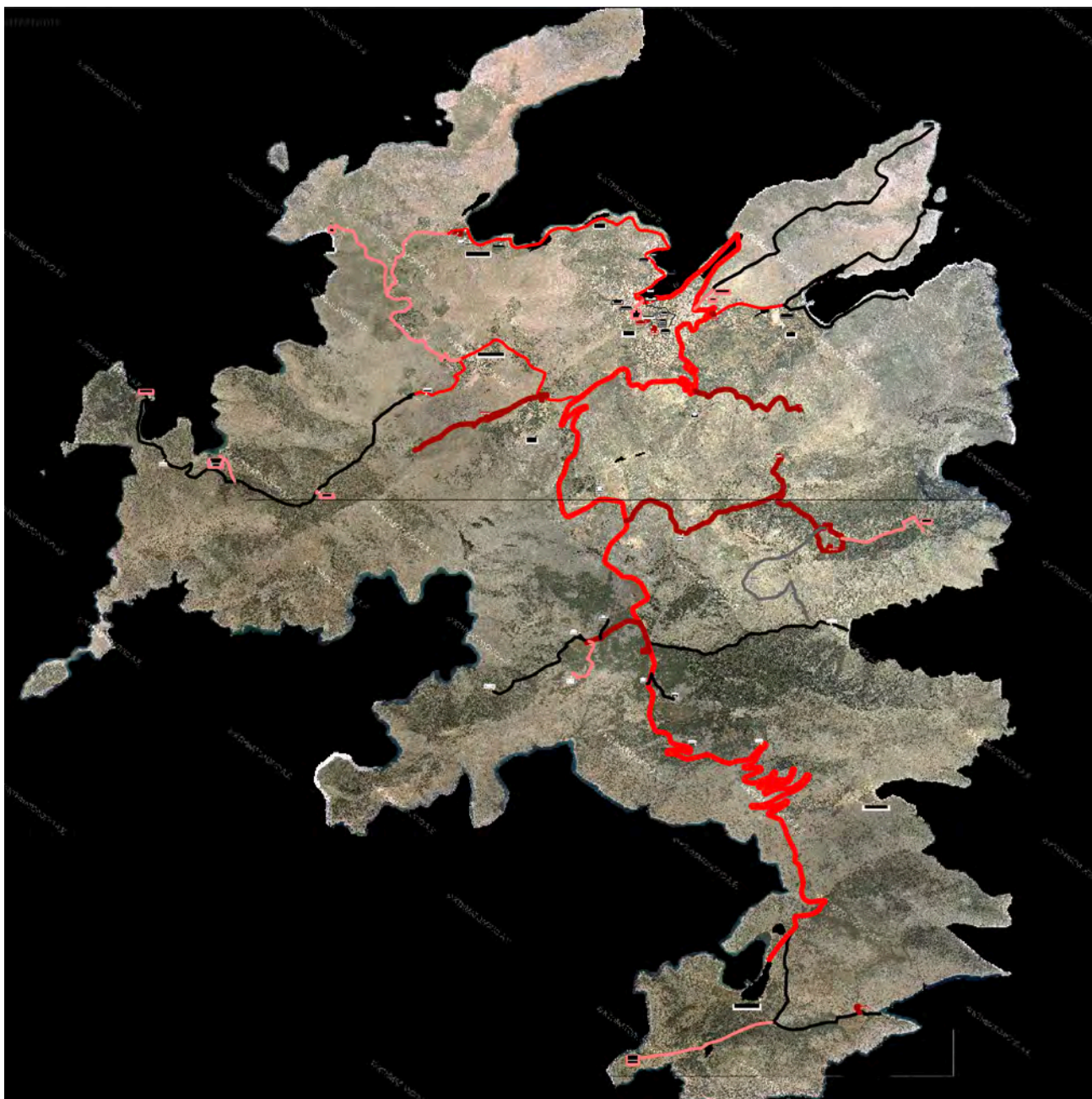
- Οικισμός Σύμης – Άγιος Φανούριος – Τολί – Γυαλός

▪ Μιχαήλιδες-Σωτήρηδες

▪ Παναγίες Σύμης

- Προϊστορία της Σύμης

- Πελασγικά & Αρχαία ίχνη

Οι παραπάνω διαδρομές όπως φαίνεται και στους χάρτες διέρχονται από όλους τους οικισμούς της Σύμης, αλλά και από σημαντικά μνημεία, προσφέροντας στους ταξιδιώτες τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με μια ποικιλία από δομημένα και φυσικά αξιοθέατα μέσα από θεματικές διαδρομές.

Ως θεματικές διαδρομές θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν οι θρησκευτικού, ιστορικού και φυσιολατρικού ενδιαφέροντος διαδρομές των Μιχαήλιδων -Σωτήρηδων και των Παναϊδίων της Σύμης, όπως επίσης και αυτή

της προϊστορίας της Σύμης που διέρχεται από αρχαία και πελασγικά ίχνη. Τα ξωκλήσια και οι μονές αυτές είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τη λατρεία του τόπου. Παράλληλα, διέρχονται από σημαντικά ιστορικά μνημεία και περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Για παράδειγμα, στη διαδρομή Μιχαήλιδων -Σωτήρηδων, φεύγοντας από την Ι.Μ. Πανορμίτη, πηγαίνοντας προς τον Ι.Ν. Μιχαήλ του Κουρκουνιώτη και του Μεγάλου Σωτήρη, ο περιπατητής διέρχεται από τμήμα NATURA με ιδιαίτερο φυσικό κάλλος αλλά και από τα ιστορικά βυζαντινά πατητήρια της περιοχής.

Με την παρούσα πρόταση οι περιπατητικές διαδρομές που αναδεικνύονται διαμορφώνουν έναν είδος δικτύου σημαντικό για το νησί της Σύμης ως τουριστικό προορισμό αλλά και οι ίδιες οι διαδρομές δύναται να αποτελέσουν τουριστικό προορισμό όπως για παράδειγμα οι προτεινόμενες συνδυαστικές διαδρομές. Ως αναπτυξιακό εργαλείο η διαμόρφωση του Πολιτιστικού Περίπατου της Σύμης, ο οποίος πρακτικά συνδέει όλες τις διαδρομές και κατά συνέπεια την ιστορία του νησιού, δύναται να χρησιμοποιηθεί ως αναπτυξιακό εργαλείο για την προστασία του περιβάλλοντος, τη διαχείριση των επισκεπτών και εν γένει την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Σημαντικό ρόλο στην ανάδειξη του Πολιτιστικού Περίπατου αποτελούν και οι επεμβάσεις καθαρισμού και σήμανσης των μονοπατιών ώστε να προσελκύσουν ακόμα περισσότερο τον επισκέπτη. Για το λόγο αυτό, προτείνονται εργασίες ήπιων επεμβάσεων αλλά και αισθητικής που δε θα λειτουργούν ανταγωνιστικά για το τοπίο. Μέσα από τις παρεμβάσεις θα πρέπει να αναδεικνύεται το μεσογειακό τοπίο του νησιού και οι ιδιαιτερότητές του. Η επιλογή φυσικών υλικών, εύκολα διαθέσιμων και με μικρό κόστος εγκατάστασης κρίνεται απαραίτητη για την βιωσιμότητα του έργου.

Ασφαλτοστρώσεις προβλέπονται μόνο σε τμήματα του κύριου οδικού άξονα, ενώ η χρήση μπετόν πρέπει να είναι περιορισμένη και μόνο όπου κρίνεται απαραίτητη για λόγους ασφάλειας του περιπατητή.

Το σημαντικότερο έργο είναι η σήμανση τόσο των διαδρομών (επισημάνσεις στην αλλαγή κατεύθυνσης, στα επικίνδυνα σημεία κλπ.) όσο και η σήμανση των μνημείων, των διασταυρώσεων περιπατητικών διαδρομών αλλά και σημαντικών περιβαλλοντικών αγαθών (πανίδα, χλωρίδα που υπάρχει σε μια διαδρομή).

Ενδιαφέρον παράδειγμα αναφοράς ως προς τα υλικά και εν μέρει τις εργασίες αποτελεί το έργο αποκατάστασης του φυσικού πάρκου Cap de Creus στην Ισπανία, όπου έπειτα από λεπτομερή χαρτογράφηση της περιοχής, οι εργασίες όπως και τα υλικά περιορίστηκαν στα απολύτως απαραίτητα. Έγινε επαναχρησιμοποίηση της «in situ» τοπικής πέτρας, σε σημεία που κρίθηκε απαραίτητο χρησιμοποιήθηκε μπετόν και για σημάνσεις δευτερευόντων μονοπατιών, χρησιμοποιήθηκε χάλυβας Corten σε κατασκευές της διαδρομής όπως καθισμάτων, σημείων θέασης κλπ και επισήμανσης στοιχείων της χλωρίδας και της πανίδας. ο χάλυβας Corten είναι ανθεκτικός στο νερό αλλά και αισθητικά ταιριάζει στο Μεσογειακό Τοπίο, όπως φαίνεται στις παρακάτω απεικονίσεις.

Εικόνα 75

Εικόνα 76 Σύνδεση μονοπατιού με ασφαλτοστρωμένο οδικό δίκτυο.

Εικόνα 77 Ασφαλτοστρωμένη οδός

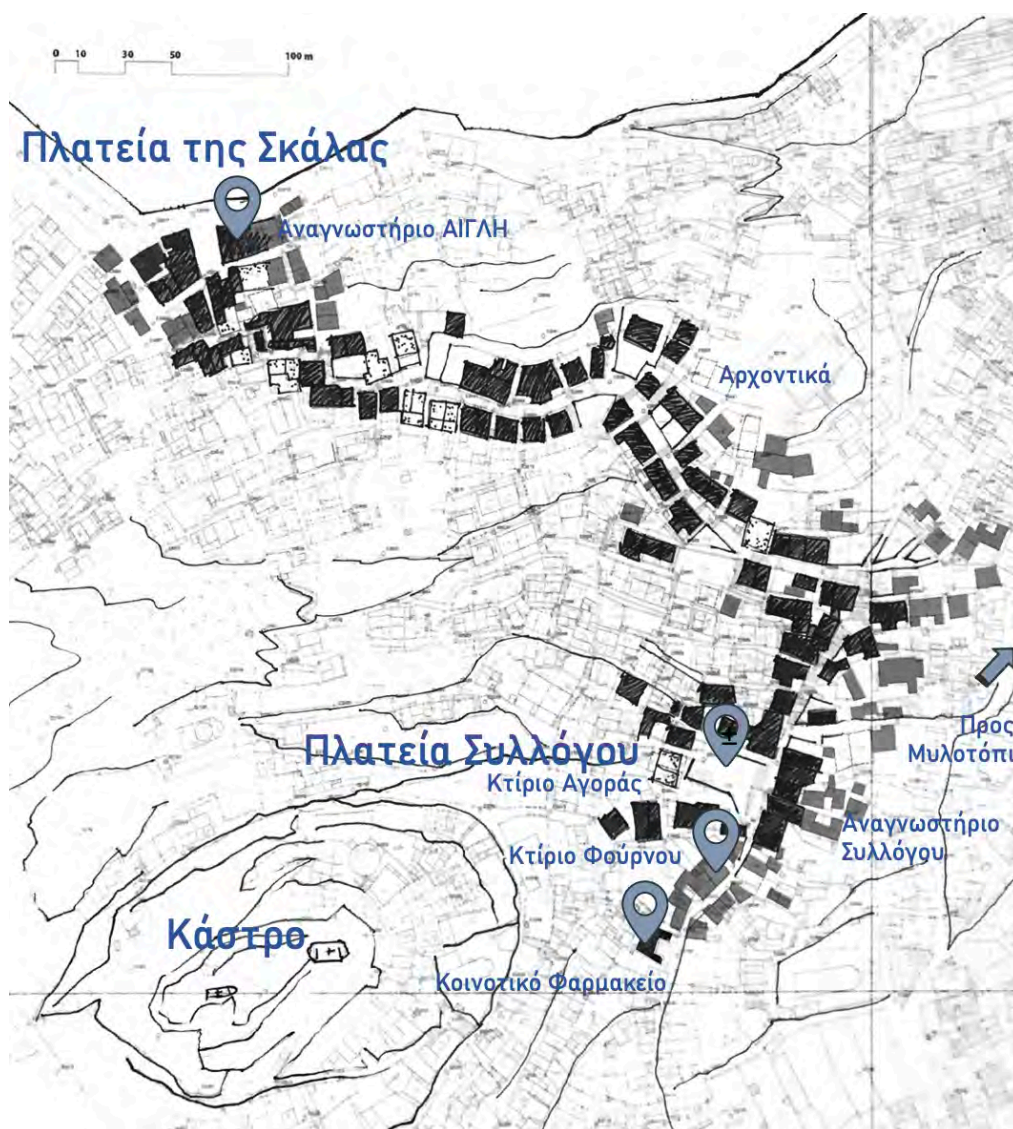

Εικόνα 78 Χρήση corten για σηματοδότηση μονοπατιού

Πηγή εικόνων: <https://landezine.com/tudela-club-med-restoration-in-cap-de-creus-by-emf-landscape-architecture/>

Καλή Στράτα

Από τις πολιτιστικές διαδρομές φυσικά δε θα μπορούσε να λείπει η πρόταση για την ιστορική διαδρομή του αμφιθεατρικού οικισμού της Σύμης με τα 500 σκαλιά, της Καλής Στράτας. Πρόκειται για μια ιστορική διαδρομή που παραδοσιακά συνδέει το Γυαλό της Σύμης με το Χωριό. Πιο συγκεκριμένα, η Πλατεία της Σκάλας στο Γυαλό- η “επίσημη” πλατεία του νησιού κατά τον 18ο αι.- συνδέεται με την Πλατεία του Συλλόγου στο Χωριό- όπου βρίσκεται το κοινοτικό φαρμακείο και το Αναγνωστήριο του Συλλόγου- μέσα από αυτή τη διαδρομή, όπως φαίνεται και στον χάρτη.

Εικόνα 79 Η Καλή Στράτα και τα κτίρια ενδιαφέροντος. Πηγή χάρτη ως υπόβαθρο: Σιδέρη Ειρήνη, Καλή Στράτα: ίχνη του ενδιάμεσου σε μια διαδρομή της Σύμης, προπτυχιακή ερευνητική εργασία, ΕΜΠ, 2021

Ιστορικά, εύποροι συμιακοί και έμποροι έχτιζαν τις κατοικίες τους μεταξύ των δύο περιοχών. Η Καλή Στράτα αποτέλεσε μία νέα συνοικία μέσω της οποίας συνδέθηκε το Χωριό με τον Γυαλό και η οποία στο πέρασμα των χρόνων αναπτύχθηκε, κατακλύζοντας την πλαγιά και δημιουργώντας ένα ενιαίο σύνολο.

Εικόνα 80 Το έντονο λουλακί χρώμα και στην Καλή Στράτα. πηγή: <https://gr.pinterest.com/pin/kali-strata-symi--208924870183373574/>

Η διαδρομή είχε έντονο εμπορικό και κοινωνικό χαρακτήρα, όμως τα τελευταία χρόνια, ο περιφερειακός δρόμος που συνδέει τις δύο περιοχές, το λεωφορείο και τα αμάξια που διευκόλυναν την πρόσβαση των κατοίκων, διαφοροποίησαν ουσιαστικά την εικόνα και τον χαρακτήρα του δρόμου σε σχέση με τις δεκαετίες του 1970 και 1980. Επιπλέον, λόγω των βομβαρδισμών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου αλλά και λόγω της μετατόπισης του πληθυσμού από τη συνοικία της Καλής Στράτας πιο κοντά

στον περιφερειακό δρόμο, τα άλλοτε λαμπρά νεοκλασικά στέκουν ερειπωμένα.

Εικόνα 81 Ερειπωμένο αρχοντικό στην Καλή Στράτα

Στο πλαίσιο της ανάδειξης ενός ιστορικού σημείου του οικισμού της Σύμης που παραδοσιακά ενώνει τις συνοικίες Γυαλού-Χωριού, προτείνεται η αναβίωση του εμπορικού και κοινωνικού χαρακτήρα της Καλής Στράτας μέσω αρχιτεκτονικών προβολών Laser – project mapping. Στόχος της συγκεκριμένης πρότασης είναι η δημιουργία καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων που θα προσελκύσουν το ενδιαφέρον των επισκεπτών προς το συγκεκριμένο τμήμα του οικισμού δίνοντάς του ξανά ζωή.

Για το περιεχόμενο των προβολών θα πρέπει να αναζητηθεί και να συλλεχθεί υλικό (εικόνες και βίντεο) από παλαιότερες γιορτές αλλά και της καθημερινής ζωής τόσο στη Καλή Στράτα, όσο και στο νησί γενικότερα. Στη

συλλογή του υλικού ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η συμβολή του τοπικού πληθυσμού, ο οποίος παραμένει εξαιρετικά ενεργός και θα μπορούσε να τροφοδοτήσει το έργο κατόπιν παρακίνησης των τοπικών αρχών.

Ακόμα, στα πλαίσια του Φεστιβάλ της Σύμης οι προβολές αυτές θα μπορούσαν να έχουν και θεματικές. Αντίστοιχες δράσεις σε Ευρωπαϊκές πόλεις προσελκύουν το ενδιαφέρον των επισκεπτών καθώς έρχονται σε επαφή με την ιστορία του τόπου μέσα από έναν εναλλακτικό, καλλιτεχνικό και σύγχρονο τρόπο.

Εικόνα 82 ction mapping με εικόνες από την ιστορία της πόλης στην Piazza Jacopo della Quercia of Siena, Τοσκάνη, Ιταλία (2016), πηγή : <https://www.barco.com/en/customer-stories/2017/>

Εικόνα 83 ction mapping με εικόνες από την ιστορία της πόλης στην Piazza Jacopo della Quercia of Siena, Τοσκάνη, Ιταλία (2016), πηγή : <https://www.barco.com/en/customer-stories/2017/>

Επιπλέον, δεδομένου ότι στο πλαίσιο του προγράμματος ΑΕΙ, δημιουργείται πλατφόρμα στην οποία η πληροφορία της τεκμηρίωσης βρίσκεται οργανωμένη, θα μπορούσε να λειτουργήσει η τεχνολογία των QR codes, τα οποία θα τοποθετηθούν με διακριτικές επιγραφές, σε σημαντικά κτίρια της Καλής Στράτας, και ο επισκέπτης θα μπορεί σκανάροντας με το κινητό του να ενημερωθεί τόσο για το συγκεκριμένο κτίριο όσο και την πολιτισμική κληρονομιά της Καλής Στράτας.

Εικόνα 84 Ερειπωμένο Συμακό σπίτι. Προσωπική επεξεργασία

Για την υλοποίηση του έργου θα πρέπει ο Δήμος σε συνεργασία με το ΤΕΕ Δωδεκανήσου αλλά και με εκπαιδευτικούς φορείς και επιστήμονες να προκηρύξει έργο σύνταξης μελετών καταγραφής, αποτύπωσης και τεκμηρίωσης του δομημένου περιβάλλοντος της Καλής Στράτας.

Η προσέγγιση αυτή και κατ' επέκταση το ενδιαφέρον του επισκέπτη θα μπορούσαν σταδιακά να οδηγήσουν σε επαναπατρισμό μόνιμου ή περιοδικού πληθυσμού στη συνοικία της Καλής Στράτας. Κατά συνέπεια, προκειμένου να μην αλλοιωθεί ο χαρακτήρας της, με ευθύνη του Δήμου, θα μπορούσαν να συσταθούν οδηγοί αποκατάστασης των κτιρίων της Καλής Στράτας, για τους ιδιοκτήτες ως προς τις εργασίες που χρειάζονται για την επανάχρηση των οικημάτων τους. Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί πέρα απ' την αναπόφευκτη τουριστική εκμετάλλευση ορισμένων, στη διαμόρφωση επιλογών οικονομικής στέγασης για τους μόνιμους ή δυνητικά μόνιμους κατοίκους του νησιού, με στόχο την αναζωογόνηση της συνοικίας, τη διάσωση των μοναδικών αρχοντικών μέσω της επανάχρησης και την προσέλκυση νέων μόνιμων κατοίκων.

Έργα Αποκατάστασης & ανάδειξης εμβληματικών τοπόσημων

Εξετάζοντας τον πολιτιστικό πλούτο της Σύμης, στα πλαίσια της καταγραφής και τεκμηρίωσης της παρούσας μελέτης, εντοπίστηκαν σημαντικά μνημεία και μη χαρακτηρισμένα ιστορικά ίχνη της περιοχής τα οποία ωστόσο στέκουν παραμελημένα στον χρόνο και στις περιβαλλοντικές καταπονήσεις και στα οποία κρίθηκε ότι πρέπει άμεσα να ληφθούν κατάλληλα μέτρα προστασίας και ανάδειξης τους.

Τα έργα προστασίας και ανάδειξης εμβληματικών κτιρίων και ιστορικών μνημείων, κηρυγμένων ή μη θα συνδράμει στη συνολική αναβάθμιση του πολιτιστικού τοπίου της περιοχής ενώ παράλληλα θα δώσει νέα πνοή τόσο στα ίδια αλλά και στο ευρύτερο περιβάλλον στο οποίο ανήκουν.

Οι επεμβάσεις αποκατάστασης έχει αποδειχθεί ότι πέρα από τον πρωταρχικό τους ρόλο, της προστασίας του μνημείου, μπορούν παράλληλα να αναβαθμίσουν το πολιτιστικό απόθεμα προσελκύοντας το τουριστικό ενδιαφέρον. Επιπλέον, σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς και την κοινωνία, έχουν διδακτικό χαρακτήρα, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση μιας ευαισθητοποιημένης κοινής γνώμης για την προστασία των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων έναντι της αλόγιστης εκμετάλλευσης.

Κατά συνέπεια διασφαλίζεται η βιωσιμότητα των οικισμών και του πολιτιστικού αποθέματος στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης.

Τα έργα αποκατάστασης που παρουσιάζονται στη συνέχεια αφορούν τόσο σε επεμβάσεις συντήρησης και αποκατάστασης εμβληματικών τοπόσημων, όσο και σε προτάσεις κηρύξεως μη χαρακτηρισμένων σημαντικών ιστορικών τόπων που τίθενται σε κίνδυνο και δεν αναδεικνύονται οι ιστορικές και καλλιτεχνικές τους αξίες. Η επιλογή των παρακάτω προέκυψε κατόπιν επικοινωνίας με την τοπική αυτοδιοίκηση και κοινωνία στα πλαίσια του καινοτόμου προγράμματος ΑΕΙ, όπου συζητήθηκαν τα πορίσματα της έρευνας ανάλυσης της παρούσας μελέτης σε συνδυασμό με τα προβλήματα και τις επιδιώξεις την τοπικής κοινότητας.

Αναγνωστήριο Αίγλη

Πρόκειται για ένα σημαντικό δημόσιο κτίριο της ιστορίας του νησιού της Σύμης. Το πλούσιο αρχείο του αποτελεί μοναδικό κειμήλιο τόσο για την ιστορία του ίδιου του νησιού όσο και συνολικά των Δωδεκανήσων. Ωστόσο, σήμερα όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι τοπικοί φορείς, η έλλειψη προσωπικού περιορίζει τη γνώση εντός των προθηκών και των βιβλιοθηκών όπου παραμένει αρχειοθετημένο το υλικό.

Στόχος της παρούσας πρότασης είναι η ανάδειξη του αρχείου και η προώθηση της γνώσης του σημαντικού αυτού κτιρίου.

Το παραπάνω μπορεί να επιτευχθεί με τη πρόσληψη του απαραίτητου προσωπικού προκειμένου ο χώρος να λειτουργεί για προσωρινή μελέτη και εργασία, κάτι που τα τελευταία χρόνια με το φαινόμενο των digital nomads, σε ένα νησί όπως της Σύμης θα φανεί ιδιαιτέρως χρήσιμο.

Επίσης, λόγω του ότι βρίσκεται σε κεντρική θέση, στο λιμάνι της Σύμης, προτείνεται στο εσωτερικό του να τοποθετηθούν οθόνες προβολής με πληροφορίες για την Ιστορία της Σύμης και οδηγίες πρόσβασης στα μνημεία και τους ιστορικούς τόπους. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα το εμβληματικό αναγνωστήριο της Αίγλης να ανοιχτεί στο κοινό και να αποκτήσει την εξωστρέφεια που του αντιστοιχεί.

Τέλος, στα πλαίσια των δράσεων προτείνεται η ψηφιοποίηση του σπάνιου αρχειακού υλικού του Αναγνωστηρίου. Η δράση αυτή μπορεί να ενταχθεί σε κάποιο από τα χρηματοδοτούμενα Ευρωπαϊκά Προγράμματα μετάβασης στην Ψηφιακή εποχή, κατόπιν δράσεων του Δήμου Σύμης, προσφέροντας παράλληλα νέες δυνατότητες θέσεων εργασίας για την υλοποίηση του.

Δημοτικό Φαρμακείο στο Χωριό

Το νησί της Σύμης, ιστορικά, θεωρούνταν πρότυπο κοινωνικής πρόνοιας. Το κτίριο στο Χωριό κτίστηκε το 1884 από Συμιακούς και Ροδίτες τεχνίτες και λειτουργούσε έκτοτε ως το δημοτικό φαρμακείο της Σύμης. Αυτό σημαίνει ότι τόσο η αμοιβή όσο και η αγορά των φαρμάκων γινόταν με εισφορές των κατοίκων του νησιού, ανάλογα με το εισόδημά τους. Από την αρχή της κατασκευής του είχε προγραμματιστεί γι' αυτό το σκοπό. Το φαρμακείο διανυκτέρευε και διημέρευε ενώ παράλληλα οι γιατροί επισκέπτονταν δωρεάν όλους τους κατοίκους όταν τους καλούσαν, έγραφαν τις συνταγές, που εκτελούνταν δωρεάν στο Δημοτικό Φαρμακείο του νησιού, από το οποίο οι κάτοικοι έπαιρναν χωρίς χρήματα τα φάρμακά τους, όσο μακροχρόνια κι αν ήταν η αρρώστια τους. Την περίοδο της τουρκοκρατίας, προμήθεια φαρμάκων γινόταν ακόμα και από τη Γαλλία.

Στο νεοκλασικό κτίριο διαρθρώνεται λειτουργικά, ευρύχωρη αίθουσα αναμονής και εκτέλεσης των συνταγών, εργαστήριο παρασκευής φαρμάκων, δωμάτιο διευθυντή - φαρμακοποιού, διάφοροι βοηθητικοί χώροι και προαύλιο με ανθόκηπο, καθώς και υπόγειο για τα ευαίσθητα στο φως φάρμακα.

Σημαντικό για την ιστορία του φαρμακείου είναι ότι το εν λόγω οίκημα είναι γνωστό στους ντόπιους και ως «Σπετσαρία», από την ιταλική λέξη spezie που σημαίνει τα προϊόντα πλούσια σε αιθέρια έλαια και αρωματικά στοιχεία.

Το 1934 η κυβέρνηση με την κατάργηση του θεσμού των δημοτικών και κοινοτικών γιατρών επέβαλε και φόρο 4 δρχ. σε κάθε φαρμακευτική συνταγή, γεγονός που προκάλεσε μεγάλη αντίδραση από τους κατοίκους. Οι βομβαρδισμοί, κατά τη διάρκεια του πολέμου προξένησαν σημαντικές ζημιές στη στέγη του κτιρίου, οι οποίες επιδιορθώθηκαν με την μεσολάβηση των αγροτικών ιατρών της Ρόδου. Το 1955, ακολούθησε (όπως

αναγράφεται και σε μια επιγραφή σε χώρο του φαρμακείου) πλήρης ανακαίνισή του, με εισφορά του συλλόγου των ομογενών κατοίκων της πόλης Tarpon Springs της Αμερικής.

Το 1959, λόγω έλλειψης έμπειρων φαρμακοποιών, η επί τόπου παρασκευή φαρμάκων σταματά και το κτίριο αλλάζει χαρακτήρα. Προσαρμόζεται στις νέες ανάγκες της αστικής ζωής και λειτουργεί σαν σύγχρονο φαρμακείο, και παράλληλα σαν γραφείο του αγροτικού ιατρού του νησιού και σαν μαιευτήριο.

Σήμερα, στεγάζει το αγροτικό ιατρείο του Χωριού του νησιού.

Αυτό που προκαλεί την ανάγκη ανάδειξής του είναι η άθικτη εσωτερική του διαρρύθμιση, τα χαρακτηριστικά πορσελάνινα φαρμακευτικά βάζα και οι σκουριασμένες ζυγαριές, οι οποίες μαρτυρούν τη μεγάλη ιστορία αυτού του κτιρίου.

Για τους παραπάνω λόγους, στο ιστορικό δημοτικό φαρμακείο της Σύμης προτείνονται δράσεις που αφορούν στην μελέτη, καταγραφή και αποκατάσταση των φθορών του κτιρίου και του προαύλιου χώρου, στη συντήρηση των προθηκών του φαρμακείου και γενικότερα του εσωτερικού του και στην προώθηση προϊόντων με τοπικά Συμιακά βότανα και φυτά (αλισφακιά, θυμάρι, ρίγανη κ.ά).

Σύγχρονα δερμοκαλλυντικά προϊόντα με φυτικά συστατικά λαμβάνουν όλο και μεγαλύτερο έδαφος στην παγκόσμια αγορά, λόγω της ευαισθητοποίησης των καταναλωτών στα πλαίσια της βιωσιμότητας του πλανήτη. Η δημιουργία τέτοιων προϊόντων θα μπορούσε συνεπώς να τονώσει και τον δευτερογενή τομέα παραγωγής του νησιού, αναδεικνύοντας ένα σημαντικό στοιχείο της παράδοσής τους προσφέροντας παράλληλα νέες αναπτυξιακές δυνατότητες.

Τα προϊόντα θα μπορούσαν να προωθούνται τόσο στα πλαίσια του Φεστιβάλ της Σύμης, όσο και με χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Μυλοτόπι-Ποντικόκαστρο

Τα συγκεκριμένα ιστορικά ίχνη, τα οποία βρίσκονται στη κορυφή του λόφου της Νουλιάς, αποτελούν ένα σημαντικό ιστορικό σημείο του οικισμού της Σύμης. Η πρόσβασή τους μπορεί να γίνει μέσω μονοπατιού από την κεντρική πλατεία του Συλλόγου στο Χωριό. Η θέα του οικισμού της Σύμης από εκείνο το σημείο είναι μοναδική.

Η ανάδειξη του συγκεκριμένου σημείου το οποίο είναι ορατό και από το λιμάνι του νησιού μπορεί να έχει πραγματικό ενδιαφέρον για τον επισκέπτη ενώ παράλληλα δύναται να ολοκληρώνει ακόμα περισσότερο την εικόνα του οικισμού.

Η σημερινή εικόνα εγκατάλειψης του συγκεκριμένου τόπου μοιάζει απογοητευτική. Στα πλαίσια της τεκμηρίωσης, έγινε αντιληπτό ότι τόσο το Μυλοτόπι όσο και το Ποντικόκαστρο δεν είναι κηρυγμένα μνημεία. Στα πλαίσια της παρούσας μελέτης συνεπώς προτείνεται η άμεση κατά το δυνατόν κήρυξη του Ποντικόκαστρου ως ιστορικό μνημείο από το ΥΠΠΟΑ και η προκήρυξη επέμβασης συντήρησης, αποκατάστασης και ανάδειξης της συνολικής διαδρομής στο Μυλοτόπι που καταλήγει στο Ποντικόκαστρο. Στο Μυλοτόπι θα πρέπει να γίνει διάνοιξη της διαδρομής και καθαρισμός του περιβάλλοντα χώρου ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση. Παράλληλα σε πρώτη φάση θα πρέπει να τοποθετηθεί infokiosk για την ενημέρωση του επισκέπτη.

Σε δεύτερη φάση αναγκαία κρίνεται η μελέτη αποτύπωσης των μύλων, η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασής τους, η συντήρηση και αποκατάστασή τους μέσα από ένα ολοκληρωμένο έργο επεμβάσεων αποκατάστασης και φωτισμού με στόχο την ανάδειξη τους.

Κωδωνοστάσιο του Αγ.Ιωάννη Προδρόμου

Για το παρόν έργο, στα πλαίσια του καινοτόμου προγράμματος AEI, είχε διατυπωθεί η ανάγκη αποκατάστασης και ανάδειξης του. Πρόκειται για ένα έργο που έχει δρομολογηθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και αφορά στη στερέωση και αποκατάσταση του μοναδικού λίθινου μπαρόκ κωδωνοστασίου του Ιερού Ναού Αγίου Ιωάννη Προδρόμου στη Σύμη. Η ολοκλήρωση θα αποφέρει πολλαπλά οφέλη για τον οικισμό του Γυαλού. (Μοροπούλου, 2022)

Πύργος το Ρολογιού στον Γιαλό

Πρόκειται για ένα από τα πιο εμβληματικά τοπία στη Σκάλα (λιμάνι) του Γυαλού, και αναπόσπαστο τμήμα της εικόνας του λιμανιού καθώς ο επισκέπτης προεγγίζει το νησί. Προτείνεται να περιέλθει στη κυριότητα του Δήμου, καθώς αυτή τη στιγμή ανήκει στην Κτηματική Εταιρεία Δημοσίου. Οι δράσεις που προτείνονται είναι εξωτερικά ο σύγχρονος – οικολογικός αρχιτεκτονικός φωτισμός(χρήση led φωτισμού) και Εσωτερικά η λειτουργία εκθεσιακού χώρου και πληροφόρησης σχετικά με το έργο και το περιεχόμενο των πολιτιστικών και περιβαλλοντικών διαδρομών της Σύμης.

Δεξαμενή του Κουλουντρή

Η δεξαμενή, γνωστή ως Κουλουντρή, είναι κυκλικού σχήματος λιθόκτιστη με τρούλο για επικάλυψη, η μοναδική στη Σύμη με αυτά τα χαρακτηριστικά. Τα αρχιτεκτονικά και κατασκευαστικά της χαρακτηριστικά είναι ιδιαίτερα διαδεδομένα στα Μικρασιατικά παράλια. Και εκεί ο χαρακτήρας αυτών των δεξαμενών είναι Δημόσιος. Είναι ίσως η πρώτη Δημόσια δεξαμενή στο Γαλό εποχής Τουρκοκρατίας και από τα πρώτα κτίσματα του Γαλού, από το 1836, σύμφωνα με αναφορά στο έργο «Ο καπιτάν Μιχάλης» του Δ.Χαβιαρά. Αρχικά γέμιζε με νερό της βροχής. Σήμερα, διατηρεί ακόμα τον δημόσιο χαρακτήρα της, τροφοδοτούμενη από την υδροφόρα.

Έχει κηρυχτεί ως Ιστορικό και Διατηρητέο Μνημείο με την υπ' αριθμ.17601]1601 απόφαση της Γενικής Διοικήσεως Δωδεκανήσου (Εφημερίς της Γενικής διοικήσεως Δωδεκανήσου 12 Δεκεμβρίου 1949 αριθ. φύλλου 36). Παρά την κήρυξη της, δεν προστατεύεται ούτε αναδεικνύεται όπως θα άρμοζε σε ένα μνημείο. Είναι ιδιαίτερα παραμελημένη και ο περιβάλλον χώρος αποτελεί σκουπιδότοπος του Δήμου για την ευρύτερη περιοχή. Μάλιστα, σύμφωνα με μαρτυρίες, υπάρχουν στους παρακείμενους δρόμους επιγραφές που γράφουν: κάδος σκουπιδιών στην Κουλουντρή). Κατά καιρούς το μνημείο καλύπτεται από διάφορα μπάζα που ανεμπόδιστα ρίχνονται από διαφόρους. Επίσης, η ανεξέλεγκτη δόμηση σε κοντινά οικόπεδα έχει αφανίσει την υπόσταση του μνημείου.

Κατά συνέπεια, προτείνεται η άμεση κινητοποίηση της Εφορείας Νεωτέρων μνημείων και των αρμόδιων τοπικών φορέων για καθαρισμό της περιοχής, και την άμεση προκήρυξη έργου συντήρησης και αποκατάστασης του μνημείου.

Προσαρμοστική επανάχρηση κτιρίων της βιομηχανικής κληρονομιάς

Στις δράσεις προσαρμοστικής επανάχρησης εμβληματικών κτιρίων του βιομηχανικού πολιτιστικού αποθέματος επιλέγεται για κάθε παραδοσιακό οικισμό ένα εμβληματικό κτίριο βάσει της ιστορίας και των μαρτυριών των κατοίκων. Μέσα από την βιομηχανική κληρονομιά, επιχειρείται η ανάδειξη μιας άλλης πλευράς των παραδοσιακών οικισμών της Σύμης, η νοητή ενοποίησή τους ενώ παράλληλα δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την αναβίωση παραδοσιακών επαγγελμάτων και τεχνών και την μελλοντική ανάπτυξη του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παράλληλα με τον τουρισμό. Σε αυτό δύναται να συμβάλει και ο εμπλουτισμός των δράσεων της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο του αναγνωρισμένου Φεστιβάλ Σύμης όπου μπορεί να προωθηθεί η πλούσια τοπική γαστρονομία, η προώθηση τοπικών προϊόντων και οι εργαστηριακές δράσεις των προτεινόμενων χώρων.

Βυρσοδεψείο του Κωνσταντόπαιδου

Στο Πέδι, επιλέγεται το Βυρσοδεψείο του Κωνσταντόπαιδου ως χαρακτηριστικό κτίριο βυρσοδεψείου, με τα περισσότερα βάσει της βιβλιογραφικής έρευνας να συγκεντρώνονται στο Πέδι. Για το συγκεκριμένο μνημείο, Προτείνεται η κήρυξη του κτιρίου και η ένταξη του σε πρόγραμμα χρηματοδότησης για την αποκατάσταση του και την δημιουργία ενός χώρο όπου θα υπάρχει η παρουσίαση της ιστορικής αναδρομής του βυρσοδεψείου και του συνόλου της βιομηχανικής κληρονομιάς της Σύμης. Μπορεί το κτίριο να γίνει ένας πολυχώρος πολιτισμού, για την βιομηχανική κληρονομιά της Σύμης και ο άυλιος χώρος του να αξιοποιηθεί για αυτόν τον σκοπό, αλλά και για άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Σύμης, αφού στο Πέδι, δεν υπάρχει κάποιος τέτοιος χώρος.

Στα πλαίσια του Φεστιβάλ Σύμης, θα πρέπει κάθε χρονιά, να υπάρχει αφιέρωμα για μια από τις βιομηχανικές παραδόσεις του νησιού και η παρουσίαση να γίνεται στον χώρο του Βυρσοδεψείου, ώστε να

αποκεντρωθούν οι εκδηλώσεις από τον Γιαλό και να δημιουργούνται μικροί πολιτιστικοί πυρήνες σε όλη την Σύμη.

Σιδηρουργείο Βολανάκη

Στον Γιαλό, όπου θεωρείτο η καρδιά της βιομηχανικής δραστηριότητας, προτείνεται η επανάχρηση του σιδηρουργείου Βολανάκη. Προτείνεται το κτίριο που είναι κηρυγμένο, να ενταχθεί σε πρόγραμμα αποκατάστασης και ανάδειξης και να αποτελέσει τον χώρο των θεωρητικών μαθημάτων για σπουδαστές που θα ήθελαν να ασχοληθούν με την σιδηρουργία αλλά και με άλλους τομείς που αφορούν παραδοσιακά επαγγέλματα του νησιού της Σύμης.

Επίσης θα μπορούσε ο χώρος να φιλοξενεί μόνιμη έκθεση σχεδίων, από την τέχνη της σιδηρουργίας του νησιού. Θα πρέπει να προηγηθεί μια καταγραφή σε μορφή σχεδίων και εικόνων, από τα πιο σημαντικά έργα σιδηρουργίας του νησιού ώστε να μην χαθεί αυτός ο πολιτιστικός πλούτος.

Επιπλέον, τους καλοκαιρινούς μήνες ο χώρος αυτός θα μπορούσε να αποτελέσει χώρο διαλέξεων, συνεδρίων και χώρο παροχής υπηρεσιών γραφείου για επισκέπτες που αναζητούν σημεία προσωρινής εργασίας για να κάνουν τηλεδιασκέψεις, τηλεργασία ή επαγγελματικά ραντεβού. Μια τέτοια παροχή υπηρεσιών, είναι κάτι που στο μέλλον θα είναι αναγκαία, λαμβάνοντας υπ' όψιν μας ότι το φαινόμενο των digital nomads θα αρχίσει να εμφανίζεται και στο νησί της Σύμης.

Γλιστρες και ναυπηγοεπισκευαστική μονάδα στο Χαράνι του Γιαλού

Επίσης, στον Γιαλό προτείνεται η συντήρηση, οριοθέτηση και επανάχρηση των Γλιστρών ως χώρου εκδηλώσεων, της ναυπηγοεπισκευαστικής μονάδας στο Χαράνι για τη λειτουργία μικρής ναυπηγοεπισκευαστικής μονάδας των καϊκιών των ντόπιων. Για τη Ναυπηγοεπεξεργαστική μονάδα στο Χαράνι, προτείνεται ΣΔΙΤ μεταξύ της Κτηματικής Εταιρίας Δημοσίου και Μανωλέσκου, με στόχο την ανάδειξή της. (Μοροπούλου, 2022)

Αποθήκη σπόγγων Κλαδάκη

Στο Γιαλό η αποθήκη σπόγγων Κλαδάκη προτείνεται να περιέλθει στην κυριότητά της του Δήμου με στόχο τη δημιουργία μουσείου και εργαστηρίου για την σπογγαλιεία και τη ναυπηγική που αναπτύχθηκαν και άκμασαν στη Σύμη, διαμορφώνοντας την ιστορία και τη μορφολογία του οικισμού της.

Εικόνα 85 Αναμνηστική φωτογραφία με τα σφουγγάρια στα χέρια, μπροστά στο εργοστάσιο του Συμιακού σπογγέμπορου Φακλή. Σήμερα στο κτίριο αυτό στεγάζεται το δημαρχείο της Σύμης. Δεκαετία 1920. (φωτ. Φιλήρατου Πάχου)

Οι πρώτοι Έλληνες που ασχολήθηκαν με τη σπογγαλιεία ήταν οι κάτοικοι της Σύμης. Αυτοί έμαθαν στους υπόλοιπους νησιώτες την αλιεία, την επεξεργασία και το εμπόριο των σπόγγων. Οι ξένοι περιηγητές που επισκέπτονταν την Ελλάδα τον μεσαίωνα, βλέποντας ότι μόνο οι κάτοικοι της Σύμης ασχολούνται με τη σπογγαλιεία, πίστευαν ότι μόνο στο βυθό γύρω από τη Σύμη φυτρώνουν τα σφουγγάρια.

Η ανάγκη να δημιουργηθούν αποθήκες σφουγγαριών προκύπτει με την ακμή της σπογγαλιείας στην Σύμη δηλ. στις αρχές-μέσα του 19ου αιώνα. Τότε γίνεται και ο επικοισμός του Γιαλού. Οι εύποροι τις Σύμης, οι καπεταναίοι, οι έμποροι κλπ έχουν την δυνατότητα να αγοράσουν τα ακριβότερα οικόπεδα από τη δημογεροντία, τα οποία βρίσκονταν πάνω στην θάλασσα και να χτίσουν τα σπίτια τους.

Το κτίριο Κλαδάκη αποτελεί τυπικό δείγμα της αστικής τυπολογίας του σπιτιού, στο κατώι του οποίου λειτουργούσε χώρος εργασίας και στον όροφο οργανώνονταν οι λειτουργίες της κατοικίας

Διατηρητέο κτίριο Καμpanοποίας Αναστασιάδη

Στον Εμπορειό, επιλέχθηκε το καμpanοχυτήριο της Σύμης καθώς αποτελεί τη μοναδική βιοτεχνία κατασκευής καμπάνων στα Δωδεκάνησα. Ως μοναδικό δείγμα βιοτεχνικής δραστηριότητας αυτού του είδους στην περιοχή του νοτιοανατολικού Αιγαίου τυγχάνει ιδιαίτερης προβολής και αναγνώρισης πέρα από τα όρια της τοπικής κοινωνίας. Στο χαρακτηρισμό του, ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου, περιλαμβάνεται και ο εξοπλισμός της βιοτεχνίας με την υψικάμινο, τα εργαλεία και τον αντανακλαστικό φούρνο.

Προτείνεται η συντήρηση του ο χώρου ώστε να είναι ανοικτός προς το κοινό, με την ανάδειξη της ιστορίας του και τη διοργάνωση σεμιναρίων τόσο στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Σύμης όσο και κατά τη διάρκεια του έτους για την επίσκεψη μαθητών. Τέλος, προτείνεται η σταδιακή ψηφιοποίηση του με στόχο την προώθηση της μοναδικής του ιστορίας για την περιοχή, υπερτοπικά.

Ελαιοτριβείο Ι.Μ. Πανορμίτη

Τέλος, στον παραδοσιακό οικισμό του Πανορμίτη προτείνεται κατόπιν συμφωνίας του Δήμου και της Μονής, η επανάχρηση του ελαιοτριβείου με στόχο την δημιουργία αγροτουρισμού στο πλαίσιο φιλοξενίας επισκεπτών στα κελιά της Μονής.

Το μονώροφο λιθόκτιστο, με δίρριχτη ξύλινη κεραμοσκεπή ορθογωνικής κάτοψης ανεξάρτητο κτίσμα, εκτός περιβόλου Ι.Μ.Πανορμίτη, όπως μαρτυρά η μαρμάρινη πλάκα πάνω από το υπέρθυρο κατασκευάστηκε το 1868 και αρχικά ήταν κεραμοποιείο. Για την στέγαση του χώρου που είναι μεγάλων διαστάσεων, κατασκεύασαν πέτρινο τόξο στο οποίο εδράζονται τα ξύλινα ζευκτά της στέγης. Το τόξο χωρίζει το δωμάτιο σε δύο, σχεδόν ισομεγέθεις χώρους. Η παραγωγή λαδιού γινόταν αποκλειστικά από τις ελιές του μοναστηριού και αφού κάλυπτε τις ανάγκες της Μονής, την υπόλοιπη ποσότητα την διέθεταν προς πώληση. Συνεπώς με βάση την ιστορική του δράση θα έπρεπε να εξεταστεί η επαμάχρηση και ο εκσυγχρονισμός του με σταδιακό όφελος για τον ντόπιο πληθυσμό.

4.3 ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ- ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΜΕΓΙΣΤΗΣ-ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΟ

Το Καστελόριζο ή επισήμως η νήσος Μεγίστη είναι ελληνικό νησί των Δωδεκανήσων στο Λύκιο Πέλαγος και αποτελεί το μεγαλύτερο νησί (έκταση 9,1 τ. χλμ. – μήκος ακτών 19,5 χλμ.) ενός συμπλέγματος, το οποίο ονομάζεται σύμπλεγμα Καστελόριζου ή σύμπλεγμα Μεγίστης.

Εικόνα 86 άποψη του Κορδονιού. Πηγή: <https://www.kathimerini.gr/k/travel/980805/kastellorizo-akritiki-goiteia/>

Το σύμπλεγμα περιλαμβάνει τις παρακάτω νησίδες και βραχονησίδες:

- Άγιος Γεώργιος
- Αγριέλαια
- Κουτσουμπάς
- Μεγάλο Μαύρο Ποϊνί
- Μικρό Μαύρο Ποϊνί
- Πολύφαδος I
- Πολύφαδος II
- Ρω
- Σαβούρα
- Στρογγύλη, το ανατολικότερο άκρο της ελληνικής επικράτειας και μέχρι την ένταξη της Κύπρου το ανατολικότερο άκρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Τραγονέρα
- Ψωμί
- Ψωραδιά

Οι παραπάνω νησίδες αποτελούν τον Δήμο Μεγίστης, ο οποίος υπάγεται στο νομό Δωδεκανήσου, στην Περιφερειακή Ενότητα Ρόδου της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου βάσει του «Προγράμματος Καλλικράτης» (Ν.3852/2010, ΦΕΚ 87/Α/2010) και έχει πρωτεύουσα το Καστελόριζο.

ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

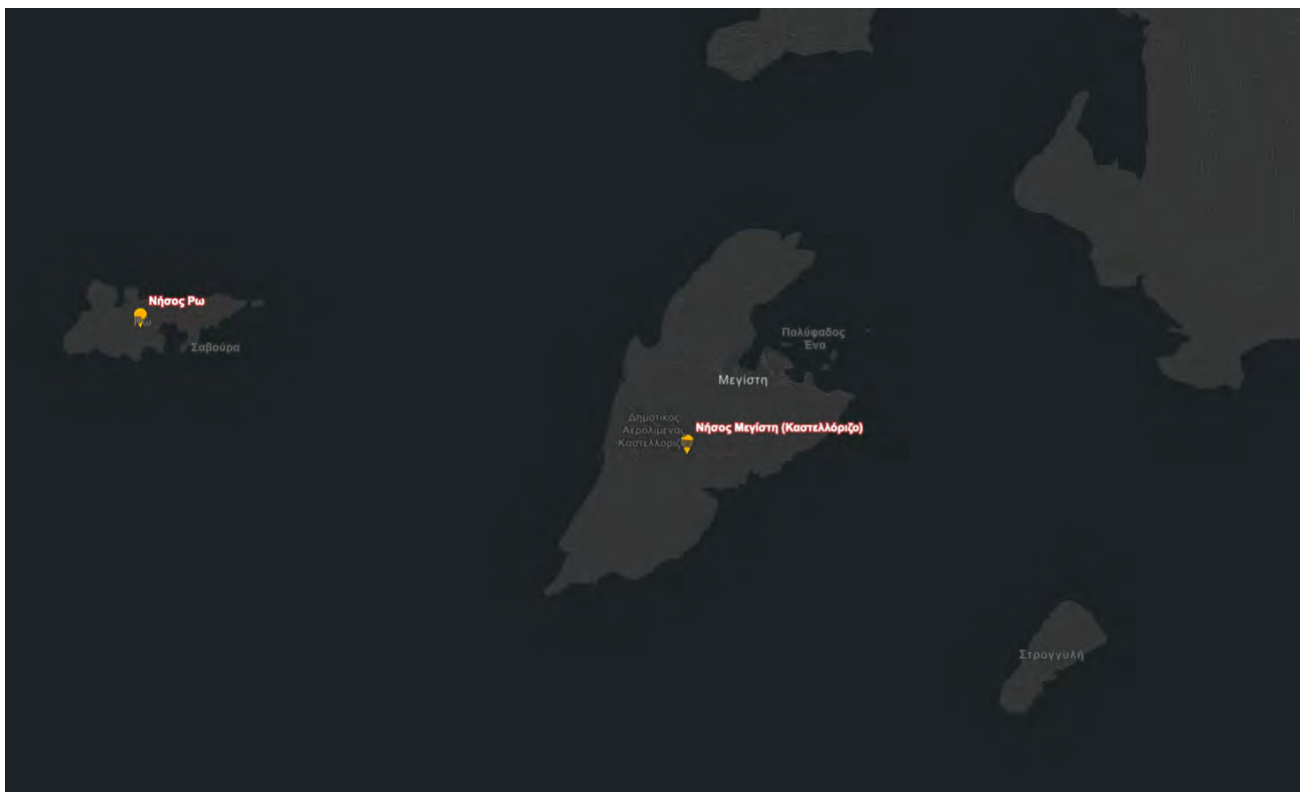
Το Καστελόριζο συνδέεται με τον Πειραιά ακτοπλοϊκά πλέον μία φορά την εβδομάδα με το ταξίδι να διαρκεί περίπου 22 ώρες. Παλιότερα η σύνδεση ήταν ακόμα λιγότερο συχνή. Πιο συχνά δρομολόγια γίνονται από τη Ρόδο. Οι λιμενικές και θαλάσσιες δραστηριότητες καλύπτονται από το Λιμενικό Σταθμό Μεγίστης, ο οποίος υπάγεται στο Λιμενικό Ταμείο Νότιας Δωδεκανήσου. Το λιμάνι της Μεγίστης διαθέτει υπηρεσίες Τελωνείου, σύμφωνα με τα στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων και επομένως είναι δυνατό να εξυπηρετήσει κινήσεις εξωτερικού.

Παρά το μικρό του μέγεθος, το νησί διαθέτει αεροδρόμιο, το οποίο συνδέεται με πτήσεις τόσο με την Αθήνα όσο και με τη Ρόδο, συχνότερες κατά την θερινή περίοδο.

Σε ότι αφορά τις τοπικές μετακινήσεις, το αεροδρόμιο βρίσκεται 4 χλμ. από το λιμάνι και συνδέεται μέσω του μοναδικού ασφαλτοστρωμένου δρόμου του νησιού. Η δημόσια συγκοινωνία διεξάγεται με ένα ταξί και με ένα λεωφορείο, με το τελευταίο να εκτελεί δρομολόγια κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Επιπλέον για τη μεταφορά στις παραλίες υπάρχουν караβάκια.

Το υπόλοιπο νησί εξερευνάται με τα πόδια, μέσω ενός δικτύου φυσικών μονοπατιών. Για τα σκάφη, λειτουργεί σταθμός ανεφοδιασμού στο λιμάνι του Καστελόριζου.

4.3.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ & ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

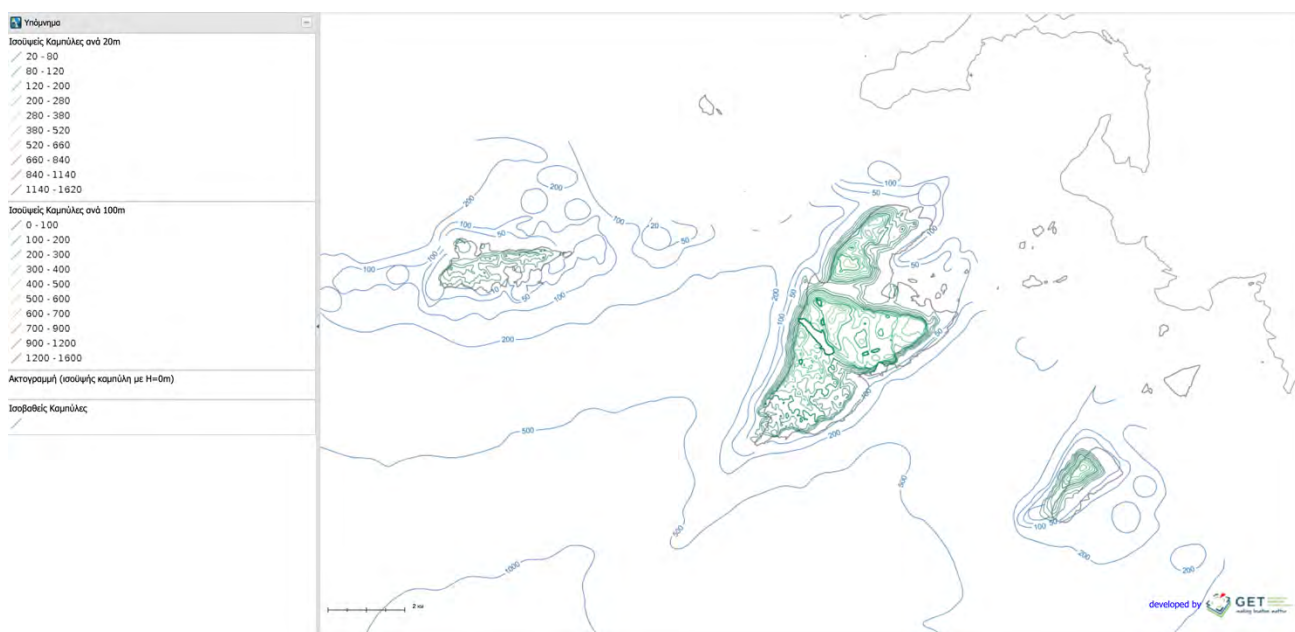

Εικόνα 87 Χάρτης νησιωτικού Συμπλέγματος Μεγίστης. πηγή: <https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el>

Όπως φαίνεται και από τον παραπάνω χάρτη το Καστελόριζο απέχει μόλις 1,25 ναυτικά μίλια από τις νοτιοδυτικές μικρασιατικές ακτές. Από τη Ρόδο απέχει 72 ναυτικά μίλια και 328 από το λιμάνι του Πειραιά.

4.3.1.1 ΑΝΑΓΛΥΦΟ-ΑΚΤΕΣ

Το νησί αποτελείται κυρίως από βραχώδη εδάφη, με το ψηλότερο σημείο στην κορυφή της Βίγλας (273 μ.). Αποτελεί τον πιο σημαντικό βράχο του νησιού πάνω στον οποίο είναι χτισμένο το Παλαιόκαστρο, η αρχαία ακρόπολη του νησιού που κατοικήθηκε μέχρι και τον περασμένο αιώνα. Άλλα υψόμετρα του νησιού είναι η Χατζηλιά (230μ.), η Μούντα (203μ.), η Κιόλια (193μ.) και το Αυγό (117μ.). Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της μορφολογίας του νησιού είναι η απόκρημνη ακτογραμμή που δημιουργεί ένα οροπέδιο στο μεγαλύτερο μέρος του νησιού, η σκληροτράχηλη μορφολογία, οι εποχικές μικρές υδατοσυλλογές (λούτσες), η απουσία παραλιών και οι θαλασσινές σπηλιές. Από τις τελευταίες ξεχωρίζει η διάσημη Γαλάζια Σπηλιά, η Τρύπα του Παραστά, η σπηλιά του Κατρανζτή, η σπηλιά του Αρναούτη και η σπηλιά Κολώνες.

Εικόνα 88 Ανάγλυφο Καστελλορίζου. πηγή: <https://app.gisislands.gr>

Το Γαλάζιο Σπήλαιο βρίσκεται στο νότιο σημείο του νησιού με μήκος 75 μ. και ύψος 35 μ., αποτελεί τοπόσημο διεθνώς αναγνωρισμένο.

Το Καστελόριζο δε διαθέτει παραλίες με αμμουδιά παρά μόνο αυτή που βρίσκεται στη συνοικία Μανδράκι του οικισμού. Γενικότερα το νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης παρουσιάζει ιδιαίτερα σπήλαια

4.3.1.2 ΧΛΩΡΙΔΑ

Η βλάστηση του νησιού είναι κυρίως φρυγανώδης και μόνο πάνω από τον οικισμό απλώνεται ένα μικρό δάσος από τραχεία πεύκη. Στο εσωτερικό του νησιού υπάρχουν λίγες διάσπαρτες ήμερες βελανιδιές, πουρνάρια, χαρουπιές, αγριελιές, γκορτσιές, σκίνα, κοκκορεβυθιές, μυρτιές, πικροδάφνες, εφέδρες, σπαραγγιές, κάππαρες, ρείκια, γαλατσίδες, βρωμοκλάδια, αφάνες, ρίγανες, θρούμπια, θυμάρια και στύρακες. Το Καστελόριζο διακρίνεται για την σπάνια χλωρίδα του με ενδημικά είδη του νησιού αλλά και είδη που προέρχονται από την Ανατολία. Στο νησί υπάρχουν τα στενότοπα ενδημικά είδη *Campanula kastellorizana* και *Cymbalaria microcalyx subsp paradoxa*, ενώ στην βραχονησίδα Ψωμί απαντάται η *Vicia cassia*. Φυτά της Λυκίας και άλλα σπάνια είδη που συναντώνται εδώ είναι ο γάλανθος *Galanthus peshmenii*, η φριτιλιάρια *Fritillaria elwesii*, το κολχικό *Colchicum stevenii*, η *Ajuga bombycina*, ο *Convolvulus coelesyriacus*, το *Biarum ditschianum*, η *Arenaria luschanii*, η *Ballota glandulosissima*, η *Scrophularia pinardii*, το *Eryngium*

falcatum, το *Galium pseudocapitatum*, το *Galium dumosum*, το *Allium junceum* subsp *junceum*, ο *Phlomis bourgaei*, η *Ricotia carnosula*, η *Rosularia globulariifolia*, το *Medicago carica*, η *Silene leptoclada*, η *Euphorbia bivonae*, το *Ornithogalum sphaerolobum*, το *Verbascum levanticum* και το *Polygonum praelongum*. Άλλα ενδιαφέροντα είδη που συναντάει κανείς είναι η *Alkanna tubulosa*, το αγριογαρύφαλλο *Dianthus elegans*, η *Anthemis pseudocotula*, το *Asplenium bourgaei*, το *Eryngium glomeratum*, η *Ferula tingitana*, η *Aristolochia hirta*, η *Aristolochia parvifolia*, η *Crepis pusilla*, η *Inula verbascifolia* subsp *heterolepis*, η *Pulicaria arabica* subsp *arabica*, η *Scorzonera elata*, ο *Tragopogon longirostris*, η *Isatis lusitanica*, οι καμπανούλες *Campanula delicatula*, *Campanula hagielia* και *Campanula simulans*, η *Minuartia lydia*, η *Silene echinospermoides*, το *Trifolium scutatum*, η *Vicia palaestina*, ο *Gladiolus anatolicus*, ο *Phlomis bourgaei*, ο *Phlomis lycia*, το *Teucrium montbretii* subsp *heliotropiifolium*, ο *Alopecurus utriculatus* subsp *anthoxanthoides*, ο *Crataegus azarolus*, το *Pisum fulvum*, η *Asperula brevifolia*, το *Galium canum* subsp *ovatum* και η *Daphne gnidioides*. Η βλάστηση του νησιού συμπληρώνεται με είδη, όπως η *Dryopteris villarii*, η *Cheilanthes persica*, το *Allium neapolitanum*, ο *Narcissus tazetta* subsp *tazetta*, η *Sternbergia lutea* subsp *lutea*, το *Bunium ferulaceum*, το *Crithmum maritimum*, η *Torilis tenella*, η *Anthemis rigida* subsp *rigida*, η *Carlina gummifera*, ο *Echinops spinosissimus* subsp *spinosissimus*, το *Filago contracta*, η *Lactuca acanthifolia*, ο *Lamyropsis cynaroides*, το *Onosma frutescens*, το *Lepidium coronopus*, η *Malcolmia chia*, ο *Dianthus tripunctatus*, η *Minuartia globulosa*, οι σιληνές *Silene nocturna* και *Silene sedoides*, η *Salsola soda*, ο *Convolvulus pentapetaloides*, ο *Convolvulus siculus*, η *Cuscuta brevistyla*, η *Crassula alata*, το *Cicer arietinum*, ο *Lupinus gussoneanus*, η *Securigera parviflora*, το *Trifolium petrisavii*, το *Muscari parviflorum*, το *Teucrium brevifolium*, το *Plantago cretica*, ο *Hyoscyamus aureus* και οι ορχιδέες *Anacamptis pyramidalis*, *Anacamptis papilionacea*, *Neotinea maculata*, *Spiranthes spiralis*, *Ophrys lyciensis*, *Ophrys omegaifera*, *Ophrys lucis* και *Ophrys sitiaca*. Το θαλάσσιο περιβάλλον χαρακτηρίζεται από λιβάδια *Posidonia* και βραχώδεις πυθμένες. Παρόλα αυτά η φύση του Καστελλόριζου απειλείται σοβαρά από την ανεξέλεγκτη βόσκηση. Οι κατσίκες, τα πρόβατα και οι λίγες αγελάδες είναι σχεδόν ελεύθερα και αδέσποτα και το μικρό μέγεθος του νησιού δεν επιτρέπει τέτοιου είδους κτηνοτροφία.

Η Μεγίστη μαζί με τις νησίδες Ρω και Στρογγυλή έχει ενταχθεί στο Δίκτυο NATURA 2000 με κωδικό GR4210004 (Φορέας Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Δωδεκανήσου) και έχουν αναγνωρισθεί από την επιστημονική κοινότητα ως βιότοπος CORINE.

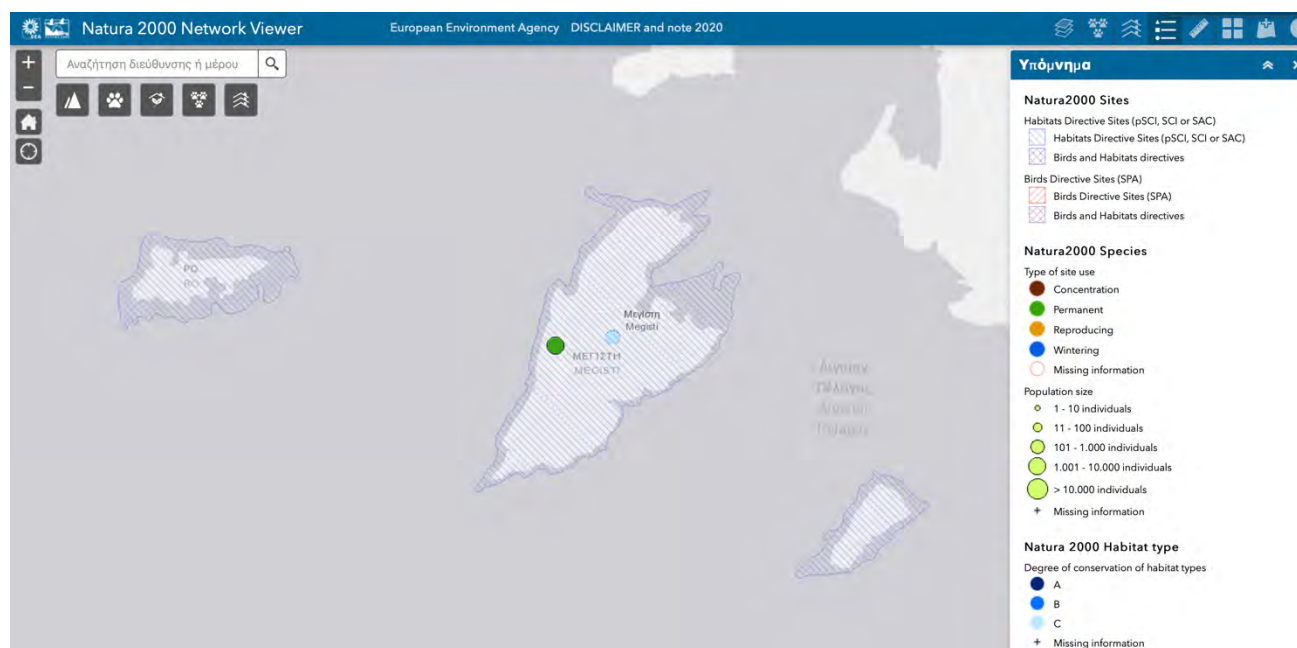
4.3.1.3 ΠΑΝΙΔΑ

Η ορνιθοπανίδα του Καστελλόριζου περιλαμβάνει πολλά ενδιαφέροντα είδη με κορυφαίο τον ακριβοθώρητο αιγαιόγλαρο που μπορεί κανείς εύκολα να τον παρατηρήσει ακόμα και μέσα στο λιμάνι. Από τα αρπακτικά εδώ ζούνε και εμφανίζονται σπιζαετοί, γερακίνες, μαυροπετρίτες, πετρίτες και βραχοκιρκίνεζα. Από τα θαλασσινά είδη απαντώνται αρτέμηδες, μύχοι, θαλασσοκόρακες, ασημόγλαροι και χειμωνογλάρωνα. Άλλα είδη του νησιού είναι τα ορτύκια, τα αγριοπερίστερα, τα τρυγόνια, οι κουκουβάγιες, οι γκιώνηδες, τα γιδοβύζια, οι σταχτάρες, οι βουνοσταχτάρες, οι τσαλαπετεινοί, οι αλκυόνες, οι κορυδαλλοί, τα βραχοχελιδόνα, τα σταβλοχελιδόνα, τα σπιτοχελιδόνα, οι λιβαδοκελάδες, οι τρυποφράχτες, οι καρβουνιάρηδες, οι σταχτοπετρόκληδες, οι ασπροκωλίνες, οι γαλαζοκότσυφες, οι μαυροσκούφηδες, οι μαυροτσιροβάκοι, οι μελωδοτσιροβάκοι, οι αιγαιοτσιροβάκοι, οι θαμνοφυλλοσκόποι, οι γαλαζοπαπαδίτσες, οι αετομάχοι, οι κοκκινοκεφαλάδες, οι καρδερίνες, οι φλώροι, τα φρυγανοτσιχλόνα και οι τσιφτάδες.

Ο πρωταγωνιστής της πανίδας του Καστελλόριζου και αναμφισβήτητα το πιο εμβληματικό ζώο του νησιού είναι η σαλαμάνδρα *Lyciasalamandra luschani* subsp *basoglui* με το έντονα πορτοκαλί χρώμα, η νυφίτσα,

όπως την αποκαλούν οι ντόπιοι. Στο νησί ζούνε και πρασινόφρυνοι, ενώ η ερπετοπανίδα είναι εξαιρετικά πλούσια με πολλά ενδιαφέροντα είδη, όπως τον κυρτοδάκτυλο, το σαμιαμίδι, τον αβλέφαρο, την χρυσίζουσα σαύρα, την τουρκική σαύρα, τον οφιόμορο, το κροκοδειλάκι, την αμφίσβαινα, τον τυφλίνο, τον μαύρο έφιο, τον ζαμενή της Ρόδου, το θαμνόφιδο και τον σαπίτη. Από τα θηλαστικά οι σπηλιές γύρω από το νησί προσφέρουν καταφύγιο στις μεσογειακές φώκιες που παρότι κυνηγήθηκαν πολύ στο παρελθόν, φαίνεται να επανακάμπουν. Εδώ ζει και η σπάνια ασιατική τρανονυχτερίδα (*Eptesicus bottae*), ενώ πρόσφατα εξακριβώθηκε η παρουσία της Αιγυπτιακής φρουτονυχτερίδας (*Rousettus aegyptiacus*). Άλλες νυχτερίδες του νησιού είναι ο τρανορινόλοφος (*Rhinolophus ferrumequinum*), ο ρινόλοφος του Μπλάσιους (*Rhinolophus blasii*), η νανονυχτερίδα (*Pipistrellus pipistrellus*), η λευκονυχτερίδα (*Pipistrellus kuhlii*) και ο νυχτονόμος (*Tadarida teniotis*). Η πανίδα του νησιού συμπληρώνεται από πολλά ενδιαφέροντα μικρά ζώα, όπως το σαλιγκάρι *Zonites caricus*, οι σκορπιοί *Calchas nordmanni*, *Protoiurus kraepelini* και *Iurus asiaticus*, η μεγάλη σαρανταποδαρούσα *Eurygyrus rhodius*, το ισόποδο *Armadillidium ameglioii*, το κολεόπτερο *Psallidium difficile*, η ακρίδα *Heteracris littoralis*, η ενδημική πεταλούδα *Zerynthia celsii subsp kastelorisii* και η σπάνια πεταλούδα *Yrthima asterore*. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η υποβρύχια πανίδα, καθώς εδώ πρωτοφθάνουν στις θάλασσας μας πολλά είδη που προέρχονται από την Ανατολική Μεσόγειο και την Ερυθρά Θάλασσα, όπως τα ψάρια *Oxyurichthys petersi*, *Pterois miles*, *Pempheris vanicolensis*, *Sargocentron rubrum* και *Scarus ghobban*, το καλαμάρι *Sepioteuthis lessoniana*, ο αχινός *Diadema setosum*, τα δίθυρα μαλάκια *Chama pacifica*, *Barbatia plicata* και *Septifer cumingii* και τα πανέμορφα γυμνοβράγχια *Hypselodoris infucata* και *Chromodoris annulata*.

Τέλος, στη Νήσο Ρω υπάρχουν καταφύγια άγριας ζωής (ΦΕΚ 1149/Β/2002).

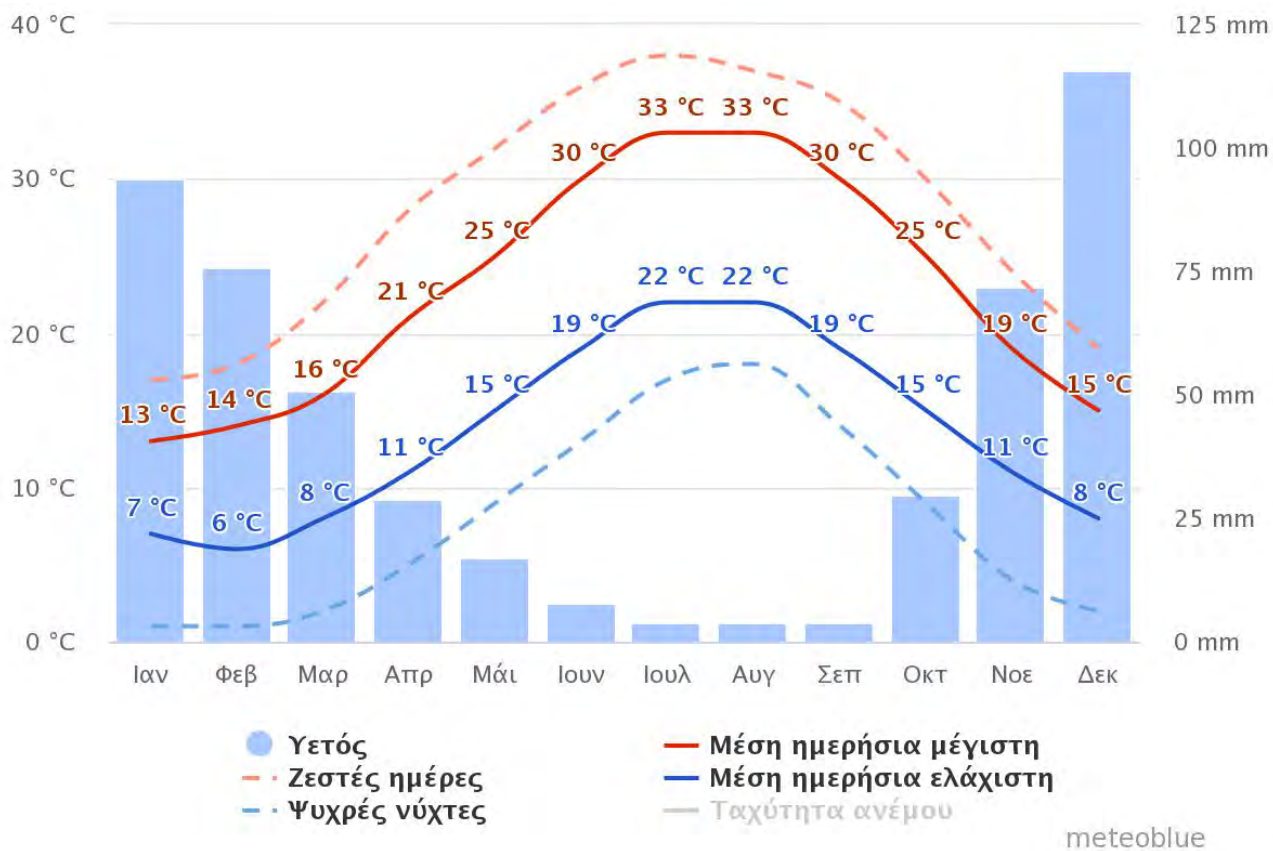

Εικόνα 89 Προστατευμένες περιοχές NATURA 2000.πηγή: <https://natura2000.eea.europa.eu>

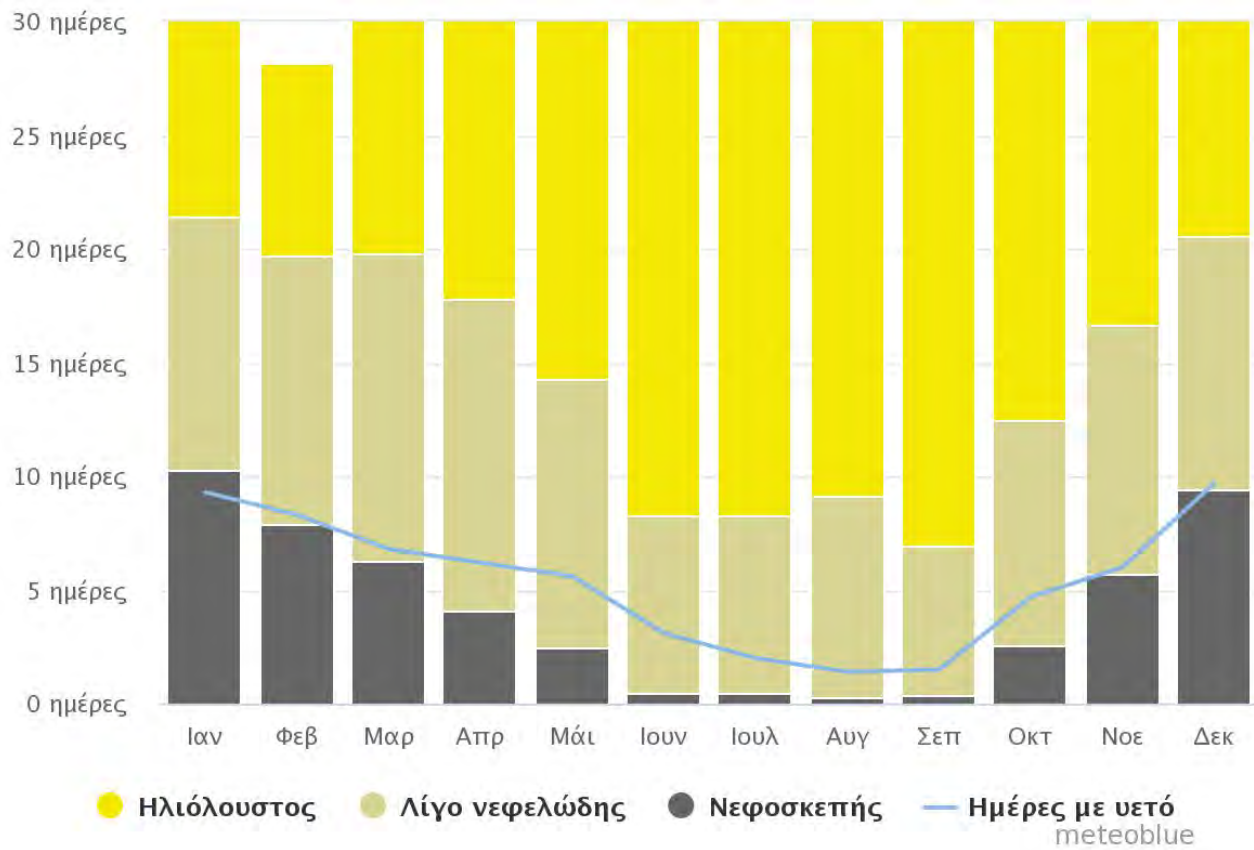
4.3.1.4 ΚΛΙΜΑ

Η νήσος Μεγίστη διαθέτει ήπιο μεσογειακό κλίμα, με ήπιους χειμώνες και δροσερά καλοκαίρια, όμοια με τα υπόλοιπα Δωδεκάνησα. Η εποχή του καλοκαιριού διαρκεί από το Μάιο έως και τα τέλη Σεπτεμβρίου, με τη θερμοκρασία να κυμαίνεται από 22-33 βαθμούς. Μεταξύ Οκτωβρίου και Απριλίου, ο καιρός είναι καλός και σπάνια παρατηρούνται βροχοπτώσεις, ενώ η θερμοκρασία είναι γύρω στους 18 βαθμούς, με τον Ιανουάριο

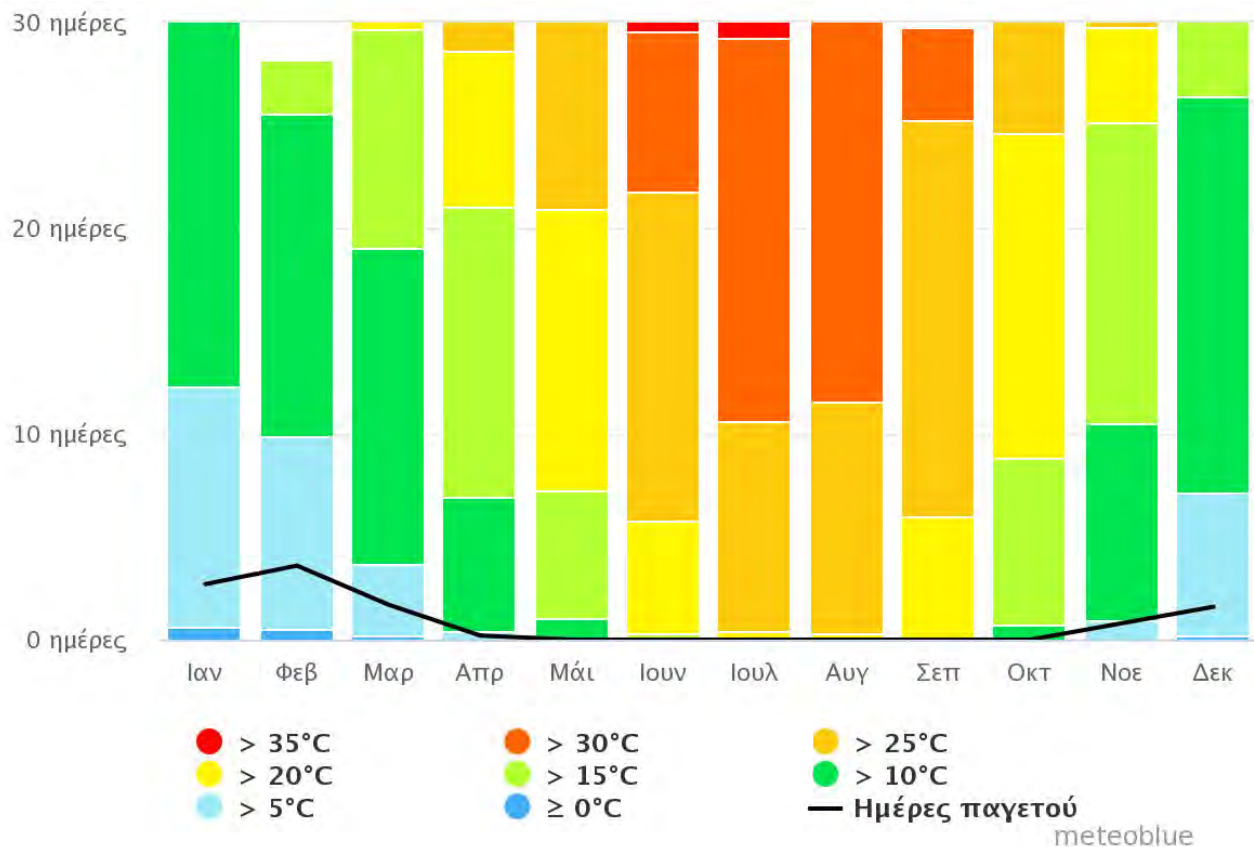
να θεωρείται ο ψυχρότερος μήνας όπου η θερμοκρασία μπορεί να πέσει και κάτω από τους 10 βαθμούς όπως προκύπτει και από τα δεδομένα των παρακάτω διαγραμμάτων.

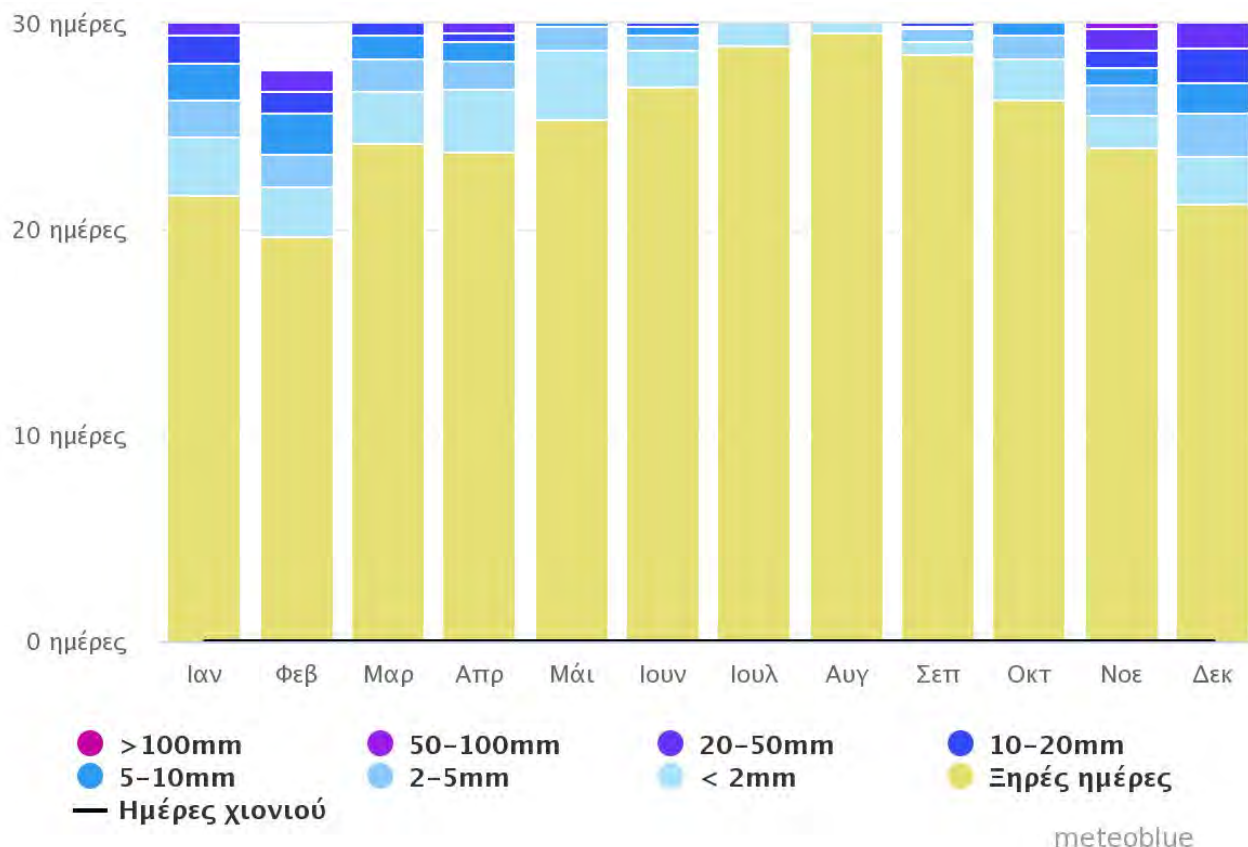
Εικόνα 90 μέσος όρος θερμοκρασιών και βροχοπτώσεων

Εικόνα 91 καιρός ανά μηνιαίο αριθμό ημερών

Εικόνα 92 μέγιστες θερμοκρασίες ανά μήνα

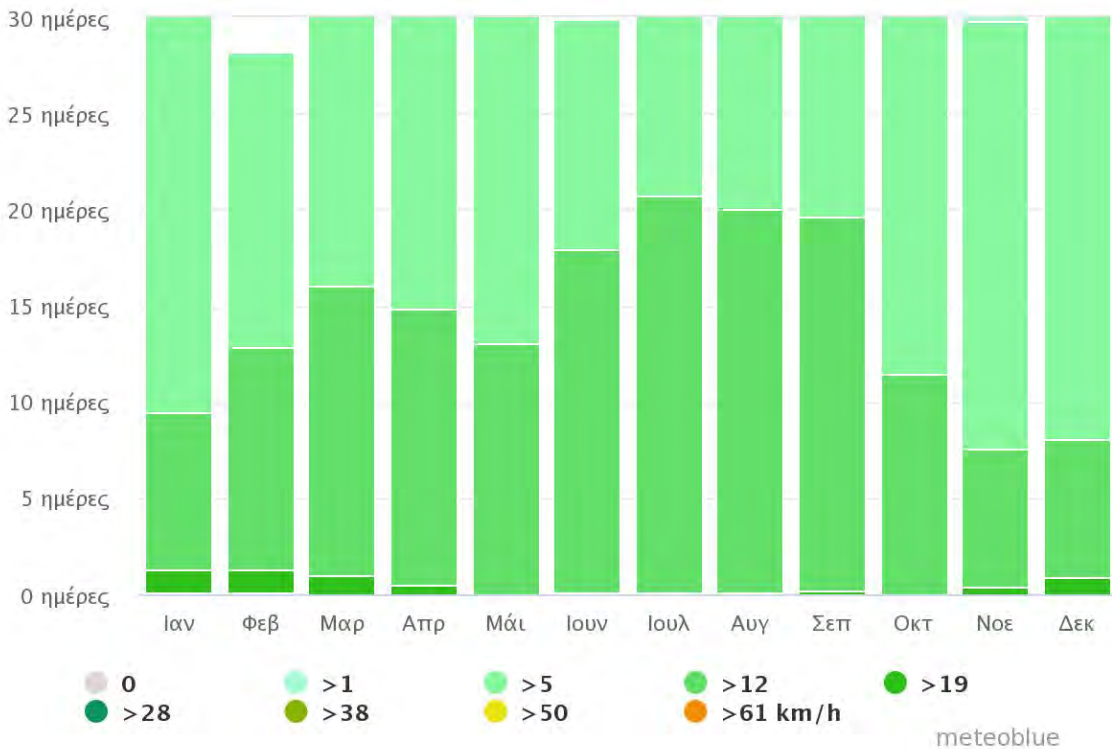
Εικόνα 93 ποσά υετού

ANNUAL CLIMATOLOGICAL SUMMARY for 2021
National Observatory of Athens
Institute of Environmental Research and Sustainable Development, meteo.gr

Station Name: Kastellorizo
Latitude: 36.10000 N
Longitude: 29.60000 E
Elevation: 5m
Date/Time in: LOCAL TIME

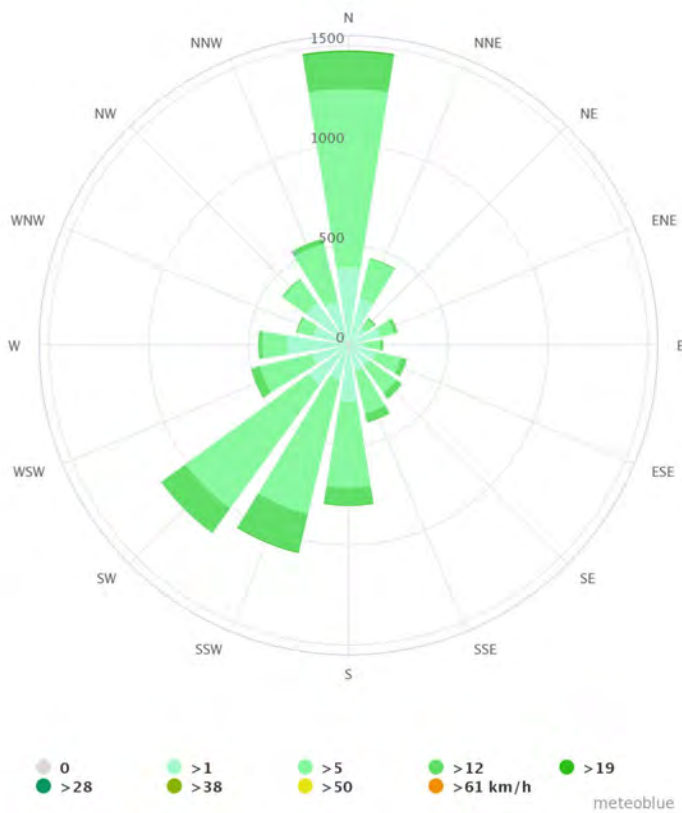
Year	Month	Mean Temp	Mean High Temp	Mean Low Temp	Abs High Temp	Abs Low Temp	Acum Rain	Max Daily Rain	Mean Wind Speed	Abs High Speed	Dom Dir
2021-01		15.1	17.3	13.0	20.6	7.3	65.4	14.2	9.2	83.7	NW
2021-02		15.3	18.0	12.9	21.9	5.5	14.4	7.4	8.3	53.1	NW
2021-03		15.1	17.8	12.4	21.1	8.3	50.6	13.2	8.3	61.2	NW
2021-04		18.1	21.7	15.2	29.6	10.7	1.4	1.2	8.3	61.2	NW
2021-05		23.0	27.5	19.4	34.7	17.9	0.0	0.0	6.0	62.8	NW
2021-06		25.1	29.0	21.8	37.3	19.0	0.0	0.0	6.1	54.7	NW
2021-07		29.8	34.4	26.2	40.4	24.8	0.0	0.0	5.6	59.5	NW
2021-08		30.7	34.7	27.3	40.1	25.7	0.0	0.0	5.7	41.8	NW
2021-09		27.3	30.3	24.9	34.1	22.2	0.0	0.0	6.7	62.8	NW
2021-10		23.3	26.1	20.8	31.3	17.1	0.4	0.2	5.9	69.2	NW
2021-11		20.3	22.8	18.2	25.5	15.2	34.4	18.8	5.4	54.7	NW
2021-12		15.3	17.2	13.4	21.1	9.7	245.6	64.4	9.9	74.0	NNE
2021		21.5	24.7	18.8	40.4	5.5	412.2	64.4	7.1	83.7	01

Στον παραπάνω πίνακα παρουσιάζεται η ετήσια κλιματολογική επισκόπηση του προηγούμενου έτους για τη νήσο Μεγίστη με δεδομένα που καταγράφηκαν στον μετεωρολογικό σταθμό Καστελόριζου, ο οποίος λειτουργεί στο νησί από το 2008. (πηγή: <https://penteli.meteo.gr/stations/kastellorizo/>)

Εικόνα 94 ταχύτητα ανέμου

Στο παραπάνω διάγραμμα παρουσιάζονται οι ημέρες ανά μήνα, κατά τις οποίες ο άνεμος φθάνει σε μία ορισμένη ταχύτητα. Επιπλέον στο ανεμολόγιο παρατηρούμε πόσες ώρες ετησίως ο άνεμος φυσάει από την υποδεικνυόμενη κατεύθυνση. Στο Καστελόριζο έχουμε έντονους βόρειους και νοτιοδυτικούς ανέμους που σε συνδυασμό με το παραπάνω διάγραμμα είναι εντονότεροι κατά τους θερινούς μήνες.

Πηγή διαγραμμάτων καιρού: Meteoblue.com. Τα δεδομένα προέρχονται από το παγκόσμιο μοντέλο καιρού NEMS με ανάλυση περίπου 30 χιλιομέτρων και δεν μπορούν να αναπαράγουν λεπτομερώς τα τοπικά καιρικά φαινόμενα, όπως οι θερμικές νησίδες, οι ροές ψυχρού αέρα, οι καταιγίδες ή οι ανεμοστρόβιλοι.

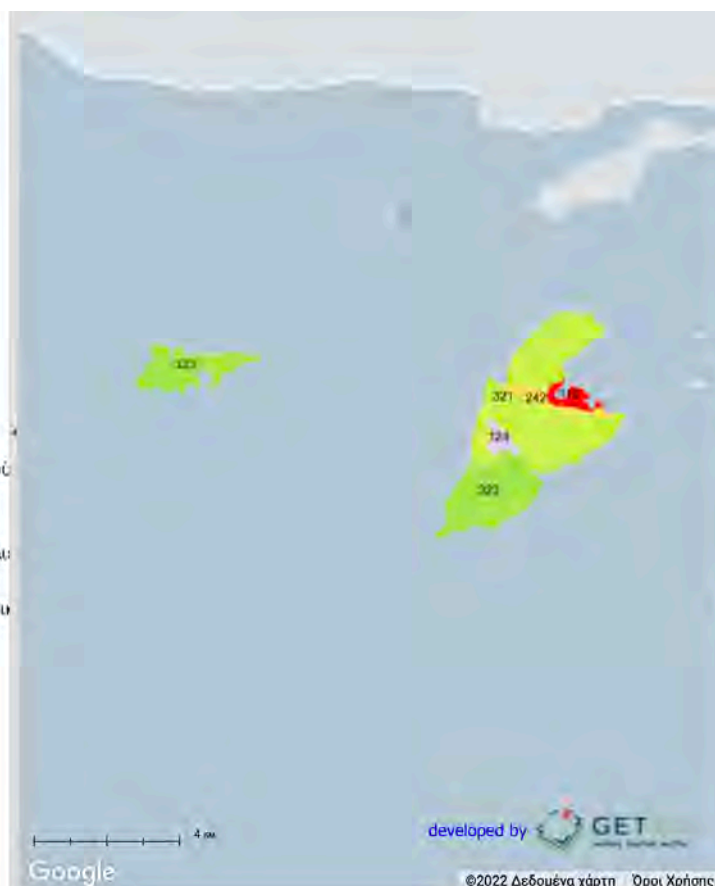
Εικόνα 95 Ανεμολόγιο

4.3.1.5 ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ

Σύμφωνα με τα στοιχεία του CORINE 2018, στο σύμπλεγμα της Μεγίστης οι επικρατούσες χρήσεις είναι οι «(321)-φυσικοί βοσκότοποι» και «(323)-σκληρόφυλλη βλάστηση». Πιο συγκεκριμένα, οι εκτάσεις των νησίδων Ρω (156,83 ha) και Στρογγύλη (99,66 ha) καταλαμβάνονται εξ' ολοκλήρου από σκληρόφυλλη βλάστηση. Σε ότι αφορά τη νήσο Μεγίστη η μεγαλύτερη επιφάνεια καλύπτεται από φυσικούς βοσκότοπους (566,18 ha). Η υπόλοιπη έκταση καταλαμβάνεται από σκληρόφυλλη βλάστηση(254, 09 ha), σύνθετα συστήματα καλλιέργειας(43,32 ha) κοντά στον οικισμό, διακεκομμένη αστική οικοδόμηση (38,42 ha) κοντά στο λιμάνι κατά μήκος του οποίου αναπτύσσεται ο οικισμός ενώ σε ότι αφορά τις τεχνητές επιφάνειες, αυτές αφορούν το αεροδρόμιο (29,87 ha).

Χρήσεις Γης Corine Land Cover (2018)

- (111) - Συνεχής αστική οικοδόμηση
- (112) - Διακεκομμένη αστική οικοδόμηση
- (121) - Βιομηχανικές ή εμπορικές ζώνες
- (122) - Οδικά σιδηροδρομικά δίκτυα και γεινιάζουσα γη
- (123) - Ζώνες λιμένων
- (124) - Αεροδρόμια
- (131) - Χώροι εξόρυξης ορυκτών
- (132) - Χώροι απόρριψης απορριμμάτων
- (133) - Χώροι οικοδόμησης
- (141) - Περιοχές αστικού πράσινου
- (142) - Εγκαταστάσεις αθλητισμού και αναψυχής
- (211) - Μη αρδεύσιμη αρόσιμη γη
- (212) - Μόνιμα αρδευόμενη γη
- (213) - Ορυζώνες
- (221) - Αμπελώνες
- (222) - Οπωροφόρα δένδρα και φυτείες με σαρκώδεις καρπούς
- (223) - Ελαιώνες
- (231) - Λιβάδια
- (241) - Ετήσιες καλλιέργειες που συνδέονται με μόνιμες καλλιέργειες
- (242) - Σύνθετα συστήματα καλλιέργειας
- (243) - Γη που καλύπτεται κυρίως από τη γεωργία με σημαντική βλάστηση
- (244) - Αγροτικές δασικές περιοχές
- (311) - Δάσος πλατυφύλλων
- (312) - Δάσος κωνοφόρων
- (313) - Μικτό δάσος
- (321) - Φυσικοί βοσκότοποι
- (322) - Θάμνοι και χερσότοποι
- (323) - Σκληροφυλλική βλάστηση
- (324) - Μεταβατικές δασώδεις θαιμνώδεις εκτάσεις
- (331) - Παραλίες αμμολοφοί αμμουδιές
- (332) - Απανιωνωμένοι βοάγιοι

Εικόνα 96 Χρήσεις γης Corine. πηγή: <https://app.gislands.gr>

4.3.2 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Αν και μικρό σαν νησί, το Καστελόριζο έχει μεγάλη ιστορία, αφού είχε κατοικηθεί ήδη από τη νεολιθική εποχή. Ο πολιτισμός του νησιού άκμασε εκείνη την εποχή, γεγονός που αποδεικνύεται από τις ανασκαφές που έφεραν στο φως πολύ σημαντικά τμήματα αρχαίων ναών και τειχών, τάφους και άλλα σπουδαία ευρήματα.

Προϊστορία - Αρχαιότητα

Λόγω της απομόνωσής του Καστελόριζου από τα υπόλοιπα νησιά των Δωδεκανήσων, η ιστορική του πορεία υπήρξε ανεξάρτητη.

Ευρήματα δηλώνουν την κατοίκηση του νησιού ήδη από τους Νεολιθικούς χρόνους, ενώ στη διάρκεια της Μυκηναϊκής και Μινωικής εποχής θεωρείται ότι είχε καταστεί «εμπορείον» της Κρήτης, αναπτύσσοντας εμπορικές σχέσεις με τους Μινωίτες. Αντίστοιχα, το λιμάνι αποτελούσε ενδιάμεσο σταθμό στις συναλλαγές με την Κύπρο.

Το νησί αποικίστηκε από τους Δωριείς, οι οποίοι, σύμφωνα με τους Ρωμαίους ιστορικούς Τίτο Λίβιο και Ψευδο-Σκύλακα, του έδωσαν το όνομα Μεγίστη, ίσως επειδή είναι το μεγαλύτερο από τα άλλα του συμπλέγματος στο οποίο ανήκει. Αργότερα γνώρισε την περσική κατάκτηση, ενώ από τα μέσα του 4ου αι. π.Χ. ως τα Ρωμαϊκά χρόνια ανήκε στο ροδιακό κράτος, του οποίου υπήρξε σπουδαίο διαμετακομιστικό κέντρο, λόγω της στρατηγικής θέσης του και του ασφαλούς λιμανιού του. Την περίοδο αυτή το νησί κυβερνήθηκε από τους «επιστάτες», Ρόδιους διοικητές. Σύμφωνα με τον Τίτο Λίβιο, το Καστελόριζο εξασφάλισε αυτονομία στο διάστημα 333-304 π.Χ., οπότε κόπηκαν νομίσματα στο νησί. Την ίδια εποχή κατασκευάστηκε και το φρούριο του νησιού από τον έπαρχο Ρόδου Σωσικλή Νικαγόρα.

Βυζαντινή περίοδος – Ιπποτοκρατία

Στη Βυζαντινή εποχή, το Καστελόριζο, όπως και τα υπόλοιπα νησιά που βρίσκονται κοντά στη Ρόδο, ανήκε στην επαρχία των νησιών *provincia insularum*, ενώ στη συνέχεια πιθανόν εντάχθηκε στο θέμα των Κιβυρραιωτών. Οι πληροφορίες που διαθέτουμε είναι ελάχιστες. Στη Μεσοβυζαντινή περίοδο ο οικισμός βρισκόταν μάλλον στο Παλαιόκαστρο, μακριά από τη θάλασσα. Μια ομάδα κεραμικών των αρχών του 13ου αιώνα που ανήκαν σε φορτίο ναυαγισμένου πλοίου και εκτίθενται στο Μουσείο του νησιού δηλώνουν τη σημαντική θέση που κατείχε.

Το 1306, το τάγμα των Ιπποτών του Αγίου Ιωάννη της Ιερουσαλήμ κατέλαβε το νησί και στη θέση του αρχαίου φρουρίου οικοδόμησε το Castel Rosso. Σήμερα σώζονται μόνο ένας πύργος και ένας προμαχώνας όπου στεγάζεται το Μουσείο (Κονάκι). Από τότε το νησί είναι γνωστό ως Castel Ruggio και Chateau Rouge. Σύμφωνα με μια πληροφορία, το Καστελόριζο αυτή την περίοδο αποτελούσε τόπο εξορίας και οι κάτοικοί του ασχολούνταν με τη ναυτιλία.

Το 1440 κατακτήθηκε από τους Μαμελούκους της Αιγύπτου, οι οποίοι ερήμωσαν τον οικισμό και αιχμαλώτισαν τους κατοίκους του, σύντομα όμως πέρασε και πάλι στα χέρια των Ιπποτών - το σίγουρο είναι ότι το κάστρο ανοικοδομήθηκε. Στους επόμενους αιώνες το νησί, λόγω της καίριας γεωγραφικής θέσης του, γίνεται θέατρο πολεμικών επιχειρήσεων, αλλάζοντας συχνά κυριάρχους.

Οθωμανική περίοδος – Νεότεροι χρόνοι

Το νησί καταλήφθηκε από τα οθωμανικά στρατεύματα στην εποχή του Σουλεϊμάν Β΄ το 1522. Την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας το Καστελόριζο γνώρισε πνευματική και οικονομική ακμή, οφειλόμενη στα προνόμια που του είχαν παραχωρηθεί. Όπως και στα υπόλοιπα Δωδεκάνησα, η οθωμανική εξουσία

αντιπροσωπευόταν από έναν αξιωματούχο που αποστελλόταν για την είσπραξη των φόρων και μια γενική εποπτεία, ενώ η διοίκηση ασκούσαν από την τοπική δημογεροντία. Στη διάρκεια της επανάστασης (1821-1829) ο ανδρικός πληθυσμός του Καστελόριζου φυγάδευσε όλα τα γυναικόπαιδα στην Κάρπαθο, την Κάσο και την Αμοργό.

Το 1912 οι Ιταλοί κατέλαβαν τα Δωδεκάνησα, εκτός από το Καστελόριζο. Την 1η Μαρτίου του 1913 οι κάτοικοι του νησιού κατέλυσαν την οθωμανική εξουσία και εγκατέστησαν τοπική προσωρινή διοίκηση. Η Γαλλία κατέλαβε το νησί το 1915 και το παραχώρησε το 1921 έναντι αμοιβής στους Ιταλούς, οι οποίοι το ονόμασαν Castelrosso

Στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου το Καστελόριζο υπήρξε σπουδαία στρατιωτική βάση. Μετά τη συνθηκολόγηση της Ιταλίας το 1943, οι Άγγλοι χρησιμοποίησαν το νησί ως σταθμό ανεφοδιασμού. Στις 17 Οκτωβρίου γερμανικά μαχητικά ξεκίνησαν τον βομβαρδισμό του Καστελόριζου, προκαλώντας εκτεταμένες καταστροφές και οδηγώντας τους κατοίκους του στην εγκατάλειψή του. Την καταστροφή των γερμανικών βομβαρδισμών ολοκλήρωσε η πυρκαγιά της 6ης Ιουλίου 1944. Η ενσωμάτωση του Καστελόριζου στο ελληνικό κράτος έγινε το 1948.

Στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα οι κάτοικοι, εν μέρει και λόγω της πολιτικής αστάθειας που προκαλούσαν οι αλλεπάλληλες κατοχές του νησιού από ευρωπαϊκά κράτη, στράφηκαν στη μαζική μετανάστευση. Οι Καστελοριζιοί μετανάστευσαν κυρίως στην Αυστραλία, όπου σύστησαν μια ανθηρή ελληνική κοινότητα. Είναι χαρακτηριστικό ότι σήμερα το Καστελόριζο αριθμεί μερικές εκατοντάδες κατοίκους, ενώ στο Περθ της Αυστραλίας υπάρχουν περίπου δέκα χιλιάδες Καστελοριζιοί.

Το 1992, το νησί έγινε γνωστό σε όλη την υφήλιο λόγω της βραυμένης με Όσκαρ ταινίας *Mediterraneo*, της οποίας οι περισσότερες σκηνές γυρίστηκαν στο Καστελόριζο.⁸⁶

4.3.3 ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – Η ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΜΕΓΙΣΤΗΣ

4.3.3.1 ΙΣΧΥΟΝ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ & ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Όλο το νησί είναι κηρυγμένο ως αρχαιολογικός χώρος βάσει της ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/11284/3-3-1999/12-5-1999 - ΦΕΚ 1533/Β/28-7-1999 και ως περιοχή που χρήζει ιδιαίτερης προστασίας βάσει του **ΠΔ 10-5-2002 - ΦΕΚ 402/Δ/17-5-2002**, στο οποίο καθορίζονται οι περιορισμοί και οι ειδικοί όροι δόμησης στις εκτός σχεδίου και εκτός οικισμού περιοχές του νησιού ως εξής:

" Άρθρο 1

Χαρακτηρίζονται ως περιοχές που έχουν ανάγκη από ιδιαίτερη προστασία τα νησιά Κίμωλος, Δονούσα, (Άνω) Κουφονήσι, Ηρακλειά, Σχοινούσα, Αμοργός, Ανάφη, Σίκινος, Φολέγανδρος, Τήλος, Νίσυρος, Χάλκη, Μεγίστη, Κάσος, Τέλενδος, Ψέριμος, Αστυπάλαια, Λειψοί, Αγαθονήσι, Αρκοί, Αγ. Ευστράτιος, Οινούσες, Ψαρά, Φούρνοι, Θύμαινα.

Άρθρο 2

Α. Η δόμηση κάθε άρτιου και οικοδομήσιμου γηπέδου στις εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές καθορίζεται ως εξής:

1. Για την ανέγερση κτιρίων κατοικίας, καταστημάτων, κτιρίων αναψυχής και γραφείων η μέγιστη επιτρεπόμενη δομήσιμη επιφάνεια ορίζεται σε 150 τ.μ. Εφόσον οι οικοδομές κατασκευασθούν με φέρουσα ανεπίχριστη ή αρμολογημένη λιθοδομή πάχους τουλάχιστον 0,40μ., η καταλαμβανόμενη από αυτούς επιφάνεια δεν προσμετράται στη συνολική επιτρεπόμενη δόμηση του οικοπέδου. Σε κάθε περίπτωση η συνολική επιφάνεια δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 180τμ.

2. α) Επιβάλλεται τα κτίσματα να είναι μονώροφα με μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος 4,50 μέτρα. Το ύψος μετρείται από τη φυσική στάθμη του εδάφους σε κάθε σημείο του περιγράμματος του κτιρίου, έτσι ώστε η προβολή του ύψους του κτιρίου σε καμία περίπτωση να μην υπερβαίνει το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος.

⁸⁶ <http://www2.egeonet.gr/forms/flLemmaBodyExtended.aspx?lemmaID=6861>

β) Η οροφή του υπογείου δεν επιτρέπεται σε κανένα σημείο του κτιρίου να βρίσκεται σε ύψος μεγαλύτερο των ογδόντα εκατοστών του μέτρου (0,80 μ.) από τη στάθμη του γύρω φυσικού εδάφους, χωρίς να ξεπερνάει συνολικά το κτίριο το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος. Δεν επιτρέπεται η πρόσβαση προς το υπόγειο από τον εξωτερικό χώρο του κτιρίου, άλλως η επιφάνεια που καταλαμβάνει προσμετράται στον συντελεστή δόμησης.

γ) Το ύψος μετράται σε κάθε σημείο του περιγράμματος του κτιρίου από την στάθμη του φυσικού εδάφους ώστε η προβολή του ύψους του κτιρίου σε καμία περίπτωση να μην υπερβαίνει το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος και τον μέγιστο επιτρεπόμενο αριθμό ορόφων. Πάνω από το επιτρεπόμενο μέγιστο ύψος του κτιρίου απαγορεύεται οποιαδήποτε κατασκευή, πλην της καπνοδόχου όχι μεγαλύτερης του ενός (1.00 μ.) μέτρου και του συμπαγούς στηθαίου μεγίστου ύψους 0.50 μ. σε περίπτωση δώματος.

3. Για την ανέγερση κτιρίων γεωργικών - κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων ή μονάδων μεταποίησης τοπικά παραγομένων προϊόντων (ιδίως οινοποιία) ή προϊόντων εξόρυξης που έχουν έγκριση από την αντίστοιχη αρμόδια υπηρεσία Γεωργίας, Κτηνοτροφίας, Βιομηχανίας, η μέγιστη δόμηση καθορίζεται σε 400 τ.μ. και το μέγιστο ύψος 7.50 μ. Το ύψος μετρείται από τη φυσική στάθμη του εδάφους σε κάθε σημείο του περιγράμματος του κτιρίου, έτσι ώστε η προβολή του ύψους του κτιρίου σε καμία περίπτωση να μην υπερβαίνει το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος.

4. Για την ανέγερση κτιρίων τουριστικών εγκαταστάσεων, ο μέγιστος επιτρεπόμενος όγκος των αρχιτεκτονικών συνόλων που δημιουργούνται ανά γήπεδο δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τα 4.800 κ.μ. ή άλλως η μέγιστη δόμηση τα 1.500 τ.μ., μετρούμενος από τη στάθμη του φυσικού εδάφους. Οι τουριστικές εγκαταστάσεις πρέπει να είναι με τη μορφή οικίσκων (bungalows) και το διώροφο τμήμα τους δεν μπορεί να υπερβαίνει το 30% του συνόλου με μέγιστο συνολικό ύψος 7.50μ. Το ύψος μετρείται από τη φυσική στάθμη του εδάφους σε κάθε σημείο του περιγράμματος του κτιρίου, έτσι ώστε η προβολή του ύψους του κτιρίου σε καμία περίπτωση να μην υπερβαίνει το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος.

5. Για τη δημιουργία «αυτοεξυπηρετούμενων καταλυμάτων» και ενοικιαζόμενων επιπλωμένων δωματίων, η μέγιστη επιτρεπόμενη δόμηση είναι 200 τ.μ. Επιβάλλεται τα κτίσματα να είναι μονώροφα με μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος 4,50 μ. Το ύψος μετρείται από τη φυσική στάθμη του εδάφους σε κάθε σημείο του περιγράμματος του κτιρίου, έτσι ώστε η προβολή του ύψους του κτιρίου σε καμία περίπτωση να μην υπερβαίνει το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος.

Προϋπόθεση υπαγωγής στην παράγραφο αυτή είναι να υπάρχει η σχετική έγκριση του ΕΟΤ.

B. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ

1. Τα νέα κτίρια επιβάλλεται να έχουν λιτή γεωμετρική μορφή, με διάσπαση των όγκων, κατά τα τοπικά πρότυπα. Η αρχιτεκτονική σύνθεση πρέπει να διασφαλίζει την ένταξη του κτιρίου κατάλληλα στο τοπίο ώστε:

α) να προσαρμόζεται με τη φυσική μορφολογία του εδάφους,
β) να μην παραμορφώνει και να μην υπερβαίνει την κορυφογραμμή και το διάσελο,
γ) να διαφυλάττει και να εντάσσει αρμονικά τα τυχόν χαρακτηριστικά στοιχεία του φυσικού (δέντρα, βράχοι κ.λ.π.) και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

2. Η ογκοπλαστική διαμόρφωση του κτιρίου, η διάταξή του μέσα στο γήπεδο και τα μορφολογικά του χαρακτηριστικά πρέπει να προσαρμόζονται στα τοπικά επικρατούντα ιστορικώς αρχιτεκτονικά πρότυπα.

3. α) Ο μέγιστος επιτρεπόμενος όγκος των επιμέρους κτιρίων με ενιαία στάθμη δώματος ενός αρχιτεκτονικού συνόλου ή μεμονωμένου κτιρίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 400 κ.μ. για μονώροφο κτίριο και 700 κ.μ. για διώροφο κτίριο (για τουριστικές εγκαταστάσεις), έστω και αν το ενιαίο λειτουργικά κτίριο έχει μεγαλύτερο όγκο.

β) Σε περίπτωση κτιρίου με μεγαλύτερο όγκο του αναφερομένου στο προηγούμενο εδάφιο, επιβάλλεται η διάσπαση του όγκου αυτού. Οι τμηματικοί όγκοι του ενιαίου κτιρίου διαχωρίζονται είτε ως προς το ύψος (διαφορά στάθμης) τουλάχιστον κατά 0,80 μ., είτε ως προς την κάτοψη (μετάθεση κατόψεων) τουλάχιστον κατά 1.00 μ. ως προς την μία ή την άλλη διεύθυνση.

γ) Οι όγκοι που διαμορφώνονται μπορούν να βρίσκονται είτε σε επαφή μεταξύ τους είτε να συνδέονται με ημιυπαίθριους χώρους ή αυλές, δημιουργώντας απαραίτητα ενιαίο αρχιτεκτονικό σύνολο με ενότητα και συνοχή, σύμφωνα με τα τοπικά πρότυπα των «κατοικιών» μη επιτρεπομένης κατ' αυτόν τον τρόπο της δημιουργίας ίσου όγκου ανεξάρτητων και διάσπαρτων κτιρίων στο γήπεδο.

δ) Το αρχιτεκτονικό σύνολο που δημιουργείται πρέπει να είναι τοποθετημένο στο γήπεδο κατά τρόπο ώστε να διαφυλάσσεται το φυσικό περιβάλλον, μη τηρούμενης για τον λόγο αυτό απαραίτητα κατά τον σχεδιασμό εκάστου αρχιτεκτονικού συνόλου, της αποστάσεως Δ, η οποία, πάντως, σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να είναι μικρότερη από 2,5 μέτρα.

4. α) Οι όψεις των κτιρίων διαμορφώνονται σε επιμέρους τμήματα που πλησιάζουν τον κάναβο και τις διαστάσεις των τοπικών προτύπων, χωρίς να δημιουργείται ενιαίο και συνεχές μήκος όψης που να υπερβαίνει τα 10.00 μέτρα.

β) Οι εξωτερικοί τοίχοι των κτιρίων κατασκευάζονται είτε από οποιοδήποτε υλικό επιχρισμένο υποχρεωτικά εξωτερικά με σοβά, χωρίς οδηγούς, είτε χρωματίζονται σύμφωνα με τα τοπικά πρότυπα των κτισμάτων των οικισμών των νησιών, αποκλεισμένου του αρτιφισέλ, ρελιέφ, πεταχτού κ.λ.π., είτε λίθινοι ανεπίχριστοι χωρίς τονισμένους αρμούς. Απαγορεύονται οποιοδήποτε είδους επενδύσεις των εξωτερικών όψεων ή εσοχών με πλακίδια και γενικά με οποιοδήποτε άλλο υλικό.

γ) Συγκεκριμένα, για τα κτίρια που κατασκευάζονται στα νησιά:

i) Κίμωλος, Δονούσα, (Άνω) Κουφονήσι, Ηρακλεία, Σχοινούσα, Αμοργός, Ανάφη, Σίκινος, Φολέγανδρος, Αστυπάλαια, Λειψοί επιβάλλεται η κάλυψη των κτιρίων με επίπεδο δώμα και, σε περίπτωση χρωματισμού των όψεων, το επικρατούν χρώμα είναι το λευκό. Ειδικά στη νήσο Ανάφη, επιτρέπεται η κατασκευή θόλου, με μέγιστο ύψος του κτιρίου 5.00μ., για την κάλυψη των ισογείων κτιρίων.

ii) Τήλος, Νίσυρος, Κάσος, Τέλενδος, Ψέριμος, Αγαθονήσι, Αρκοί, Φούρνοι, Θύμαινα, η κάλυψη των κτιρίων γίνεται είτε με επίπεδο δώμα, είτε με μονόριχτη, ή δίριχτη κεραμοσκεπή στέγη με χαμηλή κλίση (έως 25μοιρών), η οποία δύναται να προεξέχει έως 0,15μ. μόνο στις πλευρές του κτιρίου με το χαμηλότερο ύψος. Στις άλλες πλευρές θα ενσωματώνεται στο περίγραμμα της εξωτερικής τοιχοποιίας.

iii) Χάλκη, Μεγίστη, Αγ. Ευστράτιος, Οινούσες, Ψαρά, η κάλυψη των κτιρίων γίνεται με δίριχτη ή τετράριχτη κεραμοσκεπή στέγη με χαμηλή κλίση έως 30 μοιρών, η οποία δεν προεξέχει και είναι ενσωματωμένη στο κτίσμα. Η διευθέτηση των ομβρίων γίνεται με περιμετρικό λούκι μεταξύ του εξωτερικού τοίχου και της εγκιβωτισμένης στέγης. Μονόριχτη στέγη δύναται να κατασκευάζεται σε κτίρια με ορθογώνια ή παραλληλόγραμμη κάτοψη μεγίστης επιφάνειας 60 τετραγωνικών μέτρων (τ.μ.).

Στις κατηγορίες των νησιών i και ii η υδροροή κατασκευάζεται σε εσοχή διαστάσεων 0,10 εκ. πλάτους και 0,10 εκ. βάθους εντός της τοιχοποιίας σε πλευρά του κτιρίου και οδηγεί στην υπόγεια δεξαμενή.

Στα κτίρια των περιοχών αυτών (i και ii), πέραν του λευκού, χρησιμοποιούνται και χρωματισμοί που ιστορικά συναντώνται σε κτίσματα του νησιού, και που είναι κυρίως ώχρα, γκρί, λουλακί, κεραμιδί.

5. α) Τα εξωτερικά ανοίγματα (θύρες, παράθυρα) δεν υπερβαίνουν συνολικά το 30% της επιφάνειας της αντίστοιχης όψης και κατασκευάζονται με αναλογία πλάτους/ ύψους: 1/1,5 έως 1/2.

β) Τα ανοίγματα θύρες και παράθυρα στα ισόγεια κτίρια τοποθετούνται σε ένα οριζόντιο άξονα και όχι σε δύο ή περισσότερες στάθμες

γ) Σε ειδικές περιπτώσεις (ιδίως τουριστικές μονάδες, καταστήματα) οι θύρες μπορούν να διαμορφώνονται με πλάτος έως 2.00μ., μετά από έγκριση των αρμοδίων υπηρεσιών.

δ) Τα ανοίγματα των όψεων μπορούν να τονίζονται με διακοσμητικά περιγράμματα (μαντώματα) ή διαμορφωμένα περιγράμματα από σοβά μεγίστου πλάτους 0,15μ.

ε) Η απόσταση μεταξύ δύο διαδοχικών ανοιγμάτων στις όψεις ορίζεται τουλάχιστον σε 0.50μ., ενώ η απόσταση των ανοιγμάτων από τις ακμές του κτιρίου ορίζεται τουλάχιστον στο 1.00 μ.

6.α) Τα κουφώματα επιβάλλεται να είναι ξύλινα με εξωτερικά πατζούρια, ανάλογης μορφής με τον επικρατέστερο τύπο των κτισμάτων του νησιού (ταμπλαδωτά, καρφωτά, αναδιπλούμενα με περσίδες, κ.ά.), αποκλεισμένων των συρομένων και των ρολλών.

β) Τα υαλοστάσια και τα εξώφυλλα των ανοιγμάτων βάφονται σε χρωματισμούς καφέ, πράσινου, γκρί, μπλε, βουσσινί και στις βασικές αποχρώσεις τους. Απαγορεύεται να παραμείνουν στο φυσικό χρώμα του ξύλου.

7. Οι εξώστες σε τουριστικές εγκαταστάσεις τοποθετούνται στο κεντρικό τμήμα της όψης του κτιρίου και δεν επιτρέπεται η στέγάσή τους. Το μήκος των εξωστών δεν επιτρέπεται να είναι μεγαλύτερο του ημίσεως του συνολικού μήκους της όψης και σε κάθε περίπτωση έκαστος εξώστης δεν δύναται να υπερβαίνει τα 2,5 μ. Το μέγιστο επιτρεπόμενο πλάτος ορίζεται σε 1,10 μ. Το δάπεδο των εξωστών κατασκευάζεται από ξύλινο σανίδωμα και στηρίζεται σε ξύλινα ή μεταλλικά δοκάρια ή σε φουρούσια, ανάλογα με τα τοπικά πρότυπα.

Στους εξώστες τοποθετούνται ξύλινα κάγκελα ανάλογα με τα τοπικά παραδοσιακά αρχιτεκτονικά πρότυπα και βάφονται σε χρωματισμούς καφέ, πράσινου, γκρί, μπλε, βυσσινί και μουσταρδί.

8. Εάν υπάρχουν εξωτερικά κλιμακοστάσια, αυτά κατασκευάζονται συμπαγή και εφαπτόμενα παράλληλα στο σώμα του κτιρίου και όχι κάθετα ή υπό γωνία, με ή χωρίς κτιστό στηθαίο (πλάτους 0.30 μ) ή ξύλινο κάγκελο απλής μορφής. Η επικάλυψη των βαθμίδων γίνεται με σχιστόπλακες μόνο στις οριζόντιες επιφάνειες (πατήματα) ή με πατητήτσιμεντοκονία.

9. Στους όρους της επιτρεπόμενης δόμησης των γηπέδων, συμπεριλαμβάνεται και η τυχόν κατασκευή κλειστού χώρου στάθμευσης, ή αγροτικής αποθήκης ή οποιασδήποτε άλλης χρήσης, υπό την προϋπόθεση ότι τα ανοίγματα των χώρων αυτών δεν προβάλλουν εις βάρος της κύριας όψης του κτιρίου.

10. Δεν επιτρέπεται η ανέγερση κτισμάτων με τη μορφή ανεμόμυλων. Επιτρέπεται η αναστήλωση, η στατική ενίσχυση, η επισκευή ή εσωτερική διαρρύθμιση των ήδη υπαρχόντων ανεμόμυλων του νησιού.

11. Επιβάλλεται η κατασκευή υπόγειας στεγανοποιημένης στέρνας για τη συλλογή των ομβρίων υδάτων, η οποία δύναται να κατασκευασθεί και εκτός του περιγράμματος της οικοδομής και δεν προσμετράται στο συντελεστή και στην επιτρεπόμενη κάλυψη. Απαγορεύεται η αλλαγή της χρήσης της.

12. Δεν επιτρέπεται η εκσκαφή ή επιχωμάτωση στο γήπεδο, εκτός από τις απολύτως αναγκαίες στο περίγραμμα της οικοδομής και εκείνες για την κατασκευή της υπόγειας δεξαμενής.

13. Δεν επιτρέπεται η κατασκευή τόξων, αψίδων, βόλτων ή άλλων διακοσμητικών στοιχείων στην εξωτερική όψη των κτιριακών όγκων, καθώς και στις περιφράξεις των γηπέδων.

14. Οι περιφράξεις των γηπέδων και οι τοίχοι αντιστήριξης στις πεζούλες κατασκευάζονται από λιθοδομή, ανεπίχριστη ή αρμολογημένη. Σε περίπτωση χρήσης άλλου υλικού (τσιμεντόλιθου, μπετόν κλπ.), οι ως άνω περιφράξεις και τοίχοι επιχρίονται υποχρεωτικά με σοβά, χωρίς οδηγούς, είτε χρωματίζονται σύμφωνα με τα τοπικά πρότυπα των κτισμάτων των οικισμών των νησιών, αποκλεισμένου του αρτιφισέλ, ρελιέφ, πεταχτού κ.λ.π., είτε λίθινοι ανεπίχριστοι χωρίς τονισμένους αρμούς. Η μορφή και το ύψος των περιφράξεων ακολουθεί τα τοπικά πρότυπα.

15. Δεν επιτρέπονται κάθε είδους επενδύσεις των επιφανειών των περιφράξεων και τοίχων αντιστήριξης με διάφορα υλικά, όπως σχιστόπλακες ή άλλους πλακοειδείς, κεραμικά, λίθους.

16. Η κατασκευή στεγαστρων επιτρέπεται μόνον από φυσικά υλικά (ξύλο, καλαμωτές).

Επιτρέπεται η τοποθέτηση τεντών λευκού υφάσματος μόνο στις περιπτώσεις καταστημάτων, χώρων παραμονής ατόμων και κέντρων αναψυχής, μετά από έγκριση των αρμοδίων υπηρεσιών που προβλέπονται από τις ισχύουσες διατάξεις.

17. Δεν επιτρέπεται η τοποθέτηση κλιματιστικών επί των όψεων των κτιρίων παρά μόνον σε σημεία που δεν είναι άμεσα ορατά στην κοινή θέα.

Κάθε στοιχείο παροχής (ΔΕΗ, ΟΤΕ) θα τοποθετείται σε εσοχή στο σώμα ή στην περίφραξη του κτιρίου.

18. Η κατασκευή πισίνας επιτρέπεται μόνον σε οργανωμένες ξενοδοχειακές μονάδες, που την αναγκαιότητα της εγκρίνουν οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Αιγαίου.

19. Εξαιρούνται των περιορισμών του παρόντος κτίρια ή εγκαταστάσεις κοινής ωφέλειας ή δημόσιου χαρακτήρα, η κατασκευή των οποίων πρέπει να εντάσσεται αρμονικά στο περιβάλλον και να είναι κατά το δυνατόν σύμφωνη με τα πρότυπα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.

Άρθρο 3

1. Ο κύριος οδικός άξονας διασύνδεσης των παράκτιων περιοχών, δηλαδή ο περιφερειακός δρόμος του νησιού, πρέπει, σε ό,τι αφορά τα νέα τμήματα να απέχει τουλάχιστον: α) 200μ. από τη γραμμή του αιγιαλού στα νησιά Αμοργός και Αστυπάλαια β) 100μ. στα νησιά Κίμωλος, Ανάφη, Σίκινος, Φολέγανδρος, Τήλος, Νίσυρος, Κάσος, Αγ. Ευστράτιος, Ψαρά, Φούρνοι, στα νησιά Δονούσα, (Άνω) Κουφονήσι, Ηρακλεία, Σχοινούσα, Χάλκη, Μεγίστη, Τέλενδος, Ψέριμος, Λειψοί, Αγαθονήσι, Αρκοί, Οινούσες, και Θύμαινα. Οι οδοί εξυπηρέτησης τροχοφόρων, καθώς και οι χώροι στάθμευσης, στην πρώτη περίπτωση, πρέπει να απέχουν τουλάχιστον 100 μ. από την γραμμή του αιγιαλού. Επιτρέπεται η δημιουργία κοινοτικών πεζοδρόμων προσπέλασης κάθετα προς την παραλία μεγίστου πλάτους 2,00 μέτρων μετά από έγκριση του οικείου Ο.Τ.Α. και των υπηρεσιών του Υπουργείου Αιγαίου.

2. Δεν επιτρέπεται η εκτέλεση έργων μετατροπής των παραδοσιακών οδών διασύνδεσης των περιοχών της νήσου (καλντερίμια) σε οδούς εξυπηρέτησης τροχοφόρων.

3. Δεν επιτρέπεται η εκτέλεση έργων μετατροπής ρεμάτων σε οδούς εξυπηρέτησης τροχοφόρων ή πεζοδρόμους.
4. Ορίζεται ελάχιστη απόσταση 15 μέτρων τοποθέτησης οικοδομών ή περιτοιχισμάτων από τις καθορισμένες οριογραμμές χειμάρρων και ρεμάτων ή 20μ. από τις φυσικές όχθες, αν δεν έχουν καθορισθεί οι οριογραμμές, για λόγους προστασίας και εμπλουτισμού της παρόχθιας βλάστησης. Αυστηρότερα μέτρα προστασίας με βάση νεότερες διατάξεις γενικής ισχύος υπερισχύουν των διατάξεων του παρόντος. Δεν επιτρέπεται η άσκηση δραστηριοτήτων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αλλοίωση της φυσικής τους υπόστασης (αμμοληψία, εκβραχισμοί, μπάζωμα, κοπή αυτοφυούς βλάστησης κλπ.).
5. Στα γήπεδα που κατά τη δημοσίευση του παρόντος έχουν πρόσωπο σε επαρχιακό, δημοτικό, κοινοτικό και αγροτικό δίκτυο, τα κτίρια τοποθετούνται σε απόσταση είκοσι (20) μέτρων τουλάχιστον από τον άξονα των οδών, εκτός εάν από ειδικές διατάξεις ορίζονται μεγαλύτερες αποστάσεις.
6. Η ελάχιστη απόσταση τοποθέτησης των κτισμάτων από τον αιγιαλό ορίζεται σε απόσταση πενήντα (50) μέτρων από την οριογραμμή του αιγιαλού.
7. Σε περίπτωση που από την εφαρμογή των παραγράφων 4, 5 και 6 δεν είναι δυνατή η οικοδόμηση, οι πλάγιες και οπίσθιες αποστάσεις από τα όρια του γηπέδου, μπορούν να μειωθούν μέχρι πέντε (5) μέτρα.
8. Απαγορεύεται η κατεδάφιση και η κάθε είδους καταστροφή ή αλλοίωση των παραδοσιακών λιθόκτιστων κτισμάτων που απαντώνται στην ύπαιθρο υπό την μορφή συγκροτημάτων εξειδικευμένης αγροτικής χρήσης ή μεμονωμένων κτισμάτων, όπως «κατοικιών», «κελιών», «κλεφτοκελιών», «ληνών», «κρασοκελιών», «μιτάτων», «περιστερώνων», «ανεμόμυλων», «νερόμυλων», «αλωνιών», «βρυσών», «μαντρών».
9. α) Επιτρέπεται η επισκευή, αποκατάσταση ή αναστήλωση, των παραδοσιακών κτισμάτων που περιγράφονται στο άρθρο 3 παρ. 8, μετά από σύμφωνη γνώμη των αρμόδιων υπηρεσιών του Υπουργείου Αιγαίου. Στην περίπτωση αυτή, απαιτείται φωτογραφική απεικόνιση και σχεδιαστική αποτύπωση των κτισμάτων που θα περιλαμβάνεται στο φάκελο για την έκδοση οικοδομικής αδείας της οικοδομής και θα αποδεικνύει την ακριβή αρχική μορφή τους.
β) Επιτρέπεται, κατά παρέκκλιση από τις κείμενες διατάξεις, η συντήρηση, επισκευή, αναστήλωση των υφισταμένων κατά τη δημοσίευση του παρόντος λιθόκτιστων κτισμάτων.
γ) Εφόσον η κάλυψη των αναστηλωμένων παραδοσιακών κτισμάτων δεν υπερβαίνει συνολικά τα πενήντα (50) τ.μ., δεν προσμετρώνται στη συνολική επιτρεπόμενη δόμηση του οικοπέδου.
10. Στην περίπτωση που κατασκευάζεται και νέο κτίριο σε γήπεδο που περιλαμβάνει παραδοσιακό κτίσμα, όπως περιγράφεται στο άρθρο 3 παρ. 8, επιβάλλεται υποχρεωτικά απόσταση Δ από το αναστηλωμένο παραδοσιακό κτίσμα. Σε περίπτωση που, εξαιτίας των παραπάνω περιορισμών, δεν είναι δυνατή η δόμηση του νέου κτίσματος, μπορούν να μειωθούν οι πλαϊνές αποστάσεις από τα όρια του γηπέδου μέχρι 5.00μ.
11. α) Δεν επιτρέπεται η δόμηση σε τμήματα ή και στη συνολική έκταση γηπέδων με μέση κλίση σύμφωνα με τον χάρτη της ΓΥΣ κλίμακος 1 :5.000 μεγαλύτερη του 35% πλην λιθόκτιστων κτισμάτων μέχρι 15.00τ.μ. και ύψους μέχρι 3.00 μέτρα από το γύρω φυσικό ή διαμορφωμένο έδαφος.
β) Σε περίπτωση που τμήμα του γηπέδου έχει αντίστοιχα μέση κλίση μικρότερη του 35% , η αρτιότητα και η μέγιστη επιτρεπόμενη δόμηση υπολογίζονται στο σύνολο του γηπέδου.
12. Δεν επιτρέπεται η εγκατάσταση προκατασκευασμένων ή λυόμενων οικίσκων ή τροχοβιλών, και η δημιουργία πολυκαταστημάτων και υπεραγορών.
13. Δεν επιτρέπεται η κατασκευή κτιρίων επί υποστηλωμάτων (pilotis).
14. Δεν επιτρέπεται η τοποθέτηση κάθε είδους φωτεινών επιγραφών και διαφημίσεων παρά μόνον, μετά από έγκριση των αρμόδιων υπηρεσιών του Υπουργείου Αιγαίου και σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις για επιγραφές και διαφημίσεις μικρών διαστάσεων. Οι επιγραφές τοποθετούνται πάνω από πόρτες ή παράθυρα και δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερες του ανοίγματος στο οποίο αντιστοιχούν. Απαγορεύεται η κατασκευή μαρκιζών πάνω από τα ανοίγματα.
15. Ηλιακοί θερμοσίφωνες τοποθετούνται μόνο στον ακάλυπτο χώρο των γηπέδων και σε σημεία που δεν είναι ορατοί από τους κοινόχρηστους χώρους προσπέλασης.
16. Κάθε υπέργειο έργο υποδομής που εκτελείται από Οργανισμό Κοινής Ωφέλειας (ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΥΔΑΠ) Τοπική Αυτοδιοίκηση κ.λπ. και γενικά κάθε εργασία που αφορά στη διαμόρφωση, τροποποίηση, ή ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων προσαρμόζεται στα παραδοσιακά τοπικά πρότυπα και εκτελείται μετά από έγκριση της σχετικής μελέτης από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Αιγαίου. Οι Οργανισμοί Κοινής Ωφέλειας

αναλαμβάνουν με δαπάνες τους την αναμόρφωση και βελτίωση των εγκαταστάσεών τους, ώστε να μη βλάπτεται το περιβάλλον.

17. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η εγκατάσταση μονάδων αφαλάτωσης, μετά από έγκριση των αρμοδίων υπηρεσιών.

18. Δεν επιτρέπεται η δημιουργία νέων οικιστικών αναπτύξεων - οικισμών όπως ΠΕΡΠΟ, Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί, κ.λπ.

19. Απαγορεύεται η καταστροφή ή αλλοίωση υπαρχουσών εγκαταστάσεων εξόρυξης σιδηρομεταλλεύματος ως χαρακτηριστικό στοιχείο της ιστορικά διαμορφωμένης ταυτότητας των νησιών και βιομηχανικών κτιριακών εν γένει εγκαταστάσεων. Επιτρέπονται έργα ανάδειξης και προστασίας των χώρων αυτών μετά από ειδική μελέτη που εγκρίνεται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Αιγαίου.

Άρθρο 4

1. Το κατώτατο όριο κατάτμησης και αρτιότητας των γηπέδων παραμένει ως ορίζεται με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του Π.Δ. 24/31.5.1985 (Φ.Ε.Κ. Δ 270) στα τέσσερα (4) στρέμματα.

2. Οι διατάξεις του παρόντος διατάγματος δεν εφαρμόζονται σε περιοχές που διέπονται από ειδικό νομικό καθεστώς, όπως ιδίως δάση, δασικές εκτάσεις, αρχαιολογικοί χώροι.

3. Για τους λοιπούς όρους και περιορισμούς δόμησης εφαρμόζονται οι διατάξεις για την εκτός σχεδίου δόμηση.

Άρθρο 5

Μεταβατικές διατάξεις

1. Άδειες και αναθεωρήσεις αδειών που έχουν εκδοθεί με το υφιστάμενο νομικό καθεστώς και εξακολουθούν να ισχύουν, εκτελούνται όπως εκδόθηκαν. Φάκελοι οικοδομικών αδειών που έχουν κατατεθεί στην αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία και είναι πλήρεις, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις περί του τρόπου έκδοσης οικοδομικών αδειών, εκδίδονται με το προγενέστερο νομικό καθεστώς.

2. Με το προγενέστερο νομικό καθεστώς εκδίδονται και οι άδειες που αφορούν μελέτες ειδικών κτιρίων κοινής ωφέλειας, οι οποίες έχουν εγκριθεί αρμοδίως και διατηρούνται σε ισχύ, εφόσον κατατεθεί εντός έτους από τη δημοσίευση του παρόντος πλήρης φάκελος στην αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία.

Άρθρο 6

Τελικές διατάξεις

Το παρόν ισχύει από την δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός εάν, άλλως ορίζεται από τις διατάξεις του παρόντος.

Στον Υπουργό Αιγαίου αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος διατάγματος".

Επίσης ως αρχαιολογικός χώρος έχει κηρυχτεί, βάσει της ΥΑΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/22203/1194/12-5-1999 - ΦΕΚ 991/Β/27-5-1999, ολόκληρη η νησίδα Ρω που ανήκει στο σύμπλεγμα Μεγίστης. Επιπλέον, η νησίδα Ρω έχει χαρακτηριστεί και ως περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους βάσει του ΦΕΚ 1176/Β/2000.

Για την περιοχή του Δήμου Μεγίστης δεν υπάρχει θεσμοθετημένο ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ του Ν.2508/97, ωστόσο σημαντικές πληροφορίες μπορούν να αντληθούν από τη μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης και Εξειδίκευσης του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, η οποία βρίσκεται στο Β1 στάδιο. Επιπλέον έχει γίνει προκήρυξη για εκπόνηση Τοπικού Πολεοδομικού Σχεδίου βάσει του Νέου Χωροταξικού Νόμου 4759/2020 (ΦΕΚ Α'245) «Εκσυγχρονισμός της Χωροταξικής και Πολεοδομικής Νομοθεσίας και άλλων διατάξεων» στα όρια του Καλλικρατικού Δήμου Μεγίστης όπως αυτά καθορίστηκαν με το Ν. 3852/2010 «Πρόγραμμα Καλλικράτης».

4.2.3.2 Ο ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗ

Εικόνα 97 Ο οικισμός της Μεγίστης το δειλινό. πηγή: <https://www.travel.gr/explore/kastelorizo-to-kosmopolitiko-nisi-to/>

Ο μοναδικός κατοικήσιμος οικισμός του Δήμου είναι η Μεγίστη, η οποία βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του ομώνυμου νησιού, γύρω από το φυσικό λιμάνι και σήμερα αποτελείται από τις συνοικίες Πηγάδια, Χωράφια και Μανδράκι. Ο αρχικός πυρήνας του βρισκόταν στο λόφο του Αϊ-Νικόλα, στο εσωτερικό του κάστρου. Η οικονομική ανάπτυξη του νησιού στο β' μισό του 19ου αιώνα σύντομα οδήγησε στην επέκταση του οικισμού, ο οποίος παρουσιάζει σήμερα αμφιθεατρική διάταξη. Σύμφωνα με τις πηγές στην ανατολική πλευρά του λιμανιού κατοικούσαν οι εύπορες οικογένειες των καπεταναίων, ενώ στον μυχώ και στα δυτικά του όρμου οι χαμηλότερες κοινωνικές τάξεις ναυτών, υπαλλήλων κλπ. Το Μανδράκι αποτελούσε

κυρίως χώρο εργαστηρίων.⁸⁷ Από τις δεκαπέντε γειτονιές που υπήρχαν, ενδεικτικά αναφέρουμε το Μουράγιο, το Καουλάκι ή (Πούντος), τα Χωράφια, ο Κάβος, οι Μύλοι, η Παλαμεριά και το Μανδράκι, σήμερα οι περισσότερες δεν υπάρχουν πια. Η αποκοπή από τα μικρασιατικά παράλια με τα οποία οι κάτοικοι είχαν στενές επαφές λόγω της αυξημένης ναυτικής εμπορικής δραστηριότητας, η γαλλική και ιταλική κατοχή, ο σεισμός του 1926, παράγοντες που ευνόησαν τη μετανάστευση, οι βομβαρδισμοί και η πυρκαγιά του 1943, που κατέστρεψαν ολοκληρωτικά τις παλιότερες γειτονιές, άλλαξαν ριζικά τη φυσιογνωμία του οικισμού. Ωστόσο οι κάτοικοι που επέστρεψαν από την ξενιτιά αναζωογόνησαν την πρώτη σειρά των σπιτιών στην προκυμαία, το λεγόμενο Κορδόνι.⁸⁸ Η ιστορία του νησιού είναι αποτυπωμένη στην αρχιτεκτονική του οικισμού.

Τα σπίτια οργανώνονται σε ένα πολύπλοκο δίκτυο επικοινωνίας με πλακόστρωτα δρομάκια και σκαλιά, ενώ ταυτόχρονα τα κεντρικά δημόσια κτήρια, το δημαρχείο, η δημοτική αγορά και η καζάρμα είναι χτισμένα στο ρυθμό της ιταλοκρατίας. Το κτήριο του σχολείου είναι πιστή απομίμηση του νεοκλασικού κτηρίου του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Πιο αναλυτικά σχετικά με τα κτίσματα του οικισμού παρατηρούμε ότι είναι συμπαγή πρίσματα με δίριχτη στέγη μικρής κλίσης τα οποία αναπτύσσονται το ένα σε επαφή με το άλλο δημιουργώντας ένα συνεχές μέτωπο, χαρακτηριστικό της εικόνας του οικισμού προσεγγίζοντας το από τη θάλασσα. Η δόμηση των υφιστάμενων παραδοσιακών κτισμάτων φαίνεται να γίνεται κατά το συνεχές σύστημα και η κάλυψη των οικοπέδων να είναι πλήρης. Αυλές φαίνεται να υπάρχουν μόνο στα σπίτια που βρίσκονται προς το Μανδράκι και τη δυτική πλευρά του λιμανιού. Όσες καταγράφονται έχουν τυχαίο περίγραμμα που προκύπτει από το κτίριο και τα όρια του οικοπέδου, μικρό μέγεθος, φέρουν περίφραξη και συνήθως δεν έχουν επικοινωνία με το δημόσιο χώρο, ενώ παράλληλα λόγω του ανάγλυφου διαμορφώνονται σε κάποια επίπεδα και έχουν χώρο φύτευσης.⁸⁹

Οι εναλλαγές των υψών δεν οφείλονται σε διαφορετικό ύψος των κτισμάτων αλλά στην κλίση του φυσικού εδάφους την οποία ακολουθούν τα κτίσματα, χαρακτηριστικό της ευφυίας των παραδοσιακών κτιστών καθώς με αυτό τον τρόπο ξεχωρίζουν το ένα πίσω από το άλλο, κερδίζοντας έτσι μια θέα προς το λιμάνι και τη θάλασσα, όπως συνηθιζόταν και στο Βυζάντιο.⁹⁰

⁸⁷ <http://5a.arch.ntua.gr/project/7458/12550>

⁸⁸ <https://24grammata.com/to-καστελόριζο-από-την-αρχαιότητα-έως/>

⁸⁹ <http://5a.arch.ntua.gr/project/7458/12581>

⁹⁰ <http://5a.arch.ntua.gr/project/7458/12575>

Σε ότι αφορά τη ρυμοτομία του οικισμού, χαρακτηρίζεται ακανόνιστη με τους δρόμους να έχουν προκύψει βάσει ιδιοκτησιών και όχι σχεδίου, ακολουθώντας το ανάγλυφο -ύπαρξη βαθμίδων και κεκλιμένων επιπέδων- καθώς και την τεθλασμένη μορφή του λιμανιού. Ο δαιδαλώδης ιστός που προκύπτει με τους δρόμους μεταβλητού πλάτους και τα αδιέξοδα που ενίοτε δημιουργούνται φαίνεται να βοηθούσαν στην αποτροπή από πειρατικές επιδρομές, κάτι που απαντάται συχνά στους παραδοσιακούς οικισμούς. Ο σημαντικότερος δρόμος αναμφισβήτητα παραμένει αυτός του λιμανιού.

Εικόνα 98 Χάρτης επεξεργασίας ΕΜΠ στο πλαίσιο του μαθήματος 5α όπου απεικονίζεται ο ιστός του οικισμού. πηγή: <http://5a.arch.ntua.gr/project/7458/12550>

Οι πολλαπλές καταστροφές του οικισμού όπως έχει ήδη αναφερθεί έχουν δημιουργήσει σημαντικές αλλοιώσεις στον οικισμό κυρίως στις ποιότητες του δημοσίου χώρου. Τα σοβαρά κενά δυσκολεύουν την ανάγνωσή του, ωστόσο μπορούμε να διακρίνουμε κάποια πλατώματα τα οποία προκύπτουν από διαπλατύνσεις γύρω από σημαντικά κτίρια συνάθροισης κοινού όπως Εκκλησίες, αγορά, σχολείο.⁹¹

Πλάτωμα Αγ. Μερκουρίου

Βρίσκεται προς τα νοτιοδυτικά όρια του οικισμού, κοντά στον πυκνοδομημένο ιστό. Πρόκειται για έναν τελείως αδιαμόρφωτο χώρο εκτόνωσης του ναού.

Πλάτωμα Αγίου Γεωργίου του Πηγαδιού

⁹¹ <http://5a.arch.ntua.gr/project/7458/12576>

Βρίσκεται σε σημαντική θέση, στο Κορδόνι, σε κομβικό σημείο μεταξύ δυτικής και νότιας πλευράς. Λόγω της ύπαρξης της εκκλησίας αποτελεί χώρο έντονης κοινωνικής δραστηριότητας, ενώ περιέχει και το νηπιαγωγείο (Σχολή Σταματίου).

Πλάτωμα Μουσείου (τζαμιού)-λιμεναρχείου

Βρίσκεται στην είσοδο του νησιού και αποτελεί χαρακτηριστικό τοπόσημο. Χρησιμεύει σαν μόλος και συγκεντρώνει σήμερα λειτουργίες όπως αυτή του λιμεναρχείου, του φάρου κ.ά.

Πλάτωμα Δημοτικής Αγοράς

Λειτουργεί ως χώρος εκτόνωσης του σημαντικού δημοσίου κτιρίου της Αγοράς. Το κτίσμα είναι ανοικτό στο εσωτερικό του και λειτουργούσε στο παρελθόν, όπως και σήμερα, ως δημοτική αγορά. Είναι στενά συνδεδεμένο με τις μνήμες και τη ζωή των κατοίκων του ακριτικού νησιού, και αποτελεί σημείο αναφοράς της περιοχής.⁹²

Πλάτωμα Μητρόπολης

Σίγουρα αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους δημόσιους χώρους για τον οικισμό αφού σε αυτό βρίσκονται τα σημαντικότερα δημόσια κτίρια. Αυτά είναι τα εξής :

- ο μητροπολιτικός ναός Κωνσταντίνου & Ελένης
- ο Ιερός Ναός Αγ. Νικολάου
- το σχολείο που αποτελεί μικρογραφία του Πανεπιστημίου Αθηνών
- ο μικρότερος ναός του Αγίου Γεωργίου του Λούκα ή Σαντραπέ ο οποίος είναι χαρακτηρισμένος ως μνημείο

Ο χώρος παρά τη σημασία του μιας και αποτελεί και συνδεδεμένο σημείο του κυρίως τμήματος του οικισμού με τον όρμο του Μανδρακίου, παραμένει σχετικά αδιαμόρφωτος.

Εικόνα 99 Αεροφωτογραφία του οικισμού της Μεγίστης. πηγή: <http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx>

⁹² http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=9982

Ο οικισμός της Μεγίστης προϋφίσταται του 1923, έχει χαρακτηριστεί ως παραδοσιακός και περιμετρικά αυτού, σε ακτίνα 1.000 μέτρων έχει καθοριστεί ζώνη προστασίας, προκειμένου να μην αλλοιωθεί ο χαρακτήρας του οικισμού. Για τον οικισμό της Μεγίστης ισχύουν τα κάτωθι:

- Χαρακτηρισμός του οικισμού Μεγίστη ως παραδοσιακού (ΠΔ της 19-10-78, ΦΕΚ 594/Δ/1978)
- Περί καθορισμού ειδικών όρων και περιορισμών δομήσεως του υφιστάμενου προ του έτους 1923 οικισμού Μεγίστης (Καστελλόριζου) (Π.Δ. της 13-7-1976, ΦΕΚ 217/Δ/1976)
- Τροποποίηση των όρων δόμησης του παραδοσιακού οικισμού Μεγίστη της νήσου Μεγίστης (Καστελλόριζο) και θέσπιση ζώνης προστασίας του (ΦΕΚ 1163/Δ/2003)

Η νησίδα Ρω έχει χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερου κάλλους (ΦΕΚ 1176/Β/2000) και καθορίζονται οι χρήσεις γης και οι περιορισμοί δόμησης.

Τέλος, σύμφωνα με τα ΦΕΚ 151/Δ/1986, ΦΕΚ 290/Δ/1987 και ΦΕΚ 54/Δ/2014, έχει γίνει καθορισμός γραμμής αγκυραίου και παραλίας στην περιοχή του οικισμού

4.2.4 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Ολόκληρη η νήσος Μεγίστη και η νήσος Ρω έχουν κηρυχθεί ως αρχαιολογικοί χώροι (ΦΕΚ 991/Β/1999), ενώ υπάρχουν και πλήθος κηρυγμένων θρησκευτικών μνημείων (Ιερόι ναοί, μοναστηριακά συγκροτήματα, ισλαμικά τεμένη), αμυντικών συγκροτημάτων (φρούρια, κάστρα) κ.ά.

Επιπλέον, στον θαλάσσιο χώρο στο βόρειο τμήμα του νησιού έχει καθοριστεί περιοχή για άσκηση υποβρύχιων δραστηριοτήτων και παρατήρηση του βυθού (ΦΕΚ 1610/Β/2005).

4.2.4.1 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Τα σπίτια του οικισμού της Μεγίστης όπως ήδη αναφέραμε είναι διώροφα ή τριώροφα, στενομέτωπα, με δίριχτη, σπανιότερα τετράριχτη κεραμοσκεπή, με εντυπωσιακή εξωτερική ομοιομορφία. Σπάνια διέθεταν αυλή, με αποτέλεσμα όλοι οι χώροι των οικογενειακών δραστηριοτήτων (διαμονή, ανάπαυση, εργασία, υποδοχή, αποθήκευση) να περιορίζονται στο εσωτερικό. Για το λόγο η ανάπτυξη των κατοικιών γίνεται καθ' ύψος και οι μορφές τους είναι ψιλόλιγνες και λιτές. Το σπίτι είναι δομημένο σε επίπεδα που είναι αυστηρά κατανεμημένα κατά λειτουργίες, ανταποκρινόμενο στις ιδιαίτερες ανάγκες της οικογένειας. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ιδιαίτερα μορφολογικά στοιχεία των μικρών αυτών σπιτιών που τονίζουν την μικροκλίμακα του οικισμού.⁹³ Τα γείσα των στεγών, τα περίτεχνα κιγκλιδώματα των εξωστών, οι στρογγυλοί φεγγίτες, τα ρυθμικά συμμετρικά ανοίγματα που κοιτούν προς τη θάλασσα, με τα παντζούρια και τα ταμπλωδάτα κουφώματα προσδίδουν μια ξεχωριστή γραφική ομοιομορφία σε συνδυασμό με τα ζωντανά χρώματα των σπιτιών (πορφυρό, λουλακί κλπ).

Βασικό δομικό στοιχείο των κτισμάτων είναι η ντόπια πέτρα από την οποία κατασκευάζονται οι φέροντες τοίχοι που χτίζονται με λάσπη και ενισχύονται περιμετρικά με ξυλοδεσιές για προστασία από τον σεισμό.⁹⁴ Η λιθοδομή παραμένει εμφανής κυρίως στα λαϊκά σπίτια, ενώ όταν σοβατίζεται, ο σοβάς είναι συνήθως λείος, τριφτός. Το ξύλο, που εισάγεται κυρίως από τα παράλια της Λυκίας, χρησιμοποιείται ευρέως σε σκάλες, κιγκλιδώματα, κουφώματα, στέγες⁹⁵ και πατώματα. Στις τοιχοποιίες, σε προκαθορισμένες θέσεις,

⁹³ <http://5a.arch.ntua.gr/project/7458/12575>

⁹⁴ <http://5a.arch.ntua.gr/project/7458/12582>

⁹⁵ Ειδικά σε ότι αφορά τις στέγες στο «Ανώνυμη αρχιτεκτονική και πολιτιστικοί παράγοντες» σε μετάφραση Δημήτρη Φιλιππίδη, ο Amos Rapoport αναφέρει χαρακτηριστικά: «Για όσο διάστημα τα Δωδεκάνησα επικοινωνούν ελεύθερα με τα μικρασιατικά παράλια στον όψιμο 19^ο αιώνα, η τυπική αρχιτεκτονική του χωμάτινου δώματος βασίζεται στην αθρόα εισαγωγή τυποποιημένης ξυλείας από την Ανατολή (του «κερεστέ») που συμβαδίζει με την εποχιακή μετανάστευση νησιωτών μαστόρων στη πλούσια ενδοχώρα της Μικράς Ασίας. Οι μετανάστες βέβαια δεν εισάγουν μόνο ξυλεία αλλά και νέους τύπους αρχιτεκτονικής στα νησιά τους, αντικαθιστώντας τις χωμάτινες στέγες με κλασικιστικές μορφές με κεραμίδια, που επικρατούσαν στα ανθηρά εμπορικά κέντρα της εποχής (όπως Σμύρνη, Κάλυμνος, Σύμη και Καστελλόριζο). Rapoport, Amos, Ανώνυμη αρχιτεκτονική και πολιτιστικοί παράγοντες, μτφρ. Φιλιππίδης Δημήτρης, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 2010, σελ: 263

αφήνονταν κενά εσωτερικά για την τοποθέτηση των δοκαριών του πατώματος (δοκοθήκες). Επίσης για τα κιγκλιδώματα των εξωστών και των κουφωμάτων χρησιμοποιείται και σίδηρος.

Σε ότι αφορά την τυπολογία των κτισμάτων, τα περισσότερα σπίτια του οικισμού ανήκουν σε μια κατηγορία «επαρχιωτικού νεοκλασικισμού» εμπλουτισμένου με στοιχεία της ντόπιας αρχιτεκτονικής.⁹⁶ Παράλληλα μπορεί να εντοπίσει κανείς και δείγματα τόσο αυθεντικής λαϊκής αρχιτεκτονικής αλλά και αμιγώς νεοκλασικά. Θα μπορούσαμε συνεπώς να διακρίνουμε τους εξής τρεις αρχιτεκτονικούς τύπους:

ΤΥΠΟΣ Α

Λαϊκά σπίτια τοπικής αρχιτεκτονικής, που δεν παρουσιάζουν συμμετρία στην κάτοψη και φέρουν ελάχιστα ως καθόλου νεοκλασικά στοιχεία διακόσμου εξωτερικά. Ο τοπικός ρυθμός φέρει τα εξής χαρακτηριστικά σε ότι αφορά τη διάταξη: δύο βασικοί χώροι διημέρευσης, το χειμωνιάτικο ή γωνιά για τον χειμώνα και το ταβλάτο ή σάλα για το καλοκαίρι.⁹⁷ Το χειμωνιάτικο είναι χώρος φαγητού και ύπνου, με νοτιοανατολικό προσανατολισμό συνήθως, με μικρά ή καθόλου ανοίγματα και τζάκι που χρησιμεύει στην παρασκευή φαγητού(παράσκιο) αν δεν υπάρχει ιδιαίτερος χώρος φαγητού.⁹⁸

Το ταβλάτο, έχει μεγάλα ανοίγματα, εξώστη με θέα προς τη θάλασσα και αποτελεί χώρο θερινής διαμονής και υποδοχής. Σε πλουσιότερα σπίτια, όπου υπάρχει και δεύτερος όροφος, το ταβλάτο καταλαμβάνει όλο το χώρο για ιδιαίτερες περιστάσεις όπως γιορτές συγκεντρώσεις κ.ά. . Το ισόγειο χρησιμεύει ως βοηθητικός χώρος (κελάρι, στέρνα) ενώ συχνά αποτελεί χώρο εργασίας (εργαστήριο, εμπορικό κατάστημα κ.ά.).⁹⁹

Η επικοινωνία μεταξύ των ορόφων γινόταν είτε εσωτερικά με ξύλινη σκάλα, είτε εξωτερικά με τη λεγόμενη «κλειστή αυλή», μια στενή λωρίδα ανεξάρτητου χώρου εντός του περιγράμματος του κτιρίου που περιείχε την είσοδο και τη σκάλα. Το χαρακτηριστικό αυτό της αρχιτεκτονικής παράδοσης φαίνεται να έχει χαθεί σήμερα εξαιτίας των μεταγενέστερων παρεμβάσεων(προσθήκη ορόφου, στέγης κλπ).

⁹⁶ <http://5a.arch.ntua.gr/project/7458/12551>

⁹⁷ <http://5a.arch.ntua.gr/project/7458/12551>

⁹⁸ Ό.π.

⁹⁹ Ό.π.

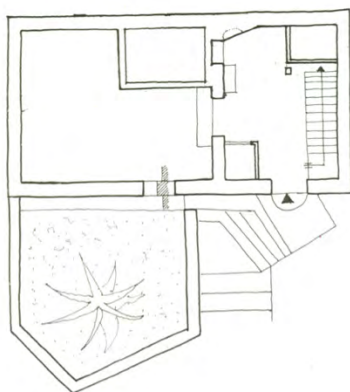

ΤΥΠΟΣ Α 9

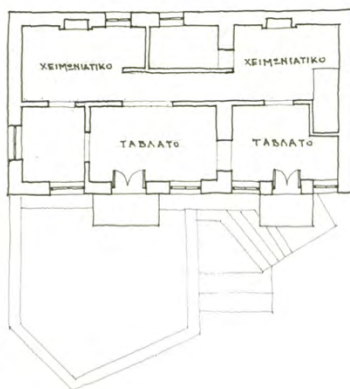
- ΛΑΤΙΚΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
- ΑΡΧΙΚΑ ΔΥΟ ΣΠΙΤΙΑ ΠΟΥ ΜΑΛΛΟΝ ΕΝΕΘΗΚΑΝ -ΙΣΣΣ ΑΔΕΛΦΟΜΟΙΡΙ
- ΕΧΕΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΩΡΟ (ΑΥΛΗ), ΑΦΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
- ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΟΛΑ ΤΑ ΤΥΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ-ΣΤΕΡΝΑ-ΧΕΙΜΝΙΑΤΙΚΟ ΤΑΒΛΑΤΟ ΚΤΛ.

ΠΡΟΣΟΨΗ

ΚΑΤΟΨΗ Α' ΣΤΑΘΜΗΣ

ΚΑΤΟΨΗ Β' ΣΤΑΘΜΗΣ

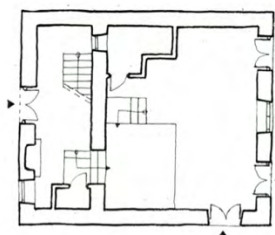
ΚΑΙΜΑΚΑ 1:100

ΤΥΠΟΣ Α 10

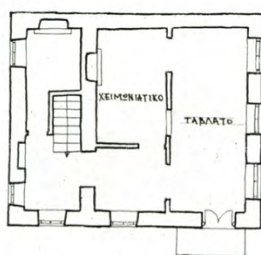
- ΤΥΠΙΚΟ ΛΑΤΙΚΟ ΣΠΙΤΙ ΜΕ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΥΛΗ Η ΟΠΟΙΑ ΕΧΕΙ ΣΤΕΓΑΣΘΕΙ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΘΕΡΑ
- ΟΙ ΤΥΠΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΞΕΚΑΘΑΡΑ ΧΕΙΜΝΙΑΤΙΚΟ - ΤΑΒΛΑΤΟ

ΚΥΡΙΑ ΟΨΗ

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΟΡΟΦΟΥ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:100

ΤΥΠΟΣ Β

Τα σπίτια αυτού του αρχιτεκτονικού τύπου μοιάζουν με αυτά του τύπου Α, ωστόσο σε επίπεδο κάτοψης φαίνεται να επηρεάζονται από το νεοκλασικό ρεύμα καθώς φέρουν στοιχεία συμμετρίας.

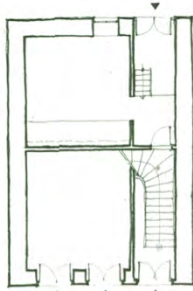
ΚΥΡΙΑ ΟΨΗ

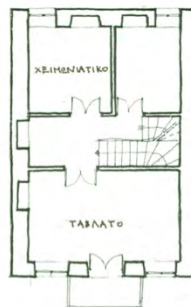
ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΧΕΔΙΣΗΝ 1:100

ΤΥΠΟΣ Β

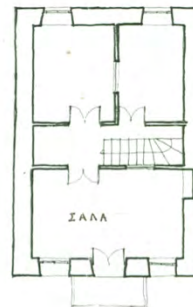
- ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΛΑΪΚΗ ΤΥΠΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
- ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΟΣ , Η ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΤΟΨΗ ΔΗΛΩΝΕΙ ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΡΩΜ ΤΡΟΠΟ ΖΩΗΣ
- ΕΠΙΒΙΒΝΟΥΝ ΟΙ ΧΩΡΟΙ ΧΕΙΜΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΘΕΡΙΝΗΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ Α' ΟΡΟΦΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ Β' ΟΡΟΦΟΥ

ΤΥΠΟΣ Γ

Στον τύπο αυτό ανήκουν σπίτια τα οποία έχουν σαφώς διαμορφωμένη νεοκλασική κάτοψη και φέρουν αντίστοιχα μορφολογικά στοιχεία. Πιο συγκεκριμένα, χαρακτηριστικό της κάτοψης είναι ο κεντρικός διάδρομος που συνήθως καταλήγει σε εξώστη και η συμμετρία στην διάταξη. Στον τύπο αυτό ο αυστηρός διαχωρισμός του χειμωνιάτικου με το ταβλάτο περιορίζεται και πλέον δημιουργούνται χώροι ποικίλων ποιοτήτων οι οποίοι διαρθρώνονται διαφορετικά μεταξύ τους μέσω του κεντρικού άξονα του διαδρόμου. Η κλειστή αυλή σε αυτόν τον τύπο κατοικίας είναι σπάνια.

ΚΥΡΙΑ ΟΨΗ

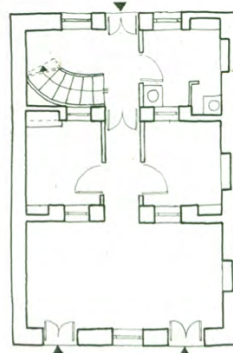
ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΧΕΔΙΣΗΝ 1:100

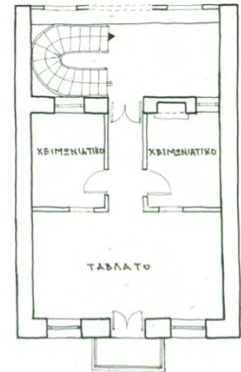
ΤΥΠΟΣ Γ 3

- ΝΕΟΚΛΑΣΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ : ΣΥΜΜΕΤΡΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΟΨΗ, ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΟΣ
- ΕΧΟΥΝ ΕΠΙΒΙΩΣΕΙ ΠΟΙΟΤΗΤΕΣ ΧΩΡΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ : ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟ

- ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΝΤΟΠΙΑΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ Η ΣΚΑΛΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑΛΗΤΕΙ ΣΕ ΚΙΟΣΚΙ (ΧΑΓΙΑΤΙ)
- ΕΧΕΙ ΜΑΓΑΖΙ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΗΡΗ ΕΙΣΟΔΟ

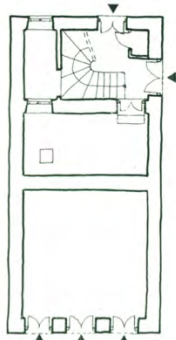
ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

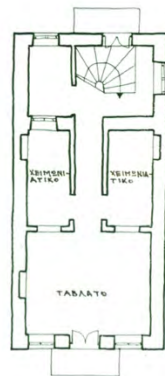
ΚΑΤΟΨΗ ΟΡΟΦΟΥ

ΤΥΠΟΣ Γ 8

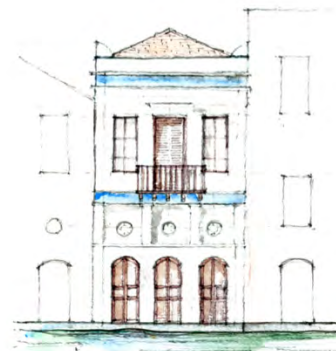
- ΤΥΠΙΚΗ ΝΕΟΚΛΑΣΣΙΚΗ ΚΑΤΟΨΗ
- ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΟΣ ΜΕ ΔΙΑΝΟΜΗ ΔΕΞΙΑ - ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΞΩΣΤΗ
- ΔΥΟ ΕΙΣΟΔΟΙ - ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΧΩΡΟΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΟΡΟΦΟΥ

ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΧΕΔΙΣΗΝ 1:100

Όλα τα παραπάνω σχέδια αποτυπώσεων και οι φωτογραφίες αποτελούν υλικό της φοιτητικής ομάδας μελέτης του οικισμού της Μεγίστης στο πλαίσιο του προπτυχιακού μαθήματος 5^α. πηγή: <http://5a.arch.ntua.gr/project/7458/12551>

4.3.4.2 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ , ΜΝΗΜΕΙΑ & ΤΟΠΟΣΗΜΑ

Στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας έγινε καταγραφή των οικισμών καθώς και του πολιτιστικού αποθέματος της νήσου Σύμης σε δελτία τεκμηρίωσης όπως ενδεικτικά παρουσιάζεται παρακάτω για το φρούριο στη Νήσω Ρω που ανήκει στο νησιωτικό σύμπλεγμα.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	ΦΡΟΥΡΙΟ ΝΗΣΟΥ ΡΩ
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ/ ΠΕΡ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΟΔΟΥ/ ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ/ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗ
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	ΣΕ ΥΨΟΜΕΤΡΟ ΠΕΡΙΠΟΥ 60μ. ΣΤΗ ΝΗΣΟ ΡΩ
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	ΑΡΧΑΙΟ ΜΝΗΜΕΙΟ
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	ΑΜΥΝΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ / ΚΑΣΤΡΟ-ΦΡΟΥΡΙΟ
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ (4ος αι. π.Χ.)
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	ΦΡΟΥΡΙΟ ΝΗΣΟΥ ΡΩ
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Στρατιωτικό παρατηρητήριο για τον έλεγχο των θαλασσών
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	<ul style="list-style-type: none"> Πηγές <ul style="list-style-type: none"> https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=3033 http://listedmonuments.culture.gr/fek.php?ID_FEKYA=6514 https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=ro
ΚΗΡΥΞΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Τύπος Κήρυξης 	ΑΡΧΑΙΟ ΜΝΗΜΕΙΟ

<p>▪ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ΥΑ 17423/1423/30-9-1949, ΦΕΓΔΔ 34/15-11-1949 • ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/22203/1194 , ΦΕΚ: 991/Β/1999-05-27 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<p>▪ Δομικά Υλικά</p>		
<p>▪ Φέρουσα κατασκευή</p>	<p>Ισόδομο σύστημα τοιχοποιίας</p>	
<p>▪ Φθορές/Βλάβες</p>	<p>1998: κατάρρευση τμήματος της βορειοανατολικής γωνίας του κεντρικού πύργου, ρωγμές στη βορειοδυτική γωνία και ο βόρειος τοίχος σε μεγάλο μήκος παρουσίαζε σημαντική απόκλιση από την κατακόρυφο</p>	
<p>▪ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης</p>	<p>Εμφανή σημάδια επισκευών κατά τη βυζαντινή και ιπποτική εποχή.</p> <p>Συμπληρώσεις στις ράχες των τοίχων από μικρότερους λίθους πιθανόν την εποχή που χρησιμοποιήθηκε από τον Λάμπρο Κατσώνη</p> <p>Στο εσωτερικό του περιβόλου βρίσκουμε δεξαμενή επενδυμένη με υδραυλικό κονίαμα (κουρασάνι).</p>	<p>2000 – 2005: με χρηματοδότηση του Υπουργείου Αιγαίου αρχικά και κατόπιν του Υπουργείου Πολιτισμού, πραγματοποιήθηκε η τοπογραφική και αρχιτεκτονική αποτύπωση του μνημείου και η εκπόνηση της μελέτης αποκατάστασης και στατικής επάρκειας. Παράλληλα αφαιρέθηκε η επίχωση και οι λιθοσωροί που είχαν συσσωρευθεί στα νεότερα χρόνια στο εσωτερικό του πύργου και ασκούσαν ωθήσεις στον βόρειο τοίχο του κτίσματος και τοποθετήθηκε περίφραξη. Το 2005 αποκαταστάθηκε η παραμόρφωση της βόρειας πλευράς του πύργου με αποσυναρμολόγηση και ανάταξη των λιθοπλίνθων και τοποθετήθηκαν μεταλλικές ενισχύσεις στη δυτική γωνία και σύστημα απορροής των ομβρίων.</p> <p>Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κρήτης και νήσων Αιγαίου 2007-2013 (ΕΣΠΑ): αναστήλωση βορειοανατολικής γωνίας του πύργου η οποία είχε καταρρεύσει και το οικοδομικό της υλικό είχε κυλήσει στον γκρεμό. Η γωνία αποκαταστάθηκε σε ύψος πέντε δόμων στην ανατολική πλευρά και τεσσάρων στην βόρεια, με επαναχρησιμοποίηση 25 αρχαίων λίθων. Στον 5ο δόμο επανατοποθετήθηκε μόνο ο λίθος της ανατολικής πλευράς, που επιτρέπει την ανασύσταση του κατωφλίου και της εισόδου (Ε5). Για την πραγματοποίηση του έργου ανελκύστηκαν περίπου 30 λίθοι από το γκρεμό και χρησιμοποιήθηκε καινούριος λίθος για την αντικατάσταση των μελών που δεν ήταν δυνατό να εξευρεθούν. Επίσης συμπληρώθηκαν λίθοι στην ανώτερη στρώση της νοτιοανατολικής γωνίας και στη δυτική πλευρά του νότιου τοίχου του μνημείου, είτε με επανατοποθέτηση των πεσμένων λιθοπλίνθων είτε με συμπλήρωση με νέο λίθο και τεχνητό από κονίαμα.</p> <p>Η δεξαμενή του πύργου καθαρίστηκε από τα απορρίμματα, τους πεσμένους λίθους και τις φερτές επιχώσεις, το κονίαμα</p>

στερεώθηκε και αποκαταστάθηκε το πετρόκτιστο περιχέλιωμα που είχε αποξηλωθεί. Στο μνημείο τοποθετήθηκε περίφραξη από σταθερό πλέγμα. Το μονοπάτι διαμορφώθηκε στα δύσκολα σημεία με εξομάλυνση του βράχου και επίστρωση τσιμέντου, για τη διέλευση των εργοταξιακών μηχανημάτων. Δύο ενημερωτικές πινακίδες από επισμαλτωμένη ηφαιστειογενή πέτρα (πυρολάβρα) τοποθετήθηκαν στο λιμάνι του Αγίου Γεωργίου για τους επισκέπτες που δεν επιθυμούν να ανέβουν στον χώρο.

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

- Φυσικοί Κίνδυνοι
- Ανθρωπογενείς
- Εγγενής τρωτότητα

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

- Φωτογραφίες

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΕΙΣ, 2005

- Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ			
Συντεταγμένες	a/a	X	Y
	1	995026.7011	4015123.7258
	2	995065.2626	4015117.6639
	3	995091.3624	4015123.1586
	4	995093.6312	4015101.8884
	5	995052.7925	4015065.3037
	6	995024.7159	4015077.4986
Προσβασιμότητα			
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ			
Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)			
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση			

Η πληροφορία του πολιτιστικού αποθέματος κάθε περιοχής ταξινομήθηκε σε δελτία τεκμηρίωσης στα οποία για κάθε μνημείο αναφέρονται τα στοιχεία της ταυτότητας του μνημείου όπως η ονομασία του μνημείου, η διοικητική υπαγωγή, η θέση και το είδος του, ο αρχιτεκτονικός του τύπος και η περίοδος κατασκευής, η ιστορική του ονομασία και η υφιστάμενη και αρχική του χρήση, τα στοιχεία της προστασίας του δηλαδή, ο φορέας, το καθεστώς, η ζώνη και το περιεχόμενο της προστασίας, παρατηρήσεις και πηγές των πληροφοριών, οι κηρύξεις, η κατάσταση διατήρησης και πιο συγκεκριμένα τα δομικά υλικά, οι φθορές και οι επεμβάσεις αποκατάστασης καθώς και αποτυπώσεις μέσω φωτογραφιών ή/και σχεδίων, ο χωρικός εντοπισμός του μνημείου και η χρηματοδότησή του.

Με αυτόν τον τρόπο η πληροφορία του πολιτιστικού αποθέματος οργανώνεται καλύτερα και η κωδικοποιημένη μορφή των πληροφοριών θα μπορέσει να χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος ΑΕΙ «Αειφόρος Ανάπτυξη Λιγότερο Αναπτυγμένων Περιοχών με τη Δημιουργία Νέων Τουριστικών Πόρων και Προϊόντων μέσω Ανάλυσης, Τεκμηρίωσης, Μοντελοποίησης, Διαχείρισης και Διατήρησης Πολιτιστικού Αποθέματος με χρήση Εφαρμογών ΤΠΕ».

Το σύνολο των δελτίων τεκμηρίωσης του πολιτιστικού αποθέματος των κηρυγμένων μνημείων βρίσκεται αναλυτικά στο Παράρτημα της παρούσας μελέτης.

Στη συνέχεια ενδεικτικά παρουσιάζονται εμβληματικά τοπόσημα του νησιού, άρρηκτα συνδεδεμένα με την ιστορία του οικισμού της Μεγίστης

Παλαιόκαστρο¹⁰⁰

¹⁰⁰ Ashton, Norman G.: Ancient Megisti. The Forgotten Kastellorizo. University of Western Australia Press. Nedlands 1995, pp. 68-90.

Losse, Michael: Die Kreuzritter von Rhodos - Bevor die Johanniter Malteser wurden. Ostfildern 2011.

Losse, Michael: Die Burgen und Festungen des Johanniter-Ritterordens auf Rhodos und in der Ägäis (Griechenland) 1307-1522. (Publisher: Nünnerich-Asmus Verlag) Mainz 2017.

Louropou-Rokou, Athena-Christina: The Aegean Fortresses and Castles. Athens 1999, pp. 82-87.

Ministry of Culture/Archeological Receipts Fund: Kastellorizo Museum [leaflet]. Athens 2000.

Paradissis, Alexander: Fortresses and Castles of Greece. Vol. III: Fortresses and Castles of Greek Islands. Athens and Thessaloniki 1976, p. 187.

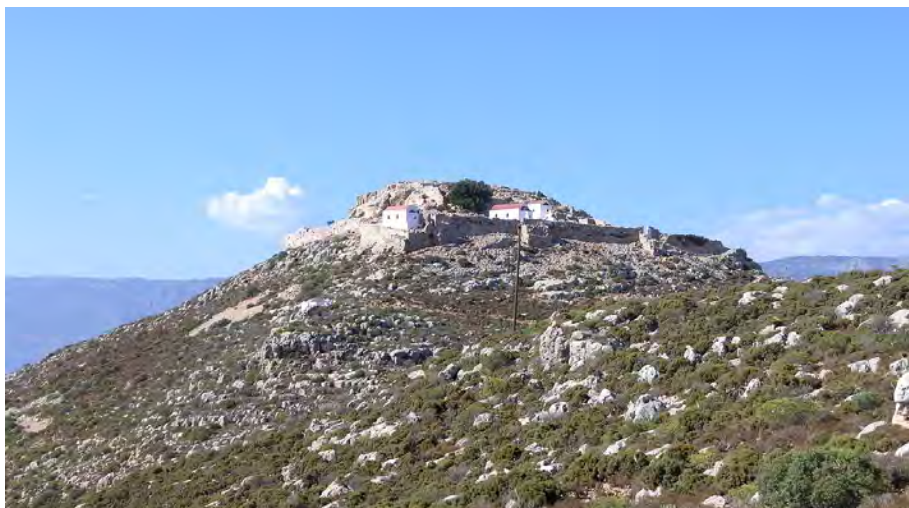
Spiteri, Stephen C.: Fortresses of the Cross. Hospitaller Military Architecture (1136-1798). Valleta (Malta) 1994, pp. 155, 158.

Spiteri, Stephen C.: Fortresses of the Knights. Ħamrun (Malta) 2001, pp. 154.

Stefanidou, Alexandra: Castles of the Knights Hospitallers. In: Anna Triposkoufi/Amalia Tsitouri (Eds.): Venetians and Knights Hospitallers. Military Architecture Networks (ARCHI-MED Pilot Action) [Hellenic Ministry of Culture, Directorate of Byzantine & Postbyzantine Monuments]. Athens 2002, pp. 184-253, here pp. 218.

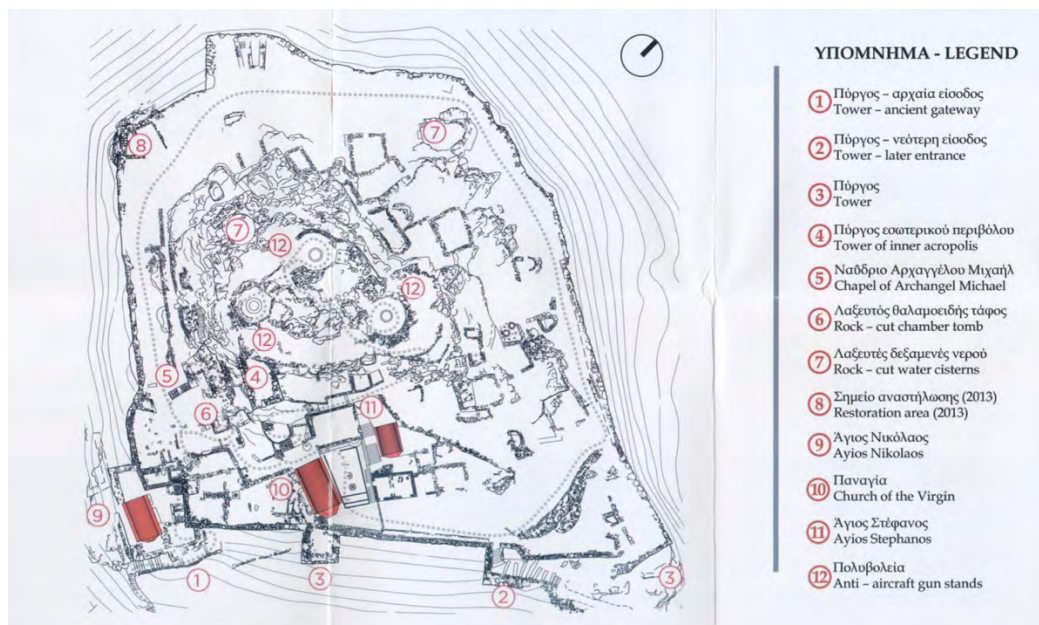
Vardamidis, E.: Ιστορία της νήσου Μεγίστης. Alexandria 1948, pp. 22-25.

Wunster, W.: Bauten auf Kastellorizo und Ros. In: AM 96, 1981, pp. 226-231.

Εικόνα 100 το Παλαιόκαστρο από μακριά. πηγή: <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=palaiokastro>

Το Παλαιόκαστρο είναι το αρχαιότερο και πιο σημαντικό μνημείο του Καστελλόριζου, χτισμένο στην κορυφή του λόφου Βίγλα, στα ερείπια της αρχαίας δωρικής ακρόπολης που χτίστηκε γύρω στον 3ο αιώνα π.Χ. Βρίσκεται στη νοτιοδυτική πλευρά του νησιού, σε απόσταση ενός περίπου χιλιομέτρου από την πρωτεύουσα σε ύψωμα 252 μέτρων. Το κάστρο χρησιμοποιήθηκε αδιαλείπτως από την αρχαιότητα έως τον 20ο αιώνα, μέχρι και την περίοδο της Ιταλοκρατίας. Περί τον 14ο μ.Χ. αιώνα χρησιμοποιήθηκε και από τους Ιωαννίτες Ιππότες οι οποίοι όμως, σε αντίθεση με άλλα κάστρα στα Δωδεκάνησα, δεν έκαναν καμιά επέμβαση. Αντίθετα, αρκετές τροποποιήσεις έκαναν οι Ιταλοί τα νεώτερα χρόνια και ειδικά κατά την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου όταν έχτισαν παρατηρητήρια και πολυβολεία.

Εικόνα 101 Χάρτης αρχαίας ακρόπολης. <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=palaiokastro>

Πύργος: Ελληνιστική περίοδος, 323-31 π.Χ.

Τείχη: Ελληνιστική περίοδος, 323-31 π.Χ.

Τάφοι: Ρωμαϊκή περίοδος, 31 π.Χ.-324 μ.Χ.

Δομικά – Αρχιτεκτονικά - Οχυρωματικά Στοιχεία

Στο Παλιόκαστρο διατηρούνται σε καλή κατάσταση λείψανα από την ελληνιστική οχύρωση. Τα τείχη έχουν κτιστεί με μεγάλους ορθογώνιους δόμους από εγχώριο ασβεστόλιθο κατά το ισοδομικό σύστημα, και ενισχύονται κατά διαστήματα από τετράγωνους πύργους, που προεξέχουν. Επίσης διατηρούνται τμήματα από τη μεσαιωνική οχύρωση, με νεότερες επιδιορθώσεις.

Μέσα στην ακρόπολη υπήρχε οικισμός με σπίτια, δεξαμενές και πέντε εκκλησίες της μεσοβυζαντινής περιόδου, από τις οποίες οι δύο καταστράφηκαν κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (Αγία Λέσα & Πανορμίτης). Τα κτίσματα αυτής της περιόδου είναι ως επί το πλείστον χτισμένα με αρχαία σπόλια.

Στις μέρες μας έχουν διασωθεί τμήματα των κτισμάτων και των δεξαμενών, αλλά και τμήματα του τείχους και εντός τους οι εκκλησίες της Παναγίας του Κάστρου και του Αγίου Στεφάνου (χτισμένος 1850), οι οποίες συνδέονται με ένα βοτσαλωτό δάπεδο του 1858.

Εντύπωση προκαλούν κάποιες από τις δεξαμενές που είναι λαξεμένες στον βράχο.

Στην περιοχή του Παλιόκαστρου, στη θέση Λιμενάρι, βρίσκονται τα απομεινάρια των Κυκλώπειων τειχών, ενώ στη δωρική ακρόπολη του 3ου π.Χ. αιώνα υπάρχει επιγραφή όπου αναγράφεται η λέξη «Μεγίστη»

Κονάκι Καστελλόριζου

Εικόνα 102 Μουσείο στο Κονάκι. πηγή:http://odysseus.culture.gr/h/1/gh152.jsp?obj_id=3466

Αποτελεί τον χώρο όπου στεγάζεται το Αρχαιολογικό Μουσείο Καστελλόριζου από το 1984 και είναι τμήμα του μεσαιωνικού κάστρου του Αγ.Νικολάου στη συνοικία Κάβος. Είναι ένα διώροφο κτίσμα το ισόγειο του οποίου ανάγεται στα χρόνια της Ιπποτοκρατίας, ενώ ο όροφος αποτελεί προσθήκη του 19^{ου} αι., επί εποχή Τουρκοκρατίας.

Στο ισόγειο διαμορφώνονται τρεις χώροι, από τους οποίους ο πρώτος προς δυτικά περιλαμβάνει γλυπτά παλαιοχριστιανικής περιόδου (κιονόκρανα, πεσίσκοι τέμπλου), ο μεσαίος λίθινες άγκυρες και αμφορείς που περισυνελέγησαν από την θάλασσα και στο τρίτο εκτίθεται μορφή δύτη με στολή και τα εξαρτήματα του σκαφάνδρου. Ο όροφος, ο οποίος προστέθηκε στα τέλη του 19^{ου} αι. αποτελείται από τέσσερις αίθουσες και ήταν η έδρα του Τούρκου διοικητή τότε που πήρε το όνομα «Κονάκι».¹⁰¹ Στην πρώτη προς τα δυτικά

¹⁰¹ http://odysseus.culture.gr/h/1/gh152.jsp?obj_id=3466

εκτίθενται ευρήματα από την αρχαία Μεγίστη (όπως επιγραφές, επιτύμβιες στήλες, ανάγλυφα λυκιακού τύπου, βωμίσκοι, αγγεία και όστρακα, λυχνάρια, αμφορείς, ενσφράγιστες λαβές αμφορέων, κορμός μαρμάρινου αγάλματος Υγείας, και απότμημα ρωμαϊκής σαρκοφάγου). Στη δεύτερη, εκτός από ελάχιστα δείγματα παλαιοχριστιανικής γλυπτικής, εκτίθενται βυζαντινό νόμισμα-κόσμημα, εικονίδιο από στεατίτη με παράσταση Αγ. Δημητρίου και γραφική αναπαράσταση του κάστρου του Αγ. Νικολάου προβάλλοντας τα εφυαλωμένα πινάκια του ναυαγίου στο ακρωτήριο "Αφρός" (12ος-13ος αι.), καθώς και κείμενα περιηγητών. Στην τρίτη αίθουσα εκτίθενται οι αποτοιχισμένες τοιχογραφίες του Αγ. Νικολάου (17ος αι.), φορητές εικόνες, αντικείμενα μικροτεχνίας, σχέδια και φωτογραφίες μεταβυζαντινών μνημείων του νησιού. Η 4η αίθουσα είναι αφιερωμένη στη λαογραφία. Εκτίθενται παραδοσιακές στολές, κεντήματα, κεραμική, είδη λαϊκής τέχνης και στο δυτικό τμήμα γίνεται αναπαράσταση της κουζίνας του λαϊκού σπιτιού του νησιού.¹⁰²

Κάστρο Αγίου Νικολάου ή Κάστρο Μεγίστης/Καστελλόριζο¹⁰³

Εικόνα 103 Κάστρο Αγ.Νικολάου. πηγή: <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=kastelorizo>

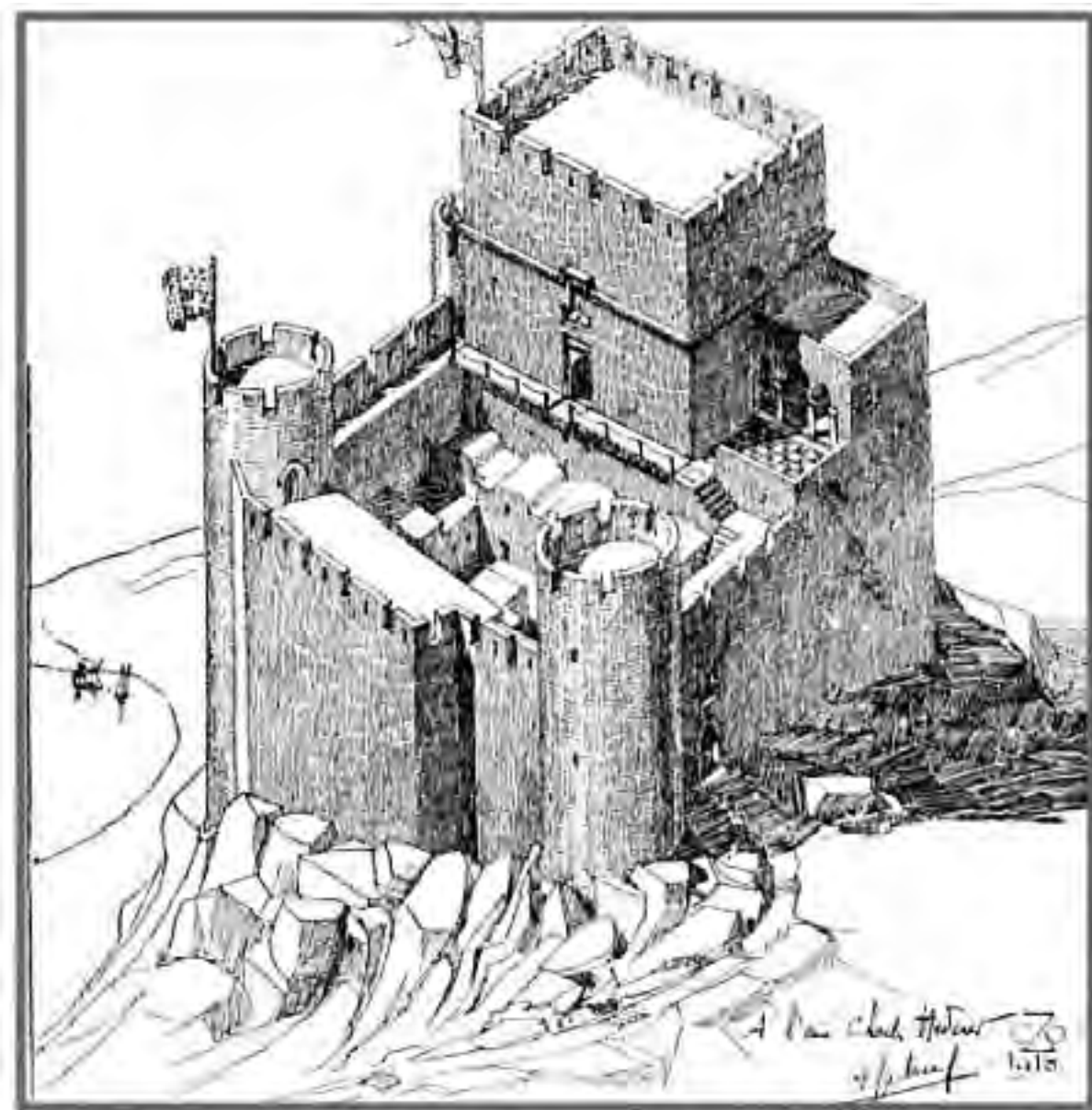
Το Κάστρο της Μεγίστης αποτελεί ένα μεσαιωνικό κάστρο με πολυσήμενη ιστορία. Χτισμένο το 1451 σε υψόμετρο 46 μ. πάνω στο βράχο που βρίσκεται ανάμεσα στους δύο όρμους, το «Λιμάνι» και το «Μανδράκι», βρίσκεται στο ιδανικό σημείο γιατί εκτός από την πλήρη εποπτεία των δύο λιμανιών έχει και άμεση οπτική επαφή με το Παλαιόκαστρο που ήταν κατά το Μεσαίωνα ο κύριος οικισμός. Επίσης, μπροστά ακριβώς είναι η νησίδα Ψωραδιά που δυσχέραινε την επίθεση από τη θάλασσα.

Το νησί πήρε το όνομά του από το κάστρο. Η αρχαία αλλά και η σύγχρονη επίσημη ονομασία του νησιού είναι Μεγίστη. Πιο συνηθισμένο όμως είναι το όνομα Καστελλόριζο, η παλιότερη χρήση του οποίου σημειώνεται τον 12ο αιώνα και κατά την επικρατέστερη εκδοχή προέρχεται εκ παραφθοράς από το βενετσιάνικο "Castel Rosso" που σημαίνει Κόκκινο Κάστρο. «Κόκκινο» λόγω του ασβεστολιθικού πετρώματος στον βράχο του κάστρου που παίρνει μια κοκκινωπή απόχρωση όταν τον χτυπάει ο ήλιος.

¹⁰² http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=3466

¹⁰³ M. Zotos, The red castle of Castellorizo: The Island's strategic significance and the castle's historical representations, Architecture School, National Technical University of Athens, Greece

Απεικονίσεις και χάρτες του 17ου αιώνα τιτλοφορούν το κάστρο Castel d'Orizzo ή Castel Ruggio. Οι Γάλλοι το αποκαλούσαν Château Rouge και οι Τούρκοι Meis or Kizilhisar (και τα δύο σημαίνουν Κόκκινο Κάστρο). Το κάστρο αναφέρεται από ταξιδιωτικούς οδηγούς και ως Κάστρο Μεγίστης ή Κάστρο των Ιπποτών. Στη βιβλιογραφία είναι γνωστό και ως Κάστρο του Αγίου Νικολάου.

Εικόνα 104 αρχική απεικόνιση του Κάστρου του Αγ.Νικολάου.πηγή: <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=kastelorizo>

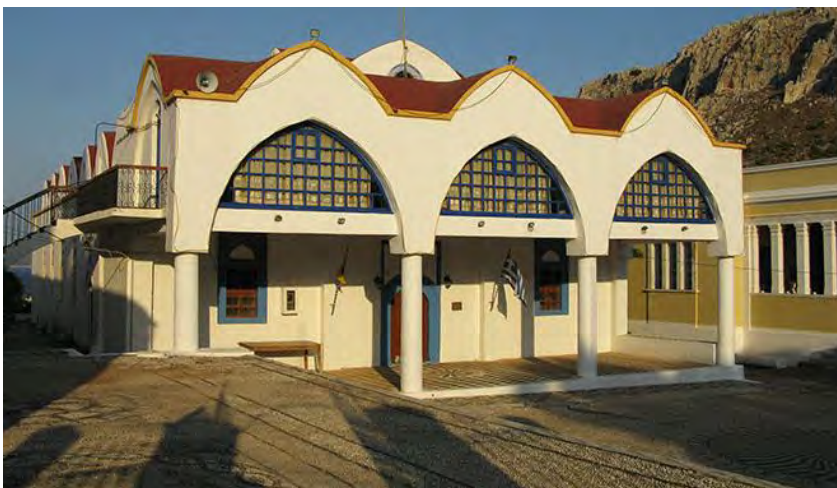
Η παραπάνω αναπαράσταση βασίζεται στη γκραβούρα από την αναπαράσταση της μάχης του 1659 και σε σχέδιο του Ολλανδού γεωγράφου Olfert Dapper από το 1703 (το οποίο δεν σώζεται εξ όσων γνωρίζουμε). Σήμερα, δίπλα στα ερείπια του κάστρου βρίσκεται ένα παλιό τουρκικό χαμάμ και ένας αναστηλωμένος ανεμόμυλος, ενώ κάτω από το κάστρο, σε κόγχη λαξευμένη στον βράχο, βρίσκεται Λυκιακός τάφος του 4ου αι. π.Χ. με πολύ ενδιαφέροντα αρχιτεκτονικό διάκοσμο.

Εικόνα 105ο Λυκιακός τάφος κάτω από το Κάστρο

I. Ναός Αγίου Κωνσταντίνου & Ελένης

Ο ναός των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, πολιούχων του νησιού βρίσκεται πάνω από το λιμάνι στα λεγόμενα “Χωράφια” σε ένα πλάτωμα στη μέση της χαλικοστρωτης αυλής την οποία μοιράζεται με το σχολείο του νησιού. Ο ναός χτίστηκε το 1835 με ένα ιδιαίτερο καμπαναριό και κάποια γοτθικά στοιχεία. Στη σημερινή θέση του ναού προϋπήρχε παλαιοχριστιανική βασιλική. Η παράδοση θέλει στην θέση αυτή να είχε χτίσει εκκλησία η ίδια η Αγία Ελένη, όταν την έπιασε φουρτούνα καθοδόν για τους Άγιους Τόπους. Οι ευσεβείς κάτοικοι του νησιού υποδέχτηκαν τη βασιλομήτωρ με εγκάρδια φιλόξενα και εκείνη οικοδόμησε στο νησί την παλαιοχριστιανική Βασιλική. Αρχικά χτίστηκε στο όνομα του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου. Στα ερείπια αυτής της Βασιλικής τοιχοδομήθηκε ο σημερινός μεγαλοπρεπής καλλιμάρμαρος Ναός των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης.

Εικόνα 106 Ο μητροπολιτικός ναός εξωτερικά. πηγή: <http://wikimarria.org/34617293/el/Μητροπολιτικός-Ναός-Αγίου-Κωνσταντίνου-Ελένης>

Η σημερινή εκκλησία ακολουθεί το ρυθμό της τρίκλιτης σταυροφορικής ή σταυροθολιακής Βασιλικής. Τα κλίτη της οποίας διαχωρίζουν κιονοστοιχίες με εντυπωσιακές μονολιθικές κολώνες πορφυρού γρανίτη. Οι κολώνες αυτές μεταφέρθηκαν πάνω σε σχεδίες από το ναό του Απόλλωνα στα Πάταρα της Λυκίας, στη Μικρά Ασία.

Αποτελεί τον μεγαλύτερο ναό τού είδους στα Δωδεκάνησα, διαθέτει οκτώ σταυροθόλια. Το 1835 που χτίστηκε είχε ως αρχιεπιστάτη τον Νικολάο Κ. Πρωτομάστορα και κόστισε όπως αναφέρεται 300.000 γρόσια.

Κάθε χρόνο τελείται με λαμπρότητα με Εσπερινο και Θεία Λειτουργία η εορτή των Αγίων. Στη συνέχεια στο χαλικόστρωτο προαύλιο τού ναού (το παραδοσιακό μωσαϊκό ονομαζεται στη ντοπιολαλιά κοχλάκι) λαμβάνει χώρα παραδοσιακό γλέντι με πλούσιο δείπνο. Το πρόγραμμα συνοδεύει πάντα ζωντανή μουσική από τοπικό συγκρότημα με πατροπαράδοτα Καστελλοριζικά, Μικρασιάτικα και αιγαιοπελαγίτικα τραγούδια.

Σαντράπεια Αστική Σχολή

Πρόκειται για το πιο ξεχωριστό κτίριο του νησιού, η αρχιτεκτονική του οποίου βασίστηκε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και η πρόσοψή του αποτελεί αντίγραφο του. Εγκαινιάστηκε στις 7 Ιουνίου του 1903 από τον ευεργέτη του νησιού Λουκά Σεντραπέ.

Φιλοδοξώντας να παρέχει μόρφωση υψηλού επιπέδου, η Σαντραπεία Αστική Σχολή δημιουργήθηκε στα πρότυπα της ιδεολογίας του αλληλοδιδακτισμού και οι δάσκαλοί του προέρχονταν από το νησί, την Αθήνα, τη Ρόδο, αλλά και από τη Σμύρνη και την Κωνσταντινούπολη.

Είναι το σημαντικότερο εκπαιδευτικό ίδρυμα του Καστελόριζου και βρίσκεται δίπλα στον Μητροπολιτικό Ναό Κωνσταντίνου και Ελένης, με τον οποίο συνδέεται με μία μοναδικής τέχνης βοτσαλωτή ασπρόμαυρη αυλή. Η Σαντραπεία Αστική Σχολή σήμερα πλέον στεγάζει το Δημοτικό, το Γυμνάσιο και το Λύκειο του Καστελόριζου.

Εικόνα 107 Το πλάτωμα της Μητρόπολης με την Σαντράπεια Σχολή. πηγή: <https://ppranlos.com/2021/10/18/καστελλόριζο-και-σύμπλεγμα-μεγίστης/>

Κτίριο Δημοτικής Αγοράς

Το κτήριο της Νέας Αγοράς Καστελλόριζου, όπως είναι γνωστό στους κατοίκους της περιοχής, ανήκει στην ιδιοκτησία του Δήμου Καστελλόριζου. Κατασκευάστηκε κατά τα έτη 1934-1935 από τους Ιταλούς κατακτητές και είναι ένα από τα κτήρια με τα οποία σφράγισαν την παρουσία τους στα νησιά και τα χωριά της Δωδεκανήσου. Τα δημόσια κτήρια, το Δημαρχείο, η Δημοτική Αγορά, και η Καζάρμα στο Καστελλόριζο κτίστηκαν σύμφωνα με το ρυθμό που ακολούθησαν οι Ιταλοί για τα κτήρια της Δωδεκανήσου. Για αυτόν τον λόγο τα μορφολογικά χαρακτηριστικά των κτηρίων αυτών δεν εμφανίζουν καμία ομοιότητα με τα στοιχεία της ντόπιας αρχιτεκτονικής.

Η Δημοτική Αγορά Καστελλόριζου αποτελεί ένα απλό, ισόγειο οικοδόμημα, κτισμένο με το προσφιλές στους Ιταλούς μεικτό σύστημα (οπλισμένο σκυρόδεμα - λιθοδομή) με επίπεδη στέγη. Αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα κτηρίου της εποχής, βασισμένο σε "ανατολίτικα-αραβουργικά" στοιχεία. Έτσι το κτήριο διαθέτει καμάρες, είναι σοβατισμένο εξωτερικά και διακοσμημένο με κορνίζες στολισμένες από "μεσογειακές" λεπτομέρειες, κυματιστά παραπέτα ως απομίμηση των κυμάτων της θάλασσας κ.α.

Το κτίσμα είναι ανοικτό στο εσωτερικό του και λειτουργούσε στο παρελθόν, όπως και σήμερα, ως δημοτική αγορά. Είναι στενά συνδεδεμένο με τις μνήμες και τη ζωή των κατοίκων του ακριτικού νησιού, και αποτελεί σημείο αναφοράς της περιοχής.

Εικόνα 109 ο ημιμπαιθριος χώρος της Δημοτικής Αγοράς. πηγή: http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=9982

Εικόνα 108η Δημοτική Αγορά στο Κορδόνι του Λιμανιού. πηγή: http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=9982

Τέμενος- Ιστορική συλλογή Καστελλόριζου

Πρόκειται για ένα χαρακτηριστικό τοπόσημο στο λιμανιού του νησιού. Η έκθεση της ιστορικής συλλογής Καστελλορίζου στεγάζεται στο μουσουλμανικό τέμενος του νησιού που κτίστηκε το 1755-1756. Περιλαμβάνει υλικό που σχετίζεται με τη νεώτερη ιστορία του νησιού, από τα μέσα του 19ου έως τα μέσα του 20ου αιώνα. Μέσα από κείμενα και εκθέματα γίνεται προσπάθεια να δοθεί η εικόνα ακμής και παρακμής του Καστελλορίζου. Η έκθεση σχεδιάστηκε με τέτοιο τρόπο που να μην

Εικόνα 110 Το Τέμενος στο Λιμάνι.

χάνονται τα αρχιτεκτονικά στοιχεία του μνημείου (τρούλλος, λοφία, κόγχη προσευχής, εξώστης, γυναικωνίτης). Χωρίζεται στις παραάτω ενότητες: 1) Ιστορικό πλαίσιο με υποενότητες την ιστορία του τζαμιού, την τοπογραφία του νησιού, σχέσεις με Μικρά Ασία, 2) Οικισμός με υποενότητες την αρχιτεκτονική των σπιτιών και τον σεισμό του 1926, 3) Καθημερινός βίος με υποενότητες στοιχεία ενός σπιτιού αρχιτεκτονικά και εσωτερική διαμόρφωση, φορεσιά ανδρική και γυναικεία, επανάσταση του 1913, παιδεία και οικονομία, γραμματόσημα, 4) Γαλλική κατοχή, 5) Ιταλοκρατία, 6) Απελευθέρωση-Ενσωμάτωση. (Παπαβασιλείου Ελένη)

Επιπλέον των παραπάνω υπάρχουν πολλά χριστιανικά κηρυγμένα μνημεία σε όλη την έκταση του νησιού όπως: Ι. Μονή Αγίας Τριάδας, Ι. Ναός Αγίου Γεωργίου, Ι. Ναός Αγίου Γεωργίου Πηγαδιώτη, Ι. Ναός Αγίου Γεωργίου του Λουκά ή Σαντραπέ, Ι. Ναός Αγίου Ιωάννη Βουνιού, Ι. Ναός Αγίου Μερκουρίου, Ι. Ναός Αγίου Νικολάου, Ι. Ναός Αγίου Νικολάου & Αγίου Δημητρίου, Ι. Ναός Αγίου Σπυριδώνα, Ι. Ναός Παναγίας, Ι. Ναός Προφήτη Ηλία.

4.3.4.3 ΚΗΡΥΞΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΜΕΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ & ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΤΗΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ

Κήρυξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων από το Υπουργείο Πολιτισμού

Το ΥΠ.ΠΟ.Α έχει χαρακτηρίσει διατηρητέα μια σειρά μνημείων που χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας και αρχαιολογικούς χώρους τόσο τη νήσο Μεγίστη όσο και τη νήσο Ρω. Παρακάτω ακολουθεί αναλυτική καταγραφή βάσει των ΦΕΚ, όπως αυτά δημοσιεύονται στον διαρκή κατάλογο των κηρυγμένων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της Ελλάδος του ΥΠ.ΠΟ.Α..

- ΦΕΓΔΔ 34/15-11-1949 ΥΑ 17423/1423/30-9-1949

Κηρύσσομεν διατηρητέα τα Μεσαιωνικά και νεότερα μνημεία της νήσου Καστελλορίζου:

1. Τον ημικαταστραφέντα κατά τον τελευταίον πόλεμον εικονογραφημένον ναόν του Αγίου Νικολάου, επί του βράχου του δεσπόζοντος βορείως της πόλεως του Καστελλορίζου.
 2. Τα υπολείμματα του λεγομένου "Κάστρου του Αγίου Νικολάου" πλησίον και ανατολικά του προηγουμένου Ναού.
 3. Τον Μητροπολιτικόν Ναόν του Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης.
 4. Τον Ναόν της Παναγίας πλησίον και δυτικά του προηγουμένου.
 5. Την θολοσκέπαστον δεξαμενήν -Πασσάν, παρά τον λιμένα του Μανδρακίου.
 6. Τον Ναόν του Προφήτου Ηλία εντός της κατεστραμμένης σήμερον ομωνύμου Μονής.
 7. Την Μονήν της Αγίας Τριάδος, μετά του εν αυτή ομωνύμου Ναού.
 8. Τα υπολείμματα του τείχους του Φρουρίου του λεγομένου "Παλαιόκαστρο" μετά των πύργων, των πυλών, των δεξαμενών - κιστερνών και του Ναού της Παναγίας.
 9. Τον Ναόν του Αγίου Παντελεήμονος, ανατολικά του Παλαιοκάστρου.
 10. Την Μονήν του Αγίου Γεωργίου του Βουνιού μετά των κελίων και της υπογείας κρύπτης του Αγίου Χαραλάμπους.
 11. Τον Ναόν του Αγίου Ιωάννου του Βουνιού.
 12. Τον Ναόν του Αγίου Μερκουρίου εντός της πόλεως του Καστελλορίζου.
 13. Τα υπολείμματα του Φρουρίου εις την παρακειμένην νησίδα Ρω.
 14. Τα διασωζόμενα τμήματα του παλαιού φρουρίου, του λεγομένου σήμερον "Διοικητήριον ή Κονάκι" του Καστελλορίζου, ήτοι τας εις τον κάτω όροφον θέσεις των πυροβόλων και τας προς Νότον επάλξεις.
- ΚΝ 5351/1932

- ΦΕΚ 65/Β/8-2-1985 ΥΑ ΥΠΠΕ/Β1/Φ29/3218/68/1-2-1985 «Χαρακτηρισμός του Μωαμεθανικού Τεμένους (τζαμί) Καστελλορίζου, ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου.»

"Χαρακτηρίζουμε το Μωαμεθανικό Τέμενος (Τζαμί) Καστελλορίζου ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο, επειδή έχει συνδεθεί με την ιστορία του νησιού και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της παραδοσιακής του αρχιτεκτονικής."

KN 5351/1932

- ΦΕΚ 575/Β/24-9-1985 ΥΑ ΥΠΠΕ/Β1/Φ29/33288/725/7-8-1985 «Χαρακτηρισμός μύλου κοντά στο Μεσ. Κάστρο Μεγίστης, ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου.»

"Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο το μύλο κοντά στο Μεσαιωνικό Κάστρο Μεγίστης, επειδή αποτελεί μαζί με το Κάστρο ιδιαίτερα χαρακτηριστικό κτίσμα για τη φυσιογνωμία του νησιού και είναι ο μοναδικός μύλος που διατηρείται από σειρά Μεσαιωνικών Μύλων, γνωστών από χαλκογραφία του 1656."

KN 5351/1932

- ΦΕΚ 137/Β/23-3-1987 ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/46385/1107/9-12-1986 «Κήρυξη του Αγίου Γεωργίου του Λουκά ή Σαντραπέ στο Καστελλόριζο ως διατηρητέου μνημείου.»

Χαρακτηρίζουμε τον Ι. Ναό Αγίου Γεωργίου του Λουκά ή Σαντραπέ, που βρίσκεται στο Καστελλόριζο ως κτίσμα που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία διότι αποτελεί αξιόλογο δείγμα αρχιτεκτονικής με πολλά νεοκλασικά στοιχεία. Πρόκειται για σταυροειδή ναό με τρούλο και δύο καμπαναριά στη δυτική όψη. Έχει μαρμάρινο δάπεδο, τέμπλο, δεσποτικό θρόνο και άμβωνα καθώς και αξιόλογα ιερά σκεύη και κειμήλια.

KN 5351/1932, άρθρο 52

- ΦΕΚ 789/Β/20-10-1994

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/41928/807/19-9-1994 «Χαρακτηρισμός Ι.Ν. Αγίου Γεωργίου (Πηγαδιώτη) και Αγ. Μερκουρίου Μεγίστης νήσου Καστελλορίζου Ν. Δωδεκανήσου ως διατηρητέων μνημείων χρηζόντων ειδικής κρατικής προστασίας.»

"Χαρακτηρίζουμε τους Ι. Ναούς Αγίου Γεωργίου (Πηγαδιώτη) και Αγ. Μερκουρίου στη Μεγίστη νήσου Καστελλορίζου Νομού Δωδεκανήσου ως διατηρητέα μνημεία χρήζοντα ειδικής κρατικής προστασίας.

Ο Άγιος Γεώργιος ανήκει στον τύπο της τρίκλιτης βασιλικής με τρούλο και εγκάρσιο κλίτος και χρονολογείται από επιγραφές στις αρχές του 20ού αιώνα.

Ο Άγιος Μερκούριος είναι μονόχωρος ναός στεγασμένος με σταυροθόλια και χρονολογείται στον 19ο αιώνα. Το εσωτερικό κοσμεύεται με τοιχογραφίες και ξύλινο τέμπλο.

Και οι δύο ναοί αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα της αρχιτεκτονικής του 19ου και 20ού αιώνα στη νησιωτική περιοχή."

KN 5351/1932

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2082/48599/30-9-1994 «Χαρακτηρισμός ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου της Δημοτικής Αγοράς Καστελλορίζου.»

"Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν 1469/50, τη Δημοτική Αγορά Καστελλορίζου διότι αποτελεί σημείο αναφοράς συνδεδεμένο με τη ζωή των κατοίκων του νησιού, σημαντικό για τη μελέτη της αρχιτεκτονικής στο συγκεκριμένο χώρο."

N 5351/1932

N 1469/1950

- ΦΕΚ 818/Β/2-11-1994 ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/41927/806/19-9-1994 «Χαρακτηρισμός Ι.Ν. Αγ. Κωνσταντίνου, Αγ. Σπυρίδωνα, Παναγίας και Αγ. Γεωργίου (Σαντραπέ) στη θέση "Χωράφια" Μεγίστης

νήσου Καστελλορίζου Ν. Δωδεκανήσου ως διατηρητέων μνημείων χρηζόντων ειδικής κρατικής προστασίας.»

"Χαρακτηρίζουμε τους Ι. Ναούς Αγίου Κωνσταντίνου, Αγίου Σπυρίδωνα, Παναγίας και Αγίου Γεωργίου (Σαντραπέ) στη θέση "Χωράφια" Μεγίστης νήσου Καστελλορίζου Ν. Δωδεκανήσου ως διατηρητέα μνημεία χρήζοντα ειδικής κρατικής προστασίας.

Ο Άγιος Κωνσταντίνος είναι ναός τρίκλιτος με νάρθηκα, διακοσμημένος εσωτερικά με τοιχογραφίες, έχει μαρμάρινο τέμπλο, άμβωνα και επισκοπικό θρόνο και χρονολογείται από επιγραφή στο 1867.

Ο Άγιος Σπυρίδωνας είναι μονόχωρος καμαροσκέπαστος ναός του 19ου αιώνα.

Η Παναγία είναι μονόχωρος καμαροσκέπαστος ναός με μεταγενέστερη προσθήκη και χρονολογείται στο 19ο αι.

Ο Άγιος Γεώργιος ανήκει στον τύπο του σταυροειδούς εγγεγραμένου με τρούλο ναού, με 4 γωνιαία διαμερίσματα διαμορφωμένα σε πύργους και χρονολογείται στις αρχές του 20ού αι.

Και οι τέσσερις αυτές εκκλησίες βρίσκονται σε μικρή απόσταση μεταξύ τους και αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα αρχιτεκτονικής του 19ου και των αρχών του 20ού αι."

ΚΝ 5351/1932

- ΦΕΚ 991/Β/27-5-1999

_ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/11284/3-3-1999/12-5-1999 «Κήρυξη ως αρχαιολογικού χώρου της νήσου Μεγίστης (Καστελλορίζου), Δήμου Μεγίστης, Νομού Δωδεκανήσου.»

"Κηρύσσεται ως αρχαιολογικός χώρος ολόκληρη η νήσος Μεγίστη για την αποτελεσματικότερη προστασία των πολυάριθμων εντοπισμένων αρχαιοτήτων στη νήσο: Λυκιακός τάφος 4ου αι. π.Χ., αρχαία ακρόπολη (Παλαιόκαστρο), οχυρωμένες θέσεις (λείψανα μικρότερων ακροπόλεων και πύργων-παρατηρητηρίων σε λόφους και βουνοκορφές σε όλη την έκταση του νησιού), λείψανα αρχαίων οικισμών και ιερών, πατητήρια, υπολείμματα αρχαίου ναού, θαλαμωτοί, κιβωτιόσχημοι, λακκοειδείς τάφοι, οικοδομικά λείψανα αρχαίου θεάτρου, <πατητήρια>, καθώς και ενάλιες αρχαιοτήτες στο λιμάνι και το Μανδράκι".

ΚΝ 5351/1932

N 1127/1981

_ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/22203/1194/12-5-1999 «Κήρυξη ως αρχαιολογικού χώρου της νήσου Ρω, Δήμου Μεγίστης, Νομού Δωδεκανήσου.»

"Κηρύσσεται ως αρχαιολογικός χώρος ολόκληρη η νήσος Ρω για την αποτελεσματικότερη προστασία των πολυάριθμων εντοπισμένων αρχαιοτήτων στη νήσο και συγκεκριμένα του ορθογώνιου πύργου ελληνιστικής περιόδου με χρήση έως και τα μεσαιωνικά χρόνια και των διάσπαρτων επιφανειακών ευρημάτων".

ΚΝ 5351/1932

N 1127/1981

- ΦΕΚ 1079/Β/31-8-2000 ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/ΚΗΡ/28601/967/24-7-2000 «Χαρακτηρισμός Οθωμανικού Τεμένους στο Καστελλόριζο ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου.»

"Χαρακτηρίζουμε το Οθωμανικό Τέμενος στο Καστελλόριζο ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο.

Βρίσκεται στην αριστερή πλευρά της εισόδου του λιμανιού του Καστελλορίζου στη θέση Κάβος, κάτω από το Κάστρο.

Σύμφωνα με επιγραφή που βρίσκεται στο υπέρθυρο της εισόδου, το Τέμενος κτίστηκε το 1775. Κατά την παράδοση στην ίδια θέση προϋπήρχε εκκλησία αφιερωμένη στην Αγία Παρασκευή. Ο μιναρές του κατασκευάστηκε γύρω στο 1882, όταν έγινε και το οθωμανικό νεκροταφείο. Γύρω στο 1885 το Τζαμί

επισκευάστηκε και είχε χρήση τεμένους μέχρι την επανάσταση του 1913. Έκτοτε χρησιμοποιήθηκε ως φυλακή από τους Γάλλους και ως στρατώνας από τους Ιταλούς. Μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο χρησίμευσε ως αποθήκη. Το 1966 επισκευάστηκε και έως το 1984 λειτουργούσε ως Μουσείο.

Το μνημείο έχει συνδεθεί με την ιστορία του νησιού και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της παραδοσιακής του αρχιτεκτονικής".

ΚΝ 5351/1932

- ΦΕΚ 402/Δ/17-5-2002 ΠΔ 10-5-2002 «Χαρακτηρισμός των νησιών Κίμωλος, Δονούσα, (Άνω) Κουφονήσι, Ηρακλεία, Σχοινούσα, Αμοργός, Ανάφη, Σίκινος, Φολέγανδρος, Τήλος, Νίσυρος, Χάλκη, Μεγίστη, Κάσος, Τέλενδος, Ψέριμος, Αστυπάλαια, Λειψοί, Αγαθονήσι, Αρκοί, Αγ. Ευστράτιος, Οινούσες, Ψαρά, Φούρνοι, Θύμαινα ως περιοχών που έχουν ανάγκη από ιδιαίτερη προστασία και καθορισμός περιορισμών και ειδικών όρων δόμησης στις εκτός σχεδίου και εκτός οικισμών περιοχές αυτών.»
- ΦΕΚ 1610/Β/22-11-2005 ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ41/88711/4369/22-10- 2005 «Καθορισμός θαλάσσιων περιοχών για άσκηση υποβρύχιων δραστηριοτήτων με αναπνευστικές συσκευές, βαθυσκάφη ή άλλα μέσα επισκόπησης του βυθού, κατ' εφαρμογή του άρθρου 15, παρ. 3, του ν. 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς».

«Εγκρίνεται η άσκηση υποβρύχιων δραστηριοτήτων με αναπνευστικές συσκευές, βαθυσκάφη ή άλλα μέσα επισκόπησης του βυθού, σύμφωνα με τους όρους (α, β, γ, δ) της αρ. 6 του προοιμίου της παρούσης κοινής υπουργικής απόφασης, στις κάτωθι θαλάσσιες περιοχές της Ελληνικής Επικράτειας: [...] Γ. ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Νήσος Μεγίστη (Καστελλόριζο)

Η θαλάσσια περιοχή που ορίζεται από την πολυγωνική γραμμή Α-Β-Γ-Δ-Ε-Α, όπου η γραμμή Ε-Α ακολουθεί την αντίστοιχη γραμμή αιγιαλού, και οι κορυφές Α, Β, Γ, Δ, Ε έχουν συντεταγμένες:

Α Β Γ Δ Ε

Χ 11695 12133 11527 11432 11172

Ψ -10363 -10553 -11090 -11184 -11182

που αναφέρονται στο συνημμένα διαγράμματα κλίμακας : 1:5.000 της Γ.Υ.Σ., ν. ΜΕΓΙΣΤΗ 81033/4,6
Όλες οι παραπάνω περιοχές ορίζονται όχι πέραν της ισοβαθούς των 50μ.»

4.3.4.4 ΧΩΡΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Αρχαιολογικό Μουσείο Καστελλορίζου

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Καστελλορίζου στεγάζεται από το 1984 στο "Κονάκι" που αποτελεί τμήμα του μεσαιωνικού Κάστρου του Αγ. Νικολάου. Βρίσκεται στη συνοικία "Κάβος" και πρόκειται για διώροφο κτίσμα, του οποίου το ισόγειο ανάγεται στα χρόνια της Ιπποτοκρατίας, ενώ ο όροφος αποτελεί προσθήκη του 19ου αι., εποχή Τουρκοκρατίας.

Στο ισόγειο διαμορφώνονται τρεις χώροι, από τους οποίους ο πρώτος προς δυτικά περιλαμβάνει γλυπτά παλαιοχριστιανικής περιόδου (κιονόκρανα, πεσίσκοι τέμπλου), ο μεσαίος λίθινες άγκυρες και αμφορείς που περιουνελέγησαν από την θάλασσα και στο τρίτο εκτίθεται μορφή δύτη με στολή και τα εξαρτήματα του σκαφάνδρου. Το ισόγειο του χώρου, όπου στεγάζεται αποτελούσε τη δυτική απόληξη του Κάστρου του Αγ. Νικολάου στη περίοδο της Ιπποτοκρατίας, όπως δηλώνει το σχήμα και η δομή του, καθώς και οι κανιονιοθυρίδες στη δυτική και βόρεια πλευρά.

Ο όροφος με τις τέσσερις αίθουσες προστέθηκε στα τέλη του 19ου αι. και ήταν η έδρα του Τούρκου διοικητή, τότε που πήρε την ονομασία "Κονάκι". Αποτελείται από τέσσερις αίθουσες. Στην πρώτη προς τα δυτικά εκτίθενται ευρήματα από την αρχαία Μεγίστη (όπως επιγραφές, επιτύμβιες στήλες, ανάγλυφα λυκιακού τύπου, βωμίσκοι, αγγεία και όστρακα, λυχνάρια, αμφορείς, ενσφράγιστες λαβές αμφορέων, κορμός μαρμάρινου αγάλματος Υγείας, και απότμημα ρωμαϊκής σαρκοφάγου).

Στη δεύτερη, εκτός από ελάχιστα δείγματα παλαιοχριστιανικής γλυπτικής, εκτίθενται βυζαντινό νόμισμα-κόσμημα, εικονίδιο από στεατίτη με παράσταση Αγ. Δημητρίου και γραφική αναπαράσταση του κάστρου του Αγ. Νικολάου προβάλλοντας τα εφυαλωμένα πινάκια του ναυαγίου στο ακρωτήριο "Αφρός" (12ος-13ος αι.), καθώς και κείμενα περιηγητών.

Στην τρίτη αίθουσα εκτίθενται οι αποτοιχισμένες τοιχογραφίες του Αγ. Νικολάου (17ος αι.), φορητές εικόνες, αντικείμενα μικροτεχνίας, σχέδια και φωτογραφίες μεταβυζαντινών μνημείων του νησιού.

Η 4η αίθουσα είναι αφιερωμένη στη λαογραφία. Εκτίθενται παραδοσιακές στολές, κεντήματα, κεραμική, είδη λαϊκής τέχνης και στο δυτικό τμήμα γίνεται αναπαράσταση της κουζίνας του λαϊκού σπιτιού του νησιού. Το 1975 άρχισε η επισκευή του κτίσματος από την Αρχαιολογική Υπηρεσία και το 1984 λειτούργησε ως Αρχαιολογικό Μουσείο.

Μουσείο Γρίφων

Το Μουσείο Γρίφων Μεγίστης¹⁰⁴, το πρώτο στην Ελλάδα, διαθέτει τη μεγαλύτερη συλλογή γρίφων στην Ελλάδα και μία από τις μεγαλύτερες παγκοσμίως. Ιδρύθηκε από τον μαθηματικό Πανταζή Χούλη και διαθέτει 4000 εκθέματα, πολλά από τα οποία είναι δικές του επινοήσεις και κατασκευές.

Λειτουργεί δωρεάν χειμώνα/καλοκαίρι κι έχει καταπλήξει θετικά τους επισκέπτες κάθε ηλικίας, καθώς και έναν μεγάλο αριθμό Ελλήνων και ξένων διακεκριμένων επισκεπτών που έρχονται στο νησί αποκλειστικά για το Μουσείο Γρίφων. Αν και υπάρχουν μόνο τέσσερα άλλα Μουσεία Γρίφων σε άλλες χώρες (που καλύπτουν όλα τα είδη γρίφων), αυτό στο Καστελλόριζο είναι το μόνο διαδραστικό.

Το Καστελλόριζο έχει μεγάλη παράδοση στους γρίφους, κάτι που αποδεικνύεται από περιοδικά με γρίφους του 19ου αιώνα που υπάρχουν στο Λαογραφικό Μουσείο του νησιού, από την ύπαρξη αμέτρητων αινιγμάτων με τη μορφή ποιήματος στην εφημερίδα *Καστελλοριζικά Νέα* της δεκαετίας του 60, και την τακτική εκπροσώπηση της Ελλάδας στον Διεθνή Οργανισμό Γρίφων από δύο πολύ-βραβευμένους Έλληνες, αμφότεροι με καταγωγή από το Καστελλόριζο.

Σε γενικές γραμμές, η Ελλάδα έχει ιστορικά αποδεδειγμένη παράδοση στους γρίφους, με το *Οστομάχιον* του Αρχιμήδη να αποτελεί τον πρώτο τρισδιάστατο γρίφο της ανθρωπότητας, το *Αίνιγμα της Σφίγγας* να αποτελεί τον πρώτο λεκτικό γρίφο, ενώ ο *Λαβύρινθος*, το *Κουτί της Πανδώρας* και ο *Γόρδιος Δεσμός*, χρησιμοποιούνται συχνά ως ονόματα για σημερινούς γρίφους.

Από τον Οκτώβριο του 2020 το Μουσείο Γρίφων Μεγίστης έχει κηρυχθεί ως Ευρωπαϊκό Κέντρο Επιστήμης, Τεχνολογίας και Τέχνης STARTS (Science+Technology+ARTS).¹⁰⁵

¹⁰⁴ <https://kastellorizofestival.com/mouseio-grifon/>

¹⁰⁵ <https://madegroup.co/start-regional-centre-and-residency-in-castel-roux-of-south-eastern-aegean-a-k-a-megisti-castellorizo-island/>
http://www.kastellorizo.org/megisti/kastellorizo_net/STARTS.html

4.3.4.5 ΑΥΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

Γαστρονομία

Τα παραδοσιακά προϊόντα του νησιού είναι οι ρεβυθοκεφτέδες, κατσίκι γεμιστό με ψίχα ψωμιού, το πιλάφι του γάμου, τα «στραβά» γλυκά (τηγανιτά μπακλαβαδάκια), ο χαλβάς του κουταλιού, τα «κατουμάρια», τηγανητό φύλλο πασπαλισμένο με κοπανισμένη ζάχαρη, κανέλα, και γαρύφαλλο, το συκαλάκι του κουταλιού, τα λαζαράκια, οι κουλουρίτσες και η σουμάδα. Αξίζει επίσης να δοκιμάσει κανείς φρέσκα ψάρια, όπως γαρίδες, χταπόδια, ξιφία, ροφό, σαργούς, μελανούρια, γόπες, μαγιάτικα κλπ.¹⁰⁶

Πανηγύρια

Κάθε χρόνο διοργανώνονται πολλά πανηγύρια και γιορτές.

- 7 ΜΑΡΤΙΟΥ – Ημέρα ενσωμάτωσης του Καστελόριζου μαζί με τα υπόλοιπα νησιά της Δωδεκανήσου με την Μητέρα Ελλάδα.
- 21 ΜΑΙΟΥ - Ημέρα εορτής των Αγίων Κων/νου και Ελένης ,πολιούχων του νησιού, με το μεγάλο πανηγύρι στην ομώνυμη μητροπολιτική εκκλησία στην περιοχή Χωράφια.
Την παραμονή της γιορτής των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, τα παιδιά του νησιού ανάβουν μεγάλες φωτιές, τις «χαλαμπούνες», ενώ ανήμερα του Προφήτη Ηλία οι Καστελοριζιοί πέφτουν με τα ρούχα στη θάλασσα φωνάζοντας «Τα' Αϊ Λία, τα' Αϊ Μάλα», παρασύροντας χωρίς διάκριση τους πάντες.¹⁰⁷
- 19 ΙΟΥΛΙΟΥ, παραμονή της γιορτής του Προφήτη Ηλία. Αυτή τη μέρα την τιμούν και την γιορτάζουν οι κάτοικοι του νησιού, γιατί τέτοια μέρα συνέπεσε η επιστροφή των κατοίκων στο νησί μετά το πέρας της Ελληνικής Επανάστασης. Όλο το νησί γιορτάζει και αναβιώνουν και πολλά έθιμα. Ένα από τα πλέον γνωστά και καθιερωμένα, είναι οι κάτοικοι να πέφτουν στην θάλασσα με τα ρούχα τους.
- 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ – Ημέρα της Παναγίας , στο προαύλιο της εκκλησίας και στην πλατεία Χωραφιών γίνεται γλέντι με ζωντανή μουσική, φαγητό και χορό.
- 23 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ – Στα εννιάμερα της Παναγίας στο Μοναστήρι της Παναγίας στο Παλαιόκαστρο γίνεται γλέντι με φαγητό και τραγούδι ολονύχτιο.
- 13 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ - Ημέρα κατά την οποία απελευθερώθηκε το Καστελόριζο μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και άνοιξε διάπλατα η πόρτα για να ενωθεί πλέον το νησί με την μητέρα Ελλάδα.

Φεστιβάλ Γρίφων

Η ιστορία του Φεστιβάλ Γρίφων Καστελλορίζου ξεκίνησε σχετικά πρόσφατα το 2020. Τότε ο μαθηματικός Πανταζής Χούλης, πρώην καθηγητής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αυστραλίας, νυν συνεργάτης του Πανεπιστημίου Κρήτης και συνιδρυτής εταιρείας παραγωγής εκπαιδευτικών γρίφων, ίδρυσε το ομώνυμο Μουσείο, η αξία του οποίου αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα. Κατόπιν πρότασης και σε συνεργασία με την Ελένη Γραμματικοπούλου, με πολυετή πείρα, σημαντικές επιτυχίες και μεγάλες διοργανώσεις στον χώρο της Επικοινωνίας της Επιστήμης, η ίδρυση του Μουσείου Γρίφων οδήγησε στην ιδέα της διοργάνωσης ενός Φεστιβάλ Γρίφων στο Καστελόριζο, με τη φιλοδοξία το ακριτικό νησί να παραγάγει και να εξαγάγει πολιτισμό.

¹⁰⁶ <https://www.gnoristetinellada.gr/paradosi/ethima/7458-kastellorizo-oi-paradoseis-anamesa-se-dyo-ipeirous>

¹⁰⁷ <http://www2.egeonet.gr/forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaID=6861>

Το φεστιβάλ πραγματοποιείται το τελευταίο τετραήμερο του Σεπτεμβρίου (22-25/09) για τρεις λόγους ¹⁰⁸. Το διάστημα αυτό δεν θα υπάρχει κάποια άλλη δραστηριότητα στο νησί και το σχολείο θα έχει ξεκινήσει και τα παιδιά θα είναι στο νησί. Συμμετέχουν εκπαιδευτικοί και μαθητές από τα Εκπαιδευτήρια "ΡΟΔΙΩΝ ΠΑΙΔΕΙΑ" καθώς και μαθητές από άλλα σχολεία όμορων νήσων. Επιπλέον, θα πραγματοποιηθούν συγκεκριμένες εκπαιδευτικές δράσεις, για τους μαθητές του νησιού, κατά τη διάρκεια της σχολικής ώρας, εγκεκριμένες από το Υπουργείο Παιδείας.

Η όλη οργάνωση πραγματοποιείται από το Μουσείο Γρίφων Μεγίστης το οποίο αποτελεί την κύρια δράση της ΕΝ.Ι.Γ.ΜΑ (Ένωση Ιδεών, Γρίφων, Μαθηματικών), με την υποστήριξη του Δήμου Μεγίστης και της Περιφέρειας Ν, Αιγαίου, τελώντας υπό την αιγίδα της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και των Υπουργείων Πολιτισμού και Αθλητισμού, Εθνικής Άμυνας, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής.

Διεθνές φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Καστελλόριζου «Πέρα από τα Σύνορα» ¹⁰⁹

Από το 2016, με πρωτοβουλία του Ελληνικού Ιδρύματος Ιστορικών Μελετών (ΙΔ.ΙΣ.ΜΕ.) και σε συνεργασία με την Les Ecrans de Mondes (Παρίσι) και τον Σύνδεσμο Αναβίωσης Μεγίστης (Σύδνεϋ) για τη διεθνή προώθησή του, το Πέρα από τα Σύνορα προσφέρει στο μεσογειακό, ευρωπαϊκό και εν γένει διεθνές κοινό μια ετήσια, συναρπαστική «εμπειρία» αποτελούμενη από ταινίες με ιστορικό και πολυπολιτισμικό περιεχόμενο, γεγονότα και προσωπικότητες που διαμόρφωσαν και σφυρηλάτησαν τις χώρες, τους ανθρώπους και τους πολιτισμούς μας.

Στόχος αυτού του Φεστιβάλ «boutique» είναι να γιορτάσει και να υπογραμμίσει την ομορφιά και την προσφορά της κινηματογραφικής αφήγησης μέσω της Ιστορίας και της Κοινωνίας. Να «γεφυρώσει» ανθρώπους, ιδέες και οράματα από κάθε πλευρά της υφηλίου μέσω ποικιλόμορφων εικονογραφικών μωσαϊκών. Να εμπνεύσει, να προβληματίσει και να τροφοδοτήσει με δημιουργική ανησυχία για το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Το Πέρα από τα Σύνορα αφορά, εν κατακλείδι, το ανθρώπινο αποτύπωμα στο τώρα και το τότε, στο εδώ και στο παντού.

¹⁰⁸ <https://kastellorizofestival.com/2022/kel/description/>

¹⁰⁹ <https://beyondborders.gr/festival/pera-apo-ta-synora>

Εικόνα 111 Αφίσα του Φεστιβάλ.πηγή: <https://beyondborders.gr>

Χρονικά εκτεινόμενο εντός της τελευταίας εβδομάδας του Αυγούστου, το Φεστιβάλ λαμβάνει χώρα στην παραμεθόριο γραμμή του Αιγαίου μεταξύ Δύσης και Ανατολής. Κατά αυτόν τον τρόπο ο εορτασμός του πολιτισμού και της πρωτοποριακής κινηματογραφίας συνδέεται σπονδυλωτά και αναπόσπαστα με τη διεξαγωγή παράλληλων πολιτιστικών δράσεων (εκθέσεις εικαστικών και φωτογραφίας, επιμορφωτικά προγράμματα, παιδικά εργαστήρια, διαλέξεις, ημερίδες και workshops, masterclasses και pitching labs κ.α.) που προσελκύουν τόσο την τοπική κοινωνία όσο και το διεθνές κοινό που καταφτάνει στην «άκρη του γαλάζιου» κάθε χρόνο για να παρακολουθήσει το Φεστιβάλ.

Βραβεία καλύτερου ιστορικού ντοκιμαντέρ, καλύτερου κοινωνικοπολιτικού ντοκιμαντέρ, καλύτερου μικρού μήκους ντοκιμαντέρ,, καλύτερου ελληνικού ντοκιμαντέρ, το ειδικό βραβείο μεσογειακής φιλίας καθώς και το ειδικό βραβείο «Οδυσσέα» απονέμονται κάθε χρόνο στις καλύτερες και πιο καθηλωτικές συμμετοχές. Από το 2022 εγκαινιάζεται στο Φεστιβάλ η απονομή ενός από τα τιμητικότερα κινηματογραφικά βραβεία, εκείνο της FIPRESCI, της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κριτικών Κινηματογράφου.

Ενδεικτικό της θέλησης του Φεστιβάλ για εξωστρέφεια και συγκερασμό με τον ευρύτερο χώρο των Τεχνών και των Γραμμάτων είναι και η ύπαρξη τιμώμενων ακαδημαϊκών ιδρυμάτων και προσωπικοτήτων, τιμώμενων μέσων ενημέρωσης και τιμώμενων Φεστιβάλ. Σε όλες τις παραπάνω κατηγορίες οι συνεργασίες είναι τόσο εγχώριες, όσο και διεθνείς, εξυμνώντας και υπογραμμίζοντας πράγματι τον τίτλο του Φεστιβάλ ως «Πέρα από τα Σύνορα».

Το «Πέρα από τα Σύνορα» δεν είναι κάτι άλλο πέρα από ένα Φεστιβάλ, μια γιορτή που στόχο έχει την συνάντηση και σύμπλευση κάθε εμπλεκόμενου με την ίδια την Τέχνη και τον Πολιτισμό.¹¹⁰

¹¹⁰ Ό.π.

Εικόνα 112 Προβολή Ντοκιμαντέρ στο Λιμάνι. πηγή: <https://beyondborders.gr>

4.3.5 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

4.3.5.1 ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Υδρευσης-Άρδευσης

Η Μεγίστη δεν έχει πηγές και αποτελεί ένα από τα άνυδρα νησιά των Δωδεκανήσων. Το πόσιμο κυρίως νερό μεταφέρεται με υδροφόρο πλοίο από τη Ρόδο και αποθηκεύεται σε δεξαμενή χωρητικότητας 1000κ.μ στην περιοχή Προφήτης Ηλίας.

Στο νησί υπάρχει μονάδα αφαλάτωσης που βρίσκεται στην περιοχή Μανδρακίου και παράγει 60 κ.μ. νερό το εικοσιτετράωρο. Μικρή ποσότητα πόσιμου νερού συγκεντρώνεται στη δεξαμενή του Προφήτη Ηλία από τη μονάδα αφαλάτωσης, ενώ το υπόλοιπο που δεν είναι πόσιμο χρησιμοποιείται για άλλες χρήσεις.

Ταυτόχρονα γίνεται και συλλογή βρόχινου νερού από τις απορροές του μοναδικού δρόμου του νησιού. Το νερό αυτό, που δεν είναι πόσιμο, αποθηκεύεται σε παλιές υπόγειες δεξαμενές στην περιοχή Αχερές και από 'κει διοχετεύεται στα σπίτια. Σημειώνεται ότι κάθε σπίτι διαθέτει δύο μικρές δεξαμενές πόσιμου και μη πόσιμου νερού.

Στο νησί υπάρχει μικρή λιμνοδεξαμενή χωρητικότητας 82.500 κ.μ., που κατασκευάστηκε στη θέση Κόλια ώστε να τροφοδοτείται από τα όμβρια ύδατα του αεροδρομίου και τις γύρω λεκάνες απορροής. Σκοπός του έργου ήταν να καλύψει κυρίως ανάγκες ύδρευσης του νησιού. Άλλωστε οι ανάγκες άρδευσης των καλλιεργειών στο νησί είναι ελάχιστες και περιορίζονται κυρίως στην άρδευση οικογενειακών λαχανόκηπων. Το έργο ολοκληρώθηκε το 2001 αλλά η λιμνοδεξαμενή δε συγκέντρωσε ποτέ νερό, διότι υπάρχει πρόβλημα στεγανοποίησης του ταμιευτήρα.

Τηλεπικοινωνιών & Ενέργειας

Η ενεργειακή υποδομή αποτελείται σχεδόν αποκλειστικά από το δίκτυο της ηλεκτρικής ενέργειας. Η τροφοδοσία του νησιού με ηλεκτρική ενέργεια γίνεται από τον αυτόνομο σταθμό της ΔΕΗ που υπάρχει στο νησί.

Η χρήση ήπιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, περιορίζεται στη χρήση της ηλιακής ενέργειας για θέρμανση νερού για οικιακή χρήση.

Το δίκτυο του ΟΤΕ καλύπτει πλήρως τις σύγχρονες ανάγκες επικοινωνίας.

Εκπαίδευσης

Οι υποδομές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης καλύπτονται από ένα Νηπιαγωγείο και ένα Δημοτικό σχολείο ενώ όσον αφορά τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, στο νησί λειτουργεί ένα Γυμνάσιο.

Υγείας

Στο νησί υπάρχει πολυδύναμο περιφερειακό ιατρείο στο οποίο λειτουργεί τηλεϊατρική και γίνονται εργαστηριακοί έλεγχοι.

4.3.5.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο μοναδικός κατοικημένος οικισμός του Δήμου Μεγίστης είναι ο ομώνυμος, ενώ οι βραχονησίδες παραμένουν πλέον ακατοίκητες.

Ο πληθυσμός του νησιού τα τελευταία 30 χρόνια έχει διπλασιαστεί και ανέρχεται στους 492 βάσει των απογραφών της ΕΛ.ΣΤΑΤ. 1991-2011.

ΔΗΜΟΣ	Πληθυσμός 2011 (μόνιμος)	Πληθυσμός 2001 (μόνιμος)	Πληθυσμός 1991 (μόνιμος)	Μεταβολή πληθυσμού 2001-2011 (%)	Μεταβολή πληθυσμού 1991-2001 (%)
Μεγίστης	492	403	239	22,08	68,62

Η ηλικιακή κατανομή πληθυσμού σύμφωνα με την απογραφή του 2011 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα βάσει των στοιχείων της ΕΛ. ΣΤΑΤ. . Παρατηρούμε ότι στην ηλικιακή ομάδα 25-64 συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό αφού αποτελεί την πιο παραγωγική ηλικιακή ομάδα και την οικονομικά ενεργή.

Φύλο	Ηλικιακή Ομάδα	Πληθυσμός
Άρρενες	0-14	33
	15-24	90
	25-64	164
	65 +	35
Θήλεις	0-14	17
	15-24	19
	25-64	103
	65 +	31
Σύνολο		492

Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού απασχολείται στον τριτογενή και δευτερογενή τομέα ενώ ελάχιστοι απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα όπως φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα βάσει των δεδομένων της απογραφής του 2001 (πηγή: ΕΛ. ΣΤΑΤ) :

	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΝΕΟΙ, ΜΗ ΔΥΝΑΜΕΝΟΙ ΝΑ ΚΑΤΑΤΑΓΟΥΝ ΣΕ ΚΛΑΔΟ	ΣΥΝΟΛΟ
ΜΕΓΙΣΤΗ	4	52	145	19	220

4.3.5.3 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Λόγω της ανυδρίας και του άγονου και βραχώδους εδάφους του, το νησί δεν παρουσιάζει μεγάλη ανάπτυξη στον πρωτογενή τομέα.

Η καλλιεργημένη γεωργική γη είναι 200στρ. Η γεωργική δραστηριότητα ως προς τη φυτική παραγωγή εντοπίζεται κυρίως στην καλλιέργεια ζωοτροφών (βίκος για σανό). Οι εκτάσεις που εμφανίζονται ως κηπευτική και ως αρδευόμενη έκταση αφορούν οικογενειακούς λαχανόκηπους. Οι δενδρώδεις καλλιέργειες αφορούν κατά κύριο λόγο ελαιώνες. Επίσης, υπάρχουν και κάποια δένδρα τα οποία είναι διάσπαρτα και η παραγωγή τους καλύπτει ανάγκες της οικογενειακής κατανάλωσης.

Ο κύριος προσανατολισμός της κτηνοτροφίας του νησιού είναι η παραγωγή κρέατος ενώ η αξιοποίηση του γάλακτος είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Δεν υπάρχει τυροκομείο ενώ η ελάχιστη ποσότητα τυριών παράγεται με παραδοσιακά μέσα.

Όλος ο όγκος της παραγωγής καταναλώνεται τοπικά. Στο νησί δεν υπάρχουν υποδομές για τη σφαγή των ζώων και το υψηλό κόστος μεταφοράς καθιστά απαγορευτική τη μεταφορά των ζώων στη Ρόδο για σφαγή. Πρόκειται για προϊόντα εξαιρετικής ποιότητας και οι μέθοδοι καλλιέργειας τους πλησιάζουν τις βιολογικές.

ΑΛΙΕΙΑ

Στην νήσο Μεγίστη δραστηριοποιούνται δεκατέσσερις (14) επαγγελματίες αλιείς, με έντεκα (11) επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη παράκτιας αλιείας, μικρού μεγέθους και περιορισμένων αλιευτικών δυνατοτήτων και η ενασχόληση των κατοίκων με την αλιεία είναι περιορισμένη. Ο αριθμός των ερασιτεχνικών σκαφών ανέρχεται στα σαράντα επτά (47) σκάφη. Στα αλιευτικά πεδία που εκτείνονται στην ευρύτερη περιοχή της νήσου Μεγίστης δραστηριοποιούνται και πέντε (5) επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη, που προέρχονται κυρίως από την νήσο Κάλυμνο. Τα συγκεκριμένα είναι μικρά σκάφη παράκτιας αλιείας. Τα αλιευτικά πεδία του νησιού κατά τους καλοκαιρινούς μήνες είναι πόλος έλξης για τους ερασιτέχνες αλιείς, οι οποίοι συνωστίζονται στην ευρύτερη περιοχή και λειτουργούν ανταγωνιστικά προς τους επαγγελματίες που έχουν περιορισμένες αλιευτικές δυνατότητες.

Έγιναν στο παρελθόν προσπάθειες για την ίδρυση και τη δημιουργία πλωτής μονάδας ιχθυοκαλλιέργειας, με σκοπό την πάχυνση τόνου αλλά δεν ευοδώθηκαν.

Στη νήσο Μεγίστη δεν υφίσταται αλιευτικό καταφύγιο. Τα επαγγελματικά και τα ερασιτεχνικά σκάφη αντίστοιχα εξυπηρετούνται από τον κεντρικό εμπορικό λιμένα.

Οι ποσότητες και το είδος αλιευμάτων που διατίθενται στην νήσο Μεγίστη είναι συνάρτηση τόσο του εποχιακού χαρακτήρα τους όσο και της τουριστικής κίνησης. Τους καλοκαιρινούς μήνες, και ιδίως από τον Ιούνιο έως τον Σεπτέμβριο διευρύνεται το εμπορικό κανάλι των άμεσων πωλήσεων των αλιευμάτων σε εστιατόρια και ξενοδοχεία καθώς και προς προορισμούς με μεγάλη ζήτηση όπως για παράδειγμα η νήσος Ρόδος.

Δραστηριότητες που σχετίζονται με την τυποποίηση και μεταποίηση αλιευτικών προϊόντων σε εμπορική κλίμακα δεν υφίστανται στο νησί, παρότι σε επίπεδο οικιακής οικονομίας εφαρμόζεται η παραγωγή παραδοσιακών αλίπαστων και άλλων ιχθυοπαρασκευασμάτων.

Τέλος στο νησί εφαρμόζεται πρόγραμμα μελισσοκομίας από το Μάρτιο του 2012, με χρηματοδότηση της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, με σκοπό να χαρακτηριστεί το νησί ως καταφύγιο της Ελληνικής Μέλισσας (διατήρηση γενετικού υλικού). Πιο συγκεκριμένα η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, ο Δήμος Μεγίστης, το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και ο Μελισσοκομικός Συνεταιρισμός Ρόδου αποφάσισαν να στηρίξουν τη δράση Πρόγραμμα Μελισσοκομίας στη Μεγίστη εγκαθιστώντας στο νησί 30 κυψέλες με τον απαραίτητο εξοπλισμό. Παράλληλα, έγινε επιμόρφωση νέων μελισσοκόμων στις εγκαταστάσεις του εργαστηρίου

μελισσοκομίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, η οποία περιελάμβανε θεωρητική και πρακτική κατάρτιση καθώς και επιμόρφωση σε τεχνικές εγκατάστασης αρωματικών – μελισσοκομικών φυτών. Το πρόγραμμα βρίσκεται σε εξέλιξη .

4.3.5.4 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Στο νησί πέρα από ένα αρτοποιείο, δεν υπάρχουν άλλες μονάδες μεταποίησης και βιοτεχνικές επιχειρήσεις που να σχετίζονται με προϊόντα του πρωτογενή τομέα.

4.3.5.5 ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Τουρισμός

Μέχρι πριν από λίγα χρόνια, το Καστελλόριζο ήταν ένας σχετικά άγνωστος προορισμός, μακρινός και δυσπρόσιτος ακόμα και για τους Έλληνες. Όμως, την τελευταία εικοσαετία, το πανέμορφο νησάκι των μόλις 9 τετραγωνικών χιλιομέτρων έγινε διάσημος προορισμός για ιδανικές διακοπές χαλάρωσης και ξεκούρασης. Στην παγκόσμια προβολή του νησιού συνέβαλε η βραβευμένη με Όσκαρ ιταλική ταινία που γυρίστηκε στο νησί το 1991 καθώς και η εντυπωσιακή ολική έκλειψη ηλίου το 2006, που έφερε στο νησί εκατοντάδες επισκέπτες από κάθε γωνιά της Γης.

Η τουριστική υποδομή εντοπίζεται στον οικισμό του Καστελλόριζου. Εκεί βρίσκονται τα τουριστικά καταλύματα (ξενοδοχεία, ξενώνες, ενοικιαζόμενα δωμάτια κ.λπ.), ταβέρνες και άλλα καταστήματα που εξυπηρετούν τους τουρίστες. Σύμφωνα με το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος το 2021, στο νησί δραστηριοποιούνται 6 ξενοδοχειακές μονάδες, 56 δωματίων, 106 κλινών, εκ των οποίων οι 4 είναι 3-4 αστέρων.¹¹¹

Η εστίαση των επισκεπτών γίνεται είτε στα καταλύματα και ξενοδοχεία της περιοχής ή στα εστιατόρια. Στο νησί δραστηριοποιούνται 17 επιχειρήσεις εστίασης, σύμφωνα με τα στοιχεία του μητρώου επιχειρήσεων της Ελ. Στατ. Τα εστιατόρια βρίσκονται κατά μήκος του φυσικού λιμανιού του Καστελλόριζου.

4.3.6 ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΜΕΣΩ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΕΝΕΡΓΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ / ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΥ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ & ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ

- **Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) Νοτίου Αιγαίου 2021-2025**

Το συγκεκριμένο ΠΠΑ εκπονείται στα πλαίσια του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ). Το σχέδιο υποβλήθηκε τον Νοέμβριο του 2020 και τη δεδομένη χρονική στιγμή βρίσκεται υπό έλεγχο από τις αρμόδιες αρχές προκειμένου να συνταχθεί το τελικό κείμενο που θα τεθεί υπό διαβούλευση. Η ΣΜΠΕ εκπονείται σύμφωνα με την διαδικασία που προβλέπει η ΚΥΑ 107017/2006 (ΦΕΚ 1225/Β/5-9-2006), όπως αυτή τροποποιήθηκε από την Υ.Α. οικ. 40238/2017 (ΦΕΚ 3759/Β/ 25-10-2017). Η αρχή σχεδιασμού του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης είναι η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, με φορέα υλοποίησης της μελέτης την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠ) Περ. Ν. Αιγαίου σύμφωνα με την με Α.Π. 2763/10.03.2020 Απόφαση του Περιφερειάρχη Νοτίου Αιγαίου. Η περιοχή αναφοράς του ΠΠΑ καλύπτει γεωγραφικά το σύνολο της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, ήτοι των 13 Περιφερειακών Ενοτήτων. Η Περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με έδρα της την Ερμούπολη στη Ν. Σύρο. Εκτείνεται σε μια μεγάλη θαλάσσια ζώνη από τις ακτές της Αττικής (Μακρόνησος) έως τα νότια παράλια της Τουρκίας (Καστελλόριζο). Βασικό χαρακτηριστικό της Περιοχής Αναφοράς του ΠΠΑ είναι ο νησιωτικός χαρακτήρας και η γεωγραφική απομόνωση της Περιφέρειας, παράμετροι άμεσα συνδεδεμένες με την οικονομική εξέλιξή της.

¹¹¹ https://www.grhotels.gr/app/uploads/2022/07/02_Hotels_2021_Regional.pdf

Στόχοι ΠΠΑ της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Οι αναπτυξιακοί στόχοι του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) περιλαμβάνουν πέντε πυλώνες:

- 1) Έξυπνη Ανάπτυξη
- 2) Πράσινη Ανάπτυξη
- 3) Κοινωνική Ανάπτυξη
- 4) Ανάπτυξη Υποδομών
- 5) Εξωστρέφεια

Οι πυλώνες 1 και 2 έχουν ευρύτερη στόχευση, που αφορά στο σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων, ενώ οι υπόλοιποι πυλώνες (3, 4 και 5) στοχεύουν στην ενίσχυση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων. Για την επίτευξη μιας ισχυρής και διατηρήσιμης ανάπτυξης για το σύνολο της οικονομίας της χώρας απαιτείται ισορροπημένη μεγέθυνση σε όλους τους πυλώνες. Απαραίτητες, ωστόσο, είναι και η εξειδίκευση, η προτεραιοποίηση και η ιεράρχηση των επενδυτικών έργων, εντός κάθε πυλώνα, βάσει της δυνατότητάς τους να συνεισφέρουν στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων. Η ύπαρξη αναβαθμισμένης διοικητικής υποστήριξης σε όλα τα επίπεδα προγραμματισμού υλοποίησης, παρακολούθησης και ελέγχου είναι βασική προϋπόθεση για την επιτυχία των αναπτυξιακών στόχων. Αυτή, δύναται να υλοποιηθεί μέσω απαραίτητων παρεμβάσεων για να αποκτηθεί η διοικητική επάρκεια, ώστε να ανταποκριθεί στο ρόλο που αναλαμβάνει και καλύπτει όλους τους αναπτυξιακούς στόχους. Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου στοχεύοντας στην εξασφάλιση της αειφορίας, στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων της και έχοντας ως γνώμονα την συνετή διαχείριση και αξιοποίηση των πόρων, ακολουθεί το πλαίσιο ανάπτυξης των στόχων του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης. Εξειδικεύοντας τις ανάγκες της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης υιοθετεί τους τέσσερις από τους πέντε αναπτυξιακούς στόχους του ΕΠΑ. Ποιο συγκεκριμένα, οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου είναι:

- Πράσινη Ανάπτυξη
 - Κοινωνική Ανάπτυξη
 - Ανάπτυξη Υποδομών
 - Εξωστρέφεια
-
- **Χωροθέτηση, χάραξη, διάνοιξη και πιστοποίηση δικτύου μονοπατιών, αναρριχητικών διαδρομών και πεδίων**

Εικόνα 113 Χάρτης μονοπατιών Καστελορίζου. Πηγή: μελέτη ΥΠΕΝ-ΟΦΥΠΕΚΑ

Σύμφωνα με την ανακοίνωση του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (2/8/2021), το ΥΠΕΝ, ο Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.) και ο Δήμος Μεγίστης υπέγραψαν μνημόνιο με βάση το οποίο χρηματοδοτείται η μελέτη για τη χαρτογράφηση εκτεταμένου δικτύου μονοπατιών, συνολικού μήκους 20 χιλιομέτρων, που θα αποτελέσει γέφυρα για τη μετάβαση στην πράσινη ανάπτυξη, διατηρώντας παράλληλα την περιβαλλοντική ταυτότητα του νησιού. Πιο αναλυτικά, βάσει της ανακοίνωσης, θα αναδειχθούν με ειδική σήμανση οι δέκα περίπου πεζοπορικές διαδρομές και τα τέσσερα αναρριχητικά πεδία που συναντώνται κατά μήκος τους, με εξασφαλισμένη χρηματοδότηση από το ΥΠΕΝ. Τα μονοπάτια του Καστελλόριζου πρόκειται να ενταχθούν στο Εθνικό Δίκτυο Μονοπατιών, μέρος του οποίου θα λάβει την οικονομική υποστήριξη του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

- **Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης» - Αγροτική οδοποιία στο Καστελλόριζο-Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου**

Ο Περιφερειάρχης και ο Δήμαρχος Μεγίστης **Γιώργος Σαμψάκος**, συνυπέγραψαν Προγραμματική Σύμβαση για την εκτέλεση του έργου **«Ανάπτυξη της υπαίθρου – Αγροτική Οδοποιία: Βελτίωση υφιστάμενης αγροτικής οδού Αγ. Στεφάνου Δήμου Μεγίστης»**, συνολικού προϋπολογισμού **506.789,56 ευρώ**.

Αντικείμενο της Προγραμματικής Σύμβασης είναι η άσκηση της αρμοδιότητας υλοποίησης του έργου από την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, η οποία διαθέτει τεχνική επάρκεια, για λογαριασμό του Δήμου Μεγίστης, ο οποίος δεν διαθέτει τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την εκτέλεσή του. Η μελέτη του έργου προβλέπει την κατασκευή οδόστρωσης και ασφαλικής επιφάνειας του υφιστάμενου χωμάτινου δρόμου προς τον Άγιο Στέφανο.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο υλοποίησης του Έργου και για τους σκοπούς της παρούσας σύμβασης, ο Φορέας Υλοποίησης (Περιφέρεια) αναλαμβάνει την άσκηση για λογαριασμό του Κυρίου του Έργου (Δήμος Μεγίστης) της αρμοδιότητας να λειτουργήσει ως δικαιούχος του έργου έναντι της αρμόδιας Διαχειριστικής Αρχής του **Προγράμματος Ανάπτυξης και Αλληλεγγύης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση «ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ»**- Άξονας Προτεραιότητας «Ποιότητα ζωής και εύρυθμη λειτουργία των πόλεων, της υπαίθρου και των οικισμών».

- **ΕΣΠΑ 2014-2020**

Ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης στερεών αποβλήτων, συγχρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, στο πλαίσιο υλοποίησης του ΕΣΠΑ 2014-2020

- **ΕΛΛΑΔΑ 2.0 ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ**

Το παραπάνω ανήκει πλαίσιο υλοποίησης του ευρωπαϊκού προγράμματος Next Generation EU, και σε αυτό εντάσσεται το έργο με τίτλο «(Sub.1) Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια (Τ.Π.Σ.) - (Sub.2) Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (Ε.Π.Σ.)» και αφορά την ενεργοποίηση προγράμματος Πολεοδομικών Μεταρρυθμίσεων που περιλαμβάνει Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια (Τ.Π.Σ.) σε τουλάχιστον 700 Δημοτικές Ενότητες και τουλάχιστον 5 Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια. Ένα από αυτά είναι και το Τοπικό Πολεοδομικό Σχέδιο Καστελλόριζου.

4.4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑΤΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ

Βάσει της παραπάνω ανάλυσης της περιοχής μελέτης, της συνεργασίας με το ΤΕΕ Δωδεκανήσου και της επικοινωνίας με την τοπική αυτοδιοίκηση στα πλαίσια του προγράμματος ΑΕΙ, διαμορφώθηκαν οι παρακάτω προτάσεις. Η επικοινωνία με τους τοπικούς φορείς συντέλεσε στην ενσωμάτωση των επιδιώξεων των κατοίκων στα πλαίσια της προτεινόμενης βιώσιμης αναπτυξιακής πολιτικής που προτείνεται για την περιοχή. Το προτεινόμενο σύστημα ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς και του φυσικού περιβάλλοντος του Συμπλέγματος της Μεγίστης στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης και της κυκλικής οικονομίας, έρχεται σαν απάντηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η περιοχή.

Το Καστελόριζο και συνολικά το νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης αποτελεί έναν εμβληματικό χώρο της παράδοσης του Αιγαίου όπως προκύπτει και από τα ιστορικά ίχνη που βρίσκονται στο νησί με πλούσιο περιβαλλοντικό και πολιτιστικό απόθεμα. Ένας χώρος γεωστρατηγικής σημασίας σε εθνικό επίπεδο, όπου έρχεται αντιμέτωπος με ποικίλες προκλήσεις, χρειάζεται την εξωστρέφεια και τη διεθνή προβολή για να κατοχυρώσει την ακεραιότητα του και την ανάπτυξή του.

Το σύμπλεγμα της Μεγίστης, ως χαρακτηριστική απομονωμένη περιοχή, παρουσιάζει βασικές ελλείψεις σε έργα υποδομής (προβλήματα μεταφορών, συνδεσιμότητας και επικοινωνιών) καθώς και δύσκολη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες όπως η πρόνοια και η εκπαίδευση, όπως επισημαίνει η τοπική κοινότητα.

Παράλληλα, εντοπίζεται το φαινόμενο της ερημοποίησης και της δυσκολίας προσέγγισης ή διατήρησης μόνιμου πληθυσμού καθώς οι εργασιακές και επιχειρηματικές ευκαιρίες είναι περιορισμένες.

Η διασύνδεση με τα γύρω νησιά όπως και η ένταξη των νησιών του συμπλέγματος στις τουριστικές δραστηριότητες των γύρω περιοχών είναι ελλιπής. Παρά το γεγονός ότι από το σημείο περνούν πολλοί επισκέπτες με τουριστικά σκάφη από τη Μέση Ανατολή, την Κύπρο και τα μικρασιατικά παράλια, ο χρόνος διαμονής τους είναι περιορισμένος.

Οι απομονωμένες περιοχές όπως το Καστελόριζο, σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) «*χρειάζονται εξωτερικές οικονομίες για να αναπτυχθούν*». Σε αυτό το πλαίσιο, εξωτερικές οικονομίες, όπως του Τουρισμού, επενδύονται σε μία ενδογενή ανάπτυξη με όχημα μεταφοράς του τουριστικού ρεύματος από τις πλέον αναπτυγμένες στις «*ξεχασμένες*» ή/και λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές νέους πόλους έλξης σε αυτές από την αναβάθμιση του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος (Μοροπούλου, 2022).

Στα πλαίσια της βιώσιμης νησιωτικής ανάπτυξης, η προσέλκυση εξωτερικών οικονομιών όπως ο τουρισμός πρέπει να γίνει με τρόπο που δε θα διογκώσει τον τριτογενή τομέα. Σε μια τέτοια περίπτωση, η άλογη τουριστική δραστηριότητα με μόνο οικονομικό όφελος, θα μπορούσε να αποβεί καταστροφική για το περιβαλλοντικό και πολιτιστικό απόθεμα του νησιού, αλλοιώνοντας τον χαρακτήρα του. Παράλληλα με τον τριτογενή τομέα θα πρέπει να ενισχυθεί ο πρωτογενής και δευτερογενής τομέας προκειμένου να δημιουργηθούν καινοτόμες αναπτυξιακές πολιτικές και μοντέλα εναλλακτικού τουρισμού μέσω της αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

Σε αυτή τη φιλοσοφία κινείται το καινοτόμο πρόγραμμα του ΑΕΙ, στα πλαίσια του οποίου έγινε καταγραφή των πόρων και των προοπτικών ανάπτυξης της υπό μελέτη περιοχή. Η τεκμηρίωση της παρούσας μελέτης συνδράμει στην αποτελεσματική δημιουργία βάσεων δεδομένων που θα βοηθήσουν στη δημιουργία αναπτυξιακής πλατφόρμας. Μέσω της διαχείρισης της πλατφόρμας, η τοπική αυτοδιοίκηση θα διευκολυνθεί στη διαμόρφωση κατάλληλων πολιτικών προστασίας και ανάδειξης του τόπου, ελέγχου χρηματοδοτικών προγραμμάτων και πληροφοριών.

Οι προτάσεις για το νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης έχουν ως στόχο, όπως και στην περιοχή της Σύμης που εξετάστηκε στην προηγούμενη ενότητα, τα εξής:

- Προστασία και αειφόρος ανάπτυξη του παραδοσιακού οικισμού της Μεγίστης & των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της ανάδειξης σημείων ενδιαφέροντος και της βελτίωσης των υποδομών του οικισμού
- Προστασία & αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος μέσω κήρυξης και προσαρμοστικής επανάχρησης

- Ενίσχυση της τοπικής οικονομίας
- Βελτίωση των όρων διαβίωσης του τοπικού πληθυσμού
- Προστασία περιβάλλοντος

Το σύμπλεγμα της Μεγίστης ως περιοχή έχει να αντιμετωπίσει βέβαια διαφορετικές προκλήσεις σε σχέση με την Σύμη.

Οι προτάσεις που αναλύονται παρακάτω αφορούν πρωτίστως έργα υποδομών που θα διευκολύνουν τη ζωή του μόνιμου πληθυσμού αλλά θα προσελκύσουν και αναπτυξιακές δραστηριότητες, έργα στον οικισμό για τη βελτίωση του δημόσιου χώρου, προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης, αξιοποιώντας το περιβαλλοντικό και πολιτιστικό απόθεμα και δράσεις προβολής της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της νήσου Μεγίστης.

Βελτίωση υποδομών

Στην δεύτερη περιοχή μελέτης προτεραιότητα δόθηκε στο να τονιστεί η ανάγκη για σημαντικά έργα υποδομών. Οποιαδήποτε πρόταση αξιοποίησης και ανάδειξης του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος, προϋποθέτει την ύπαρξη κατάλληλων υποδομών. Επισημαίνονται ως βασικά έργα η ολοκλήρωση του περιφερειακού δρόμου και την επέκτασή του ως το Διακούρι και τις Πλάκες (Μοροπούλου, 2022). Επίσης, το σημαντικό έργο της αφαλάτωσης που υλοποιήθηκε πρόσφατα στο νησί, χρήζει φύλαξης, προστασίας και διευκόλυνσης της πρόσβασης οπότε και θα πρέπει να συνδέεται οδικά με τον οικισμό.

Σε επίπεδο οικισμού θα πρέπει να επιτευχθεί επίσης η οδική σύνδεση με το Μανδράκι. Υπό τους όρους της βιώσιμης και πράσινης ανάπτυξης θα ήταν θεμιτό η σύνδεση του οικισμού με το Λιμάνι, το Μανδράκι, το Παλαιόκαστρο και το Κάστρο να πραγματοποιείται με ηλεκτρικά δημοτικά λεωφορεία. (Μοροπούλου, 2022). Μια τέτοια επιλογή θα προστατεύσει τον οικισμό και θα αποτρέψει την αλλοίωση του, βελτιώνοντας παράλληλα τις συνθήκες διαβίωσης του μόνιμου πληθυσμού.

Στα πλαίσια των υποδομών, κομβικής σημασίας κρίνονται οι λιμενικές επεμβάσεις με πρόταση για την αναδιάταξη των λιμενικών εγκαταστάσεων. Στα πλαίσια της παρούσας μελέτης, διατυπώθηκε η ανάγκη ελλιμενισμού πλοίων και κρουαζιερόπλοιων πλέον των 170 μέτρων με στόχο το Καστελλόριζο να γίνει προορισμός και όχι πέρασμα για τους επισκέπτες. Κατά συνέπεια, στο υφιστάμενο λιμάνι η δυνατότητα αυτή περιορίζεται, καθώς με βάση τα δεδομένα του ΙΤΕ (Μοροπούλου, 2022) το υφιστάμενο λιμάνι έχει άνοιγμα μόλις 158μ., ενώ κάθετα η απόσταση έως την είσοδο είναι περίπου 365μ., αφήνοντας μικρά περιθώρια ελιγμών. Επιπλέον η υποδομή του υφιστάμενου κρηπιδώματος του λιμανιού χρήζει αποκατάστασης όπως θα αναλυθεί και παρακάτω. Κατά συνέπεια, η αύξηση της κίνησης θα μπορούσε να οδηγήσει σε αστοχίες στην παραλιακή ζώνη.

Για τους παραπάνω λόγους, αλλά και κατόπιν επικοινωνίας με τους τοπικούς φορείς, προτείνεται η παρακάτω λιμενική αναδιάταξη, η οποία θα ευνοούσε την εξωστρέφεια που καλείται να αναπτύξει το Καστελλόριζο χωρίς να επιβαρυνθεί ο οικισμός και το περιβάλλον.

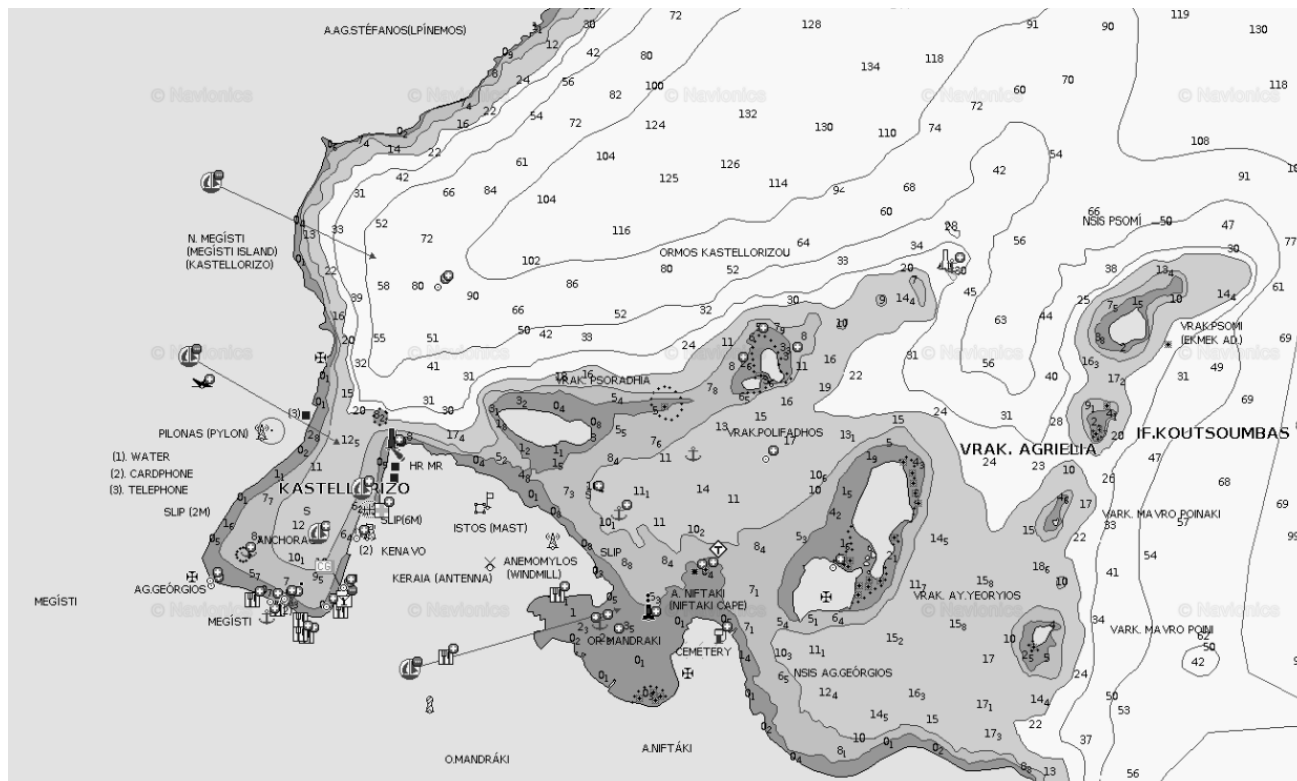
Εικόνα 114 Διαγραμματικός Χάρτης Καστελλορίζου αναδιάταξης λιμένων

Το νέο λιμάνι προτείνεται στον «Κόλπο Διακούρι» και μπορεί να παραλάβει εμπορικές και στρατιωτικές δραστηριότητες, κρουαζιερόπλοια και μεγαλύτερα πλοία. Για το λόγο αυτό είναι σημαντική η επέκταση του περιφερειακού δρόμου όπως διατυπώθηκε προηγουμένως. Το υφιστάμενο λιμάνι μπορεί να λειτουργεί ως τουριστικό για την πρόσδεση μικρού και μεσαίου μεγέθους τουριστικών σκαφών, επιτρέποντας παράλληλα στους επισκέπτες την άμεση επαφή με τον οικισμό.

Στην περιοχή του Μανδρακίου, η οποία παραμένει ως το υποβαθμισμένο τμήμα του οικισμού και στο οποίο η τοπική κοινωνία αποζητά την δημιουργία παραλίας και την αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου, πέρα

από ενέργειες που θα αναφέρουμε στη συνέχεια, προτείνεται η διατήρηση τμήματος της ιχθυόσκαλας υπό την προϋπόθεση της πρόβλεψης σύγχρονων εγκαταστάσεων.

Η πρόταση αυτή στα πλαίσια του καινοτόμου προγράμματος ΑΕΙ, ενισχύθηκε από τα δεδομένα του ΙΤΕ, όπου φαίνεται ότι πέραν των παραπάνω, τα βάθη του λιμένα στην υφιστάμενη θέση είναι μικρότερα των 20μ. ενώ στην νέα προτεινόμενη περιοχή είναι σαφώς βαθύτερα. (Μοροπούλου, 2022)

Εικόνα 1 | Ίσοβαθείς Μεγίστης. πηγή: στοιχεί ΙΤΕ στο πλαίσιο του καινοτόμου προγράμματος ΑΕΙ

Πέρα από τις παραπάνω υποδομές, κομβικής σημασίας έργα για το νησί και την ποιότητα ζωής των μόνιμων κατοίκων είναι και η ολοκλήρωση επισκευής και λειτουργίας της λιμνοδεξαμενής στο βουνό στη θέση Κόλια, η λειτουργία της οποίας πρέπει άμεσα να αποκατασταθεί και να φυλάσσεται ώστε τυχόν προβλήματα να επιλύονται άμεσα. Τέλος, οι πρόσφατες εγκαταστάσεις αφαλάτωσης μπορούν να δώσουν τη δυνατότητα χρήσης ΑΠΕ στο νησί για την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, μέσω της εγκατάστασης φωτοβολταϊκών. Το έργο θα συμβάλει τόσο στη μείωση κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας όσο και της κατά κεφαλήν δαπάνης για το νερό.

Επεμβάσεις στον Οικισμό

Από την ανάλυση του οικισμού, της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής αλλά και του πολιτιστικού αποθέματος της Νήσου Μεγίστης, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η ιστορία του νησιού αποτυπώνεται στον οικισμό. Κατά συνέπεια, σημαντικός στόχος της παρούσας μελέτης είναι η ανάδειξη και η προστασία του δημόσιου χώρου του οικισμού μέσα από αναπλάσεις.

Η πρώτη ανάπλαση αφορά το Κορδόνι του Λιμανιού. Πρόκειται για ένα έργο που ήδη έχει προταθεί στο ΥΠΟΜΕΔΙ, ωστόσο εκκρεμούν συμπληρωματικές μελέτες που χρειάζονται για να διασφαλιστούν η αισθητική συμβατότητα τόσο του διακόσμου του οικισμού (παγκάκια, φωτισμός, κάδοι απορριμμάτων κλπ στοιχεία δημόσιων διαμορφώσεων), όσο και των καταστημάτων που λειτουργούν στο παραθαλάσσιο μέτωπο με την αρχιτεκτονική του οικισμού. Επίσης χρειάζεται να εξασφαλιστεί η δομική ακεραιότητα και αποκατάσταση του κρηπιδώματος του λιμανιού προκειμένου να αποφευχθούν αστοχίες στην παραλιακή ζώνη.

Σε συνέχεια της ανάπλασης του Κορδονιού, προτείνεται η διασύνδεση και η ανάδειξη μέσω αστικών επεμβάσεων των σημαντικών πλατωμάτων του οικισμού με κομβικό αυτό της Μητρόπολης (περιοχή «Χωράφια»), το οποίο αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους δημόσιους χώρους του οικισμού και το συνδετικό σημείο με το Μανδράκι. Στο πλάτωμα της Μητρόπολης βρίσκονται τα σημαντικότερα δημόσια κτίρια για την ιστορία του νησιού, ο μητροπολιτικός ναός Κωνσταντίνου & Ελένης, ο Ι.Ν. Αγίου Νικολάου, ο Ι.Ν. του Αγίου Γεωργίου του Λούκα ή Σαντραπέ (κηρυγμένα μνημεία του ΥΠΠΟΑ), η Σαντραπέια Σχολή (σχολείο) που είναι μικρογραφία του Πανεπιστημίου Αθηνών και το Παρθεναγωγείο. Επιπλέον, ιδιαίτερο αισθητικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το βοτσαλωτό δάπεδο της πλατείας το οποίο πρέπει να αναδειχθεί. Για τα κτίρια της Σαντραπέιας Σχολής και του Παρθεναγωγείου, η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου προκήρυξε το καλοκαίρι του 2022, έργο μελέτης και αποκατάστασης (κόστους 750.000 ευρώ) των δύο ιστορικών κτηρίων και του περιβάλλοντα χώρου τους ώστε να καλύψουν τις ανάγκες των κατοίκων για αίθουσες διδασκαλίας και εκδηλώσεων.¹¹²

Η διαμόρφωση του δημόσιου χώρου στα πλαίσια ενός συνολικού και ολοκληρωμένου σχεδίου ανάπλασης του οικισμού θα αναδείκνυε ακόμα περισσότερο τις επεμβάσεις του ιστορικού κτιριακού αποθέματος. Η ενοποίηση των πλατωμάτων, όπως φαίνεται στον παρακάτω χάρτη, που αναδείχθηκαν στην ανάλυση αποτελούν σημαντικά σημεία κοινωνικής δραστηριότητας του οικισμού (το Πλάτωμα Αγίου Γεωργίου του Πηγαδιού και του Μουσείου (τζαμιού)-λιμεναρχείου, πλάτωμα διεξαγωγής Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ, Προβλήτα Μανδράκι, Δημοτική Αγορά), δημιουργεί μια ενδιαφέρουσα κυκλική διαδρομή στον οικισμό, στην οποία ο επισκέπτης δεν περιορίζεται στην παραθαλάσσια διαδρομή αλλά εισέρχεται στο εσωτερικό του.

Εικόνα 116 Προτεινόμενη σύνδεση πλατωμάτων οικισμού

¹¹² <https://www.rodiki.gr/article/478562/tha-apokatastathoyn-h-santrapeia-sxolh-kai-to-parthenagwgeio-sto-kastellorizo>

Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται στον διάκοσμο του οικισμού και ιδιαίτερα της περιοχής που προτείνεται η ανάπλαση, να ενσωματωθούν -είτε μέσω τοποθέτησης νέων όπου χρειάζεται είτε μέσω αντικατάστασης των υφιστάμενων - ηλιακά φωτιστικά led ώστε να μειωθεί το οικολογικό αποτύπωμα της περιοχής και να αποτελέσει παράδειγμα καλής πρακτικής για τη διαχείριση δημόσιου φωτισμού.

Εικόνα 117 Φωτιστικά led στον δημόσιο χώρο της Πλατείας Ελευθερίας στην πόλη Szczecin της Πολωνίας, με 42% εξοικονόμηση ενέργειας για τη δαπάνη φωτισμού & κατ' επέκταση σημαντική μείωση των δημοσίων δαπανών.

Μια ολοκληρωμένη μελέτη φωτισμού της δημόσιας διαδρομής, με ανάδειξη των σημαντικών τοπόσημων του οικισμού μπορεί να δώσει μια νέα βιωματική εμπειρία στον επισκέπτη αλλά και στην αντίληψη του χώρου από τον ντόπιο πληθυσμό.

Επίσης, προτείνεται η επιλογή των υλικών των φωτιστικών και των δημόσιων διακοσμητικών σωμάτων να έχουν κοινή αισθητική η οποία να ταιριάζει με την αρχιτεκτονική του οικισμού και να είναι φιλικά προς το περιβάλλον.

Στην περιοχή Μανδράκι, που αποτελεί την πιο υποβαθμισμένη πλευρά του οικισμού, και αποτελεί το δεύτερο λιμάνι του Καστελόριζου, το οποίο ως και τον 19^ο αι. λειτουργούσε ως ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη, προτείνεται η συμβατή αναβίωση και αποκατάστασή της στην αριστερή πλευρά του κόλπου.

Καθώς βρίσκεται κοντά στο πλάτωμα της Μητρόπολης, θα μπορούσε να λειτουργεί χώρος έκθεσης ναυτικής τεχνολογίας ακόμα και με τη μορφή περιοδικής υπαίθριας έκθεσης κατά τους θερινούς μήνες με πολιτιστικές εκδηλώσεις υπαίθρια στην προβλήτα του Μανδρακίου ή εσωτερικά στο Παρθεναγωγείο.

Κοντά στην προβλήτα επίσης προτείνεται η διερεύνηση χώρου για τη δημιουργία τουριστικού καταφυγίου που δε θα επηρεάζει τις υφιστάμενες και προτεινόμενες λειτουργίες της περιοχής. (Μοροπούλου, 2022)

Το αίτημα των κατοίκων για ανάπτυξη του παραλιακού μετώπου και της δημιουργίας προσβάσιμη παραλίας μπορεί να οριοθετηθεί στην δεξιά πλευρά του κόλπου κοντά στην περιοχή του νεκροταφείου.

Τέλος, κρίσιμο ζήτημα για την περιοχή του νησιωτικού συμπλέγματος είναι η διευθέτηση των ορίων του οικισμού και η προκήρυξη Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου. (Μοροπούλου, 2022)

Πολιτιστικές & θαλάσσιες διαδρομές στο νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης

Από την ανάλυση προκύπτει ότι, η οργανωμένη μελέτη των μονοπατιών από το ΥΠΕΝ, το ΟΦΥΠΕΚΑ και τον Δήμο Μεγίστης βοηθάει σημαντικά στην ανάδειξη πολιτιστικής και περιβαλλοντικής κληρονομιάς. Στην μελέτη παρουσιάζονται αναλυτικά τα τεχνικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά 12 διαδρομών συνολικού μήκους 30 χλμ. .Οι διαδρομές είναι οι εξής:

1. Το μονοπάτι του οικισμού 2,1 χλμ. ΕΥΚΟΛΗ
2. Οικισμός – Πλάκες - Άγιος Στέφανος 3,3 χλμ. ΕΥΚΟΛΗ
3. Οικισμός – Μούντα - Καστρέλι - Άγιος Στέφανος 2,8 χλμ. ΕΥΚΟΛΗ
4. Μονή Αγίας Τριάδας – Ακρωτήριο Πουνέντης 4,9 χλμ. ΜΕΤΡΙΑ
5. Οικισμός – Παλαιόκαστρο 1,5 χλμ. ΕΥΚΟΛΗ
6. Μονή Αγίας Τριάδας – Άγιος Ιωάννης – Σύνδεση με Γαλλικό Μονοπάτι 1,6 χλμ. ΕΥΚΟΛΗ
7. Συνδετικό σκέλος Διαδρομών 6,7 και 8 0,7 χλμ. ΕΥΚΟΛΗ
8. Οικισμός – Μονή Αγίου Γεωργίου στο Βουνό 1,5 χλμ. ΕΥΚΟΛΗ
9. Οικισμός – Αυλωνιά – Μονή Αγίου Γεωργίου στο Βουνό 2,0 χλμ. ΕΥΚΟΛΗ
10. Οικισμός – Ακρωτήριο Νίφτης – Αυλωνιά 3,2 χλμ. ΜΕΤΡΙΑ 10 Το Γαλλικό Μονοπάτι 1,8 χλμ. ΕΥΚΟΛΗ
11. Το μονοπάτι της θέας 1,3 χλμ. ΕΥΚΟΛΗ
12. Το μονοπάτι της χαρουπιάς 3,3 χλμ. ΜΕΤΡΙΑ

Το σύστημα με τα QR Codes που αναφέρθηκε στην ενότητα των προτάσεων της Σύμης στην Καλή Στράτα, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στις σημάνσεις των κηρυγμένων μνημείων των παραπάνω διαδρομών καθώς στην ολοκληρωμένη βάση δεδομένων που δημιουργήθηκε στα πλαίσια του ΑΕΙ, η πληροφορία υπάρχει οργανωμένη.

Επιπλέον στην πλατεία της δημοτικής Αγοράς μπορεί μέσω QR Code, ο επισκέπτης μέσω εφαρμογής app, να ενημερώνεται για το σύνολο των παραπάνω διαδρομών, το μήκος, το βαθμό δυσκολίας, τον χρόνο πορείας και τα σημεία πολιτιστικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος που μπορεί να συναντήσει στις διαδρομές. Δύναται δηλαδή η δυνατότητα δημιουργίας ενός ψηφιακού χάρτη περιήγησης.

Ιδιαίτερα σημαντικό για τη διασύνδεση του νησιωτικού συμπλέγματος τόσο μεταξύ των νησιών και των βραχονησίδων που το αποτελούν, όσο και με τα γύρω νησιά είναι η ανάδειξη και των θαλάσσιων διαδρομών. Στο νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης, λόγω του πλούσιου παράκτιου και υποθαλάσσιου περιβάλλοντος και των ιδιαίτερων σπηλιών, οι θαλάσσιες διαδρομές θα διευρύνουν τον χώρο αλλά και τον χρόνο των τουριστικών δραστηριοτήτων και επίσκεψης στο θαλάσσιο και χερσαίο σύμπλεγμα ευνοώντας παράλληλα την αναγνώριση του εθνικού χώρου σε όλα τα νησιά του συμπλέγματος. (Μοροπούλου, 2022)

Συνεδριακός τουρισμός

Ως ακραίο εθνικό σύνορο αλλά και ως το ανατολικότερο ευρωπαϊκό σύνορο, στο Καστελλόριζο θα μπορούσε να προωθηθεί ως εναλλακτική μορφή τουρισμού, ο συνεδριακός. Πρόκειται για μια μορφή τουρισμού που συνδυάζεται και με άλλες εναλλακτικού τουρισμού όπως για παράδειγμα ο θαλάσσιος και περιπατητικός που ήδη έχει επισημανθεί ότι μπορεί να προωθηθεί στο σύμπλεγμα της Μεγίστης καθώς διαθέτει σημαντικούς φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους.

Λόγω του γεωπολιτικού ενδιαφέροντος και του μεγέθους του, το νησί θα μπορούσε να φιλοξενήσει σημαντικά συνέδρια και ομιλίες. Η προβολή της διοργανώτριας πόλης συνεδρίων δημιουργεί γενικότερο ενδιαφέρον στους επισκέπτες και προβάλλεται διεθνώς. Η προβολή μάλιστα γίνεται αποτελεσματικά και χωρίς ιδιαίτερες δαπάνες και μέσω των συνεδρίων που αποτελούν άτομα με σημαντική κοινωνική και οικονομική καταξίωση. Παράλληλα, επιμηκύνεται η τουριστική περίοδος, η οποία δεν περιορίζεται στους καλοκαιρινούς μήνες, και αποφέρει οικονομικά οφέλη στον ντόπιο πληθυσμό καθώς αποτελεί μορφή εναλλακτικού τουρισμού με υψηλή τουριστική δαπάνη.

Για την αποτελεσματική διοργάνωση συνεδρίων, απαιτείται επιπλέον η δημιουργία γραφείων συνεδρίων και επισκεπτών γεγονός που μπορεί να λειτουργήσει ευνοϊκά στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Φυσικά,

το παραπάνω προϋποθέτει την βελτίωση υποδομών αλλά και τη βελτίωση της συνδεσιμότητας του νησιού με την ηπειρωτική χώρα.

Ως αρχικός χώρος διεξαγωγής συνεδρίων προτείνεται το παραδοσιακό κτίριο της Σχολής Σταματίου που ανήκει στον Δήμο Μεγίστης και η οποία ιδρύθηκε το 1903 όπου λειτούργησε ως νηπιαγωγείο. Βρίσκεται στο πλάτωμα του Αγ. Γεωργίου του Πηγαδιού. Το 1999 μετατράπηκε σε Πολιτιστικό Κέντρο και καταστράφηκε λόγω πυρκαγιάς το 2016. Το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος το 2018 πραγματοποίησε δωρεά για την εκπόνηση μελέτης αποκατάστασης και επανάχρησης του Πολιτιστικού Κέντρου στο Καστελλόριζο.¹¹³

Εικόνα 119 η Σχολή Σταματίου μετά την Πυρκαγιά

Εικόνα 118 η αρχική μορφή της Σχολής

Πηγή εικόνων: <http://www.my-favourite-planet.de/english/europe/greece/dodecanese/kastellorizo/kastellorizo-photos-113.html>

Δράσεις άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς

Η ανάδειξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στο σύμπλεγμα της Μεγίστης και ιδιαίτερα στο Καστελλόριζο παραμένει ένας σημαντικός τρόπος εξωστρέφειας του νησιού και ανάδειξης του πολιτισμού του. Όπως αναφέρθηκε και στη ανάλυση της περιοχής μελέτης, το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Καστελλόριζου φθάνει την ιστορία και τον πολιτισμό του ακριτικού νησιού «Πέρα από τα Σύνορα», προγραμματίζοντας κάθε καλοκαίρι σημαντικές δράσεις.

Στα πλαίσια του Φεστιβάλ προτείνεται η προώθηση της γαστρονομίας και των ντόπιων προϊόντων με τη δημιουργία υπαίθριας αγοράς κοντά στον τόπο διεξαγωγής του Φεστιβάλ.

Το ίδιο σπουδαίο παραμένει το έργο του μαθηματικού Πανταζή Χούλη, ο οποίος επιστρέφοντας στον τόπο του από την Αυστραλία, διατηρεί συστηματικά ζωντανή την παράδοση του νησιού με τους γρίφους προωθώντας μάλιστα τη δράση εντός εθνικών και διεθνών συνόρων.

Οι παραπάνω δράσεις καθιστούν σαφές ότι η ανάδειξη και η προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς ενός τόπου μπορεί να έχει σημαντικά οφέλη για τον τόπο και την ανάπτυξή του.

Στην παρούσα μελέτη προτείνεται η ανάδειξη και η προστασία παραδοσιακών τεχνικών της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς όπως η τεχνική του βοτσαλωτού δαπέδου. Μελετώντας τον οικισμό της Μεγίστης, σε σημαντικά πλατώματα έγινε αναφορά των σπουδαιών μοτίβων βοτσαλωτών στους δημόσιους χώρους. Το ίδιο απαντάται σε σημαντικές μονές αλλά και στις αυλές των σπιτιών, προσδίδοντας μια ιδιαίτερη αισθητική στους κοινόχρηστους χώρους. Το ίδιο παρατηρείται και στο νησί της Σύμης, όπως και ευρύτερα στα Δωδεκάνησα.

¹¹³ <https://www.snf.org/el/dorees/apodektes/p/politistiko-kentro-kastellorizou/ypostiriksi-programmatos/>

Προτείνεται λοιπόν πέραν της ανάδειξης των βοτσαλωτών που βρίσκονται στον ιστό του οικισμού, τα οποία μέσω της ανάπλασης πρέπει να συντηρηθούν, να αποκατασταθούν και να αναδειχθούν, η δημιουργία ανοιχτών εργαστηρίων για την προώθηση της τέχνης.

Το Καστελλόριζο μπορεί να λειτουργήσει σαν κέντρο των μικρών Δωδεκανήσων για την ανάδειξη αυτής της παραδοσιακής τέχνης, όπου σε συνεργασία με τα υπόλοιπα νησιά να οργανωθούν δράσεις σε ετήσια βάση όπου νέοι ντόπιοι αλλά και επισκέπτες θα μπορούν να έρχονται σε επαφή με τη γνώση και την ιστορία της τεχνικής του βοτσαλωτού δαπέδου.

Τον Οκτώβριο του 2021 άλλωστε είχε πραγματοποιηθεί αντίστοιχη δράση ευαισθητοποίησης αναφορικά με την προστασία και ανάδειξη των παραδοσιακών βοτσαλωτών δαπέδων του Καστελλόριζου, υπό την οργάνωση της Υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων Και Τεχνικών Έργων Δωδεκανήσου, της Diadrasis και του Δήμου Μεγίστης, στο πλαίσιο των εορτασμών της Ευρωπαϊκής Ημέρας Συντήρησης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Το πρόγραμμα ονομάστηκε «Βοτσαλάκι – βοτσαλάκι» και αφορούσε σε μια σειρά εκπαιδευτικών δράσεων με σκοπό την αναγνώριση της πολιτιστικής αξίας της παραδοσιακής τέχνης των βοτσαλωτών δαπέδων και την ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα προστασίας τους.

Με αφητηρία το βοτσαλωτό δάπεδο του αύλειου χώρου της Σχολής Σταματίου, το Βοτσαλάκι – βοτσαλάκι περιείχε τις εξής δραστηριότητες:

- εκπαιδευτικά εργαστήρια κατασκευής βοτσαλωτού
- ανοιχτές συζητήσεις μεταξύ επαγγελματιών του πολιτισμού και των πολιτών
- διαδραστικά εκπαιδευτικά παιχνίδια, για παιδιά και ενήλικες
- συλλογή σχετικών αφηγήσεων και μαρτυριών.

Στο κλείσιμο του προγράμματος πραγματοποιήθηκε παρουσίαση / ομιλία στο ευρύ κοινό με τη συμμετοχή της Διεύθυνσης Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας, η μελέτη του γενικού και ειδικού θεωρητικού πλαισίου για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στη βάση της αειφορίας και των βιώσιμων πρακτικών ανάδειξης του πολιτιστικού αποθέματος και των οικισμών, δημιούργησε την κατάλληλη βάση για την προσέγγιση των ιδιαίτερων ζητημάτων που παρουσιάζουν οι απομονωμένες νησιωτικές περιοχές μελέτης. Επιπλέον, οι πρακτικές διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και τα ενεργά ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα αποδεικνύουν τη σημασία που δίνεται, σε παγκόσμιο επίπεδο, για τη βιωσιμότητα και την αειφορία στην ανάδειξη, αξιοποίηση και προστασία της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Για τη μελέτη και την προσέγγιση βιώσιμων πρακτικών διαφύλαξης και ανάδειξης των παραδοσιακών οικισμών και του πολιτιστικού αποθέματος στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης και της κυκλικής οικονομίας, επιλέχθηκαν δύο ενδιαφέρουσες περιπτώσεις νησιωτικών περιοχών, η Σύμη και το σύμπλεγμα της Μεγίστης (Καστελλόριζο).

Στο πλαίσιο της αναγνώρισης των περιοχών μελέτης, καθοριστικής σημασίας για την αναγνώριση των προβλημάτων, των ευκαιριών ανάδειξης και της διατύπωσης των προτάσεων που ακολούθησαν ήταν τόσο η βιβλιογραφική και διαδικτυακή έρευνα όσο και η επικοινωνία με την τοπική κοινότητα και τους αρμόδιους φορείς στο πλαίσιο του καινοτόμου προγράμματος ΑΕΙ. Η πληροφορία των οικισμών και του πολιτιστικού αποθέματος τόσο για το νησί της Σύμης όσο και του συμπλέγματος της Μεγίστης ταξινομήθηκε σε δελτία τεκμηρίωσης στα οποία για κάθε μνημείο αναφέρονται τα στοιχεία της ταυτότητάς του όπως η ονομασία του μνημείου, η διοικητική υπαγωγή, η θέση και το είδος του, ο αρχιτεκτονικός του τύπος και η περίοδος κατασκευής, η ιστορική του ονομασία και η υφιστάμενη και αρχική του χρήση, τα στοιχεία της προστασίας του δηλαδή, ο φορέας, το καθεστώς, η ζώνη και το περιεχόμενο της προστασίας, παρατηρήσεις και πηγές των πληροφοριών, οι κηρύξεις, η κατάσταση διατήρησης και πιο συγκεκριμένα τα δομικά υλικά, οι φθορές και οι επεμβάσεις αποκατάστασης καθώς και αποτυπώσεις μέσω φωτογραφιών ή/και σχεδίων, ο χωρικός εντοπισμός του μνημείου και η χρηματοδότησή του. Επίσης, έγινε χαρτογράφηση των υφιστάμενων μονοπατιών και πεζοπορικών διαδρομών για το νησί της Σύμης σε συνδυασμό με το πολιτιστικό απόθεμα, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των οποίων αποτέλεσαν το περιεχόμενο της τεχνικής έκθεσης για το νησί της Σύμης που συνοδεύει την παρούσα πτυχιακή εργασία.

Οι δύο περιοχές ανήκουν στα μικρά Δωδεκάνησα και αποτελούν τυπικά παραδείγματα απομονωμένων νησιωτικών περιοχών με ενδιαφέροντα γνωρίσματα. Πλούσιο πολιτιστικό και περιβαλλοντικό απόθεμα, ιδιαίτερο δομημένο περιβάλλον, ενδιαφέρον ιστορικό υπόβαθρο, κομβική γεωγραφική θέση -ιδιαιτέρως το σύμπλεγμα της Μεγίστης αποτελεί χώρο εξέχουσας γεωστρατηγικής σημασίας- αλλά και ενδιαφέρουσες παραδόσεις, δημιουργούν σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης. Παράλληλα, και οι δύο περιοχές έρχονται αντιμέτωπες με προβλήματα που προκύπτουν λόγω της νησιωτικότητας. Τα βασικότερα είναι η ελλιπής συνδεσιμότητα και η εποχικότητα, η συρρίκνωση του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παραγωγής, η έλλειψη υποδομών πρόνοιας και εκπαίδευσης, η έλλειψη υδάτινων πόρων, η γήρανση του πληθυσμού και η αδυναμία προσέλκυσης μόνιμου πληθυσμού, η έλλειψη καινοτομιών, νέων τεχνολογιών και επιχειρηματικότητας και η μεγάλη εξάρτηση από εξωτερικές οικονομίες.

Κατά τη μελέτη των δύο περιοχών συμπεραίνουμε ότι, παρόλο που ανήκουν στο ίδιο νησιωτικό σύμπλεγμα και μορφολογικά η αρχιτεκτονική των οικισμών τους, σε πρώτη ανάγνωση, μοιάζει, παρουσιάζουν αισθητές διαφορές στα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά και στις προοπτικές ανάδειξης, αν κανείς εμβαθύνει. Οι δύο περιοχές, αντιμετωπίζουν σε διαφορετικό βαθμό τα παραπάνω ζητήματα νησιωτικότητας, τα οποία καλούνται να επιλύσουν στα πλαίσια μιας βιώσιμης πολιτικής. Κατά συνέπεια, οι προτεραιότητες που τίθενται στα πλαίσια της αειφόρου ανάδειξης, αξιοποίησης και προστασίας των παραδοσιακών οικισμών και του πολιτιστικού αποθέματος στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας είναι ανάλογες των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που φέρει κάθε μια από τις περιοχές μελέτης.

Εστιάζοντας στα σύγχρονα προβλήματα του νησιού της Σύμης, η περιοχή παρουσιάζει ένα πλούσιο πολιτιστικό και περιβαλλοντικό απόθεμα το οποίο, όπως προέκυψε από την ανάλυση και την τεκμηρίωση της πληροφορίας μέσα από τα δελτία τεκμηρίωσης και τους χάρτες καταγραφής, τα τελευταία χρόνια προσελκύει όλο και περισσότερους επισκέπτες, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα. Ωστόσο, το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την έλλειψη μιας ολοκληρωμένης βιώσιμης αναπτυξιακής πολιτικής σχετικά με τον τουρισμό, ελλοχεύει ποικίλους κινδύνους σχετικά με τη βιωσιμότητα τόσο των οικισμών όσο και ευρύτερα των πολιτιστικών και περιβαλλοντικών πόρων. Επιπλέον, η συρρίκνωση του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα και η μονόπλευρη ανάπτυξη του τριτογενούς δημιουργεί μειωμένες συνθήκες προσέλκυσης μόνιμου πληθυσμού και κατά συνέπεια αποτρέπει την ισόρροπη, βιώσιμη ανάπτυξη του τόπου. Τέλος, εστιάζοντας στο πολιτιστικό απόθεμα -μετά από τη λεπτομερή καταγραφή και τεκμηρίωση του- αλλά και την ανάλυση των οικισμών και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού, παρατηρήθηκε ότι, παρά το γεγονός ότι ο τουρισμός στη Σύμη θεωρείται κυρίως θρησκευτικός λόγω της προβολής της Ι.Μονής του Μιχαήλ Πανορμίτη, παρουσιάζει ένα πλούσιο εναλλακτικό πολιτιστικό και περιβαλλοντικό απόθεμα, η αξιοποίηση του οποίου που θα μπορούσε στα πλαίσια της βιωσιμότητας να δημιουργήσει πρόσθετα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη. Ενδιαφέρον στοιχείο, για παράδειγμα, αποτελεί η βιομηχανική κληρονομιά της Σύμης που αναδεικνύει μια άλλη σημαντική πλευρά του νησιού αλλά και του χαρακτήρα των οικισμών του καθώς επίσης και η ύπαρξη διαδρομών σε τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους μέσα στα οποία απαντώνται αρχαία και πελασγικά ιστορικά ίχνη.

Στην επιλογή των προτάσεων για το νησί της Σύμης συνέβαλε τόσο η ταξινόμηση της πληροφορίας που προέκυψε από τη βιβλιογραφική και διαδικτυακή έρευνα σε δελτία τεκμηρίωσης όσο και η επαφή με τους τοπικούς φορείς και την τοπική κοινωνία, στα πλαίσια της συνέργειας με το καινοτόμο πρόγραμμα ΑΕΙ. Με βασικούς στόχους την ανάδειξη των παραδοσιακών οικισμών και τη δημιουργία νέων σημείων ενδιαφέροντος, την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και τη βελτίωση των όρων διαβίωσης των κατοίκων στο πλαίσιο της βιωσιμότητας και μέσω ενός οικολογικού τρόπου δράσης και διαβίωσης, διαμορφώθηκαν οι αναπτυξιακές δράσεις.

Οι προτάσεις για το νησί της Σύμης χωρίζονται σε τρεις ενότητες. Η πρώτη αφορά στις πεζοπορικές και πολιτιστικές διαδρομές της Σύμης, η δεύτερη σε έργα αποκατάστασης και ανάδειξης εμβληματικών τοπόσημων του νησιού, η τρίτη σε δράσεις προσαρμοστικής επανάχρησης της πλούσιας βιομηχανικής κληρονομιάς. Παράλληλα, προτείνεται, στο πλαίσιο των παραπάνω επεμβάσεων, ο εμπλουτισμός των δράσεων προβολής και ανάδειξης της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της Σύμης. Σε κάθε ενότητα, κάθε πολιτιστικός ή περιβαλλοντικός πόρος αντιμετωπίζεται με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και το περιβάλλον του.

Πιο αναλυτικά, για την οργάνωση των πολιτιστικών διαδρομών της Σύμης καταγράφονται τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των υφιστάμενων πεζοπορικών διαδρομών (Οικισμός Πανορμίτη-Όρμος Φανερωμένης, Οικισμός Πέδι-Παραλία Αγ.Μαρίνας, Οικισμός Πέδι-Παραλία Αγ.Νικολάου, Κότικα-Αγ. Αιμιλιανός, Νέρα-Αγ.Νικόλαος, Οικισμός Σύμης-Φάρος Κούτσουμπας, Νέρα-Όρμος Νανούς, Οικισμός Σύμης-Αγ.Φανούριος-Τολί-Γυαλός), δύο νέων των «Μιχαήλδων-Σωτήρηδων» και των «Παναϊδίων»-μέσω ενοποίησης υφιστάμενων μονοπατιών που οδηγούν στους ναούς- και αναδεικνύεται η σχέση και ο πλούτος πολιτιστικού-περιβαλλοντικού αποθέματος όπου συνυπάρχουν. Για τις διαδρομές αυτές, προτείνονται επεμβάσεις ήπιου χαρακτήρα καθαρισμού και σηματοδότησης τόσο των ίδιων των μονοπατιών όσο και του πολιτιστικού αποθέματός τους. Επιπλέον, επιχειρείται η δημιουργία δικτύου πολιτιστικών διαδρομών, ενοποιώντας τα υφιστάμενα μονοπάτια με το οδικό δίκτυο, διαμορφώνονται δύο κατά βάση οδικές διαδρομές αυτή της «Προϊστορίας της Σύμης» και αυτή με τα «Πελασγικά και αρχαία ίχνη» με στόχο τη δημιουργία ενός εναλλακτικού τουριστικού μοντέλου, πέραν του θρησκευτικού. Στη συγκεκριμένη ενότητα, των πολιτιστικών διαδρομών, φυσικά δε μπορούσαν να παραληφθούν δράσεις για την αναβίωση του κοινωνικού και εμπορικού χαρακτήρα της ιστορικής διαδρομής της Καλής Στράτας. Στην διαδρομή αυτή-συνώνυμο της καθημερινής ζωής των κατοίκων- η οποία σήμερα έχει ερημώσει, προτείνεται η χρήση σύγχρονων εφαρμογών όπως αρχιτεκτονικές προβολές laser-projection mapping με εικόνες και βίντεο της ιστορίας του

νησιού και χρήση QR scan codes σε σημαντικά αρχοντικά κτίρια με στόχο την πληροφόρηση του επισκέπτη και την επαναφορά του κοινωνικού χαρακτήρα στην περιοχή. Παράλληλα, μέσω της συγκεκριμένης πρότασης επιχειρείται η συμμετοχή και ευαισθητοποίηση του ντόπιου πληθυσμού σχετικά με την αξιοποίηση και προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων με σύγχρονες τεχνικές.

Τα έργα αποκατάστασης και ανάδειξης εμβληματικών τοπόσημων και μνημείων της Σύμης στοχεύουν πρωταρχικά στην προστασία εγκαταλελειμμένων ή μη, αλλά με σημαντική ιστορία πολιτιστικών πόρων, με στόχο την ανάδειξη διαφορετικών πτυχών της ιστορίας του νησιού, όπως το Ποντικόκαστρο και το Μυλοτόπι στο λόφο της Νουλιάς, το εμβληματικό μοναδικό λίθινο μπαρόκ Κωδωνοστάσιο του Αγ.Ιωάννη Προδρόμου, καθώς και τη θολωτή Δεξαμενή του Κουλουντρή που αν και κηρυγμένο μνημείο μοιάζει με ερείπιο στον ιστό του Γυαλού. Επίσης, με στόχο την επαφή του ντόπιου πληθυσμού με την ιστορία του και τη δημιουργία προϋποθέσεων για νέες θέσεις εργασίας αλλά και τον εκσυγχρονισμό του πολιτιστικού αποθέματος, προτείνεται η ανάδειξη του εμβληματικού Αναγνωστηρίου της Αίγλης μέσω της λειτουργίας στο εσωτερικό του κέντρου μελέτης, εργασίας και ενημέρωσης σχετικά με την ιστορία του τόπου και ψηφιοποίηση του σπάνιου αρχαιικού υλικού. Επίσης, προτείνεται ο Πύργος του Ρολογιού, του χαρακτηριστικότερου τοπόσημου της Σκάλας της Σύμης, να περιέλθει στην κυριότητα του Δήμου και να λειτουργήσει ως εκθεσιακός και ενημερωτικός χώρος του επισκέπτη σχετικά με το έργο και το περιεχόμενο των πολιτιστικών και περιβαλλοντικών διαδρομών της Σύμης. Τέλος, μέσω των έργων αποκατάστασης, επιχειρείται η αναβίωση παραδοσιακών επαγγελμάτων και η διαμόρφωση προϋποθέσεων τόνωσης του δευτερογενούς τομέα όπως για παράδειγμα με το δημοτικό Φαρμακείο στο Χωριό, όπου προτείνεται η αποκατάσταση των προθηκών του και η δημιουργία και προώθηση δερμοκαλλυντικών φυτικών προϊόντων με αξιοποίηση των τοπικών βοτάνων.

Στις δράσεις προσαρμοστικής επανάχρησης εμβληματικών κτιρίων του βιομηχανικού πολιτιστικού αποθέματος επιλέγεται για κάθε παραδοσιακό οικισμό ένα εμβληματικό κτίριο βάσει της ιστορίας και των μαρτυριών των κατοίκων. Στο Πέδι, επιλέγεται το Βυρσοδεψείο του Κωνσταντόπαιδου όπου προτείνεται η λειτουργία πολιτιστικού πολυχώρου με τμήμα έκθεσης για την ιστορία της βιομηχανικής κληρονομιάς. Στον Γιαλό, όπου θεωρείτο η καρδιά της βιομηχανικής δραστηριότητας, προτείνεται η επανάχρηση του σιδηρουργείου Βολανάκη ως χώρου διεξαγωγής σεμιναρίων και εργαστηρίων σιδηρουργίας όπου θα λειτουργεί φωτογραφική έκθεση των μηχανισμών και της παραδοσιακής τέχνης των σιδηρουργείων αλλά και περιοδική έκθεση των εργαστηριακών έργων. Επίσης, στον Γιαλό προτείνεται η συντήρηση, οριοθέτηση και επανάχρηση των Γλιστρών ως χώρου εκδηλώσεων, της ναυπηγοεπισκευαστικής μονάδας στο Χαράνι για τη λειτουργία μικρής ναυπηγοεπισκευαστικής μονάδας των καϊκιών των ντόπιων και της αποθήκης σπόγγων Κλαδάκη όπου προτείνεται να περιέλθει η κυριότητά της στο Δήμο με στόχο τη δημιουργία μουσείου και εργαστηρίου για την σπογγαλιεία και τη ναυπηγική που αναπτύχθηκαν και άκμασαν στη Σύμη, διαμορφώνοντας την ιστορία και τη μορφολογία του οικισμού της. Στον Εμπορειό, επιλέχθηκε το διατηρητέο κτίριο Καμπανοποιίας Αναστασιάδη καθώς αποτελεί το μοναδικό στο Αιγαίο, όπου προτείνεται η αποκατάσταση του και χρήση του για εργαστήρια στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Σύμης καθώς και η σταδιακή ψηφιοποίηση του με στόχο την προώθηση της μοναδικής του ιστορίας για την περιοχή. Τέλος, στον παραδοσιακό οικισμό του Πανορμίτη προτείνεται κατόπιν συμφωνίας του Δήμου και της Μονής, η επανάχρηση του ελαιοτριβείου με στόχο την δημιουργία αγροτουρισμού.

Μέσα από την βιομηχανική κληρονομιά, αναδεικνύεται μια άλλη πλευρά των παραδοσιακών οικισμών της Σύμης και δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την αναβίωση παραδοσιακών επαγγελμάτων και τεχνών και την μελλοντική ανάπτυξη του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παράλληλα με τον τουρισμό. Σε αυτό δύναται να συμβάλει και ο εμπλουτισμός των δράσεων της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο του αναγνωρισμένου Φεστιβάλ Σύμης όπου μπορεί να προωθηθεί η πλούσια τοπική γαστρονομία, η προώθηση τοπικών προϊόντων και οι εργαστηριακές δράσεις των προτεινόμενων χώρων.

Σε ότι αφορά το νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης, βασική μέριμνα δόθηκε πρωταρχικά στις υποδομές και στη βελτίωση του δημόσιου χώρου που θα διευκολύνουν τις συνθήκες διαβίωσης του μόνιμου πληθυσμού στα πλαίσια παράλληλα της πράσινης ανάπτυξης. Χωρίς βασικές υποδομές καμία πρόταση ανάδειξης του οικισμού, του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος δε μπορεί να βρει πρόσφορο έδαφος ώστε να πετύχει. Επιπλέον, η επίτευξη εξωστρέφειας προκειμένου το νησιωτικό σύμπλεγμα να κατοχυρώσει την

γεωγραφική του ακεραιότητα κρίθηκε αναγκαία. Το νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης αποτελεί έναν εμβληματικό χώρο της παράδοσης του Αιγαίου και κατέχει μια θέση γεωστρατηγικής σημασίας ως ακραίο εθνικό σύνορο.

Η εξωστρέφεια και η ανάπτυξη σε απομονωμένες περιοχές σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ επιτυγχάνεται μέσω εξωτερικών οικονομιών, όπως ο Τουρισμός. Πράγματι, όπως παρατηρήθηκε και στο νησί της Σύμης, η ανάπτυξη του τουρισμού τα τελευταία χρόνια οδηγεί σταδιακά σε αύξηση του πληθυσμού. Κατά συνέπεια, στο σύμπλεγμα της Μεγίστης και κυρίως στο Καστελλόριζο πρέπει να διαμορφωθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη εναλλακτικών και βιώσιμων μορφών τουρισμού που θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας και δυναμικά θα προσελκύσουν μόνιμο πληθυσμό. Παράλληλα, οι τουριστικές δραστηριότητες θα αναπτύσσονται με σεβασμό στους περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς πόρους.

Στην επιλογή των προτάσεων για το νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης καθοριστικής σημασίας ήταν η επαφή με τους τοπικούς φορείς που μετέφεραν τα προβλήματα του μόνιμου πληθυσμού, στα πλαίσια του προγράμματος ΑΕΙ. Παράλληλα, η βιβλιογραφική και διαδικτυακή έρευνα της περιοχής μελέτης επιβεβαίωνε τους προβληματισμούς του μόνιμου πληθυσμού και των τοπικών φορέων. Όπως και στη Σύμη, η πληροφορία του πολιτικού αποθέματος του νησιωτικού συμπλέγματος της Μεγίστης ταξινομήθηκε σε δελτία τεκμηρίωσης με στόχο την καλύτερη δυνατή αξιοποίησή τους στην εξαγωγή προτάσεων.

Οι επεμβάσεις για το σύμπλεγμα της Μεγίστης χωρίζονται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες προκειμένου να επιτευχθούν οι μείζονες σημασίας στόχοι για το νησί, όπως η βελτίωση των όρων διαβίωσης του τοπικού πληθυσμού μέσω σημαντικών έργων υποδομών, η αναβάθμιση του περιβάλλοντος και της καθημερινότητας του ντόπιου πληθυσμού υποβαθμισμένων περιοχών όπως το Μανδράκι, η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας μέσω της προσέλκυσης εναλλακτικών και βιώσιμων μοντέλων τουρισμού που θα σέβονται το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και τέλος, η εξωστρέφεια του νησιωτικού συμπλέγματος προκειμένου να κατοχυρώσει την γεωγραφική του ακεραιότητα που είναι συνυφασμένη με τον χώρο του Αιγαίου.

Στην πρώτη κατηγορία, στα έργα των υποδομών, οι προτάσεις επικεντρώνονται στην αναδιάταξη των λιμενικών εγκαταστάσεων με στόχο την καλύτερη συνδεσιμότητα του νησιού τόσο με τα γύρω νησιά όσο και με την υπόλοιπη ηπειρωτική χώρα. Ο ελλιμενισμός μεγαλύτερων πλοίων είναι κομβικής σημασίας για την εξυπηρέτηση των αναγκών του νησιού γι' αυτό και προτείνεται η μεταφορά του εμπορικού λιμένα στον Κόλπο Διακούρι. Παράλληλα, η ολοκλήρωση του περιφερειακού δρόμου και η επέκταση του προς τον κόλπο Διακούρι αποτελούν εξίσου αναγκαίες ενέργειες προκειμένου σημαντικές εγκαταστάσεις υποδομών του νησιού να είναι άμεσα διαθέσιμες (λιμάνι, αεροδρόμιο, εγκαταστάσεις αφαλάτωσης και λιμνοδεξαμενή). Επίσης, οι τοπικές συγκοινωνίες μέσω της εφαρμογής καινοτόμων και πράσινων-φιλικών προς το περιβάλλον μέσων μεταφοράς όπως τα ηλεκτρικά λεωφορεία, δύναται να προστατεύσει τη βιωσιμότητα του οικισμού αλλά και ευρύτερα των πόρων του νησιού. Η ανάδειξη του λιμενικού μετώπου (Κορδόνι) αποτελεί σημαντική πρόταση όχι μόνο για τη διαφύλαξη της αισθητικής και αρχιτεκτονικής ακεραιότητας του οικισμού αλλά κυρίως για λόγους εξασφάλισης της δομικής του ακεραιότητας ώστε να αποφευχθούν υπαρκτοί κίνδυνοι αστοχιών της προβλήτας του λιμανιού. Τέλος, η πρόταση για εφαρμογή ενός φιλικού σχεδίου φωτισμού και εξοπλισμού του δημόσιου χώρου με οικολογικά μέσα μπορεί να βελτιώσει σημαντικά τη διαχείριση των δημόσιων πόρων και των δημόσιων δαπανών, λειτουργώντας παράλληλα πιλοτικά για τη μετάβαση των απομονωμένων νησιωτικών περιοχών σε βιώσιμες, πράσινες λύσεις.

Στη δεύτερη κατηγορία, η ενοποίηση συνοικιών μέσω σημαντικών πλατωμάτων όπως, του πλατώματος διεξαγωγής του Διεθνούς Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ, του Αγ. Γεωργίου του Πηγαδιού, της δημοτικής Αγοράς, του Τεμένους, της Μητρόπολης, και της προβλήτας στο Μανδράκι έχει ως στόχο την ανάδειξη συνολικά του οικισμού του Καστελλόριζου, την προσέλκυση του επισκέπτη όχι μόνο στο Κορδόνι του λιμανιού αλλά και σε άλλα σημεία και τέλος την αναβάθμιση συνοικιών όπως το Μανδράκι.

Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν οι δράσεις του συνεδριακού τουρισμού καθώς και ενέργειες αξιοποίησης των μονοπατιών που προτείνονται στη μελέτη των ΥΠ.ΕΝ-ΟΦΥΠΕΚΑ, μέσω της διασύνδεσης των διαδρομών με το πολιτιστικό και περιβαλλοντικό απόθεμα για τη δημιουργία πολιτιστικών και θαλάσσιων διαδρομών στο νησιωτικό σύμπλεγμα της Μεγίστης. Η ταξινόμηση του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος στα

πλαίσια της παρούσας μελέτης μπορούν να συμβάλλουν στη δημιουργία βάσεων δεδομένων. Με τη χρήση QR scan codes σε σημεία των διαδρομών ή μέσω εφαρμογής (app) ο επισκέπτης θα μπορεί να έρχεται σε επαφή με τον πολιτισμό και τα σημεία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους στο νησί της Μεγίστης. Επίσης, η δημιουργία θαλάσσιων διαδρομών σε όλο το νησιωτικό σύμπλεγμα, μπορεί να επιτύχει τη ζητούμενη εξωστρέφεια του νησιού και την προσέλκυση εναλλακτικών τουριστικών μοντέλων με πολλαπλά οικονομικά οφέλη για τον ντόπιο πληθυσμό. Οι πολιτιστικές και θαλάσσιες διαδρομές μπορούν να «διευρύνουν» τον χώρο του νησιωτικού συμπλέγματος, τη σύνδεση με τα υπόλοιπα νησιά, εξασφαλίζοντας τη γεωγραφική του ακεραιότητα. Η προώθηση ακόμα του συνεδριακού τουρισμού που συνδυάζεται αποτελεσματικά με τον θαλάσσιο και τον περιπατητικό, θα ενισχύσει τα οφέλη, τόσο οικονομικά όσο και γεωπολιτικά. Στο πλαίσιο του συνεδριακού τουρισμού, προτείνεται η άμεση αποκατάσταση του παραδοσιακού κτιρίου της Σχολής Σταματίου στο πλάτωμα του Αγ.Γεωργίου του Πηγαδιού και η επανάχρηση του ως συνεδριακό-πολιτιστικό κέντρο.

Τέλος, στην τέταρτη κατηγορία οι δράσεις της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς έχουν ήδη επιτύχει τη διεθνή προβολή του τόπου τόσο μέσα από το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ «Πέρα από τα Σύνορα» όσο και μέσα από το Φεστιβάλ Γρίφων. Στο πλαίσιο αυτό, η αναβίωση παραδοσιακών τεχνικών όπως αυτής του βοτσαλωτού δαπέδου, αλλά και η προώθηση της τοπικής γαστρονομίας και των ντόπιων προϊόντων μέσω της δημιουργίας υπαίθριων αγορών στο πλαίσιο των Φεστιβάλ μπορούν να θέσουν τις βάσεις για την απώτερη τόνωση του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παράλληλα με τον τουρισμό.

Βασικός γνώμονας κατά την εφαρμογή των παραπάνω προτάσεων είναι η ευαισθητοποίηση και εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας κατά τη λήψη αποφάσεων. Η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση και η ενεργός συμμετοχή των κατοίκων κατά την εφαρμογή των δράσεων είναι καθοριστικής σημασίας για τη μελλοντική επιτυχία των επεμβάσεων. Στο πλαίσιο δράσης του καινοτόμου προγράμματος ΑΕΙ και της συνέργειας της παρούσας μελέτης με το πρόγραμμα, η συμβολή της τοπικής κοινωνίας και των αρμόδιων τοπικών φορέων ήταν καθοριστική για την εξαγωγή των προτάσεων με στόχο τη βιώσιμη εφαρμογή τους.

Επιπλέον, η ενθάρρυνση πρωτοβουλιών με μοχλό ανάπτυξης το πολιτιστικό και κτιριακό απόθεμα των οικισμών τίθενται με στόχο την συμβολή τους στην διημέρευση της τοπικής οικονομίας με απώτερο σκοπό την οικονομική τους αυτάρκεια όσο αυτό είναι εφικτό. Άλλωστε ο παράγοντας αυτός αποτελεί κομβικό σημείο στη διασφάλιση της βιωσιμότητας και της αειφορίας τόσο του πολιτιστικού αποθέματος όσο και του τόπου ευρύτερα.

Στον ελληνικό νησιωτικό χώρο, ο πιο διαδεδομένος τρόπος ανάπτυξης των νησιωτικών οικονομιών παραμένει ακόμα και σήμερα ο τουρισμός. Παρά τις προκλήσεις που αντιμετώπισαν τα νησιά τα τελευταία χρόνια λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας, η ανάπτυξη και η επένδυση στον τουρισμό συνεχίζεται. Σαφώς το γεγονός αυτό αποδεικνύει τη δυναμική του συγκεκριμένου κλάδου για τις νησιωτικές περιοχές, ωστόσο τα αποτελέσματα της τουριστικής ανάπτυξης έχουν αποδεδειγμένα θετικά και αρνητικά σημεία. Η αλόγιστη και μονόπλευρη ανάπτυξη του τουρισμού μπορεί να αποβεί καταστροφική και να αλλοιώσει σημαντικά το περιβάλλον του νησιού. Τα οικονομικά οφέλη πρέπει να ισορροπούν με την ευημερία των κατοίκων, την αξιοποίηση και όχι εξάντληση των φυσικών πόρων καθώς επίσης να υπάρχουν προοπτικές απασχόλησης πέραν της τουριστικής περιόδου. Κατά συνέπεια, στις περιοχές μελέτης με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε νησιού προωθούνται μοντέλα εναλλακτικού τουρισμού με στόχο τη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης.

Φυσικά για την επιτυχία των παραπάνω δράσεων, ιδιαίτερα σημαντικό παραμένει το κανονιστικό πλαίσιο που θα ρυθμίζει τις δράσεις που θα προκύψουν. Η ολοκλήρωση των Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων κάθε περιοχής για τη ρύθμιση των ορίων των οικισμών τους καθώς και η δημοσίευση ΣΧΟΟΑΠ είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της ανάδειξης του πολιτιστικού αποθέματος, του φυσικού περιβάλλοντος και των παραδοσιακών οικισμών. Οι νέες δράσεις που προτείνονται θα πρέπει να λειτουργούν αρμονικά με τις υφιστάμενες καθώς επίσης η ενημέρωση και ανταλλαγή απόψεων της τοπικής αυτοδιοίκησης με την τοπική κοινωνία πρέπει να συνεχίζονται σε όλες τις φάσεις υλοποίησης των επεμβάσεων.

Τέλος, η τεκμηρίωση των δύο περιοχών που έγινε στα πλαίσια της παρούσας μελέτης πρέπει να εμπλουτιστεί και να αποτελέσει την αφετηρία για τη λεπτομερή καταγραφή και αποτύπωση του πολιτιστικού αποθέματος της Σύμης και του συμπλέγματος της Μεγίστης όπου αυτό δεν κατέστη εφικτό. Η τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει να αναλάβει την αποσαφήνιση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος και τη σύνταξη ειδικών πολεοδομικών μελετών τόσο για τους κηρυγμένους παραδοσιακούς οικισμούς όσο και για οικιστικά σύνολα και περιβάλλοντα που χρήζουν προστασίας. Απώτερος στόχος όλων των ενεργειών είναι η αξιοποίηση των παραδοσιακών οικισμών και του πολιτιστικού αποθέματος με βιώσιμο τρόπο ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις προσέλκυσης μόνιμου πληθυσμού που θα αντισταθμίσει την ερημοποίηση και τα όποια προβλήματα επιφέρει η νησιωτικότητα σε περιοχές όπως αυτές που εξετάστηκαν.

Βιβλιογραφία

1. Κοινοβούλιο, Ε., 2006. *Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την προστασία της ευρωπαϊκής φυσικής, αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της υπαίθρου και των νησιωτικών περιοχών*, Στρασβούργο
2. Κόνσολα, Ν. Ν., 2006. *Πολιτιστική ανάπτυξη και πολιτική*. Αθήνα: Παπαζήσης.
3. Κόνσολα, Ν. Ν., Δεκέμβριος 1995. *Η διεθνής προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
4. Π.Μπιτσάνη, Ε., 2004. *Πολιτισμική διαχείριση και περιφερειακή ανάπτυξη : σχεδιασμός πολιτιστικής πολιτικής και πολιτιστικού προϊόντος*. Αθήνα: Διόνικος.
5. ΥΠΠΟΑ, 2011. *culture.gov.gr*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/view.aspx?IID=3225>
6. Σοφούλης, Κ., 1990. *Για ένα κοινοτικό Πρόγραμμα ανάπτυξης των νησιών*, σ.λ.: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
7. Ε.Ε., Ε. Κ. κ. Σ. τ., 2019. *eur-lex.europa*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0880&from=SL>
8. Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης, 2022. *ΑΠΟΦΑΣΗ "Ένταξη του Έργου με τίτλο «SUB 1.22 - Αποκατάσταση κωδωνοστασίου Ιερού Ναού Αγ. Ιωάννη Προδρόμου στη Σύμη» (κωδικός ΟΠΣ ΤΑ 5161467) στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας."*. [Ηλεκτρονικό] Available at: https://greece20.gov.gr/wp-content/uploads/2022/06/350.-entaxi-ergou_sub1.22_Symi-Ag.Ioannis_16293_5161467.pdf
9. Ελένη Παπαβασιλείου, Ελένη Φαρμακίδου, 2005. *Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Κωνσταντινούπολη*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <http://constantinople.ehw.gr/forms/flLemmaBodyExtended.aspx?lemmald=6899> [Πρόσβαση 07 2021].
10. Επιτροπή, Ε., 1995. *Ευρώπη 2000+Συνεργασία για τη χωροταξία στην Ευρώπη*. Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: Λουξεμβούργο.
11. Βαγιόνα, Α., 1992. *Πολιτιστική Ανάπτυξη και Τοπική Αυτοδιοίκηση*.
12. Βυθούλκα Α., 2022. *Υπό διεκπόνηση διδακτορική διατριβή με θέμα " Η συνεισφορά της ανάδειξης και διαχείρισης του πολιτιστικού αποθέματος με χρήση εφαρμογών ΤΠΕ στην αειφορία λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών της Ελλάδας"*. Αθήνα: Ε.Μ.Π..
13. C. Moulin, P. Boniface, 2001. *outeing Heritage for Tourism: making heritage and cultural tourism networks for socio-economic development*. *International Journal of Heritage Studies* (7:3), pp. 237-248.

14. Chairatudomkul, S., 2008. Cultural Routes as Heritage in Thailand: Case Studies of King Narai's Royal Procession Route and Buddha's Footprint Pilgrimage Route, A Thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree Doctor of Philosophy. *Program of Architectural Heritage Management and Tourism*, p. 23.
15. Commission, E., 1995. *Preservation of the European Architectural Heritage*. Luxemburg, Office for Official Publications of the European Communities.
16. Council of Europe , 2015. Cultural Route Management: from theory to practice. p. 21.
17. Council of Europe, 3.1985. *Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe (ETS No. 121)*. Granada, European Treaty Series-No. 121.
18. Delegou E., Mourgi G., Tsilimantou E., Ioannidis C., Moropoulou A., 2019. A Multidisciplinary Approach for Historic Buildings Diagnosis: The Case Study of the Kaisariani Monastery. *Heritage*, Issue 2, pp. 1211-1232.
19. EC, *culture.ec.europa.eu*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://culture.ec.europa.eu/el/policies/strategic-framework-for-the-eus-cultural-policy>
20. EUROPANOSTRA, [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://www.europanostra.org/organisation/>
21. EX.PO AUS, p., 2016. *Σχεδιασμός της διαχείρισης των Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO Κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη, υλοποίηση και παρακολούθηση των σχεδίων διαχείρισης - με παραδείγματα από ΜΠΚ της Αδριατικής*. Μαυροβούνιο: Κέντρο Συντήρησης και Αρχαιολογίας του Μαυροβουνίου.
22. G.Willis, K., 2014. Chapter 7 - The Use of Stated Preference Methods to Value Cultural Heritage. Στο: *Handbook of the Economics of Art and Culture. Volume 2*. s.l.:Victor A. Ginsburgh, David Throsby, pp. 145-181.
23. ICCROM, [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://www.iccrom.org/about/overview/history>
24. ICOMOS, [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://www.icomos.org/en>
25. International Scientific Committee on Cultural Routes (CIIC) of ICOMOS, 2006. *The ICOMOS Charter on Cultural Routes*. Quebec, Canada, ICOMOS, p. 3.
26. Moropoulou A., Kouli M., Avdelidis N.P., Kourteli Ch., 2000. Preservation Planning As A Tool For A Sustainable Historic City. *The Sustainable City*, Issue WIT press, pp. 327-336.
27. Moropoulou A., Lampropoulos K., Vithoulka A., 2021. The Riverside Roads of Culture as a Tool for the Development of Aitolokarnania. *Heritage*, Issue 4, pp. 3823 -3847.
28. Mudge, M., Ashley, M., & Shroer, C. , 2007. A Digital Future for Cultural Heritage. *Anticipating the Future of the Cultural Past, Proceedings of the XXI International CIPA Symposium*.
29. Museums, I. C. o., *ICOM*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://icom.museum/en/about-us/history-of-icom/>

30. Oikonomopoulou E., Delegou E., Giotopoulou I., Sayas J., Moropoulou A., 22-25 October 2013. *PRINCIPLES OF SPATIAL PLANNING FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT: CREATING AREAS OF OPEN-AIR MUSEUM IN MANI*. Athens, Greece, Conference: 6th International Congress "Science and Technology for the Safeguard of Cultural Heritage in the Mediterranean Basin".
31. Oikonomopoulou E., Delegou E., Sayas J., Moropoulou A., August 2017. An innovative approach to the protection of cultural heritage: The case of cultural routes in Chios Island, Greece. *Journal of Archaeological Science: Reports*, Τόμος 14, pp. 742-757.
32. Shishmanova, M. Valkova, 2015. Cultural tourism in cultural corridors, itineraries, areas and cores networked. *Procedia-Social and Behavioral Sciences (188)*, pp. 246-254.
33. Suarze-Inclan, M. R., 2005. *A new category of heritage for understanding, cooperation and sustainable development; their significance within the macrostructure of cultural heritage; the role of the CIIC of ICOMOS: Principles and methodology*. China, Xi'an, p. 3.
34. UNESCO, I. I. & I., 2013. Managing Cultural World Heritage. *World Heritage Resource Manual*.
35. UNESCO, I. I. & I., 2013. Managing Cultural World Heritage-Chapter 2: Context – managing cultural heritage. Στο: *World Heritage Resource Manual*. Paris: s.n., pp. 12-28.
36. Vythoulka A., Delegou E., Caradimas C., Moropoulou A., 2021. Protection and Revealing of Traditional Settlements and Cultural Assets, as a Tool for Sustainable Development: The Case of Kythera Island in Greece. *Land*, Issue 10, p. 1324.
37. Παπαβασιλείου Ελένη, Α., χ.χ. *Οδυσσεύς*. [Ηλεκτρονικό] Available at: http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=15622 [Πρόσβαση 06 2022].
38. Ψύλλα, Μ., 1998. *Επικοινωνία και Τοπικός Χώρος*. σ.λ.:Τοπική Αυτοδιοίκηση Αποκέντρωση τ.2/1998.
39. Αυγερινού Σ., *Νεώτερες εννοιολογικές προσεγγίσεις της πολιτιστικής κληρονομιάς στα πλαίσια του βιώσιμου χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, Διδακτικές σημειώσεις ΔΠΜΣ "Προστασία Μνημείων ΕΜΠ"*.
40. Γιαννακίδης, Α., 2015. Κεφαλαίο 8 – Οι ψηφιακές τεχνολογίες ως εργαλεία στη διάθεση της τοπικής κοινωνίας . Στο: *Πολιτισμική διαχείριση, τοπική κοινωνία και βιώσιμη ανάπτυξη*. Αθήνα: Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, pp. 134-140.
41. Πούλιος, Ι., 2012. Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτισμικής κληρονομιάς: Ορολογία, έννοια και μοντέλα διαχείρισης. *Αρχαιογνωσία, Τόμος 16*, pp. 321-343.
42. Γοσποδίνη Α., Μ. Η. Ρ. Ε., Μάιος 2007. Διαχείριση αρχιτεκτονικής κληρονομιάς: Η διαχρονική εξέλιξη των πολιτικών στην Ευρώπη και οι νέες προκλήσεις για την Ελλάδα. *αιχώρος*, pp. 146-169.

43. Δρ. Χιωτίνης Νικήτας, Ξ. Σ. Χ. Μ., *Η αρχιτεκτονική της Σύμης*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf> [Πρόσβαση 05 2022].
44. Μαΐστρου Ε., 2011. *Οδηγός για την ανάδειξη και αξιοποίηση κτηρίων ιδιοκτησίας δημοσίου με ιστορική και αρχιτεκτονική αξία, παρουσίαση*.
45. Μαΐστρου Ε., *Η έννοια και οι στόχοι της πολεοδομικής προστασίας από τα μεμονωμένα μνημεία στα ιστορικά σύνολα - νεώτερες αντιλήψεις και πρακτικές - η στρατηγική διαχείρισης, Διδακτικές σημειώσεις ΔΠΜΣ "Προστασία Μνημείων ΕΜΠ"*.
46. Μαΐστρου Ε., *Προστασία και Διαχείριση της ανάπτυξης ιστορικών πόλεων, Διδακτικές σημειώσεις ΔΠΜΣ "Προστασία Μνημείων ΕΜΠ"*.
47. Μαΐστρου Ε., Μάιος 2020. *Διαχείριση περιβάλλοντος για την προστασία και ανάδειξη ιστορικών πόλεων και παραδοσιακών οικισμών, Διδακτικές σημειώσεις ΔΠΜΣ "Προστασία Μνημείων ΕΜΠ"*.
48. Μαΐστρου Ε., Μάιος 2020. *Προστασία & Διαχείριση Ιστορικών πόλεων, Διδακτικές σημειώσεις ΔΠΜΣ "Προστασία Μνημείων ΕΜΠ"*.
49. Μαλλούχου - Tuffano, Φ., 2015. *Προστασία και Διαείριση Μνημείων, Ιστορικές και Θεωρητικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις.
<https://hdl.handle.net/11419/6466>.
50. Μοροπούλου Α., Κωνσταντή Α., *Διαχείριση περιβάλλοντος για την προστασία μνημείων, Διδακτικές σημειώσεις ΔΠΜΣ "Προστασία Μνημείων ΕΜΠ"*.
51. Μοροπούλου Α., Λαμπρόπουλος Κ., *Ο έλεγχος της ποιότητας των υλικών και κατασκευών στη διαχείριση ιστορικών κτηρίων, Διδακτικές σημειώσεις ΔΠΜΣ "Προστασία Μνημείων ΕΜΠ"*.
52. Μοροπούλου Α., 21 Οκτωβρίου 2004. *Επεξεργασίες ΤΕΕ σχετικά με την ολοκληρωμένη συντήρηση και αποκατάσταση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, Ημερίδα ISCARSAH/ICOMOS*. Αθήνα:
53. Μοροπούλου Α., *Ευρωπαϊκή στρατηγική περιβάλλοντος και ανάπτυξης: Η πόλη του αύριο και η πολιτιστική κληρονομιά, Διδακτικές σημειώσεις ΔΠΜΣ "Προστασία Μνημείων ΕΜΠ"*.
54. Μοροπούλου Α., Καρόγλου Μ., *Αειφόρος κατασκευή. Ο ρόλος των υλικών, Ε.Μ.Π. - Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Προστασία Μνημείων"*.
55. Μοροπούλου, Α., 2022. *Αειφόρος Ανάπτυξη Λιγότερο Αναπτυγμένων Περιοχών με τη Δημιουργία Νέων Τουριστικών Πόρων και Προϊόντων μέσω Ανάλυσης, Τεκμηρίωσης, Μοντελοποίησης, Διαχείρισης και Διατήρησης του Πολιτιστικού & Περιβαλλοντικού Αποθέματος με χρήση Εφαρμογών ΤΠΕ*, Αθήνα: Παρουσίαση ερευνητικού προγράμματος ΑΕΙ.
56. Μπαμπινιώτης, Γ., 1998. *Λεξικό τη Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.

Κατάλογος ΦΕΚ & νόμων που αναφέρονται στο κείμενο

ΦΕΚ 61/13.4.1992 Α΄

ΦΕΚ 32/10.2.1981 Α΄

ΦΕΚ 30/25.2.2010 Α΄

ΦΕΚ 153/28.6.2002 Α΄

ΦΕΚ 160/16.10.1986 Α΄

ΦΕΚ 131/22.6.1976 Α΄

ΦΕΚ 153/28.6.2002

ΦΕΚ 153/28.6.2002 Α

ΦΕΚ 124/13.6.1997 Α΄

ΦΕΚ 210/1985 Α΄ .

ΦΕΚ 293/1989 Δ΄

ΦΕΚ 210/18.12.1985 Α΄

ΦΕΚ 79/9.4.2012 Α΄

ΦΕΚ 207/7.10.1999 Α

ΦΕΚ 672/Β/13-8-1979

ΦΕΚ 553/Β/20-6-1980

ΦΕΚ 595/Β/1-7-1980

ΦΕΚ 788/Β/21-8-1980

ΦΕΚ 358/ΑΑΠ/13-8-2008

ΦΕΚ 287/ΑΑΠ/13-9-2012

ΦΕΚ 864/Δ/1987

ΦΕΚ 777/Δ/1991

ΦΕΚ 1009/Δ/2002

ΦΕΚ-594/Δ/78

ΦΕΚ 181/Δ/85

ΦΕΚ 390/Δ/89

Ν. 998/1979

Ν.1416/84

Ν.1416/84

Ν.1416/84

N.2946/2001

N. 3208/03 (άρθρο 10/III/περ. 3)

Αιτιολογική έκθεση του Ν. 4072/2012, διαθέσιμο στο <https://www.e-nomothesia.gr/kat-naytilia-nausiploia/n-4072-2012.html>

Νόμος 3028/2002 : Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.,
διαθέσιμο στο <https://www.e-nomothesia.gr/kat-arxaiotites/n-3028-2002.html>

Νόμος 4072/2012 : Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος - Νέα εταιρική μορφή - Σήματα -
Μεσίτες Ακινήτων - Ρύθμιση θεμάτων ναυτιλίας, λιμένων και αλιείας και άλλες διατάξεις, διαθέσιμο
στο <https://www.e-nomothesia.gr/kat-naytilia-nausiploia/n-4072-2012.html>

Πίνακας Εικόνων

Εικόνα 1 Σχεδιάγραμμα του κύκλου του δομημένου πολιτιστικού περιβάλλοντος.πηγή: https://sdgresources.relx.com/articles/circular-economy-strategies-adaptive-reuse-cultural-heritage-buildings-reduce-environmental	- 22 -
Εικόνα 2 Στρατηγική κυκλικής οικονομίας για την προσαρμοστική επανάχρηση του πολιτιστικού αποθέματος. Πηγή: https://sdgresources.relx.com/articles/circular-economy-strategies-adaptive-reuse-cultural-heritage-buildings-reduce-environmental	- 23 -
Εικόνα 3 Η διαδικασία της βιβλιογραφικής ανασκόπησης στο πλαίσιο της προσαρμοστικής επανάχρησης. Πηγή: https://sdgresources.relx.com/articles/circular-economy-strategies-adaptive-reuse-cultural-heritage-buildings-reduce-environmental	- 24 -
Εικόνα 4 Πίνακας παλαιών ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων	- 33 -
Εικόνα 5 Πίνακας παλαιών ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων	- 34 -
Εικόνα 6 Αφίσα προγράμματος. Πηγή: https://culture.ec.europa.eu/el/creative-europe/about-the-creative-europe-programme	- 37 -
Εικόνα 7 Αφίσα προγράμματος.Πηγή: https://heritage-pro.eu	- 38 -
Εικόνα 8 Η ιδέα ενός ψηφιακού μουσείου. Πηγή: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme	- 41 -
Εικόνα 9 Πρόγραμμα αφίσας. Πηγή: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/9224c3b4-f529-4b48-b21b-879c442002a2_el	- 42 -
Εικόνα 10 Brochure Interreg, εξώφυλλο	- 45 -
Εικόνα 11 Brochure Interreg. περιεχόμενα-δράσεις πολιτισμού	- 46 -
Εικόνα 12 Διάγραμμα πολιτιστικής διαχείρισης. Πηγή: (Πούλιος, 2012)	- 50 -
Εικόνα 13 Η διαδικασία του σχεδίου διαχείρισης. Πηγή: (ΕΧ.ΡΟ ΑΥΣ, 2016).....	- 54 -
Εικόνα 14 Εμπλεκόμενοι φορείς στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. πηγή: https://www.redalyc.org/journal/1936/193666072005/html/	- 63 -
Εικόνα 15 Ο αμφιθεατρικός οικισμός της Σύμης. πηγή: https://www.redalyc.org/journal/1936/193666072005/html/	- 65 -
Εικόνα 16 Χάρτης της Σύμης. πηγή: https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=157180&type=Monument....	- 66 -
Εικόνα 17 Το ανάγλυφο της Σύμης. Πηγή: https://app.gisislands.gr	- 67 -
Εικόνα 18 περιοχή προστασίας NATURA 2000. Πηγή: https://natura2000.eea.europa.eu	- 68 -
Εικόνα 19 Μέσος όρος θερμοκρασιών και βροχοπτώσεων	- 69 -
Εικόνα 20 Καιρός ανά μηνιαίο αριθμό ημερών.....	- 70 -
Εικόνα 21 Μέγιστες θερμοκρασίες ανά μήνα	- 70 -
Εικόνα 22 Ποσά υετού ανά μήνα.....	- 71 -
Εικόνα 23 Ταχύτητα ανέμου ανά μήνα	- 71 -
Εικόνα 24 Ανεμολόγιο	- 72 -
Εικόνα 25 Διάγραμμα χρήσεων γης CORINE. πηγή: https://app.gisislands.gr	- 72 -
Εικόνα 26 πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php	- 73 -
Εικόνα 27πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php	- 74 -
Εικόνα 28πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php	- 75 -
Εικόνα 29πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php	- 76 -
Εικόνα 30πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php	- 77 -
Εικόνα 31 πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php	- 77 -
Εικόνα 32 πηγή: https://www.topoguide.gr/islands/dodekanisa/hiking_on_symi.php	- 78 -

Εικόνα 33 Οικιστική οργάνωση Σύμης. πηγή: https://app.gisislands.gr	- 83 -
Εικόνα 34 Η Σκάλα του οικισμού της Σύμης. Πηγή: https://www.symi.gr/community/oikismoι-choria-tis-symis/	- 83 -
Εικόνα 35: Η εξέλιξη του οικισμού της Σύμης. Με κόκκινο απεικονίζεται το Χωριό και με κίτρινο ο Γιαλός. Πηγή: https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf	- 85 -
Εικόνα 36 Αεροφωτογραφία οικισμού Σύμης. πηγή: http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx	- 86 -
Εικόνα 37 Σχέδιο αναθεώρησης ορίων οικισμού που δεν εφαρμόστηκε	- 87 -
Εικόνα 38 άποψη του Νημποριού	- 87 -
Εικόνα 39 Αεροφωτογραφία οικισμού Εμπορειού. πηγή: http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx	- 88 -
Εικόνα 40 Το Πέδι από ψηλά. Πηγή http://pedi-beach.symi.top-hotels-gr.com/ :	- 89 -
Εικόνα 41 Αεροφωτογραφία οικισμού Πέδι. πηγή: http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx	- 89 -
Εικόνα 42 Αεροφωτογραφία οικισμού Μαραθούνας. πηγή: http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx	- 95 -
Εικόνα 43 Αεροφωτογραφία του Οικισμού Ξίσου. Πηγή: http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx :	- 96 -
Εικόνα 44 Αεροφωτογραφία Οικισμού Ρουκουνιώτη. πηγή: https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr	- 97 -
Εικόνα 45 Αεροφωτογραφία οικιστικού συνόλου Συκίδι. πηγή: http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx :	- 97 -
Εικόνα 46 Η αστική αρχιτεκτονική του Γιαλού. πηγή: https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf	- 98 -
Εικόνα 47 Σχέδια τυπικού μονόσπιτου του Χωριού. πηγή: https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf	- 99 -
Εικόνα 48 περίτεχνες διακοσμητικές λεπτομέρειες στην οροφή.	- 100 -
Εικόνα 49 περίτεχνη διακόσμηση.....	- 100 -
Εικόνα 50 Αδερφομοίρι Βολανάκη.	- 101 -
Εικόνα 51 Οικισμός Σύμης.....	- 101 -
Εικόνα 52 Ξυλόγλυπτη μουσάντρα. πηγή: https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf	- 102 -
Εικόνα 53 Δωμοσκέπαστο ισόγειο μονόχωρο Αιμιλιανού Πετεινάκη.	- 102 -
Εικόνα 54 Τα έντονα χρώματα των σπιτιών της Σύμης. πηγή: https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf	- 103 -
Εικόνα 55 Επιτοίχια ζωγραφικά μοτίβα. πηγή: https://eclass.uniwa.gr/modules/document/file.php/DIAK101/Κείμενα%20N.Χιωτίνη/architecture01.pdf	- 104 -
Εικόνα 56 Αποθήκη Σπόγγων. πηγή: Παπαϊωάννου Αναστασία και Ζαχαριάδη Πολυξένη η «Συστηματική καταγραφή και τεκμηρίωση της προβιομηχανικής και βιομηχανικής κληρονομιάς της νήσου Σύμης».....	- 105 -

Εικόνα 57 Βυρσοδεψείο Κωνσταντόπαιδου. πηγή: Παπαϊωάννου Αναστασία και Ζαχαριάδη Πολυξένη η «Συστηματική καταγραφή και τεκμηρίωση της προβιομηχανικής και βιομηχανικής κληρονομιάς της νήσου Σύμης».	105 -
Εικόνα 58 Χαρακτηριστική ξύλινη οροφή βυρσοδεψείο.	106 -
Εικόνα 59 Εξοπλισμός Βυρσοδεψείου	106 -
Εικόνα 60 Γλύστρα στο Πέδι. πηγή: Παπαϊωάννου Αναστασία και Ζαχαριάδη Πολυξένη η «Συστηματική καταγραφή και τεκμηρίωση της προβιομηχανικής και βιομηχανικής κληρονομιάς της νήσου Σύμης».	107 -
Εικόνα 61 Εξοπλισμός Καμπανοποιείου	107 -
Εικόνα 62 Αύλειος χώρος Καμπανοποιείου	107 -
Εικόνα 63 εσωτερικό Σιδηρουργείου.	108 -
Εικόνα 64 Σιδηρουργείο Βολανάκη. εξωτερική άποψη.	108 -
Εικόνα 65 Πύργος Ρολογιου. πηγή:	119 -
Εικόνα 66 Καμπαναριό. πηγή: https://thesekdromi.gr/ellada/symi/	119 -
Εικόνα 67	120 -
Εικόνα 68 Εσωτερικό Αναγνωστηρίου.	120 -
Εικόνα 69 Η όψη του Δημοτικού Φαρμακείου. πηγή: https://cosmopoliti.com/εξόρμηση-στη-σύμη/	121 -
Εικόνα 70 Ποντικόκαστρο. πηγή: https://www.ellinikoranorama.gr/articles/22/5,6,14,7,23,25/Σύμη.html	122 -
Εικόνα 71 Τα ιστορικά ίχνη στο Μυλοτόπι. Πηγή: https://www.google.com/maps/place/Μύλοι+Σύμης/@36.6156195,27.8439426,15z/data=!4m2!3m1!1s0x0:0x314fe7a74f4cd850?sa=X&hl=el&ved=2ahUKEwitmNag5Ib8AhWP16QKHewwAf8Q_BJ6BAhXEAq	122 -
Εικόνα 72 Η Καλή Στράτα των 500 σκαλιών. πηγή: https://www.allaboutsymi.com/el/περιηγήσεις-διαδρομές/	123 -
Εικόνα 73 Το Ναυτικό Μουσείο στο Γιαλό. πηγή: http://www.wondergreece.gr/v1/el/Perioxes/Symi/Politismos/Moyseia/10324-Naytiko_moyseio	130 -
Εικόνα 74 Αφίσα του Φεστιβάλ του 2015. πηγή: https://madamopoulos.gr/festival-symis-2015/	144 -
Εικόνα 75	160 -
Εικόνα 76 Σύνδεση μονοπατιού με ασφαλτοστρωμένο οδικό δίκτυο.	161 -
Εικόνα 77 Ασφαλτοστρωμένη οδός	161 -
Εικόνα 78 Χρήση corten για σηματοδότηση μονοπατιού.	161 -
Εικόνα 79 Η Καλή Στράτα και τα κτίρια ενδιαφέροντος. Πηγή χάρτη ως υπόβαθρο: Σιδέρη Ειρήνη, Καλή Στράτα: ίχνη του ενδιάμεσου σε μια διαδρομή της Σύμης, προπτυχιακή ερευνητική εργασία, ΕΜΠ, 2021	162 -
Εικόνα 80 Το έντονο λουλακί χρώμα και στην Καλή Στράτα. πηγή: https://gr.pinterest.com/pin/kali-strata-symi--208924870183373574/	163 -
Εικόνα 81 Ερειπωμένο αρχοντικό στην Καλή Στράτα	163 -
Εικόνα 82 ction mapping με εικόνες από την ιστορία της πόλης στην Piazza Jacopo della Quercia of Siena, Τοσκάνη, Ιταλία (2016), πηγή : https://www.barco.com/en/customer-stories/2017/	164 -
Εικόνα 83 ction mapping με εικόνες από την ιστορία της πόλης στην Piazza Jacopo della Quercia of Siena, Τοσκάνη, Ιταλία (2016), πηγή : https://www.barco.com/en/customer-stories/2017/	164 -

Εικόνα 84	Ερειπωμένο Συμιακό σπίτι. Προσωπική επεξεργασία.....	165 -
Εικόνα 85	άποψη του Κορδονιού. Πηγή: https://www.kathimerini.gr/k/travel/980805/kastellorizo-akritiki-goiteia/	171 -
Εικόνα 86	Χάρτης νησιωτικού Συμπλέγματος Μεγίστης. πηγή: https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el	172 -
Εικόνα 87	Ανάγλυφο Καστελλορίζου. πηγή: https://app.gisislands.gr	173 -
Εικόνα 88	Προστατευμένες περιοχές NATURA 2000.πηγή: https://natura2000.eea.europa.eu -	175 -
Εικόνα 89	μέσος όρος θερμοκρασιών και βροχοπτώσεων	176 -
Εικόνα 90	καιρός ανά μηνιαίο αριθμό ημερών.....	177 -
Εικόνα 91	μέγιστες θερμοκρασίες ανά μήνα.....	177 -
Εικόνα 92	ποσά υετού	178 -
Εικόνα 93	ταχύτητα ανέμου.....	179 -
Εικόνα 94	Ανεμολόγιο	179 -
Εικόνα 95	Χρήσεις γης Corine. πηγή: https://app.gisislands.gr	180 -
Εικόνα 96	Ο οικισμός της Μεγίστης το δειλινό. πηγή: https://www.travel.gr/explore/kastellorizo-to-kosmopolitiko-nisi-to/	188 -
Εικόνα 97	Χάρτης επεξεργασίας ΕΜΠ στο πλαίσιο του μαθήματος 5α όπου απεικονίζεται ο ιστός του οικισμού. πηγή: http://5a.arch.ntua.gr/project/7458/12550	189 -
Εικόνα 98	Αεροφωτογραφία του οικισμού της Μεγίστης. πηγή: http://gis.ktimanet.gr/wms/ktbasemap/default.aspx	190 -
Εικόνα 99	το Παλαιόκαστρο από μακριά. πηγή: https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=palaiokastro	200 -
Εικόνα 100	Χάρτης αρχαίας ακρόπολης. https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=palaiokastro... -	200 -
Εικόνα 101	Μουσείο στο Κονάκι. πηγή: http://odysseus.culture.gr/h/1/gh152.jsp?obj_id=3466 -	201 -
Εικόνα 102	Κάστρο Αγ.Νικολάου. πηγή: https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=kastellorizo..... -	202 -
Εικόνα 103	αρχική απεικόνιση του Κάστρου του Αγ.Νικολάου.πηγή: https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=kastellorizo	203 -
Εικόνα 104	ο Λυκιακός τάφος κάτω από το Κάστρο	204 -
Εικόνα 105	Ο μητροπολιτικός ναός εξωτερικά. πηγή: http://wikimaria.org/34617293/el/Μητροπολιτικός-Ναός-Αγίου-Κωνσταντίνου-Ελένης	204 -
Εικόνα 106	Το πλάτωμα της Μητρόπολης με την Σαντράπεια Σχολή. πηγή: https://rpanlos.com/2021/10/18/καστελλοριζο-και-συμπλεγμα-μεγιστης/	205 -
Εικόνα 107	η Δημοτική Αγορά στο Κορδόνι του Λιμανιού.πηγή: http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=9982	206 -
Εικόνα 108	ο ημιυπαίθριος χώρος της Δημοτικής Αγοράς. πηγή: http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=9982	206 -
Εικόνα 109	Το Τέμενος στο Λιμάνι.	206 -
Εικόνα 110	Αφίσα του Φεστιβάλ.πηγή: https://beyondborders.gr	214 -
Εικόνα 111	Προβολή Ντοκιμαντέρ στο Λιμάνι. πηγή: https://beyondborders.gr	215 -
Εικόνα 112	Χάρτης μονοπατιών Καστελλορίζου. Πηγή: μελέτη ΥΠΕΝ-ΟΦΥΠΕΚΑ.....	221 -
Εικόνα 113	Διαγραμματικός Χάρτης Καστελλορίζου αναδιάταξης λιμένων	225 -
Εικόνα 114	Ισοβαθείς Μεγίστης. πηγή: στοιχεί ΙΤΕ στο πλαίσιο του καινοτόμου προγράμματος ΑΕΙ .-	226 -
Εικόνα 115	Προτεινόμενη σύνδεση πλατωμάτων οικισμού	227 -

Εικόνα 116 Φωτιστικά led στον δημόσιο χώρο της Πλατείας Ελευθερίας στην πόλη Szczecinek της Πολωνίας, με 42% εξοικονόμηση ενέργειας για τη δαπάνη φωτισμού & κατ' επέκταση σημαντική μείωση των δημοσίων δαπανών.	- 228 -
Εικόνα 117 η αρχική μορφή της Σχολής.....	- 230 -
Εικόνα 118 η Σχολή Σταματίου μετά την Πυρκαγιά	- 230 -

Τεχνική έκθεση σηματοδοτημένων πεζοπορικών διαδρομών στη νήσο Σύμη

A. ΓΕΝΙΚΑ

A1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ-ΘΕΣΗ ΕΡΓΟΥ

Στα πλαίσια της παρούσας ερευνητικής εργασίας συντάσσεται η ακόλουθη Τεχνική Έκθεση με περιοχή μελέτης τη νήσο Σύμη σε όλη τη γεωγραφική της έκταση.

Αντικείμενο της παρούσας τεχνικής έκθεσης είναι η καταγραφή των τεχνικών χαρακτηριστικών (μήκος, υψομετρικές διαφορές, χρόνοι πορείας, βαθμός δυσκολίας κλπ.) των πεζοπορικών διαδρομών που πληρούν τις προδιαγραφές (ασφάλεια, φυσικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον -μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς κλπ.) προκειμένου να ενταχθούν σε ένα δίκτυο σηματοδοτημένων πεζοπορικών διαδρομών.

Η παρούσα τεχνική έκθεση δύναται να αξιοποιηθεί στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος ΑΕΙ «Αειφόρος Ανάπτυξη λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών με την δημιουργία νέων τουριστικών πόρων και προϊόντων μέσω ανάλυσης, τεκμηρίωσης, μοντελοποίησης, διαχείρισης και διατήρησης πολιτιστικού αποθέματος με χρήση εφαρμογών ΤΠΕ», ώστε να εμπλουτιστεί σε συνεργασία με τις τοπικές τεχνικές υπηρεσίες και να δημιουργηθεί ένα αρχείο με τις προτεινόμενες θέσεις (συντεταγμένες ΕΓΣΑ) τοποθέτησης υλικών σήμανσης των πεζοπορικών διαδρομών, το είδος και τις ποσότητες των υλικών σήμανσης καθώς και με τις προτεινόμενες εργασίες που θα αναφερθούν στη συνέχεια.

A.2. ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Οι πεζοπορικές διαδρομές που εξετάζει η παρούσα τεχνική έκθεση κινούνται ως επί το πλείστο σε υφιστάμενα μονοπάτια και υφιστάμενους δημόσιους δρόμους. Επιπροσθέτως προτείνεται η επέκταση των υφισταμένων στα σημεία όπου κρίνεται αναγκαίο για να εμπλουτιστούν ή να δημιουργηθούν πολιτιστικές διαδρομές στις οποίες δύναται να ενταχθούν σημαντικά μνημεία. Σε αυτά τα σημεία θα πρέπει κατόπιν αυτοψίας να επισημανθούν οι οριστικές θέσεις αφού εξεταστεί η καταλληλότητα τους επί τόπου. Σε ότι αφορά τα υφιστάμενα, θα γίνει βελτίωση της βατότητας σε σημεία που κρίνεται απαραίτητο με τη μορφή ήπιων έργων απομάκρυνσης οχλούσας βλάστησης ή εμποδίων (πχ. χαλίκια και μεγάλες πέτρες) από το κατάστρωμα των μονοπατιών, και την τοποθέτηση διακριτικής αλλά ευδιάκριτης σήμανσης.

A.3. ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Το έργο για το οποίο συντάσσεται η παρούσα Τεχνική Έκθεση προτείνεται στα πλαίσια ενός ευρύτερου πλαισίου ενεργειών που έχουν ως στόχο την προσέλκυση επισκεπτών στη Σύμη από την Ελλάδα και το εξωτερικό, οι οποίοι ενδιαφέρονται για την πλέον δημοφιλή μορφή εναλλακτικού τουρισμού που είναι η πεζοπορία. Με δεδομένο ότι η πεζοπορία γίνεται καλύτερα την άνοιξη και το φθινόπωρο που δεν υπάρχουν οι υψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού, άμεση συνέπεια θα είναι και η επέκταση της τουριστικής περιόδου στη Σύμη κατά πέντε μήνες περίπου (Απρίλιο, Μάιο, Ιούνιο, Οκτώβριο και Νοέμβριο).

Επιπλέον, το δίκτυο θα λειτουργήσει υποστηρικτικά στην ανάδειξη της ιστορίας του νησιού, των σημαντικών μνημείων της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς της Σύμης, των οικισμών των οποίων η αρχιτεκτονική παρουσιάζει αξιόλογο ενδιαφέρον και τέλος θα είναι ένα σημαντικό έργο και για τον τοπικό πληθυσμό αφού θα βελτιωθούν οι προσβάσεις σε κομβικά σημεία του νησιού.

ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

Οι προτεινόμενες προς σηματοδότηση πεζοπορικές διαδρομές που αναλύει η παρούσα Τεχνική Έκθεση αποτυπώνονται συνοπτικά και συγκεντρωτικά στον παρακάτω χάρτη. Προτείνεται ο διαχωρισμός τους σε

υφιστάμενες πεζοπορικές διαδρομές και προτεινόμενες πολιτιστικού (διαδρομές «Μιχαήλιδες-Σωτήρηδες», «Παναγίες Σύμης») & ιστορικού ενδιαφέροντος (προϊστορία της Σύμης, Πελασγικά και Αρχαία ίχνη). Στις τέσσερις προτεινόμενες διαδρομές, υφιστάμενα μονοπάτια ενώνονται και συνδέονται με το οδικό δίκτυο δημιουργώντας ένα δίκτυο

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ: 12, 8 υφιστάμενες | 4 προτεινόμενες
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΜΗΚΟΣ ΔΙΚΤΥΟΥ: 166,6 χλμ.

Β. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ-ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

Β1. ΑΣΦΑΛΕΙΑ – ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Όλες οι προτεινόμενες για σηματοδότηση πεζοπορικές διαδρομές κρίνονται ασφαλείς και δεν διέρχονται από επικίνδυνα σημεία όπως άκρες γκρεμών, ορθοπλαγιές με σαθρούς βράχους, σημεία με πολύ μεγάλη κλίση κλπ. Σε σχέση με το βαθμό δυσκολίας, κατόπιν αναζήτησης των διαδρομών σε διαδικτυακούς πεζοπορικούς οδηγούς με ευρεία χρήση και αξιολόγηση των πληροφοριών, οι διαδρομές ανήκουν, με βάση την κατηγοριοποίηση που αναφέρεται στο άρθρο 5 της Υπουργικής Απόφασης 151344/165/18-01-2017, στην κατηγορία ΕΥΚΟΛΗ EASY (αφορά σε μονοπάτια εύκολης διέλευσης, με επαρκές πλάτος και ομαλή κλίση. Κατάλληλα για όλες τις ηλικίες και φυσικές καταστάσεις) και ΜΕΤΡΙΑ MEDIUM (αφορά σε μονοπάτια μετρίου βαθμού δυσκολίας διέλευσης, κατάλληλα για ενήλικους, με μέτρια έως καλή φυσική κατάσταση. Οι απότομες αλλαγές στην κλίση είναι λίγες (ανηφόρα / κατηφόρα), και μικρό μήκος της πορείας γίνεται σε στενό ή τραχύ έδαφος).

Στόχος αυτής της επιλογής είναι να δημιουργηθεί ένα δίκτυο ελκυστικών σηματοδοτημένων διαδρομών απευθυνόμενο στην πλειοψηφία των επισκεπτών.

Από το προτεινόμενο έργο εξαιρείται ως σηματοδοτημένη πεζοπορική διαδρομή αυτή της Αμαξιτής, ωστόσο είναι άξια αναφοράς λόγω της ιστορικότητας που παρουσιάζει όπως θα επισημανθεί και στη συνέχεια.

ΑΡΙΘΜΗΣΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	ΔΙΑΔΡΟΜΗ	ΜΗΚΟΣ	ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ
1	Όρμος Φανερωμένης – Οικισμός Πανορμίτη	2,4 χλμ.	ΕΥΚΟΛΗ
2	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίας Μαρίνας	2,0 χλμ.	ΜΕΤΡΙΑ
3	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίου Νικολάου	1,6 χλμ.	ΕΥΚΟΛΗ
4	Κότικα – Άγιος Αιμιλιανός	4,7 χλμ.	ΜΕΤΡΙΑ
5	Νερά – Άγιος Νικόλαος	2,0 χλμ.	ΕΥΚΟΛΗ
6	Οικισμός Σύμης – Φάρος Κούτσουμπας	3,5 χλμ.	ΜΕΤΡΙΑ
7	Νερά – Ορμός Νανούς	2,4 χλμ.	ΜΕΤΡΙΑ
8	Οικισμός Σύμης – Άγιος Φανούριος – Τολί – Γυαλός	14,2 χλμ.	ΜΕΤΡΙΑ
9	Μιχαήλιδες-Σωτήρηδες	36,60 χλμ.	ΜΕΤΡΙΑ
10	Παναγίες Σύμης	26,0 χλμ.	ΜΕΤΡΙΑ
11	Προϊστορία της Σύμης	37,6 χλμ.	ΕΥΚΟΛΗ
12	Πελασγικά και αρχαία ίχνη	33,60 χλμ.	ΜΕΤΡΙΑ

B2. ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΒΑΘΜΟΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ

Οι προτεινόμενες για σηματοδότηση πεζοπορικές διαδρομές διασχίζουν τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, με θέα προς τη θάλασσα, μέσα στο πυκνό κυπαρισσόδασος, στους παραδοσιακούς οικισμούς με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που ο καθένας παρουσιάζει και δίνουν τη δυνατότητα στον περιπατητή να περιπλανηθεί τόσο στο φυσικό τοπίο του νησιού όσο και στον παραδοσιακό ιστό ανάμεσα σε κτίσματα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και σε σημαντικά αξιοθέατα όπως σημεία αρχαιολογικού ενδιαφέροντος (κηρυγμένα μνημεία), ξωκλήσια, μοναστήρια, το κάστρο-ακρόπολη του νησιού, σημεία της ακτογραμμής με ιδιαίτερη ομορφιά, κλπ.

Με βάση το άρθρο 4 της Υπουργικής Απόφασης 151344/165/18-01-2017, στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το είδος της πεζοπορικής διαδρομής.

Όπως παρατηρούμε οι δύο κατηγορίες που επικρατούν είναι τα μονοπάτια αναψυχής (Ε) δηλαδή αυτά που απευθύνονται σε πεζοπόρους και φυσιολάτρες που επιθυμούν κυρίως να εξερευνήσουν μία περιοχή και να απολαύσουν τη φύση και τα εκπαιδευτικά θεματικά μονοπάτια (L) που απευθύνονται σε επισκέπτες που επιθυμούν να γνωρίσουν και να ενημερωθούν για το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον μιας περιοχής.

Μπορεί να ενσωματώνουν στη διαδρομή τους ιδιαίτερα φυσικά και πολιτιστικά στοιχεία όπως τοπία, ρέματα, αρχαιολογικούς χώρους, παλιά πέτρινα γεφύρια, μοναστήρια, εκκλησίες κ.λπ. Μπορεί επίσης να είναι μονοπάτια που συνδέονται με ιδιαίτερες παραδοσιακές παραγωγικές διαδικασίες (π.χ. μονοπάτια κρασιού, μονοπάτια καπνού, τα μονοπάτια της ελιάς κ.λπ.). Σε κάποιες περιπτώσεις ο προορισμός είναι ένα πολιτιστικό δρώμενο (π.χ. πανηγύρι, φεστιβάλ κ.λπ.) και σε κάποιες άλλες πολιτιστικό χαρακτηριστικό αποτελεί το ίδιο το μονοπάτι (ιστορικό μονοπάτι, καλντερίμι κ.λπ.). Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν και τα εκπαιδευτικά μονοπάτια που προορίζονται για τη μελέτη της φύσης (φυτά, δέντρα, κύκλος νερού, ερπετά, έντομα, πουλιά, αλληλεξάρτηση ειδών, διατροφική αλυσίδα, γεωλογικοί σχηματισμοί, γεωμορφολογία, κ.λπ.).

ΑΡΙΘΜΗΣΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	ΔΙΑΔΡΟΜΗ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ
1	Όρμος Φανερωμένης – Οικισμός Πανορμίτη	ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
2	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίας Μαρίας	ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
3	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίου Νικολάου	ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
4	Κότικα – Άγιος Αιμιλιανός	ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
5	Νερά – Άγιος Νικόλαος	ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
6	Οικισμός Σύμης – Φάρος Κούτσουμπας	ΑΝΑΨΥΧΗΣ
7	Νερά – Όρμος Νανούς	ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
8	Οικισμός Σύμης – Άγιος Φανούριος – Τολί – Γυαλός	ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ

9	Μιχαήλιδες-Σωτήρηδες	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
10	Παναγίες Σύμης	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
11	Προϊστορία της Σύμης	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
12	Πελασγικά και αρχαία ίχνη	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ

B3. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΜΟΝΟΠΑΤΙΩΝ

Στη Σύμη διασώζεται ένα πυκνό δίκτυο μονοπατιών που χρησιμοποιούσαν σε παλαιότερες εποχές οι χωρικοί τόσο για τις γεωργικές τους δραστηριότητες αλλά και για τις θρησκευτικές δραστηριότητες μιας και πολλές από τις διαδρομές προς τους ναούς της Παναγίας αλλά και των Μιχαήλιδων-Σωτήρηδων αποτελούν φυσικά μονοπάτια λόγω της λατρείας που υπάρχει στο νησί λόγω παράδοσης. Οι προτεινόμενες για σηματοδότηση πεζοπορικές διαδρομές αξιοποιούν στο μεγαλύτερο βαθμό πολλά από τα παλιά αυτά μονοπάτια δίνοντας έτσι την ευκαιρία στον περιπατητή να γνωρίσει την ιδιαίτερη περιβαλλοντική και πολιτιστική ταυτότητα του νησιού.

B4. ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ ΜΕ ΟΜΟΡΟ ΔΙΚΤΥΟ

Σε ότι αφορά τις προς σηματοδότηση διαδρομές υπάρχει άμεση συσχέτισή τους με το υφιστάμενο οδικό δίκτυο του νησιού κυρίως για τις προτεινόμενες. Όπως φαίνεται και στον χάρτη που συνοδεύει την παρούσα τεχνική έκθεση οι πεζοπορικές διαδρομές έχουν ως αφετηρία ή/και τερματισμό τους σημεία του οδικού δικτύου, καθιστώντας έτσι εύκολη είτε την πρόσβαση με όχημα στην αφετηρία είτε την πρόσβαση οχήματος στον τερματισμό για την περισυλλογή των πεζοπόρων.

B5. ΓΡΑΜΜΙΚΕΣ – ΚΥΚΛΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Βάσει του άρθρου 3 της Υπουργικής Απόφασης 151344/165/18-01-2017, οι διαδρομές ταξινομούνται στον παρακάτω πίνακα βάσει του είδους και της πορείας της διαδρομής.

ΑΡΙΘΜΗΣΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	ΔΙΑΔΡΟΜΗ	ΕΙΔΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ
1	Όρμος Φανερωμένης – Οικισμός Πανορμίτη	ΜΙΚΡΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ
2	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίας Μαρίνας	ΜΙΚΡΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ
3	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίου Νικολάου	ΜΙΚΡΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ
4	Κότικα – Άγιος Αιμιλιανός	ΜΙΚΡΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ
5	Νερά – Άγιος Νικόλαος	ΜΙΚΡΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ
6	Οικισμός Σύμης – Φάρος Κούτσουμπας	ΜΙΚΡΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ
7	Νερά – Όρμος Νανούς	ΜΙΚΡΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ
8	Οικισμός Σύμης – Άγιος Φανούριος – Τολί – Γυαλός	ΜΙΚΡΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΚΥΚΛΙΚΗ

9	Μιχαήλιδες-Σωτήρηδες	ΜΕΓΑΛΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ
10	Παναγίες Σύμης	ΜΕΓΑΛΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ
11	Προϊστορία της Σύμης	ΜΕΓΑΛΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ
12	Πελασγικά και αρχαία ίχνη	ΜΕΓΑΛΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ

B7. ΣΗΜΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

ΑΡΙΘΜΗΣΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	ΔΙΑΔΡΟΜΗ	ΣΗΜΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ
1	Όρμος Φανερωμένης – Οικισμός Πανορμίτη	Παραλία Φανερωμένης Ι.Ν. Παναγιάς Φανερωμένης Ι.Μ. Μιχαήλ Πανορμίτη Οικισμός Πανορμίτη Βραχώδες ακρωτήριο Πανορμίτη
2	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίας Μαρίνας	Ι.Ν. Μιχαήλ Αυλακιώτης Βυσοδεψείο Κωνσταντοπαίδου
3	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίου Νικολάου	Ι.Ν. Μιχαήλ Αυλακιώτης
4	Κότικα – Άγιος Αιμιλιανός	Ι.Μ. Αγ. Αναργύρων Ι.Ν. Θεολόγου Πυργόσχημα κτίσματα Μαρόνι Παραλία Μαρόνι Ι.Ν. Άγιου Φιλήμων Ι.Ν. Αγίου Αιμιλιανού Παραλία Αγίου Αιμιλιανού
5	Νερά – Άγιος Νικόλαος Κεφαλής	Ι.Ν. Άγιου Προκόπιου Ι.Ν. «Παναίδι» Ι.Ν. «Σταυρός του πολέμου» Ι.Ν. Άγιου Νικήτα Ι.Ν. Άγιος Νικόλαος Κεφαλής
6	Οικισμός Σύμης – Φάρος Κούτσουμπας	Κηρυγμένα μνημεία οικισμού Σύμης Μύλοι Ποντικόκαστρο Φάρος Κούτσουμπας
7	Νερά – Ορμός Νανούς	Ι.Ν. Αγίας Μαρίνας Νεράς Ι.Ν. Αγίου Ιωάννη Νεράς Ι.Ν. Παναγιάς Στρατερής Ι.Ν. Άγιου Παντελεήμων Παραλία Νανούς Κυπαρισσόδασος NATURA 2000 GR4210025

8	Οικισμός Σύμης – Άγιος Φανούριος – Τολί – Γυαλός	<p>Πλατεία συλλόγου με Δημοτικό φαρμακείο, κτίριο αγοράς κλπ. Καλή Στράτα Παναγιά Ξισιώτισσα Οικισμός ρουκουινιώτη Καθολική παναγία Παραδοσιακός οικισμός Εμπορείου Βασιλική Νημπορείου Δώδεκα Σπήλια Κτίριο πολιτικού Γ. Γενηματά Μέσα Παναϊδι Μέσα Σωτήρης Ι. ναός Αγ.Ειρήνης Μιχαήλ Κουρκουνιώτης Καμπανοποιείο ΝΟΣ παραλία Γλύστρες Χαρανίου Πύργος Ρολογιού Γυαλός Αναγνωστήριο αίγλη</p>
9	Μιχαήλιδες-Σωτήρηδες	<p>Κυπαρισσόδασος NATURA 2000 GR4210025 Ι.Ν. Μιχαήλ Κουρκουνιώτη Καμπανοποιείο Ι.Ν. «Μιχαηληδάκια» Ι.Ν. Μέσα Σωτήρη Ι.Ν. Σωτήρη Μεγάλου Ι.Ν. Σωτήρη Μικρού Δώδεκα Σπηλιά Ι.Ν. Μιχαήλ Ρουκουινιώτη Ι.Ν. Μιχαήλ Περιμπιώτη Ι.Ν. Μιχαήλ Αυλακιώτη Ι.Ν. Μιχαήλ Κοκκιμήδης Ι.Ν. Μιχαήλ Καϊλιώτης Ι.Ν. Μιχαήλ Κουρκουνιώτη Πατητήρια Ι.Ν. Μιχαήλ Πανορμίτη</p>
10	Παναγίες Σύμης	<p>Ι.Ν. Παναγιάς Αληθινής Ι.Ν. Παναγιάς Ελεημονήτριας Ι.Ν. Παναγιά του Κάστρου Ι.Ν. «Μέσα Παναϊδι» Ι.Ν. «Ξισιώτισσα» Ι.Ν. «Μυρταριώτισσα» Ι.Ν. Παναγιάς Ζωοπηγής Ι.Ν. Παναγιά Χαμές Ι.Ν. Καμπιώτισσας Ι.Ν. «Παναϊδι» Ι.Ν. Στρατερής</p>

		I.N. Φανερωμένης
11	Προϊστορία της Σύμης	Βραχώδες Ακρωτήριο Πανορμίτη Νησίδα Σεσκλί Δαφνί Πανορμίτη Σταυρός του Πολέμου Βαρούχα Άγιος Παντελεήμων Νανού Τζέρες Σταφυλόκαμπος Τολί Νότια πλευρά Κάστρου Δρακούντα
12	Πελασγικά και αρχαία ίχνη	Αγ. Ιωάννης Γυαλού Ποντικόκαστρο Κάστρο Οικισμού Δρακούντα Θεολόγος Πυργόσχημα Κτίσματα στο Μαρόνι Αγ. Αιμιλιανός Βαρούχα Βραχώδες Ακρωτήριο Πανορμίτη Σταυρός του Πολέμου Τζέρες Τολί Αγ. Παντελεήμων Λυγλη Τσουγγριά

B8. ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΜΗΚΟΣ – ΚΛΙΣΕΙΣ - ΤΜΗΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται για κάθε προτεινόμενη προς σηματοδότηση πεζοπορική διαδρομή το συνολικό μήκος, η διάρκεια της πεζοπορίας (h=ώρες / min=λεπτά της ώρας), η συνολική υψομετρική διαφορά ανάβασης, η συνολική υψομετρική διαφορά κατάβασης, το υψόμετρο αφετηρίας και το υψόμετρο τερματισμού.

Ο υπολογισμός του χρόνου πορείας στις προτεινόμενες πεζοπορικές διαδρομές έχει γίνει με τον κανόνα του Langmuir, που προσεγγίζει με το βέλτιστο τρόπο το ρεαλιστικό χρόνο πορείας του μέσου πεζοπόρου και καθορίζεται από τις εξής παραμέτρους:

- Μέση ταχύτητα πεζοπόρου σε επίπεδο έδαφος: 3,9 km/h (65 m/min)
- Πρόσθετος χρόνος πορείας +60min για κάθε 500 μέτρα ανάβασης (+ 6min για κάθε 50 m υψομετρικής διαφοράς/ανάβασης)
- Πρόσθετος χρόνος πορείας +20min για κάθε 600 μέτρα κατάβασης σε βουνοπλαγιά με κλίση μεγαλύτερη από 20ο (+ 2min για κάθε 60 m υψομετρικής διαφοράς/κατάβασης)
- Συντομότερος χρόνος πορείας -20min για κάθε 600 μέτρα κατάβασης σε βουνοπλαγιά με ήπια κλίση (- 2min για κάθε 60 m υψομετρικής διαφοράς/κατάβασης)
- Πρόσθετος χρόνος πορείας +15min για κάθε 2 ώρες πορείας (καθυστέρηση λόγω φυσικής

κόπωσης σε μεγάλες διαδρομές)

Στον πίνακα που ακολουθεί αναφέρεται ο καθαρός χρόνος πορείας, χωρίς δηλαδή να έχουν ληφθεί υπόψιν οι στάσεις ξεκούρασης (που είναι διαφορετικές για τον κάθε πεζοπόρο και καθορίζονται από ένα πολύ ευρύ φάσμα παραγόντων), οι στάσεις για αναψυχή, φωτογράφιση, παρατήρηση αξιοθέατων, φαγητό, ανάγνωση χάρτη, παρεκκλίσεις από τη διαδρομή για οποιοδήποτε λόγο, καθώς και καθυστερήσεις λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών.

ΑΡ. ΔΙΑΔ.	ΔΙΑΔΡΟΜΗ	ΜΗΚΟΣ	ΣΥΝ. ΑΝΑΒΑΣΗ	ΣΥΝ. ΚΑΤΑΒΑΣΗ	ΥΨΟΜ. ΑΦΕΤΗΡΙΑ	ΥΨΟΜ. ΤΕΡΜ.	ΚΑΘΑΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΠΟΡΕΙΑΣ
1	Όρμος Φανερωμένης – Οικισμός Πανορμίτη	2,4 χλμ.	93μ.	61μ.	33μ.	54μ.	0h 45min.
2	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίας Μαρίνας	2,0 χλμ.	62μ.	60μ.	14μ.	18μ.	0h 40min.
3	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίου Νικολάου	1,6 χλμ.	0μ.	26μ.	23μ.	0μ.	0h 30min.
4	Κότικα – Άγιος Αιμιλιανός	4,7 χλμ.	124μ.	326μ.	208μ.	0μ.	1h 55min
5	Νερά – Άγιος Νικόλαος Κεφαλής	2,0 χλμ.	43μ.	332μ.	474μ.	185μ.	0h 45min
6	Οικισμός Σύμης – Φάρος Κούτσουμπας	3,5 χλμ.	196μ.	216μ.	95μ.	83μ.	1h 20min.
7	Νερά – Ορμός Νανούς	2,4 χλμ.	0μ.	420μ.	413μ.	0μ.	1h 05min.
8	Οικισμός Σύμης – Άγιος Φανούριος – Τολί – Γυαλός	14,2 χλμ.			91μ.	9μ.	7h 20min.
9	Μιχαήλιδες-Σωτήρηδες	36,60 χλμ.					1h 10min. με αυτοκίνητο
10	Παναγίες Σύμης	26,0 χλμ.					1h 15min. με αυτοκίνητο
11	Προϊστορία της Σύμης	37,6 χλμ.					1h 20min. με αυτοκίνητο
12	Πελασγικά και αρχαία ίχνη	33,60 χλμ.					2h 25min. με αυτοκίνητο

Β9. ΕΛΕΓΧΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Όλες οι προτεινόμενες πεζοπορικές διαδρομές διέρχονται από κοινόχρηστους δημόσιους δρόμους και μονοπάτια που έχουν τεθεί σε κοινόχρηστη χρήση για τη διέλευση πεζών. Ο παρακάτω πίνακας σημειώνει τις πεζοπορικές διαδρομές που διέρχονται από περιοχή Natura 2000, από περιοχή ΤΙΦΚ (Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους) ή άλλη προστατευόμενη περιοχή ΖΕΠ (Ζώνες Ειδικής Προστασίας) σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία (ν.3937/2011).

ΑΡΙΘΜΗΣΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	ΔΙΑΔΡΟΜΗ	ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
1	Όρμος Φανερωμένης – Οικισμός Πανορμίτη	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623 ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
2	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίας Μαρίνας	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623 ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
3	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίου Νικολάου	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623 ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
4	Κότικα – Άγιος Αμιλιανός	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623 ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
5	Νερά – Άγιος Νικόλαος Κεφαλής	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623 ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
6	Οικισμός Σύμης – Φάρος Κούτσουμπας	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623 ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
7	Νερά – Όρμος Νανούς	Κυπαρισσόδασος NATURA 2000 GR4210025
8	Οικισμός Σύμης – Άγιος Φανούριος – Τολί – Γυαλός	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623 ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
9	Μιχαήλιδες-Σωτήρηδες	Κυπαρισσόδασος NATURA 2000 GR4210025
10	Παναγιές Σύμης	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623 ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
11	Προϊστορία της Σύμης	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623 ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
12	Πελασγικά & αρχαία ίχνη	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623 ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05

Γ. ΑΝΑΛΥΣΗ

Γ.1. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Γ.1.1 Γεωλογία

Το μεγαλύτερο τμήμα των Δωδεκανήσων (πλην της Ρόδου, της Καρπάθου, της Κάσου και της Σύμης) ανήκουν στην Υποπελαγονική Ζώνη. Περιοχή των Λυκιακών καλυμμάτων που αναπτύσσεται στο μεγαλύτερο τμήμα των νησιών της Δωδεκανήσου εκτός των νησιών της Ρόδου και Καρπάθου. Συναντώνται ασβεστόλιθοι, φλύσχη και νεογενείς αποθέσεις.

Το έδαφος των νησιών στα Δωδεκάνησα είναι άγονο και πετρώδες. Το 42% της συνολικής έκτασης είναι πεδινό, το 26% ημιορεινό και το 32% ορεινό. Ποτάμια δεν υπάρχουν στα Δωδεκάνησα, παρ' όλο που έχουν άφθονα νερά σε χειμάρρους και ρυάκια. Πολλά από τα νησιά των Δωδεκανήσων είναι ηφαιστειογενή και ως

εκ τούτου διαθέτουν σημαντικές ποσότητες ορυκτού πλούτου. Στα νησιά της Δωδεκανήσου συνήθη πετρώματα είναι οι ασβεστόλιθοι και ο φλύσχης.

Γ.1.2 Τοπογραφία

Η περιοχή μελέτης περιλαμβάνει πεδινές και ημιορεινές εκτάσεις με ποικίλες κλίσεις, ποικίλες εκθέσεις, και υψόμετρα που κυμαίνονται από 0 μ. έως 494 μ.

Πίνακας τοπογραφικών χαρακτηριστικών των προτεινόμενων πεζοπορικών διαδρομών.

ΑΡΙΘΜΗΣΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	ΔΙΑΔΡΟΜΗ	ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
1	Οικισμός Πανορμίτη - Όρμος Φανερωμένης	Το υψόμετρο της συγκεκριμένης διαδρομής κυμαίνεται από 7 έως 117μ. Η διαδρομή είναι γραμμική με αφετηρία τον κόλπο του Πανορμίτη.
2	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίας Μαρίνας	Το υψόμετρο της συγκεκριμένης διαδρομής κυμαίνεται από 0 έως 57μ. Η διαδρομή είναι γραμμική με αφετηρία τον οικισμό Πέδι
3	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίου Νικολάου	Το υψόμετρο της συγκεκριμένης διαδρομής κυμαίνεται από 0 έως 50μ. Η διαδρομή είναι γραμμική με αφετηρία τον οικισμό Πέδι
4	Κότικα – Άγιος Αιμιλιανός	Το υψόμετρο της συγκεκριμένης διαδρομής κυμαίνεται από 0 έως 294μ. Η διαδρομή είναι γραμμική με αφετηρία την Ι.Μ. Αγ. Αναργύρων μετά τον οικισμό Ρουκουνιώτη
5	Νερά – Άγιος Νικόλαος Κεφαλής	Το υψόμετρο της συγκεκριμένης διαδρομής κυμαίνεται από 175 έως 494μ. Η διαδρομή είναι γραμμική με αφετηρία τον κόλπο του Πανορμίτη.
6	Οικισμός Σύμης – Φάρος Κούτσουμπας	Το υψόμετρο της συγκεκριμένης διαδρομής κυμαίνεται από 53 έως 215μ. Η διαδρομή είναι γραμμική με αφετηρία τον οικισμό της Σύμης και συγκεκριμένα τη συνοικία του Χωριού.
7	Νερά – Όρμος Νανούς	Το υψόμετρο της συγκεκριμένης διαδρομής κυμαίνεται από 0 έως 448μ. Η διαδρομή είναι γραμμική με αφετηρία την Παναγιά τη Στρατερή στην περιοχή της Νεράς με διακλάδωση από το οδικό δίκτυο.
8	Οικισμός Σύμης – Άγιος Φανούριος – Τολί – Γυαλός	Το υψόμετρο της συγκεκριμένης διαδρομής κυμαίνεται από 9 έως 300μ. Η διαδρομή είναι κυκλική με αφετηρία τον οικισμό της Σύμης
9	Μιχαήλιδες-Σωτήρηδες	Το υψόμετρο της συγκεκριμένης διαδρομής κυμαίνεται από 15 έως 460μ. Η διαδρομή είναι κυρίως οδική με αφετηρία τον κόλπο του Πανορμίτη, κατεύθυνση προς τον Εμπορείο με ποικίλες διακλαδώσεις

10	Παναγίες Σύμης	Το υψόμετρο της συγκεκριμένης διαδρομής κυμαίνεται από 20 έως 460μ. Η διαδρομή είναι κυρίως οδική με αφετηρία το Παναϊδι στον Εμπορειό και νότια, κατεύθυνση προς τον όρμο της Φανερωμένης
11	Προϊστορία της Σύμης	Το υψόμετρο της διαδρομής ποικίλει. Η διαδρομή είναι ενοποιητική συνεπώς ο επισκέπτης μπορεί να την ερευνήσει από διάφορες τοποθεσίες.
12	Πελασγικά & αρχαία ίχνη	Το υψόμετρο της διαδρομής ποικίλει. Η διαδρομή είναι ενοποιητική συνεπώς ο επισκέπτης μπορεί να την ερευνήσει από διάφορες τοποθεσίες.

Τα χαρακτηριστικά του τοπίου, της χλωρίδας & πανίδας, το καθεστώς προστασίας του νησιού καθώς και οι υφιστάμενες υποδομές του, αναλύονται στην αναγνώριση της περιοχής μελέτης στο κεφάλαιο 4.1 για το νησί της Σύμης, το οποίο είναι αναπόσπαστο κομμάτι της παρούσας τεχνικής έκθεσης.

Γ.2 ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ

Στην περιοχή μελέτης λόγω του μεγάλου μήκους των μονοπατιών συναντώνται δασικές εκτάσεις, αγροτικές εκτάσεις, βοσκοτόπια και οικισμοί. Στην συνέχεια παρατίθενται πίνακας Χρήσεων Γης για κάθε διαδρομή χρησιμοποιώντας πληροφορίες από το Corine 2018.

ΑΡΙΘΜΗΣΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	ΔΙΑΔΡΟΜΗ	ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ
1	Όρμος Φανερωμένης – Οικισμός Πανορμίτη	Το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής διέρχεται από σκληροφυλλική βλάστηση και τμήματα αυτού διέρχονται από δάσος κωνοφόρων
2	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίας Μαρίνας	Το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής διέρχεται από σύνθετα συστήματα καλλιέργειας και τμήματα αυτού διέρχονται από φυσικούς βοσκότοπους
3	Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίου Νικολάου	Το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής διέρχεται από σύνθετα συστήματα καλλιέργειας και τμήματα αυτού διέρχονται από φυσικούς βοσκότοπους
4	Κότικα – Άγιος Αιμιλιανός	Το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής διέρχεται από φυσικούς βοσκότοπους και τμήματα αυτού διέρχονται από γη που καλύπτεται με σημαντικές εκτάσεις φυσικής βλάστησης
5	Νερά – Άγιος Νικόλαος Κεφαλής	Το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής διέρχεται από μεταβατικές δασώδεις θαμνώδεις εκτάσεις και τμήματα αυτού

		διέρχονται από οδικό δίκτυο και γειτνιάζουσα γη
6	Οικισμός Σύμης – Φάρος Κούτσουμπας	Το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής διέρχεται από σκληροφυλλική βλάστηση και τμήματα αυτού διέρχονται από διακεκομμένη αστική δόμηση
7	Νερά – Ορμός Νανούς	Το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής διέρχεται από γη που καλύπτεται με σημαντικές εκτάσεις φυσικής βλάστησης και τμήματα αυτού διέρχονται από οδικό δίκτυο και γειτνιάζουσα γη
8	Οικισμός Σύμης – Άγιος Φανούριος – Τολί – Γυαλός	Το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής διέρχεται από από γη που καλύπτεται με σημαντικές εκτάσεις φυσικής βλάστησης και τμήματα αυτού διέρχονται από διακεκομμένη αστική δόμηση και εκτάσεις με αραιή βλάστηση
9	Μιχαήλιδες-Σωτήρηδες	Το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής διέρχεται από και τμήματα αυτού διέρχονται από
10	Παναγίες Σύμης	Το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής διέρχεται από σκληροφυλλική βλάστηση και τμήματα αυτού διέρχονται από δάση κωνοφόρων, εκτάσεις με αραιή βλάστηση και γη που καλύπτεται με σημαντικές εκτάσεις φυσικής βλάστησης
11	Προϊστορία της Σύμης	Το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής διέρχεται από σκληροφυλλική βλάστηση και τμήματα αυτού διέρχονται από δάση κωνοφόρων, εκτάσεις με αραιή βλάστηση και γη που καλύπτεται με σημαντικές εκτάσεις φυσικής βλάστησης
12	Πελασγικά & αρχαία ίχνη	Το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής διέρχεται από σκληροφυλλική βλάστηση και τμήματα αυτού διέρχονται από δάση κωνοφόρων, εκτάσεις με αραιή βλάστηση και γη που καλύπτεται με σημαντικές εκτάσεις φυσικής βλάστησης

Δ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ

Για τη δημιουργία του προτεινόμενου δικτύου σηματοδοτημένων πεζοπορικών διαδρομών στη Σύμη προτείνονται οι εξής εργασίες:

- Βελτίωση της βατότητας των μονοπατιών που περιλαμβάνει εργασίες καθαρισμού οχλούσας βλάστησης, εργασίες εξομάλυνσης του καταστρώματος των μονοπατιών, καθώς και εργασίες διαμόρφωσης των πρανών όπου αυτό απαιτείται.

- Σήμανση των πεζοπορικών διαδρομών με υλικά σήμανσης όπως ξύλινοι πάσσαλοι, ξύλινες ενημερωτικές πινακίδες, μεταλλικές πινακίδες-χάρτες, μεταλλικά πινακίδια αρίθμησης, μεταλλικά πινακίδια κατεύθυνσης, μεταλλικά ενημερωτικά πινακίδια επικουρικές βραχοσημάνσεις με μπογιά όπου αυτό απαιτείται, αισθητήρες NFC (Near Field Communication) και μεγάλες ενημερωτικές πινακίδες-χάρτες.
- Σήμανση σημείων ενδιαφέροντος (κηρυγμένα μνημεία, τοπία φυσικού κάλλους, είδη χωρίδας & πανίδας, διασταυρώσεις μονοπατιών προς παραλίες) με όμοια υλικά με τα παραπάνω.

Σαν έργο αναφοράς, ανάδειξης και επεμβάσεων τοπιακού ενδιαφέροντος προτείνεται το βραβευμένο έργο tudela – cap de creus στην Ισπανία.

Δ.1 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΒΑΤΟΤΗΤΑΣ ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΟΧΛΟΥΣΑΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ

Η βασική εργασία που εκτελείται για τη βελτίωση της βατότητας των προς σηματοδότηση μονοπατιών, είναι ο καθαρισμός της οχλούσας βλάστησης. Αυτή η εργασία εκτελείται κυρίως με εργαλεία χειρός όπως χειροπρίονα, κλαδευτήρια, κασμάδες και τσάπες. Όπου χρειάζεται, χρησιμοποιούνται βενζινοκίνητα εργαλεία όπως μικρό αλυσοπρίονο, ψαλίδι μπορντούρας, και χορτοκοπτικό μεσηνέζας. Δεν χρησιμοποιούνται χημικές ουσίες (ζιζανιοκτόνα) για τον καθαρισμό των αγριόχορτων.

Η εργασία καθαρισμού οχλούσας βλάστησης εκτελείται με μεγάλη επιμέλεια έτσι ώστε να αποδίδει ένα φυσικό αποτέλεσμα, χωρίς να είναι ορατή στα μάτια του πεζοπόρου, κατά το δυνατόν, η επέμβαση στο τοπίο.

Δεν κόβονται υγιή δέντρα ή δενδρίλια. Όλα τα κομμένα κλαδιά και αγριόχορτα θρυμματίζονται σε μικρά κομμάτια και διασκορπίζονται στο δάσος, έξω από το οπτικό πεδίο των πεζοπόρων, όπου θα μετατραπούν σε οργανική ύλη, ή μεταφέρονται σε νόμιμους χώρους απόθεσης

Ανάλογα με την πυκνότητα της βλάστησης, οι εργασίες καθαρισμού είναι κωδικοποιημένες σε τρία επίπεδα: B1 (Βλάστηση 1), B2 (Βλάστηση 2) και B3 (Βλάστηση 3).

Δ.1.1. ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΕΛΑΦΡΙΑΣ ΟΧΛΟΥΣΑΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ (ΕΡΓΑΣΙΑ “B1”)

Πρόκειται για κλάδεμα της κώμης χαμηλών θάμνων που εμποδίζουν τη διέλευση των πεζοπόρων σε ένα μονοπάτι, καθώς και καθαρισμό χαμηλής βλάστησης, κυρίως αγριόχορτων όπως τσουκνίδες, γαϊδουράγκαθα, ξερόχορτα κλπ, που σκεπάζουν το κατάστρωμα του μονοπατιού. Ο καθαρισμός γίνεται με τσάπα ή με βενζινοκίνητο χορτοκοπτικό σε περίπτωση πυκνών αγριόχορτων, και το κλάδεμα της κώμης των θάμνων με χειροπρίονα και κλαδευτήρια. Επίσης, γίνονται κλαδεύσεις (με εργαλεία χειρός όπως χειροπρίονα και κλαδευτήρια) σε μεμονωμένα κλαδιά δέντρων που εμποδίζουν την άνετη και ασφαλή διέλευση των πεζοπόρων. Τέλος, γίνεται «τριμάρισμα» σπασμένων ή κομμένων κλαδιών που προεξέχουν ως αιχμές από τους κορμούς των δέντρων και αποτελούν κίνδυνο τραυματισμού για τους διερχόμενους.

Δ.1.2. ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΟΧΛΟΥΣΑΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ ΜΕΣΗΣ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑΣ (ΕΠΙΠΕΔΟ “B2”)

Πρόκειται για καθαρισμό πυκνής βλάστησης που δυσκολεύει τη διέλευση σε ένα μονοπάτι, όταν αυτό πάψει να χρησιμοποιείται – ή δεν χρησιμοποιείται συχνά - από ανθρώπους ή ζώα. Εκριζώνονται θάμνοι ύψους έως 150 cm, κόβονται κλαδιά δέντρων ένθεν και ένθεν του μονοπατιού που συμπλέκονται μεταξύ τους και δημιουργούν δυσκολίες διέλευσης, καθώς και μεγάλα αγριόχορτα που σκεπάζουν το κατάστρωμα του μονοπατιού. Τα κλαδιά των δέντρων που εμποδίζουν τη διέλευση κλαδεύονται σύρριζα στον κορμό των δέντρων, μέχρι ύψους 2,00 – 2,20 m. Σε περίπτωση δενδριλίων που έχουν φυτρώσει καταμεσής του μονοπατιού, δεν εκριζώνονται αλλά απλώς κλαδεύονται έτσι ώστε να μην εμποδίζουν τη διέλευση των πεζοπόρων, και παράλληλα μετατοπίζεται ελαφρώς προς το πλάι το ίχνος του μονοπατιού – εφόσον το επιτρέπει το ανάγλυφο της περιοχής - ώστε να αφήσει το δενδρίδιο να μεγαλώσει ανενόχλητο.

Δ.1.3. ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑΣ (ΕΡΓΑΣΙΑ “B3”)

Πρόκειται για καθαρισμό πολύ πυκνής βλάστησης που δυσκολεύει πολύ τη διέλευση, ή φράζει ολοκληρωτικά το μονοπάτι, όπως πυκνές συστάδες βάτων, χαμηλά κλαδιά δέντρων σε σημεία πυκνού δάσους, μεγάλοι θάμνοι ύψους πάνω από 150 cm που έχουν φουντώσει καταμεσής του μονοπατιού και το έχουν φράξει, και ψηλά αγριόχορτα που κλείνουν κάθε πέρασμα. Σε αυτό το επίπεδο καθαρισμού τεμαχίζονται και απομακρύνονται πεσμένοι κορμοί δέντρων που φράζουν το μονοπάτι ή δυσκολεύουν τη διέλευση.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΕΞΟΜΑΛΥΝΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΡΩΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΟΝΟΠΑΤΙΩΝ

Η άλλη βασική εργασία που εκτελείται για τη βελτίωση της βατότητας των μονοπατιών είναι ο καθαρισμός του καταστρώματος των μονοπατιών από χαλαρές πέτρες και η εξομάλυνση των ανωμαλιών και εμποδίων που δυσχεραίνουν τη βάδιση. Όλες οι εργασίες εκτελούνται με τα χέρια και με εργαλεία χειρός όπως αξίνες, φτυάρια, τσουγκράνες, τσάπες. **Δεν χρησιμοποιούνται εκσκαπτικά μηχανήματα, εκρηκτικά, ή άλλα μηχανικά μέσα.**

Δεν διαπλατώνονται τα μονοπάτια. Διατηρείται το υπάρχον, φυσικό πλάτος του κάθε μονοπατιού. Σε περίπτωση που έχει σκεπαστεί όλο το μονοπάτι από πέτρες και φερτές ύλες, ο καθαρισμός γίνεται στο ελάχιστο απαιτούμενο για ασφαλή διέλευση πλάτους των 80-90 cm.

Ανάλογα με το βαθμό του προβλήματος, οι εργασίες εξομάλυνσης του καταστρώματος των μονοπατιών είναι κωδικοποιημένες σε τρία επίπεδα: K1 (Κατάστρωμα 1), K2 (Κατάστρωμα 2) και K3 (Κατάστρωμα 3).

Δ.1.4. Ήπιος καθαρισμός και διαμόρφωση καταστρώματος (Εργασία “K1”)

Πρόκειται για εργασίες ήπιας παρέμβασης και καθαρισμού σε τμήματα του μονοπατιού όπου υπάρχουν χαλαρές πέτρες ή άλλα εμπόδια. Απομακρύνονται τα πεσμένα και σαπισμένα φύλλα που σκεπάζουν το μονοπάτι, μικρά κλαδιά, μεμονωμένες χαλαρές πέτρες και άλλα μικροεμπόδια. Οι μεγάλες πέτρες τοποθετούνται σε σειρά στο πλάι του μονοπατιού προκειμένου να οριοθετήσουν με σαφήνεια το ίχνος του.

Δ.1.5. Μέσης βαρύτητας καθαρισμός και διαμόρφωση καταστρώματος (Εργασία “K2”)

Πρόκειται για εργασίες διαμόρφωσης σε μονοπάτια με σοβαρά προβλήματα βατότητας στο κατάστρωμά τους, εξαιτίας μεγάλου όγκου χαλαρών πετρών που σχεδόν το σκεπάζουν, βαθιών

νεροφαγωμάτων και αποσαθρώσεων. Απομακρύνονται με τα χέρια όλες οι μεγάλες χαλαρές πέτρες που έχουν κυλίσει στο κατάστρωμα του μονοπατιού. Οι μεγάλες πέτρες τοποθετούνται σε σειρά στο πλάι του μονοπατιού προκειμένου να οριοθετήσουν με σαφήνεια το ίχνος του. Το κατάστρωμα του μονοπατιού «χτενίζεται» με τσουγκράνες για να απομακρυνθούν οι μικρότερες χαλαρές πέτρες και τα χαλίκια, τα οποία σπρώχνονται προς το χαμηλότερο πρηνές προκειμένου να μην ξανακυλήσουν στο μονοπάτι. Τα βαθιά νεροφαγώματα σκεπάζονται με χαλίκια και χαλαρές πέτρες από τη γύρω περιοχή και διαμορφώνονται κανάλια απορροής που οδηγούν τα όμβρια ύδατα έξω από το μονοπάτι. Σε σημεία με αποσάθρωση του εδάφους χτίζονται μικρά αναλημματικά τείχη με ξηρολιθοδομή και γίνεται πλήρωση του σημείου με χώμα και πέτρες από τη γύρω περιοχή.

Δ.1.6. Βαρύς καθαρισμός και διαμόρφωση μονοπατιού (Εργασία “Κ3”)

Πρόκειται για εργασίες διαμόρφωσης σε μονοπάτια με σοβαρά προβλήματα βατότητας στο κατάστρωμά τους, όπως χαλαρές πέτρες σε ιδιαίτερα μεγάλη πυκνότητα, τμήματα του μονοπατιού που διέρχονται από χαλικοπλαγιές (σάρες), σημεία με έντονη διάβρωση όπως νεροφαγώματα, τμήματα φραγμένα από καταπτώσεις ξερολιθιών κ.λπ.

Όπου χρειάζεται, γίνονται εργασίες αποκατάστασης του καταστρώματος του μονοπατιού σε τμήματα όπου αυτό έχει χαθεί σχεδόν ολοσχερώς κάτω από επιχώσεις. Η αποκατάσταση γίνεται με έγκωμα σε πλάτος 60-80 cm, με ελαφρά κλίση περίπου 5% προς τα κατάντη για την απορροή των ομβρίων υδάτων, και με σταθεροποίηση της τομής με κατασκευή αντερείσματος στα κατάντη του μονοπατιού με ξηρολιθοδομή. Σε τμήματα του μονοπατιού με μεγάλη κλίση (μεγαλύτερη από 30 μοίρες) διαμορφώνονται σκαφτά σκαλοπάτια.

Δ.2 ΣΗΜΑΝΣΗ ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

Η σήμανση είναι ένα σύνολο από εργασίες που εκτελούνται και υλικά που τοποθετούνται στις πεζοπορικές διαδρομές, προκειμένου ο πεζοπόρος να μπορεί να ακολουθήσει μία πεζοπορική διαδρομή χωρίς να χάνεται, με ασφάλεια και άνεση, χωρίς την ανάγκη να χρησιμοποιήσει χάρτη ή να ρωτήσει κάποιον για τη σωστή πορεία. Επίσης, είναι υλικά που δίνουν στον πεζοπόρο ακριβή πληροφόρηση για τον προορισμό μιας πεζοπορικής διαδρομής, το χρόνο πορείας και την απόσταση προς τον τελικό προορισμό και προς ενδιάμεσους προορισμούς, το βαθμό δυσκολίας, τη συνολική ανάβαση/κατάβαση, κ.λπ.

Η σήμανση γίνεται σύμφωνα με τις προδιαγραφές που έχουν οριστεί με την Υ.Α. 151344/165 (ΦΕΚ 206/Β/30-01-2017) του ΥΠΕΝ, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα, προκειμένου να εξυπηρετεί τους παρακάτω στόχους:

- Τον προσανατολισμό του περιπατητή, δημιουργώντας έτσι το απαραίτητο αίσθημα ασφάλειας στον επισκέπτη, επιτρέποντάς του να προγραμματίζει την πορεία του. Οι πινακίδες παρέχουν πλήρη πληροφόρηση όπως ενδεικτικός χρόνος πορείας, χιλιομετρικές αποστάσεις, προορισμός, αριθμός διαδρομής, και ευκρινές βέλος κατεύθυνσης.
- Την πληροφόρηση και εκπαίδευση του περιπατητή
- Την παροχή πληροφοριών για βασικούς κανόνες συμπεριφοράς
- Την προειδοποίηση για πιθανούς κινδύνους

Η σηματοδότηση μιας πεζοπορικής διαδρομής γίνεται πάντα αμφίδρομα, έτσι ώστε να καθοδηγείται ο πεζοπόρος και προς τις δύο κατευθύνσεις: από την αφετηρία προς τον τερματισμό και από τον τερματισμό προς την αφετηρία για τις γραμμικές διαδρομές, και δεξιόστροφα ή

αριστερόστροφα για τις κυκλικές διαδρομές. Τα προτεινόμενα υλικά και εργασίες για τη σήμανση των πεζοπορικών διαδρομών είναι τα παρακάτω.

Δ.2.1 Ψηλός ξύλινος πάσσαλος (στύλος)

Ο ψηλός ξύλινος πάσσαλος (στύλος) που προτείνεται είναι από τροπική αφρικανική ξυλεία Niangon. Πρόκειται για ένα ξύλο με εξαιρετικές φυσικές και μηχανικές ιδιότητες, που το καθιστούν ιδανικό υλικό για σήμανση μονοπατιών. Δοκιμές που πραγματοποιήθηκαν από το Centre Technique Forestier Tropical (CTFT) επιβεβαιώνουν ότι το Niangon είναι εξαιρετικά ανθεκτικό ακόμη και στο πιο υγρό περιβάλλον, με πολύ καλή ελαστικότητα και υψηλή μηχανική αντοχή. Με συμπληρωματική επεξεργασία εμποτισμού με ειδικά προστατευτικά βερνίκια, το ξύλο αυτό καθίσταται απρόσβλητο από το σαράκι και άλλα είδη ξυλοφάγων εντόμων.

Η ξυλεία Niangon που προτείνεται φέρει την πιστοποίηση FSC (Forest Stewardship Council, www.fsc.org) που διασφαλίζει ότι πρόκειται για ξυλεία που παράγεται με πρακτικές βιώσιμης δασικής διαχείρισης, σε συμμόρφωση με ένα παγκόσμια αναγνωρισμένο οικολογικό, κοινωνικό και οικονομικό πρότυπο. Επειδή πρόκειται για ξυλεία από διαχειριζόμενα δάση, ενδέχεται να παρατηρηθεί έλλειψη διαθεσιμότητας του Niangon από την αγορά κατά περιόδους. Στην περίπτωση που δεν είναι διαθέσιμη η ξυλεία Niangon κατά την περίοδο εκτέλεσης του έργου σηματοδότησης των πεζοπορικών διαδρομών, θα χρησιμοποιηθεί άλλη ξυλεία παρόμοιου τύπου, με παρόμοια χαρακτηριστικά.

Ο ψηλός ξύλινος πάσσαλος (στύλος) έχει πλευρές 10 x 5 cm, και μήκος 220 cm. Έχει υποστεί πλήρη κατεργασία που περιλαμβάνει αποφλοιώση, πλάνισμα και εφαρμογή δύο στρώσεων συντηρητικού βερνικιού εμποτισμού, διάτρηση της βάσης του για την εφαρμογή των χαλύβδινων ράβδων οπλισμού, και επάλειψη της βάσης (στο τμήμα των 50 cm που πακτώνεται στο έδαφος) με προστατευτικό ασφαλικό στεγανωτικό γαλάκτωμα.

Ο ψηλός ξύλινος πάσσαλος (στύλος) τοποθετείται στις αφετηρίες των μονοπατιών και στις κρίσιμες διασταυρώσεις. Επάνω του στερεώνεται (με ανοξειδωτες βίδες και βιομηχανική ξυλόκολα) μία ή περισσότερες ξύλινες ενημερωτικές πινακίδες (δες παρακάτω Δ.2.3), η μικρή ενημερωτική πινακίδα-χάρτης (δες παρακάτω Δ.2.4) στα σημεία που προβλέπεται, και ο αισθητήρας NFC (δες παρακάτω Δ.2.9) στα σημεία που προβλέπεται.

Ο ψηλός ξύλινος πάσσαλος (στύλος) πακτώνεται στο έδαφος, μέσα σε λάκκο διαμέτρου 50 cm και βάθους 40-50 cm. Η πάκτωση γίνεται με μια στρώση μεγάλων λίθων στη βάση του λάκκου, πλήρωση του λάκκου με σκυρόδεμα κατηγορίας έως C16/20 (όγκου 0,06m³ ανά λάκκο/πάσσαλο), και μια τελική στρώση λίθων στο πάνω μέρος του λάκκου. Στη βάση του πασσάλου εφαρμόζονται διαμπερώς δύο χαλύβδινοι ράβδοι οπλισμού (μπετόβεργες) διαμέτρου 8 mm και μήκους 30 cm, καθώς και τέσσερις χαλύβδινοι ράβδοι οπλισμού (μπετόβεργες) διαμέτρου 8 mm και μήκους 60 cm ακτινωτά γύρω από το λάκκο πάκτωσης, για πλάγια ήλωση.

Δ.2.2 Κοντός ξύλινος πάσσαλος

Έχει ακριβώς τα ίδια χαρακτηριστικά και έχει υποστεί την ίδια κατεργασία με τον ψηλό ξύλινο πάσσαλο (στύλο), με τη διαφορά ότι το μήκος του είναι 120 cm. Τοποθετείται στις διασταυρώσεις, σε σημεία όπου δεν υπάρχουν άλλες φυσικές επιφάνειες (βράχοι) για την τοποθέτηση των σημάτων κατεύθυνσης, και επάνω του βιδώνονται και επικολλούνται δύο – λόγω αμφίδρομης σηματοδότησης - μεταλλικά πινακίδια αρίθμησης (δες παρακάτω Δ.2.5), δύο μεταλλικά πινακίδια βέλους κατεύθυνσης (δες παρακάτω Δ.2.6), και ο μικροπεξεργαστής NFC (δες παρακάτω Δ.2.9) στα σημεία που προβλέπεται.

Ο κοντός πάσσαλος πακτώνεται στο έδαφος, μέσα σε λάκκο διαμέτρου 50 cm και βάθους 35- 40 cm. Η πάκτωση γίνεται με μια στρώση μεγάλων λίθων στη βάση του λάκκου, πλήρωση του λάκκου με σκυρόδεμα κατηγορίας έως C16/20 (όγκου 0,055m³ ανά λάκκο/πάσσαλο), και μια τελική στρώση λίθων στο πάνω μέρος του λάκκου. Στη βάση του πασσάλου εφαρμόζονται διαμπερώς δύο χαλύβδινοι ράβδοι οπλισμού (μπετόβεργες) διαμέτρου 8 mm και μήκους 30 cm, καθώς και τέσσερις ράβδοι οπλισμού (μπετόβεργες) διαμέτρου 8 mm και μήκους 60 cm ακτινωτά γύρω από το λάκκο πάκτωσης, για πλάγια ήλωση.

Δ.2.3 Ξύλινη ενημερωτική πινακίδα

Η ξύλινη ενημερωτική πινακίδα που προτείνεται είναι κατασκευασμένη από κόντρα πλακέ θαλάσσης πάχους 20 mm, ελάχιστων διαστάσεων 35x22 cm και μέγιστων διαστάσεων 35x30 cm (ανάλογα με την έκταση των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στην κάθε πινακίδα), με εσώγλυφη πυρογραφική εγχάραξη των πληροφοριών με laser σε βάθος 1mm. Στην πινακίδα γίνεται εφαρμογή τριών στρώσεων συντηρητικού βερνικιού εμποτισμού. Τα στοιχεία που αναγράφονται στις ξύλινες πινακίδες πληροφοριών είναι τα εξής:

- Ο αριθμός της πεζοπορικής διαδρομής, χαραγμένος σε τετράγωνο πλαίσιο με μαύρο περίγραμμα και κόκκινο φόντο.
- Το όνομα του τελικού προορισμού και τα ονόματα των ενδιάμεσων προορισμών, στα ελληνικά και τα αγγλικά
- Οι χιλιομετρικές αποστάσεις ως τον τελικό προορισμό και τους ενδιάμεσους προορισμούς.
- Οι χρόνοι πορείας που απαιτούνται για την άφιξη στον τελικό προορισμό και σε καθέναν από τους ενδιάμεσους προορισμούς.
- Το βέλος που υποδεικνύει την κατεύθυνση προς τον τελικό προορισμό και τους ενδιάμεσους προορισμούς.
- Το διεθνές σύμβολο του πεζοπόρου, που υποδηλώνει ότι πρόκειται για πεζοπορική διαδρομή.

Οι ξύλινες πινακίδες πληροφοριών στερεώνονται στους ψηλούς ξύλινους πασσάλους με δύο βίδες inox marine 5x50 mm και ισχυρή βιομηχανική ξυλόκολλα.

Δ.2.4 Μικρή ενημερωτική πινακίδα-χάρτης

Πρόκειται για πινακίδα διαστάσεων 35 x 22 cm. Το υλικό της είναι αλουμίνιο πάχους 1 mm. Η αποτύπωση των πληροφοριών γίνεται με ψηφιακή εκτύπωση UV ανθεκτική στις εξωτερικές συνθήκες. Το φύλλο αλουμινίου στερεώνεται σε ξύλινη πλάτη-φορέα κατασκευασμένη από κόντρα πλακέ θαλάσσης πάχους 20 mm στην οποία έχει γίνει εφαρμογή τριών στρώσεων συντηρητικού βερνικιού εμποτισμού. Η μεταλλική πινακίδα και καλύπτεται με προστατευτική διαφανή μεμβράνη POF (Protective Overlay Film) για την προστασία του από τους βανδαλισμούς (επιτρέπει τον καθαρισμό της πινακίδας από μαρκαδόρους, σπρέι κ.λπ. με την χρήση κατάλληλου διαλυτικού, χωρίς να καταστρέφεται το μελάνι της μεταξοτυπίας). Η στερέωση της μεταλλικής πινακίδας πάνω στην ξύλινη πλάτη γίνεται με έξι βίδες inox marine 30x16 και εποξική κόλλα, και η στερέωση της ξύλινης πλάτης-φορέα πάνω στον ξύλινο πάσσαλο γίνεται με δύο βίδες inox marine 5x60 και με βιομηχανική ξυλόκολλα.

Στην πινακίδα είναι τυπωμένος ο χάρτης της πεζοπορικής διαδρομής, στον οποίο σημειώνεται η αφετηρία και ο τελικός προορισμός της πεζοπορίας και όλοι οι ενδιάμεσοι προορισμοί, τα τοπωνύμια της περιοχής, οι οικισμοί, το βασικό οδικό δίκτυο και τα αξιοθέατα της διαδρομής, σε γεωφυσικό φόντο με ισοϋψείς καμπύλες. Σημειώνονται τα υψόμετρα των γειτονικών κορυφών, οι ρεματιές και η ακτογραμμή. Στην πινακίδα-χάρτη που τοποθετείται στον αρχικό ξύλινο πάσσαλο

στην αφετηρία της διαδρομής, σημειώνονται και άλλες χρήσιμες πληροφορίες για τον πεζοπόρο όπως η συνολική ανάβαση / συνολική κατάβαση της διαδρομής, και το υψομετρικό προφίλ της (μηκοτομή). Σημειώνεται με έντονα κόκκινα στοιχεία το σημείο στο οποίο βρίσκεται ο πεζοπόρος, με την ένδειξη «ΒΡΙΣΚΕΣΤΕ ΕΔΩ». Όλα τα ονόματα και οι πληροφορίες είναι γραμμένα στα ελληνικά και τα αγγλικά.

Δ.2.5 Μεταλλικό πινακίδιο αρίθμησης διαδρομής

Είναι το υλικό σήμανσης που αποτυπώνει την αρίθμηση της κάθε πεζοπορικής διαδρομής, καθώς και το λογότυπο του δικτύου ή/και του φορέα υλοποίησης. Τοποθετείται πάνω στους κοντούς ξύλινους πασσάλους (στις διασταυρώσεις των μονοπατιών) σε συνδυασμό με το μεταλλικό πινακίδιο βέλους κατεύθυνσης, ή μόνο του πάνω σε σταθερές επιφάνειες όπως βράχοι, ξερολιθιές, ξύλινοι στύλοι της ΔΕΗ ή του ΟΤΕ, κ.λπ., ως επιβεβαιωτική σήμανση στον πεζοπόρο ότι βρίσκεται στο σωστό δρόμο.

Δεν βιδώνονται πινακίδια αρίθμησης πάνω σε ιστορικά και αρχαιολογικά μνημεία, τοίχους ναών και μοναστηριών, ή επιφάνειες που αποτελούν ιδιοκτησίες χωρίς την έγγραφη άδεια του ιδιοκτήτη. Μεταλλικά πινακίδια πάνω σε κορμούς δέντρων βιδώνονται μόνο κατ' εξαίρεση, σε διασταυρώσεις μονοπατιών όπου δεν υπάρχει καμμία άλλη διαθέσιμη κατάλληλη επιφάνεια, είναι τεχνικά αδύνατη ή οικονομικά ασύμφορη η τοποθέτηση ξύλινου πασσάλου, και δεν υπάρχει ούτε η δυνατότητα βραχοσήμανσης.

Η πυκνότητα τοποθέτησής του ως επιβεβαιωτική σήμανση καθορίζεται από τις ιδιαίτερες συνθήκες του κάθε μονοπατιού και από τις διαθέσιμες επιφάνειες στήριξης. Η ελάχιστη απόσταση μεταξύ δύο επιβεβαιωτικών μεταλλικών πινακιδίων αρίθμησης διαδρομής είναι τα 15 m, και η μέγιστη απόσταση είναι τα 150 m.

Έχει διαστάσεις 5x10 cm και είναι κατασκευασμένο από αλουμίνιο πάχους 1 mm, με τρίχρωμη εκτύπωση (λευκό/μαύρο/κόκκινο) με ανακλαστικά χρώματα ανθεκτικά στις καιρικές συνθήκες. Κάθε πινακίδιο φέρει δύο οπές των κοντών πλευρών του και συνοδεύεται από 2 βίδες inox marine 3x16mm (εφόσον διαμέτρου 2 mm στο μέσον στερεώνεται σε ξύλινο πάσσαλο) ή 3x30mm + 2 πλαστικά βύσματα (εφόσον στερεώνεται σε βράχο ή άλλη σταθερή επιφάνεια).

Δ.2.6 Μεταλλικό πινακίδιο βέλους κατεύθυνσης

Είναι το υλικό σήμανσης που αποτυπώνει, με ευκρινές βέλος, την πορεία που πρέπει να ακολουθήσει σε μια διασταύρωση ο πεζοπόρος, για να παραμείνει στη σηματοδοτημένη πεζοπορική διαδρομή. Τοποθετείται πάνω στους κοντούς ξύλινους πασσάλους (στις διασταυρώσεις των μονοπατιών) σε συνδυασμό με το μεταλλικό πινακίδιο αρίθμησης διαδρομής, ή πάνω σε σταθερές επιφάνειες όπως βράχοι, ξερολιθιές, ξύλινοι στύλοι της ΔΕΗ ή του ΟΤΕ κ.λπ, πάντα σε συνδυασμό με το μεταλλικό πινακίδιο αρίθμησης διαδρομής.

Έχει διαστάσεις 10x10 cm και είναι κατασκευασμένο από αλουμίνιο πάχους 1 mm, με δίχρωμη εκτύπωση (μαύρο/λευκό) με ανακλαστικό χρώμα ανθεκτικό στις καιρικές συνθήκες. Κάθε πινακίδιο κατεύθυνσης φέρει τέσσερις οπές διαμέτρου 2 mm στις τέσσερις γωνίες του, και συνοδεύεται από 4 βίδες inox marine 3x16 (εφόσον στερεώνεται σε ξύλινο πάσσαλο) ή 3x30mm + 4 πλαστικά βύσματα (εφόσον στερεώνεται σε βράχο ή άλλη σταθερή επιφάνεια). Σε κάποια από τα μεταλλικά πινακίδια βέλους κατεύθυνσης, ανάλογα με τις ανάγκες και όπου το προβλέπει η παρούσα Μελέτη, αποτυπώνονται και επιπλέον πληροφορίες όπως ο προορισμός ή το αξιοθέατο προς την κατεύθυνση που δείχνει το βέλος, καθώς και η απόσταση και ο χρόνος πορείας ως εκεί.

Δ.2.7 Μεταλλικό πινακίδιο βέλους κατεύθυνσης με σήμανση

Πρόκειται για το ίδιο υλικό με το Δ.2.6 (μεταλλικό πινακίδιο βέλους κατεύθυνσης), με τη διαφορά ότι συμπεριλαμβάνει πληροφορίες για τον προορισμό ή το αξιοθέατο προς το οποίο δείχνει το βέλος, με αναφορά στο μήκος και στο χρόνο πορείας έως εκεί.

Δ.2.8 Μεγάλη ενημερωτική πινακίδα-χάρτης

Τοποθετείται σε κομβικά σημεία με μεγάλη κίνηση επισκεπτών, όπως λιμάνια, αεροδρόμια, σταθμοί λεωφορείων, κεντρικές πλατείες, κλπ. Περιλαμβάνει έναν πεζοπορικό χάρτη όλης της περιοχής του έργου, όπου αποτυπώνονται με ξεχωριστές χρωματικές σκιάσεις όλες οι σηματοδοτημένες πεζοπορικές διαδρομές του δικτύου, έναν συγκεντρωτικό πίνακα με όλα τα τεχνικά χαρακτηριστικά των διαδρομών (βαθμός δυσκολίας, μήκος, χρόνος πορείας, υψομετρικό προφίλ/μηκοτομή), σύντομη περιγραφή, χαρακτηριστικές φωτογραφίες, υπόμνημα με επεξήγηση των υλικών σήμανσης, χρήσιμα τηλέφωνα, κανόνες χρήσης του δικτύου, και άλλες χρήσιμες πληροφορίες. Όλες οι πληροφορίες είναι στα ελληνικά και τα αγγλικά.

Η μεγάλη ενημερωτική πινακίδα-χάρτης είναι μια σύνθετη κατασκευή που αποτελείται από ένα μεγάλο φύλλο αλουμινίου πάχους 1 mm και διαστάσεων 140x100 cm, πάνω στο οποίο επικολλάται φύλλο βινυλίου με 4χρωμη ψηφιακή εκτύπωση UV, καλυμμένο με προστατευτική διαφανή μεμβράνη POF (Protective Overlay Film) για την προστασία του από τους βανδαλισμούς (επιτρέπει τον καθαρισμό της πινακίδας από μαρκαδόρους, σπρέι κ.λπ. με τη χρήση κατάλληλου διαλυτικού, χωρίς να καταστρέφεται η εκτύπωση).

Το φύλλο αλουμινίου στερεώνεται πάνω σε ξύλινη πλάτη-φορέα, διαστάσεων 142x102 cm κατασκευασμένη από κόντρα πλακέ θαλάσσης πάχους 20 mm, εμποτισμένη με τρεις στρώσεις προστατευτικού βερνικιού. Η στερέωση του φύλλου αλουμινίου πάνω στην ξύλινη πλάτη γίνεται με 44 βίδες inox marine 3x16mm. Η στερέωση της ξύλινης πλάτης/φύλλου αλουμινίου 10 μπουλόνια inox marine 8x40mm και πάνω στις ξύλινες κολώνες γίνεται με έξι μπουλόνια inox marine 10x120mm. Η στήριξη της πινακίδας στο έδαφος γίνεται με δύο ξύλινες κολώνες εμποτισμένης ξυλείας πλευράς 10x10cm, μήκους 250cm. Οι κολώνες πακτώνονται στο έδαφος μέσα σε λάκκο διαμέτρου 50 cm και βάθους 50-60 cm. Η πάκτωση γίνεται με μια στρώση μεγάλων λίθων στη βάση του λάκκου, πλήρωση του λάκκου με σκυρόδεμα κατηγορίας C16/20 (όγκου 0,06m³ ανά λάκκο/κολώνα), και μια τελική στρώση λίθων στο πάνω μέρος του λάκκου. Στη βάση των κολωνών εφαρμόζονται διαμπερώς δύο χαλύβδινοι ράβδοι οπλισμού διαμέτρου 8 mm και μήκους 30 cm, καθώς και τέσσερις ράβδοι οπλισμού διαμέτρου 8 mm και μήκους 60 cm ακτινωτά γύρω από το λάκκο πάκτωσης, για πλάγια ήλωση.

Δ.2.9 Μικροεπεξεργαστής/αισθητήρας NFC

Ο μικροεπεξεργαστής NFC (Near Field Communication) είναι μια εξέλιξη της τεχνολογίας RFID. Πρόκειται για μικροσίπ μικρής διαμέτρου (22 mm) και ελάχιστου πάχους (0,2 mm), με αυτοκόλλητη επιφάνεια για να προσκολλάται στον φορέα στήριξής του, που ένα πινακίδιο από εξαιρετικά ανθεκτικό PVC με ανάγλυφη εκτύπωση του συμβόλου NFC. Είναι ειδικά σχεδιασμένος για τοποθέτηση και χρήση σε εξωτερικό χώρο, και 100% αδιάβροχος. Ο μικροεπεξεργαστής NFC συνδέει το κινητό τηλέφωνο του πεζοπόρου (όταν αυτός το πλησιάσει σε απόσταση λίγων εκατοστών από τον αισθητήρα) με την ιστοσελίδα του έργου, απευθείας στο link που παρουσιάζει τις πληροφορίες τις σχετικές με το σημείο ενδιαφέροντος (μνημείο, τοπίο, χωριό κ.λπ.) στο οποίο βρίσκεται ο πεζοπόρος. Δεν χρειάζεται πηγή ενέργειας για τη λειτουργία του, γιατί ενεργοποιείται από το μαγνητικό πεδίο του κινητού τηλεφώνου που τον πλησιάζει. Επιπλέον, διαθέτει εσωτερική μνήμη 144 bytes, επαρκή για να αποθηκεύσει πληροφορίες και να τις μεταδώσει απευθείας στη συσκευή του πεζοπόρου, σε περίπτωση που το σημείο δεν έχει κάλυψη από το δίκτυο κινητής τηλεφωνίας.

Ο φορέας από σκληρό PVC έχει διαστάσεις 10x5 cm και φέρει τέσσερις τρύπες στερέωσης διαμέτρου 2 mm (από μία σε κάθε γωνία του φορέα) και συνοδεύεται από τέσσερις βίδες στερέωσης inox marine 3x16 mm. Τοποθετείται πάνω στους ξύλινους πασσάλους, στα σημεία στα οποία προβλέπεται.

Δ.2.10 Βραχοσήμανση

Επικουρικά στα ανωτέρω υλικά σήμανσης, εφαρμόζεται η κλασική μέθοδος βραχοσήμανσης (σήμανση με χρώμα που εφαρμόζεται με πινέλο) στις εξής περιπτώσεις:

- Όταν δεν υπάρχει κατάλληλη επιφάνεια βράχου για την τοποθέτηση μικρού μεταλλικού πινακιδίου αρίθμησης.
- Σε γυμνό ανοιχτό τοπίο με βράχια, χωρίς θάμνους ή δέντρα, όπου η τοποθέτηση ενός ξύλινου πασσάλου θα ήταν «παραφωνία».
- Σε τμήματα του εδάφους όπου δεν υπάρχει σαφές μονοπάτι και η πεζοπορία γίνεται με βάδιση πάνω σε βράχια, οπότε είναι σημαντικό να «καθοδηγείται» ο βηματισμός του πεζοπόρου στο πιο ασφαλές και άνετο πέρασμα, και επιπλέον να αποθαρρύνεται η ελεύθερη βάδιση δεξιά και αριστερά σε μια εκτεταμένη περιοχή (για την προστασία των αγριολούλουδων και των νεαρών δέντρων).

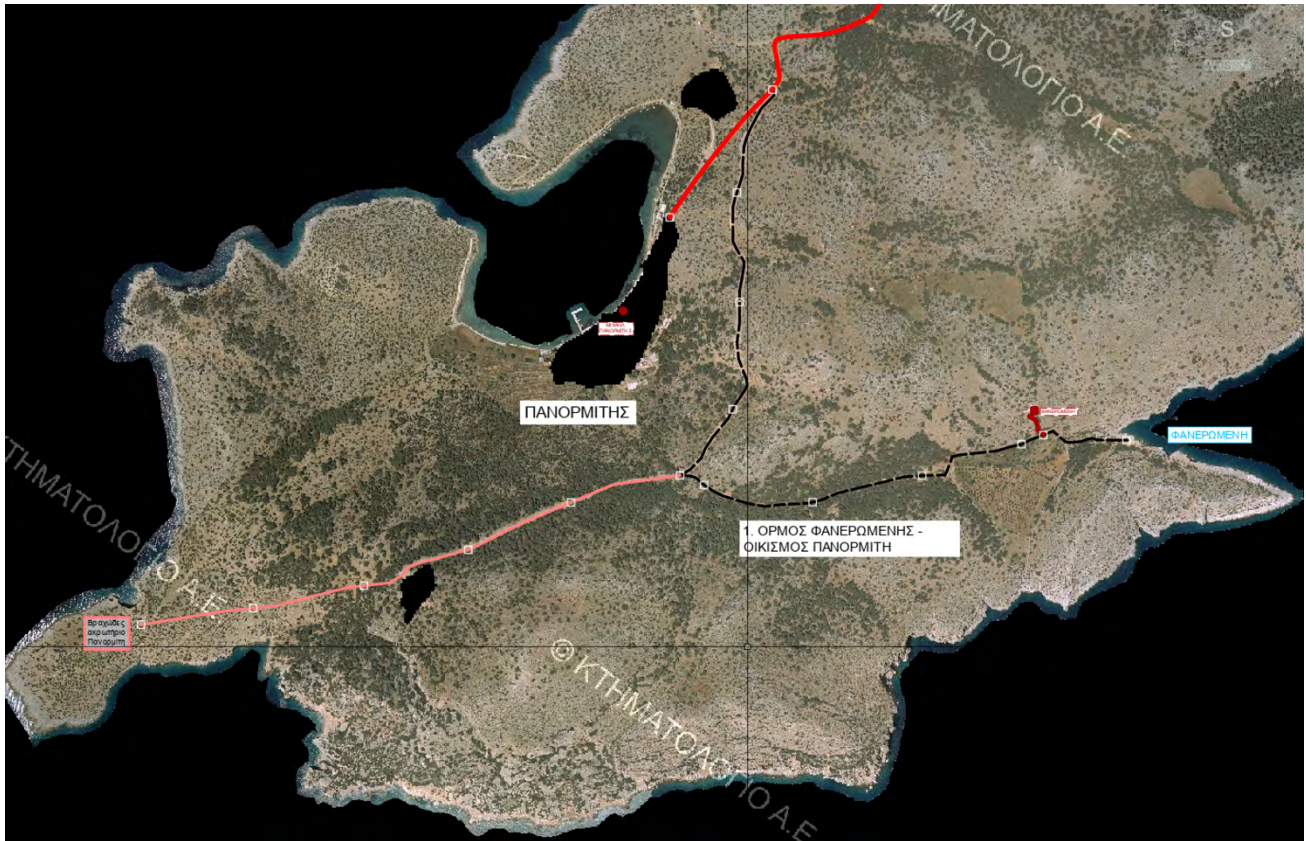
Η βραχοσήμανση γίνεται μόνο σε σταθερούς βράχους. Δεν γίνεται ποτέ πάνω σε δέντρα με ή χωρίς απόξεση του φλοιού τους, σε πέτρες που μπορούν να μετακινηθούν από τη θέση τους, σε κτίρια και μνημεία, στύλους της ΔΕΗ ή του ΟΤΕ, ή πάνω σε άλλες πινακίδες.

Η βραχοσήμανση εκτελείται με λεπτό πινέλο ζωγραφικής ώστε να ζωγραφίζεται με ακρίβεια ένας μικρός διακριτικός (αλλά ευδιάκριτος) κύκλος διαμέτρου έως 5 cm. Χρησιμοποιείται χρώμα αυτοκινήτου σε έντονο λαμπερό κόκκινο, με άριστη πρόσφυση στο βράχο και υψηλή σταθερότητα στις εξωτερικές συνθήκες. Η βραχοσήμανση γίνεται με την πυκνότητα που χρειάζεται ώστε το επόμενο σήμα να είναι ορατό από το σημείο του προηγούμενου, ώστε να μην υπάρχει κανένα σημείο αμφιβολίας για τη σωστή πορεία.

Δ.3 ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

Οι τεχνικές εργασίες κάθε διαδρομής καθώς και τα ακριβή σημεία σήμανσης θα γίνουν σε επόμενο στάδιο, με αυτοψία από το ΤΕΕ Δωδεκανήσου. Η παρακάτω αποτύπωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών θα διευκολύνει την άμεση καταχώρηση της πληροφορίας και την τεκμηρίωση.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 1: Οικισμός Πανορμίτη- Όρμος Φανερωμένης

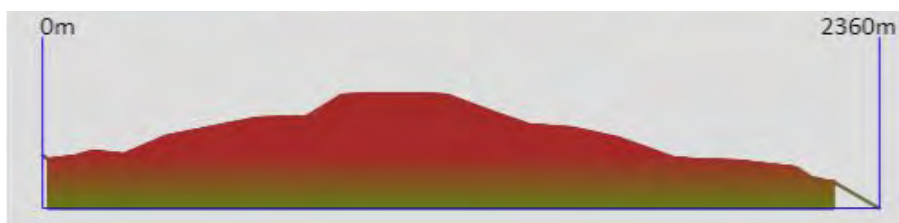
Κατηγορία: Γραμμική διαδρομή

Μήκος: 2,4 χλμ.

Χρόνος Πορείας: 0h 45min.

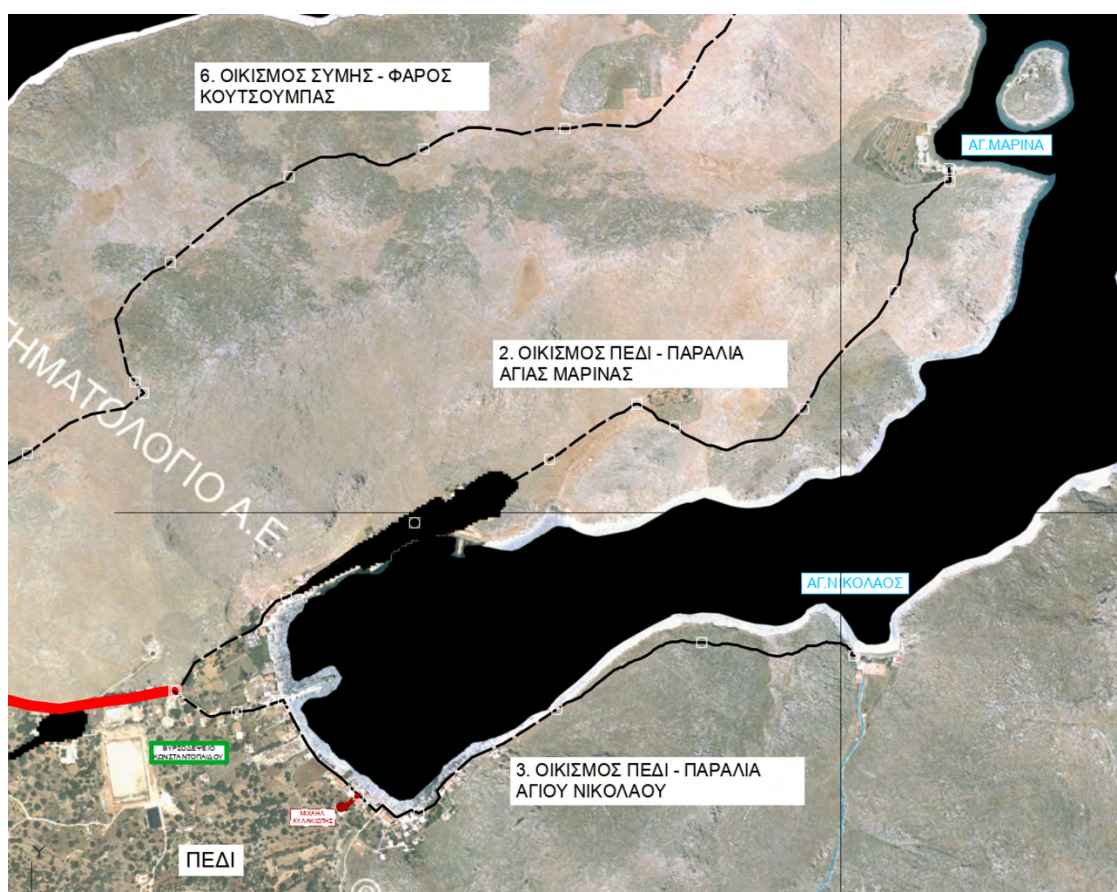
Βαθμός Δυσκολίας: εύκολη διαδρομή

Μηκοτομή (υψομετρικό προφίλ):

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ 1 (συντεταγμένες ανά 200-300μ.)

ΣΗΜΕΙΟ	X	Y
ΑΦΕΤΗΡΙΑ	844602.89	4052004.48
	844509.75	4051734.57
	844516.70	4051447.72
	844498.58	4051166.19
	844360.54	4050992.93
	844423.74	4050967.63
	844708.51	4050922.68
	844995.77	4050992.31
	845256.70	4051074.86
	845317.45	4051100.12
ΤΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ	845533.98	4051085.34

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 2: Οικισμός Πέδι- Παραλία Αγ. Μαρίνας

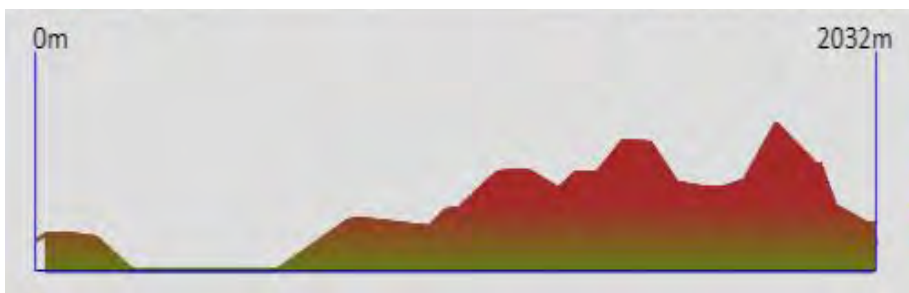
Κατηγορία: Γραμμική διαδρομή

Μήκος: 2,0 χλμ.

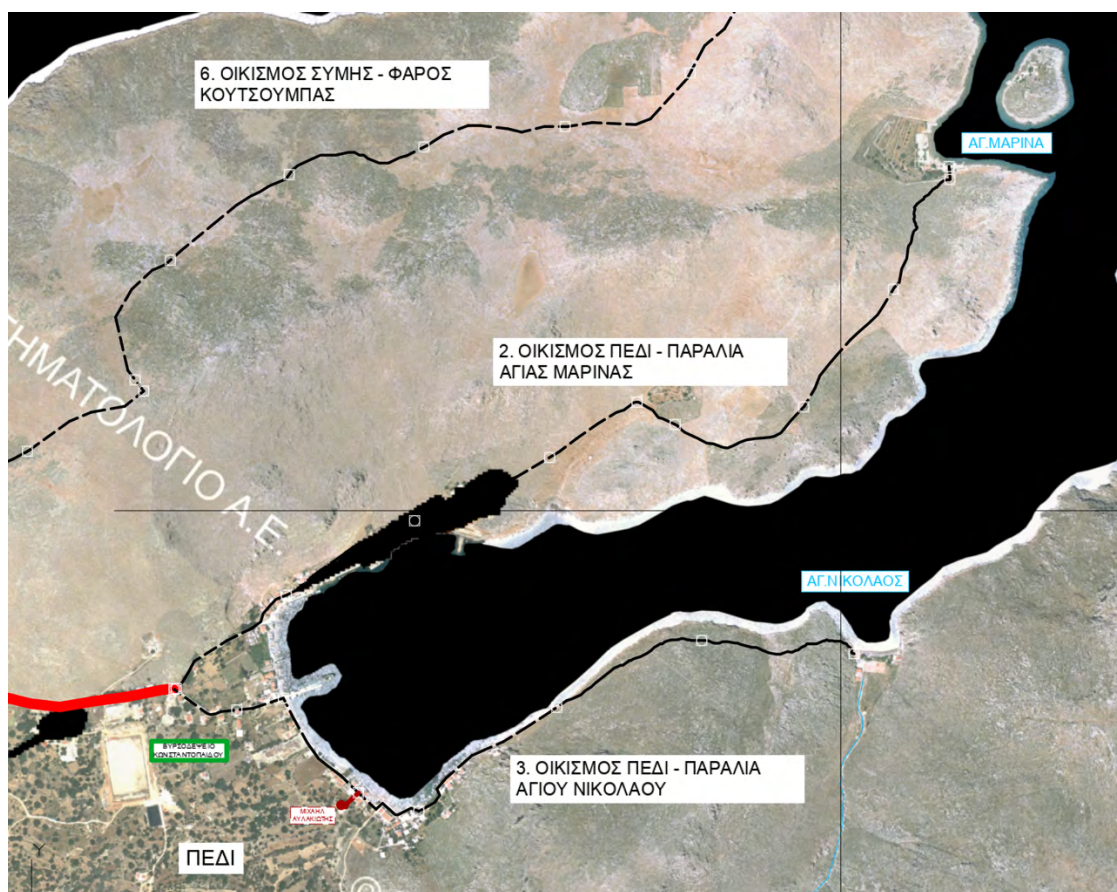
Χρόνος Πορείας: 0h 40min.

Βαθμός Δυσκολίας: Μέτρια διαδρομή

Μηκοτομή (υψομετρικό προφίλ):

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 3: Οικισμός Πέδι – Παραλία Αγίου Νικολάου

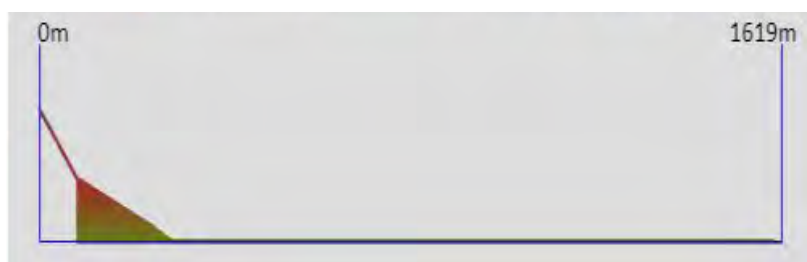
Κατηγορία: Γραμμική διαδρομή

Μήκος: 1,6 χλμ.

Χρόνος Πορείας: 0h 30min.

Βαθμός Δυσκολίας: εύκολη διαδρομή

Μηκοτομή (υψομετρικό προφίλ):

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 4: Κότিকা – Άγιος Αιμιλιανός

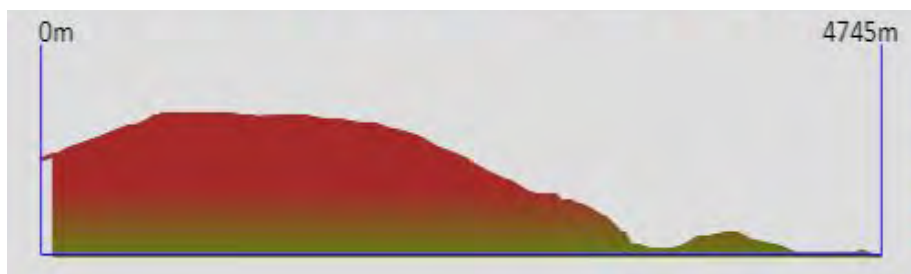
Κατηγορία: Γραμμική διαδρομή

Μήκος: 4,7 χλμ.

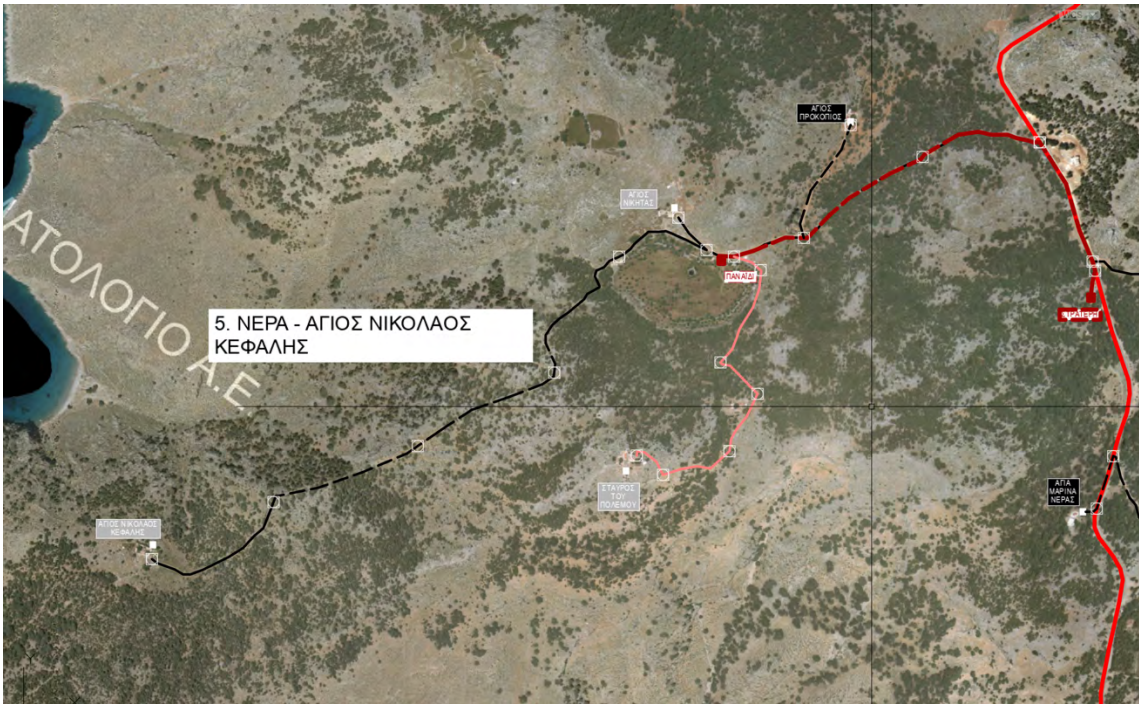
Χρόνος Πορείας: 1h 55min.

Βαθμός Δυσκολίας: Μέτρια διαδρομή

Μηκοτομή (υψομετρικό προφίλ):

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 5: Νερά – Άγιος Νικόλαος της Κεφαλής

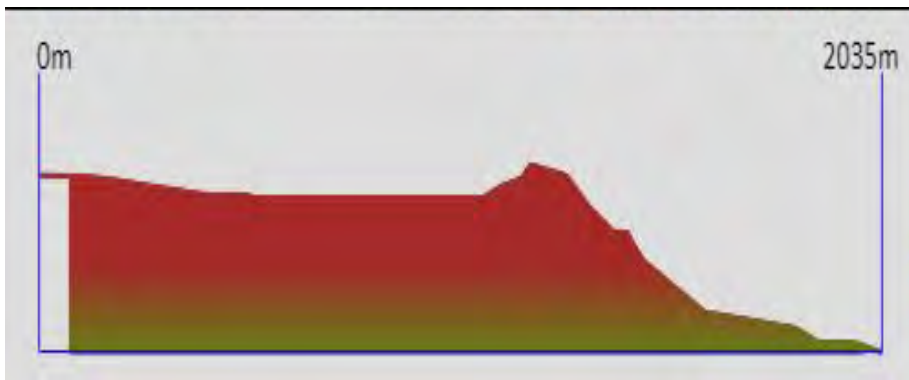
Κατηγορία: Γραμμική διαδρομή

Μήκος: 2,0 χλμ.

Χρόνος Πορείας: 0h 45min.

Βαθμός Δυσκολίας: εύκολη διαδρομή

Μηκοτομή (υψομετρικό προφίλ):

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 6: Οικισμός Σύμης – Φάρος Κούτσουμπα

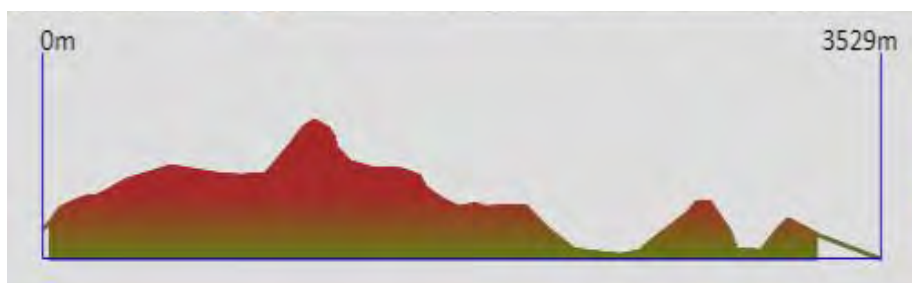
Κατηγορία: Γραμμική διαδρομή

Μήκος: 3,5 χλμ.

Χρόνος Πορείας: 1h 20min.

Βαθμός Δυσκολίας: μέτρια διαδρομή

Μηκοτομή (υψομετρικό προφίλ):

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 7: Νερά – Ορμός Νανούς

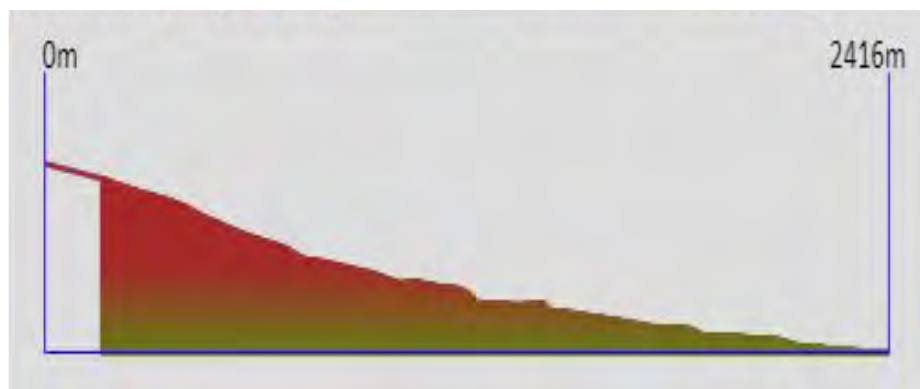
Κατηγορία: Γραμμική διαδρομή

Μήκος: 2,4 χλμ.

Χρόνος Πορείας: 1h 05min.

Βαθμός Δυσκολίας: μέτρια διαδρομή

Μηκοτομή (υψομετρικό προφίλ):

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 8: Οικισμός Σύμης – Άγιος Φανούριος – Τολί – Γυαλός

Κατηγορία: κυκλική διαδρομή

Μήκος: 14,2 χλμ.

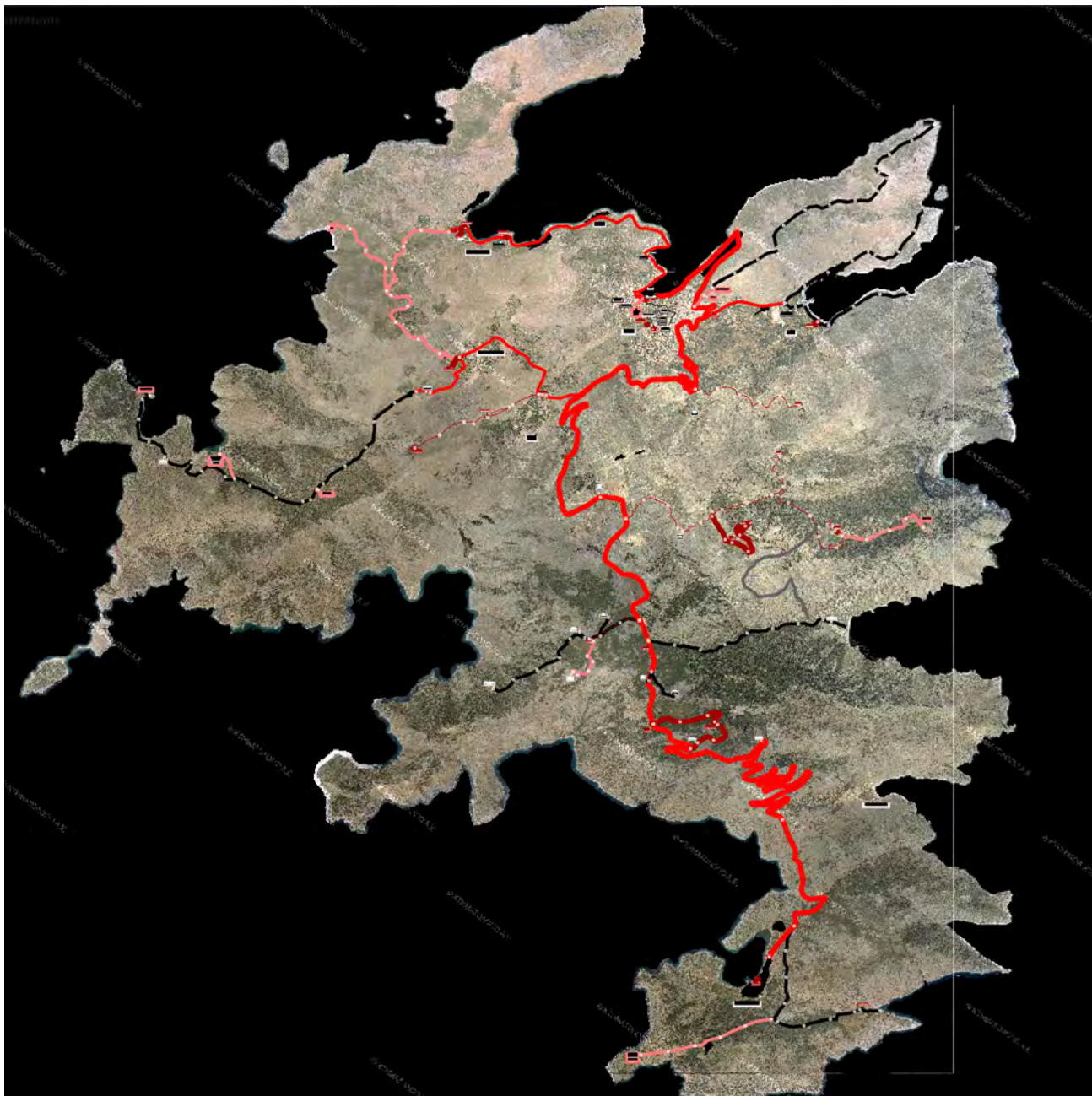
Χρόνος Πορείας: 7h 20min.

Βαθμός Δυσκολίας: μέτρια διαδρομή

Μηκοτομή (υψομετρικό προφίλ):

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 9: Μιχαήλιδες-Σωτήρηδες

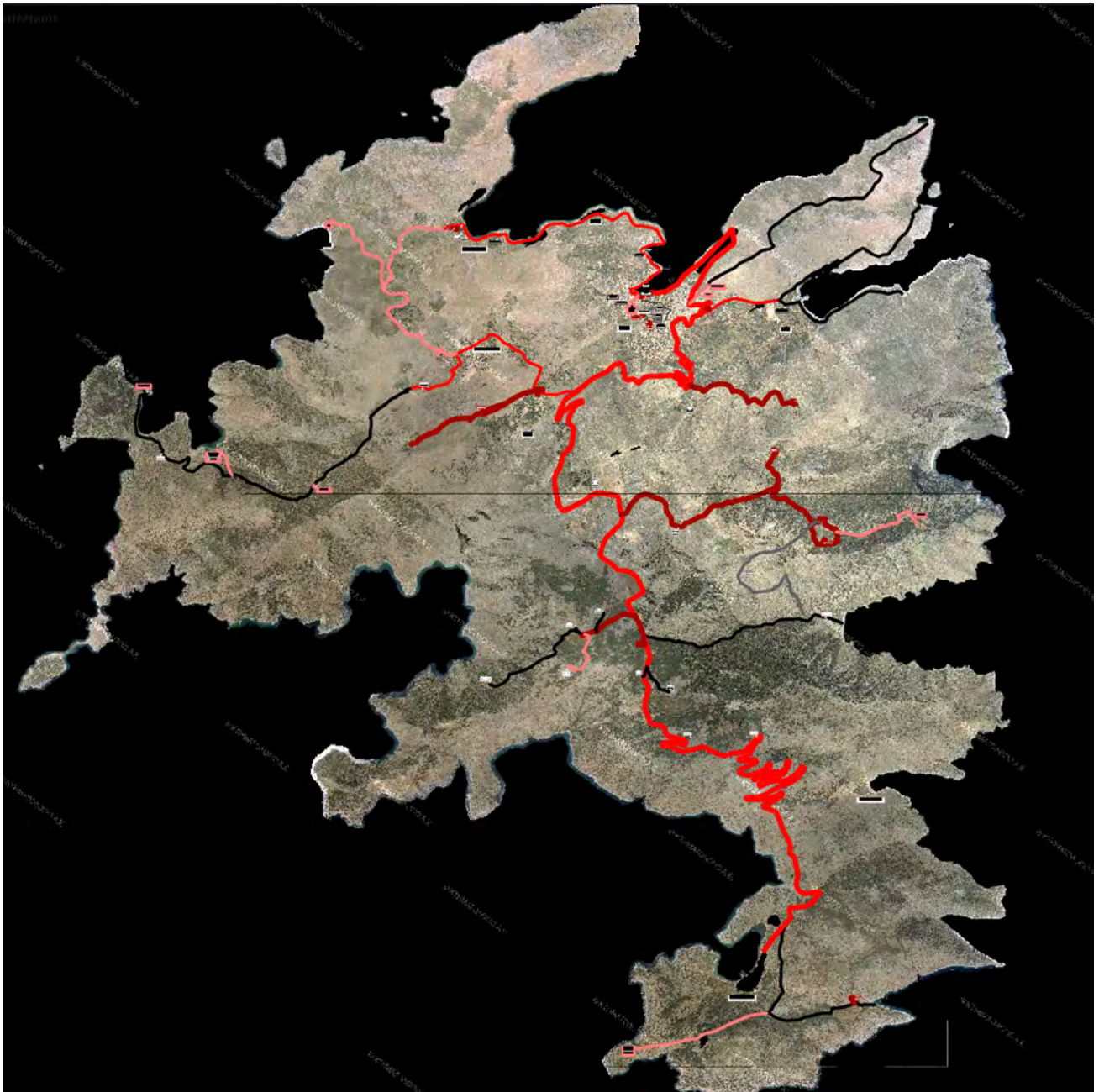
Κατηγορία: Γραμμική διαδρομή

Μήκος: 36,60 χλμ.

Χρόνος Πορείας: 1h 10min. Με χρήση αυτοκινήτου και μονοπατιών

Βαθμός Δυσκολίας: μέτρια διαδρομή- σύνδεση με οδικό δίκτυο

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 10: Παναγίες Σύμης

Κατηγορία: Γραμμική διαδρομή

Μήκος: 26, 0 χλμ.

Χρόνος Πορείας: 1h 15min. Με χρήση αυτοκινήτου και μονοπατιών

Βαθμός Δυσκολίας: μέτρια διαδρομή- σύνδεση με οδικό δίκτυο

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 11: Προϊστορία της Σύμης

Κατηγορία: γραμμική διαδρομή

Μήκος: 37,6 χλμ.

Χρόνος Πορείας: 1h 20min. Με χρήση αυτοκινήτου και μονοπατιών

Βαθμός Δυσκολίας: εύκολη διαδρομή – οδική

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 12: Πελασγικά και αρχαία ίχνη

Κατηγορία: Γραμμική διαδρομή

Μήκος: 33,6 χλμ.

Χρόνος Πορείας: 2h 25min. Με χρήση αυτοκινήτου και μονοπατιών

Βαθμός Δυσκολίας: μέτρια διαδρομή-οδική

Ε. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ο σχεδιασμός του προτεινόμενου έργου και ο τρόπος υλοποίησης και λειτουργίας του, έχει ως γνώμονα την πρόκληση των λιγότερων δυνατών επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον.

Οι εργασίες που θα εκτελεστούν είναι επιφανειακές επί του εδάφους, με μικρό πλάτος παρέμβασης, ενώ τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν για τον καθαρισμό των υφιστάμενων μονοπατιών είναι χειρωνακτικά, με χρήση πολύ ελαφρών μηχανικών μέσων.

Η θέση των προτεινόμενων πεζοπορικών διαδρομών δεν υποβαθμίζει, παρενοχλεί ή διαταράσσει με οποιονδήποτε τρόπο οικοτόπους της άγριας πανίδας και ορνιθοπανίδας της περιοχής. Επίσης, δεν θα προκληθεί κατακερματισμός οικοτόπων, από το γεγονός ότι τα πεζοπορικά μονοπάτια θα παραμείνουν στη φυσική μορφή του χωμάτινου οδοστρώματος, ενώ η κυκλοφορία κατά τη χρήση τους, είναι εξαιρετικά περιορισμένη και προσωρινή τόσο κατά την διάρκεια της ημέρας όσο και κατά την διάρκεια του χρόνου, επιτρέποντας τη συνέχιση των τυχόν διελεύσεων της πανίδας ανάμεσα στις περιοχές που τέμνουν εγκάρσια τα μονοπάτια.

Τέλος, κατά τη φάση λειτουργίας του έργου, δεν αναμένονται περιβαλλοντικά αρνητικές επιπτώσεις. Η συντήρηση των μονοπατιών η οποία επικεντρώνεται κυρίως στον καθαρισμό της βλάστησης που αναπτύσσεται εντός των μονοπατιών και η περιοδική χρήση των μονοπατιών από τους πεζοπόρους δεν αναμένεται να επηρεάσει ούτε κατ' ελάχιστον το φυσικό περιβάλλον της περιοχής. Να σημειώσουμε ότι έμμεσα υπάρχουν και οι θετικές επιπτώσεις από την αναγνωρισιμότητα της περιβαλλοντικής αξίας της περιοχής, από την αύξηση του ενδιαφέροντος για την προστασία της και την καλύτερη φύλαξή της μέσω της έγκαιρης ειδοποίησης για περιπτώσεις φωτιάς, λαθροϋλοτομίας, λαθροθηρίας κλπ. λόγω της συχνότερης παρουσίας του ανθρώπου στην περιοχή.

Ζ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΙΜΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΜΕΝΩΝ ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΣΥΜΗΣ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ

Η ανάλυση τιμών έγινε με βάση την Υ.Α. με αριθμό ΔΝΣγ/οικ.35577/ΦΝ466/04-05-2017 (ΦΕΚ 1746/19-05-2017) «Κανονισμός Περιγραφικών Τιμολογίων Εργασιών για δημόσιες συμβάσεις έργων».

Στις περιπτώσεις εκείνες που δεν ήταν εφικτή η χρησιμοποίηση των περιγραφικών τιμολογίων χρησιμοποιήθηκαν τιμές εμπορίου.

Για την περιγραφή των επιμέρους εργασιών χρησιμοποιήθηκαν οι προδιαγραφές όπως ορίζονται στην Υ.Α. 151344/165/2017 (ΦΕΚ 206/Β/30-01-2017), «Καθορισμός τεχνικών προδιαγραφών χάραξης, σήμανσης, διάνοιξης και συντήρησης των ορειβατικών πεζοπορικών μονοπατιών», όπως τροποποιήθηκε με την Υ.Α. 154551/1839/13-07-2017 (ΦΕΚ 2562/Β/2017) και την Υ.Α. 169774/2784/10-05-2018 (2004/Β/2018) και ισχύει σήμερα. Στις περιπτώσεις εργασιών που αναφέρονται στα επιμέρους άρθρα τηρούνται τα προβλεπόμενα στα αντίστοιχα τεύχη Ελληνικών Τεχνικών Προδιαγραφών (ΕΤΕΠ).

Η ανάλυση τιμών και οι τιμές μονάδας των εργασιών υπόκεινται στους γενικούς συμβατικούς όρους των αντιστοιχών τιμολογίων και εναρμονίζονται με τα περί εκτέλεσης δασοτεχνικών και τεχνικών έργων όπως αυτά καθορίζονται στους σχετικούς νόμους και προεδρικά διατάγματα.

Οι τιμές εφαρμογής περιλαμβάνουν όλες τις δαπάνες όπως δαπάνες για την προμήθεια των αναγκαίων υλικών, με τη μεταφορά και χρήση των μηχανημάτων, την αμοιβή του απασχολούμενου προσωπικού με τις νόμιμες προσαυξήσεις (ασφαλιστικές εισφορές κλπ), για την ολοκληρωμένη και έντεχνη εκτέλεση των εργασιών σύμφωνα με την περιγραφή των άρθρων και τις ισχύουσες τεχνικές προδιαγραφές.

Στις αναφερόμενες τιμές προστίθεται Ποσοστό Γενικών Εξόδων Έργου Και Εργολαβικού Οφέλους (18%) και ποσοστό 15% Απροβλέπτων Εξόδων. Στο συνολικό προϋπολογισμό υλικών και εργασιών προστίθεται ο ΦΠΑ (24%) που βαρύνει τον εργοδότη.

Ζ.2 ΑΡΘΡΑ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ

Άρθρο 1

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 1: Ψηλός ξύλινος πάσσαλος

Πάσσαλος από ξυλεία Niangon (βοτανική ονομασία: *Tarrietia utilis*) από ελεγχόμενες υλοτομικές ζώνες στην υποσαχάρια Αφρική, σύμφωνα με τις προδιαγραφές αειφορίας του διεθνούς οργανισμού F.S.C. (Forest Stewardship Council, www.fsc.org) που διασφαλίζουν ότι δεν επιβαρύνεται το περιβάλλον και δεν καταστρέφεται η χλωρίδα του πλανήτη.

Ο πάσσαλος έχει πλευρά 5 x 10 cm και ύψος 220 cm

Στην τιμή περιλαμβάνεται η αποφλοιώση, το πλάνισμα, η εύθυνση, η μόρφωση της επιφανείας, η εφαρμογή δύο στρώσεων συντηρητικού βερνικιού εμποτισμού, η διάτρηση της βάσης του πασσάλου για την εφαρμογή των χαλύβδινων ράβδων οπλισμού, η επάλειψη της βάσης του πασσάλου με προστατευτικό ασφαλτικό στεγανωτικό γαλάκτωμα, η μεταφορά του πασσάλου στη θέση πάκτωσης (με όχημα μεταφοράς, ή με τα χέρια στα σημεία όπου δεν υπάρχει πρόσβαση με όχημα) και η εργασία πάκτωσης.

Τιμή εμπορίου: 250,00 ευρώ ανά τεμάχιο

Άρθρο 2

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 2: Κοντός ξύλινος πάσσαλος

Πάσσαλος από ξυλεία Niangon (βοτανική ονομασία: *Tarrietia utilis*) από ελεγχόμενες υλοτομικές ζώνες στην υποσαχάρια Αφρική, σύμφωνα με τις προδιαγραφές αειφορίας του διεθνούς

οργανισμού F.S.C. (Forest Stewardship Council, www.fsc.org) που διασφαλίζουν ότι δεν επιβαρύνεται το περιβάλλον και δεν καταστρέφεται η χλωρίδα του πλανήτη.

Ο πάσσαλος έχει πλευρά 5 x 10 cm και ύψος 120 cm

Στην τιμή περιλαμβάνεται η αποφλοίωση, το πλάνισμα, η εύθυνση, η μόρφωση της επιφάνειας, η εφαρμογή δύο στρώσεων συντηρητικού βερνικιού εμποτισμού, η διάτρηση της βάσης του πασσάλου για την εφαρμογή των χαλύβδινων ράβδων οπλισμού, η επάλειψη της βάσης του πασσάλου με προστατευτικό ασφαλικό στεγανωτικό γαλάκτωμα, η μεταφορά του πασσάλου στη θέση πάκτωσης (με όχημα μεταφοράς, ή με τα χέρια στα σημεία όπου δεν υπάρχει πρόσβαση με όχημα) και η εργασία πάκτωσης.

Τιμή εμπορίου: 190,00 ευρώ ανά τεμάχιο

Άρθρο 3

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 3: Ξύλινη πινακίδα

Ξύλινη πινακίδα από κόντρα πλακέ θαλάσσης, πάχους 22 mm, ελάχιστων διαστάσεων 35x22 cm και μέγιστων διαστάσεων 35x30 cm (ανάλογα με την έκταση των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στην κάθε πινακίδα), με πυρογραφική εγχάραξη των πληροφοριών με laser σε βάθος 1mm, με πλήρεις εργασίες επεξεργασίας (εφαρμογή δύο στρώσεων συντηρητικού βερνικιού εμποτισμού), μεταφοράς, και στερέωσης στον ξύλινο πάσσαλο (με βιομηχανική ξυλόκολλα και 2 βίδες inox marine 5x60 mm), με μεταφορά στο σημείο τοποθέτησης και εργασίες τοποθέτησης. Περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός και η γραφιστική επεξεργασία της πινακίδας, καθώς και η συσκευασία της με προστατευτικά υλικά για την ασφαλή μεταφορά της στο σημείο τοποθέτησης

Τιμή εμπορίου: 240,00 ευρώ ανά τεμάχιο

Άρθρο 4

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 4: Πινακίδα-χάρτης διαδρομής

Μεταλλική πινακίδα, κατασκευασμένη από αλουμίνιο πάχους 1 mm, διαστάσεων 35x22 cm, με 4χρωμη εκτύπωση μεταξοτυπίας ανθεκτική στις καιρικές συνθήκες, στερεωμένη με 6 βίδες inox marine 3x16 mm και εποξική κόλλα πάνω σε ξύλινη πλάτη διαστάσεων 35x22 cm από κόντρα πλακέ θαλάσσης πάχους 22 mm περασμένο με δύο στρώσεις προστατευτικού βερνικιού. Η πινακίδα επικαλύπτεται με διαφανή μεμβράνη anti-vandalism. Περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός του χάρτη της διαδρομής και των άλλων στοιχείων που αποτυπώνονται σε αυτήν όπως το υψομετρικό προφίλ (μηκοτομή) της διαδρομής, το μήκος της διαδρομής, ο συνολικός χρόνος πορείας, ο βαθμός δυσκολίας της διαδρομής. Περιλαμβάνεται η γραφιστική επεξεργασία της πινακίδας, καθώς και η συσκευασία της με προστατευτικά υλικά για την ασφαλή μεταφορά της στο σημείο τοποθέτησης. Περιλαμβάνονται όλα τα μικροϋλικά για την τοποθέτηση της πινακίδας στον ξύλινο πάσσαλο καθώς και οι εργασίες τοποθέτησης.

Τιμή εμπορίου: 225,00 ευρώ ανά τεμάχιο

Άρθρο 5

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 5: Μεταλλικό πινακίδιο αρίθμησης

Μεταλλικό πινακίδιο αρίθμησης, διαστάσεων 5x10 cm από αλουμίνιο πάχους 1 mm, με τρίχρωμη εκτύπωση (λευκό/μαύρο/κόκκινο) με ανακλαστικά χρώματα ανθεκτικά στις καιρικές συνθήκες. Κάθε πινακίδιο φέρει δύο οπές διαμέτρου 2 mm στο μέσον των κοντών πλευρών του και συνοδεύεται από 2 βίδες inox marine 3x16mm (εφόσον στερεώνεται σε ξύλινο πάσσαλο) ή 3x30mm + 2 πλαστικά βύσματα (εφόσον στερεώνεται σε βράχο). Περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός και η γραφιστική επεξεργασία του πινακιδίου. Περιλαμβάνεται η συσκευασία του με προστατευτικά υλικά για την ασφαλή μεταφορά του στο σημείο τοποθέτησης, και οι εργασίες τοποθέτησης.

Τιμή εμπορίου: 35,00 ευρώ ανά τεμάχιο

Άρθρο 6

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 6: Μεταλλικό πινακίδιο κατεύθυνσης

Μεταλλικό πινακίδιο κατεύθυνσης, διαστάσεων 10x10 cm από αλουμίνιο πάχους 1 mm, με δίχρωμη εκτύπωση (λευκό/μαύρο) με ανακλαστικά χρώματα ανθεκτικά στις καιρικές συνθήκες. Κάθε πινακίδιο φέρει τέσσερις οπές διαμέτρου 2 mm στις τέσσερις γωνίες του και συνοδεύεται από 4 βίδες inox marine 3x16mm (εφόσον στερεώνεται σε ξύλινο πάσσαλο) ή 3x30mm + 4 πλαστικά βύσματα (εφόσον στερεώνεται σε βράχο). Περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός και η γραφιστική επεξεργασία του πινακιδίου. Περιλαμβάνεται η συσκευασία του με προστατευτικά υλικά για την ασφαλή μεταφορά του στο σημείο τοποθέτησης, και οι εργασίες τοποθέτησης.

Τιμή εμπορίου: 40,00 ευρώ ανά τεμάχιο

Άρθρο 7

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 7: Ενημερωτική πινακίδα-χάρτης

Μεγάλη ενημερωτική πινακίδα-χάρτης, διαστάσεων 140x100 cm, με 4χρωμη εκτύπωση μεταξοτυπίας που αποτυπώνει τον λεπτομερή πεζοπορικό χάρτη του νησιού, όλες τις σηματοδοτημένες πεζοπορικές διαδρομές του δικτύου με διακριτή χρωματική σκίαση, φωτογραφίες, γενικές πληροφορίες για την περιοχή και συνοπτικά ενημερωτικά κείμενα για όλες τις πεζοπορικές διαδρομές, στα ελληνικά και τα αγγλικά. Συνοδεύεται από ξύλινη πλάτη στήριξης διαστάσεων 142x102 cm από κόντρα πλακέ θαλάσσης πάχους 22 cm, εμποτισμένο με δύο στρώσεις προστατευτικού βερνικιού, και δύο ξύλινες κολώνες στήριξης μήκους 240 cm και πλευράς 10x10 cm, από εμποτισμένη σουηδική ξυλεία. Περιλαμβάνονται έξι μπουλόνια inox marine 10x120mm για τη στήριξη της ξύλινης πλάτης στα δοκάρια, καθώς και 10 μπουλόνια inox marine 8x40mm και 44 βίδες inox marine 3x16mm για τη στήριξη της πινακίδας-χάρτη στην ξύλινη πλάτη. Περιλαμβάνεται η παραγωγή του περιεχομένου της πινακίδας (συγγραφή των κειμένων και μετάφρασή τους στα αγγλικά, φωτογράφιση των θεμάτων που θα συμπεριληφθούν, σχεδιασμός των ενημερωτικών πινάκων και των διαγραμμάτων), ο σχεδιασμός και η γραφιστική επεξεργασία της πινακίδας. Περιλαμβάνεται η συσκευασία της με προστατευτικά υλικά για την ασφαλή μεταφορά της στο σημείο τοποθέτησης, και οι εργασίες και τα μικροϋλικά τοποθέτησης.

Τιμή εμπορίου: 1.650,00 ευρώ ανά τεμάχιο

Άρθρο 8
E-8.2.2

Πληροφοριακή πινακίδα σήμανσης αντανακλαστική, με υπόβαθρο τύπου 2 κατά ΕΛΟΤ EN 12899-1, διαστάσεων ανάλογα με την έκταση του περιεχομένου της: 50x20 cm (48 τεμάχια) 70x25 cm (7 τεμάχια) και 80x40 cm (55 τεμάχια), με μεταφορά στο σημείο τοποθέτησης και εργασίες τοποθέτησης.

Κωδικός Αναθεώρησης ΟΙΚ-7788
150,00 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο (m²)

Άρθρο 9
E-10.1

Στύλος πινακίδων από γαλβανισμένο σιδηροσωλήνα DN 40 mm (1½"), μήκους 275 cm, με μεταφορά στο σημείο πάκτωσης και εργασίες πάκτωσης.

Κωδικός Αναθεώρησης: ΟΔΟ6541
Τιμή: 40,00 ευρώ ανά τεμάχιο

Άρθρο 10
E-10.2

Στύλος πινακίδων από γαλβανισμένο σιδηροσωλήνα DN 80 mm (3"), μήκους 275 cm, με μεταφορά στο σημείο πάκτωσης και εργασίες πάκτωσης.

Κωδικός Αναθεώρησης: ΟΔΟ6541
Τιμή: 49,30 ευρώ ανά τεμάχιο

Άρθρο 11
Νέο Άρθρο 8: Βραχοσήμανση

Επιζωγράφιση μικρών κυκλικών σημάτων διαμέτρου έως 5 cm, εκτελεσμένη με λεπτό πινέλο και χρώμα αυτοκινήτου σε έντονο λαμπερό κόκκινο, πάνω σε σταθερές επιφάνειες όπως βράχια κλπ, που έχουν προηγουμένως καθαριστεί από χώματα, λάσπες, χλοή κλπ. Περιλαμβάνονται όλα τα υλικά, τα αναλώσιμα και το κόστος εργασίας για τη επιζωγράφιση των σημάτων.

Τιμή εμπορίου: 0,15 ευρώ ανά σήμα

Άρθρο 12

ΝΑΟΙΚ 20.04.01: Εκσκαφή θεμελίων και τάφρων χωρίς τη χρήση μηχανικών μέσων

Εκσκαφή θεμελίων και τάφρων χωρίς τη χρήση μηχανικών μέσων και εκρηκτικών, εκτός από αερόσφυρες, πλάτους βάσεως έως 3,00 m ή μεγαλύτερου των 3,00 m αλλά επιφανείας βάσεως έως 12,00 m², σε βάθος μέχρι 2,00 m από το χαμηλότερο χείλος της διατομής εκσκαφής, εν ξηρώ ή εντός ύδατος βάθους έως 0,30 m, του οποίου η στάθμη, είτε ηρεμεί είτε υποβιβάζεται με εφ' άπαξ ή συνεχή άντληση (η οποία πληρώνεται ιδιαίτερα), με την αναπέταση των προϊόντων, την μόρφωση των παρειών και του πυθμένα και την τυχόν αναγκαία σποραδική αντιστήριξη των παρειών, σύμφωνα με τη μελέτη και την ΕΤΕΠ 02-04-00-00 "Εκσκαφές θεμελίων τεχνικών έργων"

Κωδικός Αναθεώρησης ΟΙΚ-2122

Τιμή: 20,25 ευρώ ανά κυβικό μέτρο (m³)

Άρθρο 13

ΝΑΟΙΚ 32.05: Σκυροδέματα μικρών έργων

Παραγωγή σκυροδέματος μικρών έργων επί τόπου, με φορητούς αναμικτήρες σκυροδέματος ή αυτοκινούμενες μπετονιέρες, ποιότητας έως C16/20, σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού τεχνολογίας σκυροδέματος (ΚΤΣ), με την διάστρωση και την συμπύκνωση αυτού επί των καλουπιών ή/και λοιπών επιφανειών υποδοχής σκυροδέματος, σύμφωνα με την μελέτη του έργου, χωρίς την δαπάνη κατασκευής των καλουπιών. Περιλαμβάνεται η προμήθεια των υλικών επί τόπου του έργου, η εργασία ανάμιξης, οι πάσης φύσεως πλάγιες μεταφορές και η εργασία διάστρωσης και συμπύκνωσης, σε οποιαδήποτε στάθμη από το δάπεδο εργασίας. Επιμέτρηση ανά κυβικό μέτρο κατασκευασθέντος στοιχείου από σκυρόδεμα, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από την μελέτη διαστάσεις. Ως μικρά έργα θεωρούνται τα έργα με ημερήσια απαίτηση μέχρι 50m³ σκυροδέματος. Για μεγαλύτερες ποσότητες, η τιμολόγηση γίνεται με βάση το άρθρο 32.02.

ΟΙΚ 32.05.03: Για κατασκευές από σκυρόδεμα κατηγορίας C12/15

Κωδικός Αναθεώρησης ΟΙΚ-3213

Τιμή: 101,00 ευρώ ανά κυβικό μέτρο (m³)

Άρθρο 14

ΝΑΟΙΚ 32.25: Προσαύξηση τιμής σκυροδέματος οποιασδήποτε κατηγορίας όταν το σύνολο της χρησιμοποιούμενης ποσότητας δεν υπερβαίνει τα 30,00 m³

Προσαύξηση τιμής σκυροδέματος οποιασδήποτε κατηγορίας ή ποιότητας, όταν η συνολική ποσότητα για όλες τις κατηγορίες ή ποιότητες που προβλέπονται στο έργο δεν υπερβαίνει τα 30,00 m³, λόγω υποαπασχόλησης μηχανημάτων και εργατοτεχνικού προσωπικού.

Η τιμή αυτή εφαρμόζεται για μεμονωμένες κατασκευές που ο όγκος τους δεν υπερβαίνει τα 30,00 m³ στηνσυνολική προμέτρηση του έργου ή αποτελεί μεμονωμένο επίπεδο ή στοιχείο κατασκευής που δεν μπορεί να κατασκευαστεί μαζί με άλλα.

Επιμέτρηση ανά κυβικό μέτρο κατασκευασθέντος στοιχείου από σκυρόδεμα, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από την μελέτη διαστάσεις.

Τιμή ανά κυβικό μέτρο (m³). ΟΙΚ 32.25.02: Για κατασκευές από σκυρόδεμα κατηγορίας C12/15
Κωδικός Αναθεώρησης ΟΙΚ-3223.A.4
Τιμή: 16,80 ευρώ ανά κυβικό μέτρο (m³)

Άρθρο 15

ΝΑΟΙΚ 38.20: Χαλύβδινοι οπλισμοί σκυροδέματος

Προμήθεια και μεταφορά επί τόπου του έργου χάλυβα οπλισμού σκυροδέματος, μορφής διατομών, κατηγορίας (χάλυβας B500A, B500C και δομικά πλέγματα) και διαμόρφωσης σύμφωνα με τη μελέτη, προσέγγιση στη θέση ενσωμάτωσης με οποιοδήποτε μέσον και τοποθέτησή του σύμφωνα με τα σχέδια οπλισμού. Εκτέλεση εργασιών σύμφωνα με την ΕΤΕΠ 01-02-01-00 "Χαλύβδινος οπλισμός σκυροδεμάτων"

Η τοποθέτηση του σιδηροπλισμού θα γίνεται μόνον μετά την παραλαβή του ξυλοτύπου ή της επιφανείας έδρασης του σκυροδέματος (π.χ. υπόστρωμα οπλισμένων δαπέδων κλπ).

Ο χάλυβας οπλισμού σκυροδεμάτων επιμετράται σε χιλιόγραμμα βάσει αναλυτικών Πινάκων Οπλισμού. Εάν οι πίνακες αυτοί δεν συμπεριλαμβάνονται στην εγκεκριμένη μελέτη του έργου θα συντάσσονται με μέριμνα του Αναδόχου και θα υποβάλλονται στην Υπηρεσία προς έλεγχο και θεώρηση πριν από την έναρξη της τοποθέτησης του οπλισμού.

Οι Πίνακες θα συντάσσονται βάσει των σχεδίων της μελέτης και θα περιλαμβάνουν λεπτομερώς τις διαστάσεις των ράβδων (αναπτύγματα), τις διαμέτρους, τις θέσεις τοποθέτησης και τα μήκη υπερκάλυψης, τα βάρη ανά τρέχον μέτρο κατά διάμετρο, τα επί μέρους και τα ολικά μήκη των ράβδων, τα μερικά βάρη ανά διάμετρο και το ολικό βάρος. Οι ως άνω Πίνακες Οπλισμού, μετά την παραλαβή των οπλισμών, θα υπογράφονται από τον Ανάδοχο και την Υπηρεσία και θα αποτελούν την επιμέτρηση των οπλισμών.

Το ανά τρέχον μέτρο βάρος των ράβδων οπλισμού θα υπολογίζεται με βάση τον πίνακα 3-1 του ΚΤΧ-2008. Σε καμία περίπτωση δεν γίνεται αποδεκτός ο προσδιορισμός του μοναδιαίου βάρους των ράβδων βάσει ζυγολογίου.

Στις επιμετρούμενες ποσότητες, πέραν της προμήθειας, μεταφοράς επί τόπου, διαμόρφωσης και τοποθέτησης του οπλισμού, περιλαμβάνονται ανηγμένα τα ακόλουθα:

- Η σύνδεση των ράβδων κατά τρόπο στερεό με σύρμα, σε όλες ανεξάρτητα τις διασταυρώσεις και όχι εναλλάξ
- Η προμήθεια του σύρματος πρόσδεσης.
- Η προμήθεια και τοποθέτηση αρμοκλειδών (κατά ISO 15835-2), εκτός αν στα συμβατικά τεύχη του έργου προβλέπετε ιδιαίτερη επιμέτρηση και πληρωμή αυτών.
- Οι πλάγιες μεταφορές και η διακίνηση του οπλισμού σε οποιοδήποτε ύψος από το δάπεδο εργασίας.
- Η τοποθέτηση υποστηριγμάτων (καβίλιες, αναβολείς) και ειδικών τεμαχίων ανάρτησης που τυχόν θα απαιτηθούν (εργασία και υλικά).
- Η απομείωση και φθορά του οπλισμού κατά την κοπή και κατεργασία .

ΟΙΚ 38.20.02: Χαλύβδινοι οπλισμοί κατηγορίας B500C (σιδερόβεργες 6mm μήκους 15cm με ονομαστικό βάρος 0,222kg/m) Κωδικός Αναθεώρησης ΟΙΚ-3873

Τιμή = 1,07 ευρώ ανά χιλιόγραμμο (kg)

Άρθρο 16

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 9: Καθαρισμός ελαφριάς οχλούσας βλάστησης

Καθαρισμός χαμηλής βλάστησης, κυρίως αγριόχορτων όπως τσουκνίδες, γαιδουράγκαθα, ξερόχορτα κλπ, που σκεπάζουν το κατάστρωμα του μονοπατιού. Η διέλευση είναι εφικτή, αλλά δεν γίνεται άνετα. Ο καθαρισμός γίνεται με τσάπα, ή με βενζινοκίνητο χορτοκοπτικό σε περίπτωση πυκνών αγριόχορτων. Επίσης, γίνονται κλαδεύσεις (με εργαλεία χειρός όπως χειροπρίονα και κλαδευτήρια) σε μεμονωμένα κλαδιά δέντρων ή θάμνων που εμποδίζουν την άνετη και ασφαλή διέλευση των πεζοπόρων. Τέλος, γίνεται «τριμάρισμα» σπασμένων ή κομμένων κλαδιών (από παλαιότερες κλαδεύσεις) που προεξέχουν ως αιχμές από τους κορμούς των δέντρων και αποτελούν κίνδυνο σοβαρού τραυματισμού για τους διερχόμενους.

Η εργασία εκτελείται κυρίως με εργαλεία χειρός όπως χειροπρίονα, κλαδευτήρια, κασμάδες και τσάπες. Όπου χρειάζεται, χρησιμοποιούνται βενζινοκίνητα εργαλεία όπως αλυσοπρίονο, ψαλίδι μπορντούρας, και χορτοκοπτικό μεσηνέζας. Δεν χρησιμοποιούνται χημικές ουσίες (ζιζανιοκτόνα) για τον καθαρισμό των αγριόχορτων.

Η εργασία καθαρισμού οχλούσας βλάστησης εκτελείται με μεγάλη επιμέλεια έτσι ώστε να αποδίδει ένα φυσικό αποτέλεσμα, χωρίς να είναι ορατή στα μάτια του πεζοπόρου, κατά το δυνατόν, η επέμβαση στο τοπίο.

Δεν κόβονται υγιή δέντρα ή δενδρίλια, και δεν εκριζώνονται μεγάλοι θάμνοι ύψους πάνω από 1,5 m. Όλα τα κομμένα κλαδιά και αγριόχορτα θρυμματίζονται σε μικρά κομμάτια και διασκορπίζονται στο δάσος, έξω από το οπτικό πεδίο των πεζοπόρων, όπου θα μετατραπουν σε οργανική ύλη.

Τιμή εμπορίου: 650,00 ευρώ ανά χιλιόμετρο

Άρθρο 17

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 10: Καθαρισμός οχλούσας βλάστησης μέσης πυκνότητας

Καθαρισμός πυκνής βλάστησης που δυσκολεύει τη διέλευση σε ένα μονοπάτι, όταν αυτό πάψει να χρησιμοποιείται – ή δεν χρησιμοποιείται συχνά - από ανθρώπους ή ζώα. Σε πολλά σημεία τα κλαδιά των δέντρων ένθεν και ένθεν του μονοπατιού συμπλέκονται μεταξύ τους, χαμηλοί θάμνοι έχουν φουντώσει και στενεύουν πολύ το πλάτος του μονοπατιού, και συχνά υπάρχουν πολλά αγριόχορτα που σκεπάζουν το κατάστρωμα του μονοπατιού. Κλαδεύονται τα κλαδιά των δέντρων που εμποδίζουν τη διέλευση σύρριζα στον κορμό των δέντρων, μέχρι ύψους 2,00 – 2,20 m. Εκριζώνονται χαμηλοί θάμνοι που έχουν φυτρώσει καταμεσής του μονοπατιού. Σε περίπτωση μεγάλων θάμνων ύψους άνω του 1,50 m, κλαδεύεται μόνον η κώμη που εμποδίζει τη διέλευση και ο υπόλοιπος θάμνος αφήνεται να αναπτυχθεί. Σε περίπτωση δενδριλίων (μικρά πεύκα, βελανιδιές κλπ) που έχουν φυτρώσει καταμεσής του μονοπατιού, δεν εκριζώνονται αλλά απλώς κλαδεύονται έτσι ώστε να μην εμποδίζουν τη διέλευση των πεζοπόρων, και παράλληλα μετατοπίζεται ελαφρώς προς το πλάι το ίχνος του μονοπατιού – εφόσον το επιτρέπει το ανάγλυφο της περιοχής - ώστε να αφήσει το δενδρίλιο να μεγαλώσει ανενόχλητο.

Η εργασία εκτελείται κυρίως με εργαλεία χειρός όπως χειροπρίονα, κλαδευτήρια, κασμάδες και τσάπες. Όπου χρειάζεται, χρησιμοποιούνται βενζινοκίνητα εργαλεία όπως αλυσοπρίονο, ψαλίδι μπορντούρας, και χορτοκοπτικό μεσηνέζας. Δεν χρησιμοποιούνται χημικές ουσίες (ζιζανιοκτόνα) για τον καθαρισμό των αγριόχορτων.

Η εργασία καθαρισμού οχλούσας βλάστησης εκτελείται με μεγάλη επιμέλεια έτσι ώστε να αποδίδει ένα φυσικό αποτέλεσμα, χωρίς να είναι ορατή στα μάτια του πεζοπόρου, κατά το δυνατόν, η επέμβαση στο τοπίο.

Δεν κόβονται υγιή δέντρα ή δενδρίλια, και δεν εκριζώνονται μεγάλοι θάμνοι ύψους πάνω από 1,5 m. Όλα τα κομμένα κλαδιά και αγριόχορτα θρυμματίζονται σε μικρά κομμάτια και διασκορπίζονται στο δάσος, έξω από το οπτικό πεδίο των πεζοπόρων, όπου θα μετατραπούν σε οργανική ύλη.

Τιμή εμπορίου: 870,00 ευρώ ανά χιλιόμετρο

Άρθρο 18

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 11: Καθαρισμός οχλούσας βλάστησης μεγάλης πυκνότητας

Καθαρισμός πολύ πυκνής βλάστησης που δυσκολεύει πολύ τη διέλευση, ή φράζει ολοκληρωτικά το μονοπάτι, όπως πυκνές συστάδες βάτων, χαμηλά κλαδιά δέντρων σε σημεία πυκνού δάσους, μεγάλοι θάμνοι που έχουν φουντώσει καταμεσείς του μονοπατιού και το έχουν φράξει, ψηλά αγριοχόρτα που κλείνουν κάθε πέρασμα, πεσμένοι κορμοί δέντρων που φράζουν το μονοπάτι ή δυσκολεύουν τη διέλευση.

Η εργασία εκτελείται κυρίως με εργαλεία χειρός όπως χειροπρίονα, κλαδευτήρια, κασμάδες και τσάπες. Όπου χρειάζεται, χρησιμοποιούνται βενζινοκίνητα εργαλεία όπως αλυσοπρίονο, ψαλίδι μπορντούρας, και χορτοκοπτικό μεσηνέζας. Δεν χρησιμοποιούνται χημικές ουσίες (ζιζανιοκτόνα) για τον καθαρισμό των αγριόχορτων.

Η εργασία καθαρισμού οχλούσας βλάστησης εκτελείται με μεγάλη επιμέλεια έτσι ώστε να αποδίδει ένα φυσικό αποτέλεσμα, χωρίς να είναι ορατή στα μάτια του πεζοπόρου, κατά το δυνατόν, η επέμβαση στο τοπίο.

Δεν κόβονται υγιή δέντρα ή δενδρίλια, και δεν εκριζώνονται μεγάλοι θάμνοι ύψους πάνω από 1,5 m. Όλα τα κομμένα κλαδιά και αγριόχορτα θρυμματίζονται σε μικρά κομμάτια και διασκορπίζονται στο δάσος, έξω από το οπτικό πεδίο των πεζοπόρων, όπου θα μετατραπούν σε οργανική ύλη.

Τιμή εμπορίου: 1.100,00 ευρώ ανά χιλιόμετρο (km)

Άρθρο 19

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 12: Ήπιος καθαρισμός και διαμόρφωση καταστρώματος μονοπατιού

Εργασίες ήπιου καθαρισμού και ήπιας παρέμβασης σε τμήματα του καταστρώματος του μονοπατιού όπου υπάρχουν χαλαρές πέτρες ή άλλα εμπόδια. Καθαρίζονται τα πεσμένα και σαπισμένα φύλλα που σκεπάζουν το μονοπάτι, μικρά κλαδιά, μεμονωμένες χαλαρές πέτρες και άλλα μικροεμπόδια. Μικρές χαλαρές πέτρες που ενοχλούν τη βάδιση σπρώχνονται με τσουγκράνες

προς το χαμηλότερο πρηνές του μονοπατιού ώστε να μην ξανακυλήσουν στο κατάστρωμα του μονοπατιού με το νερό της βροχής. Οι μεγάλες πέτρες τοποθετούνται σε σειρά στο πλάι του μονοπατιού προκειμένου να οριοθετούν με σαφήνεια το ίχνος του.

Όλες οι εργασίες εκτελούνται με τα χέρια και με εργαλεία χειρός όπως αξίνες, φτυάρια, τσουγκράνες, τσάπες. Δεν χρησιμοποιούνται εκσκαπτικά μηχανήματα, εκρηκτικά, ή άλλα μηχανικά μέσα.

Τιμή εμπορίου: 850,00 ευρώ ανά χιλιόμετρο (km)

Άρθρο 20

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 13: Μέσης βαρύτητας καθαρισμός και διαμόρφωση καταστρώματος μονοπατιού

Εργασίες καθαρισμού και διαμόρφωσης σε τμήματα του καταστρώματος του μονοπατιού με σοβαρά προβλήματα βατότητας. Απομακρύνονται με τα χέρια όλες οι μεγάλες χαλαρές πέτρες που έχουν κυλίσει στο κατάστρωμα του μονοπατιού. Οι μεγάλες πέτρες τοποθετούνται σε σειρά στο πλάι του μονοπατιού προκειμένου να οριοθετήσουν με σαφήνεια το ίχνος του. Το κατάστρωμα του μονοπατιού «χτενίζεται» με τσουγκράνες για να απομακρυνθούν οι μικρότερες χαλαρές πέτρες και τα χαλίκια, τα οποία σπρώχνονται προς το χαμηλότερο πρηνές προκειμένου να μην ξανακυλήσουν στο μονοπάτι.

Όλες οι εργασίες εκτελούνται με τα χέρια και με εργαλεία χειρός όπως αξίνες, φτυάρια, τσουγκράνες, τσάπες. Δεν χρησιμοποιούνται εκσκαπτικά μηχανήματα, εκρηκτικά, ή άλλα μηχανικά μέσα. Δεν διαπλατώνονται τα μονοπάτια. Διατηρείται το υπάρχον, φυσικό πλάτος του κάθε μονοπατιού.

Τιμή εμπορίου: 1.050,00 ευρώ ανά χιλιόμετρο (km)

Άρθρο 21

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 14: Βαρύς καθαρισμός και διαμόρφωση καταστρώματος μονοπατιού

Εργασίες καθαρισμού και διαμόρφωσης καταστρώματος σε μονοπάτια με σοβαρά προβλήματα βατότητας, όπως χαλαρές πέτρες σε ιδιαίτερα μεγάλη πυκνότητα, τμήματα του μονοπατιού που διέρχονται από χαλικοπλαγιές (σάρες), σημεία με έντονη διάβρωση όπως νεροφαγώματα και βαθιές αυλακώσεις, τμήματα φραγμένα από καταπτώσεις ξερολιθιών ή άλλων κατασκευών κ.λπ.

Πρόκειται επίσης για εργασίες αποκατάστασης του καταστρώματος του μονοπατιού σε τμήματα όπου αυτό έχει χαθεί σχεδόν ολοσχερώς κάτω από επιχώσεις. Η αποκατάσταση γίνεται με έκχωμα σε πλάτος 60-80 cm, με ελαφρά κλίση περίπου 5% προς τα κατόντη για την απορροή των ομβρίων υδάτων, και με σταθεροποίηση της τομής με κατασκευή αντερείσματος στα κατόντη του μονοπατιού με πάκτωση εμποτισμένης ξυλείας

Όλες οι εργασίες εκτελούνται με τα χέρια και με εργαλεία χειρός όπως αξίνες, φτυάρια, τσουγκράνες, τσάπες. Δεν χρησιμοποιούνται εκσκαπτικά μηχανήματα, εκρηκτικά, ή άλλα μηχανικά μέσα.

Τιμή εμπορίου: 1.320,00 ευρώ ανά χιλιόμετρο

Άρθρο 22

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 15: Κορμοσκαλοπάτι

Ημικυλινδρική βιομηχανικά εμποτισμένη σουηδική ξυλεία (ελάτη) διαμέτρου 10 cm, μήκους 100 cm, που έχει υποστεί συμπληρωματική εξωτερική ισχυρή επεξεργασία αδιαβροχοποίησης και προστασίας από τους μύκητες, με δύο στρώσεις προστατευτικού βερνικιού εμποτισμού. Κάθε κορμοσκαλοπάτι συνοδεύεται από δύο ξύλινες «κόντρες» από εμποτισμένη σουηδική ξυλεία (ελάτη) διαμέτρου 3 cm και μήκους 60 cm με μύτερή τη μία απόληξη. Περιλαμβάνεται το κόστος μεταφοράς στο σημείο πάκτωσης και το κόστος εργασιών πάκτωσης.

Τιμή εμπορίου: 54,00 ευρώ ανά τεμάχιο

Άρθρο 23

ΝΑΟΙΚ 41.02: Κατασκευή παραδοσιακού λιθόστρωτου

Κατασκευή λιθοστρώτου με λίθους της περιοχής, πάχους, 12 – 20 cm. Οι λίθοι θα τοποθετούνται όρθιοι, σφηνωτοί και θα συνδέονται με τσιμεντοκονίαμα. Οι κατακόρυφοι αρμοί θα γεμίζονται με το ίδιο κονίαμα χωρίς ίχνος κονιάματος στην επιφάνεια του λιθοστρώτου, η οποία θα είναι πλήρως κατεργασμένη. Στις ακριανές σειρές τοποθετούνται μεγαλύτερες πέτρες για να διασφαλίσουν τον εγκιβωτισμό του λιθόστρωτου. Αυτές οι ακριανές σειρές λίθων, οι πέτρες εγκιβωτισμού δηλαδή, τοποθετούνται έτσι ώστε να δημιουργούν κεκλιμένο ρείθρο για την οριοθέτηση του λιθόστρωτου και την απορροή των ομβρίων υδάτων.

Περιλαμβάνεται η προμήθεια και η μεταφορά των λίθων στην περιοχή του έργου, οι εργασίες διαμόρφωσης της επιφάνειας του προς κάλυψιν εδάφους, η διαλογή και η τοποθέτηση των αργών λίθων, καθώς και η κατεργασία των λίθων όπου αυτή κρίνεται απαραίτητη.

ΟΙΚ 41.02.01: Κωδικός Αναθεώρησης ΟΙΚ-3873

Τιμή: 70,00 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο (m²)

Άρθρο 24

ΝΑΟΙΚ 22.56.01: Καθαίρεση ξύλινων κατασκευών

Καθαίρεση ξύλινων κατασκευών πάσης φύσεως, φέροντος οργανισμού και λοιπών οριζόντιων επιφανειών, μετά των ενδιάμεσων ξύλινων μελών κάθε τύπου, (πέργκολες κ.λ.π.) σε οποιοδήποτε ύψος από το έδαφος. Συμπεριλαμβάνεται η φόρτωση των καθηρημένων και η μεταφορά τους στους κατάλληλους χώρους απόρριψης.

Κωδικός Αναθεώρησης ΟΙΚ 6102

Τιμή: 20,00

Άρθρο 25

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 16: Μικροεπεξεργαστής NFC

Μικροεπεξεργαστής NFC (Near Field Communication) με εσωτερική μνήμη 144 bytes, διαμέτρου 22mm επικολλημένος σε φορέα από σκληρό PVC διαστάσεων 10x5 cm, 100% αδιάβροχος, με προδιαγραφές χρήσης σε εξωτερικό χώρο, με τέσσερις τρύπες στερέωσης διαμέτρου 2 mm στις τέσσερις γωνίες του φορέα, συνοδευόμενος από τέσσερις βίδες στερέωσης inox marine 3x13 mm. Περιλαμβάνονται πλήρεις εργασίες προγραμματισμού και τοποθέτησης.

Τιμή εμπορίου: 72,00 ευρώ ανά τεμάχιο

Άρθρο 26

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 17: Σχεδιασμός και προγραμματισμός ιστοσελίδας

Κατασκευή ιστοσελίδας προβολής δικτύου σηματοδοτημένων πεζοπορικών διαδρομών, με πλήρεις εργασίες πρωτότυπου σχεδιασμού, δημιουργίας πρωτογενούς περιεχομένου (φωτογραφίες, πίνακες, χάρτες, σχεδιαγράμματα, ενημερωτικά κείμενα στα ελληνικά και τα αγγλικά), προγραμματισμού και διαχείρισης.

Τιμή εμπορίου: 12.600,00 ευρώ

Άρθρο 27

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 18: Παραγωγή χαρτογραφίας

Παραγωγή χαρτογραφίας, με περιοχή κάλυψης όλη την επιφάνεια της νήσου Σκοπέλου, σε περιβάλλον Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών (G.I.S. / Geographical Information Systems) αποκλειστικά με επιτόπια χαρτογραφική εργασία με τη χρήση φορητών καταγραφικών GPS που αποδίδουν ακρίβεια $\leq 1m$. Η χαρτογραφία αυτή, σε επεξεργάσιμη ψηφιακή μορφή, θα αποτελέσει το βασικό χαρτογραφικό υλικό πάνω στο οποίο θα βασιστεί ο σχεδιασμός όλων των πεζοπορικών χαρτών που θα εμφανίζονται σε όλες τις μεταλλικές πινακίδες χάρτες, σε όλες τις μεγάλες ενημερωτικές πινακίδες-χάρτες, και στην ιστοσελίδα προβολής του έργου. Η χαρτογραφία θα περιλαμβάνει γεωφυσικό υπόβαθρο με ισοϋψείς καμπύλες ανά 20 m, πλήρες οδικό δίκτυο κατηγοριοποιημένο σε κεντρικούς ασφαλτοστρωμένους δρόμους, δευτερεύοντες ασφαλτοστρωμένους δρόμους, βατούς/κεντρικούς χωματόδρομους, δύσβατους/δευτερεύοντες χωματόδρομους, μονοπάτια, επισήμανση με ειδική χρωματική σκίαση και σύμβολο όλων των σηματοδοτημένων πεζοπορικών διαδρομών, όλους τους οικισμούς, τα αξιοθέατα και τα σημεία ενδιαφέροντος, με στοιχεία ενημέρωσης 2021. Η χαρτογραφία που θα παραχθεί θα αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φορέα υλοποίησης του έργου.

Τιμή εμπορίου: 15.800,00 ευρώ

Άρθρο 28

ΝΕΟ ΑΡΘΡΟ 19: Ανάπτυξη εφαρμογής (Application)

Ανάπτυξη εφαρμογής (application) για έξυπνα κινητά τηλέφωνα (smartphones) και tablets, σε λειτουργικά συστήματα IOS και Android, ειδικά σχεδιασμένα για χρήση κατά τη διάρκεια της πεζοπορίας, ακόμα και σε περιοχές χωρίς κάλυψη δικτύου κινητής τηλεφωνίας. Η εφαρμογή θα περιέχει τους πεζοπορικούς χάρτες όλου του δικτύου σηματοδοτημένων πεζοπορικών διαδρομών, και θα δίνει τη δυνατότητα στον χρήστη να εντοπίζει την τρέχουσα θέση του στον χάρτη, κάνοντας

χρήση της κεραίας GPS της mobile συσκευής του, να συμβουλευτεί το υπόμνημα του χάρτη, και να περιηγείται στη λίστα με τα Σημεία Ενδιαφέροντος.

Τιμή εμπορίου: 11.500,00 ευρώ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Κτίριο Αναγνωστηρίου ΑΙΓΛΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης	
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Γιαλός Σύμης	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Αστικά κτίρια	
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Βιομηχανικό κτίριο	
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	24-9-1872 / νεοελληνική	
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 		
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Βιβλιοθήκη/αρχαιοθήκη δημογεροντίας και σπάνιων εγγράφων	αναγνωστήριο
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ		
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	ΥΝΜΤΕ Δωδεκανήσου	
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 		
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 		
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	κέλυφος	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Αποτελεί την πρώτη βιβλιοθήκη της Σύμης και το παλαιότερο αναγνωστήριο του Αιγαίου	

Συνομόν Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

Πηγές	«Συστηματική Καταγραφή και Διάσωση της Βιομηχανικής Κληρονομιάς της Δωδεκανήσου», Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας – Τμήμα Δωδεκανήσου, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Νήσων Νοτίου Αιγαίου & Επιμελητήριο Δωδεκανήσου https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=161332&type=Monument	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	Νεότερο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1312/36783/15-7-1993	ΦΕΚ 564/Β/28-7-1993
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος	
Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή	
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης	7-9-2010 ανακαινίσθηκε επί δημαρχίας ελευθεριου παπακαλοδουκα	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
Φωτογραφίες		
Σχέδια		
ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ		
Συντεταγμένες	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο	
Προσβασιμότητα		
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		

Συνομόντων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)	
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση	
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
▣ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)	
▣ Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
▣ Χλωρίδα	
▣ Πανίδα	
▣ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους	
▣ Βιότοποι	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
▣ Εδαφολογία	
▣ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός	
▣ Κλίμα	
▣ Υδάτινο δυναμικό	
▣ Ζώνες βλάστησης	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
▣ Προστατευόμενη πανίδα/ Απόφαση	
▣ Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση	
▣ Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή	
▣ Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
▪ Διατήρηση χλωρίδας	
▪ Διατήρηση πανίδας	
▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
▪ Φυσικοί Κίνδυνοι	
▪ Ανθρωπογενής δράση	
▪ Εγγενή προβλήματα / αδυναμίες	
▪ Οικονομικοί παράγοντες	
▪ Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
▪ Χάρτες	
▪ Φωτογραφίες	

Συνομόζων Φορέας

Telessto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Ονομασία Μνημείου 	Δεξαμενή του Κουλουνητή
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Γιαλός Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Συστήματα ύδρευσης
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Δεξαμενή θολωτή
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	δεξαμενή

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=149045&type=Monument

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος Κήρυξης 	Αρχαίο μνημείο	
<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ 	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949	ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Δομικά Υλικά 	αργόλιθος	
<ul style="list-style-type: none"> Φέρουσα κατασκευή 	Λιθόκτηστη με τρούλο	
<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 		
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενείς 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενής τρωτότητα 	<p>Παρά την κήρυξη της δεν συντηρείται όπως θα άρμοζε σε ένα μνημείο, είναι ιδιαίτερα παραμελημένη και ο περιβάλλον χώρος είναι ο επίσημος σκουπιδότοπος του Δήμου για την ευρύτερη περιοχή (μάλιστα υπάρχουν στους παρακείμενους δρόμους επιγραφές που γράφουν: κάδος σκουπιδιών στην Κουλουντρή). Κατά καιρούς το μνημείο καλύπτεται από διάφορα μπάζα που ανεμπόδιστα ρίχνονται από διαφόρους. Επίσης η ανεξέλεγκτη δόμηση σε κοντινά οικόπεδα έχει αφανίσει την υπόσταση του μνημείου.</p>	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 	 <p>φωτογραφία αρχείου Αντώνη Πάχου</p>	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

φωτογραφία από την υφιστάμενη κατάσταση της δεξαμενής

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

■ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)

■ Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

■ Χλωρίδα

■ Πανίδα

■ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους

■ Βιότοποι

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

▪ Εδαφολογία		
▪ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός		
▪ Κλίμα		
▪ Υδάτινο δυναμικό		
▪ Ζώνες βλάστησης		
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ		
▪ Προστατευομένη πανίδα/Απόφαση		
▪ Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση		
▪ Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή		
▪ Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
▪ Διατήρηση χλωρίδας		
▪ Διατήρηση πανίδας		
▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
▪ Φυσικοί Κίνδυνοι		
▪ Ανθρωπογενής δράση		
▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες		
▪ Οικονομικοί παράγοντες		
▪ Κοινωνικοί περιορισμοί		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
▪ Χάρτες		

ΕΠΑνεΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

**Teleso
Technologies**
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Κτίριο Σιδηρουργείου Βολανάκη
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Γιαλός Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Αστικά κτίρια
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Βιομηχανικό κτίριο
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	1886 / νεοελληνική
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Σιδηρουργείο κατασκευής γεωργικών εργαλείων, εξοπλισμού καϊκιών, πορτών, όπλων κλπ.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	ΥΝΜΤΕ Δωδεκανήσου
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	κέλυφος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Ισόγειο κτίσμα το οποίο αποτελείται από ένα ορθογώνιο, διαστάσεων 10,60μ.χ21,00μ., του οποίου η στέγη είναι δύο λιθόκτιστοι στενόμακροι θόλοι, που εδράζονται στους περιμετρικούς τοίχους και σε τέσσερις καμάρες στην μέση του κτιρίου. Οι θόλοι αυτοί,
--	--

Συνομόνιοι Φορέας

Telesio
Technologies
Information Communication Technologies

εξωτερικά είναι σοβατισμένοι με ασβέστη και θυραϊκή γη, για υγρομόνωση και έχουν τέσσερα ανοίγματα για τις αναθυμιάσεις.
Οι καμάρες και τα τοξωτά ανωφύλλια στις πόρτες και στα παράθυρα, είναι πελεκητά, κατασκευασμένα με προσοχή. Το πάτωμα είναι από καλά πατημένο χώμα. Τα κουφώματα είναι ξύλινα καρφωτά. Κάτω από το κτίριο υπάρχει η απαραίτητη μεγάλη υπόγεια στέρνα, με στόμιο που βγαίνει μέσα στο κτίριο.
Έχει μικρή αυλή όπου τοποθετούσαν τα σίδερα και άλλα βαριά υλικά. Στην αυλή υπήρχε μικρό ισόγειο, λιθοκίτιστο κτίσμα που στέγαζε το χυτήριο μαντεμιού και πηγάδι με υφάλμυρο νερό για τις ανάγκες του σιδηρουργείου.
Τρεις πέτρινες επιγραφές είναι εντοιχισμένες στην εξωτερική του λιθοδομή. Στη μία αναγράφεται ο ιδρυτής και η ημερομηνία κατασκευής ενώ στις άλλες αναγράφονται δύο ρητά.
Στο εσωτερικό του το σιδηρουργείο, είχε τέσσερα καμίνια με δερμάτινα φυσερά και άλλο ένα χυτήριο ορείχαλκου. Γαϊάνθρακα για τις ανάγκες των καμινιών, φέρνανε από την Σύρο. Είχε επίσης μεγάλους δράπανους, αμμόνια, ένα τόρνο και πολλά ξύλινα καλούπια που κατασκεύαζαν οι ίδιοι. Σώζονται ελάχιστα πράγματα από όλον αυτόν τον εξοπλισμό.
Στον πόλεμο το σιδηρουργείο, συνέχισε να λειτουργεί και αργότερα μόνο το επίταξαν οι Άγγλοι για να επιδιορθώνουν όπλα. Από το 1975 που πέθανε ο Σταμάτιος Βολονάκης, εγγονός του ιδρυτή παραμένει εγκαταλελειμμένο.

Πηγές

«Συστηματική Καταγραφή και Διάσωση της Βιομηχανικής Κληρονομιάς της Δωδεκανήσου», Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας – Τμήμα Δωδεκανήσου, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Νήσων Νοτίου Αιγαίου & Επιμελητήριο Δωδεκανήσου
https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=161245&type=Monument

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

■ **Τύπος Κήρυξης** Νεότερο μνημείο

■ **Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ** ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1312/36783/15-7-1993 ΦΕΚ 564/Β/28-7-1993

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

■ **Δομικά Υλικά** Τοπικός ασβεστόλιθος και ασβέστης ανακατεμένος με θηραϊκή γη

■ **Φέρουσα κατασκευή** λιθοδομή

■ **Φθορές/Βλάβες**

■ **Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης**

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Teleso
Technologies
Information Communication Technologies

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

■ Φυσικοί Κίνδυνοι

■ Ανθρωπογενείς

■ Εγγενής
τρωτότητα

Λόγω εγκατάλειψης

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

■ Φωτογραφίες

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε
ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο
ΠΕΠ ένταξης για
χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

■ Τύπος (εδαφικό,
νησιωτικό, υδατικό)

■ Είδος (ποτάμι, λίμνη,
φαράγγι, παράκτια
ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

■ Χλωρίδα

■ Πανίδα

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευομένη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 	
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 	

ΕΠΑνεΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Teleso
Technologies
Information Communication Technologies

Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
Χάρτες	
Φωτογραφίες	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Ι.Ναός Αγίου Ιωάννη
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Γιαλός Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Ναός
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=149044&type=Monument
ΚΗΡΥΞΕΙΣ	

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος Κήρυξης 	Αρχαίο μνημείο	
<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ 	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949	ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Δομικά Υλικά 		
<ul style="list-style-type: none"> Φέρουσα κατασκευή 		
<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 		
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενείς 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενής τρωτότητα 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόν Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Συνομόν Φορέας

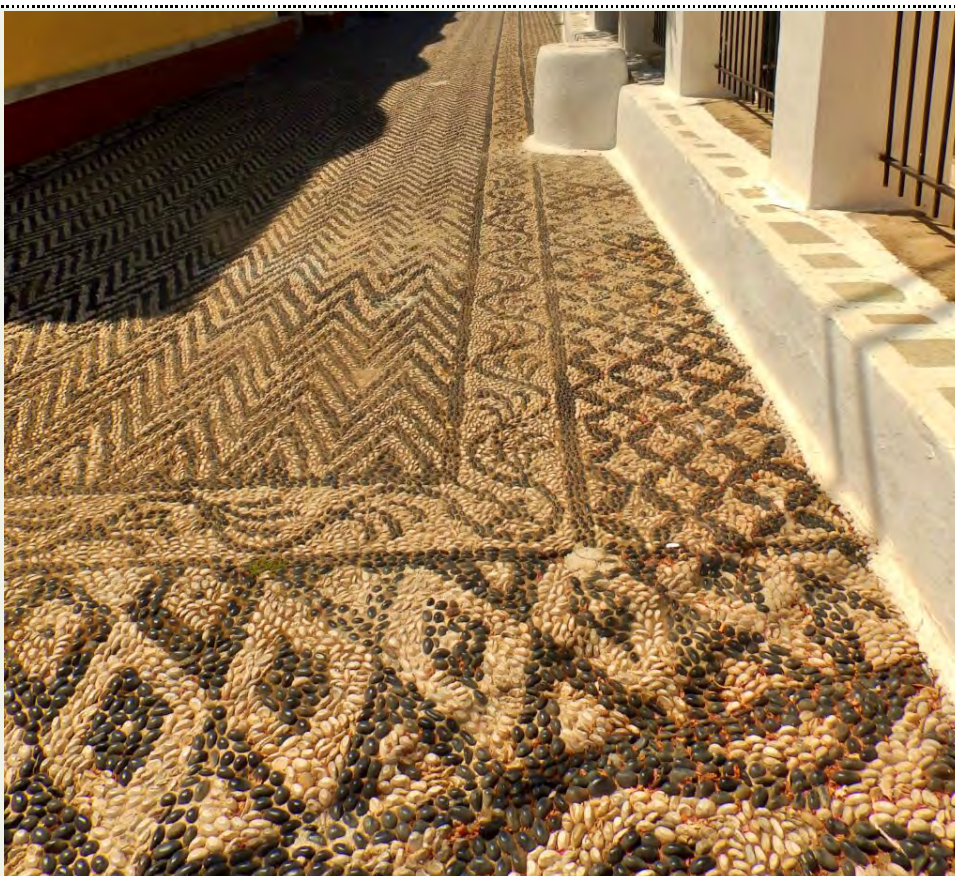

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε
ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο
ΠΕΠ ένταξης για
χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

■ Τύπος (εδαφικό,
νησιωτικό, υδατικό)

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευομένη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φυσικοί Κίνδυνοι	
■ Ανθρωπογενής δράση	
■ Εγγενή προβλήματα / αδυναμίες	
■ Οικονομικοί παράγοντες	
■ Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
■ Χάρτες	
■ Φωτογραφίες	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Ι. Ναός Αγίας Ειρήνης
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Εμπορείος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Ναός
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Ο Ι. Ναός Αγίας Ειρήνης είναι σταυροθολιακό νεότερο οικοδόμημα που χτίστηκε στο ανατολικό τμήμα του μεσαίου κλίτους παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Από τη βασιλική διακρίνεται η μεγάλη ημικυκλική αψίδα, ακριβώς κάτω από την αψίδα του σημερινού

Συνομόνιων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

	<p>ναού. Επίσης, ο ανατολικός και ο νότιος τοίχος του νότιου κλίτους είναι ο ανατολικός τοίχος του βόρειου κλίτους, στο ύψος της επιφάνειας της αυλής. Στη βασιλική ανήκουν τα εξής μαρμρινα αρχιτεκτονικά μέλη: μαρμάρινο κιονόκρανο με φύλλα άκανθας (5ος αι. μ.Χ.), μαρμάρινο επίθημα μεγάλων διαστάσεων που μαζί με το κιονόκρανο απαρτίζουν την Αγία Τράπεζα του σημερινού ναού, βάση μαρμάρινου περιρραντηρίου με ραβδώσεις, μαρμάρινη κυλινδρική βάση. ς είναι σταυροθολιακός με κελιά, χτισμένος πάνω σε κατάλοιπα</p>	
Πηγές	<p>https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=149049&type=Monument</p>	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	<p>Αρχαίο μνημείο</p>	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623	ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ29/8295/199	ΦΕΚ: 286/Β/1988-05-16
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά		
Φέρουσα κατασκευή		
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

Συνομόν Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

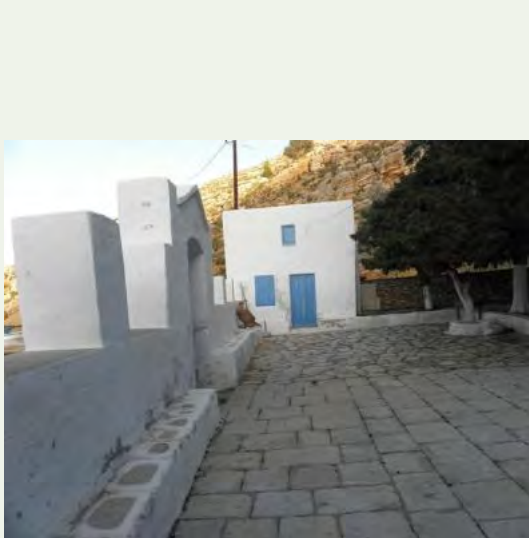
CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Φωτογραφίες

Σχέδια

Συντεταγμένες

Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Προσβασιμότητα	Από την επαρχιακή οδό Σύμης-Εμπορείου	
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		
Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)		
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση		
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ		
Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)		
Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)		
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		
Χλωρίδα		
Πανίδα		
Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους		
Βιότοποι		
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		
Εδαφολογία		
Διεύθυνση/ Προσανατολισμός		
Κλίμα		
Υδάτινο δυναμικό		
Ζώνες βλάστησης		
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ		
Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση		
Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση		
Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή		

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/ αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 		

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	I. Μονή Παναγίας Μυρταριώτισσας
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Εμπορείος Σύμης_
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Ναός

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Μεταβυζαντινό μοναστηριακό συγκρότημα της Παναγίας Μυρταριώτισσας στη θέση Μαριά Σύμης. Τοιχογραφημένο καθολικό.
--	--

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

	Ο μικρός ναός της Παναγίας είναι ιστορημένος με αξιόλογες μεταβυζαντινές αγιογραφίες του 18ου αιώνα. Γύρω από το εκκλησάκι της μονής υπάρχουν κελιά και άλλα μοναστηριακά χτίσματα, ενώ στο προαύλιο καταπράσινα φουντωτά δέντρα	
Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148678&type=Monument https://golden-greece.gr/monasteries/dodekanisa/symi/moni-myrtariotissas https://www.symiphotos.com/displayimage.php?album=29&pid=6788#top_display_media	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	Αρχαίο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623	ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά		
Φέρουσα κατασκευή		
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telessto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ **Συντεταγμένες** Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα Βατός χωματόδρομος από τον Γιαλό ή το Χωριό οδηγεί στη μονή

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)	
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση	
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
▪ Διατήρηση χλωρίδας	
▪ Διατήρηση πανίδας	
▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
▪ Φυσικοί Κίνδυνοι	
▪ Ανθρωπογενής δράση	
▪ Εγγενή προβλήματα / αδυναμίες	
▪ Οικονομικοί παράγοντες	
▪ Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
▪ Χάρτες	
▪ Φωτογραφίες	

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Ναυδρια «Μέσα Σωτήρης», «Μιχαηλιδάκια» & «Μέσα Παναΐδι» στον Εμπορειό Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Εμπορειός Σύμης_
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Ιεροί ναοί χριστιανικοί, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Ο Ι. Ναός Μέσα Σωτήρη στον Εμπορειό Σύμης είναι κτισμένος μαζί με τους Ι. Ναούς Μιχαηλιδάκια και Μέσα Παναΐδι πάνω στα ερείπια παλαιοχριστιανικής βασιλικής.
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=149046&type=Monument

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=163232&type=Monument
https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=163233&type=Monument

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

■ Τύπος Κήρυξης Αρχαίο μνημείο

■ Αριθμός
Υπουργικής
Απόφασης /
ΦΕΚ

ΥΑ 17601/1601/14-11-1949

ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

■ Δομικά Υλικά

■ Φέρουσα
κατασκευή

■ Φθορές/Βλάβες

■ Επεμβάσεις/Υλικά
αποκατάστασης

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

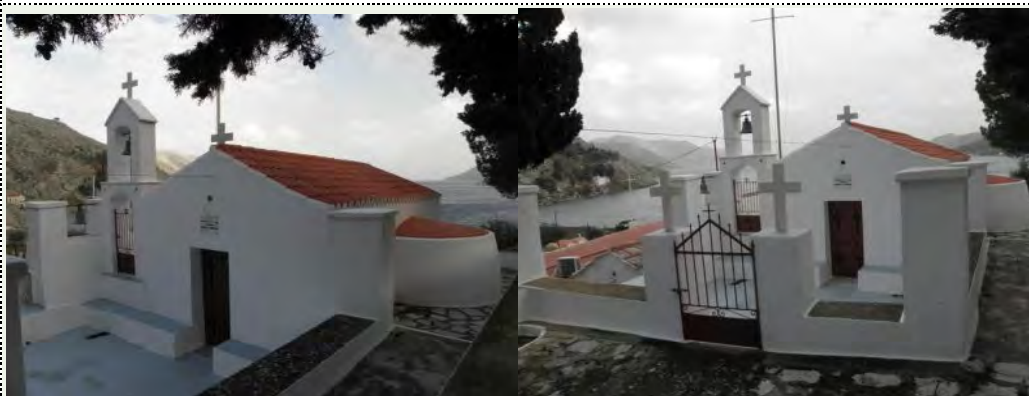
■ Φυσικοί Κίνδυνοι

■ Ανθρωπογενείς

■ Εγγενής
τρωτότητα

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

■ Φωτογραφίες

ΜΕΣΑ ΣΩΤΗΡΗΣ

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΑΝΑΪΔΙ

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΜΙΧΑΗΛΙΔΑΚΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Σχέδια	
ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ	
Συντεταγμένες	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο
Προσβασιμότητα	Από την επαρχιακή οδό Σύμης-Εμπορειού
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	
Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)	
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση	
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)	
Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
Χλωρίδα	
Πανίδα	
Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους	
Βιότοποι	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
Εδαφολογία	
Διεύθυνση/ Προσανατολισμός	
Κλίμα	
Υδάτινο δυναμικό	
Ζώνες βλάστησης	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
Προστατευομένη πανίδα/ Απόφαση	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telessto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή 		
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/ αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 		

Συνομόζων Φορέας

Telemarketing
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Κτίριο Βιοτεχνίας κατασκευή καμπανών	
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης	
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Εμπορείος Σύμης	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Βιοτεχνία/ Βιομηχανία, εμπόριο, Αστικά Κτίρια	
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 		
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Νεοελληνική – χτίστηκε το 1865	
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 		
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Βιοτεχνία καμπανών	Βιοτεχνία εκμετάλλευση χυτοσιδήρου με σκοπό την κατασκευή μαγναοπήγαδων, αγκύρων και γενικότερα εξοπλισμού καϊκιών.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	ΥΝΜΤΕ Δωδεκανήσου	
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	Ιδιωτικό, ιδιοκτησίας Α. Αναστασιάδη	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 		
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Κτ. Συγκρότημα, εξοπλισμός βιοτεχνίας με την υψικάμινο, τα εργαλεία και τον αντανακλαστικό φούρνο	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Η παλιά βιοτεχνία κατασκευής καμπανών του Αναστ. Αναστασιάδη στο Εμπορείο Σύμης είναι η μοναδική βιοτεχνία κατασκευής καμπανών στα Δωδεκάνησα. Χτίστηκε το 1865 και εξακολουθεί να λειτουργεί και αποτελεί μοναδικό δείγμα βιομηχανικού κτιρίου της εποχής. Αναπόσπαστα μέρη του βιομηχανικού μνημείου αποτελούν η υψικάμινο, ο μεγάλος αντανακλαστικός φούρνος για την	
--	---	--

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

	κατασκευή καμπανών, η λιθόκτιστη τσιμιά, δύο χωνευτοί φούρνοι, ξύλινες σκάφες, ξύλινα καλούπια καμπανών (ρωσικής προέλευσης), όλα τα εργαλεία, η στέρνα καθώς και ο αύλειος χώρος με τον πυλιώνα του. Το σιδηρουργείο σήμερα λειτουργεί ο Φιλήμονας γιος του Τάσου Αναστασιάδη με τους βοηθούς του. Σήμερα κατασκευάζουν κάγκελα, διακοσμητικά στοιχεία, μεταλλικές πόρτες και ότι μπορεί να κατασκευαστεί από τον σίδηρο κυρίως για την οικοδομή.	
Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=157418&type=Monument http://odysseus.culture.gr/h/2/gh2560.jsp?obj_id=11924 http://www.osymi.gr/ekthemata/tasos_anastasiadis/t_anastasiadis.htm http://mikrokellari.blogspot.com/2008/10/blog-post.html https://www.kathimerini.gr/opinion/686793/o-teleytaios-ton-kampanopoion/	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	νεότερο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/919/21803/23-5-1988	ΦΕΚ 448/Β/30-6-1988
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά	<p>Το κτίριο είναι πετρόχτιστο, εξωτερικά και εσωτερικά δεν έχει σοβά, είναι χτισμένο με άμμο, θηραϊκή γη («πορσελάνη») και ασβέστη.</p> <p>Για να υπάρχει καλή αντιστήριξη, στο εσωτερικό του κτιρίου δημιουργήθηκαν τρεις μεγάλες καμάρες, στηριζόμενες στην άκρη του τοίχου και σε μία κολόνα, για να στηρίξουν τους ξύλινους δοκούς («κορφάδια») της σκεπής. Η σκεπή είναι «πετωσμένη», δηλαδή το ένα σανίδι είναι πλάι στο άλλο. Οι καμάρες και τα τοξωτά ανώφλια στις πόρτες και στα παράθυρα είναι πλεεκητά, κατασκευασμένα με ιδιαίτερη επιμέλεια. Τα κουφώματα είναι ξύλινα καρφωτά, προστατευμένα στα παράθυρα από εξωτερικές σιδεριές.</p> <p>Στο εσωτερικό του κτιρίου υπάρχει αντανακλαστικός φούρνος, κτισμένος από πέτρες και πυρότουβλα, με τον οποίο μπορεί να κατασκευασθεί καμπάνα μέχρι οκτακόσια κιλά. Υπάρχουν επίσης, μία λιθόκτιστη τσιμιά για το στέγνωμα των καλουπιών, δύο χωνευτοί φούρνοι για το λιώσιμο του υλικού (χοάνες) καθώς και λοιπός εξοπλισμός, μέρη του οποίου προέρχονται από τη Ρωσία.</p> <p>Στο εσωτερικό του καμπανοποιείου υπάρχουν τρεις βάσεις για την κατασκευή διαφόρων μεγεθών καμπανών: στη μία βάση «χύνονται» καμπάνες από 5 έως 25 κιλά, στη 2η από 30-70 κιλά και στην τρίτη από 100 έως 750 (!) κιλά. Καμπάνα 750 κιλών κατασκευάστηκε το 1905 και εξακολουθεί να «σημαίνει» μέχρι σήμερα στη Μονή Πανορμίτη στη Σύμη.</p> <p>Ακόμη στο εσωτερικό βρίσκονται 2 τζάκια, στα οποία λιώνει (χυτεύεται) μπρούτζος από 5 μέχρι 70 κιλά και στο δεύτερο από 70-150 κιλά μέσα σε χωνιά χυτηρίου. Για μεγαλύτερες καμπάνες υπάρχει ένας αντανακλαστικός φούρνος: αντανακλά τη φωτιά της φωτιάς από το διαμέρισμα στο οποίο ανάβει η φωτιά με ξύλα. Στο βάθος του λάκκου υπάρχει το βαθούλωμα όπου λιώνει ο μπρούτζος. Ο λάκκος αυτός είναι κατασκευασμένος με πυρότουβλα. Στον λάκκο, προς τη μεριά του καλουπιού της καμπάνας υπάρχει μια τρύπα, η οποία έχει σκεπαστεί με χώμα και την οποία ανοίγουν όταν ο μπρούτζος είναι λιωμένος για χύτευση και με ένα σιδερένιο αυλάκι επικαλυμμένο εσωτερικά με ειδικό χρώμα αντοχής, ο μπρούτζος οδηγείται στο καλούπι της καμπάνας.</p>	

Συνοπτιζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Φέρουσα κατασκευή	Λιθοδομή _
Φθορές/Βλάβες	
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
Φυσικοί Κίνδυνοι	
Ανθρωπογενείς	
Εγγενής τρωτότητα	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
Φωτογραφίες	Ο φούρνος στο εσωτερικό

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑνεΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

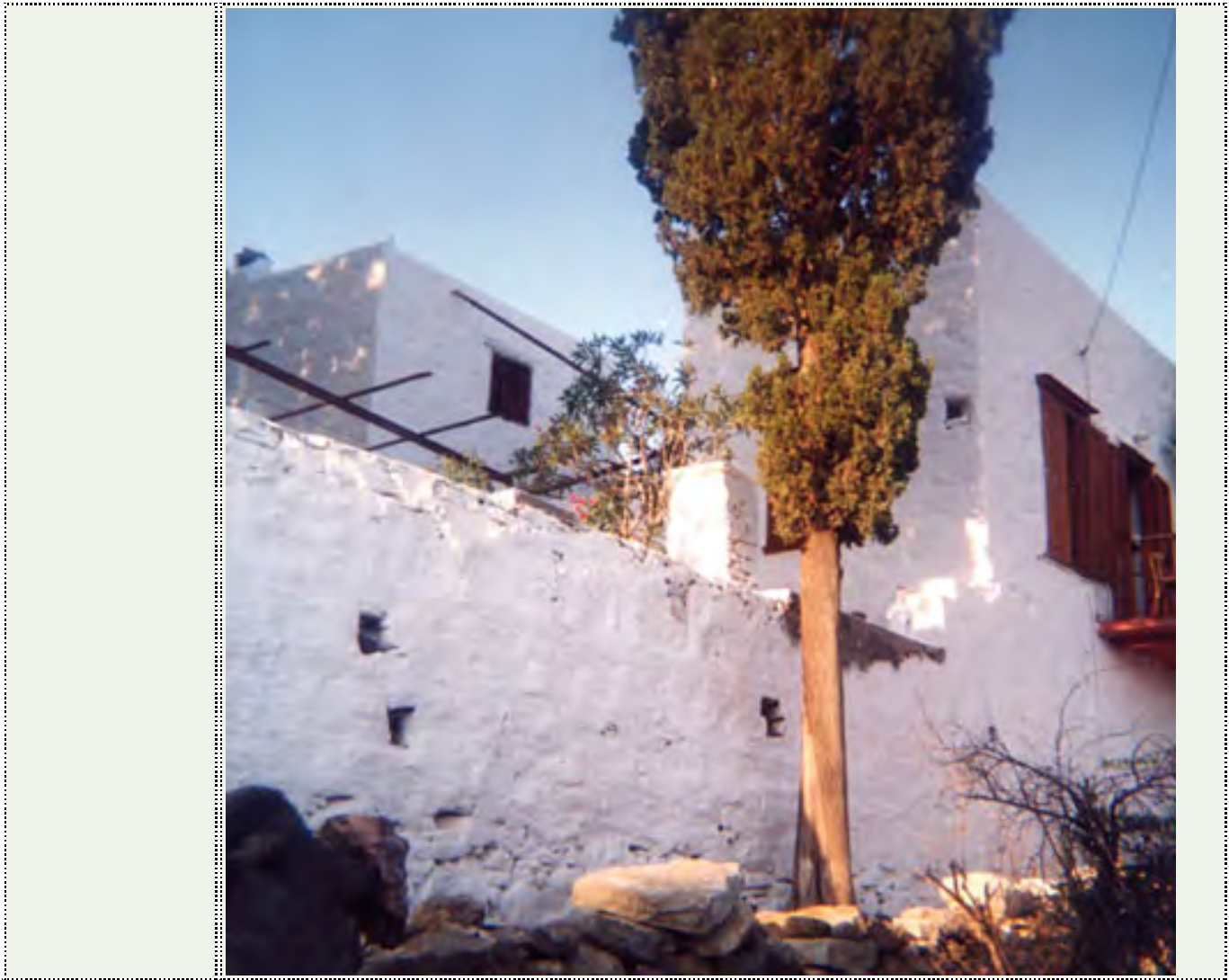

ITE TEE Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

**Telesto
Technologies**
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑνεΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

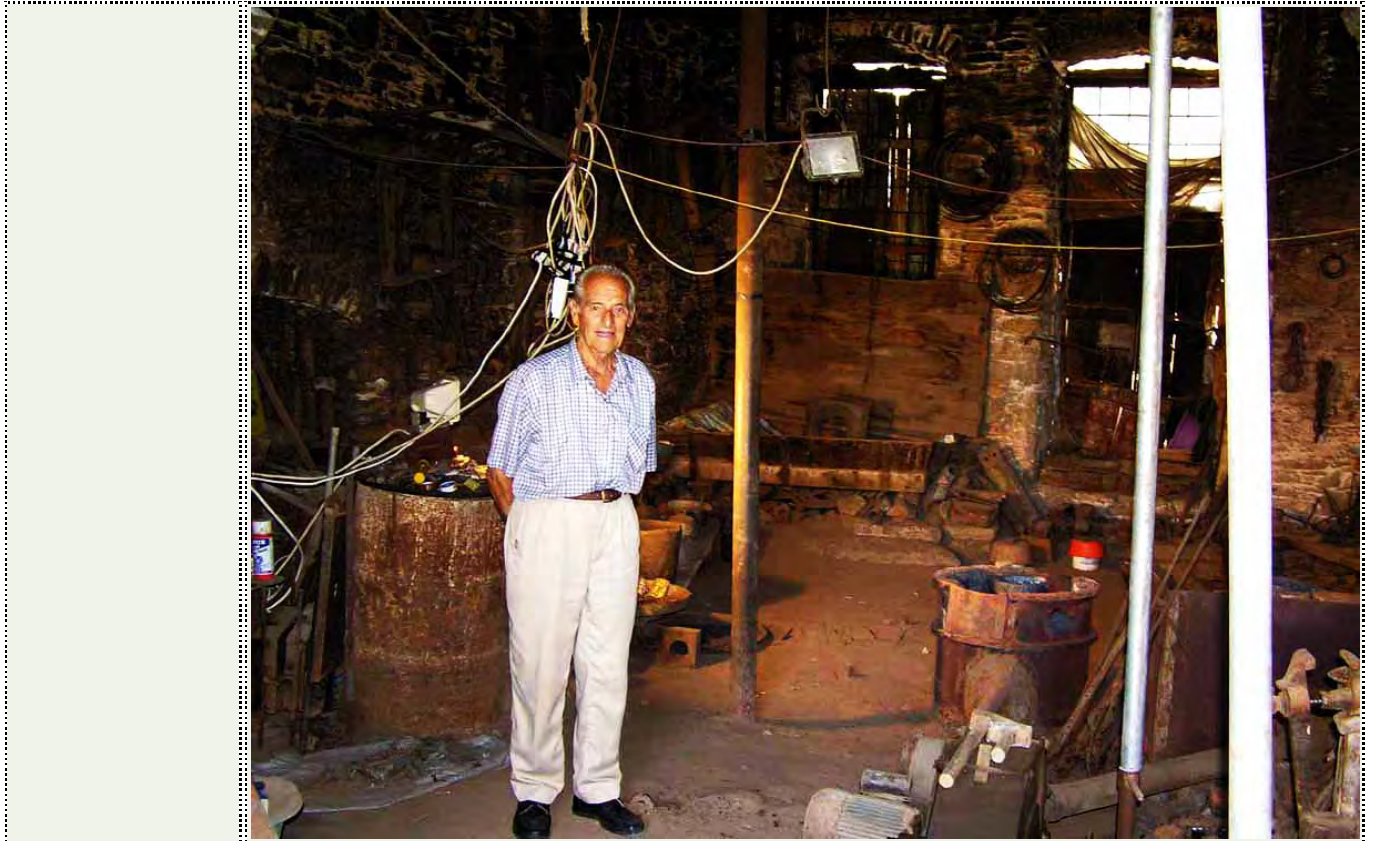

Β.Α. Αηγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Σχέδια 	
ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Συντεταγμένες 	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο_
<ul style="list-style-type: none"> Προσβασιμότητα 	Από την επαρχιακή οδό Σύμης-Εμπορειού
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο) 	
<ul style="list-style-type: none"> Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση 	
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση 	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή 		
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/ αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 		

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Κτίριο Οικίας Πολιτικού Γ.Γεννηματά
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Εμπορείος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Αστικά Κτίρια
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	νεοελληνική
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	ΥΝΜΤΕ Δωδεκανήσου
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Πρόκειται για λιθόκτιστο κτίσμα, με κεραμοσκεπή δίκλινη στέγη, χαρακτηριστικό δείγμα τοπικής αρχιτεκτονικής. Το ισόγειο έχει έναν ημιυπαίθριο στεγασμένο χώρο και στον όροφο υπάρχει ενιαίος χώρος με τη χαρακτηριστική ξύλινη κατασκευή μουσάντρας και τον σοφά. Στην πίσω πλευρά του σπιτιού σώζονται δύο λιθόκτιστες στέρνες και παραδοσιακός φούρνος.

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=157417&type=Monument	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	νεώτερο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/892/17-3-1995	ΦΕΚ 454/Β/23-5-1995
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά	λίθος	
Φέρουσα κατασκευή		
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
Φωτογραφίες		
Σχέδια		
ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ		
Συντεταγμένες	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο_	
Προσβασιμότητα	Από την επαρχιακή οδό Σύμης-Εμπορείου	
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)	
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση	
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
▪ Διατήρηση χλωρίδας	
▪ Διατήρηση πανίδας	
▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
▪ Φυσικοί Κίνδυνοι	
▪ Ανθρωπογενής δράση	
▪ Εγγενή προβλήματα / αδυναμίες	
▪ Οικονομικοί παράγοντες	
▪ Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
▪ Χάρτες	
▪ Φωτογραφίες	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Ονομασία Μνημείου 	Κτίσμα ανατολικά του Ι.Ναού Σωτήρη
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Εμπορείος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Κατάλοιπα παλαιοχριστιανικού κτίσματος
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	παλαιοχριστιανική
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Κατάλοιπα παλαιοχριστιανικού κτίσματος, ανατολικά του Ι. Ναού Σωτήρη στον Εμπορειό Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=149047&type=Monument

Συνομόν Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΚΗΡΥΞΕΙΣ	
Τύπος Κήρυξης	Αρχαίο μνημείο
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623 ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
Δομικά Υλικά	
Φέρουσα κατασκευή	
Φθορές/Βλάβες	
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
Φυσικοί Κίνδυνοι	
Ανθρωπογενείς	
Εγγενής τρωτότητα	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
Φωτογραφίες	
Σχέδια	
ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ	
Συντεταγμένες	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο
Προσβασιμότητα	Από την επαρχιακή οδό Σύμης-Εμπορείου
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	
Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Προτεινόμενο
ΠΕΠ ένταξης για
χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

- ▣ Τύπος (εδafικό, νησιωτικό, υδατικό)
- ▣ Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- ▣ Χλωρίδα
- ▣ Πανίδα
- ▣ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους
- ▣ Βιότοποι

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- ▣ Εδαφολογία
- ▣ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός
- ▣ Κλίμα
- ▣ Υδάτινο δυναμικό
- ▣ Ζώνες βλάστησης

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

- ▣ Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση
- ▣ Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση
- ▣ Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή
- ▣ Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

- ▣ Διατήρηση χλωρίδας

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Διατήρηση πανίδας		
■ Διατήρηση βιοποικιλότητας		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
■ Φυσικοί Κίνδυνοι		
■ Ανθρωπογενής δράση		
■ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες		
■ Οικονομικοί παράγοντες		
■ Κοινωνικοί περιορισμοί		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
■ Χάρτες		
■ Φωτογραφίες		

Συνομόζων Φορέας

Telesio
Technologies
Information Communication Technologies

ITEP

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Ονομασία Μνημείου 	Ταφικό συγκρότημα Δώδεκα Σπήλια
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Εμπορείος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Φυσικοί χώροι, σπήλαια
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Τα "Δώδεκα Σπήλαια", ένα από τα πιο ασυνήθιστα και αινιγματικά αξιοθέατα της Σύμης βρίσκονται στο Νημποριό της Σύμης.
--	---

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

	Είναι δώδεκα υπόσκαφοι θόλοι υστερορρωμαϊκής-παλαιοχριστιανικής εποχής που κατά πάσα πιθανότητα χρησίμευαν στη Βυζαντινή εποχή ως εργαστήρια ζωγραφικής και γλυπτικής. Άλλοι πάλι ισχυρισμοί αναφέρουν ότι ήταν κατακόμβες ή ταφικά μνημεία.	
Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=149048&type=Monument https://golden-greece.gr/top-sights/dodekanisa/symi/aksiotheata-12spilies	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	Αρχαίο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949	ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά	λίθος	
Φέρουσα κατασκευή		
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

ΕΠΑνεΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα Από την επαρχιακή οδό Σύμης-Εμπορειού

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)	
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση	
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
▪ Διατήρηση χλωρίδας	
▪ Διατήρηση πανίδας	
▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
▪ Φυσικοί Κίνδυνοι	
▪ Ανθρωπογενής δράση	
▪ Εγγενή προβλήματα / αδυναμίες	
▪ Οικονομικοί παράγοντες	
▪ Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
▪ Χάρτες	
▪ Φωτογραφίες	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<p>■ Όνομασία Μνημείου</p>	Ι. Μονή Προφήτη Ηλία
<p>■ Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)</p>	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<p>■ Θέση</p>	Λελληνική Σύμης
<p>■ Είδος Μνημείου</p>	Μοναστηριακό Συγκρότημα, θρησκευτικοί χώροι
<p>■ Αρχιτεκτονικός τύπος</p>	Μοναστηριακό συγκρότημα
<p>■ Χρονική Περίοδος</p>	μεταβυζαντινή
<p>■ Αρχαία/Ιστορική Ονομασία</p>	
<p>■ Χρήση/Αρχική χρήση</p>	Ναός, θρησκευτικός χώρος
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<p>■ Φορέας Προστασίας</p>	4 ^η ΕΒΑ
<p>■ Καθεστώς Ιδιοκτησίας</p>	Ι. Μητρόπολη Σύμης, Τήλου, Χάλκης και Καστελλόριζου - Οικουμενικό Πατριαρχείο
<p>■ Ζώνη Προστασίας</p>	
<p>■ Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)</p>	Κέλυφος, τοιχογραφίες
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<p>■ Παρατηρήσεις</p>	Η Ι. Μονή Προφήτη Ηλία στη Λελληνική Σύμης βρίσκεται νοτιοανατολικά του Χωριού, κοντά στην Αγία Μαρίνα και χρονολογείται στη μεταβυζαντινή περίοδο -ανεγέρθηκε το 1722 από τον Ηγούμενο Ματθαίο, έναν οσιακής βιωτής κληρικό, ο οποίος μερίμνησε προκειμένου να αιογραφηθεί και τό Καθολικό τού Προφήτου Ηλία, μετά τήν αποπεράτωση, μέ ιδιαίτερο

Συνομόζων Φορέας

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

μάλιστα εικονογραφικό πρόγραμμα στο οποίο περιλαμβάνονται χαρακτηριστικές σκηνές από την πολυκύμαντη ζωή του μεγάλου αυτού Προφήτου. Ο ναός (6,74X 3,22) είναι μονόχωρος καμαροσκέπαστος και φέρει τοιχογραφίες του 1722 που διατηρούνται σε καλή κατάσταση. Το κτιριακό συγκρότημα περιλαμβάνει ακόμη 3 τοιχογραφημένους ναΐσκους, παρεκκλήσια: της Υπαπαντής, της Αγίας Άννας και των Αγίων Σαράντα (Τεσσαράκοντα μάρτυρες), κελιά και βοηθητικούς χώρους. Έχουν θεμελιωθεί σε αρχαίους τοίχους με ισόδομη τοιχοποιία, που σώζονται σε αρκετό ύψος. Νοτιοανατολικά του κυρίως ναού βρίσκεται ο ναΐσκος της Υπαπαντής που είναι μονόχωρος (9,95 X 3,03) και τοιχογραφημένος (1705). Νοτιοδυτικά της Υπαπαντής εντοπίζεται το ναύδριο της Αγίας Άννας, μονόχωρο (4,26 X 2,51) και χωρίς τοιχογραφίες. Νοτιοανατολικά της Αγίας Άννας τοποθετείται το ναύδριο των 40 Μαρτύρων «των εν Σεβαστεία Μαρτυρησάντων», που είναι μονόχωρο (6,61 X 2,56) και δεν φέρει τοιχογραφίες. Στο πρώτο μισό του 18ου αιώνα δραστηριοποιείται στο νησί ένα τοπικό εργαστήριο αγιογραφίας με ζωγράφους τους αδερφούς Γρηγόριο και Νεόφυτο. Πιθανώς οι τοιχογραφίες του μοναστηριού του Προφήτη Ηλία να είναι έργο αυτών των αγιογράφων. Σύμφωνα με τις υπάρχουσες ιστορικές μαρτυρίες στα χρόνια της σκλαβιάς οι Πατέρες της Μονής είχαν αναπτύξει αξιοσημείωτο εθνικό και πνευματικό έργο, αφού συντηρούσαν πλούσια βιβλιοθήκη και συνέδραμαν έμπρακτα στην λειτουργία της παρακείμενης Σχολής της Αγίας Μαρίνας, η οποία απέβη φάρος πνευματικής γνώσης για την νεότητα της Σύμης. Η Μονή εορτάζει στις 20 Ιουλίου.

Πηγές

https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148682&type=Monument
<https://www.vimaorthodoxias.gr/mitropoleis/symi-i-eorti-toy-profiti-ilia/>
<https://golden-greece.gr/monasteries/dodekanisa/symi/moni-prof-ilia>

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

Τύπος Κήρυξης

αρχαίο μνημείο

Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ

ΥΑ 17601/1601/14-11-1949

ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Δομικά Υλικά

Τοπικός ασβεστόλιθος

Φέρουσα κατασκευή

λιθοδομή

Φθορές/Βλάβες

Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φυσικοί Κίνδυνοι

■ Ανθρωπογενείς

■ Εγγενής
τρωτότητα

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

■ Φωτογραφίες

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telessto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telessto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα Από τον αμαξιτό δρόμο που συνδέει το Χωριό με τον Πανορμίτη, μέσω μονοπατιού

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/ Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φωτογραφίες 		

Συνομόνιων Φορέων

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	I. Μονή Αγίου Ιωάννη της Τσαγκριάς.
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Τσαγκριά Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Χριστιανικός ναός
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Ναός, θρησκευτικός χώρος
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Κέλυφος, τοιχογραφίες
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Ο Άγιος Ιωάννη Τσαγκριάς είναι μονόχωρο ναύδριο που καλύπτεται με χτιστή πλάκα και λίθινες πλάκες. Έχει εξωτερικές διαστάσεις 5,25 X 3,60 μ. Στο εσωτερικό του ναού υπάρχουν τοιχογραφίες το μεγαλύτερο μέρος τους έχει επιχρισθεί εκτός από ορισμένες στην καμάρα που

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

	μπορούν να χρονολογηθούν στο 12ο - 13ο αιώνα. Το κελί του ναυδρίου έχει θεμελιωθεί σε αρχαίο τοίχο.	
Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148513&type=Monument	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	αρχαίο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949	ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος	
Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή	
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
Φωτογραφίες		

Συνομόν Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ **Συντεταγμένες** Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα Από τον αμαξιτό δρόμο που συνδέει το Χωριό με τον Πανορμίτη, πριν τη μονή Κοκκιμήδη

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

■ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευομένη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φυσικοί Κίνδυνοι	
■ Ανθρωπογενής δράση	
■ Εγγενή προβλήματα / αδυναμίες	
■ Οικονομικοί παράγοντες	
■ Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
■ Χάρτες	
■ Φωτογραφίες	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	I. Μονή Αγίου Κωνσταντίνου
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Τσαγκριά Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Μοναστηριακό συγκρότημα, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	μοναστήρι
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Ναός, θρησκευτικός χώρος, μοναστήρι

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	Ιερά Μητρόπολις Σύμης, Τήλου, Χάλκης & Καστελλορίζου, Οικουμενικό Πατριαρχείο_ μετόχι της Μονής Πανορμίτου
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Κέλυφος, τοιχογραφίες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Πρόκειται για την Μονή των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης που βρίσκεται στο δρόμο από τον οικισμό Χωριό προς τον Πανορμίτη. Το κτιριακό συγκρότημα περιλαμβάνει τον ναό των Αγίων, τα κελιά των μοναχών, ξενώνα και διάφορους βοηθητικούς χώρους. Ο ναός (7,15 X 3,05) είναι μονόχωρος, καμαροσκέπαστος και φέρει τοιχογραφίες που χρονολογούνται το 1829.
--	---

Συνομόντων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

	Ανακαινίσθηκε το 1886. Βόρεια της εκκλησίας υπάρχει ο χώρος του αγιάσματος. Η Μονή εορτάζει την 21η Μαΐου.	
Πηγές	https://www.youtube.com/watch?v=XiRpnNj2gcM https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148514&type=Monument https://golden-greece.gr/monasteries/dodekanisa/symi/moni-ag-konstantinou#photos	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	αρχαίο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949	ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος	
Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή	
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ **Συντεταγμένες** Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα Από τον αμαξιτό δρόμο που συνδέει το Χωριό με τον Πανορμίτη

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

■ **Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)**

■ **Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)**

Συνοπτιζών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
Χλωρίδα	
Πανίδα	
Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους	
Βιότοποι	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
Εδαφολογία	
Διεύθυνση/ Προσανατολισμός	
Κλίμα	
Υδάτινο δυναμικό	
Ζώνες βλάστησης	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
Προστατευόμενη πανίδα/ Απόφαση	
Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση	
Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή	
Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
Διατήρηση χλωρίδας	
Διατήρηση πανίδας	
Διατήρηση βιοποικιλότητας	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
Φυσικοί Κίνδυνοι	
Ανθρωπογενής δράση	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

▪ Εγγενή προβλήματα / αδυναμίες	
▪ Οικονομικοί παράγοντες	
▪ Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
▪ Χάρτες	
▪ Φωτογραφίες	

Συντονίζων Φορέας

Telesio
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Ονομασία Μνημείου 	I. Μονή Κοίμησης Θεοτόκου (Παναϊδί)
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Κάτω και βόρεια του σταυρού του πολέμου
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Μοναστηριακά συγκροτήματα, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Μοναστηριακά συγκροτήματα
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Ναός, θρησκευτικός χώρος

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Κέλυφος, τοιχογραφίες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148517&type=Monument https://www.symiphotos.com/displayimage.php?album=29&pid=5198

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΚΗΡΥΞΕΙΣ	
▪ Τύπος Κήρυξης	αρχαίο μνημείο
▪ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949 ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
▪ Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος
▪ Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή
▪ Φθορές/Βλάβες	
▪ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
▪ Φυσικοί Κίνδυνοι	
▪ Ανθρωπογενείς	
▪ Εγγενής τρωτότητα	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	

Συνομόν Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telessto
Technologies
Information Communication Technologies

Φωτογραφίες

Σχέδια

Συντεταγμένες

Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Προσβασιμότητα Μέσα από δύσβατο μονοπάτι στρίβοντας από τον κεντρικό αυτοκινητόδρομο προς τον σταυρό του πολέμου.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

- ▣ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)
- ▣ Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- ▣ Χλωρίδα
- ▣ Πανίδα
- ▣ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους
- ▣ Βιότοποι

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- ▣ Εδαφολογία
- ▣ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός
- ▣ Κλίμα
- ▣ Υδάτινο δυναμικό
- ▣ Ζώνες βλάστησης

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

- ▣ Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση
- ▣ Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση
- ▣ Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/ αδυναμίες 	
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 	
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 	
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Ονομασία Μνημείου 	Κτίριο γνωστό ως «Αγορά» στη Σκάλα Σύμης	
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης	
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Γιαλός Σύμης	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Αστικά κτίρια, εμπόριο	
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Εμπορικό κτίριο	
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	νεοελληνική	
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 		
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	ξενοδοχείο	αγορά

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	ΥΝΜΤΕ Δωδεκανήσου	
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	ιδιωτικό/ ιδιοκτησία Εμμανουήλ & Μερκουρίου Παπαμιχαήλ	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 		
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	κέλυφος	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Πρόκειται για ισόγειο, με ένα τμήμα του διώροφο, λιθόκτιστο κτίριο με ωραία μορφολογικά νεοκλασικά στοιχεία να στολίζουν τις όψεις του, ανάμικτα με στοιχεία ντόπιας λαϊκής Αρχιτεκτονικής. Αυτό που το κάνει μοναδικό είναι η κάτοψή του. Το ισόγειο τμήμα αποτελείται από μια εσωτερική στοά, όπου δεξιά και αριστερά υπάρχουν από τέσσερα θολωτά καταστήματα.	
--	--	--

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=157180&type=Monument https://www.theoldmarkets.com/history.html	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	Νεότερο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠΓ/1993/41803/6-10-1988	ΦΕΚ 761/Β/19-10-1988
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος	
Φέρουσα κατασκευή	Λιθοδομή	
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΟΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

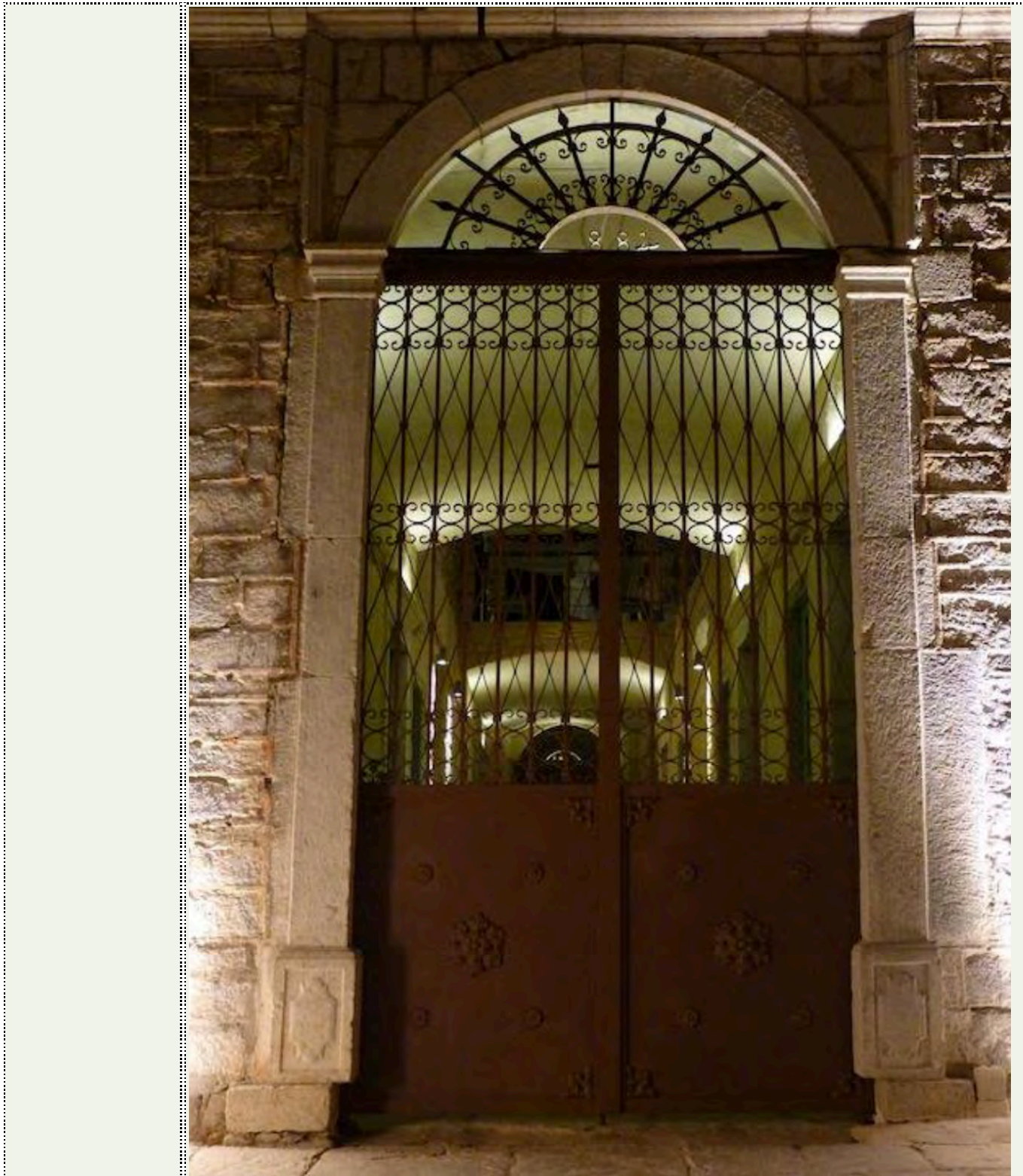

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

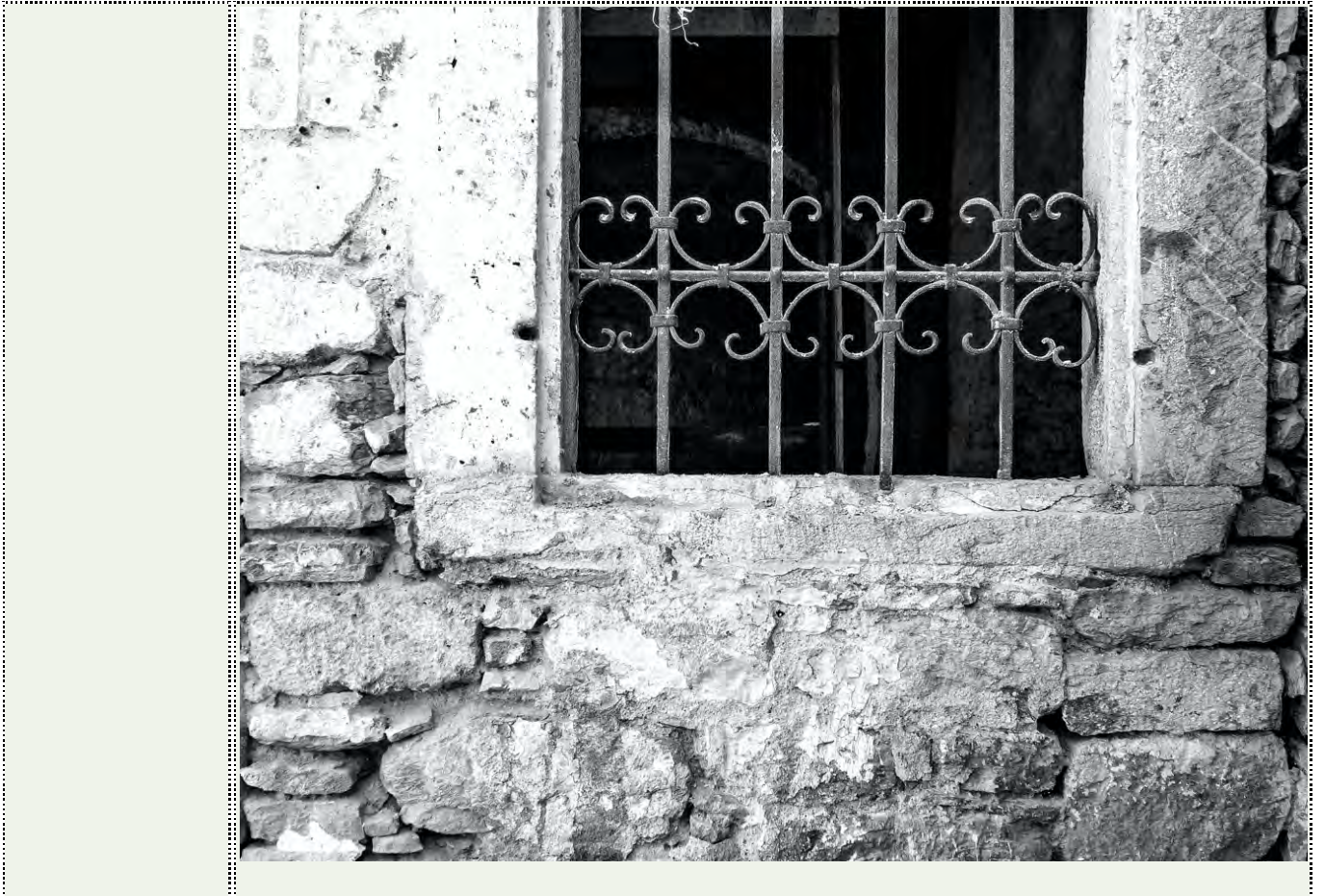

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε
ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο
ΠΕΠ ένταξης για
χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

■ Τύπος (εδafικό,
νησιωτικό, υδατικό)

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευομένη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα / αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 		

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<p>▣ Όνομασία Μνημείου</p>	<p>I. Μονή ο Μικρός Σωτήρης Λυγής</p>
<p>▣ Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)</p>	<p>Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης</p>
<p>▣ Θέση</p>	<p>βόρεια του κόλπου Νανού, σε υψόμετρο 378μ.</p>
<p>▣ Είδος Μνημείου</p>	<p>Μοναστηριακά συγκροτήματα, θρησκευτικοί χώροι</p>
<p>▣ Αρχιτεκτονικός τύπος</p>	<p>Μοναστηριακά συγκροτήματα</p>
<p>▣ Χρονική Περίοδος</p>	<p>Βυζαντινή/μεταβυζαντινή</p>
<p>▣ Αρχαία/Ιστορική Ονομασία</p>	<p>I. Μονή Μεταμόρφωσης Σωτήρα ή Σωτήρης της Λυγής</p>
<p>▣ Χρήση/Αρχική χρήση</p>	<p>Ναός, θρησκευτικός χώρος</p>
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<p>▣ Φορέας Προστασίας</p>	<p>4^η ΕΒΑ</p>
<p>▣ Καθεστώς Ιδιοκτησίας</p>	
<p>▣ Ζώνη Προστασίας</p>	
<p>Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)</p>	<p>Κέλυφος, τοιχογραφίες</p>
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<p>▣ Παρατηρήσεις</p>	<p>Η I. Μονή ο Μικρός Σωτήρης (Μεταμόρφωσης Σωτήρα ή Σωτήρης της Λυγής) είναι μεταβυζαντινό μοναστηριακό συγκρότημα με κελιά. Η μονή έχει χτιστεί πάνω σε κατάλοιπα αρχαίων ισόδομων τοίχων. Σε όλη την ευρύτερη περιοχή και κυρίως ΝΔ είναι ορατοί άλλοι σύγχρονοι τους τοίχοι. Στο κέντρο της μονής βρίσκεται το καθολικό που είναι αφιερωμένο στη Μεταμόρφωση του Χριστού. Η</p>

Συνομόνιων Φορέας

Telessto
Technologies
Information Communication Technologies

	<p>επωνυμία Σωτήρης της Λυγής είναι παλιά και απαντά σε αρχαιακά έγγραφα και συμβόλαια της Σύμης και πιθανά το Λυγής έχει σχέση με το φυτό λύγος ή λυγαριά. Λέγεται και μικρός Σωτήρης σε αντίθεση με το Μεγάλο Σωτήρη, το άλλο μοναστηριακό συγκρότημα της Σύμης. Το καθολικό είναι μονόχωρο και καμαροσκέπαστο, εσωτερικών διαστάσεων 8,5Χ4,55 μ. και 12,2Χ4,55 μ. με την αψίδα. Επάνω από την είσοδο δυτικά μεγαλογράμματη επιγραφή μας πληροφορεί ότι ο ναός εικονογραφήθηκε το έτος ΑΩΒ (1802).</p>	
Πηγές	<p>https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148677&type=Monument https://www.youtube.com/watch?v=Yj9t5dANHYg https://www.symiphotos.com/displayimage.php?pid=2592</p>	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	αρχαίο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	<p>ΥΑ 17601/1601/14-11-1949 ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623</p>	<p>ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949 ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05</p>
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος	
Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή	
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

■ Προσβασιμότητα Μέσα από δύσβατο μονοπάτι στο κυπαρισσόδασος της Σύμης

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

■ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)

■ Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

■ Χλωρίδα

■ Πανίδα

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευομένη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 	
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 	

ΕΠΑνεΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Teleso
Technologies
Information Communication Technologies

Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
Χάρτες	
Φωτογραφίες	

Συνομόντων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Ονομασία Μνημείου 	I. Μονή Ταξιάρχη Μιχαήλ Κοκκιμήδη
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Ανατολικά της Σύμης σε υψηλό υψόμετρο
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Μοναστηριακό Συγκρότημα, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Μοναστηριακό συγκρότημα / ναός: βασιλική χωρίς τρούλο
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	Ο Κοκκιμήδης
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Ναός, θρησκευτικός χώρος

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Κέλυφος, τοιχογραφίες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	I. Μονή Ταξιάρχη Μιχαήλ Κοκκιμήδη είναι βυζαντινό μοναστηριακό συγκρότημα με κελιά και μεσαιωνική οχύρωση. Το ενιαίο κτιριακό συγκρότημα οργανώθηκε έτσι ώστε να προστατεύεται από πειρατικές επιδρομές. Το καθολικό της μονής, ο ναός του Άρχοντα Μιχαήλ Κοκκιμήδη είναι θολοσκέπαστος με ορθογώνια κάτοψη και εσωτερικές διαστάσεις 5,1 X 3 μ., χωρίς την αψίδα. Η
--	--

Συνοπτικόν Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

Αγία Τράπεζα στηρίζεται σε μαρμάρινο, κυλινδρικό, αρράβδωτο κίονα, παλαιοχριστιανικής εποχής. Βάσει της επιγραφής που βρίσκεται στο ιερό του ναού, ενδεχομένως ο ναός χρονολογείται γύρω στο 895 ή 920 μ.Χ., κάτι όμως που δεν είναι ευδιάκριτο λόγω εκτεταμένων φθορών της επιγραφής. Σύμφωνα με την παράδοση ιδρύθηκε από μια ομάδα μοναχών οι οποίοι αποσπάστηκαν από την μονή του Ρουκουनिώτη.

Στη βόρεια πλευρά του Ιερού Βήματος υπάρχει μαρμάρινος παλαιοχριστιανικός αμφικιονίσκος. Επάνω από την μικρή σε μέγεθος είσοδο του ναού, δυτικά, υπάρχει μαρμάρινη πλάκα εντοιχισμένη στην τοιχοποιία με επιγραφή που αναφέρει ότι το 1697 ανακαινίστηκε ο ναός από τον ιερομόναχο Καλλίστρατο. Το δάπεδο είναι φτιαγμένο από κισαρόπλακες στο οποίο δημιουργούνται γεωμετρικές συνθέσεις σε συνδυασμό με μαύρο χαλίκι.

Ο ναός έχει τοιχογραφίες που χρονολογούνται στο τέλος του 17ου αι. Το εικονογραφικό του πρόγραμμα περιλαμβάνει σκηνές από το Δωδεκάροτο και το Βίο του Χριστού, όπως: Ο Ευαγγελισμός, η Βάπτιση, η Υπαπαντή, η Μεταμόρφωση, η Βαϊοφόρος, η Εις Άδου Κάθοδος, ο Επιτάφιος, η Σταύρωση κ.ά. Σε χαμηλότερο επίπεδο στο χώρο του κυρίως ναού, έχουν ζωγραφιστεί σκηνές από τα προαναφερθέντα Θαύματα του Αρχαγγέλου Μιχαήλ. Εντυπωσιάζει η ζωγραφική πείρα του αγιογράφου του ναού ο οποίος δεν αρκείται σε μια μηχανική και τυποποιημένη επανάληψη των προτύπων που χρησιμοποιεί, αλλά κατορθώνει να εμπλουτίσει τις συνθέσεις του με λεπτομέρειες που τον διαφοροποιούν από παραστάσεις άλλων αγιογράφων του νησιού με την ίδια θεματολογία.

Οι δύο βασικές τοιχογραφίες του Αρχαγγέλου Μιχαήλ και του Αρχαγγέλου Γαβριήλ δεξιά και αριστερά αντίστοιχα, του περίτεχνου ξύλινου τέμπλου θεωρούνται οι καλύτερες στο νησί σε ότι αφορά την αναπαράσταση αγγέλων. Το όνομα μάλιστα σύμφωνα με κάποιες μαρτυρίες φαίνεται να αποδίδεται στο γεγονός ότι οι άγγελοι στις τοιχογραφίες απεικονίζονται με κόκκινο χιτώνα.

Πηγές

https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148679&type=Monument
https://symiphotos.com/displayimage.php?album=29&pid=4766#top_display_media
<https://golden-greece.gr/monasteries/dodekanisa/symi/moni-mixail-kokkimidi>
<https://www.youtube.com/watch?v=CaaqjFRXO2k>
http://www.osymi.gr/laografia/laografia/proti_selida/laografia%20me%20pinakes.htm

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

■ **Τύπος Κήρυξης** αρχαίο μνημείο

■ **Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ**

ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623 ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

■ **Δομικά Υλικά** Τοπικός ασβεστόλιθος

■ **Φέρουσα κατασκευή** λιθοδομή

■ **Φθορές/Βλάβες** Ρωγμές στις πλάκες του δαπέδου

Συνοπτιζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
■ Φυσικοί Κίνδυνοι		
■ Ανθρωπογενείς		
■ Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

ΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστής Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΟΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστής Φορέας

ΟΙΤΕ

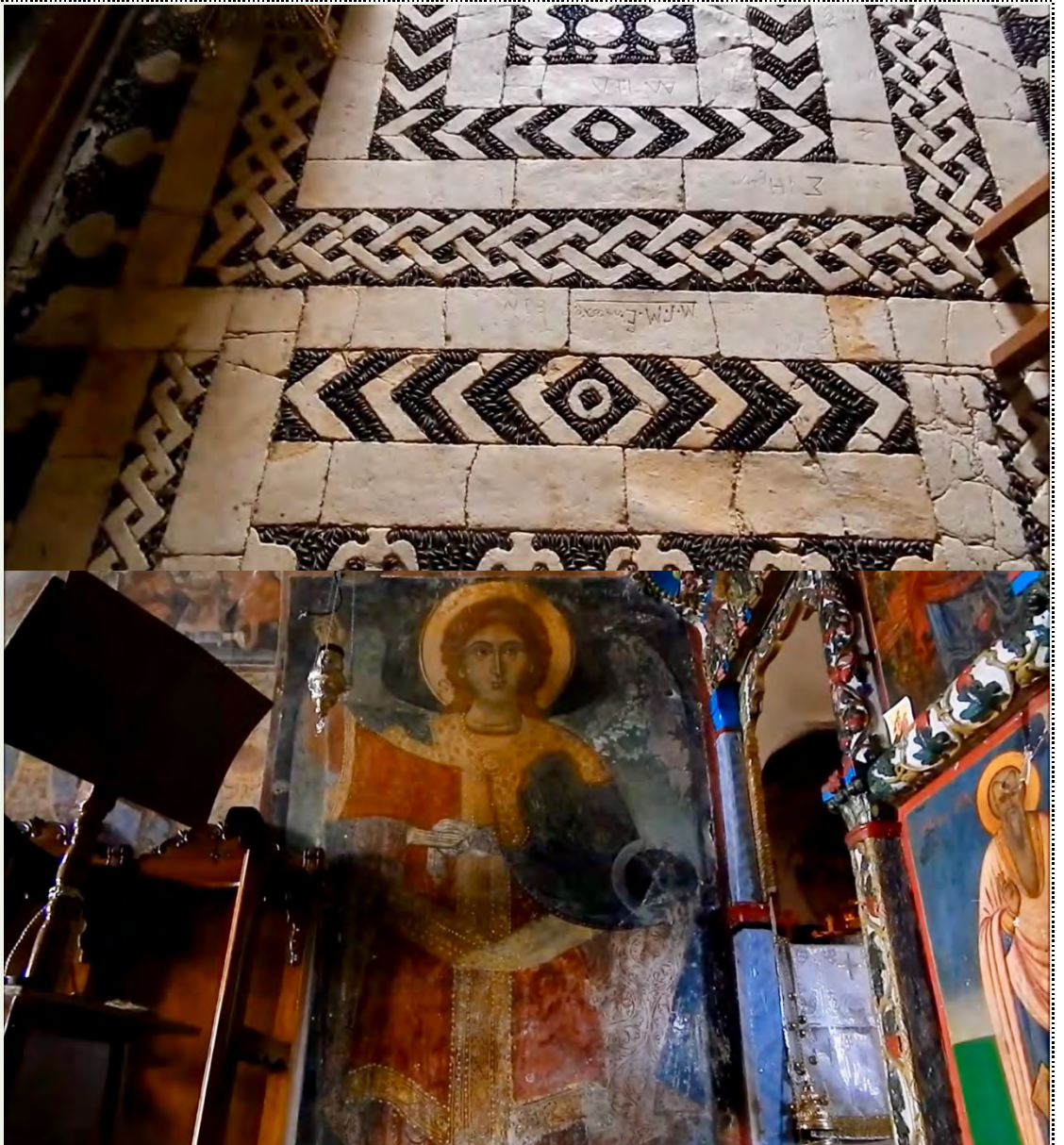
ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστής Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

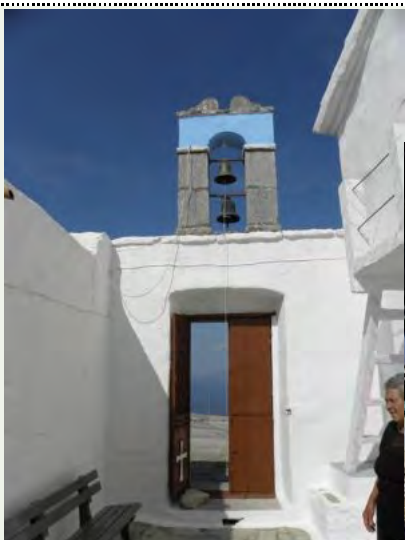

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto Technologies
Information Communication Technologies

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ **Συντεταγμένες** Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα Από τον αμαξιτό δρόμο που συνδέει το Χωριό με τον Πανορμίτη, μέσω μονοπατιού. Τα τελευταία χρόνια είναι προσβάσιμος και με αυτοκίνητο καθώς διανοίχτηκε δρόμος.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

■ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευομένη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα / αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 		

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Μυλοτόπι - Ανεμόμυλοι Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Ανατολικά του οικισμού του Χωριού της Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Μύλος/Ανεμόμυλος
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	οικία

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	Δεν έχει ενταχθεί
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Σε αυτό τον "οικισμό" (εν. Μύλοι ή Μυλοτόπι) βρίσκεται ένα κυκλικό πέτρινο κτίσμα που οι Συμιακοί αποκαλούν «τάφος του Νιρέα».Ομως οι αρχαιολόγοι δεν έχουν καταφέρει ακόμη να τον χρονολογήσουν.Δεν είναι γνωστό αν πρόκειται για τύμβο ή ταφικό μνημείο.Σύμφωνα με την μυθολογία ο τάφος του Νιρέα βρισκόταν στην Τρωάδα.Οι συμιακοί μύλοι είναι
--	--

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

φτιαγμένοι από ντόπια πέτρα. Είναι οθωμανικής ή ιπποτικής περιόδου ή έχουν προέλθει από επαναχρησιμοποιημένα υλικά παλαιότερης ηλικίας; Το φερόμενο ταφικό μνημείο του Νιρέα είναι προκαρικής περιόδου ή πελασγικό; Ο Νιρέας [σημαίνει «αυτός που φεύγει και επιστρέφει, ο ταξιδιώτης»], δεν είναι η γνωστή θαλάσσια θεότητα, ένας από τους 5 γιους του Ποσειδώνα και της Κανάκης. Ήταν βασιλιάς της Σύμης και ο μεγαλύτερος γόνος μετά τον Αχιλλέα στην τρωική εκστρατεία. Αλλωστε φέρεται ως ένας από τους μνηστήρες της Ωραίας Ελένης. Πρόκειται για γιο του Χαρόπου και της Νύμφης Αγλαΐας, άρα έχει σχέση με το υδάτινο στοιχείο! Στην Ιλιάδα του Ομήρου αναφέρεται ως επικεφαλής 3 πλοίων. Στην μάχη μεταξύ Αχιλλέως και Τηλέφου στη Μυσία ο Νιρέας σκότωσε την Ιέρα, σύζυγο του Τηλέφου, η οποία πολεμούσε δίπλα στον άνδρα της. Η ζωή του Τηλέφου απεικονίζεται σε ζωφόρο του Βωμού της Περγάμου που σήμερα βρίσκεται στο Μουσείο του Βερολίνου. Η Ιέρα λέγεται ότι ήταν γενναία και ομορφότερη από την Ωραία Ελένη. Ο Νιρέας ηρωικά έπεσε στον Τρωικό Πόλεμο από τον Ευρύπυλο, γιο του Τηλέφου [και ανιψιό του Πριάμου] όχι τον βασιλιά των Μερόπων της Κω.

Στο νησί της Σύμης εντοπίζονται συνολικά 22 μύλους. Έξι από αυτούς βρίσκονται στο μυλοτόπι που εντοπίζεται στην κορυφή του λόφου της Νουλιάς, που είναι και το μοναδικό μυλοτόπι στο νησί. Δύο ήταν οι μύλοι που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην παραγωγή σιτηρών και αλεύρων στη Σύμη κατά τη διάρκεια του Α' παγκόσμιου πολέμου. Ο μύλος της Κωνσταντάρνας και ο αλευρόμυλος η «η Φάμπρικα» που αναλύεται στη βιομηχανική περίοδο. Σε κανέναν από αυτούς δεν διασώζεται ο μηχανισμός ούτε εντοπίστηκαν στοιχεία σε βιβλιογραφία.

Ο ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΕΝΑΣ

Βρίσκεται στο Χωριό στην κορυφή του λόφου της Νουλιάς στο μυλοτόπι που περιλαμβάνει συνολικά 6 μύλους. Η διάταξη των μύλων ήταν τέτοια ώστε ο καθένας να αφήνει αρκετό χώρο στον άλλο για να μην του κόβει τον αέρα. Κυλινδρικός λιθόκτιστος πυργόμυλος, με εμφανή αρμολογημένη λιθοδομή. Η επικάλυψη του ανεμόμυλου εικάζεται ότι ήταν μονόγυρτη ξύλινη κεραμιδοσκεπή, σύμφωνα με τα σωζόμενα στοιχεία άλλων μύλων της περιοχής. Κατά την επισκευή του την δεκαετία του 80 επικαλύφθηκε με κεκλιμένη πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος. Είναι υπερυψωμένος από το γύρω φυσικό έδαφος κατά 2 περίπου μέτρα. Τα προς άλεση άλευρα είχαν είτε τοπική προέλευση, είτε εισαγόντουσαν από τα Μικρασιατικά παράλια. Ο μύλος διέκοψε την λειτουργία του με την έναρξη της λειτουργίας του ατμοκίνητου αλευρόμυλου στο Γιαλό, στα τέλη του 19ου αιώνα, και είναι ο μοναδικός μύλος της περιοχής που ξαναλειτούργησε κατά την διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, οπότε και επιτάχθηκε λόγω της παύσης λειτουργίας του πετρελαιοκίνητου πλέον αλευρόμυλου στο Γιαλό. Το 1936 ο γιός της Κωσταντάρνας λειτούργησε αλευρόμυλο μηχανοκίνητο με πετρέλαιο στο όμορο επί του δρόμου σπιτάκι το οποίο έκτισε ο ίδιος για τον σκοπό αυτό.

Οι περισσότεροι ανεμόμυλοι στην Νουλιά έπαψαν να λειτουργούν τέλος 19ου με αρχές 20ου αιώνα, όταν άρχισε να λειτουργεί ο ατμοκίνητος Μύλος. Κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ο ατμοκίνητος μύλος, ο οποίος εν τω μεταξύ απέκτησε μηχανή εσωτερικής καύσης, σταμάτησε να λειτουργεί, διότι δεν έδιναν πετρέλαιο οι Ιταλοί (1914-1918). Τότε οι κάτοικοι διαμαρτυρήθηκαν έντονα στον Δήμαρχο και απαίτησαν να ξαναλειτουργήσει ο ανεμόμυλος της Κωσταντάρνας (Πληροφορίες από τον Κο Στέλιο Κασσώτη) ο οποίος τελικά ξαναλειτούργησε με σχεδόν σχισμένα τα πανιά από την εγκατάλειψη, μέχρι το 1918 που τελείωσε ο πόλεμος και οι Ιταλοί επέτρεψαν την διακίνηση πετρελαίου. Στο διάστημα αυτό, δημιουργείτο συνωστισμός και ουρά 300 μέτρων.

Συντονιστών Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Ο ΑΛΕΥΡΟΜΥΛΟΣ- Η ΦΑΜΠΡΙΚΑ

«Εκτίσθηκε σε αγρό με αρκετά καρποφόρους αμυγδαλάς εις κεντρικόν σημείον της Κάτω Πόλεως, τον Αιγιαλόν, κοινώς Γιαλόν.» (Σωτηρίου Α. Καρνακόλα, Συμαϊκά Τόμος ΔΙ σελ.92)

Αρχικά λειτούργησε με ατμομηχανή και καύσιμη ύλη καυσόξυλα, που αργότερα αντικαταστάθηκε με κινητήρα εσωτερικής καύσης. Για καπνοδόχο τοποθετήθηκε σωλήνας μεγάλων διαστάσεων. Αργότερα το συγκρότημα περιήλθε στα χέρια των αδελφών Παναγιώτη και Γεώργιο Πετρίδη και την ατμομηχανή την αντικατέστησε ένας κινητήρας εσωτερικής καύσεως αρκετά ογκώδης, με σύστημα πλυσίματος σιτηρών, αποξηράνσεώς τους, μεταφοράς τους στα καθαριστήρια και τις στρογγυλές πέτρες αλέσεως και διοχέτευσης των αλεύρων μέσα από σωλήνες για να τοποθετηθούν σε σάκους έτοιμους για πώληση. Το αλεύρι αυτό που αποτελούνταν από μισό σιμιγδάλι και μισό αλεύρι ήταν το ιδεώδες με όλα τα θρεπτικά συστατικά, την εποχή εκείνη δε αποτελούσε την βάση της διατροφής του πληθυσμού της Σύμης και κυρίως των ευρύτερων λαϊκών τάξεων. (Δημήτρης Κοντός, περιοδικό «Η Σύμη» 10ος-12ος 1993, σελ.276)

Εκτός από το τμήμα παραγωγής το συγκρότημα περιελάμβανε συσκευαστήριο, γραφεία, αποθήκες. Τα προς άλεση σιτηρά προέλευση είχαν την Σύμη, Ρόδο, Κώ και τα Μικρασιατικά παράλια. Η λειτουργία του διεκόπη λόγω μηχανικής βλάβης το 1935. Η αντικατάσταση του μηχανισμού ήταν αδύνατη λόγω του μεγάλου κόστους. Ήδη από το 1928 παραχωρήθηκε το Ανατολικό τμήμα για την εγκατάσταση της υπό ίδρυση ηλεκτρικής εταιρείας. Στον αύλιο χώρο του μεσαίου κτιρίου υπήρχε ανοικτή υδατοδεξαμενή για τις ανάγκες της παραγωγής. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 80, στο μεσαίο κτίριο είχε εγκατασταθεί το εργαστήριο του ξυλογλύπτη Ζουρούδη, «Λαζί». Καπνοδόχος της ατμοκίνητης Φάμπρικας (αλευρόμυλου), ο οποίος μετά την αντικατάσταση της μηχανής με μηχανή που είχε κινητήρα εσωτερικής καύσης, αχρηστεύθηκε. Τοποθετήθηκε στο Πλατύ του Αη Γιάννη, για να υποβαστάζει τον ιστό της σημαίας του Ναού.

Πηγές

https://geogeodifhs.blogspot.com/2019/09/blog-post_87.html

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

■ Τύπος Κήρυξης Δεν υπάρχει

■ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

■ Δομικά Υλικά Τοπικός Λίθος

■ Φέρουσα κατασκευή

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 	Εκτεταμένες φθορές και καταρρεύσεις
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενείς 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενής τρωτότητα 	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 	

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστής Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Συντονιστής Φορέας

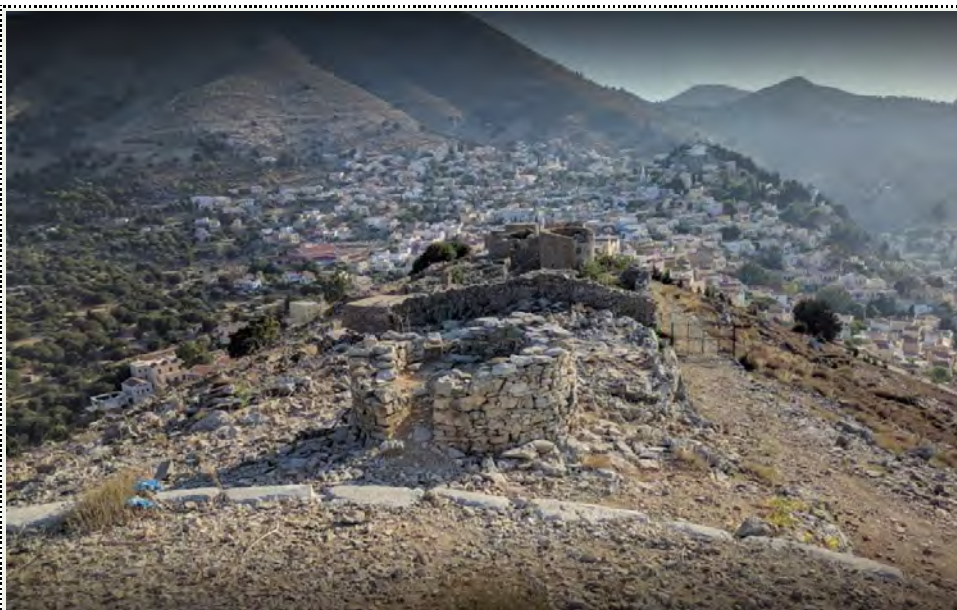

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες Γεωγρ. Πλάτος: 36°36'55.35"B
Γεωγρ. Μήκος: 27°50'35.90"A

■ Προσβασιμότητα Η πρόσβαση γίνεται είτε με αυτοκίνητο, είτε ανηφορίζοντας με τα πόδια τα πεντακόσια σκαλιά από τον Γιαλό στο Χωριό της Σύμης.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

■ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)

■ Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

■ Χλωρίδα

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/ Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/ αδυναμίες 	

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

▪ Οικονομικοί παράγοντες	
▪ Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
▪ Χάρτες	
▪ Φωτογραφίες	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Ι. Ναός Αγ. Νικολάου - Χωριό
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Χωριό
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Χριστιανικός ναός
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή / μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	ναός
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	Ιερά Μητρόπολις Σύμης, Τήλου, Χάλκης και Καστελλορίζου
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Κέλυφος, τοιχογραφημένος διάκοσμος
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Ο Ι. Ναός Αγίου Νικολάου στο Χωριό Σύμης είναι τοιχογραφημένος.
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148685&type=Monument https://www.symiphotos.com/displayimage.php?album=30&pid=2162#top_display_media

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΚΗΡΥΞΕΙΣ	
■ Τύπος Κήρυξης	αρχαίο μνημείο
■ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949 ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
■ Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος
■ Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή
■ Φθορές/Βλάβες	
■ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
■ Φυσικοί Κίνδυνοι	
■ Ανθρωπογενείς	
■ Εγγενής τρωτότητα	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

▪ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

▪ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

▪ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευομένη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φυσικοί Κίνδυνοι	
■ Ανθρωπογενής δράση	
■ Εγγενή προβλήματα / αδυναμίες	
■ Οικονομικοί παράγοντες	
■ Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
■ Χάρτες	
■ Φωτογραφίες	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Ι. Ναός Σταυρού - Χωριό
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Χωριό
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Χριστιανικός ναός
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή / μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	ναός
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	Ιερά Μητρόπολις Σύμης, Τήλου, Χάλκης και Καστελλορίζου
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Κέλυφος, τοιχογραφημένος διάκοσμος
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Ο Ι. Ναός Σταυρού στο Χωριό Σύμης είναι τοιχογραφημένος.
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148686&type=Monument https://www.symiphotos.com/thumbnails.php?album=30

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΚΗΡΥΞΕΙΣ	
▪ Τύπος Κήρυξης	αρχαίο μνημείο
▪ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949 ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
▪ Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος
▪ Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή
▪ Φθορές/Βλάβες	
▪ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
▪ Φυσικοί Κίνδυνοι	
▪ Ανθρωπογενείς	
▪ Εγγενής τρωτότητα	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Συντεταγμένες 	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο
Προσβασιμότητα	
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	
Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)	
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση	
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/ Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση 	

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 		
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 		

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	ΚΑΣΤΡΟ ΣΥΜΗΣ
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Νομός Δωδεκανήσου, δήμος Σύμης, Οικισμός Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Χωριό-αρχαία Ακρόπολη οικισμού Σύμης-ΒΑ τμήμα νησιού- υψόμετρο 154μ.
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Ακρόπολη, αμυντικό σύστημα, αρχαιολογική θέση
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Ακρόπολη/κάστρο
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	Μεσαιωνικό φρούριο-ακρόπολη Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Κάστρο
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων-Ρόδος
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Λείψανα μεσαιωνικού φρουρίου στο Χωριό της Σύμης
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Διακρίνονται τρεις οικοδομικές φάσεις: ελληνιστική, βυζαντινή και ιπποτική. Από την οχύρωση, που έχει περίμετρο τειχών 140 μ., σώζονται το νότιο και το ανατολικό τείχος, τα οποία αποτελούν τμήμα της ελληνιστικής οχύρωσης, των βυζαντινών τειχών και των ιπποτικών προσθηκών. Στα βορειοανατολικά βρίσκεται κυλινδρικός πύργος, ενώ ο στοιχειώδης ημικυκλικός προμαχώνας είναι το μοναδικό τμήμα του κάστρου που μπορεί με ασφάλεια να αναχθεί στην ιπποτική περίοδο. Εδώ σώζεται το οικόσημο του Μεγάλου

Συντονιστών Φορέας

Telego
Technologies
Information Communication Technologies

	<p>Μαγίστρου Emeryd'Amboise (1503-1512) με το οικόσημο του Τάγματος και χρονολογία 1507. Η κύρια πύλη βρίσκεται στο μέσο του ανατολικό τείχους. Εντός της οχύρωσης βρίσκονται τρεις ναοί: της Παναγίας της Κυράς με στέρνα, του Ταξιάρχη Μιχαήλ του Θαρρινού και της Μεγάλης Παναγιάς. Το οικόσημο του Μεγάλου Μαγίστρου Philibert de Naillac βρίσκεται στην είσοδο του φρουρίου. Διακρίνονται επίσης τα οικόσημα του Μεγάλου Μαγίστρου Jacques de Milly (1454-1461), του Antonio Virieu (1456) με το σταυρό του Τάγματος, καθώς και του Μεγάλου Μαγίστρου Pedro Raimondo Zacosta (1461-1467) μαζί με το οικόσημο του Τάγματος. Η Σύμη ήταν από τα πρώτα νησιά που έπεσαν στα χέρια των Ιπποτών μετά την κατάληψη της Ρόδου (1306-1309). Το 1407 χρονολογούνται οι επισκευές που έγιναν από τον de Naillac (1396-1421). Ο Φλωρεντίνος περιηγητής Cristoforo Buondelmonti κάνει το 1420 αναφορά στο κάστρο. Στο χρονικό διάστημα 1454-1461 χρονολογούνται έργα επισκευών στο κάστρο, ενώ το 1457 αναφέρεται τουρκική επίθεση κατά της Σύμης. Το 1460 το κάστρο λεηλατήθηκε από τους Τούρκους που επέδραμαν με 7.000 στρατιώτες. Το 1485 και το 1504 χρονολογούνται ακόμη δύο τουρκικές επιδρομές, ενώ το 1522 το νησί με το κάστρο παραδόθηκαν στους Τούρκους.</p>	
Πηγές	<p>http://odysseus.culture.gr/h/3/gh352.jsp?obj_id=19631 http://listedmonuments.culture.gr/fek.php?ID_FEKYA=6843 https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=symi</p>	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	Ιστορικά διατηρητέα μνημεία	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949	ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά		
Φέρουσα κατασκευή		
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Ανθρωπογενείς

■ Εγγενής τρωτότητα

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

■ Φωτογραφίες

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΟΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΟΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστής Φορέας

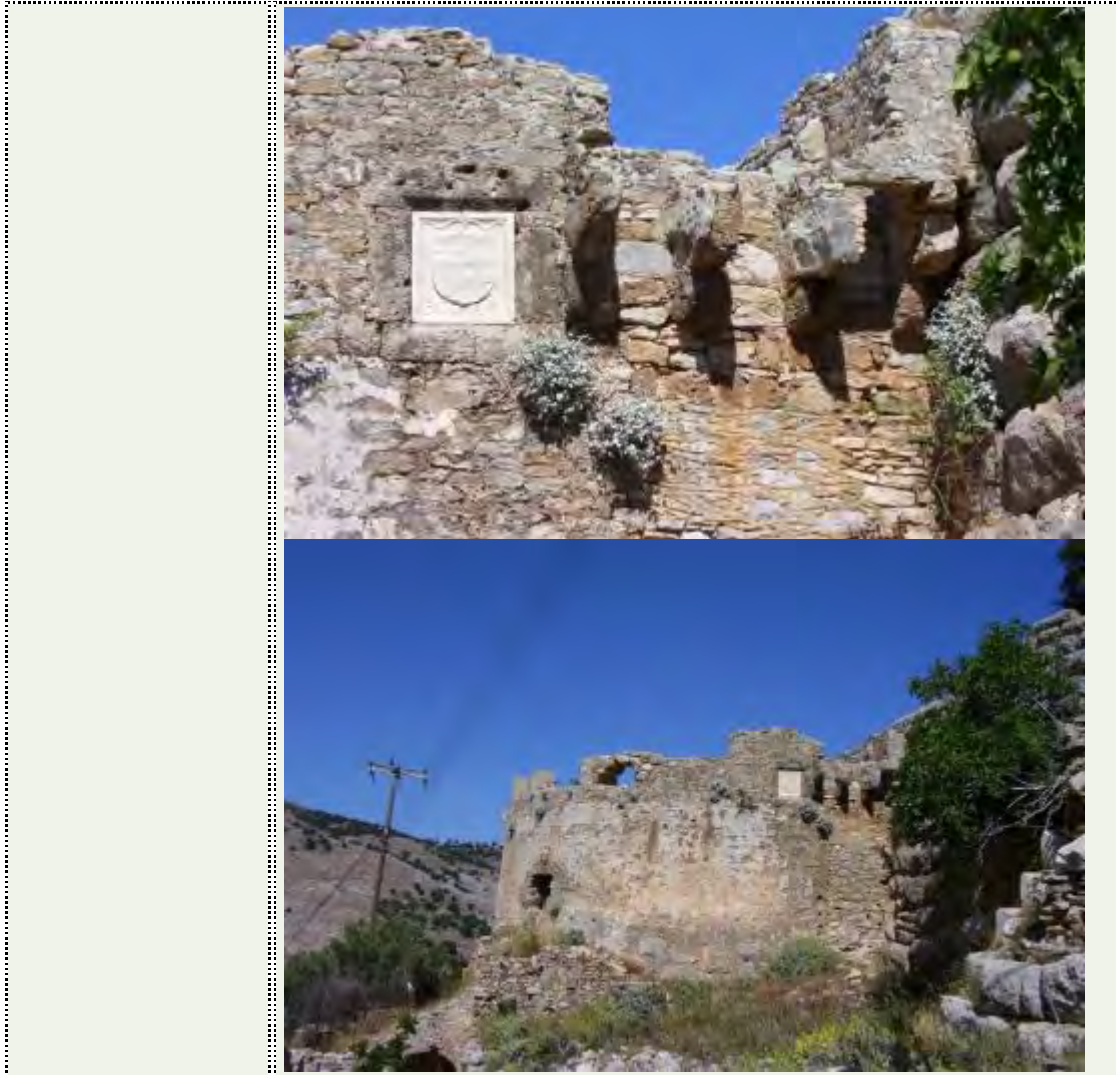

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΟΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

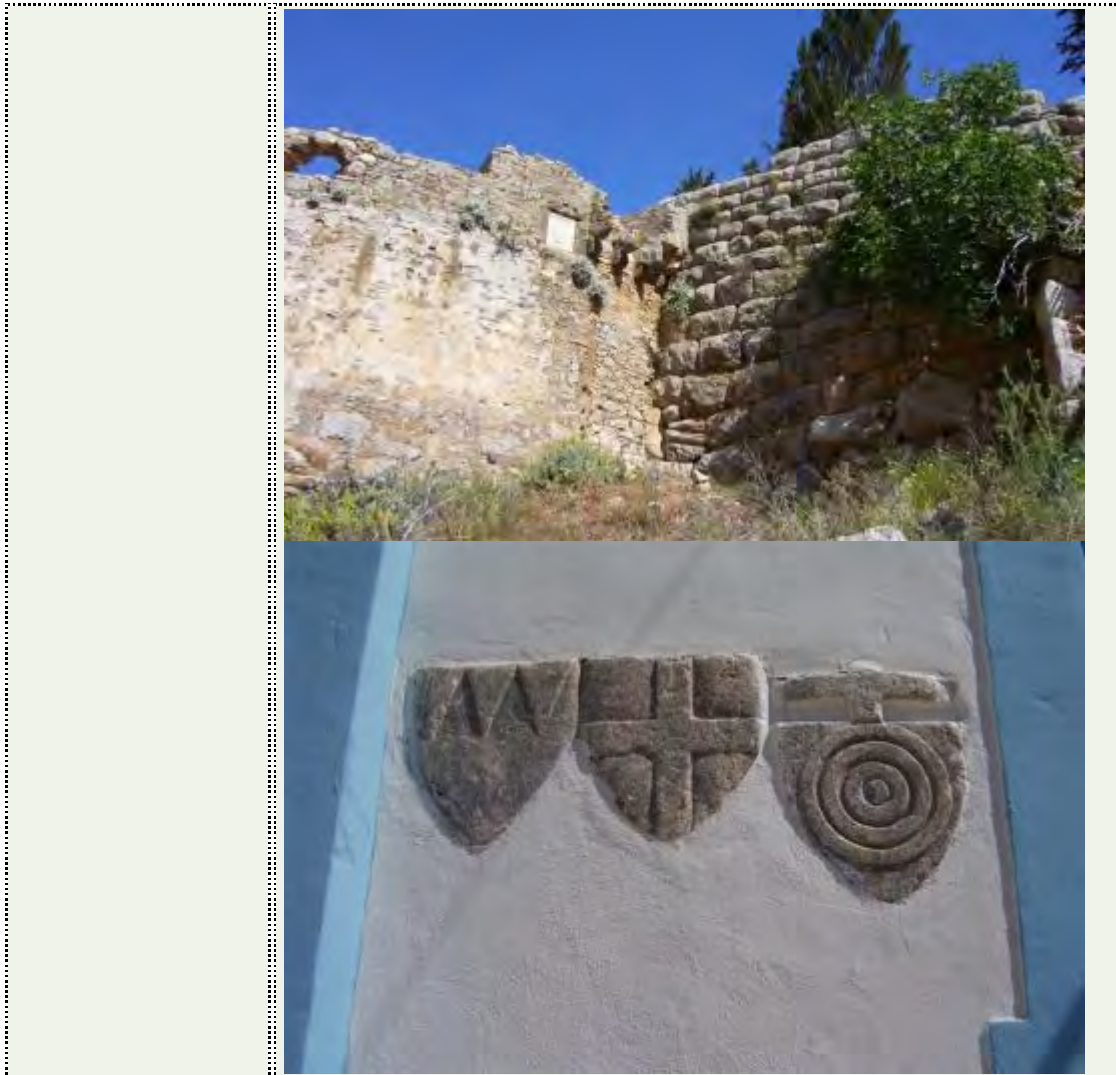

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Σχέδια 	
ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Συντεταγμένες 	
Προσβασιμότητα	
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	
Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)	
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση	
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		
▪ Εδαφολογία		
▪ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός		
▪ Κλίμα		
▪ Υδάτινο δυναμικό		
▪ Ζώνες βλάστησης		
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ		
▪ Προστατευομένη πανίδα/Απόφαση		
▪ Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση		
▪ Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή		
▪ Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
▪ Διατήρηση χλωρίδας		
▪ Διατήρηση πανίδας		
▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
▪ Φυσικοί Κίνδυνοι		
▪ Ανθρωπογενής δράση		
▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες		
▪ Οικονομικοί παράγοντες		
▪ Κοινωνικοί περιορισμοί		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
▪ Χάρτες		
▪ Φωτογραφίες		

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Κτίριο δημοτικού φαρμακείου
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Χωριό
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	εμπόριο/αστικά κτίρια
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	(Εμπορικό) νεοκλασικό κτίριο
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	19ος αι. - νεοελληνική
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	Σπετσαρία
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Δημοτικό φαρμακείο

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	ΥΝΜΤΕ Δωδεκανήσου
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Κέλυφος, εξοπλισμός, επίπλωση

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Πρόκειται για ισόγειο, ψηλοτάβανο, λιθόκτιστι κτίριο, κεραμοσκεπές, νεοκλασικό, συμμετρικό, με έντονα τονισμένο τον κεντρικό του άξονα. Αποτελείται από 3 όγκους σε σχήμα Π.
--	--

Συντονιστών Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Πλήθος μορφολογικά στοιχεία στολίζουν την πρόσοψη του κτιρίου: διακοσμητικές κορνίζες στο γείσο της στέγης περιμετρικές κορνίζες στα ανοίγματα που στέφονται με γείσο, κολώνες στην κεντρική είσοδο, αετώματα, ροζέτες κλπ

Στα χρόνια της μεγάλης οικονομικής ακμής 1863 έως 1912 διαμορφώθηκαν αληθινά δημοκρατικοί κοινοτικοί και κοινωνικοί θεσμοί.

Στον κοινωνικό τομέα ο Δήμος εξασφάλιζε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε όλους τους κατοίκους του νησιού, "δωρεάν", με κοινοτικούς γιατρούς που όριζε ο ίδιος ο πληθυσμός και τους διόριζαν και τους μισθοδοτούσαν οι δημοτικοί άρχοντες, και με το Δημοτικό Φαρμακείο, πάντοτε άρτια οργανωμένο και εφοδιασμένο.

Οι υποψήφιοι κοινοτικοί γιατροί έπρεπε να έχουν πτυχίο Ελληνικού ή Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου, να "έχουν διατρέψει εν Ευρώπη" να έχουν πενταετή τουλάχιστον πείρα και αποδείξεις "ευδοκίμου εξασκήσεως εις την κλινικήν, την χειρουργικήν και την μαιευτικήν" (ο ένας) και "ή δυνατόν προς την οφθαλμολογίαν" (ο άλλος).

Ο μισθός που πρόσφερε η Δημογεροντία ήταν πολύ υψηλός π.χ. για το έτος 1877 ήταν "800 έως 1000 αργυρά μετζίτια πληρωτέα αναλόγως κατά μήνα" στον κάθε γιατρό.

Οι Δημογέροντες για να εξασφαλίσουν τους πιο κατάλληλους γιατρούς ζητούσαν τη συνδρομή καθηγητών της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπως του Αφεντούλη, Βούρου, Γεωργίου Καραμήτσα, Χαραλάμπους Πρετεντέρη-Τυπάλδου, κατά τα έτη 1870 έως 1880.

Τα φάρμακα για το φαρμακείο ο Δήμος προμηθευόταν από κεντρικά φαρμακεία της Σμύρνης ή της Τεργέστης ή του Παρισιού. Τα δοχεία όπου τοποθετούσαν τα φάρμακα, είχαν παραγγελθεί στις Σέβρες.

Στο φαρμακείο υπηρετούσαν δύο άτομα, ένας φαρμακοποιός πτυχιούχος Πανεπιστημίου κι ένα πρακτικός.

Επί πλέον βοήθεια στους άπορους Συμακούς προσέφερε η Ιερά Μονή Πανορμίτη, το φιλανθρωπικό Σωματείο "Ο Χρυσόστομος" και η ιδιωτική πρωτοβουλία.

Πηγές

<https://osymi.gr/ekthemata/farmakeio-xoriou/farmakeio.htm>
https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=157363&type=Monument
<http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=3645&v17=>

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

■ Τύπος Κήρυξης Νεώτερο μνημείο

■ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/920/1992/11-5-1988

ΦΕΚ 357/Β/7-6-1988

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

■ Δομικά Υλικά

Τοπικός λίθος

■ Φέρουσα κατασκευή

λιθοδομή

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 		
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενείς 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενής τρωτότητα 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

ΕΠΑνεΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Teleso
Technologies
Information Communication Technologies

Συντονιστής Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε
ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο
ΠΕΠ ένταξης για
χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/ Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανθρωπογενής δράση 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οικονομικοί παράγοντες 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Κοινωνικοί περιορισμοί 	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χάρτες 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φωτογραφίες 	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Κτίριο φούρνου
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Χωριό
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	εμπόριο/αστικά κτίρια
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	(Εμπορικό) νεοκλασικό κτίριο
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	νεοελληνική
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	φούρνος

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	ΥΝΜΤΕ Δωδεκανήσου
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	ιδιωτικό, φερόμενης ιδ. Χαριτωμένης Αντώνογλου
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Κέλυφος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Πρόκειται για απλό, λαϊκό συμακό κτίσμα, ισόγειο με ένα τμήμα του διώροφο, σε εσοχή, σχηματίζοντας έτσι μπροστά μεγάλη βεράντα ταράτσα. Στο πίσω μέρος του υπάρχει μικρό, ισόγειο, βοηθητικό κτίσμα. Είναι λιθοκτίσιο με ξύλινα ταμπλαδωτά κουφώματα, και επίπεδη στέγη δώμα. Εισήγηση 1988.
--	--

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=157181&type=Monument	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	Νεώτερο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1186/29434/27-6-1988	ΦΕΚ 530/Β/27-7-1988
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά	Τοπικός λίθος	
Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή	
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
Φωτογραφίες		
Σχέδια		
ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ		
Συντεταγμένες	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο	
Προσβασιμότητα		
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		
Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)		

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Προτεινόμενο
ΠΕΠ ένταξης για
χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

- ▣ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)
- ▣ Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- ▣ Χλωρίδα
- ▣ Πανίδα
- ▣ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους
- ▣ Βιότοποι

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- ▣ Εδαφολογία
- ▣ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός
- ▣ Κλίμα
- ▣ Υδάτινο δυναμικό
- ▣ Ζώνες βλάστησης

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

- ▣ Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση
- ▣ Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση
- ▣ Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή
- ▣ Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

- ▣ Διατήρηση χλωρίδας

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φωτογραφίες 		

Συντονιστών Φορέας

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Οικία Ειρήνης Χάσκα (Μαλάξου) - Χωριό
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Χωριό
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	αστικά κτίρια
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	οικία
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	μεταβυζαντινό
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	ιδιωτικό, ιδιοκτησία Ειρήνης Χάσκα
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	κέλυφος
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Τύπος Κήρυξης	Νεώτερο μνημείο	
■ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949	ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
■ Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος	
■ Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή	
■ Φθορές/Βλάβες		
■ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
■ Φυσικοί Κίνδυνοι		
■ Ανθρωπογενείς		
■ Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
■ Φωτογραφίες		
■ Σχέδια		
ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ		
■ Συντεταγμένες	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο	
■ Προσβασιμότητα		
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		
■ Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)		
■ Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση		
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ		

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/ Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανθρωπογενής δράση 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οικονομικοί παράγοντες 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Κοινωνικοί περιορισμοί 	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χάρτες 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φωτογραφίες 	

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος Κήρυξης 	αρχαίο μνημείο	
<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ 	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949	ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

<ul style="list-style-type: none"> Δομικά Υλικά 		
<ul style="list-style-type: none"> Φέρουσα κατασκευή 		
<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 		
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 		

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενείς 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενής τρωτότητα 	

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 	
<ul style="list-style-type: none"> Σχέδια 	

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

<ul style="list-style-type: none"> Συντεταγμένες 	
<ul style="list-style-type: none"> Προσβασιμότητα 	Από την Καλή Στράτα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

<ul style="list-style-type: none"> Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο) 	
<ul style="list-style-type: none"> Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση 	

Συντονιστών Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ITEP

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕ

▣ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)

▣ Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛ

▣ Χλωρίδα

▣ Πανίδα

▣ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους

▣ Βιότοποι

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛ

▣ Εδαφολογία

▣ Διεύθυνση/
Προσανατολισμός

▣ Κλίμα

▣ Υδάτινο δυναμικό

▣ Ζώνες βλάστησης

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

▣ Προστατευομένη πανίδα/Απόφαση

▣ Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση

▣ Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή

▣ Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

▣ Διατήρηση χλωρίδας

▣ Διατήρηση πανίδας

▣ Διατήρηση βιοποικιλότητας

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ανθρωπογενής δράση 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Οικονομικοί παράγοντες 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Κοινωνικοί περιορισμοί 	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Χάρτες 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Φωτογραφίες 	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<p>■ Όνομα ια Μνημεί ου</p>	Ποντικόκαστρο
<p>■ Διοικητι κή Υπαγωγ ή (Περιφε ρειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότη τα / Οικισμό ς)</p>	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<p>■ Θέση</p>	Χωριό
<p>■ Είδος Μνημεί ου</p>	κάστρο
<p>■ Αρχιτεκ τονικός τύπος</p>	Κάστρο
<p>■ Χρονική Περίοδο ς</p>	
<p>■ Αρχαία/ Ιστορικ ή Όνομασ ια</p>	
<p>■ Χρήση/ ση</p>	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Αρχική χρήση	
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
Φορέας Προστασίας	Δεν υπάρχει
Καθεστώς Ιδιοκτησίας	
Ζώνη Προστασίας	
Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
Παρατηρήσεις	Το Ποντικόκαστρο βρίσκεται στην Άνω Σύμη, στην τοποθεσία Μύλοι του νησιού. Η ηλικία του παραξενου αυτού κυκλικού πέτρινου κτίσματος δεν έχει προσδιοριστεί. Πιθανότατα πρόκειται για τύμβο ή ταφικό μνημείο, το οποίο οι ντόπιοι ονομάζουν "τάφο του Νηρέα"
Πηγές	https://www.cavoblue.com/el/s/139?path=%CE%B4%CF%89%CE%B4%CE%B5%CE%BA%CE%AC%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B1/%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B7/%CF%80%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF
ΚΗΡΥΞΕΙΣ	
Τύπος Κήρυξης	Δεν υπάρχει
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
 Δωδεκανήσου

Telesto
 Technologies
 Information Communication Technologies

ης / ΦΕΚ	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Δομικά Υλικά 	Τοπικός λίθος
<ul style="list-style-type: none"> Φέρουσα κατασκευή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 	
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενείς 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενής τρωτότητα 	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 	

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ ΣΥΝΤΕΤ
αγμένε
ς

Γεωγρ. πλάτος: 36°36'58.79"B
Γεωγρ. Μήκος: 27°50'41.26"A

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Πρόσβασιμότητα Η πρόσβαση γίνεται είτε με αυτοκίνητο, είτε ανηφορίζοντας με τα πόδια τα πεντακόσια σκαλιά από τον Γιαλό στο Χωριό της Σύμης.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

▪ **Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)**

▪ **Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)**

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

▪ **Χλωρίδα**

▪ **Πανίδα**

▪ **Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους**

▪ **Βιότοποι**

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

▪ **Εδαφολογία**

▪ **Διεύθυνση/ Προσανατολισμός**

▪ **Κλίμα**

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 	
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 	
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 	
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 	

Συντονιστων Φορεων

Telego
Technologies
Information Communication Technologies

ΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<p>■ Όνομασία Μνημείου</p>	I. Μονή Αρχαγγέλου Μιχαήλ Ταξιάρχη (Κουρκουινιώτη)
<p>■ Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)</p>	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<p>■ Θέση</p>	Στο νότιο τμήμα της Σύμης, αριστερά της επαρχιακής οδού Σύμης- Μονής Πανορμίτου. / στα βυζαντινά πατητήρια
<p>■ Είδος Μνημείου</p>	Ιεροί ναοί χριστιανικοί, θρησκευτικοί χώροι
<p>■ Αρχιτεκτονικός τύπος</p>	χριστιανικός ναός / μονόκλιτη βασιλική χωρίς τρούλο
<p>■ Χρονική Περίοδος</p>	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή
<p>■ Αρχαία/Ιστορική Ονομασία</p>	Ο Κουρκουινιώτης
<p>■ Χρήση/Αρχική χρήση</p>	Ναός, θρησκευτικός χώρος
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<p>■ Φορέας Προστασίας</p>	4 ^η ΕΒΑ
<p>■ Καθεστώς Ιδιοκτησίας</p>	
<p>■ Ζώνη Προστασίας</p>	
<p>■ Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)</p>	Κέλυφος, τοιχογραφίες
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<p>■ Παρατηρήσεις</p>	Στον αυτοκινητόδρομο προς τον Πανορμίτη, στο ύψος του μοναστηριού του Μεγάλου Σωτήρη, αριστερά υπάρχει ένα μονοπάτι μέσα σε ένα μοναδικό κυπρισόδασος. Περνώντας ανάμεσα από τα

Συντονιστής Φορέας

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

διάσπαρτα βυζαντινά πατητήρια κρασιού, κατευθύνεται κανείς προς το ξωκλήσι του Αρχάγγελου Μιχαήλ Κουρκουινιώτη. Το όνομα προέρχεται από τη λέξη κουρκουνώ που σημαίνει χτυπώ. Σύμφωνα με την παράδοση ο αρχάγγελος χτυπούσε τις πόρτες των βοσκών που κατοικούσαν εκεί όταν έσβηναν τα καντήλια του.
Η ύπαρξη της μονής θα πρέπει να θεωρηθεί συνυφασμένη με την έντονη δραστηριότητα των ανθρώπων εκεί κατά τη βυζαντινή περίοδο.
Ο ναΐσκος είναι περιτριγυρισμένος από κυπαρίσσια και το περιβάλλον θα μπορούσε να χαρακτηριστεί απόλυτα μυστικιστικό.
Ο ναός φέρει εξαιρετικής καλλιτεχνικής ποιότητας τοιχογραφίες. Μάλιστα η τοιχογραφία του αρχάγγελου συντηρήθηκε από την αρχαιολογική υπηρεσία.

Πηγές

https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148680&type=Monument
<https://www.youtube.com/watch?v=CaaqjRXO2k>
http://www.osymi.gr/laografia/laografia/proti_selida/laografia%20me%20pinakes.htm

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

Τύπος Κήρυξης

αρχαίο μνημείο

Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ

ΥΑ 17601/1601/14-11-1949

ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623

ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949

ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Δομικά Υλικά

Τοπικός ασβεστόλιθος

Φέρουσα κατασκευή

λιθοδομή

Φθορές/Βλάβες

Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

Φυσικοί Κίνδυνοι

Ανθρωπογενείς

Εγγενής τρωτότητα

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Φωτογραφίες

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστής Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

▪ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

▪ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Συνομιλών Φορέας

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

Προσβασιμότητα Από τον αμαξιτό δρόμο που συνδέει το Χωριό με τον Πανορμίτη, μέσω μονοπατιού που περνάει από το κυπαρισσόδασος με τα πατητήρια

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

■ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)

■ Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

■ Χλωρίδα

■ Πανίδα

■ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους

■ Βιότοποι

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

■ Εδαφολογία

■ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός

■ Κλίμα

■ Υδάτινο δυναμικό

■ Ζώνες βλάστησης

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

■ Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση

■ Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση

■ Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/ αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 		

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telessto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
■ Όνομασία Μνημείου	Ι. Ναός Αγίου Προκοπίου
■ Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
■ Θέση	Ζυμωσύνες, Σύμη – κάτω & βόρεια του Σταυρού του Πολέμου
■ Είδος Μνημείου	Ιεροί ναοί χριστιανικοί, θρησκευτικοί χώροι
■ Αρχιτεκτονικός τύπος	Χριστιανικός ναός
■ Χρονική Περίοδος	Βυζαντινή / μεταβυζαντινή
■ Αρχαία/Ιστορική Ονομασία	
■ Χρήση/Αρχική χρήση	Ναός, θρησκευτικός χώρος
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
■ Φορέας Προστασίας	4 ^η ΕΒΑ
■ Καθεστώς Ιδιοκτησίας	
■ Ζώνη Προστασίας	
■ Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)	κέλυφος
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
■ Παρατηρήσεις	Ο Ι. Ναός Αγίου Προκοπίου στη θέση Ζυμωσύνες στη Σύμη έχει εσωτερικές διαστάσεις 5,40Χ2,75 μ. και αξιόλογες τοιχογραφίες του 14ου-15ου αιώνα. Κατάλοιπα παλαιότερων κτισμάτων.

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148515&type=Monument https://www.symiphotos.com/displayimage.php?album=29&pid=2545#top_display_media	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	αρχαίο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949	ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος	
Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή	
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Teleso
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε
ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο
ΠΕΠ ένταξης για
χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

■ Τύπος (εδαφικό,
νησιωτικό, υδατικό)

■ Είδος (ποτάμι, λίμνη,
φαράγγι, παράκτια
ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Συνομόν Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Teleso
Technologies
Information Communication Technologies

■ Χλωρίδα		
■ Πανίδα		
■ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους		
■ Βιότοποι		
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		
■ Εδαφολογία		
■ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός		
■ Κλίμα		
■ Υδάτινο δυναμικό		
■ Ζώνες βλάστησης		
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ		
■ Προστατευόμενη πανίδα/ Απόφαση		
■ Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση		
■ Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή		
■ Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
■ Διατήρηση χλωρίδας		
■ Διατήρηση πανίδας		
■ Διατήρηση βιοποικιλότητας		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
■ Φυσικοί Κίνδυνοι		
■ Ανθρωπογενής δράση		
■ Εγγενή προβλήματα/ αδυναμίες		

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telessto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none">Οικονομικοί παράγοντες	
<ul style="list-style-type: none">Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none">Χάρτες	
<ul style="list-style-type: none">Φωτογραφίες	

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Αγροικία Μ. Συμεωνίδου στη Νερά στη Σύμη
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Νερά Σύμης, περιοχή Ι.Μονή Σωτήρος / κτήμ χάλαρη
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Αγροτική οικονομία, αστικά κτίρια
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	αγροικία
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	νεοελληνική
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Παραθεριστική κατοικία/αγροικία

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	ΥΝΜΤΕ Δωδεκανήσου
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	Ιδιωτικό, ιδιοκτησία Μαίρης Συμεωνίδου
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Κτιριακό συγκρότημα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Πρόκειται για τριώροφο, λιθόκτιστο κεραμοσκεπές κτίσμα που κυριαρχεί στην περιοχή λόγω του όγκου του αλλά και της θέσης του. Για να ξεχωρίσει δόθηκε έμφαση σε κάποια νεοκλασικά στοιχεία, ανάμικτα όμως με στοιχεία λαϊκής Αρχιτεκτονικής.
--	---

Συνομόντων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

Πηγές	«Συστηματική Καταγραφή και Διάσωση της Βιομηχανικής Κληρονομιάς της Δωδεκανήσου», Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας – Τμήμα Δωδεκανήσου, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Νήσων Νοτίου Αιγαίου & Επιμελητήριο Δωδεκανήσου https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=157365&type=Monument	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	Νεώτερο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1992/31656/6-10-1988	ΦΕΚ 761/Β/19-10-1988
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος	
Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή	
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης	<p>Το κτήμα πουλήθηκε το 1987 στην Μαρία Έθελ Συμεωνίδου η οποία αναστήλωσε τα κτίσματα, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 3666/87 Έγκριση της 4ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου, μετατρέποντας και τα δύο σε όλες τις στάθμες τους σε παραθεριστική κατοικία. Στην αγροικία διανοίχθηκαν περάσματα και συνδέθηκαν και οι τρεις θόλοι δημιουργώντας χώρο εστίασης σε επαφή με καθιστικό – τραπεζαρία. Το γωνιακό τζάκι και το πέτρινο «πλυτερό» του βόρειου θόλου, διατηρήθηκαν και επισκευάστηκαν, καθώς και η τσιμιά κουζίνας. Τα πατητήρια που βρισκότουσαν στο μεσαίο θόλο καταστράφηκαν. Στις οροφές των θόλων διατηρήθηκαν και στερεώθηκαν οι αλληπάλληλες στρώσεις ασβεστοχρωμάτων. Επισκευαστήκαν από τοπικούς βοσκούς οι κατεστραμμένες ξερολιθιές, φυτεύτηκαν οπωροφόρα και καλλωπιστικά στους γύρους μεταξύ των δύο σπιτιών, καθαρίστηκαν και αποκαταστάθηκαν οι δεξαμενές. Το μικρό νότιο ακριανό δωμάτιο που ήταν χώρος</p>	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ύπνου του προσωπικού, ήταν ασκεπές, αποκαταστάθηκε πλήρως με επικάλυψη μονόγυρτη ξύλινη κεραμιδοσκεπή στα ίχνη της αρχικής. Οι 6 πέτρινες κολόνες διαστάσεων 0,50Χ0,50 που βρίσκονται στην Ανατολική αυλή και που παλιά υποστήριζαν την κληματαριά που σκίαζε το κτίριο, στερεώθηκαν και ξαναβρήκαν τον αρχικό τους ρόλο. Ο αμπελώνας που άλλαξε ιδιοκτησία παραμένει χέρσος.

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

■ Φυσικοί Κίνδυνοι

■ Ανθρωπογενείς

■ Εγγενής τρωτότητα

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

■ Φωτογραφίες

Αγρόκτημα Χάλαρη

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Προτεινόμενο
ΠΕΠ ένταξης για
χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

- ▣ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)
- ▣ Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- ▣ Χλωρίδα
- ▣ Πανίδα
- ▣ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους
- ▣ Βιότοποι

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- ▣ Εδαφολογία
- ▣ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός
- ▣ Κλίμα
- ▣ Υδάτινο δυναμικό
- ▣ Ζώνες βλάστησης

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

- ▣ Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση
- ▣ Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση
- ▣ Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή
- ▣ Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

- ▣ Διατήρηση χλωρίδας

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Teleso
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φωτογραφίες 		

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	I. Μονή Μεταμόρφωσης Σωτήρος (Σωτήρης ο Μεγάλος) στη Σύμη
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Νερά Σύμης, 10 χλμ από τον Πανορμίτη
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Μοναστηριακό συγκρότημα, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	μοναστήρι
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή _ καθολικό αρχές 18 ^{ου} αιώνα
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Ναός, θρησκευτικός χώρος

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	Ιερά Μητρόπολις Σύμης, Τήλου, Χάλκης & Καστελλορίζου, Οικουμενικό Πατριαρχείο_ μετόχι της Μονής Πανορμίτου
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	κέλυφος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	I. Μονή Μεταμόρφωσης Σωτήρα (Σωτήρης ο Μεγάλος της Νεράς) είναι μετόχι της Ι. Μονής Μιχαήλ Πανορμίτη και κατοικείται από ένα λαϊκό και την οικογένειά του. Τα κελιά αποτελούνται από ισόγειο και όροφο και είναι κτισμένα στα πλάγια οθογώνιας αυλής, στο μέσο της οποίας βρίσκεται το Καθολικό. Το Καθολικό κτίστηκε στις αρχές του 18ου αιώνα,
--	--

Συντονιστών Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

τοιχογραφήθηκε το 1727 και είναι μονόχωρο (εξωτερικών διαστάσεων 11,40 X 6,05) με ξυλόγλυπτο τέμπλο. Καλύπτεται με κτιστή καμάρα και πλάκες. Στο δάπεδο του ναού και της αυλής υπάρχει χοχλάκι. Παρεκκλήσια: Άγιος Χαράλαμπος, Άγιος Σάββας, Παναγία του Χάλλαρη.

Πηγές

https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148867&type=Monument

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

▪ **Τύπος Κήρυξης** αρχαίο μνημείο

▪ **Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ**

ΥΑ 2258/4-2-1966

ΦΕΚ 175/Β/26-3-1966

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

▪ **Δομικά Υλικά** Τοπικός ασβεστόλιθος

▪ **Φέρουσα κατασκευή** λιθοδομή

▪ **Φθορές/Βλάβες**

▪ **Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης**

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

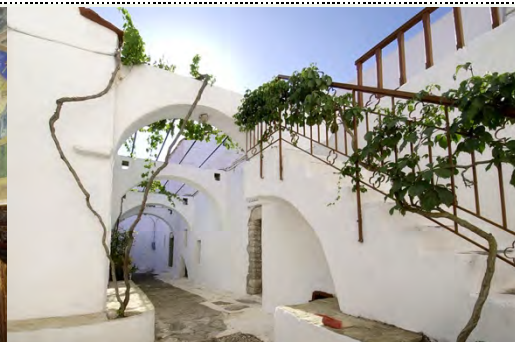
▪ **Φυσικοί Κίνδυνοι**

▪ **Ανθρωπογενείς**

▪ **Εγγενής τρωτότητα**

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

▪ **Φωτογραφίες**

Συνομιλών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Σχέδια 	
ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Συντεταγμένες 	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο
Προσβασιμότητα	
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	
Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)	
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση	
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευομένη πανίδα/Απόφαση 	

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή 		
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/ αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 		

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	I. Ναός Αγίας Μαρίας της Νεράς στη Σύμη
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Νερά Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Ιεροί ναοί χριστιανικοί, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Χριστιανικός ναός
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Ναός, θρησκευτικός χώρος

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	Ιερά Μητρόπολις Σύμης, Τήλου, Χάλκης & Καστελλορίζου, Οικουμενικό Πατριαρχείο_ μετόχι της Μονής Πανορμίτου
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	κέλυφος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Ο Ι. Ναός Αγίας Μαρίας της Νεράς βρίσκεται σε κατάφυτη από πεύκα περιοχή και έχει (εσωτερικές διαστάσεις 5,75 X 3,75). Διατηρεί αξιόλογες τοιχογραφίες λαϊκής τέχνης του 15ου - 16ου αιώνα. Ορισμένες από αυτές έχουν επιζωγραφηθεί. Στην περιοχή υπάρχουν κατάλοιπα αρχαίων κτισμάτων.
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148511&type=Monument

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΚΗΡΥΞΕΙΣ	
▪ Τύπος Κήρυξης	αρχαίο μνημείο
▪ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949 ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
▪ Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος
▪ Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή
▪ Φθορές/Βλάβες	
▪ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
▪ Φυσικοί Κίνδυνοι	
▪ Ανθρωπογενείς	
▪ Εγγενής τρωτότητα	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
▪ Φωτογραφίες	
▪ Σχέδια	
ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ	
▪ Συντεταγμένες	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο
Προσβασιμότητα	
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	
Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)	
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση	
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/ Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> ▣ Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> ▣ Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> ▣ Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> ▣ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▣ Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▣ Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> ▣ Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▣ Φωτογραφίες 		

Συντονιστών Φορέας

Telessto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	I. Ναός Αγίου Ιωάννη (του Αμπελιού) της Νεράς στη Σύμη
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Νερά Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Ιεροί ναοί χριστιανικοί, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Χριστιανικός ναός
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Ναός, θρησκευτικός χώρος
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	Ιερά Μητρόπολις Σύμης, Τήλου, Χάλκης & Καστελλορίζου, Οικουμενικό Πατριαρχείο_ μετόχι της Μονής Πανορμίτου
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	κέλυφος
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Έχει τοιχογραφίες
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148512&type=Monument
ΚΗΡΥΞΕΙΣ	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Τύπος Κήρυξης	αρχαίο μνημείο	
■ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949	ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
■ Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος	
■ Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή	
■ Φθορές/Βλάβες		
■ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
■ Φυσικοί Κίνδυνοι		
■ Ανθρωπογενείς		
■ Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
■ Φωτογραφίες		
■ Σχέδια		
ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ		
■ Συντεταγμένες	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο	
■ Προσβασιμότητα		
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		
■ Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)		
■ Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση		
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ		

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φωτογραφίες 		

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<p>■ Όνομασία Μνημείου</p>	Αρχαιολογικό μουσείο Σύμης
<p>■ Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)</p>	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<p>■ Θέση</p>	Οικισμός Σύμης- συνοικία Αγίου Αθανασίου
<p>■ Είδος Μνημείου</p>	Παραδοσιακό συμακό αρχοντικό
<p>■ Αρχιτεκτονικός τύπος</p>	αρχοντικό
<p>■ Χρονική Περίοδος</p>	
<p>■ Αρχαία/Ιστορική Ονομασία</p>	
<p>■ Χρήση/Αρχική χρήση</p>	Αρχαιολογικό μουσείο <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Αρχοντικό/ κατοικία της οικογένειας Γιαννεσκή προικίω στον Ν. Κ. Φαρμακίδη σπογγέμπορο και υποπρόξενο της Αυστροουγγαρίας στη Σύμη</div>
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<p>■ Φορέας Προστασίας</p>	Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων
<p>■ Καθεστώς Ιδιοκτησίας</p>	
<p>■ Ζώνη Προστασίας</p>	
<p>■ Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)</p>	Κέλυφος το Μουσείο περιλαμβάνει τις εξής συλλογές: - Αρχαιολογική συλλογή ευρημάτων κλασικής, ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου, - Βυζαντινή συλλογή, - Λαογραφική συλλογή.
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Παρατηρήσεις

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Σύμης ιδρύθηκε το 1961 και βρίσκεται στη συνοικία του Αγίου Αθανασίου στο Χωριό, όπως ονομαζόταν το παλαιότερο τμήμα της πόλης. Στεγάζεται σε αρχοντικό σπίτι που αποτελείται από «ανώγειον, κατώγειον, μαγειρείον, στέρναν και αυλήν», με νεοκλασικά στοιχεία που προστέθηκαν το 1875. Τα εκθέματα καλύπτουν διαχρονικά την ιστορία του νησιού από την προϊστορική εποχή έως και τους μεταβυζαντινούς χρόνους.

Η είσοδος οδηγεί σε βοτσαλωτή αυλή, όπου είναι εκτεθειμένα αρχαία και παλαιохριστιανικά γλυπτά (ενεπίγραφες επιτύμβιες στήλες, ελληνιστικοί βωμοί, κιονόκρανα κ.ά.). Στη μικρότερη εσωτερική αυλή είναι τοποθετημένοι αμφορείς διαφόρων εποχών.

Αφιερωμένη στους αρχαίους χρόνους είναι η πρώτη αίθουσα, στον χώρο της κουζίνας του κυρίως σπιτιού. Εκτίθενται επιτύμβια και αναθηματικά γλυπτά από τον 5ο αι. π.Χ. έως τον 2ο αι. μ.Χ. Σε προθήκη που έχει διαμορφωθεί στο τζάκι εκτίθενται υφαντικά βάρη και κεραμική από την ύστερη εποχή του Χαλκού, την αρχαϊκή, ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή, ενώ στο παλιό ερμάρι τρεις πήλινες γυναικείες προτομές, κτερίσματα του 5ου αι. π.Χ. και «θησαυρός» χάλκινων ρωμαϊκών νομισμάτων.

Στη δεύτερη αίθουσα πληροφορούμαστε από χάρτες τα μνημεία του νησιού κατά την παλαιохριστιανική, βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο. Από τα αντικείμενα των παλαιохριστιανικών χρόνων εκτίθενται γλυπτά, καθώς και φωτογραφίες του ψηφιδωτού δαπέδου από τη βασιλική στο Νημπορειό. Από τη βυζαντινή περίοδο, την ιπποτοκρατία και τη μεταβυζαντινή εκτίθεται φωτογραφικό υλικό με αντιπροσωπευτικά δείγματα ζωγραφικής από τον διάκοσμο ορισμένων σημαντικών μνημείων, όπως από τον Άγιο Ιωάννη της Τσαγγριάς, τον Άγιο Προκόπιο, καθώς και δείγματα μεταβυζαντινής αρχιτεκτονικής.

Στην ίδια αίθουσα, σε μια μικρή προθήκη παρουσιάζονται χάλκινα νομίσματα που καλύπτουν χρονικό διάστημα από τη ρωμαϊκή εποχή έως την ιπποτοκρατία και σε μια άλλη βιτρίνα προβάλλονται εφυσωμένα κεραμικά πινάκια των αρχών του 13ου αιώνα. Σε ξεχωριστό πίνακα γίνεται γραπτή αναφορά στο Κάστρο του Χωριού και την εκκλησία της Παναγίας (19ος αι.). Επίσης, ξεχωριστή είναι η αναφορά στο Μοναστήρι του Πανορμίτη με μια ξύλινη ανάγλυφη εικόνα, που φέρει παράσταση του αρχαγγέλου Μιχαήλ, προστάτη του μοναστηριού, και τον περιηγητικό χάρτη με την αντίστοιχη περιοχή.

Η τρίτη αίθουσα είναι αφιερωμένη στη μεταβυζαντινή τέχνη και περιλαμβάνει εικόνες αυτής της περιόδου, καθώς και φωτογραφίες από τον τοιχογραφικό διάκοσμο του καθολικού της μονής Μιχαήλ Ρουκουνώτη (1738), του Προφήτη Ηλία (1734) και της Μεταμόρφωσης του Χριστού (Μεγάλος Σωτήρης, 1727). Εκτός αυτών εκτίθεται ξυλόγλυπτος επιτάφιος και μια ξυλόγλυπτη κασέλα. Σε βιτρίνα εκτίθενται εικόνες, αντικείμενα μικροτεχνίας και χειρόγραφα βιβλία.

Η τέταρτη αίθουσα, που ουσιαστικά είναι το χολ του σπιτιού με τη νεοκλασική είσοδο, περιλαμβάνει αεροφωτογραφία του νησιού, απεικονίσεις του σε χάρτες περιηγητών (15ος-17ος αι.), μεταλλικό χρηματοκιβώτιο καραβιού, εξάντες και δύο πίνακες με ανάγλυφες παραστάσεις καραβιών. Σε εξέχουσα θέση προβάλλεται πάνω σε γαλάζιο φόντο το γνωστό ξυλόγλυπτο ακρόπρωρο με γυναικεία κεφαλή.

Η πέμπτη αίθουσα έχει λαογραφικό υλικό (γυναικείες φορεσιές, ξυλόγλυπτες και ζωγραφιστές κασέλες, πίνακες, καθρέπτη κλπ.), καθώς και φωτογραφία του οικισμού πριν από την καταστροφή του κατά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Επίσης, επισκέψιμοι είναι οι βοηθητικοί χώροι στα βορειοανατολικά της αυλής με ζωγραφιστό ξύλινο γείσο και τα μαγειρικά σκεύη στα ράφια (χώροι 6 και 7).

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΣΑΛΑ ΧΑΤΖΗΓΑΓΗΤΟΥ

Η Σάλα Χατζηγαπητού συνδέεται με πέτρινη σκάλα με το Αρχαιολογικό Μουσείο, με το οποίο αποτελεί ενιαίο επισκέψιμο χώρο. Πρόκειται για ένα τρίπατο, πετρόκτιστο αρχοντικό με όψη κάστρου εξωτερικά, που περιβάλλεται από ψηλό μαντρότοιχο. Ερειπώθηκε με τον χρόνο και αναστηλώθηκε το 1971 από την Αρχαιολογική Υπηρεσία. Από τη βοτσαλωτή αυλή οδηγούμαστε μέσω της κύριας εισόδου στην κεντρική αίθουσα υποδοχής, η οποία είναι διάτρητη από παράθυρα και φεγγίτες και στεγάζεται με ξύλινο ταβάνι. Το δάπεδο καλύπτεται με πλάκες και βότσαλα, διευθετημένα σε γεωμετρικά σχέδια. Οι τοίχοι καλύπτονται με αξιόλογες τοιχογραφίες, από τις οποίες σώζονται τμήματα με παραστάσεις των συμβόλων των Ευαγγελιστών και με απεικονίσεις νεαρών εραστών, έργα πιθανώς ντόπιων καλλιτεχνών. Στις στενές πλευρές έχει διαμορφωθεί καθιστικό με ξύλινους πάγκους και εξώστης πάνω από την είσοδο για τη θέση ορχήστρας. Οι λοιποί χώροι περιλαμβάνουν γραφείο, τραπεζαρία, υπνοδωμάτια, «γεροντομοίρι», «κρυφτούρι», όπου έκρυβαν τα πολύτιμα αντικείμενα, κουζίνα κ.ά. Διέθετε, επίσης, βοηθητικούς χώρους στον ημιώροφο και στα υπόγεια.

Η αρχιτεκτονική του ξεχωρίζει από τα άλλα κτίσματα του οικισμού. Πιθανότατα χτίστηκε στα τέλη του 18ου αιώνα βάσει σχεδίου φερμένου από τη Βενετία, δείγμα οικονομικής ευχέρειας της οικογένειας Χατζηγαπητού.

Πηγές

<http://www.tap.gr/tapadb/index.php/component/jshopping/product/view/82/1770>
<https://efadod.gr/portfolio/αρχαιολογικό-μουσείο-σύμης/>

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

■ Τύπος Κήρυξης

■ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

■ Δομικά Υλικά

Τοπικός ασβεστόλιθος

■ Φέρουσα κατασκευή

λιθοδομή

■ Φθορές/Βλάβες

■ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης

Με τη μουσειογραφική μελέτη της αρχιτέκτονος κ. Ειρήνης Διακοσταματίου σε συνδυασμό με τις γνώσεις της ομάδας εργασίας των αρχαιολόγων της Εφορείας Αρχαιοτήτων Δωδ/σου (Ε. Φαρμακίδη, Ε. Παπαβασιλείου) και του εξωτερικού συνεργάτη Ν. Μαστροχρήστρου, καθώς και του Τμήματος

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Συντήρησης έργων τέχνης της Υπηρεσίας υπό τη γενική εποπτεία του κ. Σ. Πατατούκου, επετεύχθη το εξής: μορφολογικά στοιχεία του εσωτερικού χώρου κυρίως στο αρχοντικό Φαρμακίδη (χρώματα, κορνίζες, σκαλιστοί ομφαλοί οροφής, εντοιχισμένες ξύλινες ντουλάπες και ντουλάπια, τσιμιά κ.α.) παρέμειναν άθικτα, συντηρήθηκαν και αναδείχθηκαν ανάμεσα σε εκθέματα που χρονολογούνται από τον 6ο ως τον 19ο αι.

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

■ Φυσικοί Κίνδυνοι

■ Ανθρωπογενείς

■ Εγγενής τρωτότητα

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστής Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστής Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

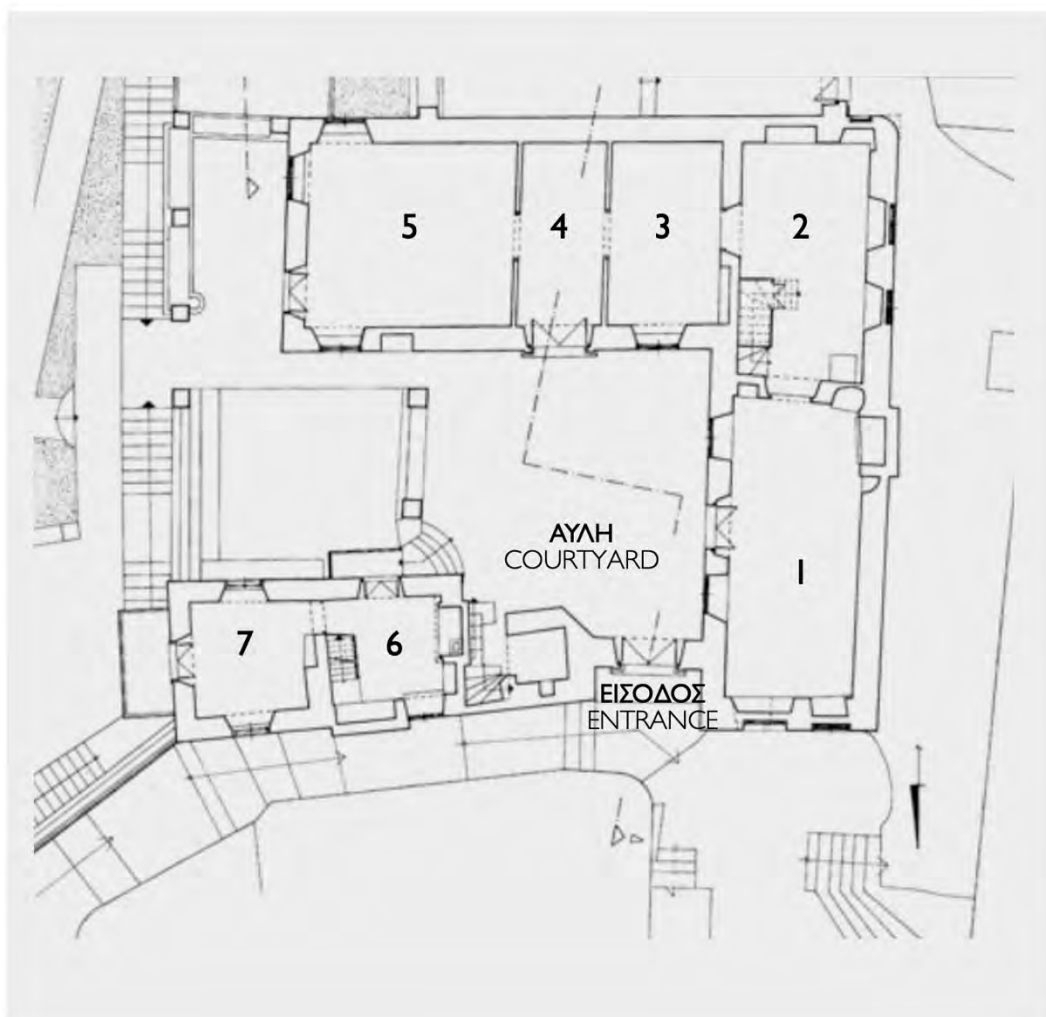

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ **Συντεταγμένες** Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Σύμης είναι έργο του ΕΣΠΑ (2007-2013) της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Προτεινόμενο
ΠΕΠ ένταξης για
χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

▣ Τύπος (εδαφικό,
νησιωτικό, υδατικό)

▣ Είδος (ποτάμι, λίμνη,
φαράγγι, παράκτια
ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

▣ Χλωρίδα

▣ Πανίδα

▣ Τοπία Ιδιαίτερου
Φυσικού Κάλλους

▣ Βιότοποι

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

▣ Εδαφολογία

▣ Διεύθυνση/
Προσανατολισμός

▣ Κλίμα

▣ Υδάτινο δυναμικό

▣ Ζώνες βλάστησης

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

▣ Προστατευόμενη
πανίδα/Απόφαση

▣ Προστατευόμενη
χλωρίδα/Απόφαση

▣ Εθνική
Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή

▣ Φορέας
Διαχείρισης/Προστασίας

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

▣ Διατήρηση χλωρίδας

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φωτογραφίες 		

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Ναυτικό μουσείο Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Οικισμός Σύμης- Γιαλός-Λιμάνι Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Παραδοσιακό συμιακό αρχοντικό
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	αρχοντικό
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	ναυτικό μουσείο Αρχοντικό/ κατοικία
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Ένα από τα σημαντικότερα μουσεία στο είδος του στη χώρα μας, το Ναυτικό Μουσείο Σύμης δημιουργήθηκε το 1983, έχοντας ως πρωταρχικό σκοπό να στεγάσει οτιδήποτε σχετίζεται με την τεράστια ναυτική παράδοση του νησιού.

Συνομιλών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Βρίσκεται στην Πλατεία 8ης Μαΐου 1945 στο Γιαλό και από το 1990 στεγάζεται σε ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά νεοκλασικά κτίρια της περιοχής, εκεί που άλλοτε βρισκόταν ο κεντρικός ταρσανάς της Σύμης.
Με τους Συμαικούς σφουγγαράδες να κατέχουν μία σημαντική θέση στην σπογγαλιεία της περιοχής, το μουσείο δεν θα μπορούσε να μην αφιερώσει τη μεγαλύτερη ενότητά του σε αυτούς. Εδώ παρουσιάζονται εκθέματα όπως καταδυτικές μηχανές, σκάφανδρα, είδη σφουγγαριών, σκανταλόπετρες, αλλά και διάφορα άλλα εξαρτήματα σφουγγαράδων που αποτελούν δωρεά του παραδοσιακού μηχανουργού Τάσου Αναστασιάδη, ενώ τα διάφορα ομοιώματα σπογγαλιευτικών σκαφών αποτελούν έργα του Αντώνη Πολιά.
Μία επίσκεψη στο μουσείο αυτό θεωρείται επιβεβλημένη, καθώς ο επισκέπτης θα έχει την ευκαιρία να κάνει ένα ταξίδι στην τεράστια ναυτική ιστορία του νησιού, που σημάδεψε την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Σύμης.

Πηγές

<https://golden-greece.gr/museums/dodekanisa/symi/mouseio-naytiko>
<https://museumfinder.gr/item/naftiko-mousio-symis/>

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

▣ Τύπος Κήρυξης

▣ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

▣ Δομικά Υλικά

Τοπικός ασβεστόλιθος

▣ Φέρουσα κατασκευή

λιθοδομή

▣ Φθορές/Βλάβες

▣ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

▣ Φυσικοί Κίνδυνοι

▣ Ανθρωπογενείς

▣ Εγγενής τρωτότητα

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Φωτογραφίες

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε
ΠΕΠ (ποιο)

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Προτεινόμενο
ΠΕΠ ένταξης για
χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

▣ Τύπος (εδαφικό,
νησιωτικό, υδατικό)

▣ Είδος (ποτάμι, λίμνη,
φαράγγι, παράκτια
ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

▣ Χλωρίδα

▣ Πανίδα

▣ Τοπία Ιδιαίτερου
Φυσικού Κάλλους

▣ Βιότοποι

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

▣ Εδαφολογία

▣ Διεύθυνση/
Προσανατολισμός

▣ Κλίμα

▣ Υδάτινο δυναμικό

▣ Ζώνες βλάστησης

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

▣ Προστατευόμενη
πανίδα/Απόφαση

▣ Προστατευόμενη
χλωρίδα/Απόφαση

▣ Εθνική
Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή

▣ Φορέας
Διαχείρισης/Προστασίας

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

▣ Διατήρηση χλωρίδας

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φωτογραφίες 		

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ**ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ**

▣ Όνομασία Μνημείου	Νησίδα Αγίας Μαρίνας Σύμης
▣ Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)	Περιφερειακή ενότητα Δωδεκανήσου, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Περιφερειακό διαμέρισμα Ρόδου – Δήμος Σύμης
▣ Θέση	Βορειοανατολικά της Σύμης απέναντι από την ομώνυμη παραλία
▣ Είδος Μνημείου	Χερσαίος αρχαιολογικός χώρος
▣ Αρχιτεκτονικός τύπος	
▣ Χρονική Περίοδος	
▣ Αρχαία/Ιστορική Ονομασία	
▣ Χρήση/ Αρχική χρήση	

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

▣ Φορέας Προστασίας	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
▣ Καθεστώς Ιδιοκτησίας	
▣ Ζώνη Προστασίας	
Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)	Όλη η νησίδα, στην οποία βρίσκεται ο ομώνυμος μεταβυζαντινός, μονόχωρος ναός μικρών διαστάσεων, θεμελιωμένος σε αρχαίο ισόδομο τοίχο

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

▣ Παρατηρήσεις	
Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=167738&type=Space

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ **Τύπος Κήρυξης** Αρχαιολογικός Χώρος

■ **Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ** ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623/23-08-2011 ΦΕΚ 228/ΑΑΠ/05-09-2011

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

■ **Δομικά Υλικά**

■ **Φέρουσα κατασκευή**

■ **Φθορές/Βλάβες**

■ **Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης**

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

■ **Φυσικοί Κίνδυνοι**

■ **Ανθρωπογενείς**

■ **Εγγενής τρωτότητα**

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

■ **Φωτογραφίες**

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

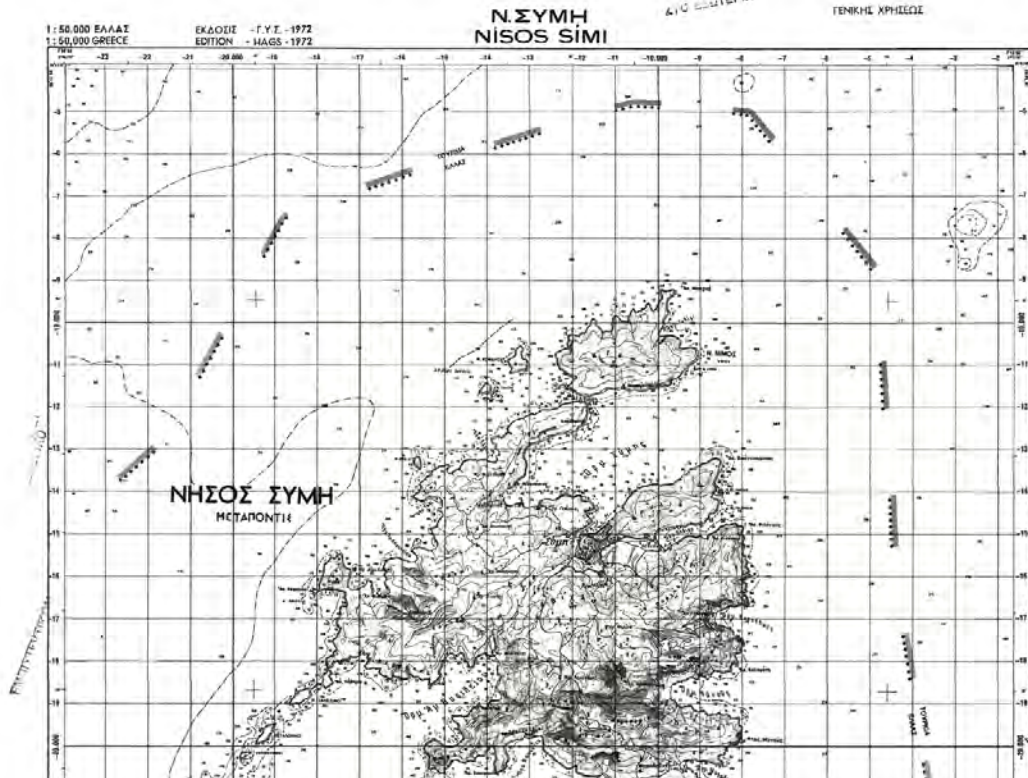
CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Σχέδια

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
Για εξειδικευμένες πληροφορίες σχετικά με την υπηρεσία, την τιμολογιακή πολιτική και τον τρόπο παραγγελίας, επισκεφθείτε την ιστοσελίδα: www.et.gr

Από ΦΕΚ Κύρσης

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)

Εδαφικό

Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Χλωρίδα

Πανίδα

Τοπία Ιδιαίτερου
Φυσικού Κάλλους

Βιότοποι

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Εδαφολογία

Διεύθυνση/
Προσανατολισμός

Κλίμα

μεσογειακό

Υδάτινο δυναμικό

Ζώνες βλάστησης

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Προστατευόμενη
πανίδα/Απόφαση

Προστατευόμενη
χλωρίδα/Απόφαση

Εθνική
Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή

Φορέας
Διαχείρισης/Προστασίας

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Διατήρηση χλωρίδας

Διατήρηση πανίδας

Διατήρηση
βιοποικιλότητας

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

Φυσικοί Κίνδυνοι

Ανθρωπογενής δράση

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες		
■ Οικονομικοί παράγοντες		
■ Κοινωνικοί περιορισμοί		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
■ Χάρτες		
■ Φωτογραφίες		

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ**ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ**

▪ Όνομασία Μνημείου	Νησίδα Αρτικονήσι Σύμης
▪ Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)	Περιφερειακή ενότητα Δωδεκανήσου, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Περιφερειακό διαμέρισμα Ρόδου – Δήμος Σύμης
▪ Θέση	Νότια της Σύμης, ανάμεσα στις νησίδες Σεσκλί και Κουλούνδρος
▪ Είδος Μνημείου	Χερσαίος αρχαιολογικός χώρος
▪ Αρχιτεκτονικός τύπος	
▪ Χρονική Περίοδος	
▪ Αρχαία / Ιστορική Ονομασία	
▪ Χρήση / Αρχική χρήση	

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

▪ Φορέας Προστασίας	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
▪ Καθεστώς Ιδιοκτησίας	
▪ Ζώνη Προστασίας	
▪ Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)	Όλη η νησίδα, στην οποία διακρίνονται δύο θολωτά κτίσματα της κλασικής περιόδου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

▪ Παρατηρήσεις	
Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=167738&type=Space

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος Κήρυξης 	Αρχαιολογικός Χώρος
<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ 	ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623/23- ΦΕΚ 228/ΑΑΠ/05-09-2011 08-2011
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Δομικά Υλικά 	
<ul style="list-style-type: none"> Φέρουσα κατασκευή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 	
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενείς 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενής τρωτότητα 	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Φωτογραφίες

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

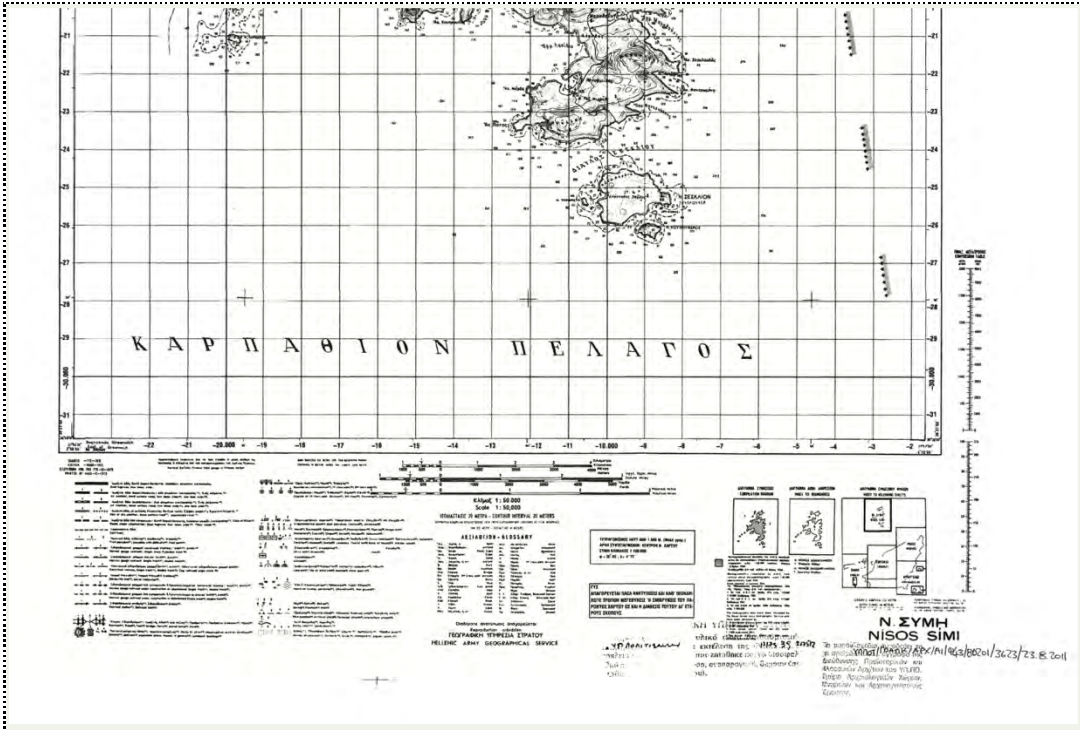
CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Σχέδια

Από ΦΕΚ Κύρηξης

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Συντεταγμένες

Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Προσβασιμότητα		
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		
Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)		
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση		
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ		
▪ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)	Εδαφικό	
▪ Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)		
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		
▪ Χλωρίδα		
▪ Πανίδα	Larus audouinii	
▪ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους		
▪ Βιότοποι		
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		
▪ Εδαφολογία		
▪ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός		
▪ Κλίμα	μεσογειακό	
▪ Υδάτινο δυναμικό		
▪ Ζώνες βλάστησης		
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ		
▪ Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση	GR4210025 NATURA	Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο NATURA 2000
▪ Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση		
▪ Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή		

Συνομιλών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 		

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ**ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ**

• Όνομασία Μνημείου	Νησίδα Κουλουντρός Σύμης
• Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)	Περιφερειακή ενότητα Δωδεκανήσου, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Περιφερειακό διαμέρισμα Ρόδου – Δήμος Σύμης
• Θέση	Νότιο άκρο της Σύμης
• Είδος Μνημείου	Χερσαίος αρχαιολογικός χώρος
• Αρχιτεκτονικός τύπος	
• Χρονική Περίοδος	
• Αρχαία/Ιστορική Ονομασία	
• Χρήση/Αρχική χρήση	

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

• Φορέας Προστασίας	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
• Καθεστώς Ιδιοκτησίας	
• Ζώνη Προστασίας	
• Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)	Όλη η νησίδα, στην οποία υπάρχει μεγάλος κιβωτιόσχημος τάφος της κλασικής περιόδου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

• Παρατηρήσεις	
• Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=167737&type=Space

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

Συνοπίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος Κήρυξης 	Αρχαιολογικός Χώρος
<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ 	ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623/23-08-2011 ΦΕΚ 228/ΑΑΠ/05-09-2011
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Δομικά Υλικά 	
<ul style="list-style-type: none"> Φέρουσα κατασκευή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 	
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενείς 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενής τρωτότητα 	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

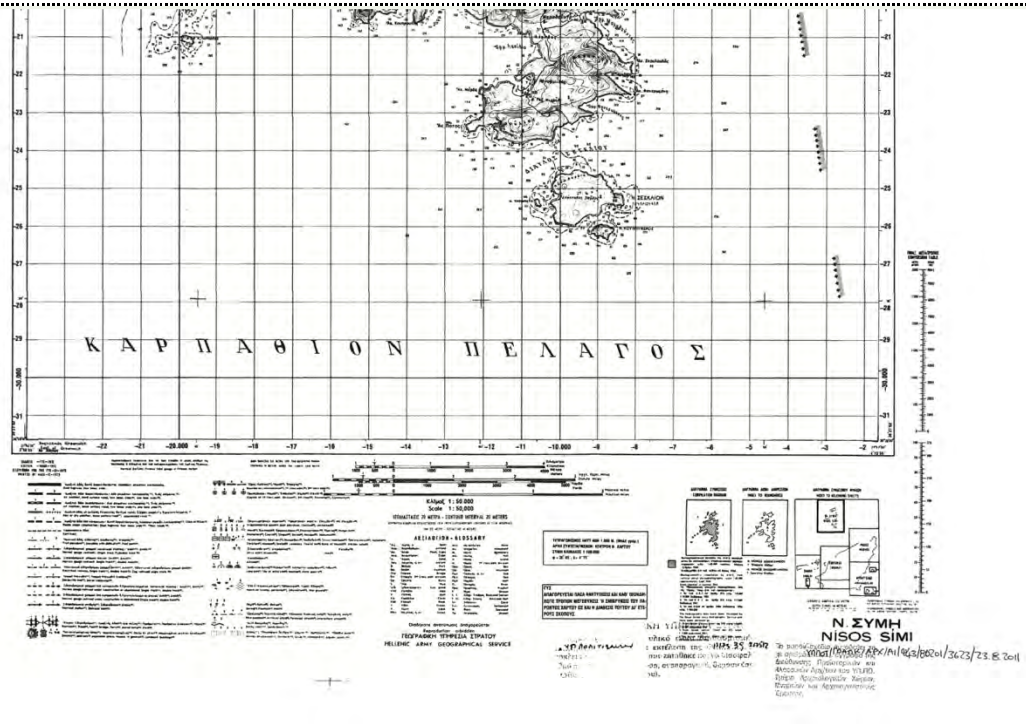
CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

Σχέδια

Από ΦΕΚ Κύρηξης

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)

Εδαφικό

Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Χλωρίδα

Αρτικός

Συντονιστής Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Πανίδα 	Larus audouinii	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Βιότοποι 		
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εδαφολογία 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Κλίμα 	μεσογειακό	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Υδάτινο δυναμικό 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ζώνες βλάστησης 		
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση 	GR4210025 NATURA	Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο NATURA 2000
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 		

Συνομιλών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 		

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ**ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ**

▣ Όνομασία Μνημείου	Νησίδα Μαρμαράς Σύμης
▣ Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)	Περιφερειακή ενότητα Δωδεκανήσου, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Περιφερειακό διαμέρισμα Ρόδου – Δήμος Σύμης
▣ Θέση	Δυτικά της Σύμης κοντά στις νησίδες διαβάτες
▣ Είδος Μνημείου	Χερσαίος αρχαιολογικός χώρος
▣ Αρχιτεκτονικός τύπος	
▣ Χρονική Περίοδος	
▣ Αρχαία/Ιστορική Ονομασία	
▣ Χρήση/ Αρχική χρήση	

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

▣ Φορέας Προστασίας	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
▣ Καθεστώς Ιδιοκτησίας	
▣ Ζώνη Προστασίας	
Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)	Όλη η νησίδα. Θέση προϊστορικής εγκατάστασης

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

▣ Παρατηρήσεις	
Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=167739&type=Space

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος Κήρυξης 	Αρχαιολογικός Χώρος	
<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ 	ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623/23-08-2011	ΦΕΚ 228/ΑΑΠ/05-09-2011

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

<ul style="list-style-type: none"> Δομικά Υλικά 	
<ul style="list-style-type: none"> Φέρουσα κατασκευή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 	
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 	

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενείς 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενής τρωτότητα 	

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 	
---	--

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

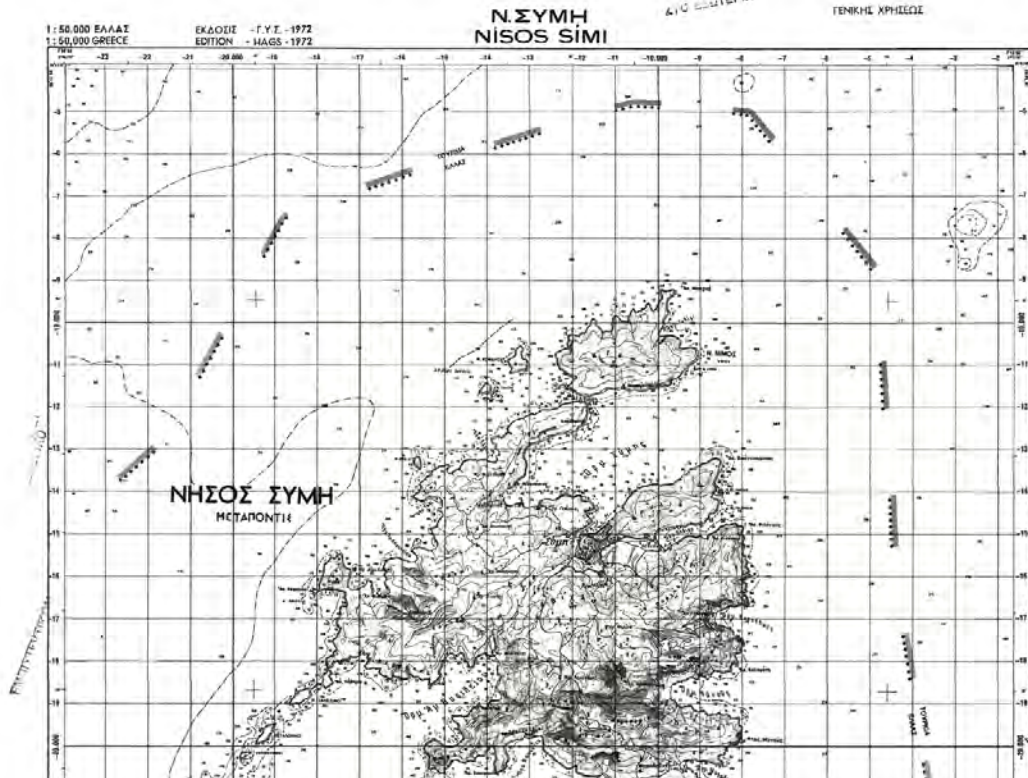
CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Σχέδια

Από ΦΕΚ Κύρηξης

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)

Εδαφικό

Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Χλωρίδα	
Πανίδα	Larus audouinii
Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους	
Βιότοποι	

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Εδαφολογία	
Διεύθυνση/ Προσανατολισμός	
Κλίμα	μεσογειακό
Υδάτινο δυναμικό	
Ζώνες βλάστησης	

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Προστατευόμενη πανίδα/ Απόφαση	GR4210025 NATURA	Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο NATURA 2000
Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση		
Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή		
Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας		

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Διατήρηση χλωρίδας	
Διατήρηση πανίδας	
Διατήρηση βιοποικιλότητας	

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

Φυσικοί Κίνδυνοι	
Ανθρωπογενής δράση	

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες		
▪ Οικονομικοί παράγοντες		
▪ Κοινωνικοί περιορισμοί		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
▪ Χάρτες		
▪ Φωτογραφίες		

Συνομιλών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ITEP

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<p>■ Όνομασία Μνημείου</p>	Ι.Μονή Αγίων Αναγύρων (Κοσμά & Δαμιανού)
<p>■ Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)</p>	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<p>■ Θέση</p>	Δυτικά του οικισμού της Σύμης και νότια του Εμπορείου– περιοχή Ρουκουνιώτη, Έρικα
<p>■ Είδος Μνημείου</p>	Μοναστηριακά συγκροτήματα, θρησκευτικοί χώροι
<p>■ Αρχιτεκτονικός τύπος</p>	Μοναστήρι
<p>■ Χρονική Περίοδος</p>	μεταβυζαντινή / 14ος αι.
<p>■ Αρχαία/Ιστορική Ονομασία</p>	
<p>■ Χρήση/Αρχική χρήση</p>	Μοναστήρι – θρησκευτικός χώρος
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<p>■ Φορέας Προστασίας</p>	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
<p>■ Καθεστώς Ιδιοκτησίας</p>	
<p>■ Ζώνη Προστασίας</p>	
<p>■ Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)</p>	Μοναστηριακό συγκρότημα, τοιχογραφημένος διάκοσμος
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<p>■ Παρατηρήσεις</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2 κτίρια με επικλινή στέγη. Ο ναός (8.70x5.50) είναι μονόχωρος με κτιστή καμάρα • Οι τοιχογραφίες χρονολογούνται γύρω στον 18^ο αι. και δεν διατηρούνται σε ιδιαίτερα καλή κατάσταση

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Πηγές	https://golden-greece.gr/monasteries/dodekanisa/symi/moni-ag-anargyron https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148516&type=Monument	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	Αρχαίο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623	ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά	αργόλιθος	
Φέρουσα κατασκευή		
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
Φωτογραφίες		

Συνομόν Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Σχέδια 	
ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Συντεταγμένες 	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο
<ul style="list-style-type: none"> Προσβασιμότητα 	Από τον οικισμό της Σύμης στον δρόμο προς Πανορμίτη προς Ξισό
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο) 	
<ul style="list-style-type: none"> Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση 	
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση 	

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή 		
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/ αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 		

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Ονομασία Μνημείου 	Ι.Μονή Μιχαήλ Ταξιάρχη Ρουκουινιώτη
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης-
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	5 χλμ. ΝΔ του οικισμού της Σύμης - περιοχή Μέσα Νημοράκι στην Έρεικα
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Μοναστηριακά συγκροτήματα, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Μοναστήρι – καθολικό: σταυροφορική βασιλική
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή- μεταβυζαντινή / 14ο-15ο αι.
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Μοναστήρι – θρησκευτικός χώρος
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων_
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Μοναστηριακό συγκρότημα, τοιχογραφημένος διάκοσμος
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	Π. Ψαρρή , Κ.Κακαίου, Ι. Σιναμιδης, “Συντήρηση και αποκατάσταση της Ιεράς Σταυροπηγιακής Μονής του Αρχαγγέλου Μιχαήλ του Ρουκουινιώτη στη Σύμη”, Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο “Το αρχαιολογικό έργο στα νησιά του

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Αιγαίου " Ρόδος, 27/11-01/12 2013, ΥΠ.ΠΟ.Α, ΕΦΑ Λέσβου, ΓΓΑ και Νησιωτικής Πολιτικής		
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Τύπος Κήρυξης 	Αρχαίο μνημείο	
<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ 	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949	ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Δομικά Υλικά 	αργόλιθος	
<ul style="list-style-type: none"> Φέρουσα κατασκευή 	αργολιθοδομές	
<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 	Υγρασία & ρηγματώσεις στις λιθοδομές Νεότερες αυθαιρεσίες που αλλοίωσαν τη φυσιογνωμία του μνημείου.	
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 	<ul style="list-style-type: none"> Εκτεταμένες φθορές Αυθαιρεσίες σε μορφολογικά χαρακτηριστικά Φθορές στο ζωγραφικό διάκοσμο/τοιχογραφίες του Κάτω Καθολικού οι οποίες δεν περιορίζονται μόνο στον χώρο του κυρίως ναού, αλλά αναπτύσσονται αποσπασματικά στην εσωτερική επιφάνεια του δυτικού τοίχου του προνάου, στον τρουλίσκο και τα σφαιρικά τρίγωνα του εξωνάρθηκα καθώς και στην εξωτερική πλευρά του βόρειου τοίχου του Καθολικού, όπου ανοιγόταν αρκσόλιο με τάφο των ηγουμένων Κυρίλλου και Γαβριήλ 	<p>ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ & ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> Εργασίες στερέωσης του περιμετρικού τοιχίου περίφραξης της μονής Αφαίρεση παλαιών και φθαρμένων εξωτερικών επιχρισμάτων του συγκροτήματος και αντικατάσταση με νέα. Καθαρισμός επιφανειών, αρμολόγηση και έγχυση λεπτόρρευστων ενεμάτων χωρίς τσιμέντο για την ενίσχυση των τοιχοποιιών Κατασκευή νέων επιχρισμάτων χωρίς τσιμέντο Εργασίες στα κελιά, τη νέα τράπεζα, τα δύο Καθολικά και την ανατολική πλευρά του οχυρωματικού περιβόλου του μοναστηριού. Αποκατάσταση στατικής ευστάθειας της εξωτερικής αντηρίδας στη νότια πλευρά
	ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ & ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΩΝ	

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

- Προκαταρκτικές εργασίες καθαρισμού και στερέωσης τοιχογραφιών του 1828, στο αρκοσόλιο οι οποίες έφεραν στο φως νέες ζωγραφικές επιφάνειες που ήταν καλυμμένες κάτω από στρώματα ασβέστη
- Σωστικές εργασίες στερέωσης στο εσωτερικό του κάτω καθολικού τοιχογραφιών του 14ου-15ου αι. Οι οποίες παρουσίαζαν σημαντικές φθορές τόσο στην επιφάνεια όσο και υπόστρωμα.
- Εργασίες συντήρησης τοιχογραφιών 18ου αι. στο άνω καθολικό-Έγινε ανάθεση σε ιδιωτικό συνεργείο λόγω αναγκαιότητας ολοκλήρωσης του έργου καθώς όπως και στο κάτω καθολικό απαιτούσε ειδική τεχνογνωσία και δεν ήταν εύκολη η ανεύρεση συντηρητών. Το εικονογραφικό πρόγραμμα του άνω Καθολικού περιλαμβάνει νεότερες τοιχογραφίες του έτους 1910 στο ιερό Βήμα, την Αγία Τριάδα στον τρούλο, ζώνες με προφήτες και αρχαγγέλους, τους τέσσερις ευαγγελιστές στα σφαιρικά τρίγωνα, μορφές αγίων στο εγκάρσιο κλίτος, σκηνές από το Δωδεκάορτο, τα Πάθη και τα θαύματα του Χριστού στον κυρίως ναό, πληθώρα μορφών από την παλαιά και την καινή διαθήκη, σκηνές από τον κύκλο του αρχαγγέλου Μιχαήλ και τη δευτέρα Παρουσία.

- των τειχών με συμπλήρωση της λιθοδομής, συρραφή των ρωγμών και αρμολόγηση
- Καθαρισμός και μόνωση των υφιστάμενων δεξαμενών συλλογής ομβρίων νότια του Καθολικού στον περιβάλλοντα χώρο.
 - Μόνωση οροφής νέας τράπεζας, ενέματα στον θόλο της και εκσυγχρονισμός ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων
 - Συντήρηση πλούσιου εικονογραφικού διακόσμου των δύο Καθολικών & των χρηστικών αντικειμένων της μονής ώστε να συμπεριληφθούν σε έκθεση
 - Καθαρισμός και μετατροπή της παλαιάς ισόγειας τράπεζας από αποθήκη σε εκθεσιακό χώρο
 - Αποκατάσταση λιθοδομών, δαπέδων και οροφών με αποκάλυψη των αρχικών ανοιγμάτων που συνέδεαν τους χώρους της παλαιάς τράπεζας με τον αρχικό περιμετρικό διάδρομο, τα οποία και αναδείχθηκαν ως εσοχές στις τοιχοποιίες.
 - Αφαίρεση νεότερων δαπέδων από σκυρόδεμα στους διαδρόμους επικοινωνίας με τα κελιά και αποκάλυψη των παλαιότερων λίθινων και βοτσαλωτών δαπέδων στο κάτω Καθολικό. Όπου ήταν εφικτό έγιναν οι απαραίτητες συντηρήσεις και συμπληρώσεις.
 - Αποκάλυψη και καθαρισμός οστεοφυλακίου στα νοτιοδυτικά του ναού
 - Αποκατάσταση προστώου και εξωνάρθηκα
 - Αρμολόγηση και συντήρηση της κλίμακας ανόδου προς το επίπεδο της μονής, όπου αποξηλώθηκε το δάπεδο από σκυρόδεμα και τοποθετήθηκαν

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telessto
Technologies
Information Communication Technologies

		<p>νέες ακανόνιστες πλάκες από τοπικό λίθο</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αποκατάσταση, συντήρηση και συμπλήρωση των βοτσαλωτών δαπέδων στην υψηλότερη στάθμη του συγκροτήματος(τρίτο επίπεδο), στο άνω καθολικό και στον κάτω ναό. • Κατασκευή διαδρόμου για την πρόσβαση ΑμεΑ στο ΒΔ τμήμα του περιβάλλοντα χώρου της μονής μέχρι την είσοδο του κάτω Καθολικού • Αποκατάσταση όψεων τειχών • Δημιουργία δικτύου Η/Μ και υδραυλικών εγκαταστάσεων • Συντήρηση ξύλινων κουφωμάτων σε καλή κατάσταση και τοποθέτηση νέων • Καθαίρεση χώρων υγιεινής στην κορυφή της αντηρίδας και δημιουργία νέων • Αποκατάσταση της ερειπωμένης δεξαμενής νερού στον αύλειο χώρο της μονής, η θολωτή οροφή της οποίας είχε καταπέση μετά από έντον η βροχόπτωση
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανθρωπογενείς 		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εγγενής τρωτότητα 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Φωτογραφίες

Βοτσαλωτό δάπεδο στην ανώτερη στάθμη των κελιών μετά τις εργασίες αποκατάστασης

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΟΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Άποψη της οροφής της νέας τράπεζας μετά τις εργασίες μόνωσης

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Τμήμα βοτσαλωτού δαπέδου του άνω καθολικού μετά τις εργασίες αποκατάστασης

Η δεξαμενή νερού μετά την κατάρρευση της οροφής της

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Το αρκοςόλιο στο βόρειο τοίχο του κάτω Καθολικού

οι εργασίες συντήρησης των τοιχογραφιών του άνω Καθολικού

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΟΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Το κάτω καθολικό μετά τις πρώτες σωστικές εργασίες

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΟΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

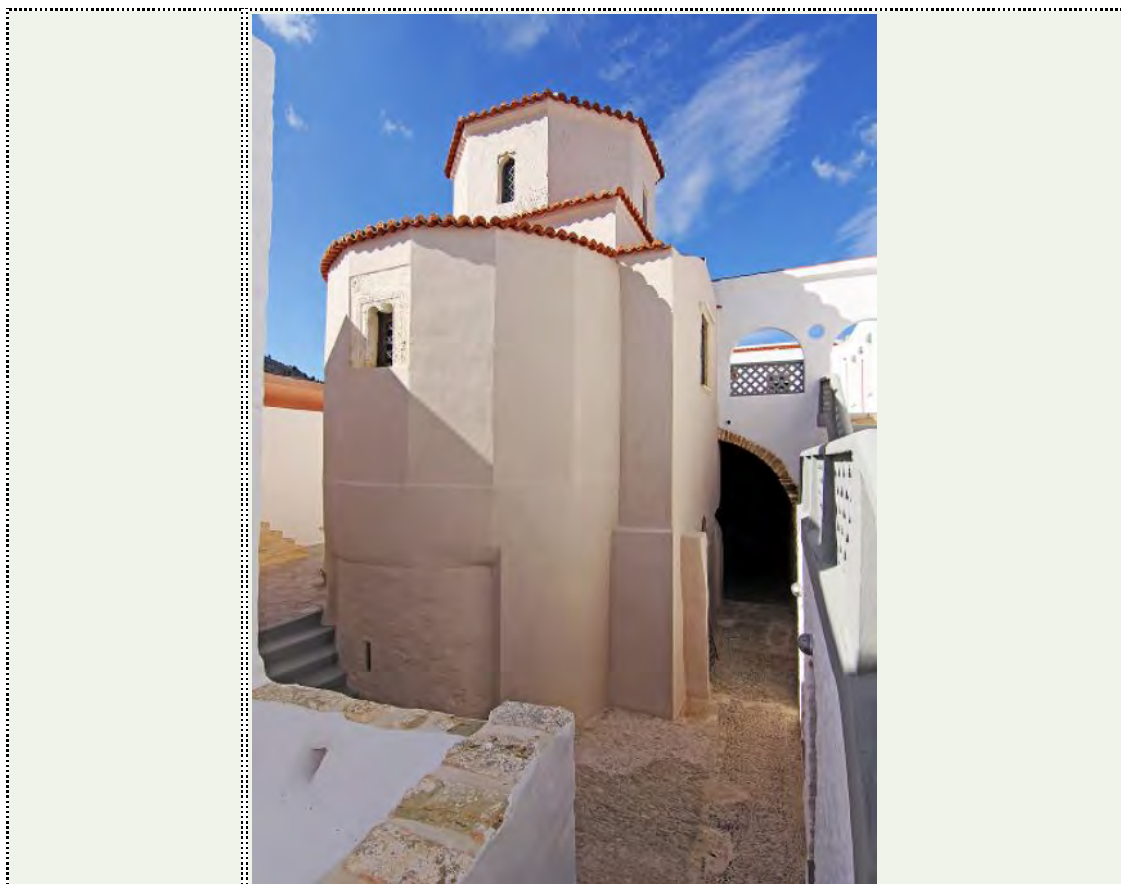

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Teleso
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

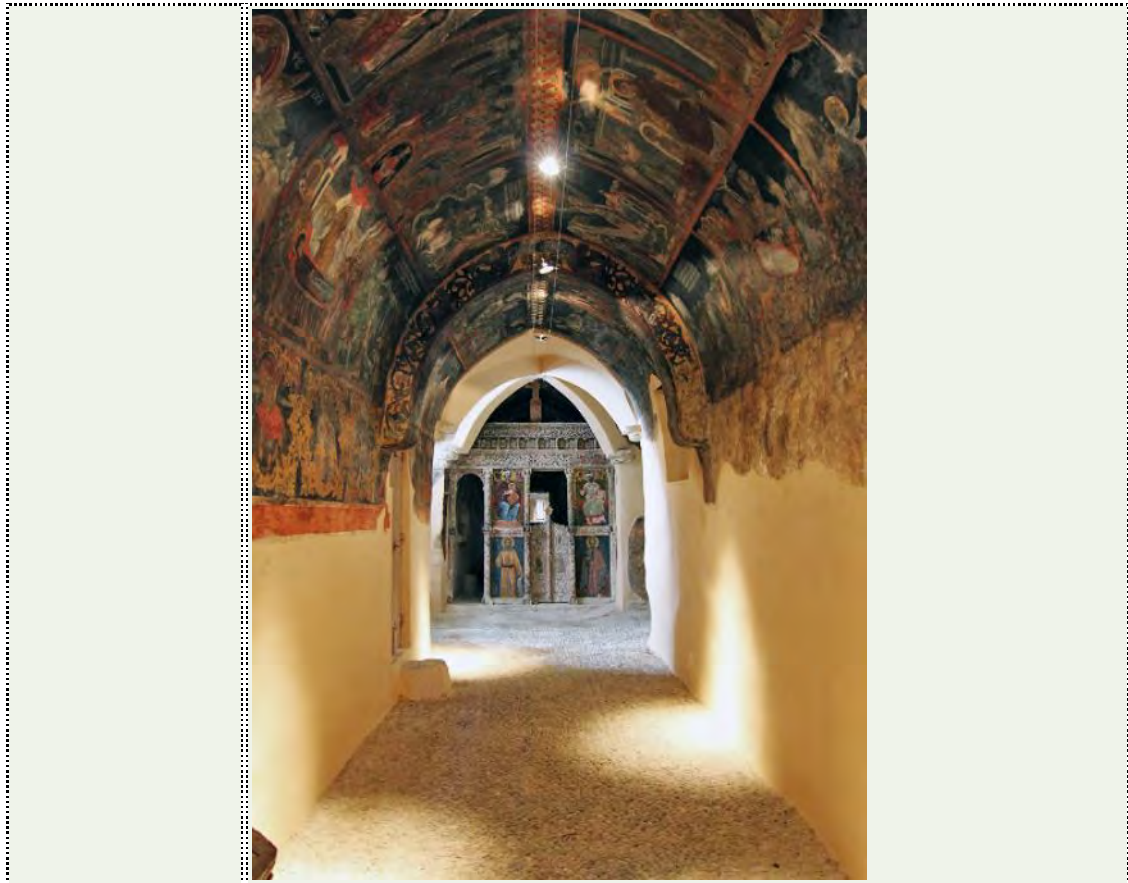
ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΟΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

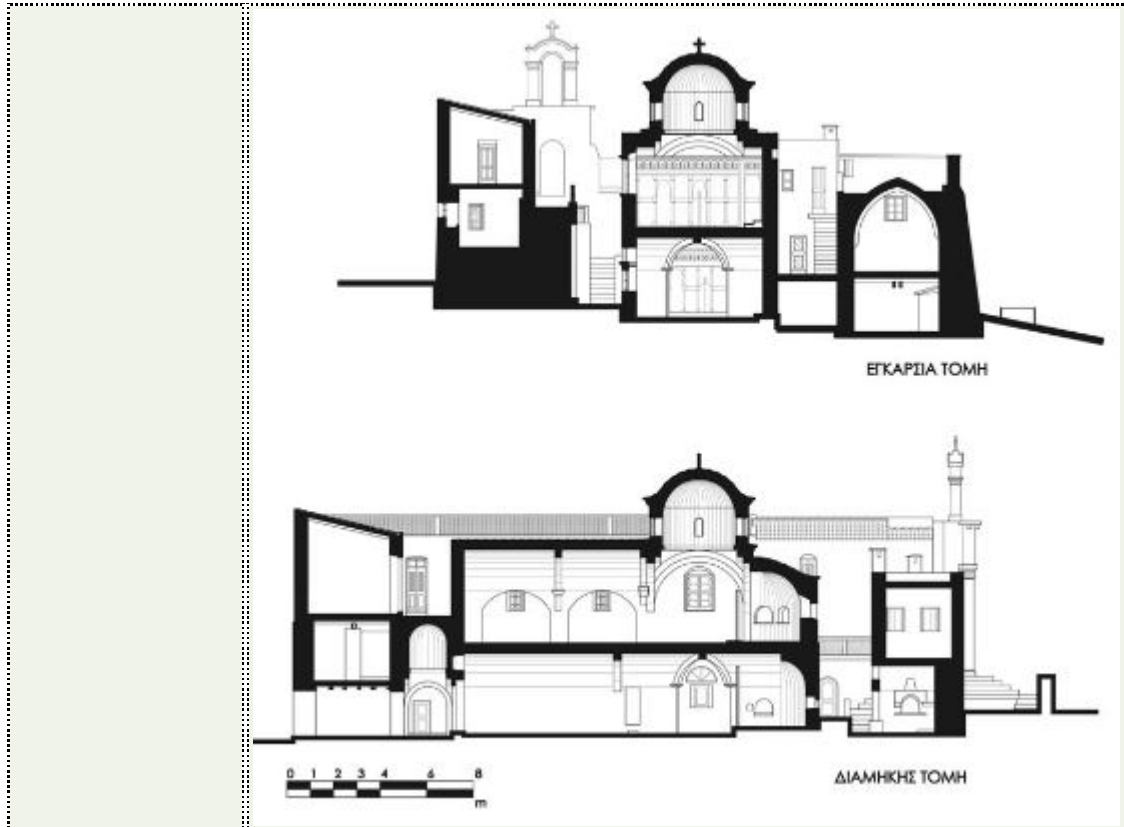

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Συντονίζων Φορέας

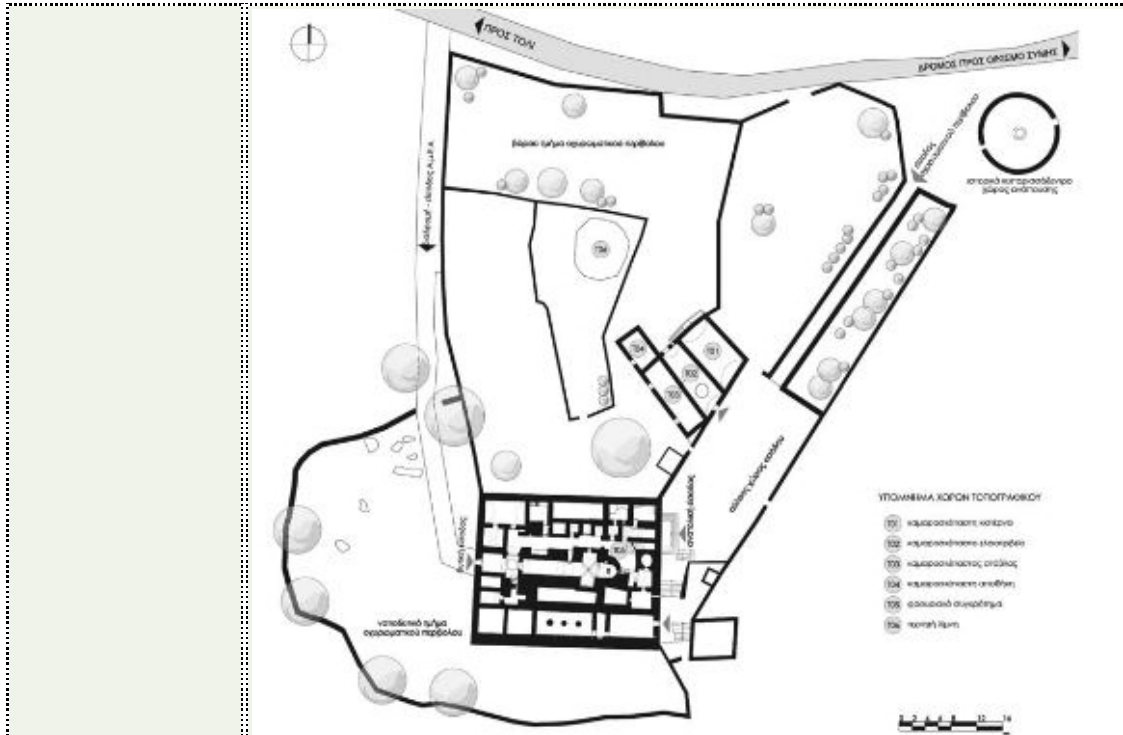

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Συντεταγμένες 	Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Προσβασιμότητα 	Από τον οικισμό της Σύμης στον δρόμο προς Πανορμίτη προς Ξισό

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο) 	Υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013 (Επιχειρησιακό πρόγραμμα Κρήτης και νήσων Αιγαίου) Φορέας υλοποίησης του έργου: ΕΦΑ Δωδεκανήσου
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση 	

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χλωρίδα 	
--	--

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 		
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 		
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 		
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 		
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 		
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 		
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 		
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 		
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/ Απόφαση 		
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή 		
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/ αδυναμίες 		

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Οικονομικοί παράγοντες	
■ Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
■ Χάρτες	
■ Φωτογραφίες	

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ**ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ**

▪ Όνομασία Μνημείου	Νησίδα Νιμός Σύμης
▪ Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)	Περιφερειακή ενότητα Δωδεκανήσου, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Περιφερειακό διαμέρισμα Ρόδου – Δήμος Σύμης
▪ Θέση	Βόρεια της Σύμης
▪ Είδος Μνημείου	Χερσαίος αρχαιολογικός χώρος
▪ Αρχιτεκτονικός τύπος	
▪ Χρονική Περίοδος	
▪ Αρχαία / Ιστορική Ονομασία	Ύμος (αρχαίοι Έλληνες)
▪ Χρήση / Αρχική χρήση	

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

▪ Φορέας Προστασίας	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
▪ Καθεστώς Ιδιοκτησίας	
▪ Ζώνη Προστασίας	
▪ Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)	Όλη η νησίδα, στην οποία βρίσκονται: Αρχαιολογικά κατάλοιπα από την κλασική ως τη μεταβυζαντινή περίοδο. Μικρή οχύρωση κλασικών χρόνων στα Θολάρια. Κατάλοιπα αρχαίων κτισμάτων και παλαιοχριστιανικές ταφές στο Ταβίρι. Μονόχωρος, μεταβυζαντινός, μικρών διαστάσεων ναός Παναγίας της Υπακοής (ή Αποκουής). Μεταβυζαντινός ναός στη θέση Παναγία. Σπηλιά Σεραφή.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

▪ Παρατηρήσεις	
-----------------------	--

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=167734&type=Space	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	Αρχαιολογικός Χώρος	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623/23-08-2011	ΦΕΚ 228/ΑΑΠ/05-09-2011
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά		
Φέρουσα κατασκευή		
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
Φωτογραφίες		

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

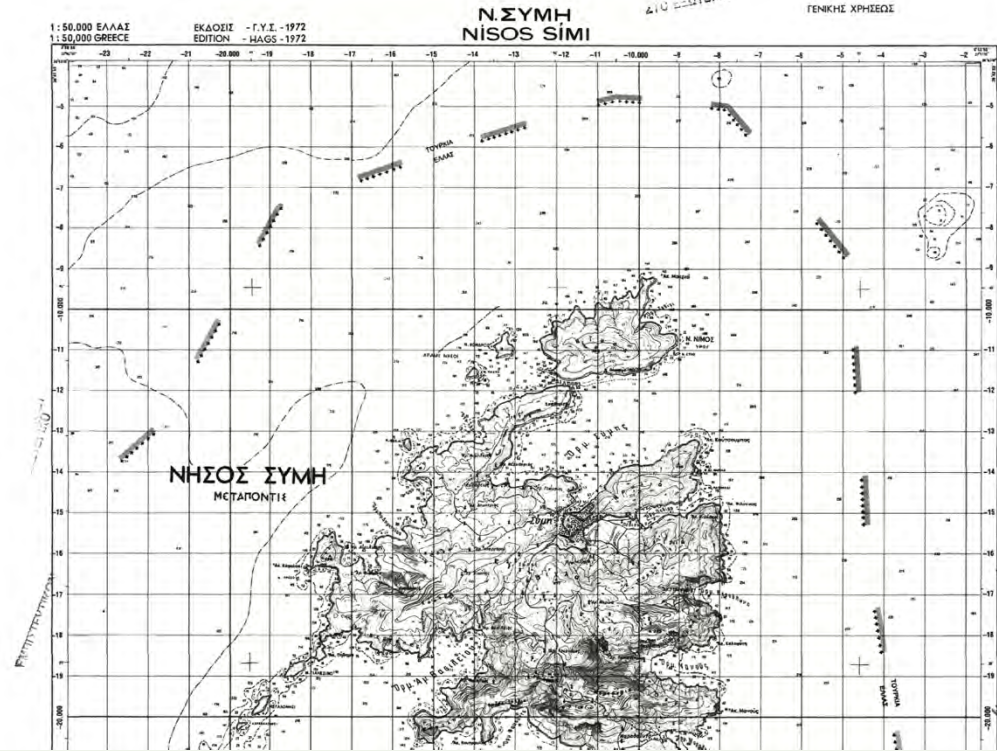
CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

Σχέδια

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
Για το παρόν έργο εντάχθηκε
στην Ομάδα με ποσοστό 42%

Από ΦΕΚ Κύρηξης

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) Εδαφικό

Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) Σπήλαιο Σεραφή

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

▪ Χλωρίδα	Origanum symes	
▪ Πανίδα	Larus audouinii	
▪ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους		
▪ Βιότοποι	βιότοπος AB5080015 βάσει ΦΙΛΟΤΗΣ (https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/AB5080015/)	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		
▪ Εδαφολογία		
▪ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός		
▪ Κλίμα	Ήπιο μεσογειακό	
▪ Υδάτινο δυναμικό		
▪ Ζώνες βλάστησης		
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ		
▪ Προστατευόμενη πανίδα/ Απόφαση	GR4210025 NATURA	Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο NATURA 2000
▪ Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση		
▪ Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή		
▪ Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
▪ Διατήρηση χλωρίδας		
▪ Διατήρηση πανίδας		
▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
▪ Φυσικοί Κίνδυνοι		
▪ Ανθρωπογενής δράση		

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες		
▪ Οικονομικοί παράγοντες		
▪ Κοινωνικοί περιορισμοί		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
▪ Χάρτες		
▪ Φωτογραφίες		

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ**ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ**

▣ Όνομασία Μνημείου	Νησίδα Πήδημα Σύμης
▣ Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)	Περιφερειακή ενότητα Δωδεκανήσου, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Περιφερειακό διαμέρισμα Ρόδου – Δήμος Σύμης
▣ Θέση	Δυτικά της Σύμης
▣ Είδος Μνημείου	Χερσαίος αρχαιολογικός χώρος
▣ Αρχιτεκτονικός τύπος	
▣ Χρονική Περίοδος	
▣ Αρχαία/Ιστορική Ονομασία	
▣ Χρήση/ Αρχική χρήση	

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

▣ Φορέας Προστασίας	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
▣ Καθεστώς Ιδιοκτησίας	
▣ Ζώνη Προστασίας	
Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)	Όλη η νησίδα,όπου υπάρχουν κατάλοιπα αρχαίων κτισμάτων

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

▣ Παρατηρήσεις	
Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=167740&type=Space

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος Κήρυξης 	Αρχαιολογικός Χώρος	
<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ 	ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623/23-08-2011	ΦΕΚ 228/ΑΑΠ/05-09-2011

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

<ul style="list-style-type: none"> Δομικά Υλικά 	
<ul style="list-style-type: none"> Φέρουσα κατασκευή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 	
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 	

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενείς 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενής τρωτότητα 	

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 	
---	--

Συνομόν Φορέας

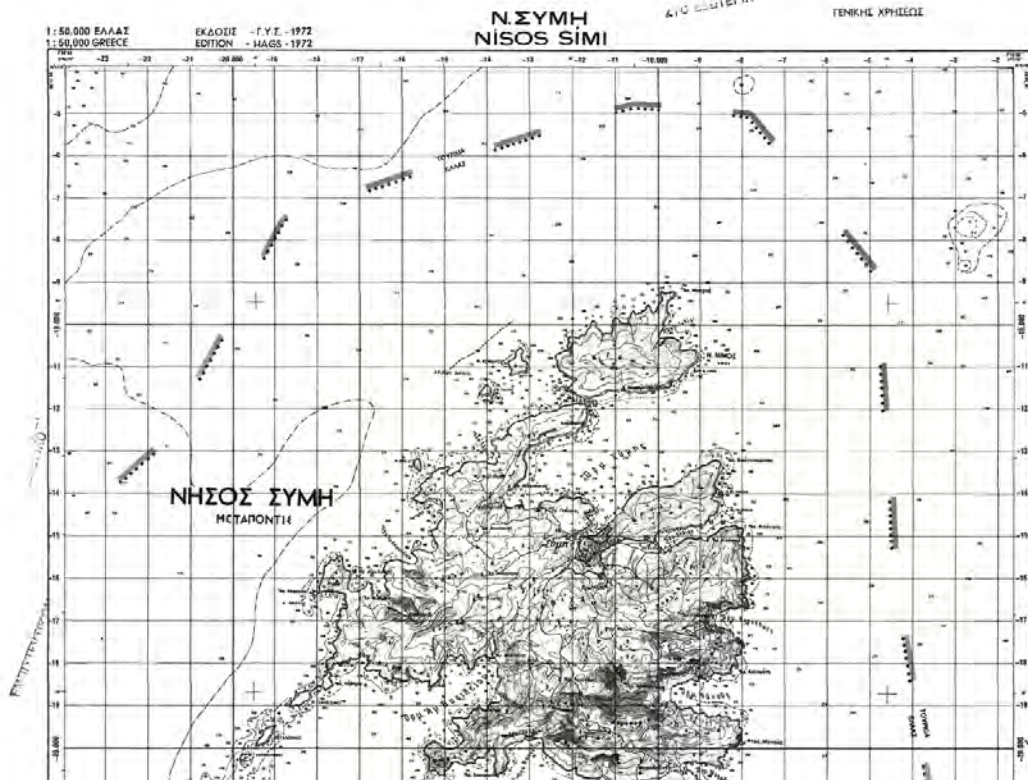
Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Σχέδια

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
Για τα σχέδια, λύσεις, στο σχεδιασμό, την εκτύπωση, την διανομή 42,75

Από ΦΕΚ Κύρηξης

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)

Εδαφικό

Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- Χλωρίδα
- Πανίδα
- Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους
- Βιότοποι

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- Εδαφολογία
- Διεύθυνση/ Προσανατολισμός
- Κλίμα

μεσογειακό

- Υδάτινο δυναμικό
- Ζώνες βλάστησης

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

- Προστατευομένη πανίδα/ Απόφαση
- Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση
- Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή
- Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

- Διατήρηση χλωρίδας
- Διατήρηση πανίδας
- Διατήρηση βιοποικιλότητας

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

- Φυσικοί Κίνδυνοι
- Ανθρωπογενής δράση

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες		
▪ Οικονομικοί παράγοντες		
▪ Κοινωνικοί περιορισμοί		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
▪ Χάρτες		
▪ Φωτογραφίες		

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ**ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ**

▪ Όνομασία Μνημείου	Νησίδα Σεσκλί Σύμης
▪ Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)	Περιφερειακή ενότητα Δωδεκανήσου, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Περιφερειακό διαμέρισμα Ρόδου – Δήμος Σύμης
▪ Θέση	Νότιο άκρο της Σύμης, μισό μίλι από τη Σύμη & 15 μίλια από τη Ρόδο
▪ Είδος Μνημείου	Χερσαίος αρχαιολογικός χώρος
▪ Αρχιτεκτονικός τύπος	
▪ Χρονική Περίοδος	
▪ Αρχαία/Ιστορική Ονομασία	Αρχαία Τεύτλουσα & Ασκληπείαδα
▪ Χρήση/Αρχική χρήση	

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

▪ Φορέας Προστασίας	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
▪ Καθεστώς Ιδιοκτησίας	
▪ Ζώνη Προστασίας	
▪ Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)	Όλη η νησίδα, στην οποία βρίσκεται ο μεταβυζαντινός Ι.Ναός Αγ. Παύλου, η σπηλιά του δεσπότη και ερείπια από το καστράκι

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

▪ Παρατηρήσεις	
Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=167737&type=Space https://www.youtube.com/watch?v=u-sh7iWYli4

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=seskli>

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

▪ Τύπος Κήρυξης	Αρχαιολογικός Χώρος
▪ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623/23-08-2011 ΦΕΚ 228/ΑΑΠ/05-09-2011

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

▪ Δομικά Υλικά	Για το καστράκι: λιθοδομή με συγκολλητικό κονίαμα και με επίχρισμα από γύψο ανακατεμένο με θραύσματα τούβλων (συνηθισμένο στις κατασκευές στα Δωδεκάνησα τον καιρό των Ιπποτών (14ος-16ος αιώνας)
▪ Φέρουσα κατασκευή	
▪ Φθορές/Βλάβες	
▪ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης	

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

▪ Φυσικοί Κίνδυνοι	
▪ Ανθρωπογενείς	
▪ Εγγενής τρωτότητα	

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστής Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Φωτογραφίες

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονιστής Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

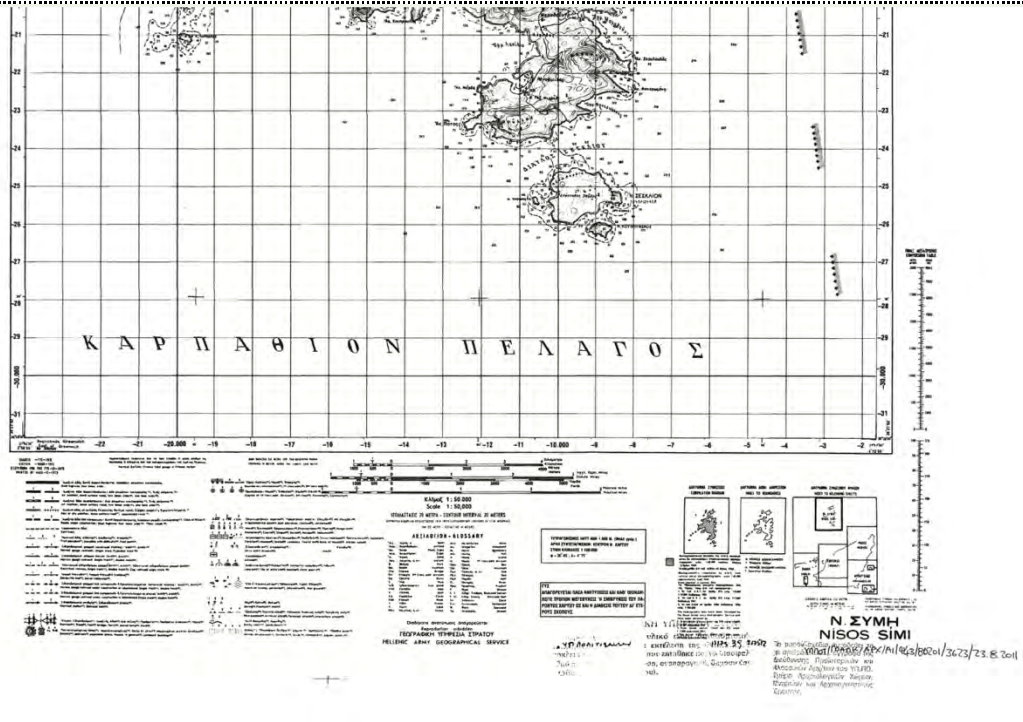
CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

Σχέδια

Από ΦΕΚ Κύρσης

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) Εδαφικό

Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) Σπήλαιο Δεσπότη

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Χλωρίδα *Origanum symes*

Συντονιστής Φορέας

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

	Ελαιώνες, συκιές και παλαιότερα κλίματα, σβούροι(άγριες ελιές Σύμης), κέδρα (μοναδικό μέρος στη Σύμη όπου απαντάται το δέντρο)
▪ Πανίδα	Larus audouinii
▪ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους	
▪ Βιότοποι	βιότοπος AB5080015 βάσει ΦΙΛΟΤΗΣ (https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/AB5080015/)
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
▪ Εδαφολογία	
▪ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός	
▪ Κλίμα	Ήπιο μεσογειακό
▪ Υδάτινο δυναμικό	
▪ Ζώνες βλάστησης	2 πηγές με νερό Πάνω κάμπος
	
	κάτω κάμπος όπου παλαιότερα καλλιεργούνταν σιτάρι, σουσάμι

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση 	GR4210025 NATURA	Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο NATURA 2000
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 		
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 		

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 	υποβαθμισμένη

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 	

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

▪ Οικονομικοί παράγοντες		
▪ Κοινωνικοί περιορισμοί		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
▪ Χάρτες		
▪ Φωτογραφίες		

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ**ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ**

▪ Όνομασία Μνημείου	Νησίδα Τρουμπέτο Σύμης
▪ Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός)	Περιφερειακή ενότητα Δωδεκανήσου, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Περιφερειακό διαμέρισμα Ρόδου – Δήμος Σύμης
▪ Θέση	Νότια της Σύμης δυτικά της νησίδας Σεσκλί
▪ Είδος Μνημείου	Χερσαίος αρχαιολογικός χώρος
▪ Αρχιτεκτονικός τύπος	
▪ Χρονική Περίοδος	
▪ Αρχαία/Ιστορική Ονομασία	
▪ Χρήση/Αρχική χρήση	

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

▪ Φορέας Προστασίας	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
▪ Καθεστώς Ιδιοκτησίας	
▪ Ζώνη Προστασίας	
Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα)	Όλη η νησίδα. Θέση προϊστορικής εγκατάστασης

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

▪ Παρατηρήσεις	
-----------------------	--

Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=167738&type=Space
--------------	---

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

Συνομόζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος Κήρυξης 	Αρχαιολογικός Χώρος
<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ 	ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3623/23-08-2011 ΦΕΚ 228/ΑΑΠ/05-09-2011
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Δομικά Υλικά 	
<ul style="list-style-type: none"> Φέρουσα κατασκευή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 	
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενείς 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενής τρωτότητα 	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	

Συντονιστής Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

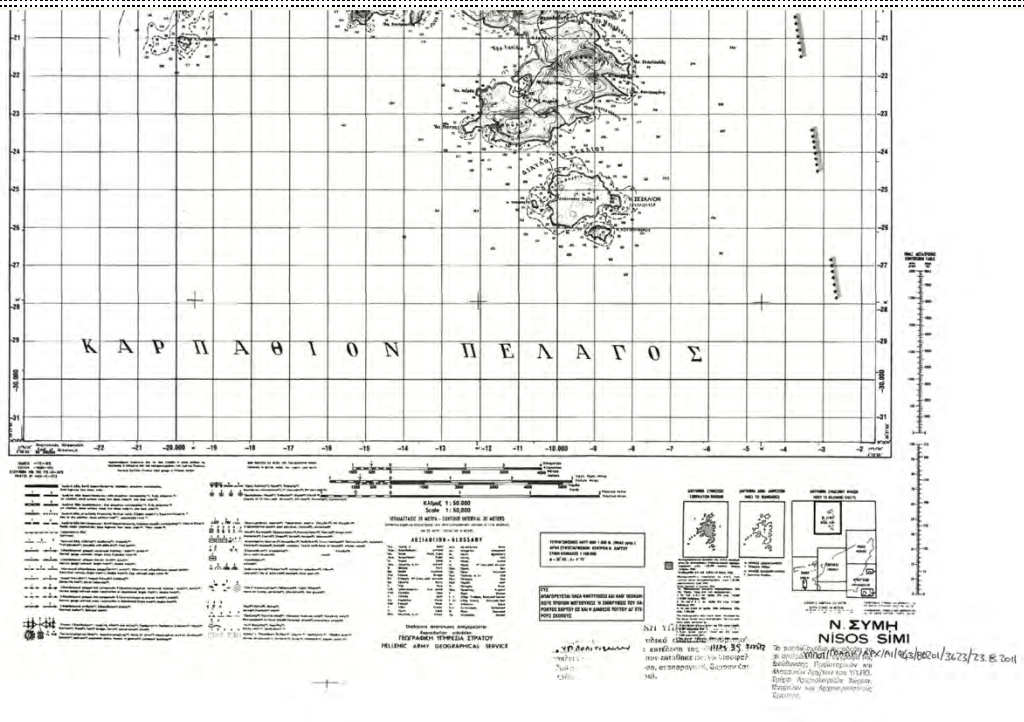
Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Φωτογραφίες

Σχέδια

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

▪ **Συντεταγμένες** Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

▪ **Τύπος (εδafικό, νησιωτικό, υδατικό)** Εδαφικό

▪ **Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)**

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

▪ **Χλωρίδα**

▪ **Πανίδα** Larus audouinii

▪ **Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους**

▪ **Βιότοποι**

ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

▪ **Εδαφολογία**

▪ **Διεύθυνση/ Προσανατολισμός**

▪ **Κλίμα** μεσογειακό

▪ **Υδατικό δυναμικό**

▪ **Ζώνες βλάστησης**

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

▪ **Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση** GR4210025 NATURA

▪ **Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση**

Συνομιλών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 		
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 		

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Ι. Ναός Αγίου Γεωργίου Αυλακιώτη
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Πέδι Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Ιεροί ναοί χριστιανικοί, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Χριστιανικός ναός
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Ναός, θρησκευτικός χώρος
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	Ιερά Μητρόπολις Σύμης, Τήλου, Χάλκης & Καστελλορίζου, Οικουμενικό Πατριαρχείο
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	κέλυφος
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Υπάρχουν κατάλοιπα παλαιότερου ναού γύρω από τον Άγιο Γεώργιο
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148584&type=Monument
ΚΗΡΥΞΕΙΣ	

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Τύπος Κήρυξης	αρχαίο μνημείο	
■ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 17601/1601/14-11-1949	ΦΕΓΔΔ 36/12-12-1949
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
■ Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος	
■ Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή	
■ Φθορές/Βλάβες		
■ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
■ Φυσικοί Κίνδυνοι		
■ Ανθρωπογενείς		
■ Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε
ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο
ΠΕΠ ένταξης για
χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

■ Τύπος (εδαφικό,
νησιωτικό, υδατικό)

■ Είδος (ποτάμι, λίμνη,
φαράγγι, παράκτια
ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

■ Χλωρίδα

■ Πανίδα

Συντονιστών Φορέων

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευομένη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 	
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 	

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
Χάρτες	
Φωτογραφίες	

Συνομόζων Φορέας

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> Ονομασία Μνημείου 	Μονύδριο Ταξιάρχου Μιχαήλ Αυλακιώτη
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Πέδι Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Ιεροί ναοί χριστιανικοί, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Χριστιανικός ναός
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυαντινή/μεταβυζαντινή
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Ναός, θρησκευτικός χώρος

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4 ^η ΕΒΑ
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	Ιερά Μητρόπολις Σύμης, Τήλου, Χάλκης & Καστελλορίζου, Οικουμενικό Πατριαρχείο
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	κέλυφος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	Ο Ι. Ναός Αρχάγγελου (Ταξιάρχη ή Άρχοντα) Μιχαήλ Αυλακιώτη στο Πέδι Σύμης είναι μονόχωρος και καλύπτεται από κτιστή ημικυκλική στέγη. Ο σημερινός ναός είναι χτισμένος πάνω στο ανατολικό τμήμα του βόρειου κλίτους παλαιοχριστιανικής βασιλικής Νοτιοανατολικά του ναού διακρίνεται μεγάλη ημικυκλική αψίδα, πιθανότατα ανήκει στη βασιλική.
--	---

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Πηγές	https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/el/monuments_info?id=148585&type=Monument	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ		
Τύπος Κήρυξης	αρχαίο μνημείο	
Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ	ΥΑ 2258/4-2-1966	ΦΕΚ 175/Β/26-3-1966
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Δομικά Υλικά	Τοπικός ασβεστόλιθος	
Φέρουσα κατασκευή	λιθοδομή	
Φθορές/Βλάβες		
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

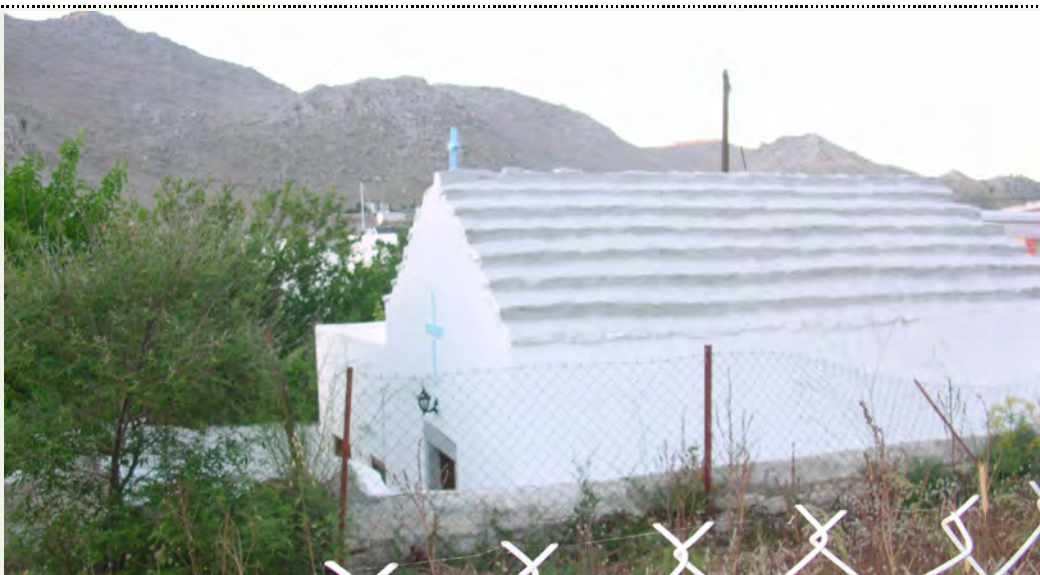
CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

Φωτογραφίες

Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Συντεταγμένες Βλ. Συντεταγμένες Ε.Γ.Σ.Α από αρχαιολογικό κτηματολόγιο

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)

Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)

ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Χλωρίδα

Πανίδα

Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους

Συντονιστής Φορέας

ΟΙΤΕ

ΤΕΕ

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευομένη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 	
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 	
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 	

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

■ Χάρτες

■ Φωτογραφίες

Συντονιστής Φορέας

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	Ι.Μονή Μιχαήλ Ταξιάρχη Πανορμίτη
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	Περιφερειακή ενότητα Ρόδου – Δήμος Σύμης
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	Οικισμός Πανορμίτης
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	Μοναστηριακά συγκροτήματα, θρησκευτικοί χώροι
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	Μοναστήρι – καθολικό: σταυροφορική βασιλική μονόχωρη σταυροθολιακή με 2 σταυροθόλια
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	Βυζαντινή- μεταβυζαντινή -1783
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Μοναστήρι – θρησκευτικός χώρος
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	Μοναστηριακό συγκρότημα
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	Αναφέρονται αναλυτικά στο κείμενο που συνοδεύει το παρόν δελτίο
ΚΗΡΥΞΕΙΣ	

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος Κήρυξης 	Αρχαίο μνημείο	
<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ 	ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/80201/3 623	ΦΕΚ: 228/ΑΑΠ/2011-09-05
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Δομικά Υλικά 	αργόλιθος	
<ul style="list-style-type: none"> Φέρουσα κατασκευή 	Λίθινες τοιχοποιίες	
<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 	<ul style="list-style-type: none"> Μονή <ol style="list-style-type: none"> Ρωγμές κυρίως επιφανειακές Σημαντικές ρηγματώσεις σε νεότερα στοιχεία λόγω μη συμβατών υλικών στο μνημείο (κονιάματα-κυρίως τσιμεντοκονίες, ανακατασκευές διακοσμητικών ταινιών από νεότερα κονιάματα, νεότερα κεραμικά στοιχεία, Η/Μ εγκαταστάσεις) Κωδωνοστάσιο στην είσοδο της μονής(κυρίως στη βορειοδυτική(κύρια) και νοτιοδυτική όψη) <ol style="list-style-type: none"> Αποσαθρώσεις κονιαμάτων Καταστροφή ή απασκόλληση διακοσμητικών στοιχείων Εμφάνιση υγρασίας Διάβρωση μεταλλικού σκελετού 	<ul style="list-style-type: none"> Πυκνό στρώμα καπνιάς και φθορές στις τοιχογραφίες του σπουδαίου Συμιακού αγιογράφου Ιερομόναχου Νεόφυτου-δραστηριοποιήθηκε κατά το δεύτερο μισό του 18ου αι. Τόσο στην πατρίδα του τη Σύμη, όσο και στα υπόλοιπα Δωδεκάνησα.
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 	<ul style="list-style-type: none"> 1995 ανακαίνιση χώρου τράπεζας μοναστηριού και διακόσμηση σή του με βυζαντινότροπες μεγάλων διαστάσεων τοιχογραφίες της Γέννησης και της Βάπτισης του Χριστού, έργα των Μοναζουσών της Καλύμνου. 2001 το ΥΠ.ΠΟ αποστέλλει πεπειραμένους συντηρητές που καθάρισαν και αποκατέστησαν τα εικονογραφικά θέματα μετά από 4 συναπτά έτη. 	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

	<ul style="list-style-type: none">2018 Ολοκλήρωση εργασιών αποκατάστασης κωδωνοστασίου	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
Φυσικοί Κίνδυνοι		
Ανθρωπογενείς		
Εγγενής τρωτότητα		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

Οικοδομική άδεια του καθολικού
του μοναστηριού Πανορμίτη στη
Σύμη

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

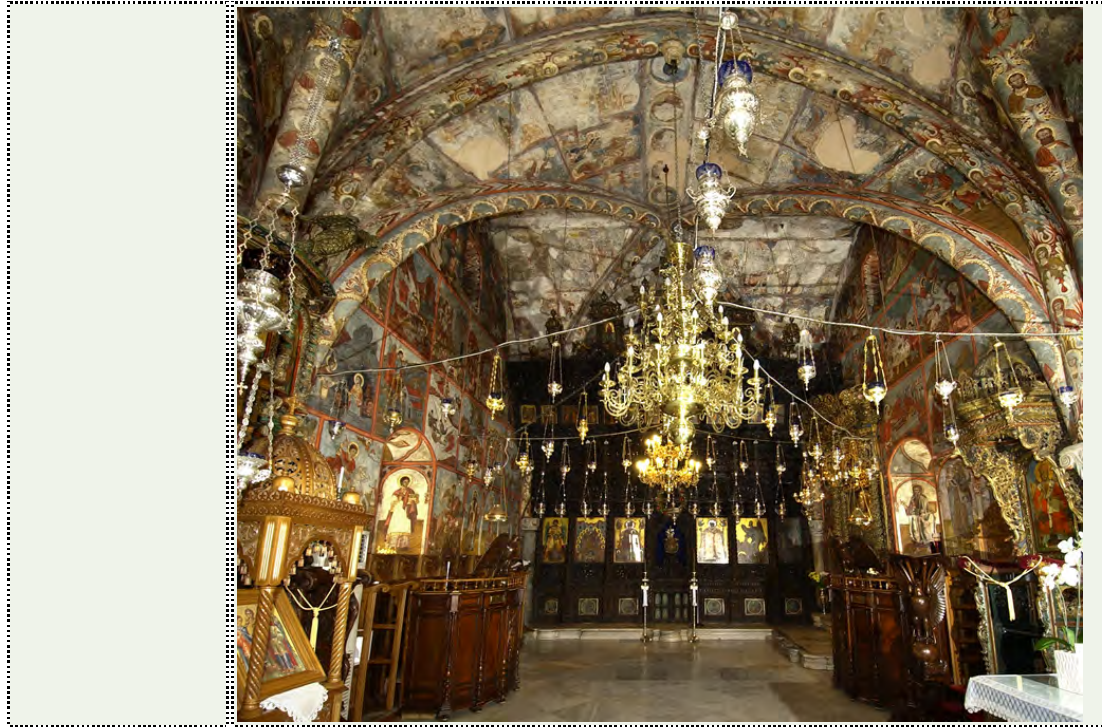

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ • ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

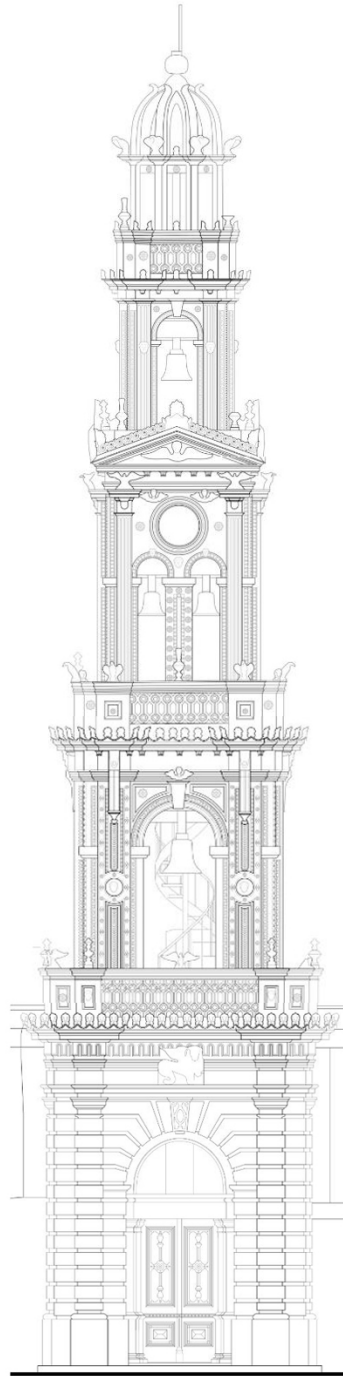
CONSORTIS

Teleso
Technologies
Information Communication Technologies

■ Σχέδια

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ	
Συντεταγμένες	Ε.Γ.Σ.Α.Επισυνάπτονται στο φάκελο του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου για τη Νήσο Σύμη
Προσβασιμότητα	
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	
Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)	Έργο: «Επισκευή και συντήρηση κωδωνοστασίου της Ιεράς Μονής Πανορμίτη Σύμης». Προγραμματική Σύμβαση Πολιτιστικής Ανάπτυξης μεταξύ της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και της Ιεράς Μητρόπολης Σύμης, Τήλου, Χάλκης και Καστελλορίζου. Φορέας υλοποίησης: Εφορία Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου.
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση	<p><i>*πρόσφατα ανακοινώθηκε ότι το υπουργείο Υποδομών και μεταφορών θα προχωρήσει σε προγραμματική σύμβαση με την Ιερά Μονή Ταξιάρχου Μιχαήλ του Πανορμίτου στη Σύμη με σκοπό την υλοποίηση του έργου της αποκατάστασης και συντήρησης των κοιτώνων-κελιών του οικοδομήματος Κυτταρίου.</i></p> <p><i>Το συνολικό ποσό το οποίο απαιτείται είναι 150.000 ευρώ (με ΦΠΑ) το οποίο θα καλυφθεί από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του υπουργείου ΥΠΟΜΕ. Η διαδικασία ξεκίνησε ύστερα από αίτημα του Μητροπολίτη Σύμης, Τήλου, Χάλκης και Καστελλορίζου Χρυσόστομου που αιτήθηκε προς το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών την έγκριση σύναψης προγραμματικής σύμβασης μεταξύ του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών και της Ιεράς Μονής Ταξιάρχου Μιχαήλ του Πανορμίτου για την χρηματοδότηση και την υλοποίηση του εν λόγω έργου. Το αίτημα έκανε αποδεκτό το υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών.</i></p> <p><i>Αναθέτουσα Αρχή θα είναι η Διεύθυνση Κτηριακών Υποδομών (Δ21) της Γενικής Διεύθυνσης Υδραυλικών Λιμενικών και Κτηριακών Υποδομών της Γενικής Γραμματείας Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών. Θα αναλάβει τα ακόλουθα:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Ωρίμανση του Έργου (έλεγχος πληρότητας τεχνικών στοιχείων και λήψη των απαιτούμενων αδειοδοτήσεων και εγκρίσεων).</i> <i>2. Οργάνωση και σχεδιασμό υλοποίησης.</i> <i>3. Σύνταξη τευχών δημοπράτησης.</i> <i>4. Διενέργεια διαδικασιών επιλογής και ανάθεσης σε ανάδοχο σύμφωνα με τη νομοθεσία περί Δημοσίων Συμβάσεων.</i> <i>5. Υπογραφή της σχετικής σύμβασης με τον ανάδοχο.</i> <i>6. Διαχείριση και παρακολούθηση της υλοποίησης του Έργου.</i> <i>7. Παράδοση του ως άνω αναφερόμενου αντικείμενου της σύμβασης στον Κύριο του Έργου.</i> <p><i>Η διάρκεια της προγραμματικής σύμβασης αρχίζει από την ημερομηνία υπογραφής της και λήγει σε είκοσι τέσσερις (24) μήνες και πάντως λήγει με την ολοκλήρωση του Έργου και την παράδοσή του σε πλήρη λειτουργία από το Φορέα Υλοποίησης στον Κύριο του Έργου. Στη διάρκεια της σύμβασης δεν προσμετρείται ο χρόνος που θα απαιτηθεί για την έκδοση των προβλεπόμενων αδειοδοτήσεων από τις αρμόδιες διοικητικές υπηρεσίες εκτός της Διεύθυνσης Κτηριακών</i></p>

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Υποδομών (Δ21) του ΥΠΥΜΕ.	
Η διάρκεια της σύμβασης δύναται να παραταθεί για όσο χρονικό διάστημα κριθεί αναγκαίο για την υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου μετά από τη σύμφωνη γνώμη της Κοινής Επιτροπής Παρακολούθησης.	
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	

Συντονιστής Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> ■ Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Διατήρηση πανίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ανθρωπογενής δράση 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Οικονομικοί παράγοντες 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Κοινωνικοί περιορισμοί 	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Χάρτες 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Φωτογραφίες 	

Συντονίζων Φορέας

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	ΚΑΣΤΡΟ ΜΕΓΙΣΤΗΣ
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ/ ΠΕΡ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΟΔΟΥ/ ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ/ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗ
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	ΣΕ ΒΡΑΧΩΔΕΣ ΥΨΩΜΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΟΡΜΩΝ "ΛΙΜΑΝΙ" & "ΜΑΝΔΡΑΚΙ"
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	ΑΡΧΑΙΟ ΜΝΗΜΕΙΟ
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	ΑΜΥΝΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ / ΚΑΣΤΡΟ-ΦΡΟΥΡΙΟ
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ/ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ-ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΜΟΡΦΗ: ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ 1451
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	"ΚΑΣΤΡΟ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ"
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	ΦΡΟΥΡΙΟ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	4η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων ΕΦΑ Δωδεκανήσου
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	M. Zotos, The red castle of Castellorizo: The Island's strategic significance and the castle's historical representations, Architecture School, National Technical University of Athens, Greece

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=3758>

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

▪ Τύπος Κήρυξης	ΑΡΧΑΙΟ ΜΝΗΜΕΙΟ
	ΥΑ 17423/1423/30-9-1949 - ΦΕΓΔΔ 34/15-11-1949

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

▪ Δομικά Υλικά	Εγχώριος ασβεστόλιθος, ασβεστοκονίαμα srolia από την ακρόπολη του νησιού
▪ Φέρουσα κατασκευή	Τοιχοποιία σε σκαρα στηριγμένο σε βάση κατακόρυφου κρηπιδώματος ύψους 75 εκ. Από καλά λαξευμένους λίθους
▪ Φθορές/Βλάβες	Εκτεταμένες φθορές. Κατάρρευση τμημάτων στις όψεις. Ερρειπωμένος περιβάλλοντας χώρος. Αλλοίωση της μορφής
▪ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης	-1380 οι Ιωαννίτες ανακατασκευάζουν το προϋπάρχον βυζαντινό κάστρο -1440 καταστροφή από τον στόλο των Μαμελούκων της Αιγύπτου -1451 ανακατασκευή και παίρνει τη σημερινή του μορφή

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

▪ Φυσικοί Κίνδυνοι	
▪ Ανθρωπογενείς	
▪ Εγγενής τρωτότητα	

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Φωτογραφίες

Σχέδια

Αρχική μορφή του κάστρου. Σχέδιο του Γάλλου αρχαιολόγου και αρχιτέκτονα Albert Gabriel βασισμένο σε σχέδιο του Ολλανδού γεωγράφου Olfert Dapper από το 1703

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Η σημερινή μορφή του Κάστρου

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Συντονιστών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<p>▪ Συντεταγμένες</p>	a/a	X	Y
	1	1003397.2196	4014660.3255
	2	1003412.5643	4014647.0269
	3	1003402.7653	4014633.1898
	4	1003386.1823	4014647.4576
<p>Προσβασιμότητα</p>	Μη ασφαλής λόγω της ερρείπωσης που παρουσιάζει ο περιβάλλοντας χώρος		
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ			
<p>Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)</p>			
<p>Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση</p>			
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ			
<p>▪ Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)</p>			
<p>▪ Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)</p>			
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ			
<p>▪ Χλωρίδα</p>			
<p>▪ Πανίδα</p>			
<p>▪ Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους</p>			
<p>▪ Βιότοποι</p>			
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ			
<p>▪ Εδαφολογία</p>			
<p>▪ Διεύθυνση/ Προσανατολισμός</p>			
<p>▪ Κλίμα</p>			
<p>▪ Υδάτινο δυναμικό</p>			
<p>▪ Ζώνες βλάστησης</p>			
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ			
<p>▪ Προστατευομένη πανίδα/ Απόφαση</p>			

Συντονιστών Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή 		
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> Ανθρωπογενής δράση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εγγενή προβλήματα/ αδυναμίες 		
<ul style="list-style-type: none"> Οικονομικοί παράγοντες 		
<ul style="list-style-type: none"> Κοινωνικοί περιορισμοί 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χάρτες 		
<ul style="list-style-type: none"> Φωτογραφίες 		

Συντονίζων Φορέας

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	ΚΟΝΑΚΙ ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΟΥ-ΚΤΙΡΙΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ/ ΠΕΡ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΟΔΟΥ/ ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ/ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗ
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	ΣΕ ΥΨΩΜΑ ΠΕΡΙΠΟΥ 10μ. ΣΤΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΚΑΒΟΣ
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	ΑΡΧΑΙΟ ΜΝΗΜΕΙΟ
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	ΑΜΥΝΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ / ΚΑΣΤΡΟ-ΦΡΟΥΡΙΟ_ΠΥΡΓΟΣΠΙΤΟ
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	ΠΑΛΑΙΟ ΦΡΟΥΡΙΟ "ΔΙΟΙΚΗΤΗΡΙΟ Ή ΚΟΝΑΚΙ"
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	ΦΡΟΥΡΙΟ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	

Συντονιστών Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Πηγές	
	<ul style="list-style-type: none"> http://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=3466 Hellenic Ministry of Culture/Archeological Receipts Fund , Directorate of Protractions(Ed.): Castrorum Circumnavigatio. 2001, p. 29. Losse, Michael: Die Kreuzritter von Rhodos - Bevor die Johanniter Malteser wurden. Ostfildern 2011. Losse, Michael: Die Burgen und Festungen des Johanniter-Ritterordens auf Rhódos und in der Ägäis (Griechenland) 1307-1522. (Publisher: Nünnerich-Asmus Verlag) Mainz 2017. Ministry of Culture/Archeological Receipts Fund: Kastellorizo Museum [leaflet]. Athens 2000. https://efadod.gr/wp-content/uploads/2018/12/KASTELLORIZO-MOUSEIO-new.pdf

ΚΗΡΥΞΕΙΣ

Τύπος Κήρυξης	ΑΡΧΑΙΟ ΜΝΗΜΕΙΟ
	ΥΑ 17423/1423/30-9-1949 - ΦΕΓΔΔ 34/15-11-1949

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Δομικά Υλικά	Ως τμήμα του κάστρου Μεγίστης, τοπικός ασβεστόλιθος
Φέρουσα κατασκευή	
Φθορές/Βλάβες	
Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης	

ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ

Φυσικοί Κίνδυνοι	
Ανθρωπογενείς	
Εγγενής τρωτότητα	

ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Φωτογραφίες

Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

Συντεταγμένες

a/a	X	Y
1	1003259.6478	4014991.6311

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε
ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο
ΠΕΠ ένταξης για
χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

Τύπος (εδαφικό,
νησιωτικό, υδατικό)

Συντονιστών Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 		
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 		
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 		
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 		
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 		
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 		
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 		
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 		
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 		
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 		
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση 		
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση 		
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/Ευρωπαϊκή 		
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/Προστασίας 		
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 		
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση βιοποικιλότητας 		
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φυσικοί Κίνδυνοι	
■ Ανθρωπογενής δράση	
■ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες	
■ Οικονομικοί παράγοντες	
■ Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
■ Χάρτες	
■ Φωτογραφίες	

Συντονιστών Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ ΝΗΣΟΥ ΜΕΓΙΣΤΗΣ
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ/ ΠΕΡ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΟΔΟΥ/ ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ/ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗ
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	1 ΧΛΜ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΑ ΤΗΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	ΑΜΥΝΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ / ΚΑΣΤΡΟ-ΦΡΟΥΡΙΟ
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	3 ^{ος} π.Χ. – 20 ^{ος} μ.Χ
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	ΑΚΡΟΠΟΛΗ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	Εφορεία αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	
ΚΗΡΥΞΕΙΣ	

Συντονιστών Φορέας

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος Κήρυξης 	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ 	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/11284/3-3-1999/12-5-1999 - ΦΕΚ 991/Β/27-5-1999	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<ul style="list-style-type: none"> Δομικά Υλικά 	Εγγώριος ασβεστόλιθος	
<ul style="list-style-type: none"> Φέρουσα κατασκευή 	Τοιχοποιία από λιθόπλινθους κατά το ισοδομικό σύστημα	
<ul style="list-style-type: none"> Φθορές/Βλάβες 	Σημαντικές ρωγμές στη νοτιοδυτική γωνία του εξωτερικού περιβόλου	Συστροφή τμημάτων των λιθοπλίνθων στη νοτιοδυτική γωνία του εξωτερικού περιβόλου
<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης 	<p>Με χρηματοδότηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Κρήτης και νήσων Αιγαίου 2007-2013, αποκαταστάθηκε η νοτιοδυτική γωνία του εξωτερικού τείχους, με αποσυναρμολόγηση 11 δόμων της γωνίας και αφαίρεση της εσωτερικής παρειάς. Οι δόμοι επανατοποθετήθηκαν με ώθηση των όμορων τμημάτων του τείχους, που δεν μετακινήθηκαν και τοποθετήθηκε σύστημα αποστράγγισης των ομβρίων. Για την ενίσχυση της ακαμψίας τοποθετήθηκαν στη γωνία μεταλλικές ενισχύσεις. Επίσης εκπονήθηκε μελέτη ανάδειξης του Παλαιοκάστρου και διαμορφώθηκαν δύο κύριες λιθόστρωτες διαδρομές για τους επισκέπτες στο εσωτερικό. Διαμορφώθηκε η είσοδος στην νοτιοανατολική γωνία του εξωτερικού περιβόλου, όπου κατά την αποχωμάτωση αποκαλύφθηκε τμήμα του αρχαίου τείχους στην αρχική του θέση. Προκειμένου να παραμείνει ορατό, το αρχικό επίπεδο ταπεινώθηκε και τοποθετήθηκε μεταλλική σκάλα ανόδου για τους επισκέπτες. Τοποθετήθηκαν ενημερωτικές πινακίδες από επισμαλτωμένη ηφαιστειογενή πέτρα (πυρολάβα), και περιοχόνιση σε επικίνδυνα σημεία. Εξωτερικά του οχυρωματικού περιβόλου</p>	«Αναστήλωση διαμόρφωση ακρόπολης Παλαιοκάστρου και αρχαίου οχυρού Ρω»

Συντονιστών Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

	<p>διαμορφώθηκαν δύο λιθόστρωτες σκάλες ανόδου στην κλιτύ του λόφου και τοποθετήθηκε σταθερή περίφραξη στην ανατολική πλαγιά για την προστασία του αρχαιολογικού χώρου από τα βοοειδή.</p>	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ανθρωπογενείς 		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Εγγενής τρωτότητα 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Φωτογραφίες 		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Σχέδια 	<p>με χρηματοδότηση του Υπουργείου Αιγαίου και κατόπιν του Υπουργείου Πολιτισμού, πραγματοποιήθηκε η τοπογραφική και αρχιτεκτονική αποτύπωση του μνημείου (2000), και εκπονήθηκε μελέτη αποκατάστασης των φθορών</p>	

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες	a/a	X	Y
	1	1001727.3725	4014343.8195
	2	1001739.0002	4014350.0587
	3	1001749.4935	4014346.3719
	4	1001776.1521	4014364.5225
	5	1001808.7664	4014345.5211
	6	1001850.7395	4014327.0870
	7	1001847.6199	4014316.8773
	8	1001787.4962	4014256.1864
	9	1001768.4949	4014265.8289
	10	1001771.0473	4014271.5009
	11	1001764.5244	4014275.7549
	12	1001763.6736	4014282.8450
	13	1001728.9390	4014318.2933
	14	1001724.2529	4014327.6542
	15	1001733.8954	4014336.7294

Προσβασιμότητα

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)

Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ

Συντονιστών Φορέας

ΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό) 	
<ul style="list-style-type: none"> Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ) 	
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Χλωρίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Πανίδα 	
<ul style="list-style-type: none"> Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους 	
<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι 	
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Εδαφολογία 	
<ul style="list-style-type: none"> Διεύθυνση/ Προσανατολισμός 	
<ul style="list-style-type: none"> Κλίμα 	
<ul style="list-style-type: none"> Υδάτινο δυναμικό 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνες βλάστησης 	
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη πανίδα/ Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Προστατευόμενη χλωρίδα/ Απόφαση 	
<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή 	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Διαχείρισης/ Προστασίας 	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση χλωρίδας 	
<ul style="list-style-type: none"> Διατήρηση πανίδας 	

Συντονίζων Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

<ul style="list-style-type: none"> ■ Διατήρηση βιοποικιλότητας 	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Φυσικοί Κίνδυνοι 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ανθρωπογενής δράση 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Οικονομικοί παράγοντες 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Κοινωνικοί περιορισμοί 	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Χάρτες 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Φωτογραφίες 	

Συμπνοϊών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ	
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	
<ul style="list-style-type: none"> Όνομασία Μνημείου 	ΦΡΟΥΡΙΟ ΝΗΣΟΥ ΡΩ
<ul style="list-style-type: none"> Διοικητική Υπαγωγή (Περιφερειακή Ενότητα / Δήμος / Δημ Ενότητα / Κοινότητα / Οικισμός) 	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ/ ΠΕΡ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΟΔΟΥ/ ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ/ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΜΕΓΙΣΤΗ
<ul style="list-style-type: none"> Θέση 	ΣΕ ΥΨΟΜΕΤΡΟ ΠΕΡΙΠΟΥ 60μ. ΣΤΗ ΝΗΣΟ ΡΩ
<ul style="list-style-type: none"> Είδος Μνημείου 	ΑΡΧΑΙΟ ΜΝΗΜΕΙΟ
<ul style="list-style-type: none"> Αρχιτεκτονικός τύπος 	ΑΜΥΝΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ / ΚΑΣΤΡΟ-ΦΡΟΥΡΙΟ
<ul style="list-style-type: none"> Χρονική Περίοδος 	ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ (4ος αι. π.Χ.)
<ul style="list-style-type: none"> Αρχαία/Ιστορική Ονομασία 	ΦΡΟΥΡΙΟ ΝΗΣΟΥ ΡΩ
<ul style="list-style-type: none"> Χρήση/Αρχική χρήση 	Στρατιωτικό παρατηρητήριο για τον έλεγχο των θαλασσών
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	
<ul style="list-style-type: none"> Φορέας Προστασίας 	ΕΦΑ Δωδεκανήσου
<ul style="list-style-type: none"> Καθεστώς Ιδιοκτησίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Ζώνη Προστασίας 	
<ul style="list-style-type: none"> Περιεχόμενο προστασίας (κέλυφος, κτ.συγκρότημα) 	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
<ul style="list-style-type: none"> Παρατηρήσεις 	
<ul style="list-style-type: none"> Πηγές 	<ul style="list-style-type: none"> https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=3033 http://listedmonuments.culture.gr/fek.php?ID_FEKYA=6514 https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=ro
ΚΗΡΥΞΕΙΣ	

Συντονιστών Φορέας

ΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

<p>■ Τύπος Κήρυξης</p>	<p>ΑΡΧΑΙΟ ΜΝΗΜΕΙΟ</p>	
<p>■ Αριθμός Υπουργικής Απόφασης / ΦΕΚ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ΥΑ 17423/1423/30-9-1949, ΦΕΓΔΔ 34/15-11-1949 • ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/22203 /1194 , ΦΕΚ: 991/Β/1999-05-27 	
<p>ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ</p>		
<p>■ Δομικά Υλικά</p>		
<p>■ Φέρουσα κατασκευή</p>	<p>Ισόδομο σύστημα τοιχοποιίας</p>	
<p>■ Φθορές/Βλάβες</p>	<p>1998: κατάρρευση τμήματος της βορειοανατολικής γωνίας του κεντρικού πύργου, ρωγμές στη βορειοδυτική γωνία και ο βόρειος τοίχος σε μεγάλο μήκος παρουσίαζε σημαντική απόκλιση από την κατακόρυφο</p>	
<p>■ Επεμβάσεις/Υλικά αποκατάστασης</p>	<p>2000 – 2005: με χρηματοδότηση του Υπουργείου Αιγαίου αρχικά και κατόπιν του Υπουργείου Πολιτισμού, πραγματοποιήθηκε η τοπογραφική και αρχιτεκτονική αποτύπωση του μνημείου και η εκπόνηση της μελέτης αποκατάστασης και στατικής επάρκειας. Παράλληλα αφαιρέθηκε η επίχωση και οι λιθοσωροί που είχαν συσσωρευθεί στα νεότερα χρόνια στο εσωτερικό του πύργου και ασκούσαν ωθήσεις στον βόρειο τοίχο του κτίσματος και τοποθετήθηκε περίφραξη. Το 2005 αποκαταστάθηκε η παραμόρφωση της βόρειας πλευράς του πύργου με αποσυναρμολόγηση και ανάταξη των λιθοπλίνθων και τοποθετήθηκαν μεταλλικές ενισχύσεις στη δυτική γωνία και σύστημα απορροής των ομβρίων.</p> <p>Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κρήτης και νήσων Αιγαίου 2007-2013 (ΕΣΠΑ): αναστήλωση βορειοανατολικής γωνίας του πύργου η οποία είχε καταρρεύσει και το οικοδομικό της υλικό είχε κυλήσει στον γκρεμό. Η γωνία αποκαταστάθηκε σε ύψος πέντε δόμων στην ανατολική πλευρά και τεσσάρων στην βόρεια, με επαναχρησιμοποίηση 25 αρχαίων</p> <p>Εμφανή σημάδια επισκευών κατά τη βυζαντινή και ιπποτική εποχή.</p> <p>Συμπληρώσεις στις ράχες των τοίχων από μικρότερους λίθους πιθανόν την εποχή που χρησιμοποιήθηκε από τον Λάμπρο Κατσώνη</p> <p>Στο εσωτερικό του περιβόλου βρίσκουμε δεξαμενή επενδυμένη με υδραυλικό κονίαμα (κουρασάνι).</p>	

Συμπνοϊών Φορέας

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

		<p>λίθων. Στον 5ο δόμο επανατοποθετήθηκε μόνο ο λίθος της ανατολικής πλευράς, που επιτρέπει την ανασύσταση του κατωφλίου και της εισόδου (E5). Για την πραγματοποίηση του έργου ανελκύστηκαν περίπου 30 λίθοι από το γκρεμό και χρησιμοποιήθηκε καινούριος λίθος για την αντικατάσταση των μελών που δεν ήταν δυνατό να εξευρεθούν. Επίσης συμπληρώθηκαν λίθοι στην ανώτερη στρώση της νοτιοανατολικής γωνίας και στη δυτική πλευρά του νότιου τοίχου του μνημείου, είτε με επανατοποθέτηση των πεσμένων λιθοπλίνθων είτε με συμπλήρωση με νέο λίθο και τεχνητό από κονίαμα. Η δεξαμενή του πύργου καθαρίστηκε από τα απορρίμματα, τους πεσμένους λίθους και τις φερτές επιχώσεις, το κονίαμα στερεώθηκε και αποκαταστάθηκε το πετρόκτιστο περιχέλιωμα που είχε αποξηλωθεί. Στο μνημείο τοποθετήθηκε περίφραξη από σταθερό πλέγμα. Το μονοπάτι διαμορφώθηκε στα δύσκολα σημεία με εξομάλυνση του βράχου και επίστρωσητσιμέντου, για τη διέλευση των εργοταξιακών μηχανημάτων. Δύο ενημερωτικές πινακίδες από επισμαλτωμένη ηφαιστειογενή πέτρα (πυρολάβρα) τοποθετήθηκαν στο λιμάνι του Αγίου Γεωργίου για τους επισκέπτες που δεν επιθυμούν να ανέβουν στον χώρο.</p>
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Φυσικοί Κίνδυνοι 		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ανθρωπογενείς 		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Εγγενής τρωτότητα 		
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ		

Συμπνοήτων Φορέων

Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telestos
Technologies
Information Communication Technologies

■ Φωτογραφίες

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΕΙΣ, 2005

■ Σχέδια

ΧΩΡΙΚΟΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ

■ Συντεταγμένες

a/a	X	Y
1	995026.7011	4015123.7258
2	995065.2626	4015117.6639
3	995091.3624	4015123.1586
4	995093.6312	4015101.8884
5	995052.7925	4015065.3037

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

	6	995024.7159	4015077.4986
Προσβασιμότητα			
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ			
Εντάσσεται σε ΠΕΠ (ποιο)			
Προτεινόμενο ΠΕΠ ένταξης για χρηματοδότηση			
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ			
Τύπος (εδαφικό, νησιωτικό, υδατικό)			
Είδος (ποτάμι, λίμνη, φαράγγι, παράκτια ζώνη, σπήλαιο κλπ)			
ΕΜΒΙΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ			
Χλωρίδα			
Πανίδα			
Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους			
Βιότοποι			
ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ			
Εδαφολογία			
Διεύθυνση/ Προσανατολισμός			
Κλίμα			
Υδάτινο δυναμικό			
Ζώνες βλάστησης			
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ			
Προστατευόμενη πανίδα/Απόφαση			
Προστατευόμενη χλωρίδα/Απόφαση			
Εθνική Νομοθεσία/ Ευρωπαϊκή			
Φορέας			

Συντονίζων Φορέας

ΟΙΤΕ ΤΕΕ Β.Α. Αιγαίου
Δωδεκανήσου

CONSORTIS

Telesto
Technologies
Information Communication Technologies

Διαχείρισης/Προστασίας	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ	
▪ Διατήρηση χλωρίδας	
▪ Διατήρηση πανίδας	
▪ Διατήρηση βιοποικιλότητας	
ΤΡΩΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗ	
▪ Φυσικοί Κίνδυνοι	
▪ Ανθρωπογενής δράση	
▪ Εγγενή προβλήματα/αδυναμίες	
▪ Οικονομικοί παράγοντες	
▪ Κοινωνικοί περιορισμοί	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΙΣ	
▪ Χάρτες	
▪ Φωτογραφίες	